ห้องสมุด
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

วิทยานิพนธ์

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านเกาะสมุย

CULTURAL CENTER KHOSAMUI SURATTANEE

นายชุติวิทย์ ชูทว์

ปพ.
เลขหมู่ ส 617 ศ 2528
เลขทะเบียน 000227 ตาคาร
วัน เดือน ปี 19 พ.ย. 2529

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต
สาขาวิชา สถาปัตยกรรมภายใน ภาควิชา ครุศาสตร์อุตสาหกรรม
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
ปีการศึกษา 2528

คำนำ

การศึกษาศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและหัตถกรรมพื้นบ้าน อ.เกาะสมุย จ.สุราษฎร์-ธานี สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้รับผิดชอบของ ททท. ผลการศึกษาส่วนหนึ่งพบว่าจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นศูนย์รวมของศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณีท้องถิ่นภาคใต้ มีประวัติศาสตร์โบราณคดีที่ยาวนานพอสมควร ได้รวบรวมสิ่งสำคัญทั้งในระดับประเทศและระดับภาคและท้องถิ่นเข้าด้วยกัน จัดตั้งเป็นศูนย์วัฒนธรรม CULTURE-CENTER ขนาดปานกลางขึ้น

จากโครงการที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้เป็นโครงการศูนย์วัฒนธรรมขนาดปานกลาง ที่สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์หลักของโครงการ คือการเพิ่มแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเกาะสมุย

- การอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ถ่ายทอดและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ต่อนักท่องเที่ยวและคนทั่วไปในท้องถิ่น
- เกิดการพัฒนาโดยการประยุกต์ของเก่าเข้ากับสภาวการณ์ใหม่
- พัฒนาด้านการค้าและบริการท้องถิ่น เพื่อกระจายรายได้ให้แก่ประชาชนท้องถิ่น
- เป็นลักษณะของศูนย์เพื่อความรู้สึกและการบันเทิงสำหรับบุคคลทั่วไป

ในการจัดแสดงและกิจกรรมทั้งหมดของศูนย์วัฒนธรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านเกาะสมุยจะแตกต่างไปจากพิพิธภัณฑ์ทั่วไป กล่าวคือจะต้องไม่เน้นที่เก็บรักษาโบราณสถานวัตถุ หากแต่ปัจจุบันมีจุดมุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นวิธีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในทุก ๆ ด้าน ทั้งในส่วนของความนึกคิดและส่วนที่ปรากฏออกมาเป็นวัตถุสิ่งของ กิจกรรมและวัตถุเครื่องแสดงทุกอย่างที่จัดขึ้นจะมีบทบาทสะท้อนให้เห็นว่าวัฒนธรรมนั้นๆ มีอิทธิพล มีบทบาทต่อสถานะและวิถีชีวิตต่อกลุ่มชน ทั้งนี้เพื่อผู้ศึกษาจะได้เข้าใจรูปแบบทางวัฒนธรรมได้ดียิ่งขึ้น

วิทยานิพนธ์เรื่อง ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและหัตถกรรมพื้นบ้าน อ.เกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี

ชื่อนักศึกษา นายชุติวิทย์ ชูทวี

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. อาจารย์พิชัย สดภิบาล

2. ผศ.ภิญโญ สุวรรณคีรี

3. ผศ.วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ กรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ได้ตรวจพิจารณาและเห็นชอบแล้ว จึงอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต ประจำปีการศึกษา 2528

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญส่ง หิวโมกษธรรม)

คณบดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

บทคัดย่อ

ความมุ่งหมาย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้เพื่อการออกแบบตกแต่งภายในศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและหัตถกรรมพื้นบ้าน อ.เกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี

แนวทางการจัดทั้ง

โครงการเสนอแนะ

โครงการตกแต่งภายในเป็นโครงการของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า เพื่อจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมและหัตถกรรมพื้นบ้าน ได้พิจารณาความเป็นไปได้ ทั้งทางด้านองค์กรการดำเนินงาน การลงทุนรูปแบบของอาคาร ตลอดจนเนื้อหาต่าง ๆ ภายในศูนย์ฯ เพื่อให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยพิจารณาและดำเนินการ

การจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้ เพื่อให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ในเกาะสมุย เพราะทรัพยากรในการจัดแสดงเป็นสิ่งที่น่าสนใจและสามารถจัดหามาได้ ขอบเขตของศูนย์ขนาดปานกลางที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ

การวิเคราะห์โครงการ

อาคารศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นส่วนแสดงทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน มีจุดมุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นวิธีการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ทั้งในรูปแบบของความนึกคิดและโบราณวัตถุ การจัดแสดงทางด้านเนื้อหาและรูปแบบเพื่อให้การบริหารและลักษณะการจัดแสดงนิทรรศการทั้งภายในมีประสิทธิภาพสูง การวิเคราะห์แหล่งปัญหาและข้อมูลบางประการได้ค้นคว้าจากหน่วยงาน เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรุง-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเอกสารนี้ทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เทพมหานคร แหล่งความรู้ห้องสมุด ผู้มีประสบการณ์เชี่ยวชาญ โดยนำมาวิเคราะห์ในหลักใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของโครงการ อันได้แก่
   - ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของภาคใต้
   - การเล่นของเด็ก จ.สุราษฎร์ธานี
   - พื้นฐานทางวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้(ชีวิตไทยปักษ์ใต้)
   - โบราณวัตถุสถานทางภาคใต้ของประเทศไทย
   - ประวัติศาสตร์โบราณคดีนครศรีธรรมราช
   - โครงการพัฒนาเกาะสมุย
   - ลักษณะการจัดนิทรรศการแบบต่าง ๆ
   - การจัดสวนไทย และพืชในภาคใต้
   - ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของโครงการ
2. พฤติกรรมและลักษณะการใช้สอยของผู้ใช้อาคารรวมทั้งอัตรากำลังเจ้าหน้าที่
3. ศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในศูนย์ฯ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในโครงการ
4. ศึกษาที่ตั้ง วิเคราะห์ที่ตั้งและสภาพแวดล้อม
5. ศึกษาแนวทางและอิทธิพลที่มีผลกระทบต่อการออกแบบตกแต่งภายในและการนำวัสดุมาใช้ตกแต่ง

การสังเคราะห์โครงการ

จากผลการศึกษาและวิเคราะห์โครงการแล้ว พอจะสรุปแนวทางได้ดังนี้

1. การจัดระบบติดต่อภายในอาคาร โดยคำนึงถึงผู้มาติดต่อสังเกตุจากพฤติกรรมของผู้ใช้สอย ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ของผู้ใช้สอย และนำมาออกแบบ
2. การจัดห้องต่าง ๆ เช่น ห้องอาหาร ส่วนต่าง ๆ ของ-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฝ่ายบริหาร คำนึงถึงประสิทธิภาพและความสัมพันธ์ต่อเนื่องของงาน โดยอาศัยข้อมูลที่เชื่อถือได้ เช่น จากผู้มีประสบการณ์ หนังสือตำราต่าง ๆ

3. การออกแบบตกแต่งภายในส่วนนิทรรศการ นำเอาลักษณะของวัฒนธรรมรูปแบบมาใช้ แต่โครงสร้างอาคารยังคงสภาพเดิม การจัดแสดงที่ให้เห็นถึงสภาพชีวิตก็ตัด SECTION ของเดิมมาใช้เพื่อให้คงรูปแบบเดิม และความรู้สึกบรรยากาศทั้งความยืดหยุ่นเพื่อการขยายตัว ในอนาคตด้วย ส่วนห้องประชุมและแสดงภาพยนตร์ การนำเอาลักษณะของอาคารรูปแบบเก่ามาวิเคราะห์ และประยุกต์ใช้กับของใหม่
4. การจัด LANDSCAPE และการแสดงภายนอกของวัฒนธรรม โดยนำเอาพันธุ์ไม้ท้องถิ่นและรูปแบบการจัดสวนตามท้องถิ่น โดยตัดเอา SECTION ของสวนมาให้เกิด RELATION SHIP ระหว่างสวนและสภาพแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

1. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและหัตถกรรมพื้นบ้าน มีจุดมุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นสภาพการดำเนินชีวิตของชาวบ้านและมุ่งอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ เพื่อให้เจ้าของวัฒนธรรมรู้ปัจจุบันและอดีต จึงควรจะส่งเสริมทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
2. การจัดวางแปลนตกแต่งภายใน จะต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก ตลอดจนแนวทางการนำเอาวัสดุพื้นเมืองมาใช้ให้เกิดความกลมกลืน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ภูมิสถาปัตย์ควรเป็นพื้นบงคลแถบภาคใต้ นำมาจัดโดยยังคงรูปแบบของเดิมเอาไว้

4. เนื่องจากศูนย์ศิลปวัฒนธรรมติดต่อกับชายทะเล เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ต่อเนื่อง จึงควรนำเอาน้ำมาใช้กับศูนย์ด้วย เช่น เป็นน้ำตกหรือสระเพื่อให้ได้บรรยากาศ

5. ทางสัญจรภายนอกสู่ภายในมีตัวบีบให้ผู้ใช้สอยเข้ามาในศูนย์ โดยการมีประตูภายนอก และมีการจัดสวนแสดงวัตถุโบราณตามทางเท้าเพื่อลดความเบื่อหน่าย

6. มีเครื่องอำนวยความสะดวก ตลอดจนสร้างความประทับใจอย่างเต็มที่ต่อผู้ใช้บริการ และให้มีจิตใจเกิดการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมมาก ๆ ยิ่งขึ้น.

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย ซึ่งได้รับความอุปการะจากบิดา-มารดาและอาจารย์ที่ให้คำปรึกษามาโดยตลอดโครงการ

อาจารย์พิชัย สดภิบาล	อาจารย์ที่ปรึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภิญโญ สุวรรณคีรี	อาจารย์ที่ปรึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิวัฒน์ เตมียพันธ์	อาจารย์ที่ปรึกษา
รองศาสตราจารย์ สุทธิวงศ์ พงษ์ไพบูลย์	รองอธิการบดีมหาวิทยาลัย-ศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา
เจ้าหน้าที่ ทหท.	ประจำกรุงเทพมหานคร
เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ	ประจำกรุงเทพมหานคร

ข้าพเจ้ากราบขอบพระคุณพี่ ๆ และ เพื่อน ๆ ที่ให้กำลังใจในการทำโครงการครั้งนี้มาโดยตลอด ขอจงมีความเจริญชนมายุ พรรณ สุข พละ ปฏิภาณ สุภสารสมบัติ สุวรรณหิรัญรัตน์ ยศบริวาร และศฤงคาร ศักดานุภาพ ตระบะเดชาวิเลิศคุณสุนทร ศรีสวัสดิพิพัฒมงคล พิบูลยผลทุกประการเทอญฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

คำนำ

ประกาศคุณประการ หน้า

บทที่ 1 การค้นคว้าเพื่อนำสู่โครงการ

- ความเป็นมาของโครงการ
- เหตุผลที่ทำให้เกิดโครงการ
- ขอบเขตของโครงการ

บทที่ 2 กำหนดรายละเอียดของโครงการ

2.1 ข้อมูลพื้นฐาน

- ตลาดการท่องเที่ยว
- ทรัพยากรมรดกวัฒนธรรม
- รูปแบบกิจกรรมและการแสดง
- การเลือกที่ตั้ง

2.2 แนวทางการจัดตั้งศูนย์

- กิจกรรมเสนอขาย
- องค์กรในการจัดการศูนย์
- ผู้ใช้อาคารและจำนวนผู้ใช้
- อัตรากำลังและหน้าที่บุคคลประจำศูนย์

บทที่ 3 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบ

- การจัดห้องแสดงงาน
- ตู้ในการจัดแสดง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การจัดห้องอาหาร
- การจัดสำนักงานส่วนบริหาร
- การจัดห้องฉายภาพยนตร์ และห้องประชุม
- กฎหมายเกี่ยวกับวัตถุโบราณและศิลปวัตถุ
- ภูมิสถาปัตยกรรม

บทที่ 4 การศึกษาตัวอย่างอาคาร
- ตัวอย่างการตกแต่งภายในของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
- ตัวอย่างการตกแต่งภายในศูนย์หัตถกรรมดี จังหวัดสงขลา

บทที่ 5 การวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอยและองค์ประกอบของโครงการ
5.1 การวิเคราะห์ที่ตั้งและสภาพแวดล้อม
5.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบของโครงการ
- การวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอยของโครงการ
- การหาความสัมพันธ์ของหน่วยงาน

บทที่ 6 ระบบต่าง ๆ ในการออกแบบ
- ระบบปรับอากาศ
- แสงสว่างในอาคาร
- การสงวนรักษาโบราณวัตถุ
- วัสดุในการตกแต่งอาคาร
- สัญลักษณ์ภายในอาคาร
- สีในงานสถาปัตยกรรม

บทที่ 7 สรุปผลและการออกแบบ
- แนวทางการออกแบบ
- ภาคผนวก
- บรรณานุกรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1 การค้นคว้าเพื่อนำเข้าสู่โครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความเป็นมาของโครงการ

เกาะสมุยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุดของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นที่รู้จักกันดีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในด้านความสงบ ความเป็นธรรมชาติ มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ในระยะไม่กี่ปีที่ผ่านมา การขยายตัวของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในอัตราสูงมาก จาก 19,768 คน ในปี 23 เป็น 33,155 คนในปี 24 และเพิ่มขึ้นรวดเร็วในปี 25 เป็น 138,786 คน ผลจากการขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยว ทำให้ธุรกิจและบริการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บังกาโลว์และแหล่งบันเทิงต่าง ๆ ได้ขยายตัวไปอย่างรวดเร็ว

รัฐโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของเกาะสมุย และมีความห่วงใย ในการขยายตัวอย่างไม่มีแบบแผน และการควบคุมที่ดีพอ อันอาจทำให้เกิดการเสื่อมโทรมสภาพธรรมชาติ ส่วนศิลปวัฒนธรรม โบราณคดีประเพณีและสภาพชีวิตอันเป็นลักษณะจำเพาะของท้องถิ่น สภาพทางวัฒนธรรม เอกลักษณ์ทางศิลป หัตถกรรม ที่มีคุณค่ายิ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนั้น ททท. จึงได้เตรียมการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะสมุย ซึ่งมอบหมายให้ วท. ดำเนินการศึกษาเบื้องต้น เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะสมุย/สุราษฎร์ ผลการศึกษาพบว่าจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นศูนย์กลางของศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณีท้องถิ่น (ภาคใต้) มีประวัติโบราณคดีที่ยาวนาน ได้รวบรวมสิ่งสำคัญเหล่านี้ทั้งในระดับประเทศและระดับภาค และท้องถิ่นเข้าด้วยกัน และจัดตั้งเป็นศูนย์วัฒนธรรม **CULTURAL CENTER** ขนาดปานกลางขึ้นมา ซึ่งจะเป็นผลดีในด้าน

- การขยายจำนวนจุดการท่องเที่ยว **TOURIST SPOT** เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติ ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นพื้นฐาน ความเข้าใจที่ดีระหว่างประเทศ และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาเที่ยวมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การอนุรักษ์ฟื้นฟูถ่ายทอดและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมต่อนักท่องเที่ยวและคนท้องถิ่น
- เกิดการประยุกต์ของเก่าเข้ากับสภาวะใหม่
- พัฒนาด้านการค้าและการบริการท้องถิ่น
- สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ในด้านการศึกษาและยังมีการสร้างกิจกรรมเพื่อขยายบริการให้มากขึ้น

ในการดำเนินการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมและหัตถกรรมพื้นบ้าน เพื่อประโยชน์ในเชิงการท่องเที่ยว และประโยชน์อื่น ๆ ดังกล่าวนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาความพร้อมและความเป็นไปได้ในแง่ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่จะนำมาจัดแสดง ในขั้นนี้จำเป็นต้องศึกษาให้ทราบว่าทรัพยากรอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นมีอะไรบ้าง กี่ประเภท แต่ละประเภทมีสถานภาพการดำรงอยู่อย่างไร มีความเหมาะสมในการฟื้นฟูมาจัดแสดงเพียงใด จะประยุกต์เพื่อขยายบริการได้อย่างไร ดังนั้น จึงจำเป็นจะต้องศึกษาข้อมูลที่มามากพอสมควร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เหตุผลในการดำเนินโครงการ

ศูนย์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน หมายถึงแหล่งเก็บรวบรวมข้อมูล ตัวอย่างและหลักฐานทางด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี แสดงถึงการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ อันเป็นผลมาจากเงื่อนไขในการดำรงชีวิต ตลอดจนคติความเชื่อต่าง ๆ เพื่อเป็นสื่อในการเผยแพร่ ทั้งยังได้ผลต่อเนื่องทางด้านการท่องเที่ยวอีกประการหนึ่ง เป็นการตอบสนองความต้องการด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านการท่องเที่ยว

- เพื่อให้จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความสำคัญยิ่งขึ้นทางด้านการท่องเที่ยว
- เพื่อให้มีแหล่งท่องเที่ยวทางด้านศิลปวัฒนธรรม และแสดงความเป็นอยู่แบบไทย ๆ มากขึ้น

ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

- เพื่อช่วยแก้ปัญหาการว่างงานของประชาชนในชุมชนแคบนั้น
- เพื่อเพิ่มรายได้แก่ผู้ผลิตงานสินค้า หัตถกรรมพื้นเมือง
- เพื่อยกระดับการครองชีพด้านการกระจายรายได้
- เพื่อช่วยส่งเสริมการผลิตของจังหวัดทั้งด้านสินค้าและบริการ

ด้านการศึกษา

- เพื่อตอบสนองความต้องการด้านการศึกษา ศิลปและวัฒนธรรมไทยภาคใต้

- เพื่อให้ได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทยภาคใต้อย่างกว้างขวาง

ด้านวัฒนธรรม

- เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทยภาคใต้
- เพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ดีและเกิดความหวงแหนในคุณค่าและวัตถุที่เกี่ยวข้องกับศิลปและวัฒนธรรมไทยภาคใต้

ด้านการอนุรักษ์

- เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของไทยภาคใต้ อันเป็นมรดกที่ทรงคุณค่า
- เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ทรุดโทรมให้มีคุณค่ามากขึ้น

วัตถุประสงค์ของโครงการ

- เพื่อการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านของเกาะสมุย
- เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม
- เพื่อเผยแพร่และสร้างทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมภาคใต้แก่ชนในชาติ ตลอดจนชาวต่างประเทศ
- เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมกิจกรรมที่เกี่ยวกับประเพณีและการละเล่นของภาคใต้ ให้คงไว้ สำหรับชนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป
- เพื่อให้เป็นศูนย์ศิลปวัฒนธรรมหัตถกรรมไทยภาคใต้

ขอบเขตของโครงการ

- ศึกษาความเป็นมาของโครงการ กิจกรรม ขนาดและการใช้สอย ตลอดจนรูปแบบของอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งด้านการท่องเที่ยว การลงทุน การอนุรักษ์พื้นฟู และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม

- ศึกษาถึงศิลปวัฒนธรรมระดับท้องถิ่น ระดับภาคและจะนำมาเป็นกิจกรรมในศูนย์ คลอดจนการส่งเสริมพัฒนาการผลิต ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เพื่อเป็นสินค้า
- ศึกษาเพื่อช่วยส่งเสริมและกระตุ้นความสนใจทางการศึกษาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทยภาคใต้
- ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ระบบต่าง ๆ ในการตกแต่งตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ในการตกแต่ง
- ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับระบบไฟฟ้า แสง สี เสียง และระบบถ่ายเทอากาศ ในการออกแบบตกแต่งภายใน
- ศึกษาถึงการใช้พื้นที่ ภายในและภายนอกอาคารและกิจกรรมที่ต้องใช้เฉพาะที่ และกิจกรรมประกอบอื่น ๆ เช่น ที่จอดรถ ร้านอาหาร ตลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

บทที่ 2 การกำหนดรายละเอียดของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อมูลพื้นฐาน

ตลาดการท่องเที่ยว

ตลาดการท่องเที่ยวเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปพิจารณาถึงจำนวนความต้องการ ตลอดจนทัศนคติความชอบของนักท่องเที่ยว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือลูกค้าของศูนย์ ฯ ข้อมูลตลาดการท่องเที่ยวนี้ ได้สรุปผลมาจากการศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว เกาะ-สมุย/สุราษฎร์ธานี (โดย วท. เมื่อปี 2526) และจากการจัดทำแผงหลักพัฒนาการท่องเที่ยว เกาะสมุย/สุราษฎร์ธานี ซึ่ง วท. กำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินงานในช่วงเวลาเดียวกันนี้ ผลการศึกษามีดังนี้

1. สภาวการณ์ตลาดการท่องเที่ยวโดยทั่วไป

ตลาดการท่องเที่ยวโดยทั่วไปมี 3 ระดับ คือ ระดับโลก ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ ซึ่งมีความเกี่ยวพันธ์กับตลาดการท่องเที่ยวของเกาะสมุยพอสมควร สภาว-การณ์ตลาดการท่องเที่ยวโดยทั่วไปสรุปได้ดังนี้

สภาวการณ์ตลาดการท่องเที่ยวของโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐ-กิจและการเมืองของแต่ละประเทศและระหว่างประเทศ จำนวนนักท่องเที่ยวที่ผ่านมาได้เพิ่มขึ้นมาโดยตลอด โดยเฉพาะในช่วงปี 2503-2512 เป็นช่วงที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง คือ เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 9.0 ต่อปี ระหว่างปี 2513-2523 มีอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวต่ำกว่าในช่วงที่ผ่านมา คือ เฉลี่ยร้อยละ 5.8 ต่อปี ทั้งนี้เนื่องมาจากวิกฤติการณ์น้ำมัน และภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกหลังปี 2516 ซึ่งส่งผลให้อัตราการขยายตัวของการท่องเที่ยวทั้งภายนอกประเทศ
และภายในประเทศ เพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง

ในจำนวนนักท่องเที่ยวภายในประเทศทั้งหมดนั้น ทวีปยุโรปเป็นภูมิภาคที่มีผู้เดิน-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทางท่องเที่ยวสูงที่สุด คือมีถึง 1,179 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 86.6 ของทั้งหมด รองลงมาได้แก่ อเมริกา เอเชียตะวันออก และเปซิฟิค ตามลำดับ ส่วนภูมิภาคอื่น ๆ มีนักท่องเที่ยวภายในประเทศต่ำกว่าร้อยละ 1

ด้านนักท่องเที่ยวภายนอกประเทศกว่า 260 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 90 มาจากทวีปยุโรปและอเมริกา ซึ่งกว่าครึ่งหนึ่งมาจากประเทศเยอรมันตะวันตกและสหรัฐ - อเมริกา

สำหรับสภาวการณ์ตลาดการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงปี 2520-2523 ที่ผ่านมา โดยพิจารณาจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาประเทศพบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นโดยตลอด จาก 4.72 ล้านคน ในปี 2520 เป็น 6.88 ล้านคน ในปี 2523 โดยมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 13.4 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าอัตราการเพิ่งของตลาดโลก (ร้อยละ 8 ต่อปี)

จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่มายังภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ 6.86 ล้านคน คิดเป็นส่วนแบ่งร้อยละ 2.41 ของนักท่องเที่ยวทั่วโลก ประเทศที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าประเทศมากที่สุดในภูมิภาคนี้ ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ ส่วนประเทศไทยเป็นอันดับ 2 รองจากสิงคโปร์ โดยมีนักท่องเที่ยวเข้าประเทศในปี 2523 ประมาณ 1.86 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 27.0 ของนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นี้ และคิดเป็นร้อยละ 0.65 ของนักท่องเที่ยวทั่วโลก

สำหรับประเทศไทยนั้น ในช่วงที่ผ่านมาตั้งแต่ปี 2514-2526 จำนวนนักท่องเที่ยวภายนอกประเทศ ซึ่งหมายถึงนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จาก 638,734 คน ในปี 2514 เป็น 2,015,615 คน ในปี 2524 และเป็น 2,191,003 คน ในปี 2526 ซึ่งนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นทุกปี โดยการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ท่องเที่ยวที่ผ่านมามีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 16.6 ต่อปี ซึ่งปี 2519 เป็นปีที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่ผ่านมาลดลงเป็นครั้งแรก และในปี 2526 นี้ นักท่องเที่ยวลดลงจากปี 2525 ในอัตราร้อยละ 1.24 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั้งโลก นโยบายการท่องเที่ยวของแต่ละประเทศ และช่วงทางลบของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม การเจริญเติบโตดังกล่าว ทำให้ตลาดการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้พัฒนาเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว สามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศได้ปีละจำนวนมาก ซึ่งในปัจจุบันนับว่ามีความสำคัญในสาขาเศรษฐกิจสาขาหนึ่ง

ตลาดกลุ่มท่องเที่ยวชาวต่างประเทศของไทย ที่สำคัญแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มประเทศโพ้นทะเล ซึ่งได้แก่ ประเทศในทวีปยุโรป อเมริกา ออสเตรเลีย และเอเชีย - แปซิฟิคบางส่วน กลุ่มนี้ในปี 2526 มีส่วนแบ่งของตลาดถึงร้อยละ 65.3 ส่วนอีกร้อยละ 34.7 เป็นกลุ่มประเทศอาเซียน ได้แก่ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ เป็นต้น

ในอดีตที่ผ่านมา ตลาดการท่องเที่ยวหลักที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย รองลงมา ได้แก่ ญี่ปุ่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา และไต้หวัน ตามลำดับแต่ในปัจจุบัน มีตลาดการท่องเที่ยว กลุ่มใหม่ที่เริ่มมีความสำคัญขึ้นมา คือ ตลาดญี่ปุ่น จีน ไต้หวัน ตะวันออกกลาง อินเดีย

จากผลการศึกษาของ ททท. ในปี 2526 นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจากประเทศต่าง ๆ มีวันพักในประเทศไทยเฉลี่ย 4.9 วัน และใช้จ่ายเฉลี่ย 2,328,56 บาทต่อคนต่อวัน จากสถิติดังกล่าวในปี 2526 ประเทศไทยมีเงินตราจากต่างประเทศเข้ามาประเทศถึง 25,050 ล้านบาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับนักท่องเที่ยวภายในประเทศ จากการประมาณการ ในโครงการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย (ฉท. 2525) พบว่า ในปี 2525 มีประมาณ 12,555,200 คน และคาดว่าในปี 2529,2534,2544 และ 2544 จะมีนักท่องเที่ยวภายในประเทศ 14,972,300, 18,216,100, 21,635,100 และ 25,081,000 คน ตามลำดับ

ภูมิภาคที่มีการเดินทางมากที่สุด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร, ภาคเหนือ, ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางช่วงเมษายน-มิถุนายน มากที่สุด มีวันพักเฉลี่ย 2.70 วัน/คน และค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 128 บาท/คน/วัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปพ
ช 117 ง
2528

การประมาณการและการพยากรณ์จำนวน
ผู้เดินทางชาวไทยในอนาคต

ปี	ผู้เดินทางของชาวไทย		ผู้เดินทางที่พักแรม 1/
	จำนวน 1,000 คน	อัตราเพิ่ม %	1,000 คน
2523	15,517.0	-	10,613.6
2524	16,215.3	-	11,091.3
2525	16,945.0	-	11,590.4
2526	17,707.5	4.5	12,111.9
2527	18,504.3	-	12,656.9
2528	19,337.0	-	13,226.5
2529	20,207.2	-	13,821.7
2530-2534 2/	24,585.1	4.0	16,972.4
2535-2538 2/	29,199.4	3.5	19,972.4
2540-2544 2/	33,850.1	3.0	23,153.6

หมายเหตุ 1/ ผู้เดินทางพักแรม คือ ผู้เดินทางที่พักแรมในโรงแรม บ้านญาติ/เพื่อน วัด และอื่น ๆ

2/ จำนวนเมื่อปีสุดท้าย

ที่มา โครงการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย, สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, เมษายน 2525

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่ได้มีการขยายตัวทางการท่องเที่ยวอย่างมากในระยะที่ผ่านมา โดยมีเกาะสมุยเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก ส่วนเมืองสุราษฎร์ธานีเป็นศูนย์กลางการค้า และการคมนาคมที่สำคัญแห่งหนึ่งของภาคใต้ ดังนั้น ตลาดการท่องเที่ยวจึงมีลักษณะค่อนข้างดีมีนักท่องเที่ยวเข้ามามาก กล่าวคือ

2.1 จำนวนนักท่องเที่ยวและการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว

ในปี 2527[1] ประมาณว่ามีนักท่องเที่ยวเข้ามายังจังหวัดสุราษฎร์ธานี 218,847 คน จำแนกเป็นชาวไทย 185,596 คน (ร้อยละ 84.8) และชาวต่างประเทศ 33,251 คน (ร้อยละ 15.2) ซึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นจากปี 2525[2] ร้อยละ7.1 (ปี 2525 มีนักท่องเที่ยว 204,367 คน เป็นชาวไทย 176,017 คน และชาวต่างประเทศ 28,350) คน

แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เกาะสมุย (ร้อยละ 65.0) รองลงมา คือ ไชยา (ร้อยละ 40.1 คน) โดยชาวไทยนิยมไปเกาะสมุยมากที่สุดรองลงมา คือ ไชยา ส่วนชาวต่างประเทศนิยมไปเกาะสมุยมากที่สุดเช่นกัน และรองลงมา คือ นิยมไปเกาะอ่างทอง

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีการมาเที่ยวโดยไม่จำกัดวัน แต่ชาวไทยนิยมมาเที่ยวในช่วงวันหยุด โดยเฉพาะวันหยุดระยะยาวมากกว่า โดยเฉลี่ยนักท่องเที่ยวชาวไทยมาเที่ยวในวันหยุดระยะยาวประมาณ 1,931 คน ในวันหยุดธรรมดา 516 คน และในวันธรรมดา 347 คน

2.2 โครงสร้างของนักท่องเที่ยว

ส่วนใหญ่ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาจากภาคกลาง โดยเฉพาะกรุงเทพ ฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(ร้อยละ 55) รองลงมาคือนักท่องเที่ยวจากพื้นที่ใกล้เคียง (คือภาคใต้ร้อยละ 26.8) ส่วนภายนอกประเทศส่วนมากเป็นชาวยุโรป (ร้อยละ 61.2) อเมริกา (ร้อยละ 18.2) และออสเตรเลีย (ร้อยละ 15.3) ส่วนเอเชียมีเพียงร้อยละ 5.3

นักท่องเที่ยวส่วนมากเป็นชายมากกว่าหญิงในสัดส่วน 2:1 และมีช่วงอายุระหว่าง 26-35 ปี มีมากกว่าร้อยละ 40 รองลงมาอายุ 15-25 ปี และ 36-45 ปี ซึ่งกล่าวได้ว่าส่วนใหญ่เป็นคนที่อยู่ในวัยทำงานมากที่สุด

ระดับการศึกษา นักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 47.7 จบระดับอุดมศึกษา รองลงมาจบระดับอาชีวศึกษาร้อยละ 20.2 และเป็นนักเรียน-นักศึกษาร้อยละ 12.2 อาชีพของนักท่องเที่ยวเป็นข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจร้อยละ 44 เป็นลูกจ้างและประกอบธุรกิจส่วนตัวร้อยละ 19.4 และ 14.8 ตามลำดับ ชาวต่างประเทศเป็นนักศึกษามากที่สุดร้อยละ 28.07 นอกนั้นก็คละ ๆ กันไป

นักท่องเที่ยวชาวไทยมีระดับรายได้ปานกลางระหว่าง 2,500-5,000 บาทต่อเดือน มากที่สุดคือร้อยละ 36.29 รองลงมามีรายได้ 5,000-7,500 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 24.32 และ 7,501-10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 15.06 ส่วนชาวต่างประเทศมีรายได้คิดเป็นเงินระหว่าง 20,000-40,000 บาทต่อเดือน ถึงร้อยละ 42.11 และต่ำกว่า 20,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 32.63

2.3 รูปแบบของการท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวชาวไทยมีจุดประสงค์หลักเพื่อการท่องเที่ยวมากที่สุดและมากกว่าการพักผ่อนเล็กน้อย คือร้อยละ 42.6 และ 38.8 ตามลำดับ ส่วนชาวต่างประเทศต้องการมาพักผ่อนมากกว่าท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 60.8 และ 31.5 ตามลำดับ สิ่งที่ดึงดูดใจการมาเที่ยวของนักท่องเที่ยว คือ ความงามธรรมชาติ เพราะนักท่องเที่ยวชาว-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไทยและชาวต่างประเทศ มาตามลำดับลือถึงร้อยละ 60.1 และ 54.4 ตามลำดับ

การเดินทางมาเที่ยว ชาวไทยนิยมมาเป็นกลุ่มเป็นครอบครัวมากที่สุด(ร้อยละ 24.8) ส่วนชาวต่างประเทศนิยมมาเป็นเอกเทศมากที่สุด (ร้อยละ 50.5) โดยมีเวลาพักเฉลี่ยชาวไทย 2.85 วัน ส่วนชาวต่างประเทศมีเวลาพักเฉลี่ย 12.75 วัน และมีการใช้จ่ายเฉลี่ยชาวไทยคนละ 609.90 บาทต่อวัน ส่วนชาวต่างประเทศประมาณคนละ 183.90 บาทต่อวัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับค่าพาหนะสำหรับชาวไทย และค่าอาหารสำหรับชาวต่างประเทศ ซึ่งประมาณว่าปีหนึ่งมีการท่องเที่ยวมีรายได้โดยตรงประมาณ 229 ล้าน-บาท

การเดินทาง ชาวต่างประเทศใช้บริการขนส่งสาธารณะมาก แต่ชาวไทยนิยมเดินทางโดยรถส่วนตัว กิจกรรมในขณะท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศก็มีลักษณะต่างกัน คือ ชาวไทยจะท่องเที่ยวแบบทัศนาจรไปยังแหล่งท่องเที่ยวหลายๆ แห่งพร้อมกันไป แต่ชาวต่างประเทศนิยมเที่ยวเฉพาะ ซึ่งส่วนมากเป็นชายหาด สาเหตุที่ทำให้นักท่องเที่ยวนิยมมาสุราษฎร์ธานี คือความประทับใจในความงามของธรรมชาติเป็นอันดับแรก ความเป็นมิตรของคนท้องถิ่นความสมบูรณ์ของอาหาร ฯลฯ

2.4 การพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยว

ในการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถจะจำแนกการพยากรณ์ได้ 2 กรณี คือ

<u>นักท่องเที่ยวชาวไทย</u>

ในการศึกษาเบื้องต้นที่ผ่านมา การพยากรณ์กำหนดให้อัตราการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวในช่วง 5 ปีแรก คือ ปี 2525-2529 เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 4.5 ต่อปี แล้วกำหนดให้อัตราการเพิ่มลดลงร้อยละ 0.5 ทุก ๆ ปีนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับผลที่ได้ในปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษาทบทวนในขั้นแผนหลัก ปรากฏว่า อัตราการเพิ่มขึ้นจริงของนักท่องเที่ยว จากปี 2525-2527 เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 3.5 ต่อปีเท่านั้น

เพื่อให้สอดคล้องกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปจริง ดังนั้นในการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวในขั้นแผนหลัก จึงกำหนดอัตราการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวดังนี้ คือ ในช่วงแรกคือ ปี 2527-2529 กำหนดให้อัตราการเพิ่มของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.5 ต่อปี และกำหนดให้อัตราการเพิ่มลดลงร้อยละ 0.5 ทุก ๆ 5 ปี ในช่วงของการพยากรณ์

จากตัวเลขการพยากรณ์ จำนวนนักท่องเที่ยวจะเพิ่มจาก 185,596 คนในปี 2527 และจะเพิ่มขึ้นเป็น 198,815 คน ในปี 2529 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนา - เศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 5 และในปีสุดท้ายที่พยากรณ์ไว้คือ ปี 2544(สิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 8) คาดว่าจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 287,908 คน หรือเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 55 ของจำนวนนักท่องเที่ยวในปี 2527

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

เนื่องจากตัวเลขจำนวนนักท่องเที่ยวที่พยากรณ์ไว้ในการศึกษาเบื้องต้นมีจำนวนใกล้เคียงกับตัวเลขที่ได้จากการศึกษาทบทวนในขั้นแผนหลัก ดังนั้น ในการพยากรณ์จึงกำหนดอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวเหมือนเดิม กล่าวคือ กำหนดให้ส่วนแบ่งการตลาดของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพิ่มขึ้นปีละ 0.02 ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทั้งหมดของประเทศ

จากตัวเลขที่พยากรณ์ อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวจะมีลักษณะที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง กล่าวคือ ในปี 2527 ซึ่งเป็นปีแรกของการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.37 ต่อปี และจะมีอัตราการเพิ่มขึ้นลดลงตลอดจนถึงปี 2544 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายที่พยากรณ์ จะมีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.23

แต่เมื่อพิจารณาจำนวนนักท่องเที่ยวรวม ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่พยากรณ์แล้วปรากฏว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่พยากรณ์จะมีแนวโน้มในอัตราการเพิ่มที่ลดลงโดยรวม แต่จะมีลักษณะที่เพิ่มขึ้นในแต่ละช่วง 5 ปี อย่างเช่นในปี 2530 อัตราการเพิ่มขึ้นลดลงจากปี 2529 คือจากร้อยละ 4.27 เป็น 3.66 แต่หลังจากปี 2530 อัตราการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวที่พยากรณ์จะเพิ่มขึ้นโดยตลอดจนถึงปี 2534 และเริ่มลดลงอีกในปี 2535 ซึ่งมีลักษณะเช่นนี้ตลอดช่วงพยากรณ์

3. ตลาดการท่องเที่ยวของ อ. เกาะสมุย

อ. เกาะสมุยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุดของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพราะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนิยมไปท่องเที่ยวมากที่สุด จึง

03271

จัดว่าเป็นตลาดการท่องเที่ยวที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัด ดังนั้น การจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมขึ้นที่ อ. เกาะสมุย จึงมีโอกาสค่อนข้างมากที่จะสามารถหารายได้เพียงพอต่อการดำเนินกิจการของศูนย์ฯ ได้เอง และความอยู่รอดในเชิงเศรษฐกิจของศูนย์ฯ จะขึ้นอยู่กับตลาดการท่องเที่ยวของ อ. เกาะสมุย เป็นสำคัญ

3.1 จำนวนนักท่องเที่ยว

จากการศึกษาเพื่อจัดทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยว เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2527 ซึ่งดำเนินการศึกษาโดย วท. ปรากฏว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าสู่เกาะสมุย 142,317 คน เป็นชาวไทยถึงร้อยละ 82.4 (117,278 คน) หรือคิดเป็นร้อยละ 65.0 ของจำนวนนักท่องเที่ยวของจังหวัด และเป็นชาวต่างประเทศร้อยละ 17.6 (25,039 คน) เมื่อเปรียบเทียบกับตัวเลขจำนวนนักท่องเที่ยวที่ได้จากการศึกษาเบื้องต้น เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดทำโดย วท. เมื่อปี 2525 ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยว 138,786 คน แล้วพบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวโดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.54 เท่านั้น (ต่ำกว่าที่ได้ประมาณการไว้ในปี 2525 ประมาณร้อยละ 8

การที่จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในอัตราต่ำเช่นนี้ สันนิษฐานว่า อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากภาวะผันผวนทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในประเทศไทย ซึ่งรัฐบาลต้องใช้นโยบายทางการเงินที่เข้มงวด เข้าจำกัดการนำเข้าและการขยายสินเชื่อในระบบเศรษฐกิจภาคเอกชนเป็นผลให้การขยายตัวทางธุรกิจชลอตัวลง และธุรกิจบางประเภทซึ่งไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับสภาวะการเปลี่ยนแปลง ต้องประสบวิกฤติการณ์ทางการเงิน และล้มเลิกกิจการไปในที่สุด สภาพเศรษฐกิจดังกล่าวทำให้ประชาชนทั่วไปต้องระมัดระวังการใช้จ่าย และการดำเนินการธุรกิจอย่างมาก และตัดทอนรายจ่ายที่มี -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความจำเป็นเฉพาะหน้าค่อนข้างน้อย อย่างเช่น การท่องเที่ยว พักผ่อน และบันเทิงลงไป ทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยของเกาะสมุยเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 0.6 หรือร้อยละ 0.3 ต่อปีเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะต่ำกว่าที่ประมาณการไว้ในปี 2525 ถึงร้อยละ 8 แต่อัตราการเพิ่มยังนับว่าสูงกว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมาก กล่าวคือเพิ่มขึ้นจากปี 2525 ถึงร้อยละ 4.67 ทั้งนี้เพราะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มาจากประเทศทวีปยุโรป อเมริกาเหนือ และออสเตรเลีย ซึ่งระบบเศรษฐกิจของเขาค่อนข้างมีสเถียรภาพแม้จะประสบภาวะผันผวนทางเศรษฐกิจของโลก แต่ก็ได้รับความกระทบกระเทือนน้อยกว่าประเทศเรา

3.2 ฤดูกาลท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าสู่เกาะสมุยในแต่ละเดือนกับปริมาณน้ำฝนที่ตกในแต่ละเดือนแล้วพบว่า การท่องเที่ยวเกาะสมุยของนักท่องเที่ยวไม่มีความสอดคล้องกับฤดูกาลตามธรรมชาติของเกาะสมุยมากนัก แต่ไปสอดคล้องกับจำนวนวันหยุดสัปดาห์ธรรมดา และวันหยุดสุดสัปดาห์ระยะยาวต่อเนื่องมากกว่า โดยวันหยุดสุดสัปดาห์ระยะยาวจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีมากกว่าวันธรรมดาถึง 7 เท่า และมากกว่าวันหยุดสุดสัปดาห์ธรรมดา 5 เท่า นอกจากนี้ปรากฏว่าในช่วงที่มีฝนน้อยนั้น เดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุด และในช่วงที่มีฝนชุก เดือนตุลาคม เป็นเดือนที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุด ทั้งนี้เพราะเดือนทั้งสองอยู่ในช่วงวันหยุดประจำภาคเรียนของระบบการศึกษาในประเทศ ชาวไทยนิยมลาพักเพื่อพาบุตรหลานไปเที่ยวในช่วงวันหยุด จึงทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเข้าสู่เกาะสมุยในช่วงวันหยุดของเดือนทั้งลองมากกว่าเดือนอื่น ๆ ในช่วงฤดูกาลตามธรรมชาติเดียวกัน

สำหรับจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนั้น การเปลี่ยนแปลงในแต่ละ -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เดือนเมื่อเทียบกันกับนักท่องเที่ยวชาวไทย และจำนวนนักท่องเที่ยวจะค่อนข้างมากตั้งแต่ปลายปีช่วงเดือนตุลาคมเป็นต้นไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชาวต่างประเทศนิยมมาเที่ยวในช่วงที่ตรงกับฤดูหนาวของประเทศของตน โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มาจากทวีปยุโรปและอเมริกาเหนือ

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับฤดูกาลตามธรรมชาติของประเทศแล้ว อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมไปเที่ยวเกาะสมุยในช่วงที่มีฝนตกน้อย (ก.พ. - ก.ย.) มากกว่าในช่วงที่มีฝนตกมาก (ต.ค. - ม.ค.) ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนิยมไปเที่ยวในช่วงที่มีฝนตกมาก มากกว่าในช่วงที่มีฝนตกน้อย เพราะเป็นช่วงที่เข้าประเทศไทยในเวลานั้น

จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าสู่เกาะสมุยในช่วงวันต่าง ๆ ปี 2527

ช่วงวัน	จำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ย/วัน (คน)		
	ชาวไทย	ชาวต่างประเทศ	รวม
วันธรรมดา	182	70	252
วันหยุด	314	58	372
วันหยุดช่วงยาว	1,604	89	1,693

3.3 ความนิยมที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวของเกาะสมุย

จากการสำรวจสอบถามด้านความต้องการเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยว เพื่อประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่ง อาจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปให้เห็นถึงทิศทางความต้องการไปเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากที่สุด 2 อันดับแรกจากนักท่องเที่ยวทั้ง 2 กลุ่ม คือ หาดเฉวงและหาดละไมและหาดละไม รวมหินตาหินยาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทั้ง 2 แหล่งนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม และมีเอกลักษณ์เปรียบเสมือนสัญญลักษณ์ประจำของเกาะสมุย ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมรองลงไปได้แก่ หาดหน้าทอน พระใหญ่เกาะฟาน น้ำตกหน้าเมือง และหาดบ่อผุดซึ่งเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศตามลำดับ มีข้อแตกต่างกันระหว่างนักท่องเที่ยวทั้ง 2 กลุ่ม คือ ความนิยมในแหล่งท่องเที่ยวในลำดับสามและสี่ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศสลับกับของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนิยมไปพระใหญ่เกาะฟานมากกว่าหาดหน้าทอน ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมไปเที่ยวหาดหน้าทอนมากกว่าพระใหญ่เกาะฟาน ส่วนแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ รองลงไปจากหกอันดับแรก นักท่องเที่ยวทั้ง 2 กลุ่ม มีความนิยมแตกต่างกัน

3.4 โครงสร้างของนักท่องเที่ยว

ก. ชาวต่างประเทศ แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มายังเกาะสมุยในช่วงที่ทำการสำรวจศึกษา ซึ่งจะเห็นได้ว่า จำนวนนักท่องเที่ยวจากภาคพื้นยุโรปมีมากที่สุด ในปี 2527 จำนวนนักท่องเที่ยวจากภาคพื้นยุโรปสูงถึงร้อยละ 60.8 รองลงไปได้แก่ นักท่องเที่ยวจากทวีปออสเตรเลีย (ร้อยละ 17.6) ทวีปอเมริกาเหนือ(ร้อยละ 15.5) และทวีปเอเชียและแปซิฟิก (ร้อยละ 6.1) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่ได้จากการสำรวจศึกษาในการศึกษาเบื้องต้นๆ ปี 2526 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มาจากทวีป - ออสเตรเลีย และภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากเดิม ในขณะที่นักท่องเที่ยวจากทวีปยุโรปและทวีปอเมริกาเหนือมีจำนวนลดลง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข. ชาวไทยแสดงแหล่งที่มาของนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งปรากฏว่านักท่องเที่ยวที่มาจากกรุงเทพมหานครมีมากที่สุด (ร้อยละ 57.9) มากกว่า นักท่องเที่ยวที่มาจากภาคใต้ (ร้อยละ 21) ถึง 2 เท่าครึ่ง และนักท่องเที่ยวที่มาจากภาคกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความนิยมของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของเกาะสมุย

แหล่งท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. หาดเฉวง	78,459	66.9	18,454	73.7	96,913	68.1
2. หาดละไมและหินตา-หินยาย	75,762	64.6	15,499	61.9	91,261	64.1
3. หาดหน้าทอน	71,071	60.6	12,570	50.2	83,641	58.8
4. พระใหญ่เกาะฟาน	57,466	49.0	14,698	58.7	72,164	50.7
5. น้ำตกหน้าเมือง	45,387	38.7	6,410	25.6	51,797	36.4
6. หาดบ่อผุด	41,516	35.4	4,106	16.4	45,622	32.1
7. หาดท้องยาง	41,165	35.1	977	3.9	42,142	29.6
8. น้ำตกหินลาด	34,949	29.8	977	3.9	35,926	25.2
9. หาดแม่น้ำ	19,820	16.9	2,404	9.6	22,224	15.6
10. วัดหน้าพระลาน	18,647	15.9	626	2.5	19,273	13.5

หมายเหตุ นักท่องเที่ยวแต่ละคนเดินทางท่องเที่ยวมากกว่า 1 แห่ง

แหล่งที่มาของนักศึกษาไทยในต่างประเทศ

แหล่งที่มา	การศึกษาเบื้องต้น		การศึกษาแผนหลัก	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รวม	22,900	100.0	25,039	100.0
ยุโรป	15,022	65.6	15,224	60.8
- เยอรมันตะวันออก	6,840	29.87	4,399	17.57
- สหราชอาณาจักร	1,635	7.14	3,553	14.19
- สวิสเซอร์แลนด์	1,338	5.84	1,860	7.43
- เนเธอร์แลนด์	298	1.30	1,522	6.08
- ฝรั่งเศส	1,338	5.84	1,014	4.05
- อิตาลี	1,188	5.19	1,014	4.05
- สวีเดน	447	1.95	676	2.70
- เดนมาร์ค	298	1.30	508	2.03
- เบลเยี่ยม	595	2.60	-	-
- ออสเตรีย	447	1.95	338	1.35
- นอร์เวย์	298	1.30	170	0.68
- ฟินแลนด์	150	0.65	-	-
- สเปน	-	-	170	0.68
- กรีก	150	0.65	-	-
อเมริกาเหนือ	4,008	17.50	3,890	15.50
- สหรัฐอเมริกา	2,376	10.39	2,538	10.14
- คานาดา	1,632	7.14	1,352	5.40

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(ต่อ)

ออสเตรีย	2,828	12.30	4,399	17.60
- ออสเตรีย	2,230	9.74	3,215	12.84
- นิวซีแลนด์	598	2.60	1,184	4.73
เอเชียและปาซิฟิค	1,042	4.60	1,526	6.10
- อิสราเอล	-	-	677	2.70
- ญี่ปุ่น	446	1.95	509	2.03
- สิงค์โปร์	446	1.95	170	0.68
- เกาหลี	-	-	170	0.68
- ไต้หวัน	150	0.65	-	-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แหล่งที่มาของนักท่องเที่ยวชาวไทย

แหล่งที่มา	การศึกษาเบื้องต้น		การศึกษาแผนหลัก	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รวม	115,886	100.00	117,278	100.00
กรุงเทพมหานคร	54,837	47.32	67,951	57.94
ภาคกลางและตะวันออก	9,318	8.04	12,607	10.75
- นนทบุรี	-	-	2,217	1.89
- ปทุมธานี	-	-	1,091	0.93
- สระบุรี	-	-	1,091	0.93
- อยุธยา	2,075	0.79	-	-
- สิงห์บุรี	-	-	547	0.47
- สมุทรปราการ	1,031	0.89	547	0.47
- สมุทรสงคราม	-	-	547	0.47
- กาญจนบุรี	-	-	547	0.47
- ราชบุรี	-	-	547	0.47
- เพชรบุรี	2,075	1.79	547	0.47
- ประจวบฯ	1,031	0.89	-	-
- ฉะเชิงเทรา	-	-	547	0.47
- ชลบุรี	-	-	3,835	3.27
- ระยอง	-	-	547	0.47
- จันทบุรี	3,106	2.68	-	-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(ต่อ)

ภาคเหนือ	7,243	6.25	7,119	6.07
- นครสวรรค์	1,031	0.89	1,091	0.93
- แพร่	2,075	1.79	1,091	0.93
- ตาก	-	-	551	0.47
- พิษณุโลก	1,031	0.89	-	-
- เชียงใหม่	1,031	0.89	4,386	3.74
- เชียงราย	2,075	1.79	-	-
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1,031	0.89	4,937	4.21
- นครราชสีมา	1,031	0.89	-	-
- ขอนแก่น	-	-	1,642	1.40
- ชัยภูมิ	-	-	551	0.47
- ร้อยเอ็ด	-	-	551	0.47
- มหาสารคาม	-	-	551	0.47
- อุบลราชธานี	-	-	1,642	0.40

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(ต่อ)

ภาคใต้	43,457	37.50	24,664	21.03
- ชุมพร	4,137	3.57	1,091	0.93
- นครศรีธรรมราช	15,517	13.39	10,965	9.35
- สงขลา	9,317	8.04	7,119	6.07
- พัทลุง	2,074	1.79	-	-
- ระนอง	1,031	0.89	-	-
- พังงา	3,106	2.68	1,642	1.40
- กระบี่	1,031	0.89	551	0.47
- ตรัง	2,074	1.79	-	-
- ยะลา	4,131	3.57	-	-
- ปัตตานี	-	-	2,744	2.34
- นราธิวาส	1,031	0.89	551	0.47

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พาหนะเดินทางของนักท่องเที่ยวจากภูมิลำเนาสู่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

พาหนะเดินทาง	การศึกษาเบื้องต้น (ร้อยละ)			การศึกษาแผนหลัก (ร้อยละ)		
	ไทย	เทศ	รวม	ไทย	เทศ	รวม
รถไฟ	18.7	59.4	41.2	12.1	53.2	28.9
รถโดยสาร บ.ข.ส.	20.8	15.0	17.5	5.4	16.9	10.1
รถโดยสารปรับอากาศ	18.8	16.7	17.9	27.4	19.5	24.1
รถส่วนบุคคล	37.5	3.3	18.5	38.1	1.3	23.1
เครื่องบิน	4.2	5.0	4.6	2.7	6.5	4.2
รถนำเที่ยว	0.0	0.0	0.0	12.1	2.6	8.2
อื่น ๆ	0.0	0.6	0.3	2.2	0.0	1.3

การมาพักของนักท่องเที่ยว

การมาพัก	การศึกษาเบื้องต้น (ร้อยละ)			การศึกษาแผนหลัก (ร้อยละ)		
	ไทย	เทศ	รวม	ไทย	เทศ	รวม
มาเช้า-กลับเย็น	8.9	0.0	4.0	4.9	1.3	3.5
พักแรม	91,1	100.0	96.0	95.1	98.7	96.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะสมุย

ข้อเสนอแนะ	ร้อยละของความคิดเห็น (การศึกษาเบื้องต้น)			ร้อยละของความคิดเห็น (การศึกษาแผนหลัก)		
	ไทย	เทศ	รวม	ไทย	เทศ	รวม
ควรอนุรักษ์ธรรมชาติ	31.6	67.4	52.2	25.4	62.9	40.6
ควรปรับปรุงด้านความสะอาด	19.4	10.6	14.3	23.8	5.6	16.4
ควรปรับปรุงด้านคมนาคมขนส่ง	38.8	9.8	22.2	40.0	4.5	25.6
ควรปรับปรุงด้านอาหาร	15.3	3.8	8.7	7.7	5.6	6.8
ควรปรับปรุงด้านที่พัก	29.6	8.3	17.4	10.8	4.5	8.2
ควรปรับปรุงด้านความปลอดภัย	13.3	12.1	12.6	8.5	13.5	10.5
ควรมีศูนย์-ประชาสัมพันธ์	22.4	6.8	13.5	9.2	9.0	9.1
ควรปรับปรุงด้านไฟฟ้า-ประปา	8.2	1.5	4.3	2.3	20.2	9.6
ควรควบคุมเรื่องราคาสินค้า	13.3	3.8	7.8	7.6	9.0	8.2
ควรมีเรือนำเที่ยวบริการรอบเกาะ	14.3	3.0	7.8	16.9	5.6	12.3
ควรมีสถานบันเทิงเริงรมย์	6.1	0.0	2.6	1.5	0.0	0.9
ควรปรับปรุงด้านโทรศัพท์	7.1	1.5	3.9	1.5	9.0	4.6
ควรปรับปรุงการบริการสาธารณสุข	0.0	0.0	0.0	0.0	5.6	2.3
ควรมีการบริการด้านกีฬาเพิ่มขึ้น	0.0	0.0	0.0	1.5	5.6	3.2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การมาเที่ยวของนักท่องเที่ยว

การมาเที่ยว	การศึกษาเบื้องต้น (ร้อยละ)			การศึกษาแผนหลัก (ร้อยละ)		
	ไทย	เทศ	รวม	ไทย	เทศ	รวม
มาเป็นครั้งแรก	65.2	81.7	74.5	64.5	64.7	64.6
เคยมาแล้ว	34.8	18.3	25.5	35.5	35.3	35.4
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

สถานที่พัก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ถึง 3 ใน 4 คนนิยมพักบังกาโลว์มากกว่าสถานที่พักชนิดอื่น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวนถึงร้อยละ 97 นิยมพักบังกาโลว์มากที่สุด ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมพักบ้านเพื่อนและญาติ รองลงไปจากการพักบังกาโลว์ และยังมีบางส่วนที่กระจายไปตามโรงแรม บ้านพักส่วนตัว วัด และโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องการประหยัดค่าใช้จ่ายด้านที่พัก เพราะแม้แต่การพักบังกาโลว์ก็ยังนิยมพักบังกาโลว์ที่มีราคาต่ำที่สุด

สถานที่พักของนักท่องเที่ยว

สถานที่พัก	การศึกษาเบื้องต้น (ร้อยละ)			การศึกษาแผนหลัก (ร้อยละ)		
	ไทย	เทศ	รวม	ไทย	เทศ	รวม
บังกาโลว์	47.0	97.2	75.7	60.6	96.7	75.2
โรงแรม	14.4	2.2	7.4	9.1	2.7	6.5
บ้านพักส่วนตัว	3.8	0.0	1.6	5.9	0.0	3.5
บ้านเพื่อนและญาติ	26.5	0.6	11.7	14.0	0.7	8.6
วัด	4.5	0.0	1.9	5.4	0.0	3.2
โรงเรียน	3.8	0.0	1.6	5.0	0.0	3.0
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ประเภทของปัญหา	การศึกษาเบื้องต้น (ร้อยละ)			การศึกษาแผนหลัก (ร้อยละ)		
	ไทย	เทศ	รวม	ไทย	เทศ	รวม
การคมนาคมขนส่งภายในเกาะ	42.9	23.4	33.5	22.6	8.8	17.9
อาหาร	28.6	16.9	23.0	42.6	18.8	34.5
ที่พัก	28.6	22.1	25.5	27.7	12.5	22.6
ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว	11.9	5.2	8.7	23.9	5.0	17.4
ไฟฟ้า-ประปา	5.9	18.2	11.8	6.5	40.0	17.9
ความปลอดภัย	5.9	7.8	6.8	16.8	10.0	14.5
มีนักท่องเที่ยวมากวุ่นวาย	3.4	11.7	7.4	0.0	5.0	1.1
การติดต่อสื่อสารภายในเกาะ	5.9	16.9	11.2	2.6	23.8	9.8
การเอาเปรียบนักท่องเที่ยว	10.7	9.1	9.9	1.3	3.8	2.
ของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง	8.3	6.5	7.4	21.9	20.0	20.
สถานบันเทิงเริงรมย์	5.9	3.9	5.0	14.8	11.3	13.
การสาธารณสุข	9.5	5.2	7.4	8.4	6.3	7.
การบริการนำเที่ยว	11.9	13.0	12.4	14.2	7.5	11.

หมายเหตุ นักท่องเที่ยวแต่ละคนมีปัญหาในการท่องเที่ยวมากกว่า 1 อย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มาเกาะสมุย

ความประทับใจ	การศึกษาเบื้องต้น (ร้อยละ)			การศึกษาแผนหลัก (ร้อยละ)		
	ไทย	เทศ	รวม	ไทย	เทศ	รวม
ความสวยงามของธรรมชาติ	69.7	89.7	81.2	73.8	63.0	71.2
อากาศดี	26.2	20.6	23.0	38.6	23.9	35.1
ความเป็นมิตรของคนท้องถิ่น	22.9	30.9	27.5	21.4	30.4	39.3
เงียบสงบ	12.3	16.4	14.6	27.6	26.1	27.2
อาหารดี	7.4	22.4	16.0	22.7	21.8	22.5
น้ำใสสะอาด	4.9	9.7	7.7	13.8	17.4	14.7
ค่าครองชีพต่ำ	0.0	6.1	3.5	8.3	10.9	8.9
เป็นที่เหมาะสำหรับเล่นกีฬาทางน้ำ	3.3	1.8	2.4	3.4	6.5	4.2
ความปลอดภัยดีมาก	9.8	0.0	4.2	33.1	8.7	27.2
สถานที่พักดีราคาถูก	4.9	9.1	7.3	9.0	10.9	9.4
อื่น ๆ	4.1	3.6	3.8	10.3	6.5	9.4

หมายเหตุ นักท่องเที่ยวแต่ละคนมีความประทับใจมากกว่า 1 อย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การประกอบกิจกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาเกาะสมุย

ประเภทของ	การศึกษาเบื้องต้น (ร้อยละ)			การศึกษาแผนหลัก (ร้อยละ)		
	ไทย	เทศ	รวม	ไทย	เทศ	รวม
เที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ	96.8	42.7	72.9	92.6	57.3	78.7
พักผ่อนชายหาด	50.5	85.3	65.9	80.9	92.7	85.6
เล่นน้ำทะเล	48.4	92.0	67.6	61.9	92.7	74.0
ดำน้ำดูปะการัง	10.5	17.3	13.5	14.3	10.3	12.6
ซื้อของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง	21.1	21.3	21.2	25.9	23.3	24.9
สังสรรค์แคมป์ไฟชายหาด	7.4	0.0	4.1	8.6	0.0	5.2
เข้าสถานบันเทิงเริงรมย์	5.3	6.7	5.9	7.4	36.0	18.6
ตกปลา	6.3	2.7	4.7	13.0	16.0	14.2
เล่นกีฬาชายหาด	4.2	13.3	8.6	5.6	25.7	13.4
อื่น ๆ	3.2	13.3	7.6	4.3	4.7	4.5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถานที่พักของนักท่องเที่ยวจำแนกตามแหล่งที่พัก

แหล่งที่พัก	การศึกษาเบื้องต้น (ร้อยละ)			การศึกษาแผนหลัก (ร้อยละ)		
	ไทย	เทศ	รวม	ไทย	เทศ	รวม
อ่าวเฉวง	25.0	37.6	34.3	21.1	37.5	28.8
อ่าวละไม	9.7	26.8	22.4	18.7	26.7	22.0
อ่าวหน้าทอน	15.3	1.0	4.7	17.5	2.5	11.2
อ่าวท้องยาง	9.7	2.9	4.7	3.0	1.7	2.5
อ่าวบ่อผุด	18.1	16.0	16.7	18.6	14.2	16.7
อ่าวแหลมทราย	4.2	6.3	5.8	1.8	5.0	3.0
อ่าวแม่น้ำ	5.6	1.5	2.5	1.8	4.2	2.8
อ่าวหน้าพระลาน	2.8	1.9	2.2	1.8	3.3	2.5
อ่าวยายน้อย	2.8	1.0	1.4	1.8	3.3	2.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

หมายเหตุ คิดเฉพาะนักท่องเที่ยวที่พักบังกาโลว์และโรงแรมเท่านั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทรัพยากรมรดกวัฒนธรรม

วัฒนธรรมและศิลปพื้นบ้านเป็นวัตถุดิบที่สำคัญที่สุดของศูนย์วัฒนธรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านในการศึกษา จำเป็นต้องพิจารณาในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับภาค เป็นสำคัญ และต้องจำแนกประเภทของวัตถุดิบ เพื่อกำหนดความต้องการของพื้นที่ และเพื่อการจัดแสดงแก่นักท่องเที่ยว

การศึกษาได้กำหนดขอบเขต โดยศึกษาทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่ ประเมินหาทรัพยากรที่มีศักยภาพในการนำมาจัดแสดงในศูนย์ฯ เพื่อนำผลที่ได้มาประสานกับข้อมูลด้านการตลาด แล้วจะสามารถกำหนดทิศทางและรูปแบบของศูนย์ฯ ได้ นอกจากนี้ การศึกษายังจะได้เสนอรายละเอียดของการจัดกิจกรรม และช่วงเวลาที่เหมาะสมต่อไป

ผลการศึกษาในเบื้องต้นนี้ สรุปได้ดังนี้

1. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษานี้

1.1 ทรัพยากรมรดกวัฒนธรรม หมายถึงแบบแผน เนื้อหา วิธีการ หรือวัตถุสิ่งของที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ ทั้งที่เคยมีในอดีตและที่สืบทอดมาถึงปัจจุบัน เช่น โบราณวัตถุสถาน หัตถกรรมพื้นบ้าน การละเล่น ประเพณี วิถีชีวิตของประชาชน ทั้งที่ปรากฏอยู่และที่มีเรื่องราวกล่าวถึงอยู่

1.2 ศักยภาพของทรัพยากรมรดกวัฒนธรรม ในที่นี้หมายถึง คุณลักษณะอันบ่งถึงความพร้อม และความเป็นไปได้ในการฟื้นฟู เผยแพร่ และพัฒนาให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและการท่องเที่ยวได้

1.3 สถานภาพของทรัพยากรมรดกวัฒนธรรม หมายถึงสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันในแง่ของลักษณะ เอกลักษณ์ แหล่งที่ปรากฏ การกระจาย ความมากน้อย การสืบทอดและคุณค่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4 พื้นที่สำรวจ หมายถึงพื้นที่ในเขตตั้งของชุมพร สุราษฎร์ธานี ถึงนครศรีธรรมราช ซึ่งกำหนดเป็นบริเวณสำรวจข้อมูลทรัพยากรทางวัฒนธรรม เพื่อการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านเกาะสมุย

1.5 พื้นบ้าน หมายถึงสภาพการยอมรับ การถือปฏิบัติ กิจการ สิ่งของวิธีการที่มีการประพฤติกันโดยทั่วไปในหมู่ชาวบ้านของท้องถิ่นนั้น ๆ

1.6 ธุรกิจวัฒนธรรม หมายถึงกระบวนการจัดการกับทรัพยากรมรดกวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการศึกษาแก่คนทั่วไป ทั้งเจ้าของวัฒนธรรมและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยที่การจัดการนั้น ๆ ไม่ทำลายคุณค่าและเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมเดิม

2. จำนวนและศักยภาพของทรัพยากร

ในการศึกษาได้สำรวจทรัพยากรที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมไว้ 150 ชนิด จำแนกเป็นหมวดเนื้อหาได้ 7 กลุ่มคือ

2.1 โบราณวัตถุสถาน

ในพื้นที่สำรวจมีโบราณวัตถุสถานกว่า 40 รายการ ส่วนใหญ่ปรากฏในพื้นที่สุราษฎร์ธานี รองลงไปปรากฏในพื้นที่นครศรีธรรมราช และชุมพรตามลำดับ โบราณวัตถุสถานส่วนใหญ่เกี่ยวกับศาสนาพราหมณ์ และศาสนาพุทธ

2.2 หัตถกรรมพื้นบ้าน

หัตถกรรมพื้นบ้านที่สำรวจพบมีอยู่กว่า 10 ประเภท เช่น เครื่องหวาย เครื่องโลหะ การแกะสลัก การถักทอ หัตถกรรมจากย่านลิเพา หัตถกรรมจากมะพร้าว หมุกยาใบลำเจียก ในงานแต่ละประเภทก็มีผลผลิตย่อย ๆ อีกมาก เช่น หัตถกรรมจากมะพร้าวสามารถผลิตเป็นม่าน มูลี่ หมวก กรอบรูป เสวียน เป็นต้น รวมแล้วมีงานหัตถกรรมอันหลากหลาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กว่า 100 ชนิด แม้ผู้ประกอบหัตถกรรมส่วนใหญ่ได้เลิกราไปแล้ว แต่ผลงานเก่า ๆ ยังปรากฏอยู่ และช่างฝีมือที่มีทักษะก็ยังมีอยู่

2.3 เครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน

เครื่องมือเครื่องใช้ที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นโดยเฉพาะมีอยู่หลายประเภททั้งประเภทเครื่องดักสัตว์ เครื่องใช้ในบ้าน เครื่องมือเกษตร และอื่น ๆ แต่ละประเภทก็แยกย่อยไปอีกหลายชนิด และเครื่องใช้ชนิดหนึ่ง ๆ ก็มีรูปแบบอันหลากหลาย เช่น หมาดักน้ำมีชนิดที่ทำจากกาบหมาก กาบหลา ชะโอน ใบจาก เป็นต้น

ได้พบว่า ปัจจุบันเครื่องมือเครื่องใช้เหล่านี้ลดบทบาทลงไปมากเท่าที่มีอยู่ก็เก็บกันไว้เป็นของเก่า ที่มีใช้จริง ๆ มีอยู่เป็นส่วนน้อย เฉพาะในเขตชนบท แต่ทรัพยากรกลุ่มนี้ก็ยังอยู่ในสภาพที่จะฟื้นฟูประยุกต์มาใช้ประโยชน์ในศูนย์วัฒนธรรมได้

2.4 การละเล่นและการกีฬา

การละเล่นและการกีฬาที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่สำรวจพบ มีอยู่ไม่น้อยกว่า 15 รายการ เช่น หนังตะลุง มะโนราห์ ลิเกป่า กาหลอ ชนควาย ลำตัด เป็นต้น ส่วนใหญ่ได้เลิกรากันไปแล้ว แต่นักแสดงและอุปกรณ์การแสดงยังมีอยู่เพียงพอที่จะฟื้นฟูหรือเก็บข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในกิจกรรมของศูนย์ฯ ได้ และการละเล่นหลายอย่างยังเป็นที่นิยมกันอยู่อย่างกว้าง - ขวาง เช่น หนังตะลุง และมโนราห์

2.5 ประเพณีและเทศกาล

ประเพณีท้องถิ่นที่ยังมีผู้ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนทุกวันนี้ มีอยู่ไม่น้อยกว่า 14 อย่าง เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลากพระ ประเพณีรับส่งตายาย ประเพณีแห่หมูรับ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แม้ประเพณีหลายอย่างมีผู้ปฏิบัติกันน้อยลง แต่ก็ยังมีผู้ปฏิบัติและผู้รู้ประเพณีในท้องถิ่นสามารถให้ข้อมูลได้อย่างเพียงพอ

2.6 วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน

พบว่าวิถีชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่สำรวจมีความผูกพันอยู่กับความเชื่อข้อปฏิบัติ และประเพณี ชีวิตอันหลากหลายตั้งแต่เรื่องของการเกิด การตั้งบ้านเรือน การรับขวัญเด็ก การแต่งงาน การทำภูมิ การรักษาโรค อาหารการกิน และเครื่องรางของขลังต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ยังถือปฏิบัติกันอยู่อย่างเหนียวแน่นในหลายพื้นที่

2.7 วรรณกรรมและการศึกษาเล่าเรียน

ทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทวรรณกรรม และการศึกษาเล่าเรียนที่สำรวจพบมีหนังสือบุด หนังสือใบลาน หนังสือเล่ม อุปกรณ์การเรียนและวิธีเล่าเรียนสมัยก่อน ปริศนาคำทาย บทร้องเรือ บทสวด และวรรณกรรมอื่นอีกมาก ข้อมูลหลายอย่างยังมีผู้รู้ในท้องถิ่น และมีเอกสารเพียงพอที่จะปรุงแต่ง และคัดลอกมาใช้ประโยชน์ในศูนย์ฯ ได้

3. การประเมินลำดับความสำคัญของมรดกวัฒนธรรม

เนื่องจากกรอบของโครงการกำหนดให้ศูนย์วัฒนธรรมฯ เกาะสมุยเป็นศูนย์ขนาดกลางซึ่งศูนย์ฯ ขนาดนี้ไม่สามารถแสดงข้อมูลโดยพิสดารในทุกสาขาได้ดังกล่าว ถึงแสดงได้ก็ไม่ควรทำเช่นนั้น ทั้งนี้เพราะว่า ค่าใช้จ่ายจะสูงมาก อีกประการหนึ่ง ในภาคใต้เวลานี้ก็มีศูนย์วัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์อยู่แล้วหลายแห่ง เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยา ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช สถาบันทักษิณคดีที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา และพิพิธภัณฑ์ขนาดย่อยอื่น ๆ อีกไม่น้อย ดังนั้น ศูนย์ฯ นี้จึงควรมีลักษณะเฉพาะตัวกล่าวคือ จะต้องไม่เน้นที่การเก็บรักษาโบราณวัตถุ หากแต่มีจุดมุ่งหมายที่จะ-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงให้เห็นวิธีการดำเนินชีวิตของ "ชาวบ้าน" ในทุก ๆ ด้าน ทั้งในส่วนที่เป็นความนึกคิด และส่วนที่ปรากฏออกมาเป็นวัตถุสิ่งของ

กิจกรรมและวัตถุเครื่องแสดงทุกอย่างที่จะจัดให้มีขึ้นภายในบริเวณศูนย์ฯ จึงมุ่งสะท้อนให้เห็นภาพการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมนั้น ๆ มีอิทธิพล มีบทบาทต่อทัศนะและวิถีชีวิตของกลุ่มชน ทั้งนี้เพื่อผู้ศึกษาจะได้เข้าใจ "ชาวบ้าน" ได้อย่างถูกต้อง และชาวบ้านผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมเองก็จะได้เข้าใจตนเองอย่างถูกต้องด้วย

นอกจากนี้ ศูนย์ฯ มีกรอบที่จะต้องเลี้ยงตนเองได้ และให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นด้วย ดังนั้น ศูนย์ฯ จะต้องดำเนินธุรกิจทางวัฒนธรรม และให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการผลิตและการขายที่จะจัดขึ้น

ในการประเมินความสำคัญของมรดกวัฒนธรรม จึงใช้หลักในการประเมินความเหมาะสมที่เป็นการจัดระดับความเหมาะสม เพื่อการจัดแสดงในกรณีเฉพาะของศูนย์วัฒนธรรมฯ นี้เท่านั้น มิใช่เพื่อเป็นการจัดระดับความสำคัญในเชิงเปรียบเทียบระหว่างวัฒนธรรมต่างชนิดกัน การประเมินโดยจุดหมายเช่นนี้ ผลจึงอาจจะออกมาว่า ทรัพยากรวัฒนธรรมบางอย่างที่มีคุณค่าสูงในตัวเอง เช่น ชุมชนโบราณเวียงสระ หรือประติมากรรมพระพิฆเณศวร์ อาจได้รับการประเมินอยู่ในกลุ่มที่มีระดับความเหมาะสมต่ำ เฉพาะกรณีของศูนย์ฯ ที่เกาะสมุย ในขณะที่เครื่องจักสานใบลำเจียกมีระดับความเหมาะสมสูง

หลักเกณฑ์หรือประเด็นในการพิจารณามี 8 อย่าง คือ

1. ความเด่นชัด และความแพร่หลายของวัฒนธรรมนั้น ๆ
2. ปริมาณที่ปรากฏหรือยังปฏิบัติสืบทอดกันมาถึงปัจจุบัน
3. ความพร้อมและความเป็นไปได้ในการฟื้นฟู

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ความสะดวกและความเป็นไปได้ในการจัดแสดง
5. ศักยภาพในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว
6. ความเหมาะสมในการประยุกต์มาขายสินค้าและบริการ
7. ศักยภาพในการสะท้อนวิถีชีวิตของชาวบ้าน
8. ผลประโยชน์ที่ท้องถิ่นจะได้รับจากการ "จัดการ"

ลำดับความสำคัญต่อศูนย์ได้ดังนี้

1. หัตถกรรมพื้นบ้าน
2. เครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน
3. การละเล่นและการกีฬา
4. วิถีชีวิตและความเป็นอยู่
5. วรรณกรรมและการศึกษาเล่าเรียน
6. ประเพณีและเทศกาล
7. โบราณวัตถุสถาน

นอกจากนี้ ในจำนวนทรัพยากรที่สำรวจทั้งหมด 150 อย่างนี้ ได้มีการประเมินความเหมาะสมในแต่ละหมวดเนื้อหาเป็น 3 ระดับ คือ ความเหมาะสมมาก, ปานกลางและน้อย พบว่าจำนวนถึง 89 อย่าง มีความเหมาะสมมาก รองลงไป คือ ความเหมาะสมต่ำและปานกลาง จำนวน 36 และ 25 อย่าง ตามลำดับ ซึ่งหัตถกรรมเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้านและการละเล่นและกีฬา เป็นทรัพยากรที่มีความเหมาะสมมาก

4. รูปแบบกิจกรรมและการแสดงทรัพยากรมรดกวัฒนธรรม

ทรัพยากรที่มีอยู่มีระดับความสำคัญแตกต่างกัน และต้องการรูปแบบและวิธี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การในการนำเสนอต่อนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ในการจัดรูปแบบกิจกรรมและการแสดง จะต้องครอบคลุมทรัพยากรทั้ง 7 ประเภท แต่ในระดับที่แตกต่างกันตามความสนใจ และจะต้องสะท้อนให้เห็นกระบวนการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน โดยมุ่งชี้ถึงบทบาทที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านนอกเหนือไปจากการแสดงคุณค่าและความงามทางวัตถุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปแบบกิจกรรมและการแสดง

การนำเสนอข้อมูลทางวัฒนธรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านให้ได้สาระสมบูรณ์นั้น จะต้องมีการสร้างบรรยากาศแวดล้อม มีการเชื่อมโยงกิจกรรมที่สัมพันธ์กัน และต้องมีการนำเสนอด้วยสื่อ และวิธีการหลายอย่างประกอบกัน โดยมีวิธีหลักอยู่อย่างน้อยหนึ่งวิธี ในบทนี้จะเป็นการเสนอรูปแบบกิจกรรมและการแสดง โดยพิจารณาบนพื้นฐานของข้อมูล และลักษณะทรัพยากรทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ได้เสนอไว้ในตอนที่ 1

รูปแบบของกิจกรรมและการแสดงภายในศูนย์

ข้อมูลทางวัฒนธรรมที่จะนำเสนอภายในศูนย์วัฒนธรรมเกาะสมุยนี้ สามารถนำเสนอในรูปแบบที่เหมาะสม 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมหลัก และ กิจกรรมเกี่ยวเนื่อง

กิจกรรมหลัก มุ่งเสนอข้อมูลทางวัฒนธรรมโดยอาศัยวิธีการที่เหมาะสมต่าง ๆ 11 วิธี ดังนี้ คือ

1. พิพิธภัณฑ์ วิธีนี้เหมาะสมกับการจัดแสดงข้อมูลที่มีขนาดไม่ใหญ่โต และไม่ต้องการบรรยากาศของภูมิประเทศแวดล้อมมากนัก ของที่นำเสนอในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ มีลักษณะที่ต้องเก็บรักษาให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยจากแดดลมและฝน ข้อมูลที่เหมาะสมกับการจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ได้แก่ หัตถกรรมพื้นบ้าน เครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม โบราณวัตถุ สมุนไพร และวรรณกรรมพื้นบ้าน ภาพถ่าย แผนที่ แผนภูมิ แม้วัฒนธรรมประเภทวรรณกรรมมุขปาฐะก็สามารถนำเอาเสนอได้ในลักษณะของพิพิธภัณฑ์เสียง

2. การตั้งแสดงนอกอาคาร เหมาะกับการนำเสนอข้อมูลที่ต้องอาศัยพื้นที่บรรยากาศของภูมิประเทศ อันเป็นภูมิหลังหรือลักษณะของสิ่งนั้น ๆ หรือเป็นของขนาดใหญ่ที่ไม่เหมาะจะจัดแสดงในอาคาร เช่น การจัดแสดงบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ทั่วไปของท้องถิ่นภาคใต้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระท่อมชาวไร่ บ้านชาวนา การแสดงพระบรมชาญเจดีย์จำลอง โรงมโนราห์ โรงหนังตะลุง เป็นต้น สิ่งของที่จะจัดแสดงนอกอาคารต้องทนแดดทนฝน และมีขนาดใหญ่เพียงพอที่จะแสดงความเด่นและสง่างาม

3. ภาพยนตร์ เหมาะสมที่จะใช้นำเสนอข้อมูลได้ทุกประเภท ที่ไม่สามารถแสดงโดยของจริงหรือของของจำลองได้ นอกจากนี้แม้สิ่งแสดงโดยของจริงได้ ภาพยนตร์ก็ยังมีประโยชน์ที่จะแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งของนั้น กับกิจกรรมของชีวิตชาวบ้าน ข้อมูลที่เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำเสนอโดยภาพยนตร์ คือ ประเพณีต่าง ๆ ที่จัดขึ้นตามเทศกาลหรือกำหนดเวลาเฉพาะ พิธีกรรม และการละเล่นพื้นบ้านต่างๆ

4. วีดีโอเทป เหมาะสมที่จะใช้นำเสนอข้อมูลลักษณะเดียวกับภาพยนตร์ แต่เทปโทรทัศน์สามารถทำได้ง่ายกว่า และประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่า อีกทั้งการนำเสนอเทปโทรทัศน์แก่ผู้สนใจก็ทำได้ง่าย ไม่จำเป็นต้องมีฉายในห้องมืด ทั้งยังสามารถเปิดบริการแก่ผู้สนใจกลุ่มย่อย ๆ ได้สะดวก และเมื่อพิจารณาในแง่การขายบริการ มีวัฒนธรรมหลายอย่างที่สามารถบันทึกเทปโทรทัศน์แล้ว ก็อปปี้ขายแก่นักท่องเที่ยว ผู้สนใจพร้อมคำบรรยายภาษาอังกฤษด้วย

5. สไลด์ และฟิล์มสตริป ในบรรดาประเภทที่ต้องใช้เครื่องฉาย จัดได้ว่าสไลด์และฟิล์มสตริปมีความสะดวกและคล่องตัวที่สุด ทั้งในแง่การผลิตและการใช้ สามารถใช้นำเสนอข้อมูลทางวัฒนธรรมได้อย่างกว้างขวางแทบทุกเรื่อง การใช้ก็ไม่ยุ่งยากซับซ้อนสามารถบริการฉายให้ชมได้เป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่มใหญ่ คุณลักษณะที่ดีกว่านั้นก็คือ สามารถผลิตสไลด์ และฟิล์มสตริปชุดวัฒนธรรม พร้อมคำบรรยายเพื่อขายแก่นักท่องเที่ยวได้อีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. <u>เอกสารและสิ่งพิมพ์</u> กิจกรรมของศูนย์ที่เกี่ยวกับเอกสารสิ่งพิมพ์ทำได้สองลักษณะ ลักษณะหนึ่งเป็นการจัดแสดง เอกสาร สิ่งพิมพ์ และวรรณกรรมลายลักษณ์ทุกชนิดที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการจัดแสดงในลักษณะของพิพิธภัณฑ์อีกลักษณะหนึ่งเป็นการผลิตเอกสาร สิ่งพิมพ์ เป็นสื่อเผยแพร่ข้อมูลทางวัฒนธรรม โดยทำในลักษณะแผ่นปลิว จุลสาร วารสาร กระทั่งเป็นหนังสือเล่ม ทั้งส่วนที่ออกเป็นลำดับต่อเนื่องกัน และส่วนที่เผยแพร่ตามสะดวก เนื้อหาที่ควรเสนอในลักษณะสิ่งพิมพ์ เช่น บทปริทัศน์ บทคัดย่อวรรณกรรมท้องถิ่น บทแปล คำอธิบายเกี่ยวกับวัฒนธรรมจำเพาะอย่างสิ่งพิมพ์เป็นภาษาไทยประกอบบทแปลภาษาอังกฤษทั้งนี้เพื่อจำหน่ายแก่ผู้สนใจ

7. <u>ภาพ</u> ในที่นี้หมายถึง ภาพวาด ภาพร่าง ภาพถ่าย แผนภูมิ การนำเสนอด้วยภาพทำได้สองลักษณะเช่นเดียวกัน ลักษณะหนึ่งเป็นการใช้ภาพเสนอข้อมูลทางวัฒนธรรม โดยจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ หรือพิมพ์เป็นสมุดภาพ อีกลักษณะหนึ่งเป็นการผลิตภาพที่แสดงวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อจำหน่ายเป็นของที่ระลึก เป็นต้นว่า การผลิตเป็นโปสการ์ดชุดต่างๆ เช่น ชุดโบราณวัตถุ ชุดรูปหนังตะลุง ชุดการละเล่นพื้นเมือง ชุดเครื่องคนตรีพื้นบ้าน ชุดเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน เป็นต้น

8. <u>เทปบันทึกภาพ</u> มีวรรณกรรมมุขปาฐะ คนตรี และกิจกรรมบางอย่างที่เป็นวัฒนธรรมอันต้องสื่อกันด้วยเสียงและการฟัง ในกรณีเช่นนี้ เทปบันอึกเสียงจะเป็นสื่อเผยแพร่ที่ดีมาก การจัดการเกี่ยวกับเทปบันทึกเสียงวัฒนธรรมพื้นบ้านมีสิ่งที่ต้องทำ-สองอย่าง อย่างแรกได้แก่การจัดพิพิธภัณฑ์เสียง เพื่อผู้สนใจจะได้เปิดฟัง อีกอย่างหนึ่งเป็นการผลิตเทปบันทึกเสียงจำหน่ายแก่ผู้ในที่สนใจ ชุดของเทปบันทึกเสียงที่ควรจัดเตรียมไว้จำหน่าย เช่น ชุดเพลงร้องเรือ ชุดเพลงนา ชุดหนังตะลุง ชุดมโนราห์ ชุดคนตรีพื้นเมือง เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. <u>การแสดงบนเวที</u> มีวัฒนธรรมพื้นบ้านหลายอย่างที่สามารถประยุกต์เพื่อนำเสนอในรูปแบบของการแสดงบนเวที เช่น มโห่รา มะโย่ง ลิเกป่า ฯลฯ

10. <u>การแสดงสาธิต</u> เป็นรูปแบบของการนำเสนอที่มุ่งแสดงให้เป็นธรรมชาติของวัฒนธรรมนั้น ๆ อย่างเต็มรูปแบบโดยไม่มีการประยุกต์ กิจกรรมการสาธิตต้องใช้เวทีแสดงหรือต้องสร้างโรงแสดงเป็นเอกเทศ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของการแสดง เช่น การแสดงเพลงบอก เพลงนา หนังตะลุง มโนห์รา กาหลอ เป็นต้น

11. <u>การจัดกิจกรรมตามโอกาส</u> เป็นการเลือกสิ่งแวดล้อม และเวลาที่เหมาะสมในการเสนอข้อมูลทางวัฒนธรรมในรูปของการจัดกิจกรรม อันกลมกลืนกับประเพณีที่ชาวบ้านทำกันอยู่ เช่น การจัดขบวนแห่สงกรานต์ การจัดชุมนุมเรือพระ การจัดงานรับส่งตายาย การจัดแข่งขันการแสดงและการละเล่นพื้นบ้านเพื่อชิงรางวัล การจัดประกวดช่างฝีมือ การจัดสัปดาห์อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

กิจกรรมเกี่ยวเนื่อง มุ่งประยุกต์ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการเผยแพร่และขายบริการ ซึ่งควรจะทำใน 4 ลักษณะดังนี้

1. <u>การจัดหน่วยผลิต</u> มีหัตถกรรมพื้นบ้านหลายอย่างที่มีกรรมวิธีการผลิตอันเป็นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และขณะเดียวกันหัตถกรรมเหล่านั้นก็สามารถฟื้นฟูผลิตขายเป็นของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว ได้จุดเด่นสองอย่างนี้สามารถนำเสนอได้โดยการจัดให้มีหน่วยผลิตขึ้นในบริเวณศูนย์ มีการฝึกสอนชาวพื้นเมืองให้มาทำหน้าที่เป็นผู้ผลิต เพื่อเป็นการสาธิตไปในตัว และควรจะได้จัดการเกี่ยวกับตลาดให้กว้างขวางขึ้น เพื่อให้กิจกรรมนี้สามารถหาทุนมาสนับสนุนศูนย์ต่อไปในอนาคต

2. <u>บริการฝึกสอน</u> งานอีกลักษณะหนึ่งที่ควรจะจัดให้มีขึ้นภายในศูนย์ คือบริการ-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฝึกสอนในช่วง 2 ปีแรก ควรผนวกกิจกรรมนี้อยู่ในหน่วยผลิตไปพลางก่อน กิจกรรมฝึกสอนเป็นการขายบริการอีกรูปหนึ่งที่ทำในลักษณะของการเปิดบริการสอนการผลิตหัตถกรรมแก่ผู้สนใจ โดยเปิดกว้างสำหรับคนท้องถิ่นที่ต้องการฝึกหัดไปทำเป็นอาชีพ แม้ชาวต่างประเทศที่ต้องการแสดงฝีมือผลิตของที่ระลึกให้แก่ตัวเองก็สามารถใช้บริการได้ในช่วงสั้น ๆ เช่น การสานภาชนะด้วยก้านมะพร้าว การสานของใช้ด้วยใบลำเจียก กิจกรรมการฝึกหัดควรใช้เวลาเพียง 2-3 ชั่วโมงก็สามารถทำได้

3. กิจการร้านค้า

เป็นกิจกรรมอีกลักษณะหนึ่งที่ควรจัดให้มีขึ้นในศูนย์วัฒนธรรมเกาะสมุย สิ่งที่นำมาขายได้แก่ ผลผลิตที่เป็นงานฝีมือของหน่วยผลิต และของที่รับมาจากชาวบ้าน นอกจากนี้อาจมีฝ่ายจำหน่ายเอกสารสิ่งพิมพ์ เทปบันทึกเสียง วีดีโอเทป ที่เกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมสาขาต่างๆ

4. กิจกรรมทางวิชาการ

ศูนย์ควรจะดำเนินกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดให้นักวิชาการได้มาพบปะ เพื่อกิจกรรมทางวิชาการที่ศูนย์เสมอ ๆ อาจต้องมีการจัดห้องประชุมสัมมนา พร้อมทั้งจัดอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกไว้พร้อม

วิธีการจัดแสดง

มรดกทางวัฒนธรรมแต่ละอย่างมีลักษณะจำเพาะ เหมาะสมกับวิธีการจัดการแสดงแตกต่างกันออกไป ลำดับต่อไปนี้เป็นการเสนอเกี่ยวกับกิจกรรมการแสดงที่เหมาะสมในการนำเสนอข้อมูลแต่ละสาขา โดยจะเลือกเฟ้นเฉพาะกลุ่มทรัพยากร วัฒนธรรมที่มีความเหมาะสมระดับปานกลางขึ้นไปเท่านั้นมาแสดงไว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงวิธีการจัดแสดงทรัพยากรทางวัฒนธรรม

กลุ่มเนื้อหา	ลำดับที่	ทรัพยากรทาง	ลักษณะของสิ่ง	วิธีการจัดแสดง									
				พิพิธภัณฑ์ 1	ตั้งแสดงนอกอาคาร 2	ภาพยนตร์ 3	วีดีโอเทป 4	สไลด์ ฟิล์มสตริป 5	เอกสาร สิ่งพิมพ์ 6	ภาพ 7	เทปบันทึกเสียง 8	การแสดงบนเวที 9	การแสดงสาธิต 10
โบราณวัตถุสถาน	1	พระบรมธาตุไชยา	เจดีย์จำลอง, สไลด์, เอกสาร, ภาพ		△			□	□	□			
	2	พระบรมธาตุนครศรีธรรมราช	เจดีย์จำลอง สไลด์, เอกสาร ภาพ		△			□	□	□			
	3	พระธาตุสวี	เจดีย์จำลอง		△								
	4	กำแพงเมืองนคร	สไลด์, หนังสือ, ภาพ					△		□			
	5	ศิลาจารึก	แบบจำลอง, เอกสาร		△					□			

วิธีหลัก △ □ วิธีรอง

กลุ่มเนื้อหา	ลำดับที่	ทรัพยากรทางวัฒนธรรม	ลักษณะของสิ่งแสดง	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	6	พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร	แบบจำลอง, เอกสาร	□	△				□					
	7	พระวิษณุ	แบบจำลอง, ภาพ, เอกสาร	△					□					
	8	พระพิฆเณศวร์	แบบจำลอง, เอกสาร	△					□					
	9	พระโพธิสัตว์ปัทมปาณี	แบบจำลอง, เอกสาร	△					□					
	10	พระพุทธรูปนาคปรก	แบบจำลอง, เอกสาร	△					□					
ประเพณีและเทศกาล	1	ประเพณีสงกรานต์	วีดีโอเทป, สไลด์ เอกสารสิ่งพิมพ์	□			△		□					△
	2	ประเพณีวันจบปีจบเดือน	วีดีโอเทป, สไลด์, เอกสารสิ่งพิมพ์	□			△	△	□					
	3	ประเพณีลากพระ	แบบจำลอง, ภาพยนตร์ วีดีโอ	△		△	□	□						
	4	ประเพณีรับส่งตายาย	วีดีโอเทป, สไลด์											
	5	ประเพณีทำขวัญข้าว	วีดีโอเทป, สไลด์											
	6	ประเพณียกขันหมากพระปฐม	วีดีโอเทป											
	7	ประเพณีให้ทานไฟ	สไลด์											

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของผลงานทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มเนื้อหา	ลำดับที่	ทรัพยากรทางวัฒนธรรม	ลักษณะของสิ่งแสดง	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	8	ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ	วีดีโอเทป	□		△	△	△						
	9	ประเพณียกหมู่รับ	วีดีโอเทป,สไลด์		△	△	□	□						
			หุ่นจำลอง											
	10	ประเพณีสวดโสโพโต	วีดีโอเทป,สไลด์	□			△	□						
	11	ประเพณีชักผ้าหัวสา	วีดีโอเทป	□			△	□	□					
	12	ประเพณีสวดมาลัย	วีดีโอเทป,สไลด์	□				△	□					
วิถีชีวิตและ-	1	บ้าน ชีวิตในบ้าน	ของจริง,หุ่นจำลอง	□	△			□						
ความเป็นอยู่	2	ประเพณีการเกิด	สไลด์,เอกสารสิ่ง-	□				△	□					
			พิมพ์											
	3	การรับขวัญเด็ก	สไลด์,เอกสารสิ่ง-	□				△	□					
			พิมพ์											
	4	การบวช	วีดีโอเทป,ของจริง,	□			△	□	□					
			เอกสารสิ่งพิมพ์											
	5	การแต่งงาน	วีดีโอเทป,สไลด์	□			△	□	□					
	6	การทำภูมิ	สไลด์,เอกสารสิ่ง-	□			△	□						
			พิมพ์											
	7	การตาย	สไลด์,เอกสารสิ่งพิมพ์	□			△	□						
	8	ยาพื้นบ้าน	ของจริง,สไลด์	△				□						

กลุ่มเนื้อหา	ลำดับที่	ทรัพยากรทางวัฒนธรรม	ลักษณะของสิ่งแสดง	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	9	การแต่งกาย	ของจริง,หุ่นจำลอง, สไลด์	△									□	○
	10	ไสยศาสตร์,ของขลัง	ของจริง,ของจำลอง, สไลด์	△					○					
	11	อาหาร	ของจำลอง,การแสดง-สาธิต,สไลด์	△				□	□					□
หัตถกรรม-พื้นบ้าน	1	หมุกยาใบลำเจียก	ของจริง,ภาพ,เอก-สารสิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	△	△				
	2	เครื่องหวาย	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	△	△				
	3	หางอวน	ของจริง,ภาพ,เอก-สารสิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	△	△				
	4	ผ้ายกนคร	ของจริง,ภาพ,เอก-สารสิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	△	△				
	5	เครื่องถมนคร	ของจริง,ภาพ,เอก-สารสิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	△	△				
	6	กระบอกชนมจีน	ของจริง,ภาพ,เอก-สารสิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	△	△				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มเนื้อหา	ลำดับที่	ทรัพยากรทางวัฒนธรรม	ลักษณะของสิ่งแสดง	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	7	เครื่องใช้ย่านลิเพา	ของจริง,ภาพ,เอกสารสิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	△	△				
	8	รูปหนัง	ของจริง,ภาพ,เอกสารสิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	△	△				
	9	ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว	ของจริง,ภาพ,เอกสารสิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	△	△				
	10	การแทงหยวก	ภาพ,เอกสารสิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	△	△				
	11	หมวกพุมเรียง	ของจริง,ภาพ,เอกสารสิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	△	△				
การละเล่นและการแสดงของท้องถิ่น	1	เพลงบอก	การแสดงสาธิต เทปบันทึกเสียง เอกสารสิ่งพิมพ์						□		□		△	
	2	ลิเกป่า	การแสดงสาธิต,วีดิโอเทป,ของจริง,เอกสารสิ่งพิมพ์	□			△		□				△	
	3	กาหลอ	การแสดงสาธิต,ของจริง,สไลด์.เอกสาร-	□				△		□			□	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มเนื้อหา	ลำดับที่	ทรัพยากรทางวัฒนธรรม	ลักษณะของสิ่งแสดง	1.	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	4	หนังตะลุง	การแสดงสาธิต, ของจริง, สไลด์, วีดีโอเทป, ภาพ, เอกสารสิ่งพิมพ์	△			□	□	□	□			△	
	5	มโนห์รา	การแสดงสาธิต, ของจริง, สไลด์, วีดีโอเทป ภาพ, เอกสารสิ่งพิมพ์	△			□	□	□	□	□	△	△	
	6	ลำตัก	เทป, การแสดงบนเวที การแสดงสาธิต, เทป-บันทึกเสียง, เอกสาร-สิ่งพิมพ์				△		□		□		△	
	7	เพลงเรือ	การแสดงสาธิต, วีดีโอ-เทป, ภาพ, เอกสารสิ่ง-พิมพ์				△		□	□			△	
	8	เพลงนา	การแสดงสาธิต, วีดีโอ-เทป, ภาพ, เอกสารสิ่ง-พิมพ์				□		□	□			△	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มเนื้อหา	ลำดับที่	ทรัพยากรทางวัฒนธรรม	ลักษณะของสิ่งแสดง	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	10
	9	มวยไชยา	การแสดงสาธิต, วีดิโอ-เทป, ภาพ, เอกสารสิ่ง-พิมพ์				△		□	□			△	
	10	ชนวัว	วีดิโอเทป, ภาพ, เอก-สารสิ่งพิมพ์				△		□	□				
	11	ชนควาย	วีดิโอเทป, ภาพยนตร์, กิจกรรมตามโอกาส, ภาพ, สไลด์			□	△	□		□				□
	12	ชนไก่	วีดิโอเทป, กิจกรรม-ตามโอกาส, ภาพ, สไลด์				△	□		□				△
	13	สะบ้า	วีดิโอเทป, กิจกรรม-ตามโอกาส, การแสดง-สาธิต				△						△	△
เครื่องมือเครื่อง-ใช้พื้นบ้าน	1	เล่	แบบจำลอง, ภาพ เอกสารสิ่งพิมพ์, สไลด์	△				□	□	□				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มเนื้อหา	ลำดับที่	ทรัพยากรทางวัฒนธรรม	ลักษณะของสิ่งแสดง	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	2	สี้หลา	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	3	ไซชนิดต่าง ๆ	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	4	เชงเลง	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	5	ส้อน	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	6	ชุด	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	7	โพง	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	8	สุ่ม	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	9	นาง	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มเนื้อหา	ลำดับที่	ทรัพยากรทางวัฒนธรรม	ลักษณะของสิ่งแสดง	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	10	นั่งได้	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	11	ลัน	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	12	จง	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	13	ช้อง	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	14	หล้อ	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△										
	15	กรูด	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□						
	16	ครกสี	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□						
	17	กระด้ง	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□						

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น สงวนสิทธิ์ในการฟ้องร้องดำเนินคดี

กลุ่มเนื้อหา	ลำดับที่	ทรัพยากรทางวัฒนธรรม	ลักษณะของสิ่งแสดง	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	18	มีดครู	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□						
	19	มีดแด้ง	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□						
	20	มีดลวยไก่	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□						
	21	มีดคล็อก	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□						
	22	มีดตอก	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□						
	23	ลูกชวาน	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□						
	24	พร้าขอ	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	25	พร้าโอ	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มเนื้อหา	ลำดับที่	ทรัพยากรทางวัฒนธรรม	ลักษณะของสิ่งแสดง	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	26	พร้าตอก	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	27	เหล็กไฟตบ	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	28	หมาตักน้ำ	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	29	รางหมากชุม	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	30	ไกรตัดผม	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	31	ไกรหนีบหมาก	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	32	หมอน้อย	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	33	ยน	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				

กลุ่มเนื้อหา	ลำดับที่	ทรัพยากรทางวัฒนธรรม	ลักษณะของสิ่งแสดง	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	34	ปิ้ง	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	35	โคล่	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	36	โตร๊ะ	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	37	อูก	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์ ,สไลด์	△				□	□	□				
	38	แล่ง	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	39	ป้อย	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	40	โหละ	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				
	41	หวัก	ของจริง,ภาพ,เอกสาร-สิ่งพิมพ์,สไลด์	△				□	□	□				

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

กลุ่มเนื้อหา	ลำดับที่	ทรัพยากรทางวัฒนธรรม	ลักษณะของสิ่งแสดง	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
วรรณกรรม-และการศึกษา-เล่าเรียน	42	กระเชอ	ของจริง, ภาพ, เอกสาร-สิ่งพิมพ์, สไลด์	△				□	□	□				
	1	เพลงร้องเรือ	ภาพ, เทป, เอกสารสิ่ง-พิมพ์, การแสดงสาธิต						△	□	△		△	
	2	ปริศนาคำทาย	ภาพ, เอกสารสิ่งพิมพ์						△	△				
	3	นิทานพื้นบ้าน	เอกสารสิ่งพิมพ์, ภาพ, สไลด์, การแสดงสาธิต											
	4	หนังสือบุด	ของจริง, ภาพ, เอกสาร-สิ่งพิมพ์,	△					△	△				
	5	หนังสือใบลาน	ของจริง, ภาพ, เอกสารสิ่งพิมพ์	△				□	□					
	6	วรรณกรรม - สมัยใหม่	เอกสารสิ่งพิมพ์, ภาพ						△	△				
	7	การศึกษาเล่า-เรียนแบบเก่า	ของจริง, ภาพ, เอกสารสิ่งพิมพ์	△					△	△				

การเลือกที่ตั้ง

การเลือกที่ตั้งมีความสำคัญต่อการดำเนินโครงการมาก ที่ถั่งเหมาะสมจะต้องสนองทั้งผู้ลงทุนและนักท่องเที่ยวด้วย ดังนั้น จึงต้องใช้ปัจจัยหลาย ๆ ด้านในการพิจารณาการกำหนดปัจจัย และการพิจารณาจะต้องคำนึงถึงประเด็นดังต่อไปนี้

1. ศูนย์จะต้องให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว คือ ไม่ห่างจากศูนย์รวมของนักท่องเที่ยวง่ายต่อการเข้าถึง และดึงดูดนักท่องเที่ยวพอสมควร ความสะดวกที่มีต่อนักท่องเที่ยวจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้ใช้เวลากับการท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่า แล้วยังอาจเป็นเหตุจูงใจให้นักท่องเที่ยว (ที่มีความสนใจน้อย) ไปใช้บริการอีกด้วย

ความสะดวกของที่ตั้งอาจพิจารณาได้หลายด้านเช่น

1.1 ใกล้ศูนย์กลางคมนาคมของเกาะ

1.2 ใกล้แหล่งที่พักของนักท่องเที่ยว

1.3 ใกล้แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่นักท่องเที่ยวนิยมไป

1.4 การคมนาคมสะดวก

2. ความสัมพันธ์กับพื้นที่ใกล้เคียง เป็นองค์ประกอบที่ควรพิจารณา ซึ่งศูนย์ฯ อาจมีบทบาทกระตุ้นให้เกิดการขยายตัว และความเจริญแก่พื้นที่ใกล้เคียง หรือพื้นที่บริเวณนั้นๆ มีความสำคัญและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมศูนย์ฯ ให้เด่นขึ้น

การพิจารณาอาจพิจารณาได้จาก

2.1 เป็นบริเวณที่มีความเจริญและมีนักท่องเที่ยวมาก เช่น ศูนย์กลางชุมชน แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ๆ

2.2 เป็นบริเวณที่มีประวัติและสถานที่สำคัญด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 เป็นสถานที่ที่เป็นสัญญลักษณ์ของท้องถิ่น

2.4 อยู่ใกล้หรือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชุมชน หรือสภาพแวดล้อมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

2.5 เป็นบริเวณที่ต้องการการพัฒนา โดยให้ศูนย์ฯ เป็นตัวกระตุ้นการพัฒนา

2.6 ปลอดจากสิ่งรบกวนที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

3. ลดต้นทุนการจัดตั้งศูนย์ ที่ตั้งที่ต้องการลงทุนเพื่อจัดตั้งและปรับปรุงพื้นที่น้อยเท่าไหร่ย่อมทำให้ต้นทุนของศูนย์ฯ ลดต่ำลง อันจะทำให้เกิดการคืนทุนเร็วขึ้น ทั้งนี้เพราะต้นทุนแปรเปลี่ยน (การดำเนินการและค่าใช้จ่ายประจำ) โดยทั่วไปจะใกล้เคียงกัน ไม่ว่าศูนย์ฯ จะตั้งอยู่ที่ไหน ต้นทุนคงที่ที่ใช้ในการปรับปรุงพื้นที่ ได้แก่ ราคาที่ดิน การลงทุนด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และการปรับปรุงสภาพแวดล้อม ปัจจัยเหล่านี้จะต้องนำมาพิจารณาผลดีผลเสียกับปัจจัยด้านอื่น ๆ ด้วย

ในการศึกษานี้ ได้คัดเลือกโดยพิจารณา 2 ระดับ คือ การเลือกย่านหรือบริเวณที่มีศักยภาพมาพิจารณา และการคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมในแต่ละบริเวณ นำพื้นที่เหล่านั้นมาเปรียบเทียบ เพื่อคัดเลือกที่ตั้งที่เหมาะสมที่สุดต่อไป

<u>บริเวณที่เหมาะสมในการตั้งศูนย์</u>

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปทั้งเกาะยังคงเป็นธรรมชาติ ค่อนข้างสมบูรณ์ในสภาพของสวนมะพร้าว ทะเล และภูเขา นอกจากนี้ การคมนาคมภายในเกาะอยู่ในระดับที่ดี คือ มีถนนทวีราษฎร์ภักดี (ทั่วไปเรียกว่า ถนนรอบเกาะ เป็นทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4169) เป็นถนนคอนกรีตอย่างดี มีความยาว 50 กม. เป็นวงรอบ และยังมีถนนแยกอีก 6 สาย ความยาวรวม 30 กม. ซึ่งการเดินทางสามารถไปยังจุดต่าง ๆ ในระยะเวลาประมาณ 30 นาที ดังนั้นในการพิจารณาในระดับบริเวณ จึงถือว่าทุก ๆ บริเวณมีความสะดวกในด้านการคมนาคม และ

มีสภาพแวดล้อมที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนในระดับพื้นที่จะได้พิจารณาทางแยกอีกส่วนหนึ่ง

การคัดบริเวณที่เหมาะสมมาพิจารณา ได้พิจารณาจากความสำคัญดังนี้

1. บริเวณศูนย์กลางคมนาคม
2. บริเวณที่พักนักท่องเที่ยว
3. แหล่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
4. ชุมชนพื้นบ้านและสัญญลักษณ์ท้องถิ่น

ดังนั้น บริเวณที่นำมาพิจารณาในการศึกษานี้มี 6 บริเวณ ได้แก่

1. บริเวณหน้าทอน
2. บ้านลิปะน้อย
3. หาดละไม
4. หาดเฉวง
5. อ่าวบางรัก-เกาะฟาน
6. อ่าวแม่น้ำ

ผลการประเมินที่เหมาะสมและมีข้อจำกัดน้อยคือ

พื้นที่ใกล้พระใหญ่เกาะฟาน อ่าวบางรัก ตำบลบ่อผุด

สภาพทั่วไป อ่าวบางรักอยู่ทางตอนเหนือของเกาะสมุย ในหมู่ที่ 4 ตำบลบ่อผุด ห่างจากหน้าทอนประมาณ 23 กม. โดยแยกออกจากถนนสายรอบเกาะที่ตลาดบ่อผุด ถนนแยกเป็นถนนคอนกรีตอย่างดีเลียบชายหาดไปจนถึงสำนักสงฆ์เกาะฟาน ซึ่งมีพระพุทธรูปขนาดใหญ่ตั้งเด่นเป็นสง่า

บริเวณอ่าวบางรักมีบังกาโลว์ที่พัก 57 ห้อง ในตำบลนี้มีโครงการสร้างสนามบินขนาดเล็ก ซึ่งเอกชนกำลังดำเนินการขออนุญาตจากกรมการบินพาณิชย์

การเสนอบริเวณนี้มีความคิดว่า ศูนย์ฯ ควรอยู่ใกล้กับสัญญลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรม (พระใหญ่ เกาะฟาน) อย่างไรก็ตาม ที่ดินบริเวณนี้ที่สามารถจัดตั้งศูนย์ฯ ได้อยู่ฝั่งขวาของถนนซึ่งไม่ติดทะเล และข้อควรพิจารณาคือ จะอยู่ใกล้สนามบินพาณิชย์ขนาดเล็ก ซึ่งอาจเป็นผลดีหรือเสียก็ได้

พื้นที่ที่ควรพิจารณาอยู่ฝั่งใต้ถนนสาย 4171 ระหว่างบังกาโลว์นราลอดจ์กับ พระ-ใหญ่ เกาะฟาน สภาพที่ดินทั่วไปเป็นสวนมะพร้าว จากการสำรวจได้คัดเลือกที่ตั้ง ได้แก่บริเวณเนินดินตรงข้ามทางเข้าสำนักสงฆ์พระใหญ่เกาะฟาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปประเด็นสำคัญของบริเวณทั้งหก

ลำดับ	บริเวณ	แนวความคิดในการ/เสนอเพื่อคัดเลือก	จำนวนห้องพัก	ชุมชนท้องถิ่น	ที่ดิน	พื้นที่เหมาะสม (แห่ง)
1	หน้าหอน	ศูนย์กลางชุมชนและคมนาคม/ย่านที่พักนักท่องเที่ยว	92	ตลาด	เอกชน/ป่าช้า	1
2	บ้านลิปะน้อย	ชุมชนพื้นบ้าน	108	หมู่บ้านตัวอย่าง	ธรณีสงฆ์	1
3	หาดละไม	บ้านที่พักและสัญญลักษณ์(หินตา-หินยาย)ท้องถิ่น/ชุมชน	186	หมู่บ้าน/ตลาด	. เอกชน	1
4	หาดฉวาง	ย่านที่พัก	387	-	เอกชน	3
5	อ่าวบางรักเกาะฟาน	สัญญลักษณ์ท้องถิ่น(พระใหญ่เกาะฟาน)	57	-	เอกชน สำนักสงฆ์	1
6	อ่าวแม่น้ำ	สถานที่ประวัติศาสตร์(วัดหน้าพระลาน)	54	-	ที่วัด	1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

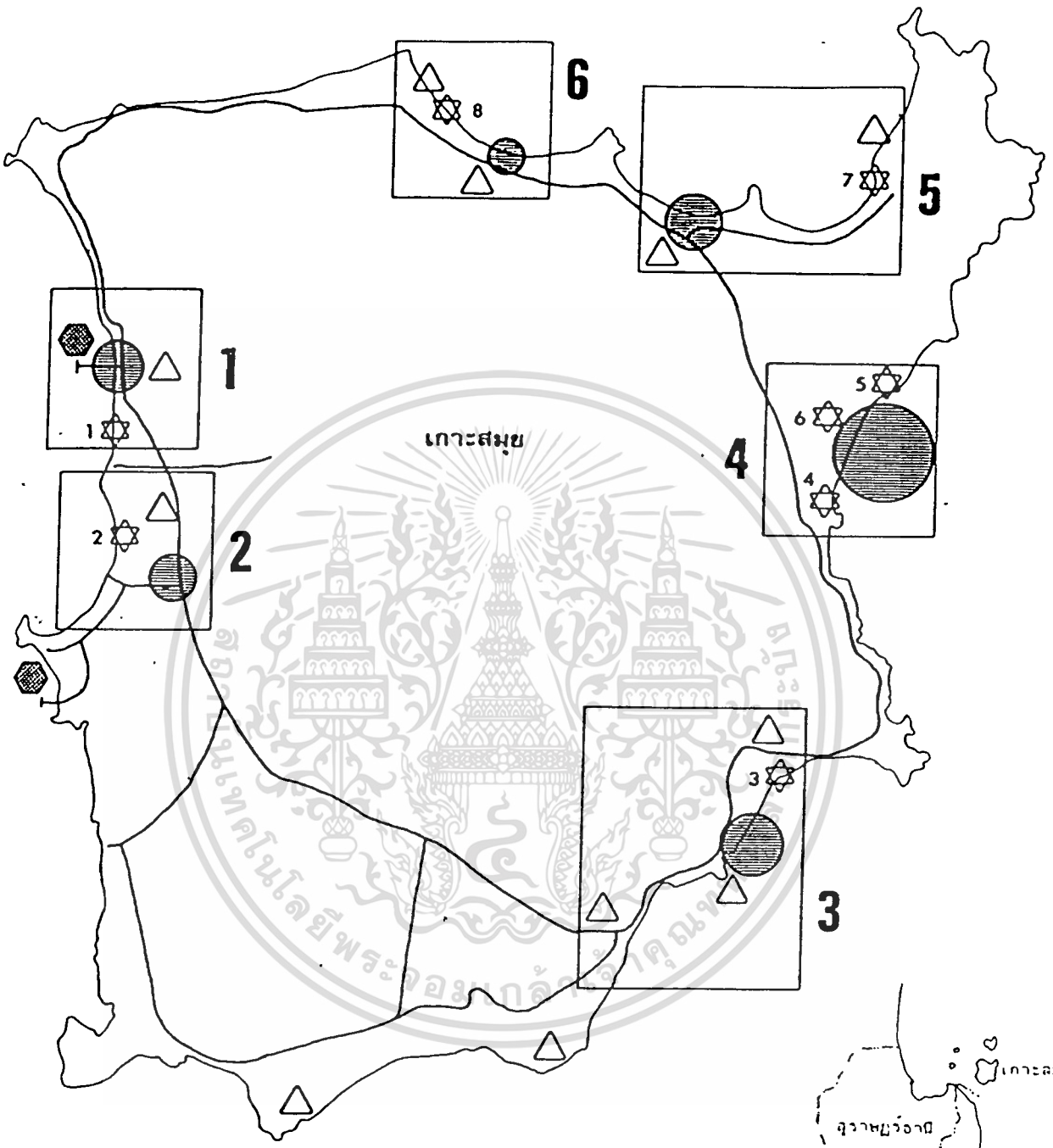

รูปที่ ๒.๔ พื้นที่ศึกเลือกที่ตั้ง

น

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและหัตถกรรมพื้นบ้าน

เกาะสมุย / สุราษฎร์ธานี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวทางการจัดตั้งศูนย์

จากการพัฒนากรอบของโครงการ, ตลาดการท่องเที่ยว และทรัพยากรมรดกวัฒนธรรมแล้ว สามารถกำหนดแนวทางในการจัดตั้งศูนย์ฯ ได้ดังนี้

การจัดตั้งศูนย์ฯ มีวัตถุประสงค์การดำเนินงานในเชิงธุรกิจ โดยให้มีรายได้เพียงพอในการดำเนินงาน 3 ประการ คือ มีรายได้เพียงพอในการหาทุนคืนภายในระยะเวลาที่กำหนด มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายประจำวัน และมีรายได้สะสมเพื่อการขยายกิจการได้ในอนาคต การลงทุนตั้งศูนย์ฯ จึงมิใช่การลงทุนที่ให้เปล่าหรือเป็นการกุศล

ดังนั้น ศูนย์ฯ จึงต้องดำเนินการเป็น "ธุรกิจวัฒนธรรม" เต็มรูป ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ทั้งแก่คนท้องถิ่น แก่นักท่องเที่ยว และแก่องค์กรผู้ดำเนินการ ธุรกิจวัฒนธรรมเป็นการจัดการกับทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อให้บังเกิดผลในเชิงเศรษฐกิจ กิจการดังกล่าวนี้มิใช่เป็นการขยายของเก่าหรือทำลายวัฒนธรรมเพื่อแลกกับเงินทอง หากแต่เป็นการนำเอาคุณค่าและเอกลักษณ์อันดึงดูดใจของวัฒนธรรมนั้น ๆ (ตามหลักวิชาการทางวัฒนธรรม) มานำเสนอแก่ผู้สนใจโดยวิธีได้ผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ และขณะเดียวกันก็เป็นการเผยแพร่ชื่อเสียง เกียรติภูมิของคนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมนั้นด้วย

กิจกรรมและสินค้าที่เสนอขาย (ที่มาของรายได้ศูนย์ฯ)

จากการประเมินรายจ่ายของนักท่องเที่ยวของเกาะสมุย เกี่ยวกับซื้อของที่ระลึกประมาณปีละ 12.74 ล้านบาท ซึ่งแสดงให้เห็นความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อการใช้จ่ายเงินในด้านนี้ นอกจากนี้ โครงสร้างของนักท่องเที่ยวที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ มีอยู่สูง นักท่องเที่ยวประเภทนี้คาดว่าจะมีความสนใจต่อศูนย์ฯ ดังนั้น แนวทางการหารายได้ของศูนย์ฯ จึงควรมีกิจกรรมและสินค้าที่จะขายดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ภารกิจของศูนย์ฯ ในเชิงธุรกิจวัฒนธรรมก็คือ การแปลคุณค่าและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ให้ออกมาในรูปของสินค้า และบริการทางวัฒนธรรม โดยจะต้องระมัดระวังไม่ทำออกมาในรูปของการขายของเก่า

กิจกรรมและสินค้าที่แสดงภายในศูนย์ฯ จึงควรมีลักษณะดังนี้

1. เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมหรือเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมไทยเท่านั้น
2. มีหัตถกรรมเด่น ๆ จากทั่วประเทศไว้แสดงและขาย
3. เป็นการแสดงและเสนอขายสินค้าที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมภาคใต้
4. สินค้าที่นำมาแสดงต้องมีคุณภาพดี
5. ราคาจะต้องไม่แพงกว่าท้องตลาดในคุณภาพระดับเดียวกัน

กิจกรรมและสินค้าที่เป็นไปได้ อันจะเป็นที่มาแห่งรายได้ อาจประกอบด้วย

1. เก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมศูนย์ฯ โดยการกำหนดอัตราค่าชมในระดับที่จูงใจและให้รายได้ที่สูงสุด มีข้อเสนอแนะว่า ค่าธรรมเนียมสำหรับคนไทย อาจจัดให้ต่ำกว่าค่า - ธรรมเนียมสำหรับชาวต่างประเทศก็ได้

2. ค่าชมกิจกรรมและการแสดง ศูนย์ฯ จะต้องกำหนดรายการกิจกรรมและการแสดงที่สอดคล้องกับเหตุการณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น หรือสอดคล้องกับความสนใจของผู้เข้าชมเพื่อขายเป็นบริการ กิจกรรมที่ควรจัดขึ้น และสามารถเรียกเก็บค่าชมได้ คือ

- การแสดงสาธิต เช่น การสาธิตการเล่นหนังตะลุง มโนห์รา กาหลอ
- การแสดงจริง เช่น มโนห์รา ลิเกป่า หนังตะลุง
- การแสดงบนเวที เช่น การร่ายรำท้องถิ่น การแสดงประยุกต์ต่าง ๆ
- การจัดนิทรรศการพิเศษตามโอกาส เช่น นิทรรศการเครื่องมือเครื่องใช้ใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจับปลา นิทรรศการอาวุธและของมีคม เป็นต้น

- การจัดงานประกวดและงานแสดงสิ่งผลิตต่าง ๆ

3. ทำภาพโปสการ์ดขาย ภาพโปสการ์ดทำได้ง่าย และขายได้คล่อง เพราะราคาไม่แพง และนักท่องเที่ยวก็นิยมซื้อเขียนเพื่อส่งไปถึงญาติมิตร เป็นการขายบริการที่ให้ผลในเรื่องโฆษณาดีมาก การทำโปสการ์ดควรทำเป็นชุด ๆ เช่น ชุดเครื่องใช้ภายในบ้าน ชุดเครื่องถม ชุดเครื่องจักสาน ชุดหนังตะลุง ฯลฯ

4. ทำสมุดภาพและภาพเขียนขาย สมุดภาพวัฒนธรรมที่เสนอข้อมูลเป็นชุด ๆ จัดทำเป็นเล่มสมุด มีคำบรรยายประกอบเล็กน้อย เป็นสินค้าวัฒนธรรมที่น่าสนใจ นอกจากนี้ ศูนย์ฯ ควรสนับสนุนให้ศิลปินท้องถิ่นและศิลปินประจำศูนย์ฯ ผลิตงานเขียนสภาพชีวิตชาวบ้าน เพื่อขายแก่ผู้สนใจเป็นครั้งคราว

5. ทำสไลด์หรือฟิล์มสตริปขาย ชุดสไลด์หรือฟิล์มสตริปเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถถ่ายทำได้อย่างกว้างขวางเป็นร้อย ๆ ชุด จึงเป็นกิจกรรมอีกอย่างหนึ่งที่ควรจัดทำขึ้นเพื่อเสนอขายแก่ผู้สนใจ พร้อมทั้งจัดทำคำบรรยายเป็นภาษาต่างประเทศ

6. วีดีโอเทป มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมหลายอย่างที่สามารถบันทึกเป็นวีดีโอได้เมื่อได้จัดทำคำบรรยายเป็นภาษาต่างประเทศด้วยแล้ว น่าจะเสนอขายแก่ผู้สนใจในรูปของม้วนเทปได้

7. เอกสารและสิ่งพิมพ์ ข้อมูลประเภทเอกสารและสิ่งพิมพ์สามารถประยุกต์มาขายแก่ผู้สนใจได้ เช่น วรรณกรรมมุขปาฐะ วรรณกรรมลายลักษณ์จากหนังสือบุดหรือใบลาน ตลอดจนหนังสือและงานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน เหล่านี้คือสิ่งที่สามารถเสนอขายแก่ผู้สนใจได้

8. การจำหน่ายสินค้าวัฒนธรรม ศูนย์ฯ จะต้องมีห้องแสดงสินค้าและจำหน่ายสินค้าพื้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมืองโดยเฉพาะ สิ่งที่จะเสนอขายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมได้มี 2 ประเภท คือ ประเภทของใช้สอย และประเภทของที่ระลึก

- ของใช้สอย สิ่งที่จะผลิตขายเป็นของใช้สอยแก่นักท่องเที่ยวได้มีมาก เช่น เครื่องดนตรีต่าง ๆ เครื่องถม ผ้าท้องถิ่น หมวก ฯลฯ

- ของที่ระลึก เช่น รูปหนังตะลุง สิ่งประดิษฐ์จากมะพร้าว จากใบลำเจียกและหัตถกรรมต่าง ๆ

9. บริการฝึกสอน ทางศูนย์ฯ สามารถเปิดรายการบริการฝึกสอนแก่ผู้สนใจวัฒนธรรมสาขาต่าง ๆ ได้โดยเรียกเก็บค่าบริการ เช่น ฝึกสอนดนตรีไทยเป็นรายชิ้น ฝึกสอนการจักสานและช่างฝีมืออื่น ๆ โดยเปิดเป็นบริการทั่วไปเป็นรายกลุ่ม หรือรายบุคคลก็ได้

10. บริการให้เช่าสถานที่ ศูนย์ฯวัฒนธรรมเกาะสมุย ควรทำหน้าที่เป็นศูนย์ทางวิชาการไปด้วยในตัว เกาะสมุยเป็นสถานที่อันเหมาะสมที่นักวิชาการจะมาพบปะ อภิปรายในทางวิชาการทางศูนย์ฯ จึงควรเปิดบริการให้เช่าสถานที่อบรม สัมมนา ประชุม แก่นักท่องเที่ยวและนักวิชาการ โดยทั่วไป

นอกจากนี้ การที่มีนักท่องเที่ยวเข้าชมศูนย์ฯ มาก ๆ จะก่อให้เกิดกิจกรรมอื่น ๆ ติดตามมา เช่น ร้านค้าทั่วไป ร้านอาหาร ซึ่งศูนย์ฯ อาจมีรายได้จากการให้เช่าอาคารเพื่อทำธุรกิจ เพราะการดำเนินธุรกิจบางประเภท ศูนย์ฯ อาจไม่ดำเนินการเอง แต่เปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาดำเนินการในรูปการให้เช่าสถานที่ ธุรกิจที่เปิดให้เอกชนดำเนินการได้ ควรจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของศูนย์ฯ เช่น ร้านขายและประดิษฐ์ของที่ระลึก ร้านอาหาร

นอกจากนี้ ศูนย์ฯ อาจจะจัดบริการพิเศษตามความต้องการของลูกค้าให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้บริการที่ควรจัดให้มีนั้น เช่น บริการบรรจุหีบห่อเพื่อการเดินทาง บริการจัดส่งถึงที่พักในเกาะสมุย บริการจัดส่งของทางไปรษณีย์ทั่วโลก บริการสั่งจอง และบริการสั่งซื้อทางไปรษณีย์ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดำเนินกิจกรรมเกี่ยวเนื่อง

การที่จะให้ได้มาซึ่งกิจกรรมและสินค้าเพื่อเสนอขายนั้น จำเป็นต้องมีกิจกรรมอื่น ๆ คือ การผลิตและการพัฒนาการผลิตสินค้า และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้สามารถกำหนดและควบคุมรูปแบบและบริการให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และเป้าหมายของ - ศูนย์ฯ

กิจกรรมเกี่ยวเนื่องที่จำเป็น สรุปได้ดังนี้

1. การผลิต

สิ่งจำเป็นในการเตรียมการในการผลิต คือ

1.1 สถานที่ ศูนย์ฯ จำเป็นจะต้องมีหน่วยผลิตในลักษณะที่เป็นอาคารแยกเป็นเอกเทศ ในอาคารหน่วยผลิตนี้มีที่พักช่างฝีมือ มีที่เก็บพัสดุ มีห้องผลิตซึ่งจะใช้เป็นที่แสดงสาธิตการผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านด้วย

1.2 ช่างฝีมือ จะต้องมีการสำรวจช่างฝีมือในท้องถิ่น และจัดทำทะเบียนไว้โดยละเอียด เพื่อการติดต่อให้มาร่วมงานในหน่วยผลิต ในฐานะเป็นผู้ฝึกสอน และเป็นช่างฝีมือประจำหน่วยผลิต

1.3 ต้นแบบ ต้องมีการสำรวจและรวบรวมต้นแบบหัตถกรรมหรือวัฒนธรรมที่มีอยู่มาไว้ เพื่อการศึกษาและเพื่อใช้เป็นต้นแบบในการผลิต

1.4 แหล่งวัตถุดิบ ต้องสำรวจแหล่งวัตถุดิบในการผลิต เพื่อดำเนินการอนุรักษ์ฟื้นฟูไว้สำหรับการผลิตในโอกาสต่อไป

1.5 ช่างเทคนิค มีทรัพยากรทางวัฒนธรรมหลายอย่างที่ต้องใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าช่วยในการประยุกต์ หรือการผลิตเพื่อขายเป็นสินค้าและบริการ เช่น กิจกรรมประเพณี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วรรณกรรม การละเล่น เหล่านี้จำเป็นต้องประยุกต์ขายบริการในรูปของสไลด์ ภาพยนตร์ หรือวีดีโอเทป ซึ่งจำเป็นต้องมีช่างเทคนิคเพื่อการนี้

อนึ่ง สิ่งผลิตทางวัฒนธรรมที่นำมาขายเป็นสินค้าและบริการแก่นักท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องจัดทำขึ้นเองที่ศูนย์ฯ เสมอไป ทางศูนย์ฯ ควรจะดำเนินการผลิตเฉพาะส่วนที่ต้องการแสดงสาธิต การผลิต ไปในตัวเท่านั้น สิ่งของส่วนใหญ่ควรจะได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านผลิตกันเองในท้องถิ่นของเขาเอง แล้วทางศูนย์ฯ รับซื้อเพื่อการจัดการเผยแพร่

2. การพัฒนาการผลิต

การพัฒนาการผลิตในที่นี้หมายถึง การหกลู่ทางกระทำให้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมทุกชนิดอยู่ในรูปแบบอันเป็นที่ถูกใจของลูกค้าได้ โดยที่ไม่ได้ทำให้วัฒนธรรมเดิมเสียหาย เช่น การพิมพ์ภาพโบราณวัตถุขายเป็นโปสการ์ด การบันทึกเสียงเครื่องดนตรีพื้นเมือง เพื่อขายในรูปม้วนเทป เป็นต้น

ทรัพยากรทางวัฒนธรรมอันหลากหลายของภาคใต้ บางส่วนอยู่ในสภาพที่หมดหน้าที่สำหรับชีวิตปัจจุบันไปแล้ว เช่น เหล็กไฟตบ บางส่วนก็ยังใช้ประโยชน์อยู่ในบางท้องถิ่น เช่น หนังสือบุด และบางส่วนก็ได้รับความนิยม เช่น เครื่องถม เครื่องใช้ย่านลิเพา เป็นต้น สิ่งของเหล่านี้แม้บางอย่างจะลดความสำคัญต่อชีวิตลงไป แต่ในแง่ธุรกิจวัฒนธรรมถือว่าทรัพยากรอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมทุกชนิดล้วนมีคุณค่า สามารถพัฒนาเสนอเป็นสินค้าหรือบริการได้ทั้งสิ้น

2.1 ลู่ทางในการพัฒนาการผลิตสินค้าวัฒนธรรม

ขั้นตอนเริ่มแรกของการพัฒนาสินค้าวัฒนธรรม ได้แก่ การศึกษาความต้องการของตลาด ความสนใจของลูกค้า แล้วศึกษาข้อจำกัดของวัฒนธรรมที่มีอยู่ แล้วจึงพัฒนาปรับปรุงทรัพยากรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การพัฒนาปรับปรุงอาจทำได้หลายวิ-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ธีดังนี้

- การทำเหมือนของเดิม วิธีนี้เหมาะกับวัฒนธรรมที่มีรูปแบบอันถูกใจคนในปัจจุบันอยู่แล้ว สามารถทำเหมือนของเดิมได้ แล้วเสนอขายได้เลย เช่น เครื่องถมชนิดต่าง ๆ ผ้ายก ผ้าไหม เครื่องคนตรีพื้นเมือง

- การเปลี่ยนแปลงชนิดของวัตถุดิบ มีหัตถกรรมบางอย่างที่วัตถุดิบซึ่งใช้มาแต่เดิมได้กลายเป็นของหายากในปัจจุบัน เช่น การแกะรูปหนังตะลุงได้เปลี่ยนจากหนังลูกวัวมาเป็นแผ่นวัสดุสังเคราะห์คล้ายหนังเทียม

- การสร้างรูปแบบใหม่ เป็นการใช้วัตถุดิบอย่างเดิม วิธีการอย่างเดิมมาทำสิ่งของใหม่ รูปแบบอย่างใหม่ขึ้นมา เช่น ใช้เตย ลำเจียก สานเป็นกระเป๋าสตางค์ หรือกระเป๋าถือ โดยใช้สายสานแบบเดียวกับการทำหมุกที่ทำกันมาแต่เดิม หรือการใช้หวายทำกระเป๋าถือเป็นต้น

- การปรับขนาด เป็นการเลียนแบบหัตถกรรมพื้นบ้านจากของเดิมแต่เปลี่ยนแปลงขนาดให้เหมาะสม การเปลี่ยนขนาดทำได้ไม่จำกัด เช่น เชงเลงขนาดใหญ่ยาวเกือบ 4 เมตร สามารถปรับขนาดให้เหลือเพียง 4 เซนติเมตร เพื่อใช้เป็นเครื่องประดับติดหน้าอกเสื้อ

- การประยุกต์เข้ากับของใหม่ ได้แก่ การประยุกต์ของใช้พื้นบ้านหรือวิธีการของชาวบ้านให้เข้ากับของใช้สมัยใหม่ได้อย่างสวยงาม และเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย เช่น การใช้กาบมะพร้าวเป็นที่รองภาชนะกับความร้อน การใช้ย่านลิเพาถักหุ้มกระเป๋าเดินทางหรือถักเป็นเกราะใส่ไฟแช็ก เป็นต้น

- การประดิษฐ์ เป็นการแสดงหาสิ่งของที่มีอยู่ทั่วไปในท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นสิ่งของเครื่องใช้ที่ไม่มีใครเคยทำมาก่อน เช่น อาจใช้กะลามะพร้าวแกะลวดลายทำเป็นโป๊ะไฟ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การบันทึกภาพ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมบางอย่าง อยู่ในรูปที่ประยุกต์เป็นสินค้าได้ยาก แต่ก็สามารถพัฒนามาผลิตออกเสนอขายในรูปของภาพวาด ภาพถ่าย สไลด์ วีดีโอเทป ภาพโปสการ์ด ได้

- การบันทึกเสียง มรดกวัฒนธรรมที่สามารถนำมาผลิตขายในรูปเทปบันทึกเสียง ได้แก่ เสียงดนตรี การละเล่นของเด็ก วรรณกรรมมุขปาฐะ เพลงพื้นเมือง

- การทำเป็นเอกสาร ทรัพยากรวัฒนธรรมหลายอย่างสามารถนำมาผลิตเป็นเอกสารเพื่อเสนอแก่ผู้สนใจ โดยเสนอเนื้อหาเป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศหรือเป็นภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะ เช่น นิทานพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน เพลงร้องเรือ วรรณกรรมจากหนังสือบุด ใบลาน ตำรายาพื้นบ้าน ประเพณี

- การทำเป็นของที่ระลึก ของที่ระลึกเป็นสิ่งของที่ทำขึ้นโดยมุ่งรักษาเอกลักษณ์ แต่ไม่มุ่งประโยชน์ใช้สอย บางอย่างอาจใช้ประโยชน์ได้ บางอย่างอาจใช้เป็นเครื่องประดับหรือใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้เลย ด้วยคุณลักษณะเช่นนี้ เอกลักษณ์ของท้องถิ่นแทบทุกอย่างสามารถทำเป็นของที่ระลึกได้

การพัฒนาทรัพยากรทางวัฒนธรรมให้ได้รูปแบบที่จะเสนอขายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมนั้น มีลู่ทางที่เป็นไปได้หลายทาง แต่การพัฒนาทุกทางจะต้องไม่ทำลายเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสิ่งนั้น ๆ เช่น หมุกยาจากใบเตย ใบลำเจียก เอกลักษณ์และคุณค่าอยู่ที่ใบเตย ใบลำเจียกและลวดลายลายจักสานมิได้อยู่ที่ตัวหมุกยา กระเป๋าย่านลิเพามีเอกลักษณ์อยู่ที่ย่านลิเพาและลวดลายประดิษฐ์มิได้อยู่ที่รูปทรงของกระเป๋า ในกรณีที่จะพัฒนาการผลิตสามารถเปลี่ยนแปลงประยุกต์ รูปทรงและประโยชน์ใช้สอยได้ แต่วัตถุดิบเปลี่ยนไม่ได้

2.2 การค้นหาช่างฝีมือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทรัพยากรวัฒนธรรมทุกอย่าง แม้จะมีลู่ทางพัฒนาขึ้นมาเป็นสินค้าและบริการได้ไม่อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่การพัฒนาทุกลักษณะจะเกิดขึ้นได้ ต้องการช่างฝีมือหรือช่างเทคนิคที่มีทักษะหรือนักออกแบบนักประดิษฐ์ที่มีความสามารถ บุคคลที่มีความสามารถเหล่านี้ ค้นหาได้จากท้องถิ่นและจากหน่วยงานของรัฐ การค้นหาช่างฝีมือทำได้โดยกิจกรรมต่อไปนี้

- การสำรวจเพื่อจัดทำทำเนียบช่างฝีมือ หรือผู้มีอัจฉริยะด้านต่าง ๆในท้องถิ่น
- การจัดประกวดหัตถกรรมพื้นเมืองประเภทต่าง ๆ ในโอกาสที่มีการจัดแสดงสินค้าพื้นเมืองประจำปี
- การส่งเสริมการประดิษฐ์และการออกแบบหัตถกรรมพื้นบ้านโดยวิธีการให้แรงจูงใจที่ดี
- การอบรมวิธีการผลิตแก่ผู้สนใจ

2.3 การอบรมการผลิต

ในช่วง 3 ปีแรก ศูนย์ฯ จะต้องมีบทบาทในการอบรมช่างฝีมือเป็นอย่างมาก เป้าหมายหลักของการอบรมการผลิตมี 2 ประการ คือ เพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมที่ซบเซาไปแล้วให้มีชีวิตขึ้นมาอีก และเพื่อพัฒนาทักษะในงานหัตถกรรมให้ได้งานที่มีคุณภาพดียิ่ง ๆ ขึ้น แต่จะต้องรักษาเอกลักษณ์ของคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงอัจฉริยะภาพของชาวบ้านไว้ให้ได้มากที่สุด งานอบรมการผลิตจึงต้องการชาวบ้านที่มีทักษะเข้าร่วมด้วย

- การสำรวจเพื่อสืบค้นช่างฝีมือที่ยังมีทักษะในการสืบทอดวัฒนธรรมนั้น ๆอยู่แล้วจัดทำเนียบไว้
- การติดต่อเชิญช่างฝีมือมาเป็นวิทยากรฝึกสอนอบรมแก่ผู้สนใจ และแก่เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ประสานงานกับหน่วยงานราชการและเอกชนในการจัดอบรมฟื้นฟูทักษะช่างฝีมือในงานหัตถกรรม หน่วยงาน องค์การที่ควรจะขอความร่วมมือ ได้แก่ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคนิควิทยาอาชีวะต่าง ๆ วิทยาลัยครู ศูนย์ฯศิลปาชีพพิเศษ

กิจกรรมการอบรมการผลิตจะต้องทำอย่างต่อเนื่อง เพราะมีงานทักษะหลายสาขาที่ต้องได้รับการพัฒนา แม้งานฝีมือบางสาขาที่มีทักษะเป็นที่น่าพอใจ ก็ยังมีความจำเป็นต้องอบรมกันต่อไปเป็นครั้งคราว โดยเน้นการออกแบบ การพัฒนารูปแบบ และความงามทางศิลปเพื่อให้งานฝีมือนั้น ๆ เป็นที่ยอมรับกันโดยกว้างขวางยิ่ง ๆ ขึ้นไป ในการนี้ศูนย์ฯ จำเป็นจะต้องมีคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายฝึกอบรมและพัฒนาการผลิตคณะหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ เจ้าหน้าที่คณะนี้จะหยิบงานหัตถกรรมสาขาใดขึ้นมาฟื้นฟูพัฒนาทักษะ จะต้องรู้ใจลูกค้า และรู้ความต้องการของตลาดมาอย่างดี

<u>การตลาดของศูนย์วัฒนธรรมฯ</u>

การตลาดเป็นหัวใจสำคัญของงานธุรกิจวัฒนธรรม เป็นแรงจูงใจของการพัฒนาการผลิตศูนย์ฯ จะต้องหาตลาดให้แก่ผลผลิตทางวัฒนธรรมที่บังเกิดขึ้นจากการพัฒนาการผลิตการจัดการตลาด สามารถวางขอบเขตขยายตลาดให้ครอบคลุมทั้ง 3 ระดับ คือ ตลาดภายในประเทศ และตลาดต่างประเทศ ตลาดท้องถิ่นหมายถึง การจัดการขายและเผยแพร่ ณ หน่วยแสดงสินค้าของศูนย์ฯ เองและบริเวณใกล้เคียง ตลาดในประเทศที่เป็นเป้าหมายหลัก ได้แก่แหล่งการค้าตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ นอกนั้นก็ควรหาตลาดโดยทั่วไปด้วย

ความสำเร็จในการจัดการตลาด จะเป็นปัจจัยกระตุ้นให้การผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านฟื้นตัวและแพร่หลายขึ้นโดยธรรมชาติ เมื่อการพัฒนาปรากฏขึ้นถึงขั้นนี้ ผู้จัดการตลาดจะต้องจัดกลไกควบคุมคุณธรรมและควบคุมการซื้อขายให้ดี ไม่เช่นนั้นสินค้าจะมีคุณภาพต่ำลง ในขณะที่ราคาค่อย ๆ สูงขึ้น และเสื่อมความนิยมไปในที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในระยะแรก ๆ ขณะที่ศูนย์ฯ ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย และต้องใช้การลงทุนสูง ศูนย์ฯ จึงควรเน้นเฉพาะตลาดในท้องถิ่นเป็นหลักก่อน แล้วจึงค่อย ๆ ขยายขอบเขตให้ครอบคลุมในระดับกว้างมากขึ้นเป็นลำดับ ดังนั้น เป้าหมายของการตลาดจึงได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังเกาะสมุย ซึ่งจากการศึกษาด้านตลาดการท่องเที่ยวนั้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นวัยศึกษาและกำลังทำงาน (อายุระหว่าง 16-35 ปี) มีระดับการศึกษาสูง มีกำลังซื้อค่อนข้างดี และมีการเดินทางมาเป็นกลุ่มหรือครอบครัว อย่างไรก็ตาม ระหว่างโครงสร้างนักท่องเที่ยวและรูปแบบการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ อาจมีความชอบที่แตกต่างกันบ้าง

นอกจากนักท่องเที่ยวแล้ว ศูนย์ฯ ควรพิจารณากลุ่มประชาชนท้องถิ่นเป็นเป้าหมายหนึ่งด้านการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดแสดงกิจกรรมพิเศษเป็นครั้งคราว ซึ่งจะเป็นที่ในการสนใจของคนท้องถิ่นมาก

การพิจารณารายละเอียดของการตลาดมีดังนี้

1. การประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามายังศูนย์ฯ

จากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่คาดว่าจะมาเที่ยวชมศูนย์ฯ สามารถประมาณการได้ว่าในปี 2527 จะมีนักท่องเที่ยวที่จะมายังศูนย์ทั้งหมดจำนวน 120,642 คน โดยจำแนกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 103,791 คน ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 86.03 ของผู้เข้าชมทั้งหมด และนักท่องเที่ยวต่างประเทศจำนวน 16,815 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 13.97 ของผู้ชมทั้งหมด (ดังตารางที่) และจากตารางที่ เป็นการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวที่คาดว่าจะมายังศูนย์ฯในช่วงปี 2527-2544 ซึ่งคิดคำนวณจากตัวเลขการพยากรณ์ของนักท่องเที่ยวที่มาเกาะสมุย โดยกำหนดให้สัดส่วนของผู้ที่คาดว่าจะมายังศูนย์ มีสัดส่วนคงที่ตลอดช่วงเวลาที่พยากรณ์ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยมีสัดส่วนร้อยละ 88.5 และนักท่องเที่ยวต่างประเทศมีสัดส่วนร้อยละ 67.3 ทั้งนี้เพราะตัวเลขที่ได้จากแบบสอบถาม จัดเป็นตัวเลขประมาณการขั้นต่ำ เนื่องจากในข้อเท็จจริงแล้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ต่างก็ไปเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวทุกแหล่งที่อยู่บนเกาะสมุย

แต่เมื่อพิจารณาจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามายังศูนย์ฯ ในช่วงวันต่าง ๆ ตามตารางที่ ปรากฏว่า ในช่วงวันธรรมดาและช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ มีจำนวนที่ใกล้เคียงกันคือมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 208-317 คนต่อวัน แต่สำหรับวันหยุดช่วงยาว จะมีจำนวนเฉลี่ยถึง 1,480 คนต่อวัน ซึ่งคิดเป็น 7 เท่าของช่วงวันธรรมดา หรือ 4.7 เท่าของช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์

ดังนั้น ในการกำหนดขนาดของศูนย์ฯ ในขั้นต้นนั้น อย่างน้อยควรจะตอบสนองผู้เข้าชมในช่วงวันธรรมดาและวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ได้อย่างเพียงพอ คือต้องจุผู้ชมได้ประมาณ 300 คน เพราะในการจัดแสดงนั้นส่วนใหญ่จะจัดแสดงเพียงวันละ 1 รอบ ซึ่งจะสามารถบริการผู้ที่ต้องการเข้าชมได้อย่างทั่วถึง ซึ่งจะเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดแสดง ส่วนในช่วงวันหยุดช่วงยาวซึ่งมีผู้เข้าชมมาก ควรจัดรอบการแสดงเพิ่มขึ้นเป็น 2-3 รอบ พร้อมกับการแสดงพิเศษกลางแจ้งควบคู่กันไป เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชมได้อย่างเพียงพอ ทั้งนี้เพราะการจัดสร้างศูนย์ ในขนาดที่เล็กเกินไปจะทำให้มีรายได้ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น และการสร้างศูนย์ที่มีขนาดใหญ่มาก แต่มีผู้เข้าชมเพียงครั้งหนึ่ง ย่อมสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการก่อสร้าง และการบำรุงรักษามากเกินไป ประกอบกับวันหยุดช่วงยาวมีเพียงไม่มากครั้งในแต่ละปี ดังนั้น ขนาดที่เหมาะสมจึงควรเป็นขนาดที่สามารถรับนักท่องเที่ยวช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ได้ เพราะสามารถยืดหยุ่นกิจกรรมให้สามารถตอบสนองความต้องการในช่วงวันธรรมดาและวันหยุดช่วงยาวของนักท่องเที่ยวได้

นอกจากนี้ การจัดการแสดงพิเศษต่าง ๆ ควรพิจารณาประกอบกับช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ช่วงปิดภาคการศึกษาและวันนักขัตฤกษ์(ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับวันหยุดช่วงยาว) โดยการจัดรายการอาจพิจารณาตามความเหมาะสม

2.ประเภทของผู้ชมที่จะเข้าชมศูนย์ฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของประชากรอายุ ๖ ปีขึ้นไป

ประเภทการศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
ประถมศึกษา	103,791	88.5	117,278
มัธยมศึกษาตอนต้น	16,851	67.3	25,039
มัธยมศึกษาตอนปลาย	120,642	-	142,317
(ร้อยละ) ประชากร	100.00		

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามายังศูนย์ฯ ในช่วงวันต่าง ๆ

ช่วงวัน	จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเกาะสมุย		สัดส่วนที่คาดว่าจะมาศูนย์ฯ		จำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาศูนย์ฯ		
	ไทย	เทศ	ไทย	เทศ	ไทย	เทศ	รวม
วันธรรมดา	182	70	88.5	67.3	161	47	208
วันหยุด	314	58	88.5	67.3	278	39	317
วันหยุดช่วงยาว	1,604	89	88.5	67.3	1,420	60	1,480

หมายเหตุ จำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละช่วงวันคิดค่าเฉลี่ย คน/วัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของลิขสิทธิ์ทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้าชมศูนย์ฯ ปี 2527-2544

ปี พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว คน			อัตราการเพิ่ม (ร้อยละ)
	ชาวไทย	ชาวต่างประเทศ	รวม	
2527	103,791	16,851	120,642	-
2528	107,424	18,262	125,686	4.18
2529	111,183	19,788	130,971	4.20
2530	114,519	21,173	135,692	3.60
2531	117,954	22,649	140,603	3.62
2532	121,493	24,227	145,720	3.64
2533	125,137	25,911	151,048	3.66
2534	128,891	27,707	156,598	3.67
2535	132,114	29,055	161,169	2.92
2536	135,416	30,471	165,889	2.93
2537	138,803	31,945	170,748	2.93
2538	142,273	33,488	175,761	2.94
2539	145,828	35,102	180,930	2.94

เนื่องจากผู้เข้าชมศูนย์ฯ ประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ หลายประเภท และมีจำนวนที่แตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อให้เหมาะสมกับการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการเข้าชม จึงแบ่งผู้เข้าชม (จำนวนในปี 2527) ออกได้ดังนี้

2.1 นักท่องเที่ยวชาวไทย

ก. นักท่องเที่ยวทั่วไป	97,667 คน	(ร้อยละ 94.1)
ข. นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี	6,124 คน	(ร้อยละ 5.9)
รวม	103,791 คน	

2.2 นักท่องเที่ยวต่างประเทศ

ก. นักท่องเที่ยวทั่วไป	16,632 คน	(ร้อยละ 98.7)
ข. นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี	219 คน	(ร้อยละ 1.3)
รวม	16,851 คน	

2.3 คนท้องถิ่น นอกจากนักท่องเที่ยวดังกล่าวแล้ว การจัดแสดงกิจกรรมต่าง ๆของศูนย์ฯ จะได้รับความนิยมจากคนท้องถิ่นด้วย ซึ่งคาดว่าจะมีผู้เข้าชมดังนี้

ก. บุคคลทั่วไป	2,500 คน	(ร้อยละ 83.3)
ข. นักเรียนหรือผู้มีอายุต่ำกว่า 15 ปี	500 คน	(ร้อยละ 16.7)
รวม	3,000 คน	

3. <u>รายได้จากการตลาด</u>

จากการพิจารณาแหล่งที่มาของรายได้ (ร้อยละ 23.1) และพิจารณาลักษณะตลาดการท่องเที่ยวแล้ว จะสามารถกำหนดอัตราค่าบริการและการขายต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ควรกำหนดจากอัตราที่เป็นอยู่ในท้องถิ่นเป็นเบื้องต้น รายได้ที่ควรกำหนดประกอบด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1 ค่าธรรมเนียมเข้าชมศูนย์ฯ

จากข้อมูลเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว (พฤษภาคม 2527)นักท่องเที่ยวร้อยละ 47.4 คิดว่าควรมีการเก็บค่าชม ร้อยละ 33.2 บอกว่าควรเปิดให้ชมฟรี และอีกร้อยละ 19.4 ไม่มีความเห็น ซึ่งอัตราที่ควรเก็บส่วนใหญ่ (ร้อยละ 40.0) เห็นว่าควรเก็บคนละ 10 บาท รองลงมา (ร้อยละ 24.8) ควรเก็บคนละ 5 บาท และร้อยละ 13.3 ควรเก็บคนละ 20 บาท ซึ่งเฉลี่ยแล้วควรเป็นคนละ 7.50 บาท (คิดผู้ที่เห็นควรให้ชมฟรีด้วย)

ดังนั้น จึงเห็นควรกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมเข้าชมทั่วไปคนละ 10 บาท และผู้มีอายุต่ำกว่า 15 ปี เก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมคนละ 5 บาท อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาประกอบกับสภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยว และกำลังซื้อของนักท่องเที่ยวแล้ว อัตราดังกล่าวจึงเป็นอัตราขั้นต่ำเท่านั้นในการดำเนินงานศูนย์ฯ สามารถที่จะกำหนดอัตราที่สูงขึ้นไปอีกได้ คือ คนละ 15 บาท เด็ก 5 หรือ 10 บาท หรือคนละ 20 บาท เด็ก 10 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยของสิ่งที่เสนอขายด้วย

3.2 ค่าเข้าชมกิจกรรมและการแสดง (พิเศษ)

นอกจากการแสดงทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวัตถุนิ่ง (และการแสดงพื้นฐานทั่วไปแล้ว ศูนย์ฯ จะจัดแสดงพิเศษ เช่น การแสดงบนเวที การแสดงกิจกรรมพิเศษเฉพาะเรื่อง การแสดงกลางแจ้ง เป็นต้น การแสดงพิเศษเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นการแสดง ในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก หรือในช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์ จากการศึกษาประมาณว่าปีหนึ่ง ๆ สามารถจัดได้ประมาณ 3 ครั้ง การแสดงเหล่านี้อาจเก็บค่าชมได้คนละ 20 บาท

3.3 ค่าจำหน่ายสินค้าที่เป็นผลผลิตของศูนย์ฯ

ค่าจำหน่ายสินค้าที่เป็นผลผลิตของศูนย์ฯ ได้แก่ ภาพโปสเตอร์,สมุดภาพ, สไลด์,วีดีโอเทป,เอกสาร และสินค้าวัฒนธรรม เป็นต้น สินค้าเหล่านี้สามารถจัดจำหน่ายได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตลอดปี ขึ้นอยู่กับการดำเนินของศูนย์ฯ ว่าจะสามารถผลิตได้มากและชักจูงใจนักท่องเที่ยวมากน้อยแค่ไหน ราคาการขายไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับชนิดของสินค้า

3.4 รายได้จากการให้เช่าร้านค้าภายในศูนย์ฯ

ร้านค้าภายในศูนย์ฯ มีร้านค้าหลักอยู่ 2 ประเภท คือ ร้านขายของที่ระลึก ประมาณ 3 ร้าน และร้านอาหารประมาณ 1-2 ร้าน อัตราค่าให้เช่าพิจารณาขั้นต่ำตามราคาตลาดท้องถิ่น ได้ร้านขายสินค้าห้องละ 1,500 บาทต่อเดือน และร้านอาหารร้านละ 3,000 บาทต่อเดือน ในกรณีที่ร้านอาหารเหมารวมเป็นร้านเดียว สามารถให้เช่าในราคา 6,000 บาทต่อเดือน

นอกจากรายได้เหล่านี้แล้ว ศูนย์ฯ อาจจัดหารายได้จากแหล่งอื่น ๆ ได้อีก ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและเหมาะสม

องค์กรในการจัดการศูนย์ฯ

องค์กรในการบริหารศูนย์ มีความสำคัญมากต่อความสำเร็จของศูนย์ฯ ศูนย์ฯแห่งนี้มีความจำเป็นต้องสามารถเลี้ยงตนเองได้ ในขณะที่ต้องคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้วย ดังนั้นศูนย์ฯ จะต้องดำเนินธุรกิจวัฒนธรรม การบริหารจึงต้องมีความคล่องตัวในการดำเนินงานสูง องค์กรที่จะดำเนินงานอาจเป็นได้ทั้งองค์กรของรัฐ เอกชน หรือการร่วมทุนกัน แต่เนื่องจากในเบื้องต้น ททท. มีนโยบายที่ต้องการให้องค์กรนี้เป็นหน่วยงานอยู่ภายใต้การบริหารและควบคุมของททท. โดยใช้บุคคลากรของ ททท. เฉพาะการบริหารระดับสูงเท่านั้น ส่วนบุคคลากรระดับอื่น ๆ เป็นบุคคลากรของศูนย์ฯ โดยเฉพาะ ในการศึกษานี้ จึงจะเน้นการประเมินความเหมาะสมจากองค์กรนี้ อย่างไรก็ตาม จะได้มีการเสนอแนะในกรณีที่องค์กรอื่น ๆ จะดำเนินการหรือเมื่อเห็นว่าเหมาะสมกว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

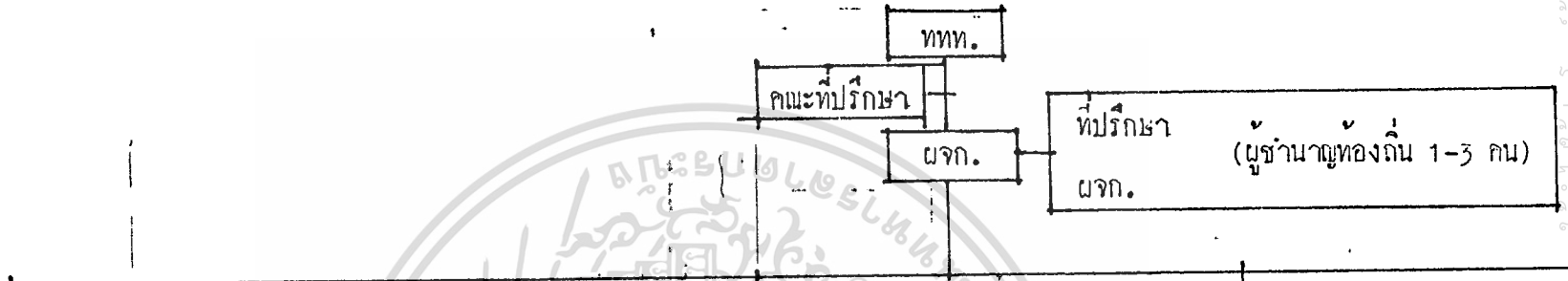

จัดการ	นิทรรศการ	ส่งเสริม
อาคันตุกะสัมพันธ์ - สารบรรณ การเงินและบัญชี (รายได้ - ผลประโยชน์) สถานที่ - รปภ. - ซ่อมบำรุง/สวน - ร้านค้าอาหาร (ก๋วยกับ)	งานนิทรรศการทั่วไป งานกิจกรรมปกติ งานผลิตสื่อวัฒนธรรม หัตถกรรม เช่น ภาพยนตร์ สไลด์ วีดิโอ ฯลฯ	ละเล จัดแสดง

รูปแบบองค์กรบริหาร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงรูปแบบขององค์กรบริหาร

องค์กรการบริหารในเบื้องต้น ควรมีลักษณะที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยตรงจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) อย่างน้อยที่สุดก็ในด้านนโยบายการบริหารและการจัดการ แต่เนื่องจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยค่อนข้างอยู่ห่างไกลจากพื้นที่ อาจทำให้เกิดช่องว่างในการสื่อความและความเข้าใจต่อปัญหาได้ จึงควรที่จะมีคณะที่ปรึกษา ซึ่งประกอบด้วย บุคคลากรจากท้องถิ่น ทำหน้าที่คอยให้คำแนะนำประสานงานระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และเนื่องจากการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย คณะที่ปรึกษาดังกล่าวจึงควรมีเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเข้าร่วมด้วย อาจอยู่ในรูปของคณะอนุกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่งตั้งโดยคณะกรรมการวางแผนพัฒนาระดับจังหวัด (กพจ.) ก็ได้

จากนโยบายที่ได้รับจาก ททท. ที่ผ่านการกลั่นกรองจากคณะที่ปรึกษาแล้ว ก็เป็นหน้าที่ของผู้จัดการศูนย์ฯ ที่จะรับไปปฏิบัติ โดยตัวผู้จัดการศูนย์ฯ เองควรจะมีที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ชำนาญการพิเศษในท้องถิ่น ประมาณ 3-4 คน เพื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินการด้านธุรกิจวัฒนธรรมของศูนย์ฯ ตลอดจนการประสานงานเผยแพร่กับคนในท้องถิ่น คณะที่ปรึกษาควรได้ค่าตอบแทนเป็นครั้งคราว เช่น เบี้ยประชุมด้วย นอกจากนี้ ผู้จัดการศูนย์ฯ ยังควรมีผู้ช่วยเหลือ ซึ่งแยกลักษณะงานออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. ฝ่ายจัดการ ซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลในด้านอาคันตุกะสัมพันธ์ ด้านสารบรรณด้านการเงินและการบัญชี และด้านการดูแลสถานที่ รวมทั้งการซ่อมบำรุงสถานที่ ดูแลร้านค้าและการรักษาความปลอดภัยด้วย

2. ฝ่ายนิทรรศการและกิจกรรม ซึ่งทำหน้าที่เป็นฝ่ายผลิต และจัดรายการแสดงทั้งในสถานที่และกลางแจ้ง ควรมีลักษณะงานที่ครอบคลุมถึงการจัดงานนิทรรศการทั่วไป การจัดการละเล่น การแสดง การผลิตสื่อวัฒนธรรมและหัตถกรรม อาจออกมาในรูปของ -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพยนตร์ ภาพสไลด์ (ภาพนิ่ง) หรือวีดีโอ

3. ฝ่ายส่งเสริมการตลาด ซึ่งทำหน้าที่ในการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยว จัดทำรายการโฆษณา การเผยแพร่สู่สาธารณชน การติดต่อสื่อมวลชนเพื่อจัดแสดงโชว์

ผู้จัดการศูนย์ฯ ควรเป็นบุคคลที่มีความสามารถทางการบริหารธุรกิจ บริหารองค์กร และมีความรู้ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรมเป็นอย่างดี ส่วนบุคคลากรอื่น ๆ ต้องมีความรู้ความสามารถเฉพาะสาขา สำหรับพนักงานขายหรือต้อนรับ ต้องมีความรู้ภาษาอังกฤษ และผ่านการอบรมความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานวัฒนธรรมของกิจกรรมและสินค้าต่างๆ ด้วย ทั้งนี้เพราะคุณค่าของกิจกรรมและสินค้าเหล่านั้น อยู่ที่ภูมิหลังและความเกี่ยวพันทางวัฒนธรรมกับวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น

บุคคลากรของศูนย์ฯ ถ้าสามารถคัดเลือกบุคคลากรที่มีลักษณะทักษะพิเศษทางวัฒนธรรม เช่น สามารถสาธิตหนังตะลุงได้ เล่นเพลงนาได้ มีความรู้เกี่ยวกับงานจักสาน เป็นต้น จะช่วยให้ได้คนที่มีความสามารถหลายทางมาช่วยงานของศูนย์ฯ โดยไม่จำเป็นจะต้องจ้างบุคคลากรมาก และการที่บุคคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วมในงานอันเป็นหัวใจของศูนย์ฯ ย่อมทำให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ ผสมกลมกลืนกัน ไม่มีลักษณะแยกส่วนที่ชัดเจน เป็นการป้องกันปัญหาการบริหารบุคคลากรไปในตัว

สำหรับบุคคลากรแต่ละประเภทก็ต้องมีคุณลักษณะจำเป็นจำเพาะออกไป โดย - เฉพาะอย่างยิ่งผู้จัดการศูนย์ฯ นั้นควรจะเป็นนักบริหารธุรกิจที่มีความรู้ หรือมีความสนใจเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือไม่เช่นนั้นก็ควรจะเป็นนักวิชาการวัฒนธรรมที่สามารถในการจัดการธุรกิจ ผู้จัดการศูนย์ฯ จะต้องเป็นบุคคลที่สามารถใช้วิธีการทางธุรกิจเป็นเครื่องมือให้กิจกรรมของศูนย์ฯ ธรรลุเป้าหมายในระดับที่เลี้ยงตัวเองได้ในอนาคต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ศูนย์

อัตรากำลังจากเกณฑ์ในตารางการเปรียบเทียบ และปรับความเหมาะสม สำหรับศูนย์วัฒนธรรมขนาดกลาง ของ อาจารย์ สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูรย์ ในวัฒนธรรมพื้นบ้านแนวปฏิบัติสำหรับภาคใต้ สถาบันทักษิณคดี 2525

ผู้อำนวยการศูนย์	1	คน
ที่ปรึกษา	3	คน
ฝ่ายประชาสัมพันธ์	2	คน
หัวหน้าฝ่ายธุรการ	1	คน
พนักงานพิมพ์ดีด, บัญชี	3	คน
หัวหน้าฝ่ายนิทรรศการและกิจกรรม	1	คน
ช่างภาพและออกแบบ	2	คน
สตูดิโอ	2	คน
หัวหน้าฝ่ายผลิต	1	คน
ผู้เชี่ยวชาญ	1	คน

ส่วนบริการฉายภาพยนตร์

พนักงานขายตั๋ว	2	คน
ควบคุมเสียงแสง	2	คน
ช่างเครื่อง	2	คน

ส่วนจัดแสดงนิทรรศการ

ห้องแสดงภูมิหลังอารยธรรม	2	คน
ห้องแสดงสภาพชีวิตและความเป็นอยู่	2	คน
ห้องแสดงการละเล่นการแสดง	2	คน
ห้องแสดงหัตถกรรมพื้นบ้าน	2	คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจ้าหน้าที่แผนกฝึกอบรม

หัวหน้าแผนก	1	คน
ผู้เชี่ยวชาญ	1	คน
เจ้าหน้าที่ช่างฝีมือ	2	คน

ส่วนโรงอาหาร

พนักงานปรุงอาหาร	3	คน
พนักงานเก็บเงิน	1	คน
พนักงานซักล้าง	2	คน
พนักงานบริการ	6	คน

พนักงานทั่ว ๆ ไป

นักการ / คนสวน	1	คน
ลูกจ้าง	6	คน

นอกจากบุคลากรประจำแล้ว ยังมีบุคคลอีกจำพวกหนึ่ง คือ บุคคลสมทบ หมายถึง บุคคลที่ไม่ได้เป็นพนักงานประจำศูนย์ แต่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ สนใจให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือกิจการของศูนย์ฯ ซึ่งเป็นนโยบายของสถานที่ ในบางครั้งบางครวาวโอกาส

บุคลากรที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามเป้าหมายของศูนย์ ทั้งนี้อาจเป็นเหตุผลด้านสถานที่ตั้งของศูนย์ ซึ่งเป็นสภาพภูมิศาสตร์ที่ได้เปรียบเชิงวิชาการกว่าหน่วยงานวัฒนธรรมอื่น ๆ การเห็นความสำคัญของการศึกษา ค้นคว้าชุมวิทยากรเอง และบุคลากรสมทบอันได้แก่

1 นักวิชาการด้านอุดมศึกษา หรือแหล่งวิทยาการบริเวณใกล้เคียง ตามสถานต่างๆ ในตัวจังหวัดสุราษฎร์ธานี หรือจังหวัดใกล้เคียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. นักวิจัยทั่วชาวไทยและชาวต่างประเทศ ที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับศูนย์วัฒนธรรม

3. ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม หรือชาวบ้านแถบใกล้เคียงผู้สนใจ เป็นบุคลากรที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่ง ที่ได้เข้ามาช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ของศูนย์ฯ ให้ดำเนินไปด้วยดี ทั้งนี้เพราะเรื่องของวัฒนธรรมนั้น ย่อมจะอาศัยนักวิชาการที่ศึกษามาแต่ทฤษฎีนั้นไม่ได้ จำเป็นจะต้องอาศัยนักปฏิบัติการระดับชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญการโดยตรงด้วย บุคลากรกลุ่มนี้ได้ให้ความร่วมมือด้วยดีตามลักษณะกิจกรรมและโอกาส ที่ทางศูนย์จัดขึ้นมา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระบบการจัดห้องแสดงงาน

1. **room to room arrangement** เป็นการจัดให้ผู้ชมจากห้องหนึ่งไปสู่อีกห้องหนึ่งเรื่อยไปจนครบ โดยไม่ต้องย้อนกลับ ทำให้ผู้ชมได้ชมทั่วถึงตามลำดับแต่เมื่อจัดห้องใดห้องหนึ่งแล้ว จะทำให้เกิดการติดขัด และทำให้เบื่อหน่ายง่าย

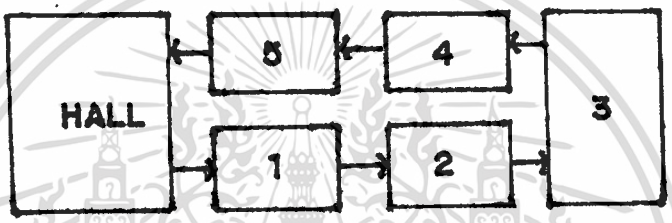

2. **corridor to room arrangement** เป็นแบบมีเฉลียงด้านยาวเป็นทางเดินแยกเข้าห้องแสดงงาน หรืออาจจะเป็นแบบมีอยู่ตรงกลาง แต่ละห้องจะมีทางเข้าออกโดยตรง ไม่ผ่านห้องอื่น ถ้าปิดห้องใดห้องหนึ่งจะไม่กระทบต่อห้องอื่น

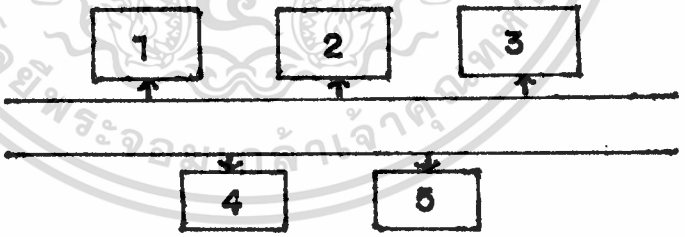

3. **nave to room arrangement** ตรงกลางเป็นห้องโถง มีห้องแสดงงานอยู่โดยรอบ เหมาะสำหรับการเข้าชมเป็นกลุ่ม ซึ่งจะแยกเข้าชมงานแสดงในแต่ละห้องได้ตามความต้องการ

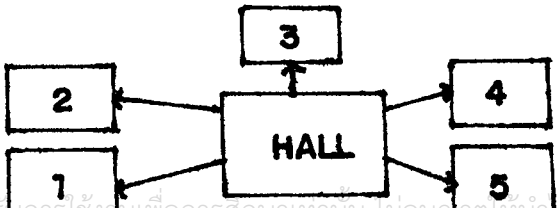

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพราะจะทำให้ประชาชนเกิดความสับสนในการชม แผงชั่วคราวอาจจะทำเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสเล็ก ๆ ซึ่งยักเยื้องแบบต่างหลาย ๆ รูปแบบ แต่ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงหลักสำคัญ ๆ ต่าง ๆ เช่น

1. การจัดตู้หรือแผงในห้องแสดงประจำ หรือในห้องแสดงชั่วคราวก็ตามไม่ควรปล่อยให้โล่งจนมองดูเกิดความอ้างว้าง เพราะหากห้องแสดงโล่งแล้ว เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเดินผ่านไปอย่างรวดเร็ว โดยไม่ได้พิจารณาเรื่องราวและวัตถุต่าง ๆ มากเท่าที่ควร ท้ายที่สุดเมื่อเดินจบห้องแสดงแล้ว จะไม่ได้อะไรจากการจัดแสดงนั้น ๆ เลยแต่การวางแผงมากน้อยเพียงไรนั้น ต้องพิจารณาในหัวข้อย่อยในเรื่องใหญ่ ๆ ว่ามีมากน้อยเพียงไร และควรมีวัตถุอะไรบ้างที่ควรแยกออกจัดแสดงโดดเดี่ยว เพื่อเพิ่มความสง่างาม

2. การจัดวางแผงไม่ว่าจะยักเยื้องไปอย่างไรก็ตาม ควรจะได้เรียงลำดับเรื่องราวของเรื่องที่จัดแสดง ซึ่งอยู่ในดุลยพินิจของภัณฑารักษ์ และมัณฑนากร (ถ้ามี)

3. ขนาดของแผงตลอดจนสีที่ใช้ทาแผง จะมีความหนักเบามากน้อยเพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของห้องแสดง ควรจะได้มีการเปลี่ยนแปลงสีของแผงต่าง ๆ บ้างตามสมควร แต่วรรณะของสีไม่ควรฉูดฉาด ควรเป็นสีที่มองแสงมีความเย็นตาสบายใจและชวนมอง

4. เนื้อที่ในระหว่างแผงแต่ละตอน ไม่ควรน้อยจนผู้เข้าชมต้องเบียดเสียดยัดเยียดกันเดิน หากแต่ควรมีช่องว่างให้ผู้ชมเคลื่อนไหวไปอย่างสะดวก และเคลื่อนไหวไปได้โดยแบบรูปแผงโน้มนำคนโดยอัตโนมัติ ซึ่งปัญหาการเคลื่อนไหวของผู้ชมนี้ภัณฑรักษ์จะต้องศึกษาให้ถี่ถ้วนก่อนที่จะสรุปผล เพราะหากการจัดรูปห้องแสดงบังคับจนเกินไป จะทำให้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ชมรู้สึกเหมือนถูกขังตัวเองในคุก และเคลื่อนไหวไปตามแถวแบบนักโทษ

5. ผังของห้องแสดง แม้จะมีการยัดเยื้องเพื่อเร้าความสนใจของผู้ชมก็ตาม แต่ต้องไม่ยักเยื้องมากจนเกินไป จนทำให้เกิดความรู้สึกว่าหลงทาง และไม่ทราบว่าตนเองอยู่จุดไหนของอาคาร และห้องแสดง เพราะหากผู้ชมเกิดความรู้สึกเช่นนั้นขึ้นจะขาดความตั้งใจในการดูงานศิลปกรรมทันที

<u>ระบบการติดต่อภายในห้องแสดงงาน</u>

การติดต่อควรจะให้สัมพันธ์ต่อกันโดยตลอด (ตั้งแต่ภายนอกจนถึงภายใน) รวมทั้งความสะดวกต่าง ๆ ในการเข้าชมงาน และความสัมพันธ์ในระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

การติดต่อภายใน แบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

1. <u>การติดต่อทั่วไป</u> เป็นการติดต่อสำหรับประชาชนทั่วไป รวมทั้งนักเรียนนักศึกษา

2. <u>การติดต่อของส่วนบริการ</u> เป็นการติดต่อของพนักงานบริการต่าง ๆภายในส่วนการแสดงงาน

3. <u>การติดต่อของเจ้าหน้าที่</u> เป็นการติดต่อของเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ภายในส่วนการแสดงงาน

<u>การติดต่อทั่วไป</u>

การจัดการติดต่อทั่วไป ควรมีการติดต่อโดยตรงสำหรับประชาชนโดยทั่วไป ควรเข้าจากทางด้านหน้า เป็นทางเข้าใหญ่เพียงทางเดียว ซึ่งสามารถเห็นได้ง่าย การจัดให้ผู้ที่เข้าชมงานชมงานทางเดียว โดยไม่ให้เดินสวนทางกลับออกมาได้ สามารถทำให้ผู้เข้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในการจัดนิทรรศการประเภทใดก็ตาม สิ่งสำคัญที่จะต้องระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง ก็คือ บรรยากาศของห้องแสดง จะต้องสัมพันธ์กับความต้องการของประชาชนซึ่งมีพื้นฐานความต้องการที่แตกต่างกัน

รสนิยมของคนที่เข้าชมนิทรรศการนั้นมี 3 แบบ

1. คนที่เข้าชมเพราะต้องการหาความเพลิดเพลิน
2. คนที่เข้าชมเพราะต้องการหาความงาม
3. คนที่เข้าชมเพราะต้องการศึกษาค้นคว้า

การจัดแสดงที่ดีนั้น จะต้องคล้อยตามรสนิยมของคนทั้ง 3 กลุ่ม กล่าวคือห้องแสดงงานจะต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1. เร้าใจในด้านความงาม **esthetic** ความงามของวัตถุและองค์ประกอบของห้องแสดงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้นในการจัดแสดงวัตถุต่าง ๆ จะต้องถือว่า เรื่องนี้เป็นสิ่งสำคัญ ห้องแสดงใดที่แห้งแล้งไม่เร้าความสนใจแล้ว ห้องแสดงนั้นไม่ตื่นเต้นและเป็นที่สนใจของคนมากนัก

2. เร้าใจให้เพลิดเพลิน **romantic** ความเพลิดเพลินเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งของห้องแสดงต่าง ๆ เพราะเพียงความงามของวัตถุหรือห้องแสดงอย่างเดียวจะทำให้ประชาชนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่อยากเที่ยวเดินดู

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ชมงานทำได้ทั่วถึง และทำให้การไหลเวียนในห้องแสดงงานเป็นไปโดยต่อเนื่องไม่ติดขัดการควบคุมทำได้ง่าย แต่จะทำให้เกิดความเบื่อหน่าย โดยเฉพาะผู้ชมที่ต้องการชมงานเป็นกลุ่มเป็นพวก โดยเฉพาะเจาะจงชมงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้น จึงควรจะแก้ปัญหาโดยการจัดการติดต่อให้สะดวกคล่องตัวโดยรอบ สำหรับผู้ชมที่ไม่ต้องการเดินชมงานติดต่อโดยตลอด จัดให้มีทางเดินใหญ่ผ่านห้องแสดงงานที่สำคัญ ซึ่งแสดงงานเป็นกลุ่ม ๆ และมีทางเดินรองในแต่ละกลุ่มให้ผู้ชมเลือกชมงาน ในแต่ละกลุ่มได้สะดวก

ส่วนจุดจบของนิทรรศการ ควรให้มีเส้นทางโดยตรงกลับไปยังจุดทางเข้าสำหรับผู้ชมที่ไม่ต้องการที่จะชมอีก ก็สามารถจะกลับออกไปได้โดยไม่ต้องอยู่รวมกันอย่างหนาแน่น ทำให้เกิดความอึดอัด

<u>การติดต่อส่วนบริการ</u>

ทางเข้าออกสำหรับสิ่งของ ควรจัดให้อยู่ด้านข้าง หรือด้านหลังของอาคารอาจจะมีทั้งทางแนวดิ่งและแนวราบระดับ สามารถนำไปสู่ห้องแสดง ห้องเก็บของ หรือห้องประกอบได้โดยตรง และควรมีลิฟท์สำหรับส่งของใหญ่ ๆ หนัก ๆ โดยวางไว้ ณ ตำแหน่งที่เหมาะสม สะดวกแก่การเคลื่อนย้ายจาก **work shop** ไปยังส่วนแสดงงาน

<u>การติดต่อของเจ้าหน้าที่</u>

ในอาคารเล็ก ๆ เจ้าหน้าที่ควรใช้ทางเข้าใหญ่ ร่วมกับผู้เข้าชมได้ แต่ในอาคารใหญ่ ๆ ควรจัดทางเข้าของเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะ สำหรับฝ่ายบริการสามารถติดต่อกับหน่วยงานแผนกซ่อม ออกแบบและส่วนเก็บแสดงงานได้ เพื่อสะดวกในการควบคุมดูแล

<u>บรรยากาศในห้องแสดงนิทรรศการ</u>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

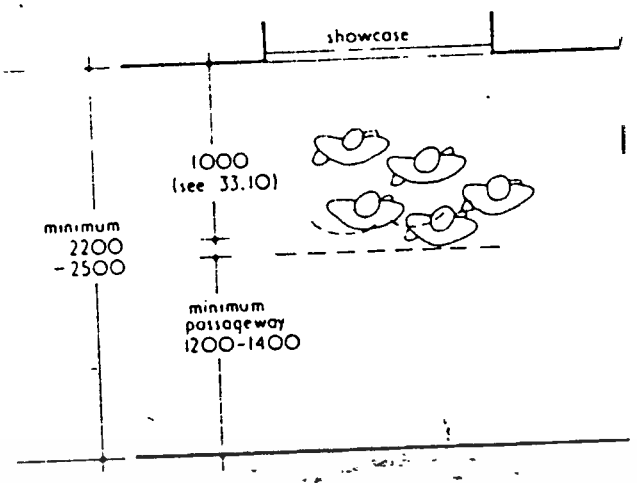

33.16 *Viewing and circulation for showcases*

เพื่อป้องกันการแออัดของผู้เข้าชมควรเผื่อเนื้อที่ให้เพียงพอ โดยมิให้เสียการสัญจรปกติ

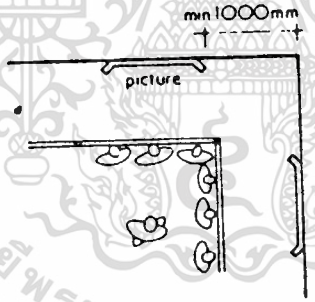

33.17 *Method of avoiding congestion in corners*

พิกัดในการกำหนดระยะห่างของวัตถุกับผู้เข้าชม ในกรณีที่ห้องจัดแสดงมีมุมหักและผู้เข้าชมหนาแน่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พิกัดที่จำเป็นในห้องจัดแสดง

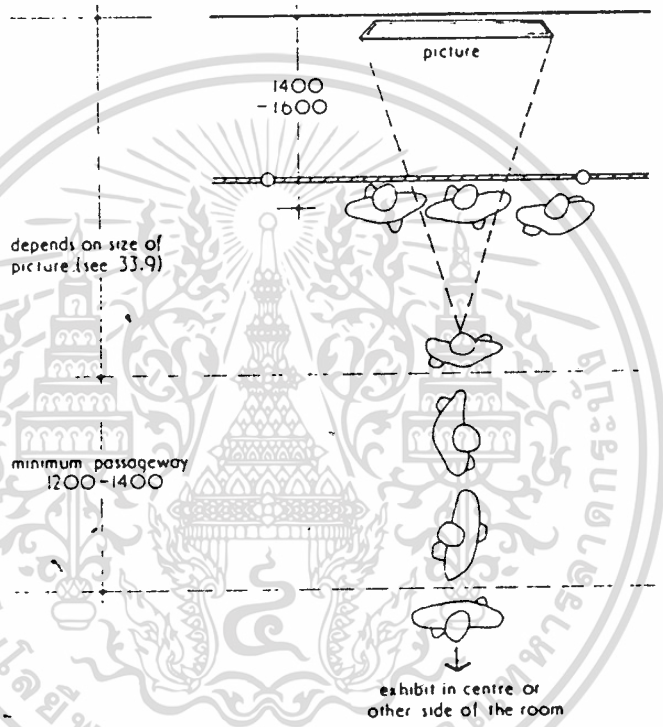

33.15 *Viewing and circulation for objects or pictures on walls*

แสดงทางสัญจรและระยะห่างของวัตถุที่จัดแสดง
กับผู้เข้าชม ทั้งยืนชมและเคลื่อนไหว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

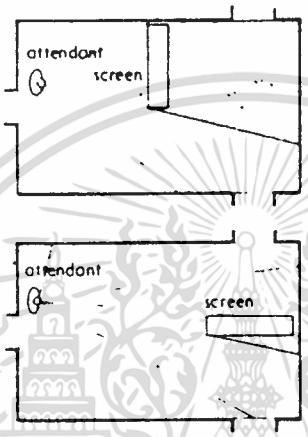

a *Poor arrangement with large area not under surveillance*

b *Good arrangement, most of area visible*

33.18 *Ensuring maximum vision for attendants*

บางครั้งในการจัดผังภายในห้องจัดแสดงก็ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยด้วย การจัดวางแผง หรือตู้จัดแสดง ก็ดีควรจัดให้ง่ายต่อการควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ ไม่ควรมีมุมหลบทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของวัตถุที่จัดแสดง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชนิดของตู้แสดง **type of showcase**

จัดแบ่งเป็นหลายชนิดตามลักษณะและหน้าที่การใช้สอย รูปร่างและเพื่อการเคลื่อนย้ายสะดวกง่ายดาย ฯลฯ

1. **table showcase** เป็นแบบที่เหมาะสมที่สุดสำหรับจัดแสงวัตถุ ขนาดเล็ก ซึ่งจัดเพื่อให้สามารถมองได้โดยรอบและแม้แต่ด้านบนของวัตถุ

2. **up right showcase** ตู้จัดแสดง (**up right showcase**) แบบนี้มี 3 แบบใหญ่ ๆ คือ

- **free standing showcase**
- **upping wall showcase**
- **inset showcase**

- **free standing showcase** ตู้ขนาดใหญ่แบบนี้จะช่วยได้มากสำหรับการจัดแบ่งห้องแสดงเป็น **section** ถ้าด้านยาวด้านหนึ่งของตู้เป็นด้านทึบ ด้านนี้จะเป็นด้านหลัง หรือเป็น **back ground** ซึ่งสามารถใช้เป็นที่ติดแสดงได้ (**display panel**

- **upping wall showcase** ออกแบบขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อที่จะใช้สำหรับจัดแสดงวัตถุที่มีลักษณะเป็นไปในทางสูง ด้านหลังของตู้ไม่จำเป็นต้องทึบ

- **inset showcase** อยู่ที่ระดับพื้นหรือเหนือระดับพื้น เหมาะอย่างยิ่งสำหรับพิ พิธภัณฑ์ที่มีผนังด้านหนึ่งที่สามารถเคลื่อนที่ย้ายได้และไม่ต้องทำการตกแต่ง เพื่อดึงดูดความสนใจสามารถจัด **show** ได้ง่าย

3. **showcase equipped with panels and drawers** แบบชนิดนี้มีราคาแพงโดยเฉพาะการทำการประกอบส่วนต่าง ๆ จะต้องมีการออกแบบเป็นอย่างดี ตู้แบบนี้จะสามารถใช้ประโยชน์ได้มากมายเช่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

3.1 ใช้เนื้อที่สำหรับจัดแสดงน้อย

3.2 การเลือกใช้วัตถุสามารถเห็นได้จากการดึงดูดใจผู้เข้าชม โดยสามารถให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ชมธรรมดาได้

3.3 สามารถที่จะควบคุมต่อต้านแสงที่รบกวนได้

การออกแบบตู้แสดงสำหรับใส่วัตถุขนาดต่าง ๆ ต้องมีความมั่นคงแข็งแรง สะดวกในการเคลื่อนย้าย ป้องกันโจรกรรม และบางครั้งห้องสามารถควบคุมอุณหภูมิได้ด้วย ควรให้สัมพันธ์กับผู้ชมว่า ตู้ไหนเป็นตู้แรก ตู้ที่สอง ที่สาม ตามลำดับ และต้องคำนึงถึง ระดับสายตาของผู้ชมด้วยการออกแบบตู้จัดแสดงเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุด ในการสร้างสรรค์พิพิธภัณฑ์สถาน ให้มีประสิทธิภาพ การเตรียมตู้จัดแสดงให้เหมาะสม สถาปนิกควรเป็นผู้ออกแบบเป็นพิเศษ ทั้งเป็นผู้กะประมาณการใช้จ่ายในการจัดตั้ง พิพิธภัณฑ์สถานไม่ควรใช้ตู้เก่า ซึ่งไม่กล่าวรายละเอียดหลักสำคัญต่อไปนี้เป็นข้อควรคำนึงถึงในการออกแบบตู้ให้มีประสิทธิภาพ

<u>การออกแบบตู้</u>

เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ช่วยเสริมสร้างพิพิธภัณฑ์สถานให้ทันสมัยอย่างเห็นได้ชัด คือ ความสง่างามและองค์ประกอบในห้องแสดง ซึ่งประกอบด้วยขนาดต่าง ๆ ของตู้ การออกแบบรูปแบบที่เหมาะสีไม่ขัดตา และการเลือกใช้แผงไม้อย่างรอบคอบเป็นความประทับใจเบื้องต้นของพิพิธภัณฑ์สถานสมัยใหม่

<u>ขนาดของตู้เหมาะสม</u>

ขนาดของตู้แตกต่างไปจากวัตถุที่จัดแสดง อย่างไรก็ตาม พบว่าตู้ขนาดยาวมีประโยชน์มาก ความยาก 4(1.2) หรือ 6(1.80) หรือ 8(2.40) ภายในด้านหน้าของตู้ติอแสงนีออนด์ ตู้ควรมีความลึกด้านในอย่างน้อย 2(0.60) และ 2 6"(0.75) กระจกตู้ควรสูงถึง 4(1.20)ถึงแม้ขนาด 4 6" (1.35) ถึง 5 6" (1.65) จะเป็นสัดส่วนที่ดีสำหรับวัตถุขนาดใหญ่ แต่กระจกต้องมี -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

น้ำหนักมากขึ้นและราคาก็สูงขึ้นด้วย

ฐานล่างของตู้ควรสูง 2(0.60) เพื่อให้เด็กเล็ก ๆ ได้เห็นภายในตู้ อย่างไรก็ตาม ถ้าให้กระจกเปิดปิดด้านหน้า พึงจำไว้ว่าเมื่อมีตู้ขนาดใหญ่ขึ้น กระจกที่เปิดปิดย่อมมีความลำบากขึ้นด้วยเหตุนี้ จึงเป็นเหตุผลอันหนึ่งที่จูงใจให้ทำความสะอาด และเปลี่ยนวัตถุจัดแสดงน้อยลง เพราะฉะนั้น การใช้กระจกเลื่อนจะดีกว่า หากเปลี่ยนใช้กระจกบานพับกว้างหรือมากกว่านั้น ก็ได้แต่จำเป็นต้องใช้ขายึดกระจกสำหรับเปิดตู้

ตู้ที่มีลักษณะตั้งเป็นมุมฉาก

ตู้ลักษณะที่ตั้งเป็นมุมฉากใช้ประโยชน์มากที่สุดกับแปลนพิพิธภัณฑ์สถานที่แสดงให้เห็นเพราะว่า สามารถจัดวางตู้ชิดผนังได้ ส่วนด้านข้างและด้านหลังอาจเป็นแผ่นไม้เรียบ แข็งแรงสามารถแขวนวัตถุได้ หรือวางวัตถุไว้กับพื้นตู้ แผงไม้ที่ต่อวางไว้ในตู้ ใช้เป็นที่ทำขั้นวางวัตถุเป็นที่ติดวัตถุและคำบรรยายโดยไม่ทำให้ดูเสียหาย โดยทั่วไปแล้ว ถ้าตู้มีลักษณะเป็นรูปโค้งควรจัดไว้ - กลางห้อง

กระจกเปิด-ปิดหน้าต่าง

เมื่อใช้ตู้มีลักษณะตั้งเป็นมุมฉาก กระจกตู้ด้านหน้าควรเป็นบานที่เปิดปิดได้ จะติดบานพับหรือใช้บานเลื่อนไปมาก็ได้ ทางด้านหน้าการติดบานกระจกไม่ว่าจะติดด้านล่างหรือด้านบนหรือด้านข้างของตู้ย่อมเป็นประโยชน์ทั้งสิ้น อย่างไรก็ดี สิ่งที่มีปัญหาด้านความคงทนและโครงสร้างบางที กระจกเปิด-ปิดหน้าตู้ ที่ใช้ในพิพิ ธภัณฑ์สถานก็เป็นปัญหาอีก เพราะกระจกหน้าตู้แบบธรรมดาที่สุด ถูกที่สุด เป็นกระจก 2 แผ่น ไม่ติดกรอบใช้เลื่อนไปมา แนวกระจกซ้อนกันอยู่ประมาณ 2" กลางตู้ กระจกเลื่อนที่มีใช้อยู่ 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 กระจกเลื่อนไปมาตามรางมีช่องว่าง 1/4" ระหว่างแผ่นกระจกทั้งสองแบบนี้ ไม่ควรใช้เพราะฝุ่นละอองเข้าตู้ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบที่ 2 กระจกเลื่อนชนกันตรงขอบกระจกพอดี โดยสันขอบของบานกระจกจะทับกันสนิทพอดี ฝุ่นละอองจะไม่เข้าไปภายในตู้ (ต้องอาศัยความละเอียดประณีตในการทำ) รอยกระจกจะไม่ขัดสายตาเวลาที่ดูวัตถุที่จัดแสดงในตู้ จึงจำไว้ว่ากระจกเลื่อนที่ใช้ในการจัดแสดงวัตถุขนาดใหญ่ได้ และติดกุญแจแบบพิเศษทั้งสองแบบนี้ ควรจะใช้แบบที่ 2 จะเหมาะกว่าแบบที่ 1

แสงสว่างภายในตู้

การติดตั้งแสงนีออนค์ไว้ตามด้านบนของตู้ และวางแผ่นกระจกฝ้ากรองแสงปิดกั้นอีกชั้นหนึ่งภายในตู้ เพื่อไม่ให้รบกวนสายตาผู้ชม แผ่นกระจกมีคุณสมบัติในการลดแสงอุลตราไวโอเลต ที่จะไปทำลายเอกสาร หรือวัตถุต่าง ๆ ให้เสื่อมเสียไปด้วย หลอดไฟควรอยู่เหนือกระจกอย่างเหมาะสม และติดไฟเป็นกลุ่มให้เพียงพอและสม่ำเสมอทั่วตู้ ด้านบนของตู้ทำเป็นฝาเปิดปิดสำหรับเวลาเปลี่ยนหลอดไฟ

ภายในตู้อาจต้องการไฟสองส่วนคือ ส่วน **spotlight** และส่วนไฟนีออนค์สวิทซ์เปิด-ปิด ไฟอาจติดตั้งอยู่ด้านบนหรือข้างตู้ แต่ควรเดินสายไฟออกทางมุมหลังตู้ยาวออกไปหลาย ๆ ฟุต จนถึงที่เสียบปลั๊กที่ผนังห้องหรือตามพื้นอาคารที่เตรียมไว้

การป้องกัน **protetion**

ตู้แสดงควรที่จะสามารถป้องกันจากสิ่งเหล่านี้

ฝุ่นละออง **dust** แมลง **isect** ของกระจกตู้และฝาด้านที่ติดบานพับตลอดจนโครงสร้างทั้งหมด ควรทำให้แน่นหนา เพื่อไม่ให้ฝุ่นละอองและแมลงเข้าไปในตู้ ควรมียาป้องกันและขับไล่แมลงไว้ในตู้

ขโมย **thief** การรักษาความมั่นคงและปลอดภัย ป้องกันโดยมีประตูเปิด-ปิดและใช้อุปกรณ์อื่น ๆ ช่วยป้องกัน เช่น **macterkey electric alarm** ตู้แสดงควรมีการติดกุญแจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่มีคุณภาพดี เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการลักลอบขโมยวัตถุ อย่างไรก็ดี ตู้กระจกบานเลื่อน หรือแบบติดบานพับก็มีปัญหาในการเลือกใช้กุญแจที่เหมาะสม ปัจจุบันมีการใช้กระจกแบบที่ทำให้มีความแข็งแรงมากขึ้นตามกรรมวิธีทางเคมี (โพลี หรือ พลกสซิกลาส) ที่มีความคงทนและแข็งแรงมาก น้ำหนักเบา ซึ่งลดอันตรายลงได้ในกรณีการทำกระจกแตก

ภูมิอากาศ **climate** ให้อยู่ในสภาพที่พอเหมาะพอดี ไม่เป็นอันตรายต่อวัตถุจัดแสง

ผู้ชมงาน **visitors** ต้องระมัดระวังป้องกันวัตถุให้พ้นจากการจับต้องและไม่ควรจัดตั้งขวางทางเดินชม

อัคคีภัย **fire** เลือกใช้วัสดุซึ่งไม่ติดไฟง่ายหรือป้องกันไฟ

แสง **light ray** ควรติดตั้งพิเศษด้วยกระจกกรองแสง

ความสะดวกในการเคลื่อนย้ายเปลี่ยนแปลงของตู้แสดง **flexibility**

แยกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. **internal adaptability** ออกแบบตู้แสดงให้เหมาะสม เพื่อความสะดวกรวดเร็ว และเป็นไปได้อย่างคล่องแคล่ว สำหรับการจัดตกแต่งภายในที่แปลกแตกต่างกันไปตามความต้องการของสิ่งแสดงที่แตกต่างกัน

2. **external adaptability** ควรมีการติดตั้งตำแหน่งตู้แสดง ให้สัมพันธ์กับสถานที่ทั่วไป ปัญหาอยู่ที่ว่าทำอย่างไรจึงจะเคลื่อนย้ายได้สะดวกที่สุด เมื่อต้องการเปลี่ยนแปลงห้องแสดงอยู่เสมอ ถ้าใช้มาตรฐานตู้ตู้สูง 6" (0.15) ก็ควรติดลูกล้อไว้ข้างใต้ เพื่อสะดวกในการเคลื่อนย้ายและควรติดลูกล้อแบบกลม ซึ่งทำให้เคลื่อนย้ายได้สะดวกกว่า ลูกล้อธรรมดา

ความสะดวกสบายในการชมวัตถุแสดง **the visitors comfort**

ควรพิจารณาตำแหน่งที่ตั้งตู้ให้สัมพันธ์กัน และสามารถช่วยลดความเบื่อหน่ายของผู้ชม-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อันได้แก่

- ความสบายตาในการชม **ease of vision** ได้แก่การคำนึงถึงระยะห่างมากที่สุด ซึ่งจะยากแก่การมองเห็นให้ชัดเจนได้ ระยะความสูงที่ผู้ชม สามารถจะมองเห็นได้ชัดเจน การจัดนิทรรศการทางการวางตู้แสดง ซึ่งไม่ทำให้กระจกสะท้อนแสง เข้าตาผู้ชมทำให้มัวตา

- ความสบายทางกายภาพ **physical comfort** ควรมีราวมือจับ **hand rail** หรืออุปกรณ์อื่น ๆ ซึ่งผู้ชมสามารถเกาะจับหรือพักได้เมื่อต้องการที่จะชมอย่างละเอียด หรือบันทึกไว้

ส่วนเก็บของ **storage**

จะต้องมีส่วนเก็บตู้แสดงสำรองซึ่งยังไม่ได้นำออกมาใช้

ความคงทนและการบำรุงรักษา **maintenance**

อุปกรณ์ส่วนประกอบของตู้ควรมีความแข็งแรง มีระบบที่ดี มีการควบคุมสภาพอุณหภูมิ แมลง และควรมีลักษณะที่เหมาะสมสำหรับเมืองร้อน **tropical counties**

การผลิต **production**

การประดิษฐ์หรือออกแบบทำตู้แสดงควรคำนึงถึงปัญหาต่าง ๆ และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องการวางแผนงาน ซึ่งจะต้องได้รับคำแนะนำจากผู้ผลิตที่มีความรู้ความชำนาญ บางครั้งพิพิธภัณฑสถานอาจใช้วิธีว่าจ้างบริษัทใดบริษัทหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่ต้องเป็นบริษัทที่มีความชำนาญซึ่งจะต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับผู้ออกแบบจัดแสดงของพิพิธภัณฑสถาน และทางพิพิธภัณฑ์ก็ควรมีการกำหนดแบบของตู้แสดงให้ได้มาตรฐานใช้ได้ทั่วไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

การพิจารณาลักษณะของการจัดกลุ่มห้องแสดง

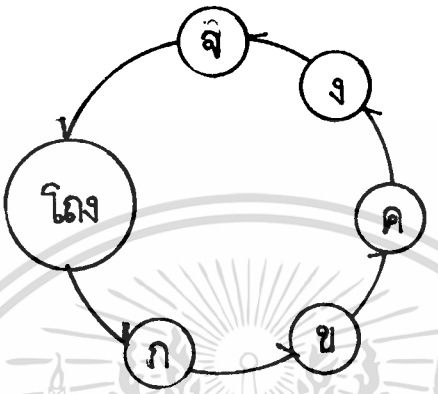

1 room to room arrangement

ชมโดยไม่ย้อนกลับทางเดิม

ข้อดี ประหยัดเนื้อที่

ข้อเสีย ไม่อาจจะเลือกชมเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งได้ ถ้าเป็นพิพิธภัณฑ์ใหญ่ เมื่อปิดห้องใดห้องหนึ่งจะกระทบกระเทือนอีกห้องหนึ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

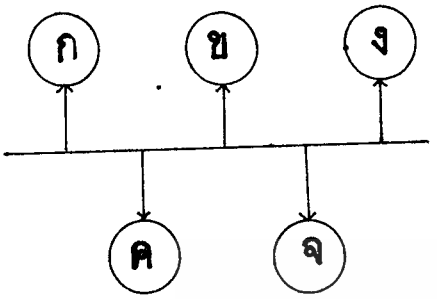

2 corridor to room arrangement
เป็นทางเดินยาว และมีทางแยกเข้าส่วนแสดง

ข้อดี เลือกชมได้ตามสบาย

ข้อเสีย การแสดงขาดความต่อเนื่องเปลืองเนื้อที่แสดง

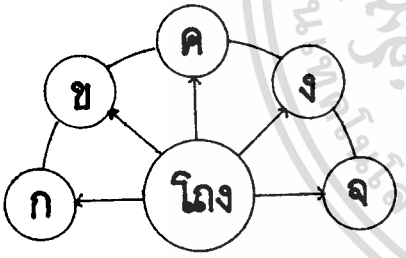

3 nave to room arrangement
เอาทั้ง 2 อย่างข้างต้นมารวมกัน มี **cort** ตรงกลางเป็นตัวแยกส่วนต่าง ๆ เมื่อปิดห้องใดห้องหนึ่ง ก็ใช้เป็นตัวแจกได้

ข้อดี สามารถเปิดชมได้หมดทุกส่วน

นอกระบบทางสัญจร 3 ระบบ ได้มีการกำหนดเส้นทางสัญจรภายในโถงนิทรรศการอีก 2 ลักษณะใหญ่ ๆ เพื่อให้การกำหนดเส้นทางการเดินโดยการจัดลำดับ และเรื่องที่แสดงจะสามารถบังคับผู้ชมให้เดินไปตามเส้นทางที่กำหนดไม่รู้ตัว และไม่มีทางหลีกเลี่ยง เพราะยากที่จะฝืนใจเดินออกนอกเส้นทางดังต่อไปนี้ .

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

เส้นทางที่ถูกกำหนดแน่นอน โดยการพิจารณาหรือสังเกตจากการจัดลำดับสิ่งที่จัดแสดง อาจแบ่งตามลักษณะของทางเข้าและออกได้เป็น 2 ลักษณะดังนี้

เส้นทางที่ถูกกำหนดแน่นแนโดยมีทางเข้า-ออกแยกกัน ได้แก่

การแสดงที่ต่อเนื่องที่มีเพียงด้านเดียว

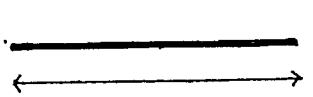

การแสดงที่รื้อถอนได้ชมทั้ง 2 ด้าน

เส้นทางที่ถูกกำหนดแน่นอนมีทางเข้าและออกอยู่ประชิดกัน

การแสดงที่ต่อเนื่องชมได้ทั้ง 2 ด้าน

การแสดงที่ชมได้ทั้ง 2 ด้าน จัดแบบขดลวด

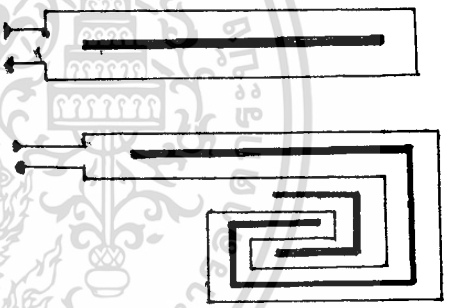

เส้นทางที่ไม่กำหนดแน่นอน(ผันแปรได้) มีทางเข้า - ออกประชิดกันแบ่งเป็นแบบเส้นทางตัดกัน **intersection path**

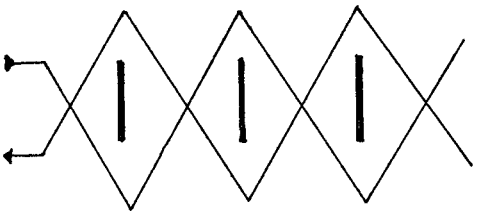

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบเส้นทางแยกออก **path branching off**

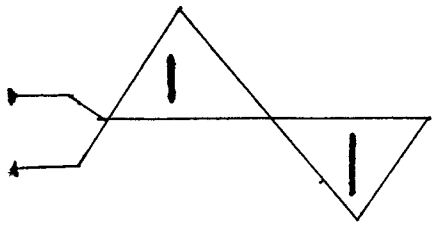

แบบเส้นทางที่ตัดกันและแบ่งออก **path intersecting and branching off**

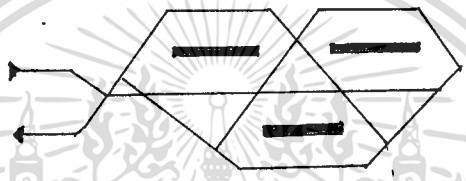

นอกจากการกำหนดเส้นทางทั้ง 2 แบบใหญ่ข้างต้นแล้ว ยังมีหลักการจัดเส้นทางสัญจรอีกแนวทางหนึ่งที่คำนึงถึงผู้ชมเป็นหลักใหญ่ และการจัดเส้นทางแบบไม่กำหนดแน่นอน ซึ่งเมื่อไม่มีการกำหนดเส้นทางแน่นอนแล้ว โอกาสที่ผู้ชมจะชมงานไม่ทั่วถึงจึงมีมากขึ้น จึงต้องสามารถจัดให้มีสื่อที่ดีที่จะดึงดูดใจผู้ชมให้ดูโดยตลอด โดยธรรมชาติแล้วผู้ชมมักเลือกทางเดินเองจะเปลี่ยนทางเดินโดยอัตโนมัติเนื่องจากเดินตามความเคยชิน คือ เดินเวียนขวาไปซ้าย เป็นส่วนใหญ่ ในการจัดเส้นทางสัญจรในแนวทางนี้จะต้องคำนึงถึงผู้ชม 2 ส่วนต่อไปนี้

1. ความต้องการของผู้ชมส่วนใหญ่
2. ความต้องการของผู้ชมส่วนน้อย

สำหรับความต้องการของผู้ชมส่วนใหญ่ คือ การแสดงที่จัดไว้อย่างเป็นระเบียบซึ่งช่วยลดความสับสน และความต้องการของผู้ชมส่วนน้อย คือ จะต้องจัดเป็นจุดดึงดูดความสนใจผู้ชมทั้ง 2 กลุ่มนี้ มีผลต่อการจัดเส้นทางสัญจร โดยอาจใช้หลักการจัดด้วยการใช้บริเวณรอบนอกสำหรับผู้ชมส่วนใหญ่และส่วนในควรจัดเป็น **orientation space** สำหรับผู้ชมส่วนน้อยหรือผู้ที่สนใจเป็นพิเศษได้อ่านหรือทบทวน ผู้ชมที่ไม่สนใจอะไรเป็นพิเศษก็เดินผ่านไปอย่างรวดเร็ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถ้าเป็นห้องที่ไม่มี **orientation space** การจัดแสดงเพื่อ คนส่วนน้อยก็ควรจัดเอาไว้ทางด้านซ้ายของห้องแสดง (กำหนดจากความเคยชินของผู้ชม) ดังตัวอย่างของห้องแสดงในแนวทางนี้ ดังภาพต่อไปนี้

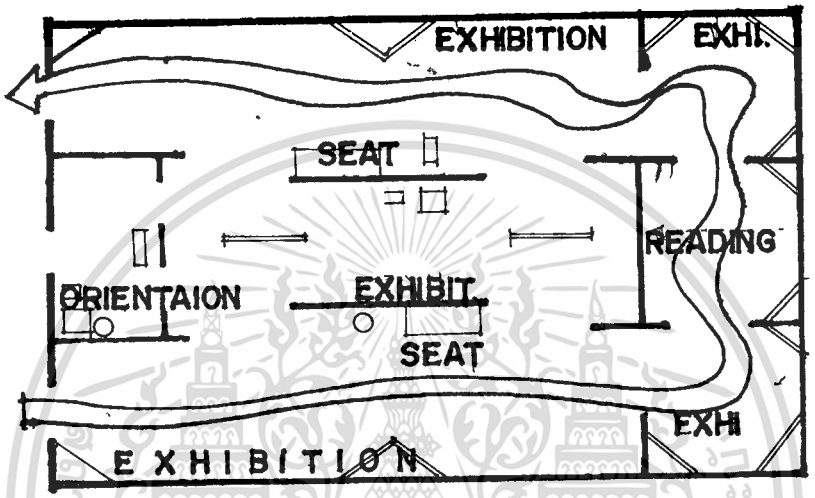

จากตัวอย่าง จะมีการแบ่งส่วนเพื่อผู้ชมส่วนใหญ่ และผู้ชมส่วนน้อยจะมีส่วน **orientation space** และยังมีส่วน **study exhibition** รวมทั้งมีส่วนพัก

ความเคยชินของผู้ชม (**visitor behavies** นั้น และคนอื่น ๆ ได้ค้นพบว่า **space** ของพื้นด้านหน้าทางซ้ายมือ เมื่อเข้าไปในห้องจะเป็นการแสดงของสิ่งที่มีความสำคัญน้อย เพื่อผู้ชมจะได้ใช้สิทธิ์ของผู้ชมได้อย่างเต็มที่ และเพื่อให้การจัดการแสดงเป็นที่น่าสังเกต ควรเข้าประตูโดยเลี้ยวขวา หรือทวนเข็มนาฬิกา วิธีที่จะบังคับให้เดินไปทางซ้ายจะไม่สำเร็จเลย ยกเว้นประเทศอังกฤษที่เคยชินในการไปซ้ายก่อน

<u>การกำหนดเส้นทางเดินในห้อง</u>

- มักกำหนดเป็นวงกลม แต่มักเกิดจากผู้ชมเดินเป็นวงเอง
- มีการเดินเป็นวง โดยเข้าออกประตูเดียวกัน
- ถ้าเป็นห้องมี 2 ประตู ประตูทางออกเป็นจุดสนใจให้ผู้ชมรู้ว่า ควรจะเดินไปทางไหน แต่ประตูทางเข้าออกไม่ควรห่างกันเกินไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ทางออกที่อยู่คนละฟากของห้อง จะทำให้กำแพงด้านขวาได้รับความสนใจมาก ถ้าทางออกอยู่ทางซ้ายมือ ห้องนี้จะได้รับความสนใจยิ่ง **space** 3/4 ของห้องจะได้รับความสนใจมาก ประตูทางออกควรอยู่ใกล้มุมห้องห่างจากกลางกำแพงได้มากเท่าไรยิ่งดี ดังนั้นจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปด้วยว่า ส่วนที่ควรจะติดตั้งประตู คือ

1. การมี 2 ประตู เป็นทางเข้าและออก
2. ประตูไม่ควรอยู่บนแกนกลางของห้อง
3. ประตูไม่ควรจะอยู่ในที่ที่ผู้ชมจะออกมาก่อนชมการแสดงได้หมด

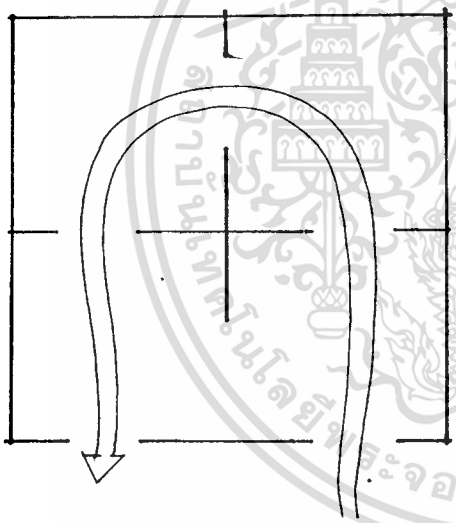

หลักที่ดี

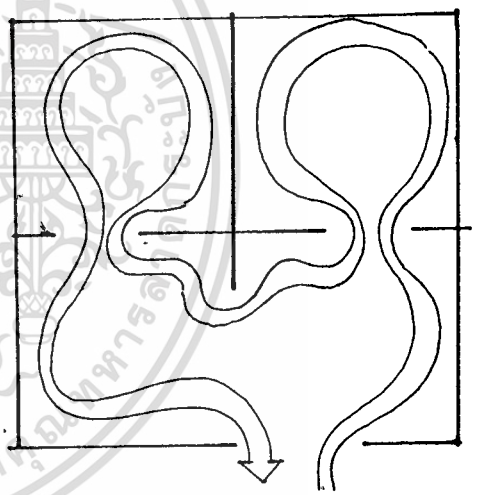

ทางเดินไม่สับสน มีทางออกที่ผู้ชมออกมาก่อนชมหมดไม่ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

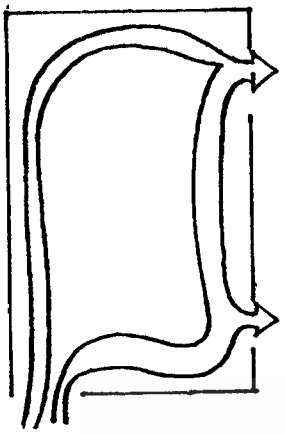

ห้องนิทรรศการที่มีทางออกมากไป และอยู่ในช่วงที่ผู้ชมยังชมงานไม่ทั่ว

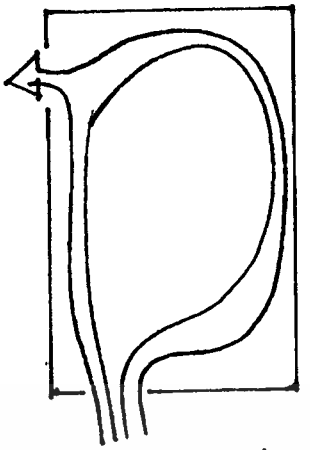

ห้องนิทรรศการที่จัดประตูไว้ก่อนที่ผู้ชมชมงานหมด ทำให้ผู้ชมอาจชมงานได้ไม่ทั่ว

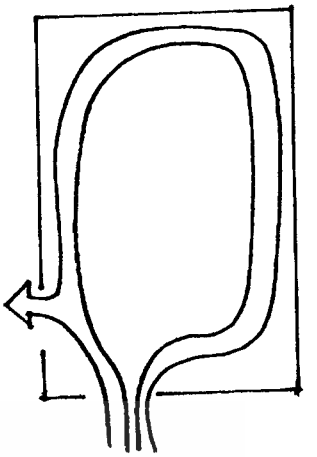

ห้องนิทรรศการที่ดีกว่ามีการจัดประตูทางออกไว้กันพอสมควรและไม่ทำให้ผู้ชมออกก่อนจะได้เห็นงานทั้งหมด

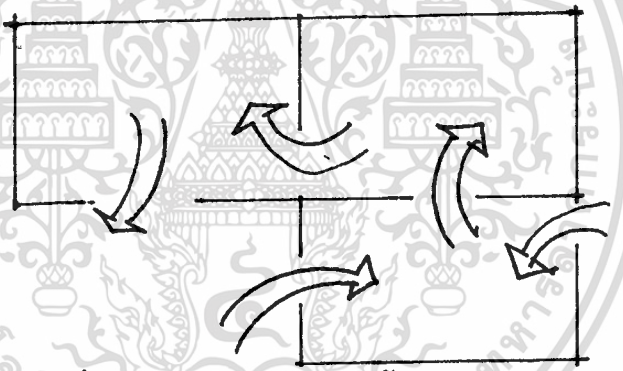

การจัดไม่ควรมีหลายประตู จะทำให้การสัญจรสับสน

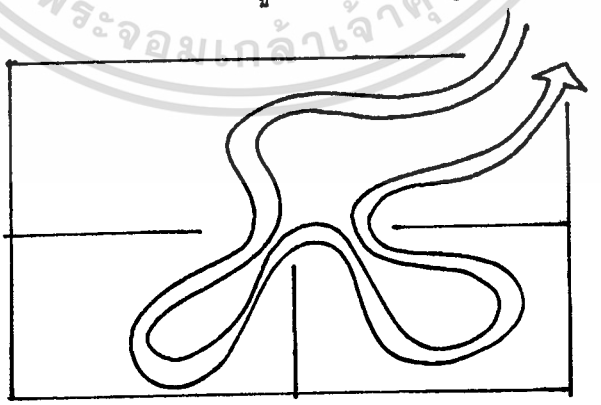

ถ้าเป็นการให้ห้องนิทรรศการ มีการจัดกลุ่มห้องที่เหมาะสมหรือการจัดทางสัญจรที่ดี ไม่สับสน มีทางเข้าออกทางเดียว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

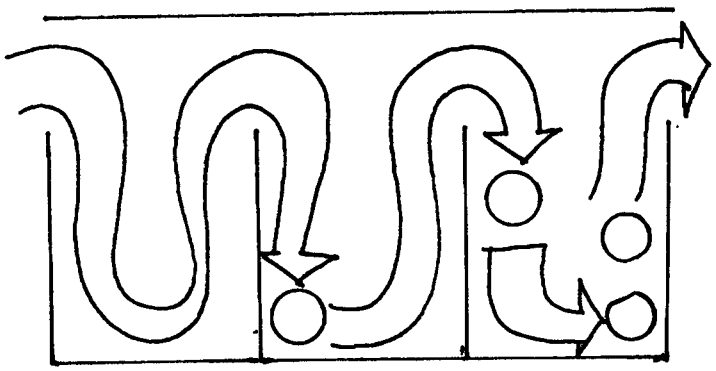

ถ้าเป็นห้องนิทรรศการ ก็มีการจัดกลุ่มห้อง ที่เหมาะสม หรือการจัดทางสัญจรที่ดี ไม่สับสน คล้ายกับรูปทางซ้ายมือ แต่มีทางเข้าออกทางเดียว

ยังมีปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ ประเภทผู้ชมที่มักเบื่อหน่ายเมื่อมีการแสดงที่มากมักจะไม่เดินตามเส้นทางที่กำหนดให้ จึงต้องสร้างความน่าสนใจอย่างต่อเนื่องในเส้นทาง มีการแสดงที่ตื่นเต้น เร้าใจ ดึงดูดใจผู้ชมเป็นระยะ ๆ ตลอดเส้นทางที่กำหนด ดังแสดงในภาพ

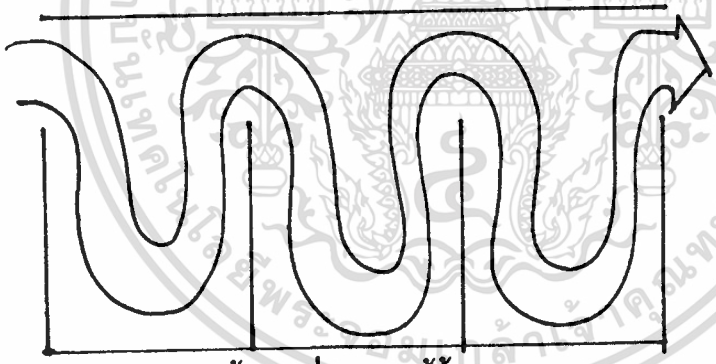

เส้นทางที่กำหนดให้ผู้ชม

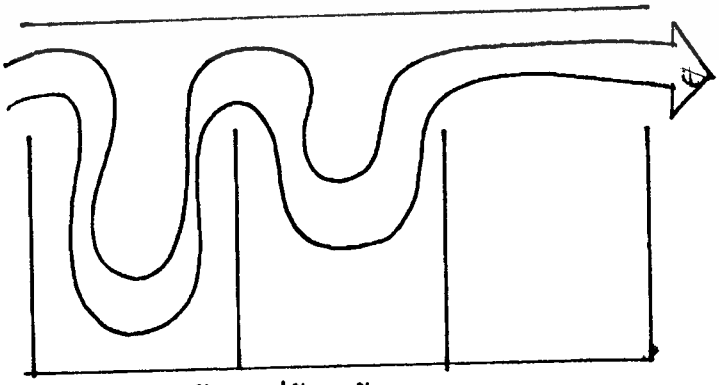

เส้นทางที่ผู้ชมใช้จริง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

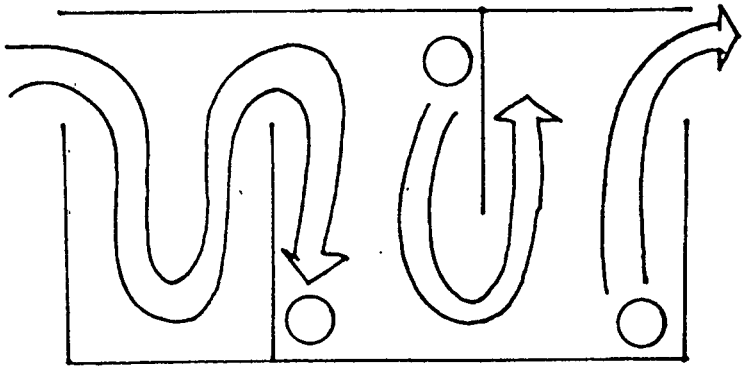

การจัดเครื่องดึงดูดผู้ชมไว้เป็นระยะ ๆ ตลอดเส้นทาง

ดังนั้น การจัดเส้นทางสัญจรที่สมบูรณ์ควรคำนึงถึง

1. เส้นทางที่ผู้ชมเคยชิน
2. ไม่ควรมีประตูมากกว่า 2 ประตู แต่ถ้าจัดให้มี 2 ประตู ไม่ควรจัดให้ประตูทางออกอยู่แกนกลางของห้อง หรืออยู่ในระหว่างทางที่ผู้ชมงานแสดงได้หมด
3. เรื่องที่ให้รายละเอียดสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาควรอยู่ทางด้านซ้ายของห้อง
4. มีการจัดเครื่องดึงดูดใจผู้ชม ตลอดเส้นทางที่จัดแสดง
5. มีการแบ่งส่วนของห้องจัดแสดง สำหรับผู้ชมส่วนใหญ่ และประเภทส่วนน้อย ที่ต้องการศึกษาอย่างละเอียด
6. ควรมีการจัดที่สำหรับพักเหนื่อย พักสายตา หรือคลายความตึงเครียด ได้แก่ที่นั่งพัก โมบายล์ (**mobile**) หรือเป็นการจัดแสดงใหญ่ ก็ควรมีส่วนที่จำหน่ายเครื่องดื่ม มีการจัดต้นไม้ ในกรณีนี้ ควรจัดให้ผู้ชม มีความรู้สึกสบายเต็มที่ อาจใช้เป็นที่สนทนาวิสาสะหรือถกเถียงระหว่างผู้ชมเอง เกี่ยวกับการแสดงนิทรรศการก็ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โรงอาหาร

โรงอาหารหรือที่จำหน่ายอาหาร ในปัจจุบันถือว่ามีความจำเป็นมาก เพราะผู้เข้าชมศูนย์หัตถกรรมพื้นเมือง ภาคอีสาน มักจะต้องใช้ภายหลังหรือก่อนเข้าศูนย์ เพื่ออาหารและเครื่องดื่ม

โรงอาหารจะประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. ส่วนห้องอาหาร (ส่วนรับประทานอาหาร) และเคาน์เตอร์บริการอาหาร
2. ส่วนครัว
3. ส่วนเก็บของ

ส่วนห้องอาหาร

ระบบการจัดบริการอาหารโดยทั่วไปจะแบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ

1. แบบจัดเป็นร้านอาหาร

เป็นการจัดแบ่งบริเวณจำหน่ายอาหารเป็นร้าน ๆ แต่ละร้านจะมีบริเวณประกอบอาหารและบริเวณขายอาหารของตนเอง การให้บริการอาหารโดยวิธีสั่งอาหารแล้วมีคนบริการที่นั่ง

ข้อดี	ข้อเสีย
1. สามารถเลือกอาหารโดยไม่ต้องรอคิว	1. ยุ่งยากในการสั่งอาหารและเลือกที่นั่งลำบาก
2. บริการส่งถึงโต๊ะ	2. การบริการไม่สะดวกอาจช้าและหลงลืมและต้องใช้บริการมาก
3. ชำระเงินรวมครั้งเดียว ผู้บริการจะนำเงินไปจ่ายให้ตามร้านที่สั่ง	3. การชำระเงินยุ่งยาก เพราะราคาไม่ทราบทั่วกันทุก ๆ ร้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. มีการแข่งขันด้านการบริการและคุณภาพ 5. แต่ละร้านจะรับผิดชอบทำความสะอาดบริเวณของงาน	4. แย่งกันในการจำหน่ายอาหาร 5. ยุ่งยากในการเก็บภาชนะ 6. ต้องใช้บริการเป็นจำนวนมาก

2. <u>แบบจัดขายเป็นช่อง ๆ</u>

เป็นการจัดแบ่งเป็นบริเวณจำหน่ายอาหารภายในห้องอาหารเป็นช่อง ๆ อาหารที่จำหน่ายเป็นอาหารสำเร็จ อาจมีที่ประกอบอาหารเล็ก ๆ น้อย ๆ มีการบริการชำระล้างจานอยู่ด้านหลังของช่องจำหน่าย การบริการลูกค้าต้องช่วยตนเอง คือ เดินซื้อและชำระเงินเรียบร้อยในแต่ละช่อง

ข้อดี	ข้อเสีย
1. เลือกเดินซื้ออาหารตามต้องการ 2. ชำระเงินทันที 3. เลือกที่นั่งตามต้องการ 4. ทุกร้านรับผิดชอบทำความสะอาดบริเวณ 5. ไม่มีการแย่งกันให้บริการอาหาร 6. ไม่มีการแข่งขันเรื่องคุณภาพและราคา 7. ประหยัดคนบริการส่งอาหาร 8. ไม่เสียเวลาเข้าแถวซื้ออาหาร	1. ต้องเดินหลายช่องกว่าจะได้ครบตามต้องการ 2. ต้องชำระเงินหลายคน 3. เกิดความวุ่นวายเมื่อเดินเลือกซื้ออาหาร 4. ยุ่งยากในการจัดเก็บภาชนะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เหมาะสำหรับผู้ใช้จำนวนมาก ๆ ที่มีความต้องการอาหารแตกต่างกัน

3. <u>แบบจัดเป็นแคนทีน</u>

เป็นการบริการอาหารแบบไม่มีการจำหน่ายอาหารหนักและเป็นเวลา แต่เป็นอาหารว่าง จำหน่ายได้ตลอดวัน เหมาะสำหรับสถานศึกษาที่มีชั่วโมงพักระหว่างเรียนจะมีที่ขายอาหาร ที่เก็บของ และอุปกรณ์ปรุงอาหารง่าย ๆ มักจะจัดบริเวณมุมหนึ่งของห้องอาหาร หรือตามจุดต่าง ๆ ของสถานที่

ข้อดี	ข้อเสีย
1. สามารถบริการอาหารได้ตลอดวัน 2. ผู้รับบริการได้รับความสะดวกในการสั่งอาหารมารับประทาน ไม่ต้องเสียเวลาคอย 3. สามารถตั้งหน่วยบริการได้ทั้งภายในและภายนอกอาคาร	1. ประเภทอาหารมีจำนวนให้เลือกน้อย 2. ผู้รับบริการมีจำนวนมาก อาจให้บริการไม่ทันและวุ่นวายได้ 3. ประเภทนี้ไม่มีการแข่งขันในด้านการบริการเพราะมีเจ้าของเดียวเป็นเอกเทศ ราคาอาจสูงกว่าปกติ

4. <u>แบบจัดเป็นคาเฟทีเรีย</u>

เป็นระบบการบริการอาหารโดยให้ผู้รับบริการทุกคนช่วยตนเอง โดยจัดเป็นเคาน์เตอร์จำหน่ายอาหาร ลูกค้าต้องเข้าแถวกันเดินไปรับอาหารจากเคาน์เตอร์ เริ่มจากตอนต้นของเคาน์เตอร์และเดินไปจนสุดปลายเคาน์เตอร์และชำระเงิน จะมีเคาน์เตอร์สำหรับเสริฟอาหาร ซึ่งจะเป็นเครื่องกั้นระหว่างครัวกับส่วนรับประทานอาหาร การบริการอาหารเป็นแบบผูกขาดในการให้บริการอาหารทุกอย่าง จะอยู่ในการรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้จัดการคาเฟทีเรีย ครัวต้องมีขนาดใหญ่พอจะประกอบอาหาร การให้บริการเริ่มด้วย ผู้ใช้หยิบถาดใส่อาหารเวียนถาดไปตามช่องรับอาหารแต่ละชนิดที่ต้องการ แล้วชำระเงินที่แคช - เชียร์แล้ว ยกถาดไปยังโต๊ะเครื่องปรุง รับช้อนซ้อม แก้วน้ำ แล้วเลือกที่นั่งรับประทาน แล้วต้องนำภาชนะและเครื่องใช้ไปวางยังที่กำหนด การจัดอาหารแบบนี้โดยมากมี 2 ชนิด คือ

1. ชนิดให้เลือกอาหาร
2. ชนิดไม่ให้เลือกอาหารจัดให้รับประทานเหมือนกันหมด

ข้อดี	ข้อเสีย
1. ไม่เปลืองแรงงานคนเสริฟอาหาร	1. เสียเวลาเข้าคิว
2. เป็นการเตรียมอาหารไว้ล่วงหน้า	2. คุณภาพอาหารไม่ถูกใจเพราะเป็นการผูกขาด
3. ให้ลูกค้าช่วยตนเอง	3. ราคาอาหารอาจไม่ถูกใจผู้รับบริการ
4. เป็นมารยาทสังคมในการเคราพสิทธิผู้อื่นในการสนทนา และทำความสะอาด	4. ผู้บริการต้องตักอาหารให้ทันและชำนาญ ไม่เช่นนั้นจะเสียเวลา
5. ประหยัดเวลา	5. คนคิดเงินต้องชำนาญมิฉะนั้นจะเสียเวลา
6. บริการอาหารได้ทีละมาก ๆ	
7. สะดวกในการชำระเงินและเก็บภาชนะ	
8. เลือกที่นั่งได้ตามใจชอบ	
9. ไม่วุ่นวายในการเลือกซื้ออาหาร	

การจัดเครื่องปรุงและถาดอาหาร สามารถจัดได้ 2 แบบ คือ

1. แบบถาวรไม่เคลื่อนที่ วัสดุที่ใช้ต้องคงทนแข็งแรง ถ้าใช้ในที่ร่มควรจะใช้ไม้เนื้อแข็ง ถ้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใช้ในที่โล่งแจ้ง ควรจะมีลักษณะทนทาน เป็นต้น

2. แบบเคลื่อนย้ายได้ ลักษณะของชุดอาหารจะต้องมีลักษณะเบา พับได้หรือซ่อนได้เวลาเก็บ ไม่เกะกะ เปลืองเนื้อที่

การจัดบริเวณรับประทานอาหาร สามารถจัดได้หลายแบบในที่เดียวกัน เป็นกลุ่มหรือเป็นบูท เพื่อนั่งสนทนาการกัน เพราะลักษณะบริการแบบนี้ทั้งเร็วและนาน แล้วแต่กรณีการออกแบบโต๊ะ เก้าอี้ ควรคำนึงถึงความสะดวกสบายในสัดส่วนที่เหมาะสม เก้าอี้ควรมีพนักหน่วยบริการต้องเป็นส่วนสัดสำหรับ หัวหน้า พนักงาน และผู้เข้าชมใช้ร่วมกัน นับว่าการจัดแบบคาเฟทีเรียเป็นการประหยัดเวลา แรงงาน สะดวกสบายแก่ทุกฝ่าย โต๊ะอาหารไม่เกะ-กะนอกจากโต๊ะวางภาชนะ เครื่องปรุง เป็นวิธีเหมาะสมในห้องอาหารเพื่อผู้ใชบริการ จึงเห็นสมควรสำหรับใช้ภายใน "ศูนย์หัตถกรรมพื้นเมือง ภาคอีสาน" โดยมีเหตุผลประกอบดังนี้

1. เพื่อบริการอาหารได้ทีละมาก ๆ เนื่องจากผู้ใช้มีจำนวนมาก
2. มีระบบที่ประหยัดเวลา และสะดวกในการใช้บริการ
3. มีความเหมาะสมกับโครงการ เพราะผู้มาใช้มีทั้ง พนักงานศูนย์,ผู้เข้าชมศูนย์ และผู้มาติดต่อ บางครั้งอาจมีประชาชนพื้นถิ่นแถว ๆ นั้นด้วย

<u>ขนาดเนื้อที่ต้องการสำหรับการออกแบบคาเฟทีเรีย</u>

ข้อมูลต่อไปนี้เป็นการแสดงความสัมพันธ์ของขนาดเนื้อที่ที่จำเป็น ซึ่งไม่ใช่ตัวเลขแสดงขนาดที่แน่นอนในการออกแบบครั้งสุดท้าย เพราะในงานย่อมมีลักษณะพิเศษแตกต่างกันไปข้อมูลต่อไปนี้ได้มาจากการศึกษาเปรียบเทียบจากมาตรฐานการจัดครัวของหนังสือ

<u>ขนาดเนื้อที่ใช้สอยและข้อมูลในการออกแบบ</u>

- เนื้อที่บริเวณรับประทานอาหาร 1.10 - 1.40 ตารางเมตร/ คน
- เนื้อที่ของส่วนบริการครัว 20% ของพื้นที่รับประทานอาหาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซึ่งประกอบด้วย ที่เตรียมอาหาร

เตรียมของแห้ง 4%

เตรียมผัก 7%

เตรียมเนื้อสัตว์ 4%

ที่ประกอบอาหาร

ของหวาน (รวมผลไม้ 12% เครื่องดื่ม)

CIRCULATION AREA -- 37%.

- การจัดเนื้อที่ระหว่างชุดอาหาร

ทางเดินหลักประมาณ 1.30 - 1.50 ม.

ทางบริการอาหารประมาณ 0.90 - 1.00 ม.

ระยะห่างระหว่างชุดอาหารประมาณ 0.40 - 0.50 ม.

- ห้องครัว ควรอยู่ติดกับเคาน์เตอร์อาหาร
- ห้องเก็บของ ควรเข้าจากครัวได้โดยตรง และใกล้ชิดกับทางติดต่อกับที่จอดรถ
- ที่น้ำดื่ม ติดตั้งในที่สะดวกเข้าถึงง่าย
- โต๊ะเก้าอี้ ควรเป็นแบบเคลื่อนย้ายง่าย ไม่เกิดเสียงดัง

การวิเคราะห์ข้อดี-เสียของโต๊ะอาหารแบบสี่เหลี่ยมและแบบกลมขนาด 4 ที่

1. โต๊ะอาหารกลม 4 ที่ เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.05 เมตรวางแปลนเก้าอี้ทะแยงมุม ต้องใช้เนื้อที่ 3.30 ตารางเมตร

2. โต๊ะอาหาร 4 ที่ ขนาด 0.90 x 0.90 เมตร วางแปลนแบบทะแยงมุม ต้องใช้เนื้อที่ 4.50 เมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

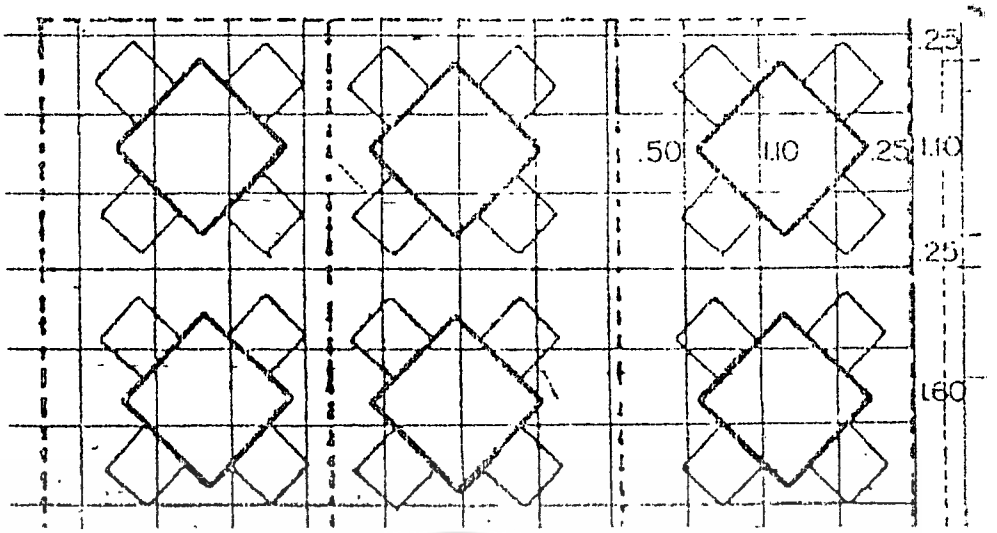

แบบที่ 2 จัดแบบโต๊ะอาหารสี่เหลี่ยมจัตุรัส
วางแปลนทะแยงมุม

แบบที่ 3 จัดโต๊ะอาหารสี่เหลี่ยมจัตุรัส
วางแปลนขนานระหว่างโต๊ะ

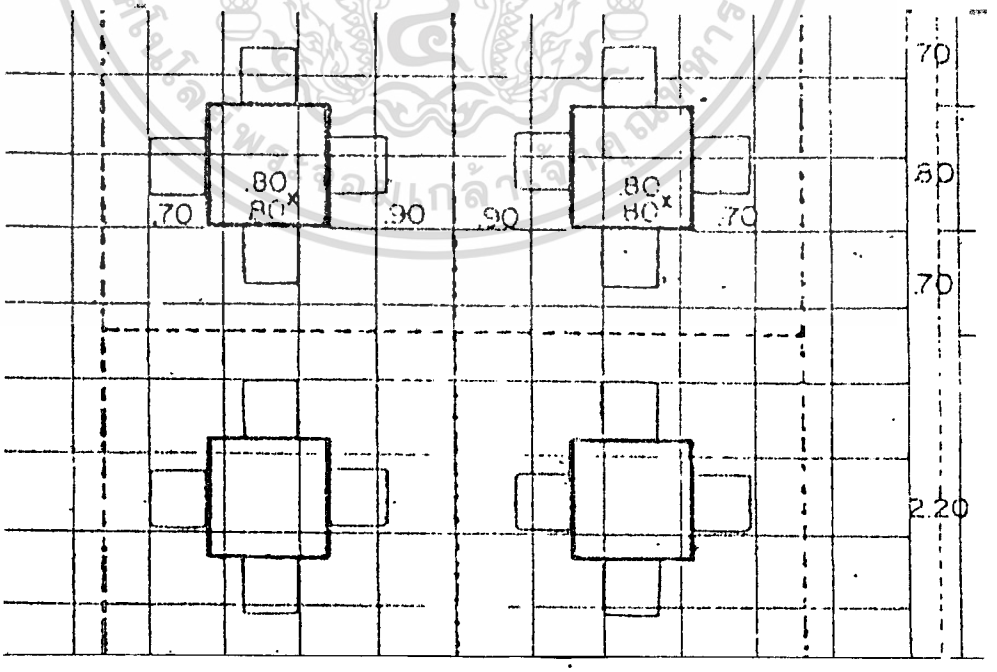

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. โต๊ะอาหาร 4 ที่ ขนาด 0.90 x 0.90 เมตร วางแปลนแบบขนานระหว่างโต๊ะต้องใช้เนื้อที่ ซึ่งรวมที่ขยับเก้าอี้ 5.75 ตารางเมตร

จะเห็นได้ว่า แบบที่ 2 สามารถประหยัดเนื้อที่ได้ 1.25 ตารางเมตร ของแบบที่ 3 ในขณะที่ประโยชน์ใช้สอยเท่าเทียมกัน และทางสัญจรก็ดีกว่า ส่วนแบบที่ 1 สามารถลดเนื้อที่ได้น้อยกว่าแบบที่ 2 ได้อีก 1.20 ตารางเมตร จึงเท่ากับประหยัดเนื้อที่กว่าแบบที่ 3 ได้ถึง 2.45 ตารางเมตร

สรุปได้ว่า การจัดแปลนแบบที่ 1 จะเปลืองน้อยที่สุด แต่ทว่าโต๊ะกลมจะนำมาจัดเป็นชุดใหญ่ กรณีผู้ใช้มามากไม่ได้ ไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับแบบ 2 ซึ่งสามารถต่อได้มากกว่า 2 ชุด ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การจัดแปลนแบบที่ 2 มีประสิทธิภาพมากที่สุด และประหยัดเนื้อที่พอสมควร

ตารางเปรียบเทียบการจัดโต๊ะอาหาร 4 คน

แบบที่ 1 จัดโดยใช้โต๊ะกลม

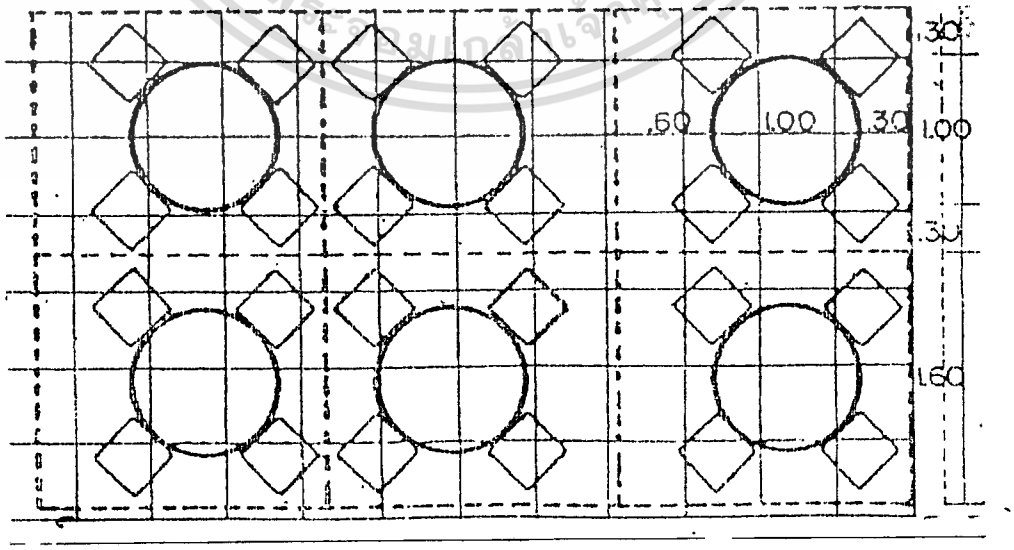

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนครัว

ในการออกแบบครัว ต้องคำนึงถึงผู้ใช้, อุปกรณ์เครื่องใช้ และที่เก็บอาหารให้เหมาะสมกัน ครัวที่สมบูรณ์ทุกอย่าง ควรจะพร้อมที่จะใช้และอยู่ในส่วนที่ถนัด การวางผังที่ดีมีส่วนช่วยให้การปรุงอาหารรวดเร็วขึ้นได้ ส่วนมากมักจะมีกฎการวางดังนี้ คือ จากตู้เย็นไปยังที่เก็บอาหาร ที่เตรียมอาหารและที่ล้างจาน เราสามารถแบ่งครัวออกได้หลายลักษณะดังนี้ คือ

1. แบบติดผนังด้านเดียวเป็นแถวตรง เหมาะสำหรับห้องแคบ ๆ แต่มักจะไม่มีตู้ปรุงอาหารและเนื้อที่เก็บของเพียงพอ

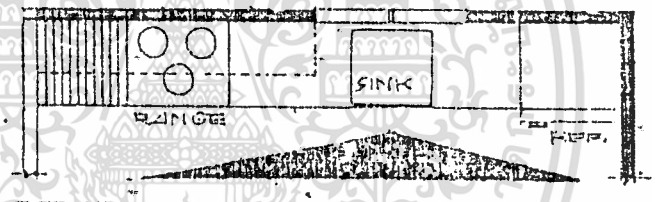

2. แบบติดผนัง 2 ด้าน ไม่มีส่วนหักมุมที่จะเสียเนื้อที่โดยปล่าวประโยชน์ควรมีระยะห่าง (เนื้อที่ใช้สอย)อย่างน้อย 1.22 – 1.37 ม. แต่พื้นที่พอเพียงที่จะใช้แท้จริงพอเหมาะควรมีขนาด 2.40 / 3.00 ม.

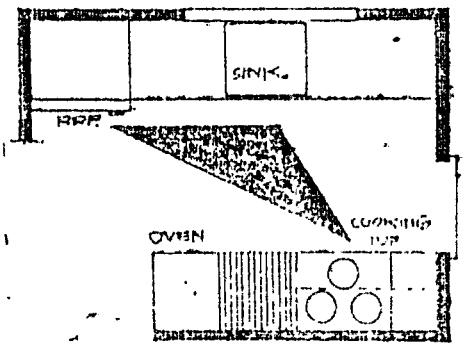

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. <u>แบบตัวแอล</u> ใช้ในกรณีผนังประชิดกัน มีเนื้อที่อิสระตลอดอีก 2 ผนัง เพื่อให้เลือกทำเป็นสวนรับประทานอาหารหรือซักล้าง เหมาะสำหรับงานไม่ใหญ่มากนัก

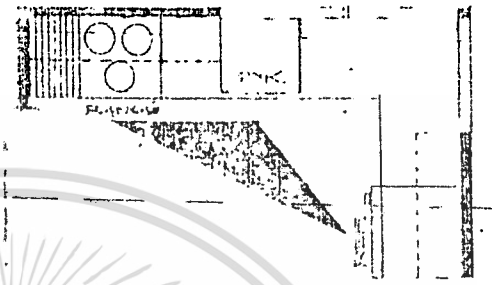

4. <u>แบบตัวยู</u> เป็นแบบที่นิยมและให้ประโยชน์ใช้สอยมากที่สุด ทำงานได้คล่อง ส่วนของตู้สามารถแยกส่วนของงาน ตัดการสัญจรเป็นส่วน ๆ แต่ตู้ตรงมุม จะไม่ค่อยได้ประโยชน์ใช้สอยนัก

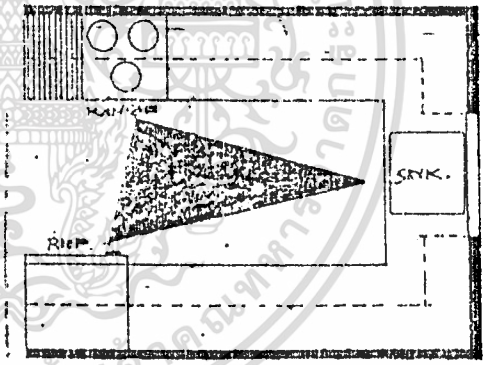

<u>ส่วนประกอบในครัว</u>

<u>พื้น</u> - จะต้องเดินสบายไม่แข็งเกินไปไม่สุดคุด ต้านทานพวกกรด , ด่างต่าง ๆ ได้ จะต้องไม่ลื่นหรือลื่นน้อยที่สุดเมื่อเปียกน้ำ ทนทานในการใช้งาน ไม่ต้องเคลือบมัน วัสดุที่นิยมใช้กันคือ กระเบื้องยาง, พื้นไม้, กระเบื้องเคลือบด้าน, กระเบื้องดินเผา, หินขัด-ซีเมนต์ขัดมัน ถ้าเป็นไปได้จะปูวัสดุที่นุ่มบนหินที่แข็งกว่าจะดีมากเพราะช่วยดูดเสียงและลดการแตกหักของจานชาม ฯลฯ วัสดุนี้อาจใช้ พรมเช็ดเท้า, ไม้กอกอย่างแข็ง แต่ราคาค่อนข้างแพง ถ้าปูกระเบื้องยางจะเหมาะสมที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผนัง - ถ้าเป็นผนังก่ออิฐฉาบปูนควรจะรักษาความชื้นด้วย ถ้าเป็นไม้ไม่ควรอยู่ด้านมีก๊อกน้ำ ตามปกติในครัวจะมีตู้ติดผนังด้วย ผนังที่เหลืออาจทาสีหรือบุวัสดุต่าง ๆ เช่น กระดาษติดผนัง,ผ้าฝ้ายเคลือบยางกันน้ำ,ไม้เซาะลายต่าง ๆ,กระเบื้องเคลือบ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเนื้อที่บริเวณนั้น ๆ และการระบายอากาศซึ่งสำคัญที่สุด

เพดาน - เนื่องจากครัวมีเสียงมาก วัสดุเพดานจึงควรมีคุณสมบัติดูดเสียงได้ เช่น กระดาษชานอ้อย แผ่นแอคูสติค แต่ต้องไม่เก็บกลิ่นด้วย และต้องง่ายในการทำความสะอาด

แสง - ความจำเป็นในการให้แสงสว่างในครัว 4 ประการ คือ

1. ให้แสงในครัวโดยทั่วไปทั้งห้อง
2. ให้แสงเฉพาะบริเวณที่ทำงาน
3. ให้แสงที่เครื่องใช้
4. ให้แสงที่ตู้เก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ

การให้ความสว่างขึ้นกับความต้องการมากน้อยของที่จะใช้เมื่อเทียบกับบริเวณทั่วไป เช่น บริเวณทั่วไปใช้ 15 แรงเทียน บริเวณที่ทำงาน 30 แรงเทียน

หน้าต่างครัว ถ้าหันเข้าทิศตะวันออกจะสามารถรับแสงตอนเช้าที่เหมาะมาก-แสงไม่จ้าและร้อนมาก ถ้าหันไปทิศเหนือ ไม่ควรจะมีเพียงด้านเดียว ช่องแสงที่อยู่เหนือตู้ - แขวนผนังจะได้รับแสงจากภายนอกสาดไปที่เพดานและสะท้อนภายใน เมื่อใช้งาน เพดานอาจช่วยให้ได้แสงพอเหมาะภายในครัว

ส่วนที่เก็บอาหาร (อาหาร)

ควรเป็นห้องที่สะอาด อากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่อับชื้น ป้องกันแมลงต่างๆได้ดี อาหารสดควรแช่เก็บในตู้แช่ชนิดให้เหมาะสมกับของที่จะแช่ ตู้ที่ดีควรเป็นแบบแยก ตอน-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บนเป็นที่แช่เย็นสำหรับเก็บเนื้อสัตว์โดยตรง จะได้ไม่ต้องเปิดตู้บ่อย ๆ ซึ่งจะเป็นเหตุให้ตู้คลายความเย็นลง ตอนล่างเก็บผักผลไม้และของจำเป็นต่าง ๆ

วัสดุที่จะใช้ในครัว ควรจะแข็งแรงพอประมาณ ทนทานและซ่อมได้ง่าย คุณลักษณะที่ดีควรจะต้านทานความชื้นได้ เช่น ไม้สักเคลือบมัน หินอ่อน สเตนเลสสตีล กระเบื้องเคลือบ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

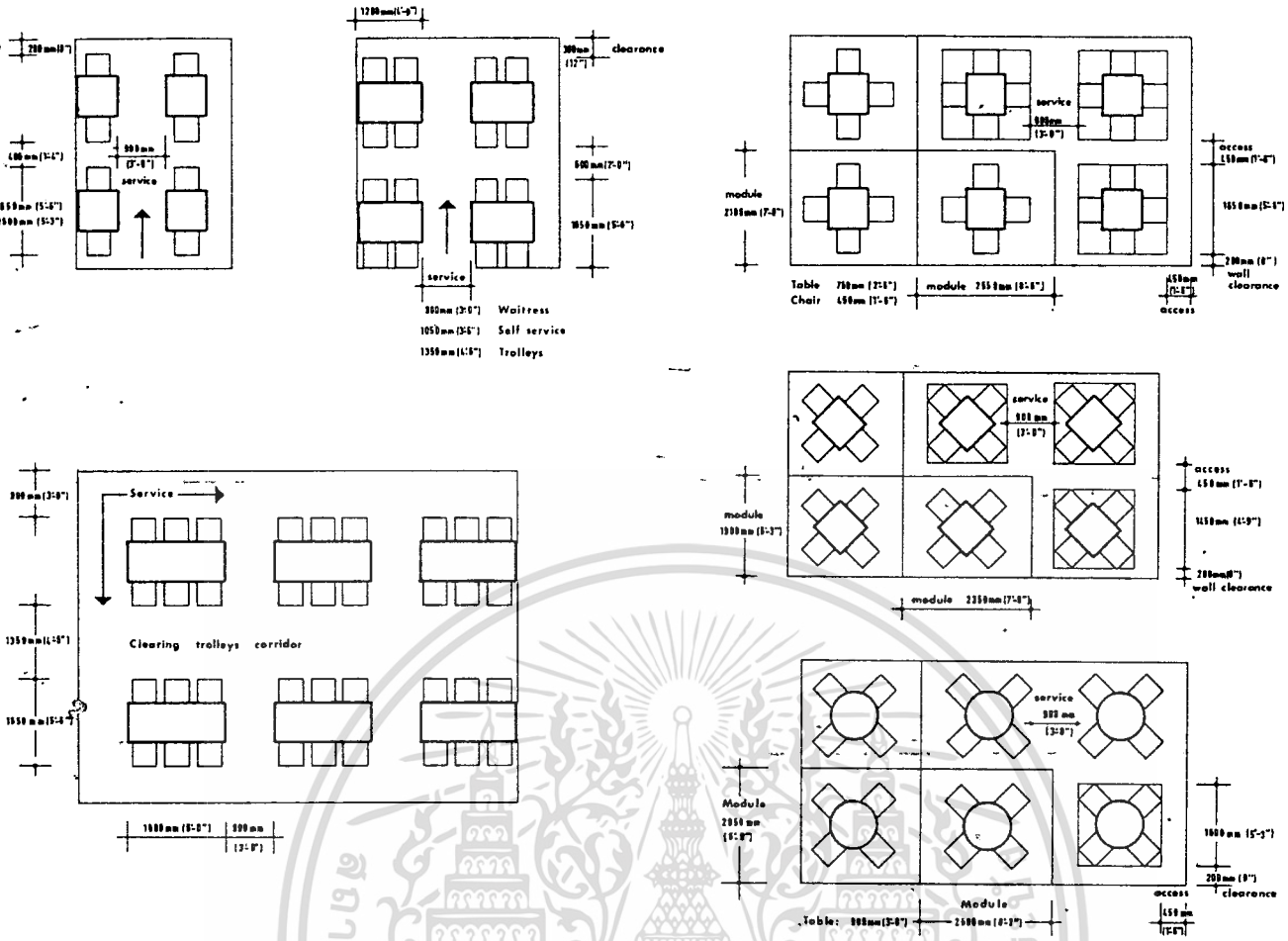

t groupings around rectangular and circular tables.

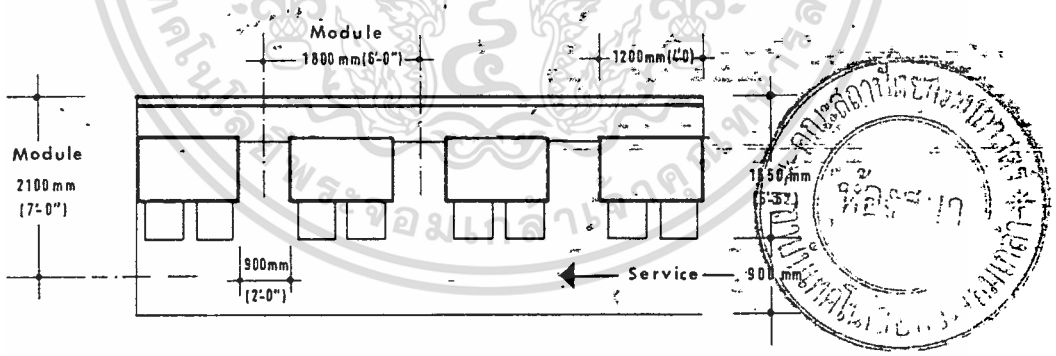

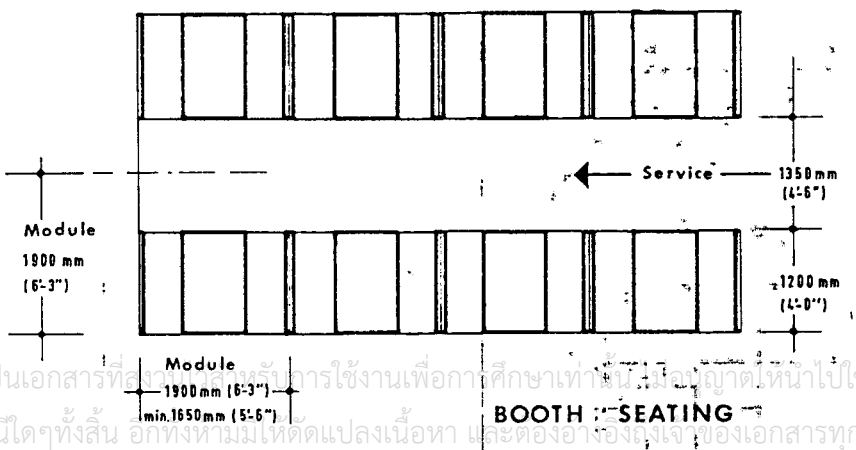

nquette seating arrangements and limiting dimensions

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

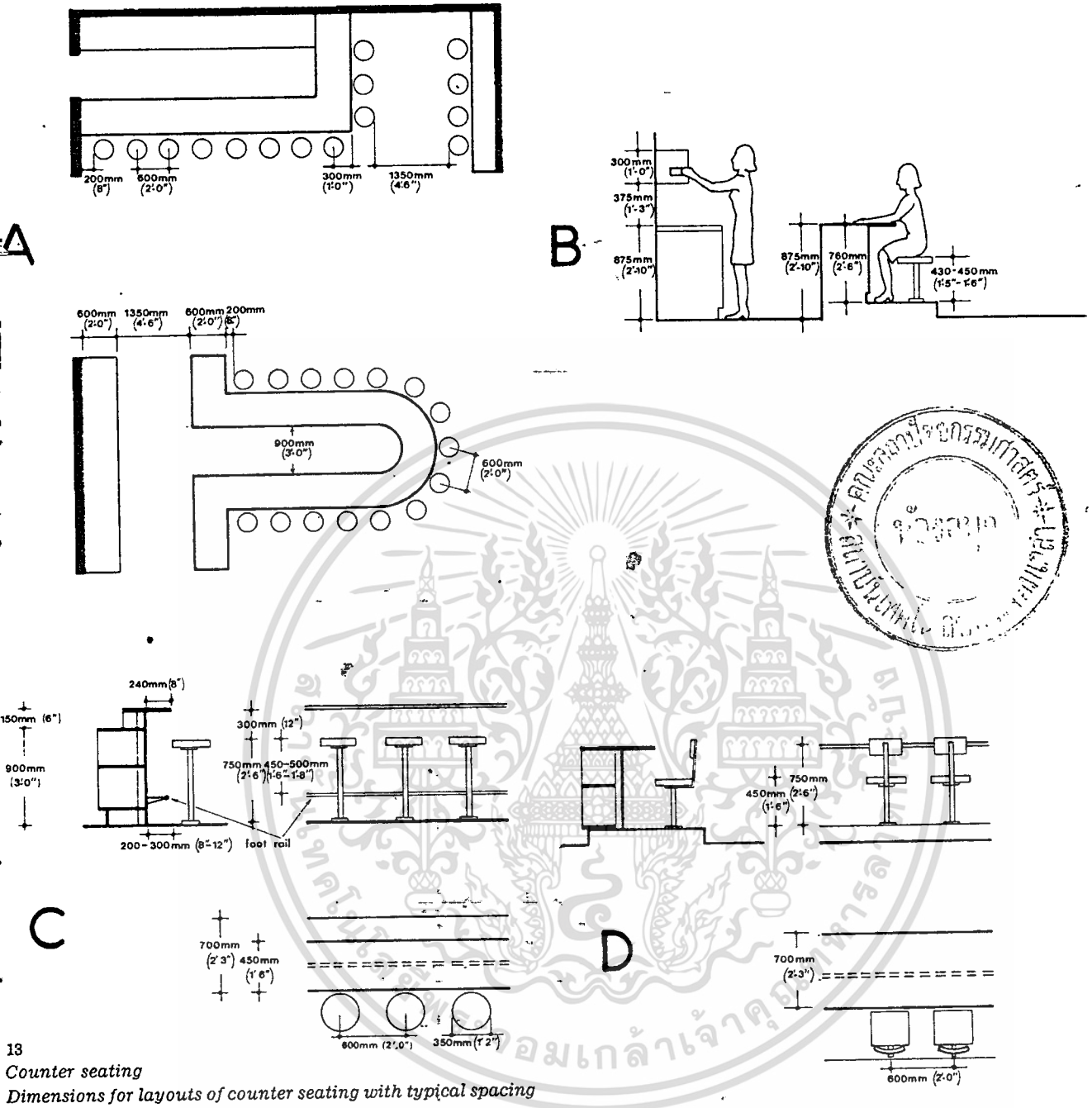

13
Counter seating
Dimensions for layouts of counter seating with typical spacing allowances.

access to both sides, and this is achieved by arranging it in a series of parallel lines, comparable to fingers, with the service corridor extending between counters on each side and one end. The parallel layout is advantageous in that it allows easy and unobstructed access to each counter place for the staff who are able to serve rather more customers than would be possible with a normal waiting system. A further merit from a commercial point of view is the high occupancy ratio of the counter seats, arising partly from the nature of the meals, partly from the fact that customers are more conspicuous at the counter than at a table, and tend to leave immediately they have finished their meals.

To cater for customers who prefer personal company or solitude, it is desirable that part of the area should have conventional tables and chairs, and this is often advantageous in using the spaces in which counter construction might be difficult or uneconomic. For this purpose seats may be individual chairs or of the bench or banquette type,

ress or self-service from the counter, depending mainly on the nature of the meals and prices charged. For short-order meals waitress service is preferable in view of the delay involved.

Counter design

7.03 In determining the dimensions for counters and stool seating, consideration must be given to anthropometric data, ie representative user sizes, and other ergonomic features. Essentially there are four aspects of measurement which will determine suitability of design:

(a) The average height and forward reach of staff serving behind the counter;

(b) The need of counter space for display, for preparing and serving food, and for dining;

(c) The heights of the counter and dimensions of the associated seating for the comfort of the diner; and

(d) The space needed in front of the counter for access and use.

ae siting of a station is important in terms of its ficient use and effect on the surroundings. It should be cated near the servery, near the wash-up and—for onomy—in a space which is otherwise unusable. The inimum distance to the nearest dining table must be least 1200mm (4ft) and some provision should be made r screening and sound damping to avoid disturbing the ear-by diners. To reduce encroaching into the circulation rea the depth should be limited to about 500mm (20in) nd an optimum working height is about 970mm (38in). tations positioned in the dining area should be limited n use to assisting service. The main stations for deposit f dirty tableware and other functions should be kept utside the room because of the noise and nuisance which may arise, and serving stations are usually inappropriate n restricted space.

3 DENSITIES

3.01 The density of occupancy which can be obtained in different types of restaurant and dining areas will depend on several factors such as the

- price of meals and standard of accommodation and surroundings expected;
- method of food service and
- types and arrangement of tables and furniture generally.

(a) *Price and duration of meals*

There is, to some extent, a correlation between the space provided and the time taken over a meal, and this tends to be reflected in the price of the meal involved. In situations where dining is a lengthy process—up to 2½ hours in business lunches or leisure dining—an atmosphere of relaxed comfort forms an essential part of the enjoyment. On the other hand where there is a rapid turnover of customers during the meal period, restrictions on space and movement may be tolerable for the short times involved, particularly where there are compensations in convenience and speed of service.

Considered from another aspect, an awareness of the adequacy or otherwise of the dining space will also depend to a large extent on the attitude and expectations of the customer and, in this respect, there is some identification with socio-economic groupings as used in market surveys.

(b) *Method of food service*

The method of food service will have a considerable effect on the overall space requirements. With waiter or waitress service the spacing for access between chairs of adjacent tables can be kept to a minimum of about 900mm (3ft) and practically the whole room can be used as the dining area. Counter service is less economical in the space

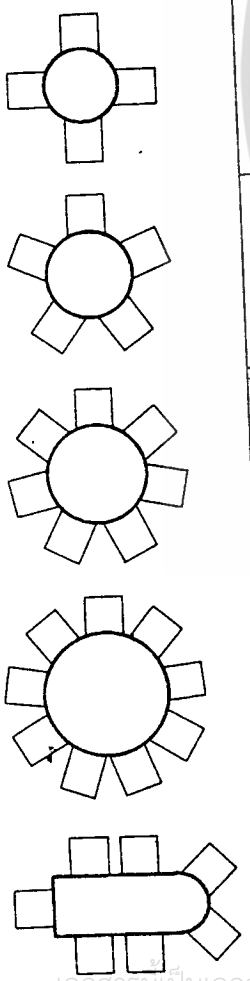

Dining area	Lounge area
TABLE DIAMETERS 900-1000mm (3'-0"–3'-3") 3 or 4 chairs	4 or 5 chairs
1050 mm (3'-6") 4 or 5 chairs	5 or 6 chairs
1200 mm (4'-0") 6 or 7 chairs	7 or 8 chairs
1500 mm (5'-0") 8 or 9 chairs	9 or 10 chairs
750 mm diam. (2'-6") semicircle increases chair seating by 1	

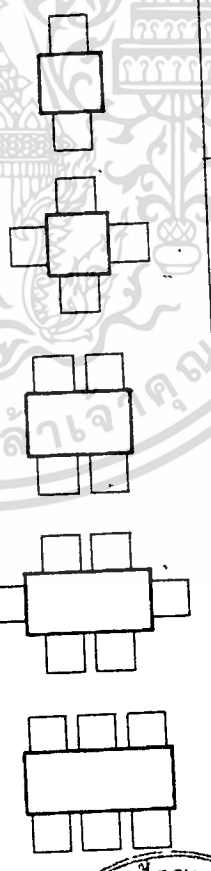

Dining area	Lounge area
750 x 750 mm (2'-6"x 2'-6") min. 700 x 700mm (2'-3"x 2'-3")	700 x 700 mm (2'-3"x 2'-3")
min. 750x750 mm	750 x 750 mm (2'-6"x 2'-6") min 700 x 700 mm (2'-3"x 2'-3")
1200x750 mm (4'-0"x 2'-6")	1200 x 750 mm (4'-0" x 2'-6") min. 1200x700mm (4'-0"x2'-3")
1500x750 mm (5'-0"x 2'-6")	1500x750 mm (5'-0"x 2'-6")
1800x750 mm (6'-0"x 2'-6")	1800 x 750 mm (6'-0"x 2'-6")

Dimensions for various table layouts and local seating densities.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Restaurants and bars

nts

- allowances
- sizes
- layouts
- platforms
- and counters
- ences and sources

ce allowances

shows space allowances for various types of eating nking space. The figures in brackets are minimum ces, eg for temporary or emergency use where tandards of comfort may be acceptable. Space ments per diner are shown in **18.1** and **18.2**.

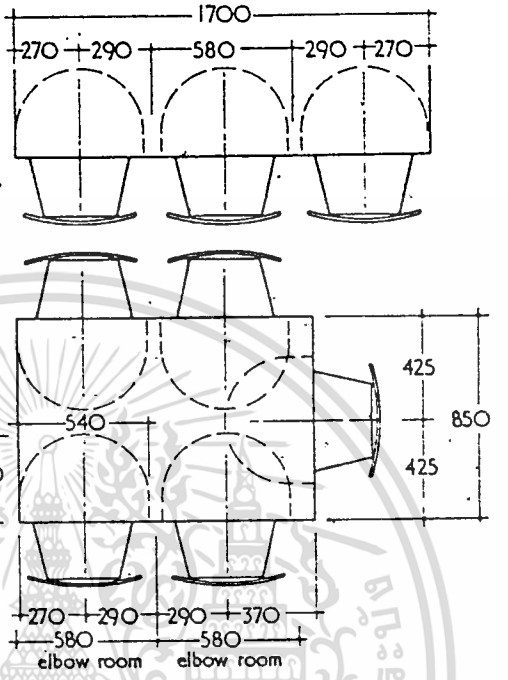

18.1 *Area required by individual diner*

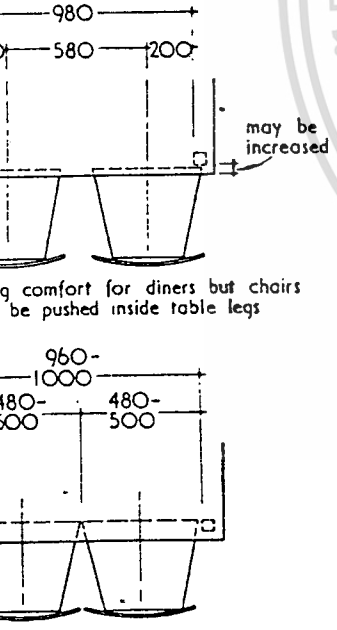

q comfort for diners but chairs be pushed inside table legs

ng stowing of chairs when use

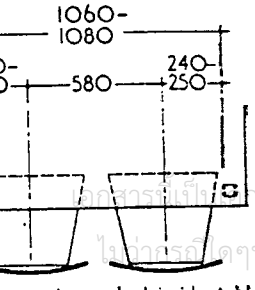

number of seats	table size: drinking mm	table size: eating mm
1	450 to 600	600 to 700
2	600 square	750 square
4	750 square	900 x 950
	—	1500x 750
6	—	1400x 950
	—	1700x 750
8	—	1750x 900
	—	2300x 750

number of seats	table size: drinking mm	table size: eating mm
1	450 to 600	750
2	600	850
4	900	1050
6	1150	1200
8	1400	1500

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

...ting and drinking space	Area per diner (m²)
...l restaurants:	
...e	1·0 to 1·3 (0·9)
...rvice	1·4 to 1·9 (1·0)
...ervice	1·4 to 1·7 (1·1)
...-rooms (long tables)	0·9 to 1·0 (0·65)
...ndustrial and office):	
...rvice, tables for four to six	1·1 to 1·4
...rvice, tables for eight or over	0·74 to 0·9
...ng-rooms:	
...hools: counter service	0·74
family service	0·83
...schools generally	0·9
...further education	1·1

...le sizes

...ion of table sizes (extracted from *Bord*) is given in ... and **18.4.**

...for drinking only may be slightly smaller **18.3.**

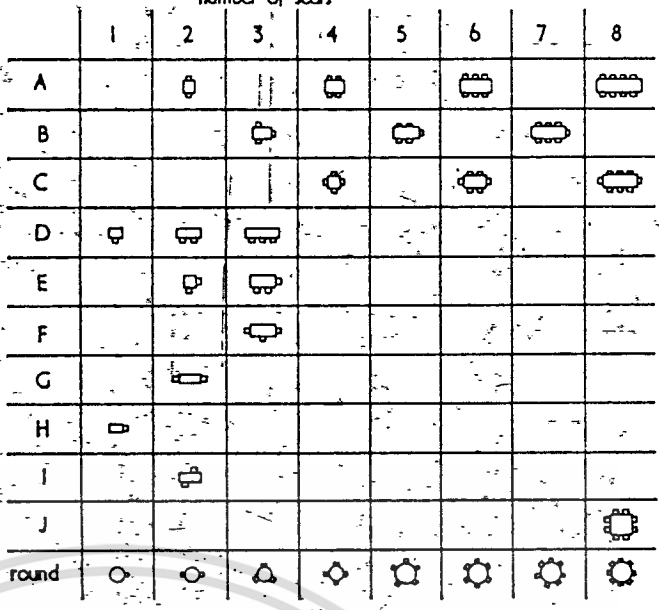

18.4 *Tables for varying numbers of people (to be read in conjunction with table* 11)

...l Table sizes for one to twelve diners (to be read in conjunction with 18.4)

...pe	Length of table in mm for widths of table in 50mm increments															Round
Row	400	450	500	550	600	650	700	750	800	850	900	950	1000	1050	1100	Diam (mm)
D	950	900	850	750	700	650										
H				750	700	650										
Round																750
A								750								
E				950	900	850	800	750								
D	1350	1250	1150	1100	1100	1100	1100									
G				950	900	850	800	750								
I	1300	1250	1050	950	900	850	800									
Round																850
B								950	850							
D	1800	1700	1700	1700	1700	1700	1700									
E				1350	1350	1350	1350	1300	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	
F				1250	1200	1100	1050	950	900	850						
Round																950
A								1150	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	
C								1100	1050	1000	950	900				
Round																1050
B								1350	1350	1300	1300	1250	1200	1100	1100	
Round																1100
A								1700	1700	1700	1700	1700	1700	1700	1700	
C								1550	1550	1500	1450	1400	1250	1250	1200	
Round																1200
B								1850	1800	1750	1750	1700	1700	1700	1700	
Round																1300
A								2300	2300	2300	2300	2300	2300	2300	2300	
C								1950	1900	1850	1750	1700	1700	1700	1700	
J															1600	
Round																1500
B								2400	2400	2350	2300	2300	2300	2300	2300	
A								2850	2850	2850	2850	2850	2850	2850	2850	
C								2550	2500	2400	2350	2300	2300	2300	2300	
B								3000	2950	2950	2900	2850	2850	2850	2850	
A								3450	3450	3450	3450	3450	3450	3450	3450	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของลิขสิทธิ์ทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

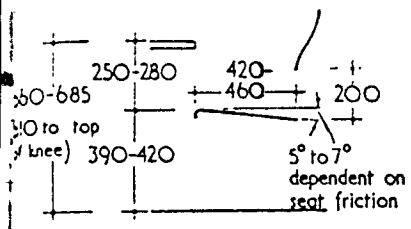

Dr. Akerblom's recommendations

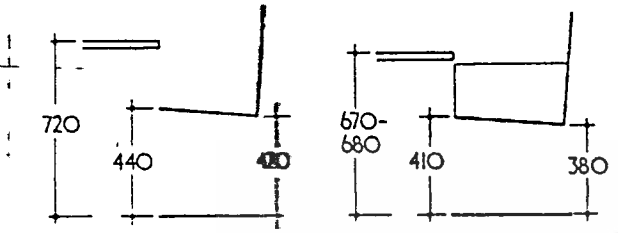

(a) chair without arms (b) chair with arms

Erik Berglund's recommendations

chairs and tables

18.5 *Heights of chairs and tables*

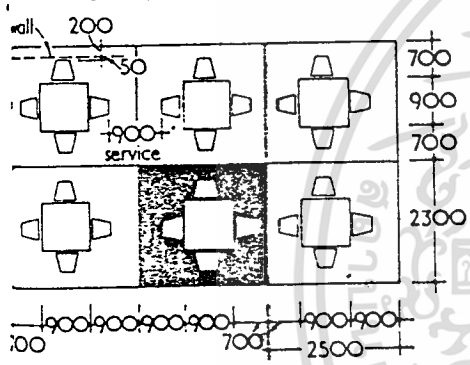

square tables: square layout
local density 1·4

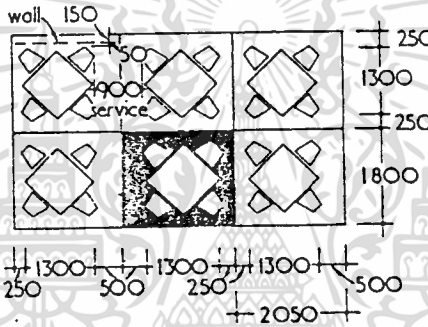

square tables: diagonal layout
local density 0·92

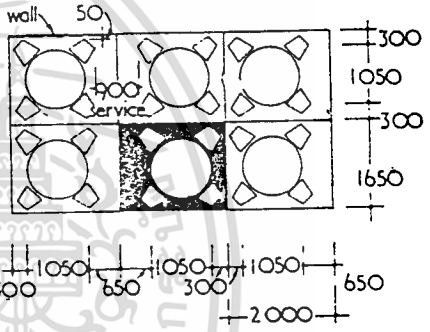

circular tables: diagonal layout
local density 0·82

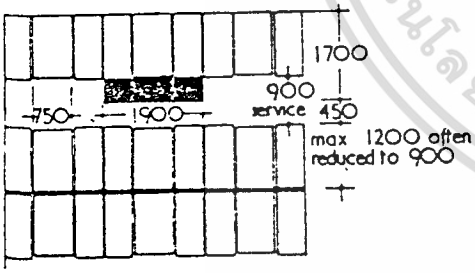

banquette booth seating
local density 0·8

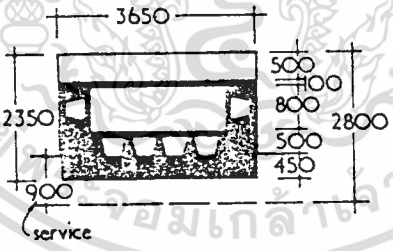

large booth in recess
local density 0·86 if seating 10 people
or 1·1 if only two people sit on bench seat

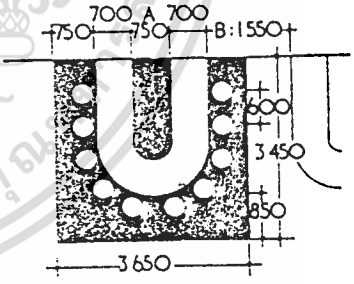

counter service
local density 1·26
dimensions A and B increased where two waiters employed

18.7 *Layout arrangements*

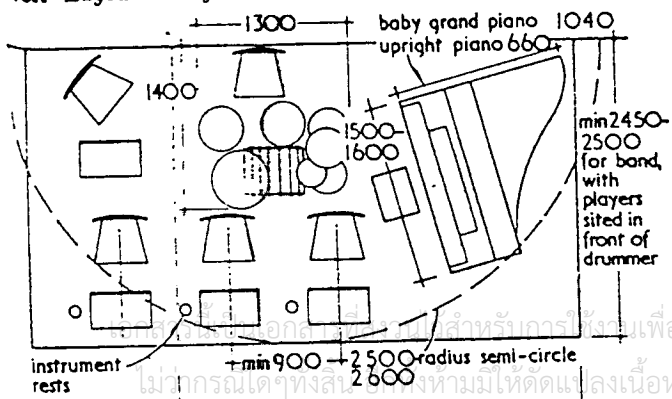

3 Table layouts

Various arrangements with an indication of local densities are shown in **18.7**. No allowance is made for main circulation, entry, queuing, payment and exit.

4 Band platforms

The size and shape of a band platform depends on number of musicians, type of instrument and use of the platform by other artists. Suitable arrangements are shown in **18.8**.

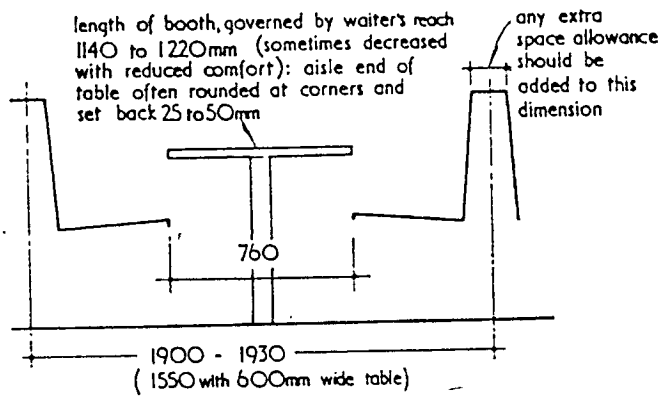

18.6 *Banquettes and tables (wall booths)*

Heights of chairs and tables

Recommendations by Dr B. V. Akerblom (in his study *Standing and sitting posture*) and by Erik Berglund (*in Bord*) are given in **18.5**.

However, the present standard height of most tables is about 760mm with chair seat height of 455mm to 460mm.

ไม่ทุกกรณีโดยทั้งสิ้นทั้งหมดไม่ได้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

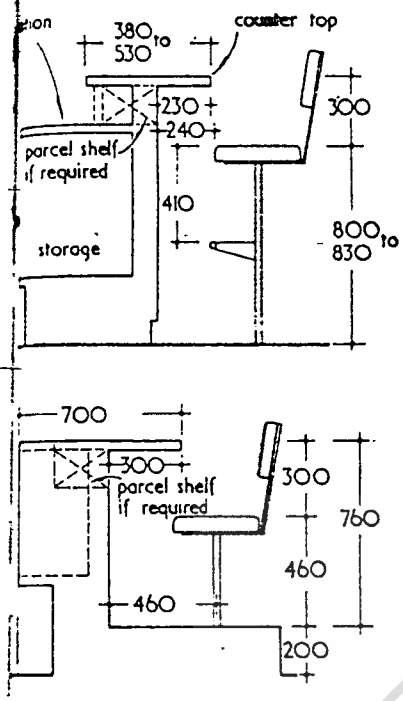

Counters and stools

5 Bars and counters

Typical bar and counter sections are shown in 18.9 to 18.11.

6 References and sources

AJ information sheet 1257 Eating and drinking spaces: Space requirements and layout. AJ, 1964, April 29 CI/SfB 510

AJ information sheet 1258 Eating and drinking spaces: Dining-room equipment. AJ, 1964, May 13 CI/SfB 510 (72)

BERGLUND, E. Bord (tables) för måltider och arbete i hemmet. Stockholm, 1957, Svenska Slöjdföreningen (Swedish Society of Industrial Design) CI/SfB (72)

KAROLENSKA INSTITUTET Standing and sitting posture. B. V. Akerblom. Stockholm, 1948, Nordiska CI/SfB (E2d)

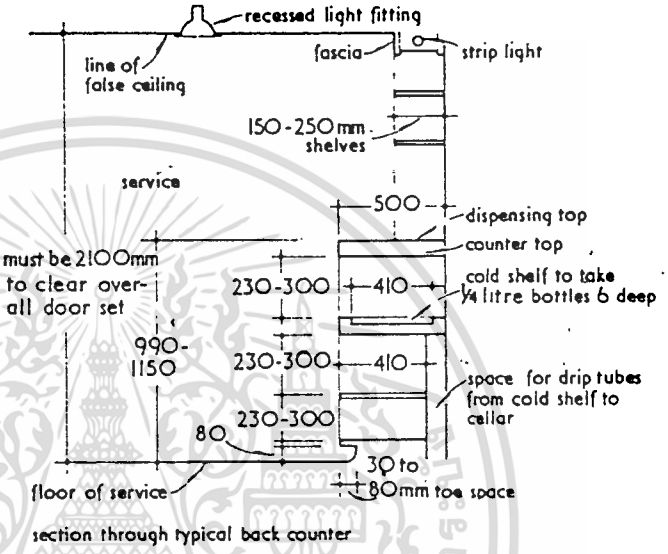

18.10 *Counter and back bar fitting*

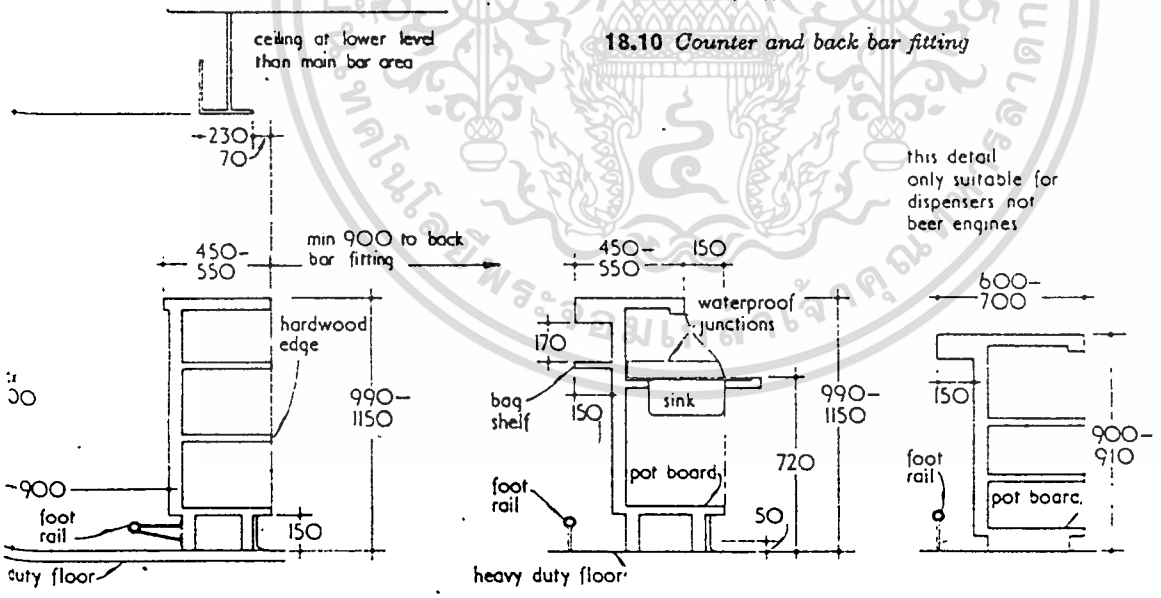

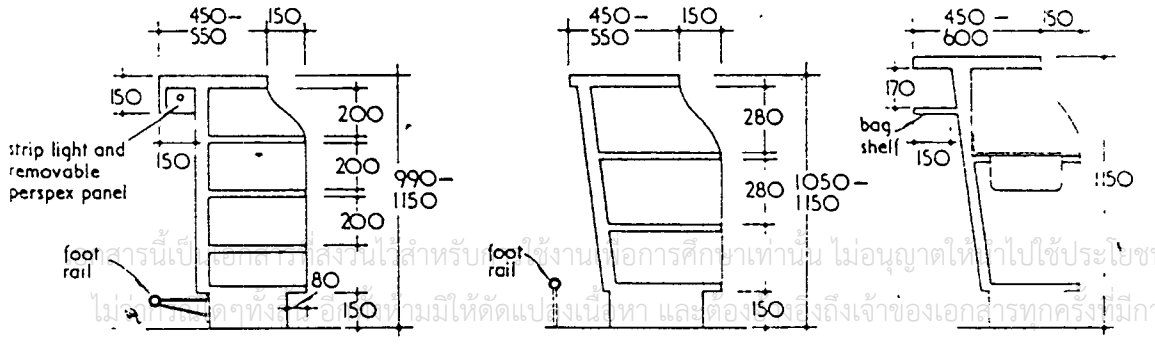

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจัดสำนักงาน

1. สำนักงานแบบเดิม ซึ่งทางเดิน **corridor** เป็นตัว **relate** ส่วนทำงานต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

2. สำนักงานแบบเปิดโล่ง **the corrior type office**

3. สำนักงานแบบเปิดอิสระ **the open plan office**

สำนักงานแบบเปิดโล่งนั้น มีประโยชน์มากในการช่วยประหยัดเนื้อที่ การทำงานและมีความยืดหยุ่น **flexibility** สามารถแบ่งส่วนการทำงานและจัดระบบการติดต่อสื่อสารได้ดีและง่าย แต่การจัดแบบ **open plan** นี้มีข้อเสียในด้านของสภาพแวดล้อม ทั้งนี้เพราะการจัดโต๊ะเรียงเป็นแถวจะดูรู้สึกน่าเบื่อหน่าย ขาดความ **privacy** และเกิดปัญหาทางด้านสิ่งรบกวนต่าง ๆ

วิถีทางใหม่ที่สุดแม้จะ **apply** มาจากแบบดั้งเดิม แต่ได้นำมาประยุกต์เข้ากับแบบ **open plan** แล้วนับว่าได้ผลมาก นั่นคือแบบที่ 3 ดังที่กล่าวมาแล้ว **the landscaped office** ซึ่งมีจุดประสงค์หลักคือ ยึดถือสภาพแวดล้อมภายในอาคารสิ่งสำคัญ

การ **planning** ไม่ได้ถูกกำหนดโดยลักษณะของสิ่งก่อสร้างหรือตัวอาคารหรือเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งจำเป็นจำต้อง **fixed** เป็นแถว ๆ แบบเดิม แต่ถูกกำหนดขึ้นโดยระบบที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งจะมีประสิทธิภาพในการควบคุมระบบการทำงานต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ซึ่งจะรวมถึงการให้แสงสว่าง **lightion** การปรับอากาศ **air conditioning**

การเก็บเสียงภายใต้เพดาน **acoustic ceiling** และการ **layout** ที่ดีรวมกันอยู่ทั้งหมด

หลักพื้นฐาน 9 ข้อในการออกแบบสำนักงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ที่นั่งของพนักงานควรจัดให้เหมาะสม ช่องทางเดินตลอดจนทางไปห้องน้ำ ควรมีที่ปิดกั้นได้ดูมิดชิด ใช้วัสดุ เช่น ม่าน ฉากกั้น ต้นไม้

2. การที่จะต้องให้แสงสว่างมาทางซ้ายนั้น ไม่จำเป็นสำหรับสถานที่ที่ทำงานที่ใช้เครื่องจักร

3. ช่องทางเดินจะต้องจัดให้สะดวกแก่พนักงานให้มากที่สุด คือ โต๊ะที่นั่งต้องไม่เกะกะกีดขวางทางเดิน

4. เมื่อโต๊ะทำงานเรียงกันเป็นแถว ระยะห่างควรประมาณ 70 ซม. หรือ 90 ซม. ถ้า " " มีเนื้อที่ 3 ตารางเมตร

" " คือเนื้อที่ของโต๊ะทำงานตัวหนึ่งรวมทั้งรอยห่างจากตัวอื่นและช่องทางเดินด้วย

5. สถานที่ประชุมและสถานที่ **management** ควรอยู่ห่างระหว่าง 3.50-9 ม. จากที่ทำงานรวม และไกลจากเสียงรบกวน อย่างไรก็ตามระยะห่างนี้อาจลดลงได้ ขึ้นอยู่กับเสียงรบกวนที่เกิดขึ้น เช่น ถูกกีดกั้นโดยห้องเก็บเสียง เป็นต้น

6. ทางจะไปยังห้องผู้จัดการควรหันหน้าเข้าหาห้องโดยอาจอยู่ทางซ้ายมือหรือขวามือ

7. แผนกทำงานแต่ละแผนกควรจะ **reconizable opticaly** เฟอร์นิเจอร์หันไปทางเดียวกัน

<u>ส่วนประกอบในการจัดสำนักงาน</u>

ก่อนดำเนินการออกแบบเราควรจะศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับ **the basic principles of office planning** เสียก่อน กล่าวโดยทั่วไปแล้ว **office planning** สามารถแบ่งได้เป็นหลักใหญ่ ๆ 3 ข้อดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. การจัด **space** มีความจำเป็นสำหรับการประสานงานและควรพิจารณาถึงการจัดที่ว่างบริเวณรอบโต๊ะทำงานโดยทั่ว ๆ ไป นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาถึงความยืด - หยุ่น **flexibility** ในการทำงานด้วย

2. การจัดเกี่ยวกับระบบการติดต่อประสานงาน หรือศูนย์กระจายงาน ต้องให้สะดวกทั้งภายในและผู้มาติดต่อ

3. การจัดเกี่ยวเนื่องกับสภาพแวดล้อมภายใน แสงสว่าง เสียง การปรับอากาศและสี รวมทั้งเกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัย เช่น การป้องกันอัคคีภัย

การจัด **space**

ในการจัดสำนักงานขึ้นมาเป็นรูปร่างนั้น สิ่งแรกที่จะต้องทำคือ ตั้งคำถามเกี่ยวกับ **space** ซึ่งก็คือการกำหนด **space** โดยประมาณตามความต้องการของแต่ละบุคคลและกลุ่มคนทำงานเพื่อที่จะให้ผลงานของเขาออกมาดีที่สุด

space ที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงาน จะแตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคลและแต่ละกลุ่มคนงาน จะตัดสินได้หลังจากที่ได้ทำการพิจารณาในเรื่องของความแตกต่างในความต้องการของแต่ละบุคคล และความแตกต่างตามหน้าที่ใช้สอย ปริมาณการติดต่อประสานงาน ณ ที่นั้น นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาถึงฐานะและตำแหน่งหน้าที่การทำงานของบุคคลนั้น ๆ ด้วย

space เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกสบายคล่องตัวในการทำงานต่อไปนี้ก็มีความสำคัญในการจัดสำนักงานไม่ด้อยกว่ากันเลย ได้แก่ **space** สำหรับ

- ประชุมพบปะ ปรึกษาหารือ
- เก็บเอกสาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ป้องกันเสียง
- ต้อนรับแขก
- ห้องเก็บของและห้องน้ำ
- ห้องค้นคว้าห้องสมุด

space ที่ทำงาน และ **space** เพิ่มเติมรวมกันเป็น **space** ที่ต้องการเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินงานสำนักงาน โดยการปรับให้เข้ากับแต่ละบุคคลซึ่งนักออกแบบจำเป็นต้องรู้ตัวเลขมาตรฐานที่จำเป็นสำหรับการดำเนินธุรกิจ เป็นคำของที่น้อยที่สุดที่สามารถใช้ได้ โดยพิจารณาจากเนื้อที่ใช้สอย ได้แก่

1. ความแตกต่างในความต้องการของแต่ละบุคคล
2. อัตราการเพิ่มขึ้นของ **space**จากลักษณะงานที่ทำต่างกัน
3. จำนวนแขกที่มากับ **space** ในส่วนต้อนรับ
4. ความถี่ในการประชุมปรึกษาหารือ
5. การใช้ **space** ให้ถูกต้องตามประโยชน์ใช้สอยและอัตราการเคลื่อนไหวภายในพื้นที่ที่กำหนด

ในกรณีมีการเปลี่ยนแปลง **requirements** ให้เนื้อที่ทำงานยืดหยุ่นได้โดยผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ **equipments** และเฟอร์นิเจอร์ให้เข้ากับ **space** นั้น ๆ โดยเฟอร์นิเจอร์นั้น ๆ ต้องมีโครงสร้างและส่วนประกอบที่สามารถจะเปลี่ยนแปลงได้ง่าย และเพื่อให้มีการตกแต่งภายในสำนักงานเปิดโล่งมากที่สุด **partitions** ต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ขาดเสียไม่ได้จากส่วนหนึ่งของโครงสร้างสำนักงาน

<u>การจัดเกี่ยวกับระบบการติดต่อประสานงานหรือศูนย์กระจายงาน</u>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การ **layout** หรือการจัดเนื้อที่อิสระของแต่ละบุคคลในการกำหนดส่วนละเอียด ต้องใช้ระบบการออกแบบระบบการติดต่อสื่อสาร **communication circuits** ต้องพิจารณาว่า

1. ทำอย่างไรจึงจะจัดประเภทของการติดต่อที่จะมาสู่สำนักงาน ซึ่งมีมากมายหลายแบบ เช่น โทรศัพท์ สื่อมวลชน แขกผู้มาเยือน ฯลฯ

2. ทำอย่างไรจึงจะจัดระบบการติดต่อข่าวสาร ซึ่งมีความสำคัญมาก ๆ ให้เป็นไปอย่างสะดวกสบาย

พอจะตอบคำถามนั้นได้ คือ การทำงานในสำนักงาน ไม่มีอะไรมากไปกว่าการวางระบบการติดต่อสื่อสารให้มีความสะดวกที่สุด เช่น การออกแบบระบบติดต่อสื่อสารแบบเปิด ซึ่งทำให้สำนักงานดูมีชีวิตชีวาขึ้น และสะดวกในการเข้าไปทำงานในสำนักงานนั้น

หลักในการออกแบบระบบการติดต่อสื่อสาร **communication flows work flows** ระบบติดต่อดี-งานเดิน

1. ควรมีการสอบถามและพิจารณาเรื่องความถี่ในการติดต่อระหว่างบุคคล

2. ควรมีการสอบถามและพิจารณาเรื่องความถี่ในการติดต่อระหว่างบุคคลภายนอก ภายในช่วงระยะเวลาหนึ่งด้วย เช่น 2-4 สัปดาห์

สำหรับการติดต่อสื่อสารมีกฎทั่วไปหลายข้อ อันพึงสังเกตในการออกแบบดังต่อไปนี้

1. เมื่อการติดต่อระหว่างกลุ่มมีความต้องการสูง การออกแบบของกลุ่มนั้นควรอยู่ใกล้กันมากที่สุด

2. กลุ่มต่าง ๆ ที่จำเป็นจะต้องติดต่อประสานงานกันตลอดเวลา ตามข้อมูลที่สำรวจมาก่อนการออกแบบ ในช่วงออกแบบจริง ๆ ก็ควรอยู่ใกล้กันมากที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. กลุ่มต่าง ๆ ที่จำเป็นจะต้องติดต่อประสานงานกันตลอดเวลา ตามข้อมูลที่สำรวจมาก่อนการออกแบบ ในช่วงออกแบบจริง ๆ ก็ควรอยู่ใกล้กันมากที่สุด

3. การจัดระบบการติดต่อเอกสารให้สะดวกตามข้อมูลสำรวจ จะทำให้สามารถพิจารณาที่ตั้งของกลุ่มต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงสุด

4. ที่เก็บแฟ้มตู้เอกสาร และเครื่องมืออย่างอื่นที่ใช้ร่วมกันระหว่างหลายคนควรไว้ที่กึ่งกลาง เพื่อให้ทุกคนได้อยู่ใกล้ที่สุดเท่าที่ทำได้

5. กลุ่มที่ต้องติดต่อกับคนมากที่สุด ควรอยู่ใกล้ทางเข้าของส่วนนี้

ในส่วนสำนักงานทั้งหมด มีสิ่งที่ต้องการพิจารณาตามมาภายหลัง คือ

1. ทางเดิน **corridor** ซึ่งเชื่อมต่อระหว่าง **working area** ภายในเฉพาะพนักงานกับทางเดินทั่วไปสำหรับผู้มาติดต่อ

2. แผงกั้นเสียงและบังตา

3. ตัวกลางที่จะแสดงถึงลักษณะและระดับงานที่กำลังปฏิบัติ

<u>การจัดเกี่ยวเนื่องกับสภาพแวดล้อมภายใน</u>

ควรมีสภาพแวดล้อมน่าอยู่สำหรับผู้ใช้ เมื่อมีการออกแบบระบบสื่อสารและ **working area** อย่างสมบูรณ์ สำนักงานสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ การทำงานขั้นสุดท้าย คือการตรวจสอบการออกแบบจากความต้องการทางกายภาพ

<u>ระบบการปรับอากาศ แสง เสียง สี การป้องกันอัคคีภัย</u>

สภาพแวดล้อมที่จำเป็นต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ เพราะเวลา 1 ใน 3 ของแต่ละวันต้องอยู่ในสำนักงาน สิ่งแวดล้อมมีเพียงแต่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเท่านั้น แต่มีผลต่อสุข-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพด้วย

งานประเภทต่าง ๆ ภายในสำนักงาน สามารถแบ่งประเภทออกได้ ดังนี้

1. งานพิมพ์ดีด
2. งานเลขานุการ
3. งานเสมียน
4. งานการจัดการ
5. งานบริหาร
6. งานการประชุม
7. งานต้อนรับ
8. งานเขียนแบบ (มีเฉพาะหน่วยงานที่มีงานนี้เท่านั้น)
9. การเก็บเอกสาร

1. <u>งานพิมพ์ดีด</u>

จากลักษณะทางกายภาพของการทำงาน ท่านั่ง **bosture** และสิ่งที่รองรับ **support** จึงยิ่งมีความสำคัญมาก และความสำคัญระหว่างเก้าอี้กับโต๊ะทำงานก็มีสำคัญมากเท่า ๆ กับของแต่ละชิ้นเอง ถ้าในงานพิมพ์นี้มีการใช้เครื่องบันทึกต่าง ๆ อาจเป็นเทปหรือแผ่นเสียงก็ตามแต่ ก็จะต้องมีที่สำหรับอุปกรณ์เหล่านี้ด้วย และในแต่ละส่วนหรือแผนก **pool** จะต้องมีระบบการป้อนและรับ รวบรวมงานที่มีประสิทธิภาพ ทำให้แต่ละ - หน่วยต้องการที่สำหรับเก็บของ ตัวพนักงานพิมพ์ดีดเอง จะต้องนั่งบนฐานที่มั่นคงอย่างยิ่ง และมีความสูงที่ถูกต้อง จึงมักจะพบว่าโต๊ะพิมพ์ดีดโดยทั่วไปจะเตี้ยกว่าโต๊ะทำงานธรรมดา และได้มีการพยายามที่จะลดเสียงรบกวนอันเกิดขึ้นในงานพิมพ์ดีด โดยการออกแบบเครื่องพิมพ์ และการดูดเก็บเสียงในระยะใกล้แหล่งกำเนิดเสียงที่สุด เนื่องจากเสียงที่เกิดขึ้นจาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ติดต่อแตกต่างกันไปตามลักษณะงานนั้น ๆ มีการเกี่ยวข้องกับส่วนอื่นน้อยกว่าเลขานุการ และการจัดระบบงาน **work flow** มีความสำคัญกว่าเรื่องการเคลื่อนที่ลูกนั่ง

4. <u>การจัดการ</u> **managerial**

การติดต่อกับทุกระดับเป็นสิ่งจำเป็นและการเคลื่อนที่มีความสำคัญมาก อย่างไรก็ตาม ยังคงมีงานกระดาษที่ทำได้ดีที่สุดบนโต๊ะทำงาน ที่เก็บหนังสือและเอกสารสำคัญเข้ามาแทนที่แบบธรรมดา มีบอร์ดสำหรับติดกระดาษ การที่มีแขกบ้างในจำนวนจำกัด และใช้เพียงก็ได้ หรืออาจใช้โต๊ะประชุมที่พับหลังโต๊ะลงได้

SIDE-CHAIRS

5. <u>งานบริหาร</u> **executive**

เกี่ยวข้องกับงานบนโต๊ะทำงานจริง ๆ น้อยลง แต่มักจะเป็นการอ่านหนังสือ โทรศัพท์ สั่งงาน และต้อนรับแขกมากกว่า สามารถใช้ลักษณะที่ไม่เป็นทางการนักได้ ซึ่งช่วยให้ผู้ที่เข้ามาในห้องนี้ไม่ตึงเครียดนัก อาจจะมีการตั้งโชว์ผลิตภัณฑ์ของบริษัท หรือที่ดูภูมิฐานอาจจะมีระบบสื่อสารพิเศษ เช่น โทรทัศน์วงจรปิด

6. <u>งานการประชุม</u> **meetings and conferences**

ส่วนหนึ่งของชุดทำงานระดับบริหารด้วย คือ ห้องประชุม **board room** BOARD ROOM หรือห้องบรรยาย **lecture room** ซึ่งเพอร์นิเจอร์ต้องอำนวยความสะดวกในการจัดที่นั่งในลักษณะต่าง ๆ ได้ สามารถมองเห็นได้ดี **good visibility** มีอุปกรณ์ทางจักษุต่าง ๆ เช่น กระดาษสำหรับเขียน จอภาพยนตร์และ

7. <u>งานต้อนรับ</u> **reception**

ผู้ที่มาเยือนจะให้ข้อสังเกตในส่วนนี้มาก และก่อนส่วนอื่นใดหมด จึงเป็นส่วน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ต้องให้ความประทับใจทันทีที่พบเห็น ดังนั้นเฟอร์นิเจอร์ควรจะเป็นแบบที่สบายน่าสนใจและมีเนื้อที่เก็บของมากพอที่จะไม่ทำให้บริเวณนั้นดูไม่เป็นระเบียบ เก้าอี้ควรเป็นแบบที่นั่งสบาย แต่ก็ไม่ต่ำกว่าจนทำให้ลุกขึ้นลำบาก บางทีส่วนนี้จะเป็นที่เจ้าภาพและผู้มาเยือนพบกันครั้งแรก ซึ่งมีความสำคัญมาก

8. งานเขียนแบบ **draughting**

มีเฉพาะหน่วยงานที่มีงานเท่านั้น

9. การเก็บเอกสาร **filing**

การวางตำแหน่งที่ผิด จะทำให้มีการเดินไปมามากขึ้นโดยไม่จำเป็น การเก็บเอกสารขึ้นอยู่กับขนาดของบริษัทและปริมาณของคนในสำนักงานนั้นอยู่มาก และแม้ว่างานนี้จะจัดว่าเป็นงานในระดับต่ำ แต่ถ้าทำไว้ไม่ดีก็กลับจะทำให้บริษัทยิ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายและรายได้ไปอีกมาก งานนี้ใช้เนื้อที่มากอีกเช่นกัน อาจใช้ **lateral and tipping system** จะช่วยประหยัดเนื้อที่ลงได้บ้าง และอาจใช้การเก็บเป็นไมโครฟิล์มแทนบ้างก็ได้ แต่จะมีระบบการเก็บแตกต่างกันออกไปอีก

การแบ่งเนื้อที่ภายในสำนักงาน

เนื้อที่ที่ต้องการแต่ละส่วนขึ้นอยู่กับ

ก. จำนวนคนและเฟอร์นิเจอร์ที่มีอยู่ในส่วนนั้น

ข. ชนิดของงานที่ทำในส่วนนั้น

ค. ฐานะหรือระดับผู้ใช้ห้องนั้น

สำนักงานต้องการเนื้อที่ในแต่ละส่วนดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ห้องทำงานส่วนตัว **private office** ใช้ในระดับผู้บริหาร ความยาวของด้านสั้นที่สุดของห้องหนึ่ง ๆ มักไม่น้อยกว่า 2.50 เมตร และไม่น้อยกว่า 10 ตารางเมตรต่อห้อง

- ห้องเคี่ยวระดับผู้บริหาร 10-15 ตร.ม.
- ห้องรองระดับสูงขึ้น ห้องกว้างจนถึง 25 ตร.ม.
- ห้องระดับผู้บริหารขนาดใหญ่ถึง 40-50 ตร.ม.

แบ่งเป็นที่สำหรับตั้งชุดทำงานและรับแขกใช้สำหรับปรึกษาหารือที่ไม่เป็นทางการนักได้

2. ห้องทำงานรวม **general office** นิยมการออกแบบเป็นห้องขนาดใหญ่ เป็นการประชุมประหยัดเนื้อที่จากการแบ่งห้อง แต่ห้องขนาดใหญ่นี้อาจสูญเสียเนื้อที่จากขนาดและตำแหน่งของเสาได้เช่นกัน

- พนักงานคนหนึ่ง ๆ จะใช้เนื้อที่สำหรับทำงานและทางเดินประมาณ 7.5-10 ตารางเมตร

ห้องแบบนี้นิยมมากในสหรัฐและยุโรป ซึ่งแบบนี้ได้ให้ผลดีในด้านการควบคุมดูแลการทำงานของพนักงาน ติดต่อประสานงานและการใช้ประโยชน์ใช้สอยของเนื้อที่อาคาร

3. ห้องเลขานุการ **secretary room** งานด้านนี้ต้องการที่สำหรับโต๊ะ ทำงาน ตู้เอกสารพอสมควร รวยงานส่วนตัวและเครื่องควบคุมการติดต่อใช้เนื้อที่ประ - มาณ 10 ตารางเมตร

- เลขานุการส่วนตัว ไม่จำเป็นต้องมีห้องส่วนตัวและเครื่องควบคุมการติดต่อใช้เนื้อที่ประมาณสำนักงานควบคุมและต้อนรับแขก มีการติดต่อกับผู้อื่น มีตู้เก็บเอกสารรวม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทางเดินด้วย ใช้เนื้อที่ประมาณ 9 ตารางเมตร

4. ที่เก็บเอกสาร **archives** สัดส่วนโดยประมาณดังนี้

- จดหมาย .30 ตร.ม. ต่อ 1 ตู้
- เอกสารทางกฎหมาย .30 ตร.ม. ต่อ 1 ตู้
- สมุดบันทึก, รายงาน .30 ตร.ม. ต่อ 1 ตู้

เนื้อที่เหล่านี้เพิ่มเป็น 2 เท่าเมื่อคิดลิ้นชักออก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระบบการฉายภาพยนตร์

โรงละคร และโรงภาพยนตร์ มีความต้องการทางด้านเสียง และการดูที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้น จึงสามารถนำการฉายภาพยนตร์มาใช้ในโรงละครได้ แต่การนำมาใช้ก็ย่อมทำให้ลักษณะที่ควรจะเป็นโรงภาพยนตร์เปลี่ยนไป ตามความต้องการของโรงละครมากกว่า

ดังนั้น การฉายภาพยนตร์ในโรงละคร จึงต้องคำนึงและยึดหลักที่สำคัญเท่านั้น

ห้องฉาย PROJECTION ROOM

1. ความสูงจากพื้นถึงฝ้าเพดาน ไม่น้อยกว่า 2.50 เมตร

2. ความยาวของห้องฉาย 2 กล้อง (รวมห้องม้วนฟิลม์ลับ) ไม่น้อยกว่า - 5.00 เมตร และความกว้างไม่น้อยกว่า 3.50 เมตร

3. ระยะของช่องใต้ดินพื้นสำหรับเดินสายไฟและอื่น ๆ ไม่น้อยกว่า 75 ซม.

4. ระยะระหว่างศูนย์กลางของเลนซ์ของกล้องเท่ากับ 2 เมตร และระยะห่างของกล้อง ห่างของกล้อง ห่างจากผนังด้านที่เป็นช่องฉายไม่น้อยกว่า 50 ซม.

5. ห้องฉายต้องอยู่ตรงศูนย์กลางของห้องประชุม

6. มุมที่เกิดจากเส้นแกนของเลนซ์กับเส้นขนานกับพื้น (—) ดีที่สุดเท่ากับ 0 องศา และมุมกดลงไม่เกิน 8 องศา, เงยขึ้นไม่เกิน 3 องศา สำหรับจอโค้งและมุมกดลงไม่เกิน 12 องศา, เงยขึ้นไม่เกิน 5 องศา สำหรับจอแบน ไม่เช่นนั้นจะเกิด **key stone efect** คือภาพเป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมู อาจแก้โดยทำให้จอเป็นโค้งตรงส่วนล่างหรือเอียงจอไปทางด้านหลัง แต่มุมเอียงของจอกับเส้นตั้งฉากกับพื้นไม่ควรเกิน $\frac{1}{3}$

7. ช่องฉายของห้องควรสูงไม่น้อยกว่า 50 ซม. ยาวตลอดห้องฉาย

8. ปัจจุบันกล้องฉายภาพยนตร์ มักใช้การระบายความร้อนด้วยน้ำมากกว่าการใช้ปล่องดูดความร้อน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. ต้องมีระบบการป้องกันเสียงในห้องฉายไม่ให้ออกไปสู่บริเวณที่นั่งคนดูได้

10. ห้องแผงสวิทซ์ **switching room** ประกอบด้วย แผงสวิทซ์สำหรับอุปกรณ์ไฟฟ้าทั้งหมด, เครื่องหรี่ไฟ, แผงสวิทซ์แยกของเครื่องฉายและแผงสวิทซ์เครื่องปรับอากาศ

<u>จอภาพยนตร์</u>

1. ขนาดของจอภาพยนตร์ จะสัมพันธ์กับฟิลม์ที่ใช้ สำหรับฟิลม์ภาพยนตร์ธรรมดา จะมีขนาดของจอกว้างมากที่สุด เท่ากับ 12 เมตร และมีสัดส่วนความสูง กว้าง เท่ากับ 1.37 แต่ความกว้างของจอซึ่งดีที่สุด คือ 0.5 ถึง 0.4 เท่าของระยะห่างจากจอถึงแถวที่นั่งสุดท้าย

2. ความสูงของจอจากพื้น เท่ากับ 1.50 เมตร (ฟิลม์ที่ไม่มีคำบรรยาย) และ 1.80 เมตร (ฟิลม์ที่มีคำบรรยาย)

3. ระยะห่างของจอกับผนังด้านหลัง เพื่อตั้งเครื่องขยายเสียง และโครงสร้างของจอไม่ควรน้อยกว่า 1 เมตร

4. จอชนิดสะท้อนแสงต้องมีความโค้ง จอชนิดไม่สะท้อนแสงไม่จำเป็นต้องมีความโค้ง

<u>ส่วนที่นั่งชม</u> **AUDITORIUM**

การออกแบบพื้น สำหรับส่วนที่นั่งชม สามารถเลือกพิจารณาได้ 2 แบบ คือ

1. พื้นราบ **level floor**
2. พื้นเปลี่ยนระดับ ซึ่งแบ่งเป็น
   - แบบขั้นบันได **stepped floor**
   - แบบพื้นเอียง **slopping floor** แบบนี้ใช้กับการจัดที่นั่งแบบแถวโค้ง จัดทำได้ลำบาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับห้องประชุมขนาดใหญ่ พื้นเปลี่ยนระดับจะมีข้อดีกว่า คือ ความเอียงลาดของพื้น จะมีผลกับการมองของผู้ชม โดยผู้ชมทุกคนจะสามารถเห็นเวทีหรือจอได้ทั้งหมดไม่มีปัญหาเรื่องศีรษะบังกัน ความเอียงลาดของพื้นยิ่งมากเท่าใด การชมจะยิ่งดี เกิดความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้นเท่านั้น จะเห็นได้ว่า ความเอียงลาดของพื้นในการชมภาพยนตร์ มักจะน้อยกว่าความเอียงลาดของพื้นเพื่อชมการแสดง ซึ่งจำเป็นต้องเห็นส่วนหน้าสุดของเวทีการแสดงด้วย

ในการคำนวณหาความเอียงลาดของพื้น และการออกแบบส่วนที่นั่งชม จำเป็นต้องทราบค่าต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. มุมมองมากที่สุดของคนดู (**y**) ไม่มากกว่า 25 องศา และมุมกดของสายตาคนดู (**z**) ถึงส่วนล่างสุดของจอหรือเวที เท่ากับ 20 องศา และไม่เกิน 30 องศา

2. ความสูงจากพื้นถึงระดับตาคนดู (**eye H**) โดยเฉลี่ย 1.20 เมตร

3. ระยะห่างจากจอถึงที่นั่งคนดูแถวแรก (D_1) เท่ากับ 1.07 **H** 130 ซม.

4. ความสูงของศูนย์กลางลำแสงของเลนส์กล้องฉาย ถึงพื้นที่นั่งคนดูแถวสุดท้าย (**Hz**) เท่ากับ 2.25 เมตร เพื่อให้ผู้ชมที่เดินไปมาศีรษะไม่บังลำแสงจากกล้องฉาย

5. มุมของผนังห้อง หรือ มุมของที่นั่งริมผนัง (**y**) ทำมุมกับจอไม่มากกว่า 100 องศา

6. ความกว้างของทางเดินริมผนัง เท่ากับ 2.00 เมตร (ตาม พรบ. ควบคุมอาคาร)

7. ค่า **head clearance**

เท่ากับ 6.5ซม. ในกรณีที่จัดให้ที่นั่งชมของแต่ละแถวเยื้องกัน เพื่อให้ผู้ชมข้างหลังมองผ่านระหว่างศรีษะผู้ชมข้างหน้าไปได้

เท่ากับ 13 ซม. ในกรณีที่จัดให้ที่นั่งชมของแต่ละแถวตรงกัน

8. ความแตกต่างของระดับของแต่ละแถว **rise R** เป็นค่าที่ต้องหา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. จุดของการมอง **'arrival point of sight aps** ซึ่งอยู่บน **focas plan** เหนือเวที 5 ซม.

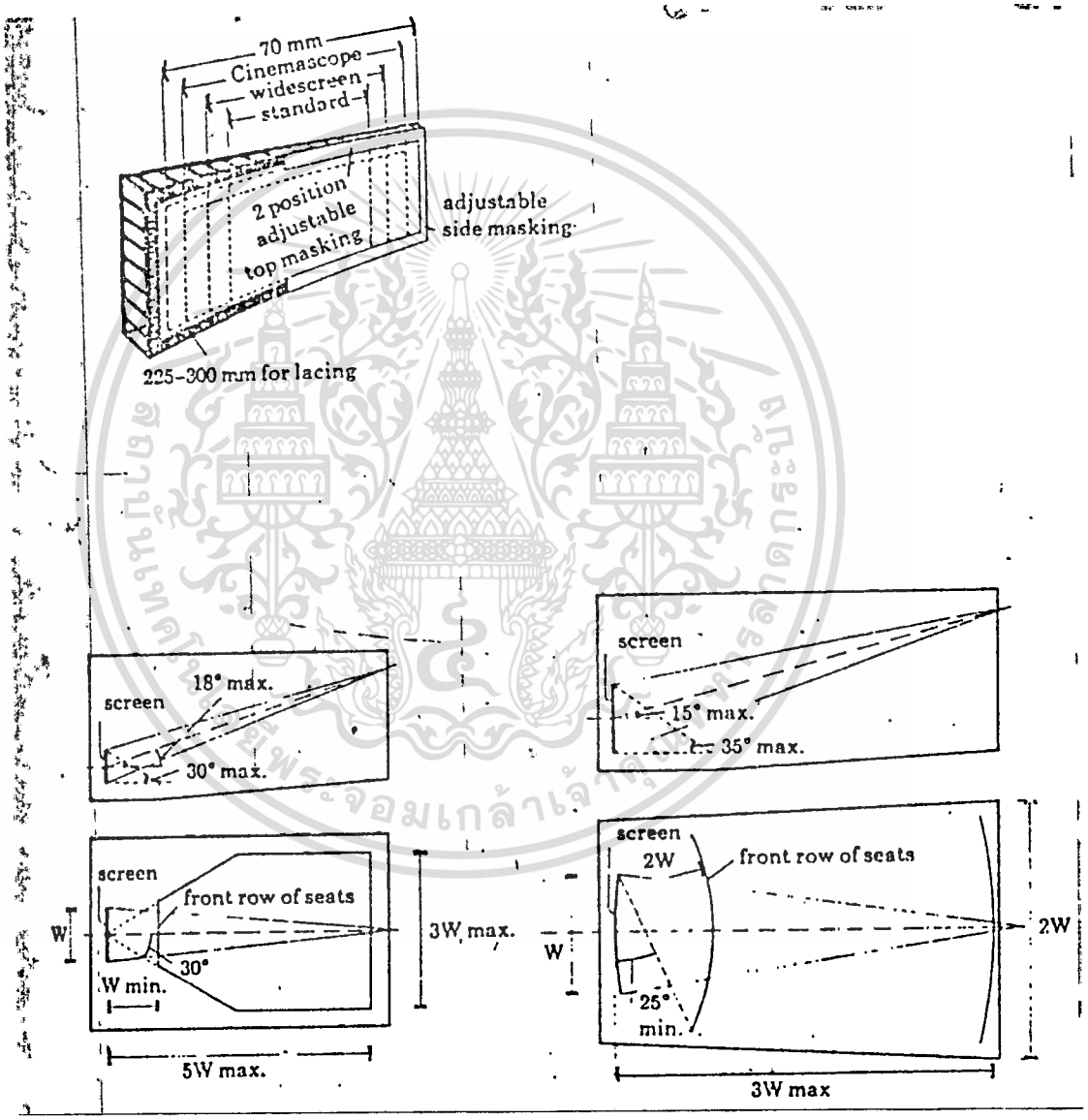

ภาพแสดงเปรียบเทียบการฉาย ระหว่างระบบ 16 มม. กับ 35 มม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องฉายภาพยนตร์ **projection room** จะเป็นห้องที่มีเครื่องฉาย และอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งห้องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ขนาด 3.4 เมตร เป็นขนาดต่ำสุด แต่ถ้าจะรวม **spotlight** ขนาดต่ำสุด 4 5.5 เมตร สำหรับห้องฉายภาพยนตร์อาจจะรวม หรือติดกับห้องควบคุมแสง และเสียงได้ ตำแหน่งเครื่องฉายภาพยนตร์จะห่างกันประมาณ 1.50 เมตร ระหว่างจุดกึ่งกลางของเครื่อง

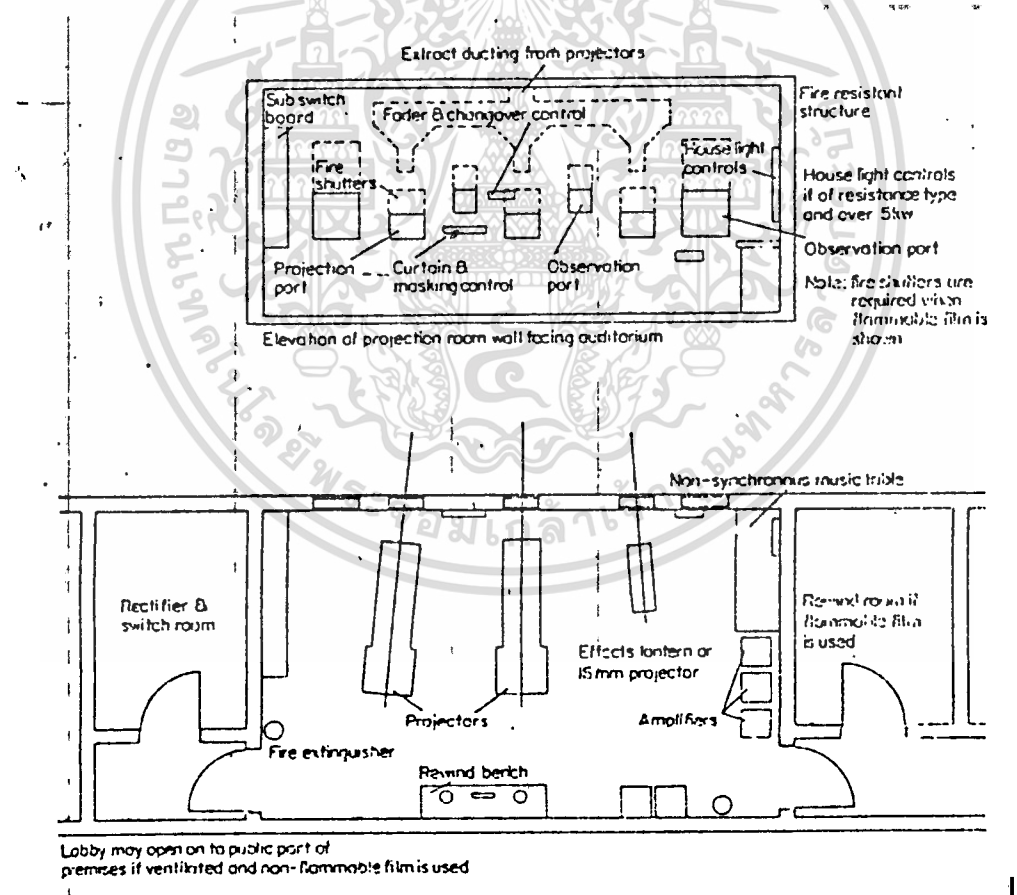

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

<u>การระบายอากาศในห้องฉายภาพยนตร์</u> ในห้องฉายภาพยนตร์ จะเกิดความร้อนเนื่องจากไฟที่ใช้ในการฉายภาพยนตร์ **arc light** ตัวเครื่องฉายภาพยนตร์เองเพราะฉะนั้น, เพื่อความสบายในการทำงานในห้อง จึงจำเป็นต้องมีการระบายอากาศ โดยผ่านท่อระบาย อากาศ ควรใหญ่พอที่จะเข้าไปทำความสะอาดได้โดยตลอด

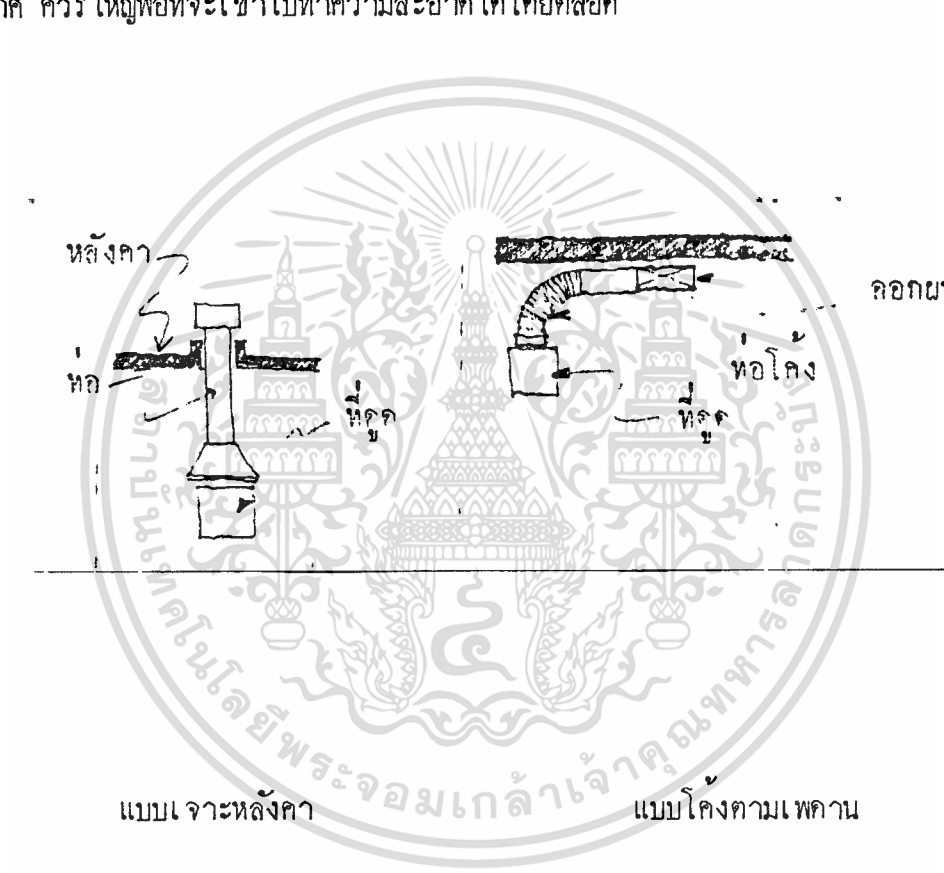

แสดงวิธีการระบายอากาศจากห้องฉายภาพยนตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสงสำหรับเวทีการแสดง **STAGE LIGHTING**

ในการแสดง บรรยากาศของแสงจะต้องเป็นไปได้ตามเนื้อเรื่อง หรือการแสดงที่ต้องการใช้เทคนิคของแสงเป็นพิเศษ ดังนั้น ตำแหน่งและชนิดของแสงย่อมแตกต่างกันตามความต้องการของ **function** ตำแหน่งของดวงไฟ และชนิดที่ใช้

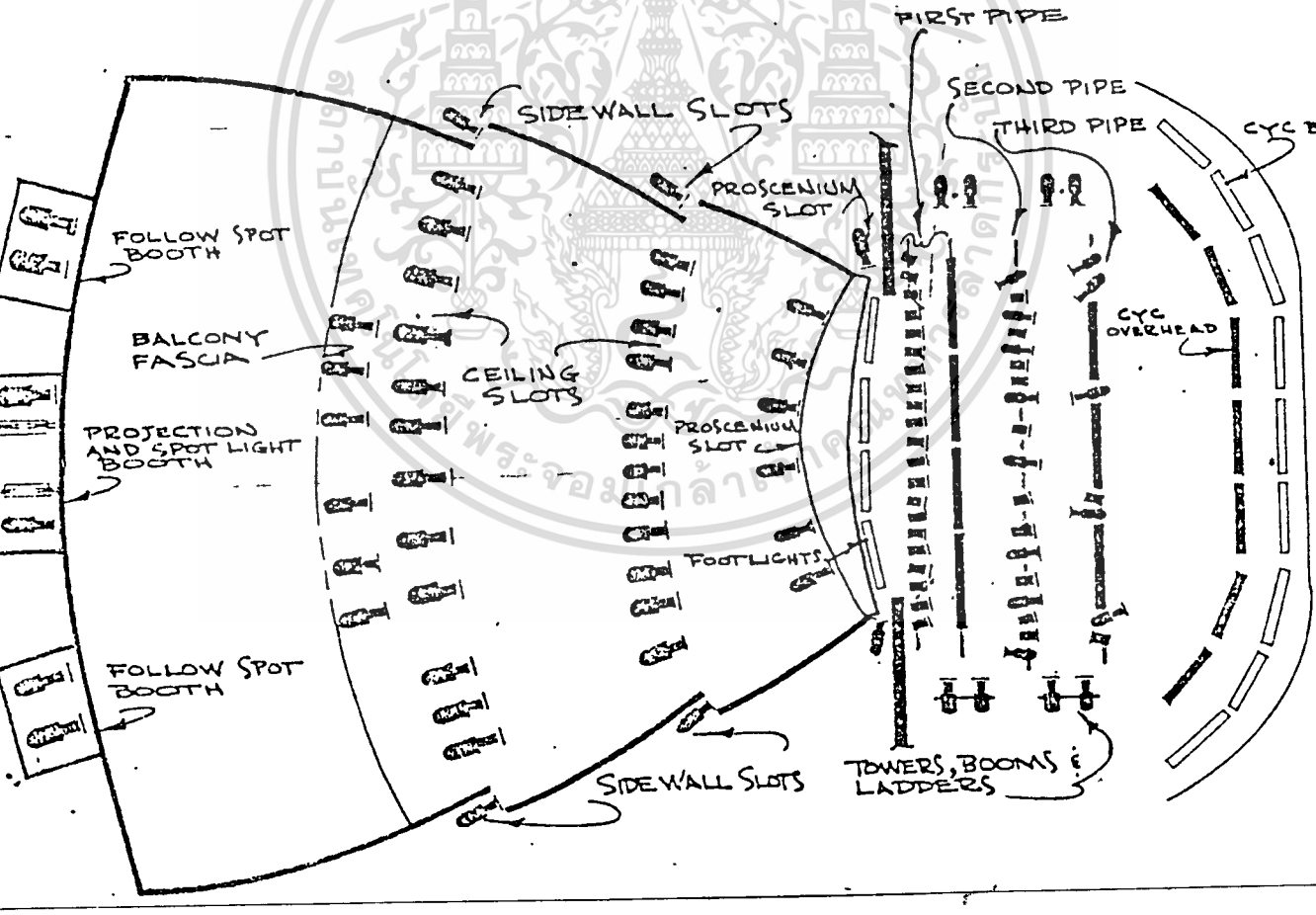

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

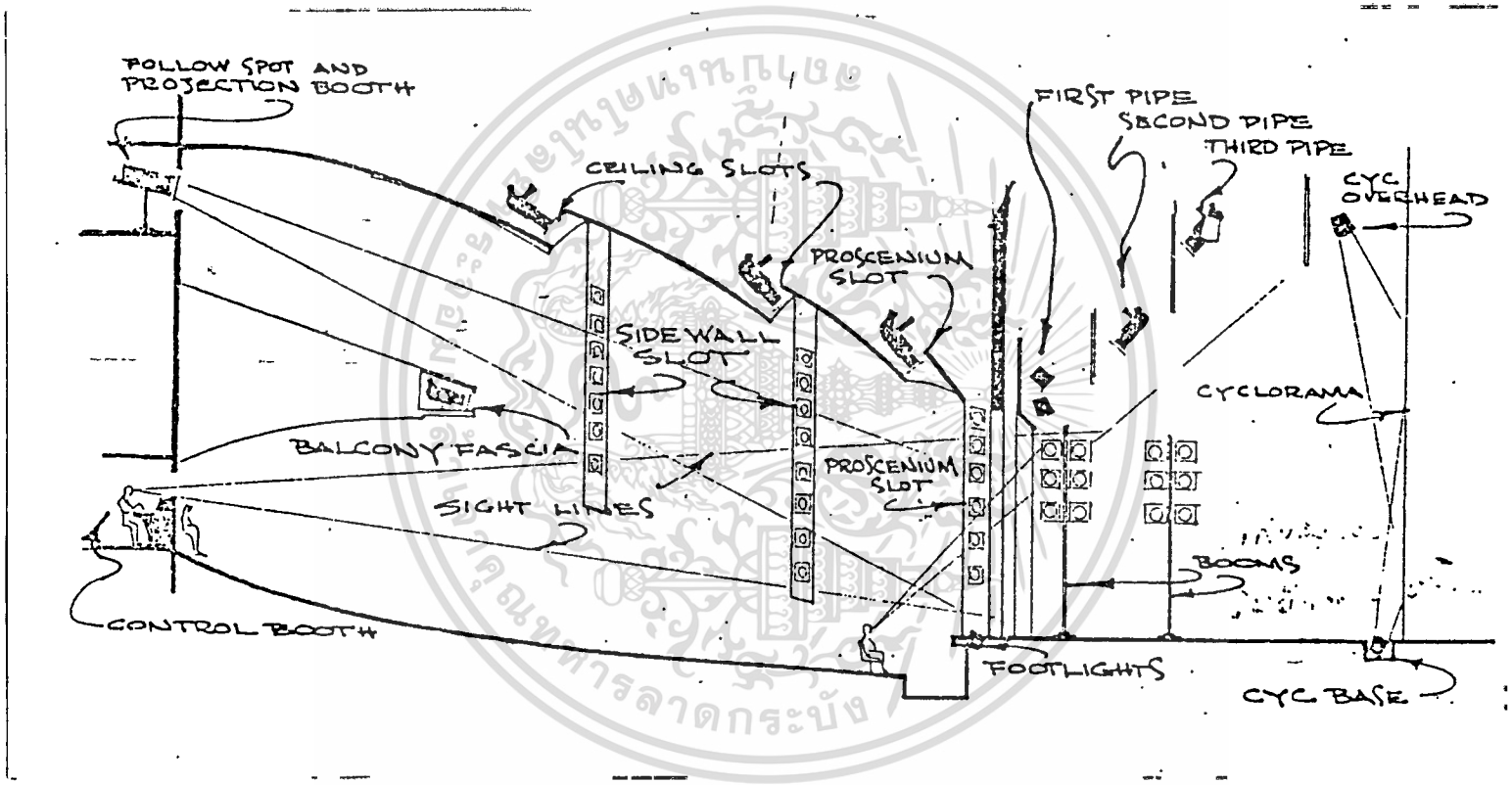
FOLLOW SPOT AND PROJECTION BOOTH
CEILING SLOTS
PROSCENIUM SLOT
SIDEWALL SLOT
BALCONY FASCIA
SIGHT LINES
PROSCENIUM SLOT
CONTROL BOOTH
FIRST PIPE
SECOND PIPE
THIRD PIPE
CYC OVERHEAD
CYCLORAMA
BOOMS
FOOTLIGHTS
CYC BASE

การฉายไฟที่ฉาก หรือเวที แบ่งได้ 2 อย่าง คือ

- **ceilling slot**
- **wall slot**

ceilling slot ตำแหน่งของ **spotlight** จะอยู่บนเพดาน เปิดเป็นช่องสำหรับแสงผ่านสู่เวทีหรือฉาก มีทางเดิน **cat way** อยู่ด้านหลัง

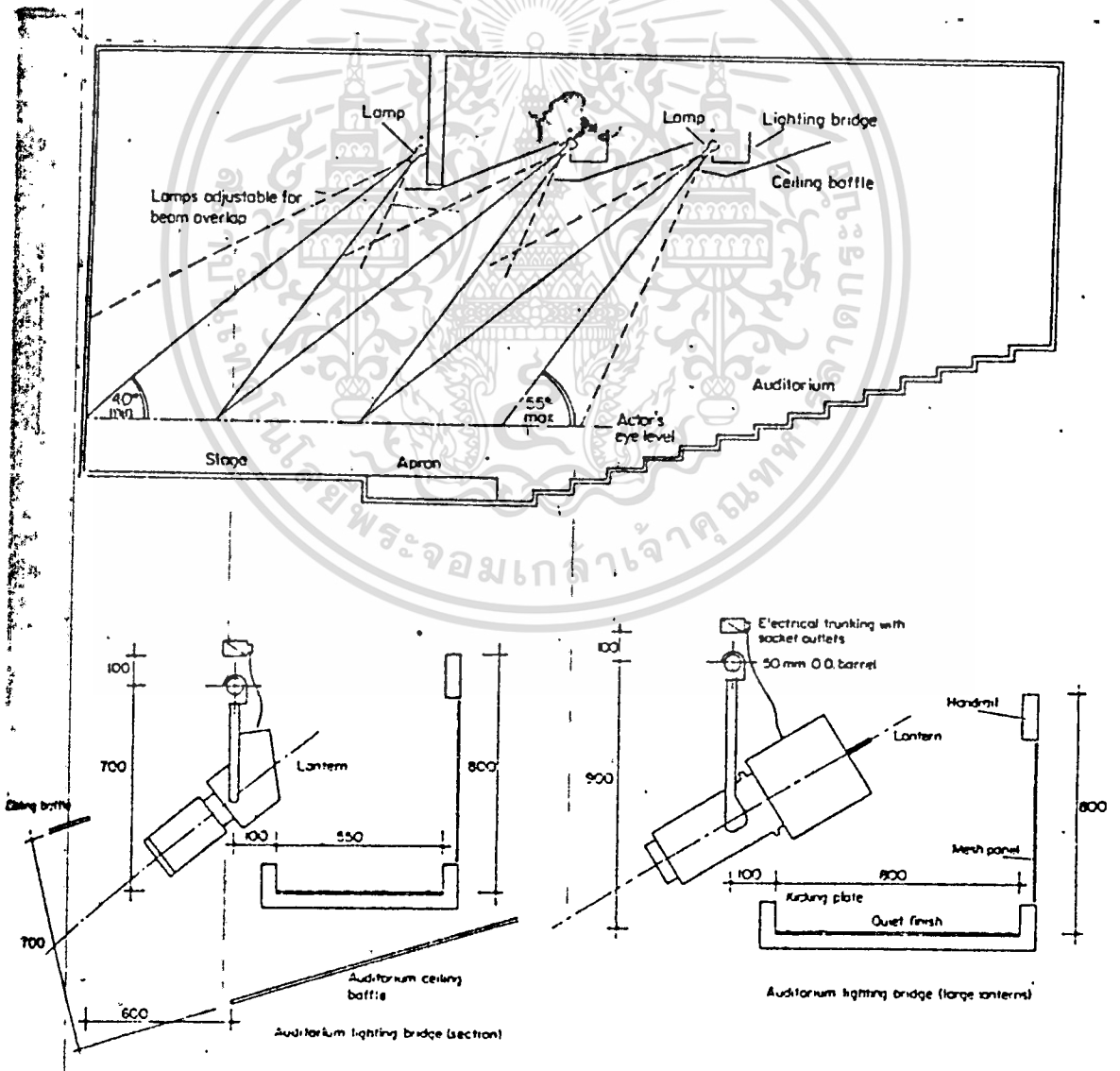

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

wall slot ตำแหน่งของ **spotlight** ซ่อนอยู่ข้างเวที และมีแนวของ

spot light ขึ้นทางถัง

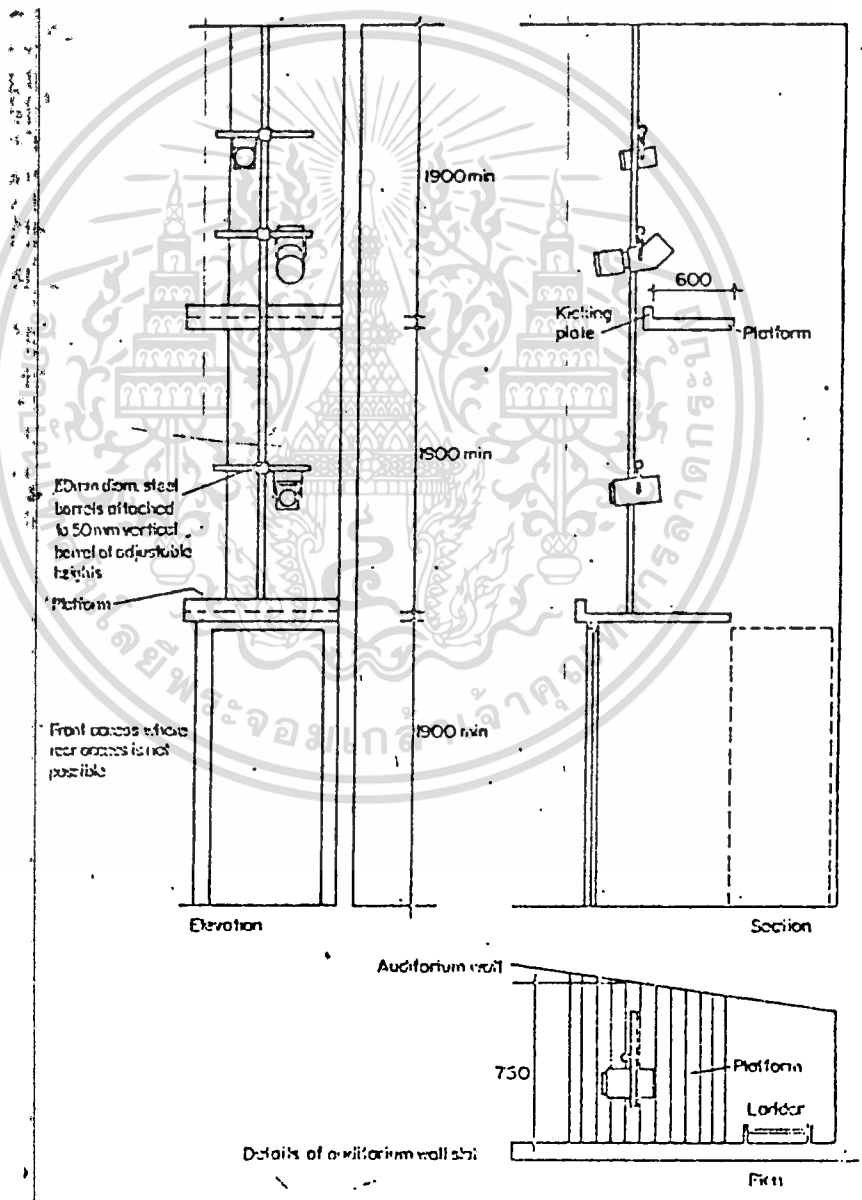

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

20 Theatres

ntents

uditorium seating
xits
tage planning and equipment
ressing-rooms
verall dimensions
eferences and sources

Auditorium seating

imum dimensions are shown below and in **20.1** to **20.7.** le 1 shows the distance of seats from gangways. It uld be noted that the width of individual seats is taken 500mm. The standard dimension at present is 1ft 8in 8mm). While manufacturers' dimensions cannot be icipated, 500mm appears to be a sensible metric size. nensions given in this section may, therefore, be used for liminary planning purposes but exact sizes of seats must hecked with manufacturers.

imum dimensions

Back-to-back distance between rows of seats with backs: mm (minimum).

Back-to-back distance between rows of seats without ks: 600mm (minimum).

Width of seats with arms 500mm (minimum).

Width of seat without arms 450mm (minimum).

Unobstructed vertical space between rows (seatway) mm. See table 1.

For normal maximum distance of seat from gangway see le 1. But rows with more than twenty-two seats could be sible, provided that the audience was not imperilled.

Minimum width of gangway 1000mm.

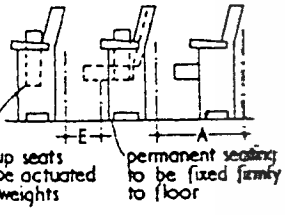

1 *Seating with backs*

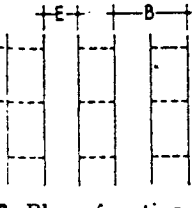

2 *Plan of seating without backs*

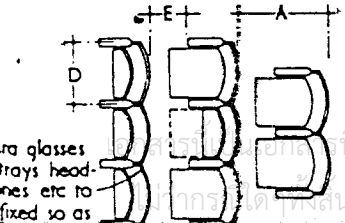

Table 1 Distance of seats from gangways

Minimum seatway (measured between perpendiculars) E (mm)	Maximum distance of seat from gangway (500mm seats) F (mm)	Maximum number of 500mm wide seats per row: Gangway both sides	Gangway one side
300	3000	14	7
330	3500	16	8
360	4000	18	9
390	4500	20	10
420	5000	22	11

20.4 *Plan of seating without arms*

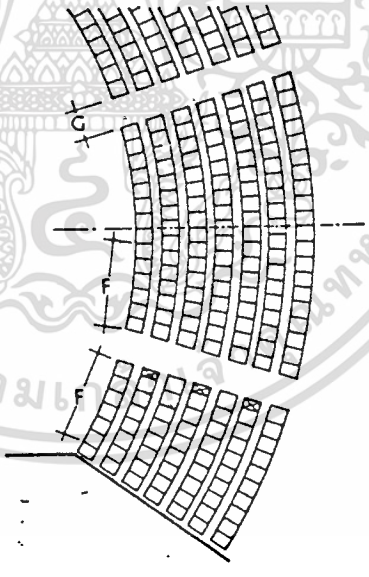

20.5 *Part plan of auditorium*

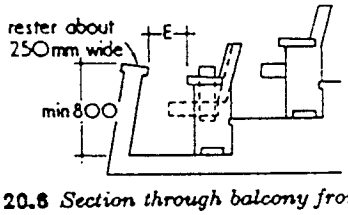

20.6 *Section through balcony front*

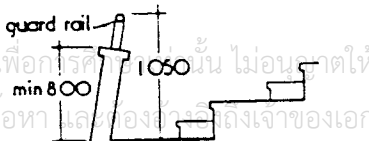

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

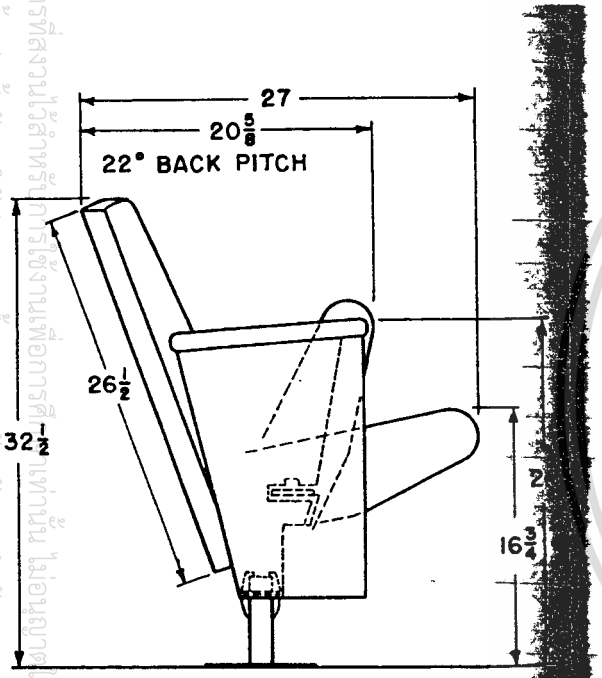

FIGURE 1.55 Contemporary American self-rising theater chair. Dimensional drawing (no scale, dimensions in inches). [Courtesy of American Seating Company]

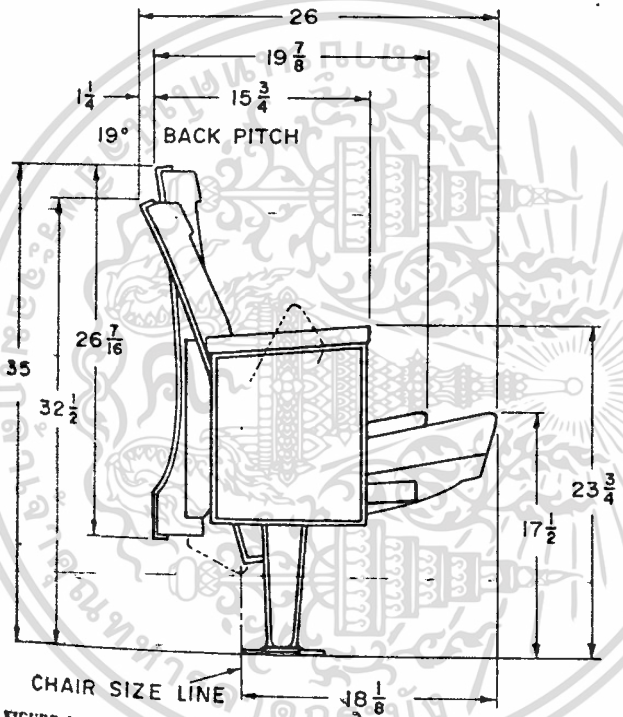

FIGURE 1.56 Contemporary American self-rising/retracting pushback theater chair. Dimensional drawing (no scale, dimensions in inches). [Courtesy of American Seating Company]

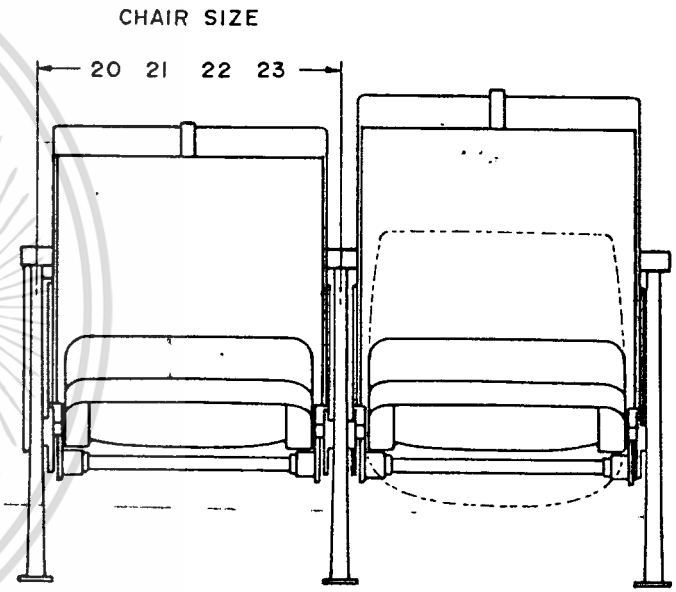

FIGURE 1.57 Contemporary American theater chair widths: arm-to-arm. Dimensional drawing (no scale, dimensions in inches). [Courtesy of American Seating Company]

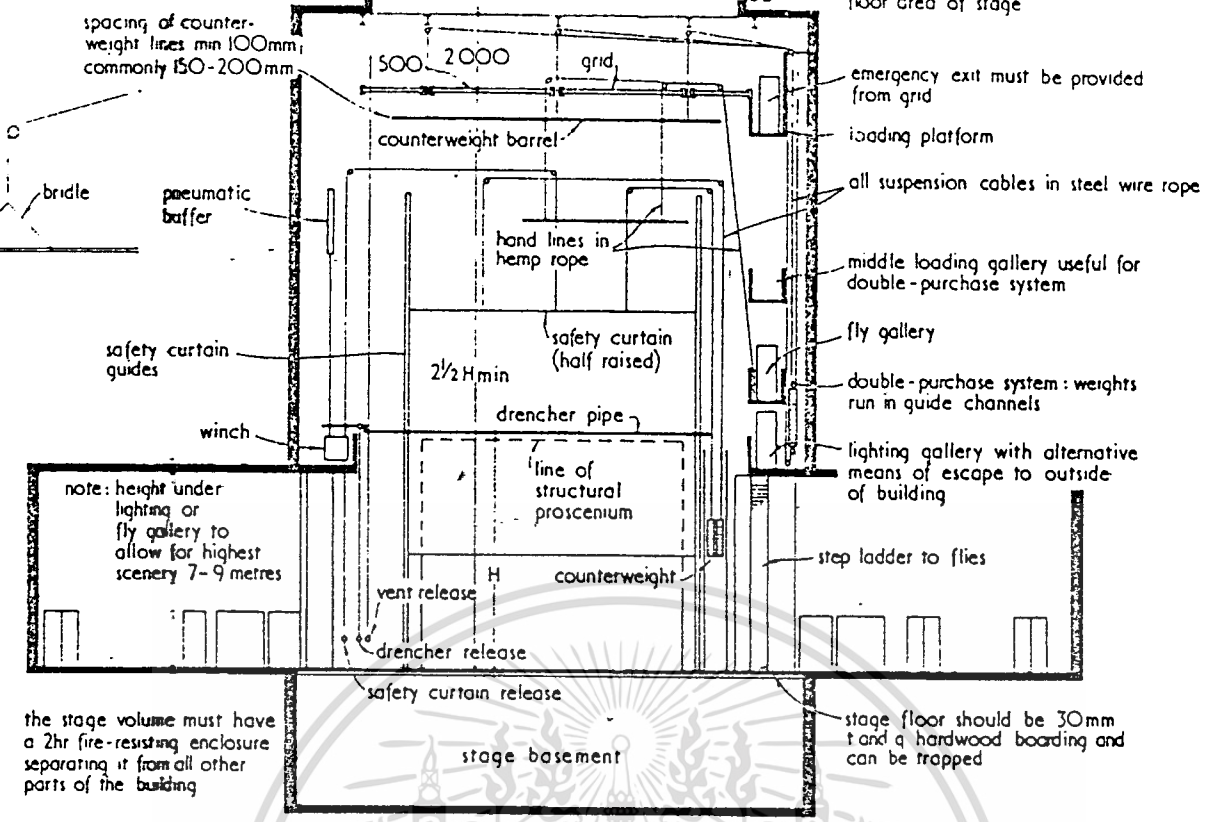

Stage planning: typical section

ge planning and equipment

l layouts are shown in 20.11 and 20.12.

ra pit

1m² per player; 5m² for piano; 5m² to 6m² for hi.

f orchestra pit should be adjustable between 1800 and m below stage.

asement

um headroom 2500mm. See 20.10 for use of adjustable tage.

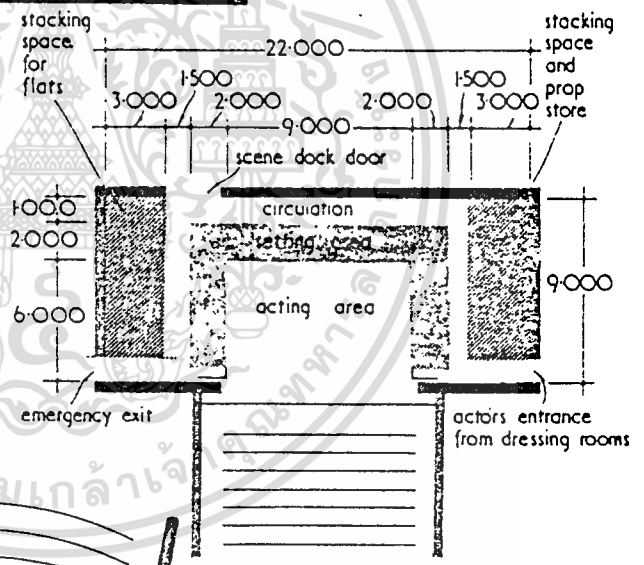

20.12 *Plan of stage showing main areas*

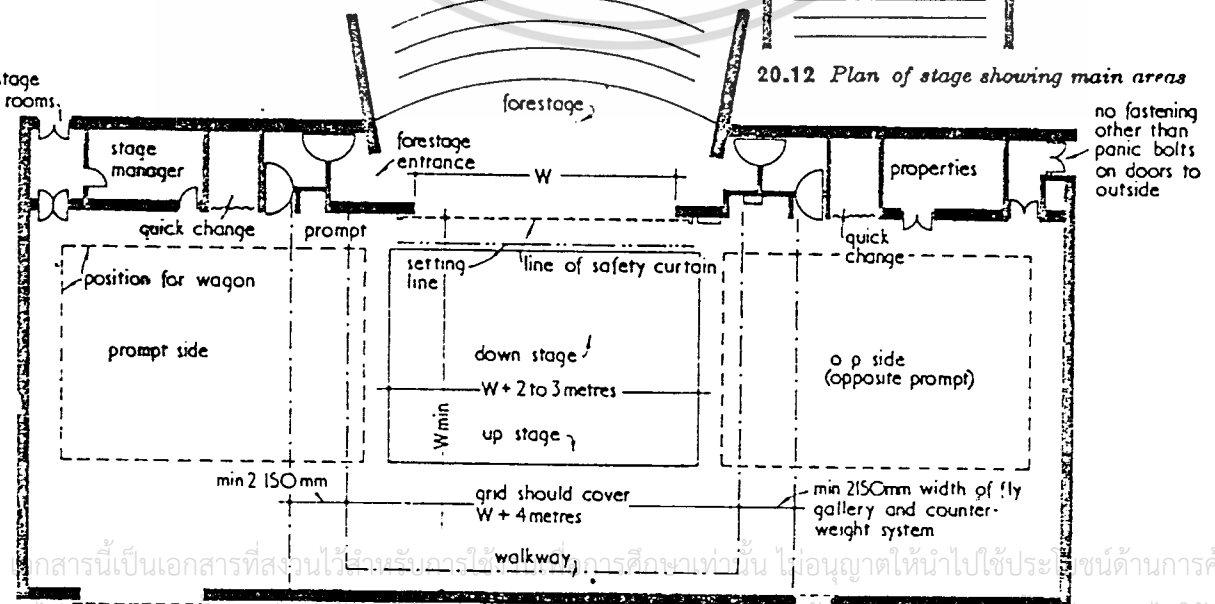

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ressing-rooms

Dressing-room arrangements are illustrated in 20.13 and 20.14

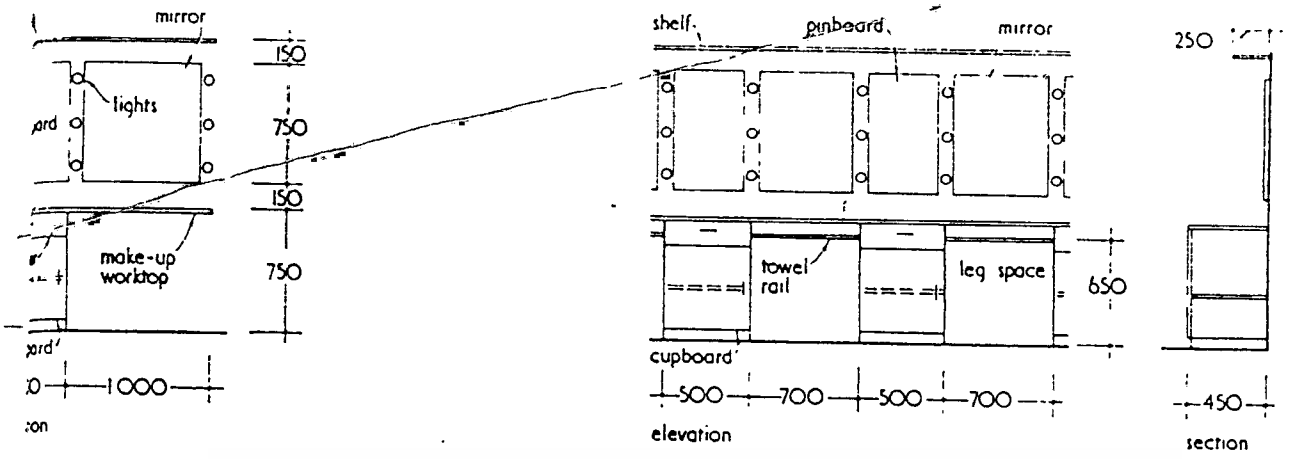

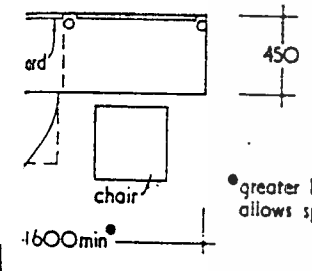

•greater length desirable; allows space for flowers, etc

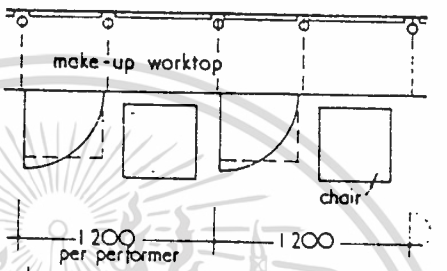

lighting is according to preference or cost; that shown is only a diagrammatic representation

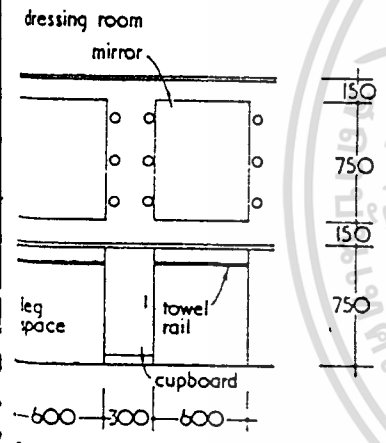

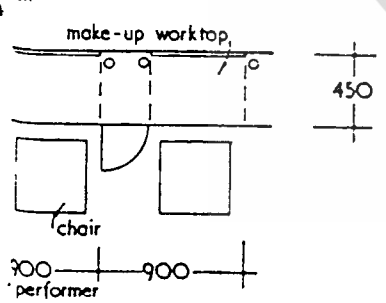

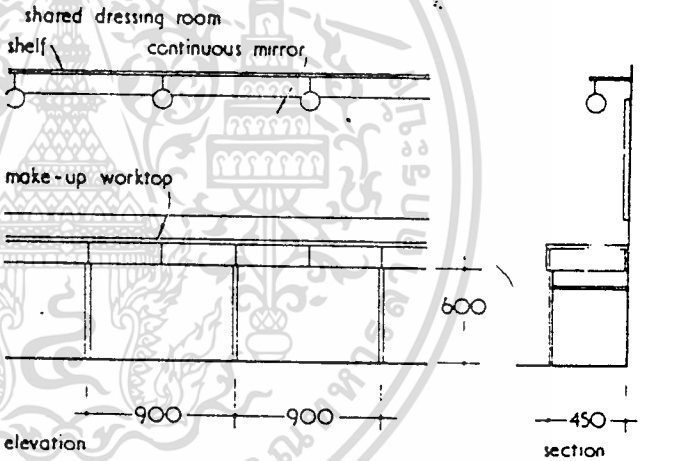

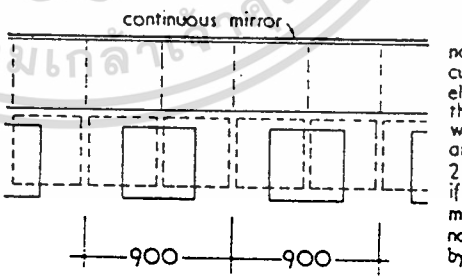

note: by providing cupboard storage elsewhere rather than under the worktop, as in arrangement 1, 2 performers could, if required, be accommodated in the space normally occupied by one

nal dressing room: 1

plan
communal dressing room : 2

Dressing-room arrangements: space allowances for each performer

also the following dimensions:
s on hangers or on hooks at 600mm centres.
h of hanging rail: 750mm (normal); 1250mm for shows numerous changes.
ng-room door width: 850mm to 900mm.
space for washbasin: 900mm.
mirror: minimum size 1200m × 600m; height 750mm floor.

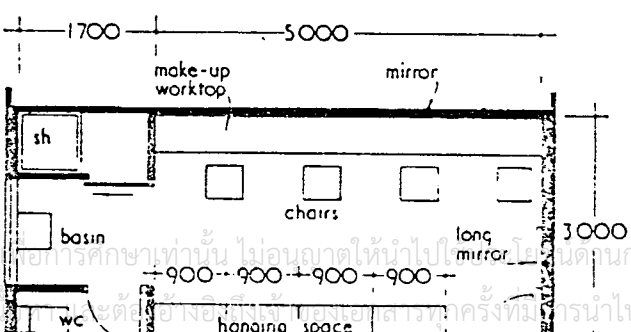

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ts

m requirements as to number and width of individual
e given in table II, but more than the minimum
may be required, depending on such factors as
m travel distance to an exit and layout of seating
ngways. Principal regulations applying to design of
ridors and staircases are illustrated in **20.8** and **20.9.**

Table II Exit requirements

Number of people accommodated on each tier or floor	Minimum number of exits*	Minimum width (mm)
200	2	1050†
300	2	1200
400	2	1350
500	2	1500
750	3	1500
1000	4	1500

*Plus one additional exit of not less than 1500mm for each extra 250 persons or part thereof
†Would not normally apply to exit corridors or staircases serving auditorium of a theatre

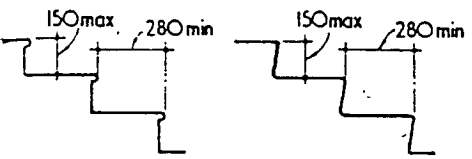

rs through escape stairs

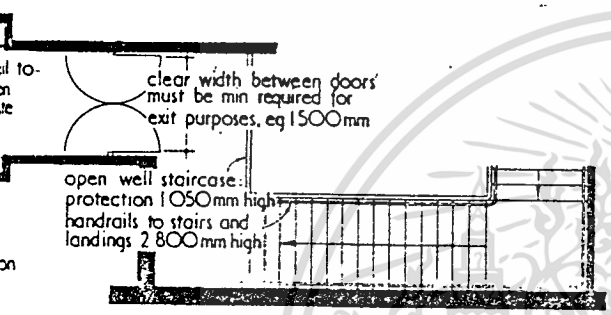

it stairs: regulations

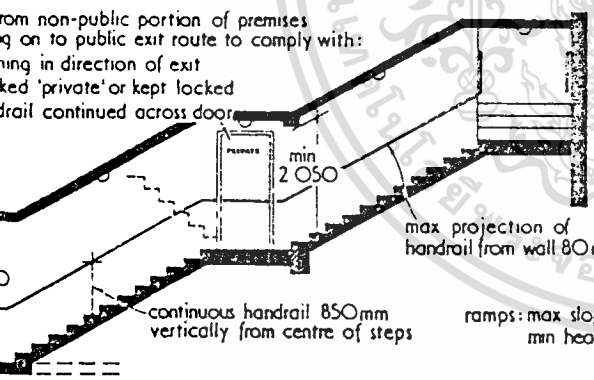

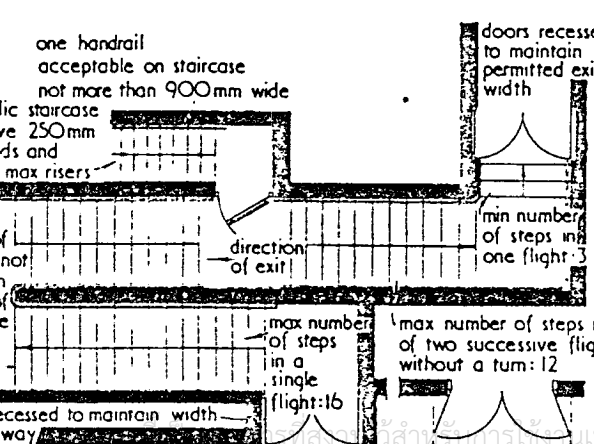

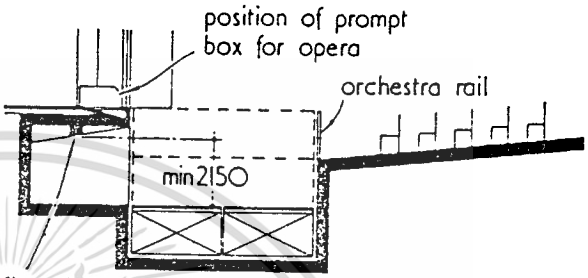

a *Both lifts low for large orchestra*

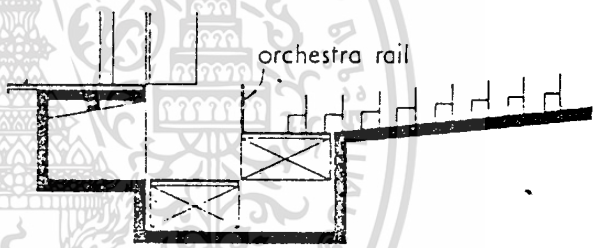

b *One lift raised for small orchestra*

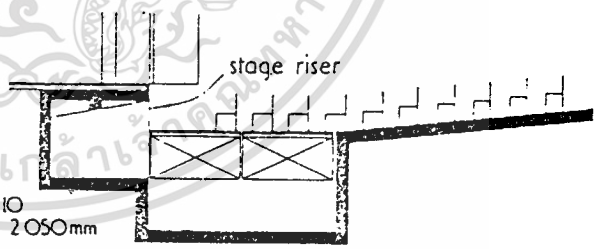

c *Both lifts raised to provide extra seating*

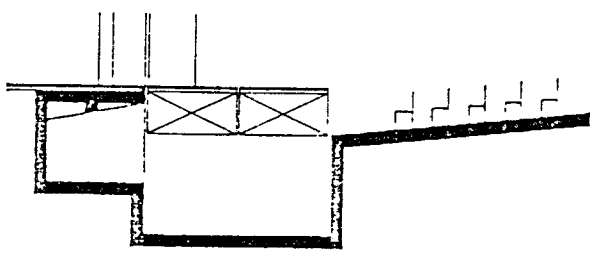

d *Both lifts high to provide large apron stage*

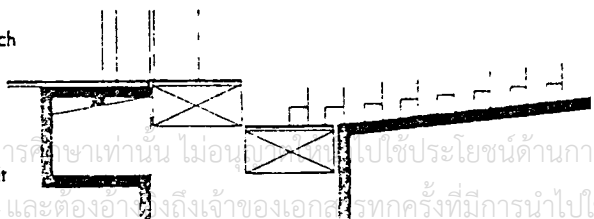

เอกสารนี้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กฎหมายเกี่ยวกับโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ

มาตรา 14 เมื่ออธิบดีเห็นว่าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุซึ่งมิได้อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากร มีคุณค่าในทางศิลป ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดีเป็นพิเศษ อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นได้

มาตรา 15 โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วนั้น ห้ามมิให้ผู้ใดซ่อม - แซม แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี และถ้าหนังสืออนุญาตนั้นกำหนดเงื่อนไขไว้ประการใดก็ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นด้วย

มาตรา 16 ในกรณีที่โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ชำรุดหักพังเสียหายหรือสูญหาย ให้ผู้ครอบครองโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นแจ้งการชำรุดหักพังเสียหายหรือสูญหายเป็นหนังสือไปยังอธิบดีภายในสามสิบวันนับแต่วันชำรุดหักพัง เสียหายหรือสูญหายนั้น

มาตรา 17 ในกรณีที่การโอนโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ผู้โอนจะต้องแจ้งการโอนเป็นหนังสือ โดยระบุชื่อที่อยู่ของผู้รับโอน และ วัน เดือน ปีที่โอนไปยังอธิบดีภายในสามสิบวันนับแต่วันโอน

ผู้ได้รับกรรมสิทธิ์โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วโดยทางมรดก หรือโดยพินัยกรรม ต้องแจ้งการได้รับกรรมสิทธิ์ไปยังอธิบดีภายในหกสิบวันนับแต่วันได้รับกรรมสิทธิ์ ในกรณีที่ผู้ได้รับกรรมสิทธิ์ โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุเดียวกันหลายคน เมื่อได้รับการมอบหมายให้ผู้มีกรรมสิทธิ์ร่วมคนใดคนหนึ่งเป็นผู้แจ้งการรับกรรมสิทธิ์ และผู้ได้รับมอบหมายได้ปฏิบัติการแจ้งภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าผู้มีกรรมสิทธิ์รวมทุกคนได้ปฏิบัติการแจ้งนั้นแล้วด้วย

มาตรา 18 โบราณวัตถุและศิลปวัตถุซึ่งเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินและอยู่ในความดูแล -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แลรักษาของกรมศิลปากร จะโอนกันมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจแห่งบทกฎหมาย แต่ถ้าโบราณวัตถุและศิลปวัตถุใดมีเหมือนกันอยู่มากเกินต้องการ อธิบดีโดยอนุมัติรัฐมนตรีจะโอนโดยวิธีขายหรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์แห่งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หรือให้เป็นรางวัลหรือเป็นค่าแรงงานแก่ผู้ขุดค้นก็ได้

มาตรา 19 ห้ามมิให้ผู้ทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุให้บุคคลชมโดยเรียกเก็บค่าชมเป็นปกติธุระ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

การอนุญาตและการขออนุญาตตามความในวรรคก่อนให้ทำตามแบบที่อธิบดีกำหนด

ในกรณีที่อธิบดีมีคำสั่งไม่อนุญาตตามคำขอซึ่งขอรับใบอนุญาตตามความในวรรคแรก ผู้ขอมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีต่อรัฐมนตรีได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

มาตรา 20ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุให้บุคคลชม ตามมาตรา 19 ต้องแสดงใบอนุญาตนั้นไว้ ณ ที่ที่เห็นได้ง่ายในสถานการค้าหรือสถานการแสดงของตน และต้องทำบัญชีแสดงรายการโบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่มีอยู่ในความครอบครองของตนตามแบบที่อธิบดีกำหนดให้ถูกต้องตรงตามความจริงและรักษาบัญชีนั้นไว้ในสถานการค้า หรือสถานการแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้น

มาตรา 21 พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสถานการค้าหรือสถานการแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุของผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา 19 เพื่อตรวจดูว่าผู้รับใบอนุญาตได้ปฏิบัติการถูกต้องตามพระราชบัญญัติหรือไม่ หรือเพื่อตรวจดูว่าได้มีโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายอยู่ในความครอบครองของผู้ได้รับใบอนุญาตหรือไม่ในการนี้ ให้พนัก-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

งานเจ้าหน้าที่มีอำนาจผิดหรืออายัดโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่มีเหตุผลอันควรสงสัยว่าเป็นวัตถุที่บุคคลได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายได้ด้วย

มาตรา 22 ห้ามมิให้ผู้ใดส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ ไม่ว่าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นจะเป็นโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วหรือไม่ออกนอกราชอาณาจักร เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี คำขอรับอนุญาตและใบอนุญาตให้เป็นไปตามแบบที่อธิบดีกำหนด

ความในวรรคก่อนมิให้ใช้บังคับแก่การนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุผ่านราชอาณาจักร

ผู้รับใบอนุญาตให้ส่งหรือนำโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรต้องเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งต้องไม่เกินอัตราที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 23 บุคคลใดประสงค์จะส่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่ออธิบดี ในกรณีที่อธิบดีมีคำสั่งไม่อนุญาต ผู้ขอมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีต่อรัฐมนตรี ภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันรับทราบคำสั่ง คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่อธิบดีเห็นสมควรหรือรัฐมนตรีวินิจฉัยให้ออกใบอนุญาต ให้ผู้ยื่นคำขอส่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว และเมื่อผู้ยื่นคำขอได้ยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไข วิธีการและข้อกำหนด ว่าด้วยการวางเงินประกันและหรือการชำระค่าปรับตามที่กำหนดในกฎกระทรวงเกี่ยวกับการส่งโบราณวัตถุและศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวแล้ว ก็ให้อธิบดีออกใบอนุญาตให้ผู้ยื่นเรื่องราวส่งหรือนำวัตถุออกนอกราชอาณา-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จักรเป็นการชั่วคราวก็ได้

มาตรา 24 โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งอยู่ ณ ที่ใด ๆ โดยพฤติการณ์ ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของ ไม่ว่าที่ซึ่งซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งไว้ จะอยู่ในกรรมสิทธิ์หรือความครอบครองของบุคคลใดหรือไม่ ให้ตกเป็นทรัพย์ของแผ่นดิน ผู้เก็บได้ต้องส่งมอบแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วมีสิทธิจะได้รับรางวัล หนึ่งในสามของทรัพย์สินนั้น

กองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร มีหน้าที่ดำเนินการตามพระราชบัญญัติในหมวด 2 นี้ ในเรื่องขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ การจัดทำใบอนุญาตส่งของออกนอกประเทศ การติดตามวัตถุที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งอยู่ตามมาตรา 24 ด้วย

<u>เทศบัญญัติเกี่ยวกับอาคาร</u>

พิพิธภัณฑ์เป็นอาคารสาธารณะ มีกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับให้ถูกต้องตามเทศบัญญัติ คือ

1. วัสดุที่ใช้ควรเป็นวัสดุทนไฟ มีความมั่นคงแข็งแรง ถูกต้องตามกำลังของวัตถุและน้ำหนักบรรทุกต่อง ๆ ตามเทศบัญญัติ แต่ถ้ามีรายการคำนวณวัสดุ และ น้ำหนักบรรทุกแตกต่าง ๆ ไปจากเทศบัญญัติแล้ว จะต้องมีรายการคำนวณ และเอกสารแสดงผลการทดลองของผู้เชี่ยวชาญที่เชื่อถือได้ และได้ผลตามความเป็นจริงทุกประการ โดยทั่วไปแล้ว น้ำหนักบรรทุกในพิพิธภัณฑ์ไม่ต่ำกว่า 500 กิโลกรัมต่อตารางเมตร

2. รั้วหรือกำแพง ทำได้ไม่เกิน 300 เซนติเมตร เหนือระดับถนนสาธารณะและกำหนดให้ได้สภาพถึงเสมอไป ประตูรั้วหรือกำแพงรถเข้า เมื่อมีคานบนให้วางคานนั้นสูงตั้งแต่ 300 เซนติเมตรขึ้นไปจากระดับถนนสาธารณะ

3. ห้องที่พักอาศัยในอาคาร ให้มีส่วนกว้างยาวไม่ต่ำกว่า 250 เซนติเมตรรวม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถึงเนื้อที่ที่ไม่น้อยกว่า 9 ตารางเมตร

4. ห้องที่ใช้เป็นที่พักอาศัยในอาคาร มีช่องประตูและหน้าต่างเป็นเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของพื้นที่นั้น โดยไม่รวมหรือนับประตูหรือหน้าต่างอันติดต่อกับห้องอื่น

5. ห้องของอาคาร ซึ่งบุคคลเข้าไปได้จะต้องมีช่องระบายลม ให้เพียงพอในเมื่อได้ปิดประตูหน้าต่างทั้งหมด ส่วนวิธีระบายลมนั้นให้ทำตามแบบซึ่งเหมาะสมกับสภาพอาคารนั้น

6. ช่องทางเดินในอาคาร สำหรับบุคคลใช้สอยหรืออาศัย ให้ทำกว้างไม่น้อยกว่า 100 เซนติเมตร กับให้มีเสากีดกั้นให้ส่วนหนึ่งแคบกว่ากำหนดนั้น ให้มีแสงส่องจากธรรมชาติและเห็นได้ชัดในเวลากลางวันด้วย

7. ห้ามมิให้มีประตูหน้าต่าง หรือช่องลมจากครัวไฟเข้าสู่ห้องส้วมได้โดยตรง

8. ประตูสำหรับอาคารสาธารณะ ต้องมีธรณีประตูเรียบติดกับพื้นห้องหรือไม่มีเลย

9. บันไดสำหรับอาคารสาธารณะ ต้องทำขนาดกว้างไม่น้อยกว่า 150 เซนติเมตร ช่วงหนึ่งสูงไม่เกิน 500 เซนติเมตร และลูกตั้งสูงไม่เกิน 19 เซนติเมตร ลูกนอนไม่แคบกว่า 25 เซนติเมตร

10. ลิฟท์สำหรับบุคคลใช้สอย ให้ทำได้แต่ในอาคารซึ่งประกอบด้วยวัตถุทนไฟเป็นส่วนใหญ่และโดยเฉพาะที่ติดเนื่องกับลิฟท์เท่านั้นต้องเป็นวัสดุทนไฟทั้งสิ้น ส่วนความปลอดภัยของลิฟท์จะต้องมีไม่น้อยกว่า 4 เท่าของน้ำหนักที่กำหนดให้

11. อาคารสาธารณะจะต้องมีที่ว่างปราศจากหลังคาคลุมอยู่ 10 ใน 100 ส่วนของพื้นที่ เว้นแต่กรณีพิเศษที่มีที่ระบายลม และให้แสงสว่างเหมาะสมเพียงพอแล้ว คณะเทศมนตรีจะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อนุมัติให้ปลูกสร้างโดยมีที่ว่างเปล่าน้อยกว่าส่วนที่กำหนดให้ก็ได้

12. อาคารที่จะปลูกสร้างต้องมีการระบายน้ำที่ใช้แล้วออกจากอาคารไปได้สะดวก

13. การทำทางระบายน้ำออกจากอาคารไปสู่ทางน้ำสาธารณะจะต้องให้มีส่วนลาดไม่ต่ำกว่า 1 ใน 20 ตามแนวตรงที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถ้าจะใช้ท่อกลมเป็นทางระบายน้ำต้องมีบ่อตรวจทุกระยะ 30 เมตร และทุกมุมเลี้ยวด้วย

14. ถ้าการระบายน้ำโสโครกออกจากอาคารไปสู่ทางน้ำสาธารณะ ซึ่งมิได้จัดเตรียมไว้โดยเฉพาะแล้ว คณะเทศมนตรีอาจไม่ยอมอนุญาตให้จนกว่าเจ้าของอาคารจะได้จัดการให้น้ำโสโครกนั้นมีลักษณะที่ดีขึ้นตามที่เห็นสมควรได้

15. อาคารสาธารณะ ถ้ามีท่อประปาสาธารณะติดต่อเขตที่ก่อสร้างอาคาร ก็ให้ท่อประปาเข้าสู่อาคารด้วย

16. การทำการระบายน้ำ และติดต่อระบายน้ำนั้น ท่อประปา ท่อระบายน้ำในอาคาร และอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับการต่อท่อประปาและสุขาภิบาล จะต้องมีลักษณะถูกต้องเพื่อประโยชน์ในทางอนามัยตามแบบที่นิยมในทางวิชาการ

17. ห้องส้วมต้องมีเนื้อที่ที่ไม่ต่ำกว่า 1.5 ตารางเมตรต่อ 1 แห่น มีลักษณะที่จะรักษาความสะอาดได้ง่ายเรียบร้อย และมีพื้นที่ที่ไม่ชื้น กับมีช่องระบายลมตามควร ถ้าเป็นส้วมระบายน้ำ ซึ่งไม่ใช่บ่อเก็บให้ทำในตัวอาคารได้ แต่ถ้าเป็นส้วมวิธีอื่น ต้องทำให้เป็นส่วนต่างหาก ออกนอกไปจากที่พักนั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การพิจารณาทางด้านภูมิสถาปัตยกรรม

การออกแบบงานภูมิสถาปัตยกรรม จะกระทำในแนวทางที่ประสานกลมกลืนกับงานสถาปัตยกรรม งานภูมิสถาปัตยกรรมจะมีบทบาทมากในแนวทางที่สามารถมองเห็นได้ขณะเข้าและออกจากพื้นที่ มีระยะทางเดินของคนและแนวทางที่เดินผ่านที่เหมาะสมและส่งผลทางความประทับใจ และการผ่อนคลาย ภูมิสถาปัตยกรรมจะมีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับตัว-สถาปัตยกรรมและธรรมชาติแวดล้อม

1. สถาปัตยกรรมมีอิทธิพลเป็นอันมากต่อการออกแบบทางภูมิสถาปัตยกรรม เพราะเป็นสิ่งที่จะแสดงออกถึงภูมิสถาปัตยกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น และได้ควบคุมสภาวะทางธรรมชาติไว้ได้ในระดับหนึ่ง ถ้าแนวทางนั้นถูกต้อง

2. ธรรมชาติแวดล้อม มีความสำคัญในการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม การนำธรรมชาติมาใช้ในการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมของอาคารพิพิธภัณฑ์จะเป็นสื่อสำคัญในการชักจูง และชักนำให้เข้าสู่ภายใน การสร้างให้เกิดสภาพธรรมชาติที่ที่สดชื่นหนาแน่น เป็นข้อแนะนำเข้าสู่การพิจารณา และการเลือกพันธุ์ไม้จะอยู่ในแนวทางของพืชพันธ์ท้องถิ่น

การออกแบบในรูปของ **form texture colour** และช่วงเวลาจะออกมาในรูปของการเลือก การจัด และการบำรุงรักษาพันธุ์ไม้ที่ขึ้นบนพื้นดิน พันธุ์ไม้จะเติบโตและเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและฤดูกาลอย่างไม่หยุดนิ่ง มีขบวนการของการเปลี่ยนแปลงต่อ - เนื่องอยู่เสมอ การออกแบบจะหมายรวมถึง

2.1 **cultural requirment** สำหรับพืชพันธุ์ที่สะดวกในการบำรุงรักษา

2.2 ความต้องการทางการวางแผนสำหรับต้นไม้เพื่อสนองความต้องการ

2.3 ความต้องการทางการออกแบบ ขึ้นอยู่กับแนวโน้มทางคุณสมบัติทางกายภาพ นิสัย การเจริญเติบโต และการรวมกลุ่มกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ทางสัญจรที่จะเข้า แทรกอยู่ภายในอาณาบริเวณของภูมิสถาปัตยกรรมทางสัญจรจะได้รับการพิจารณาให้สอดแทรกไปภายใต้ร่มไม้ และความชุ่มชื่นของธรรมชาติ ข้อควรพิจารณาให้มาก คือ ทางรถยนต์

3.1 รถยนต์เป็นพาหนะที่จะนำไปที่ต่าง ๆ เป็นตัวนำเข้าไปใน **space and time**

3.2 ชีวิตประจำวันในปัจจุบันขึ้นอยู่กับรถยนต์ เห็นแต่รถยนต์ไม่ควรดึงเอายวดยานประเภทนี้เข้าใกล้อาคารพิพิธภัณฑ์มากนัก

4. องค์ประกอบทางภูมิสถาปัตยกรรม

4.1 ที่จอดรถ ถนน และสาธารณูปการต่าง ๆ

4.2 ที่โล่ง เป็นที่สำหรับคนเดินเท้าใช้ เดินเล่นและพักผ่อน

4.3 อุปกรณ์ของธรรมชาติที่จะสอดใส่ในที่โล่ง อันได้แก่ หิน น้ำดิน และต้นไม้

4.4 การตกแต่ง เครื่องหมาย เฟอร์นิเจอร์ และอื่น ๆ ในแนวทางที่ประสานและสอดคล้องกับองค์ประกอบของธรรมชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4 การศึกษาตัวอย่างอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในประเทศไทย

ประวัติการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2517 กรมศิลปากรได้จัดงานฉลองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติครบรอบ 100 ปี โดยถือว่า พิพิธภัณฑสถานสำหรับประชาชน **pubic museum** เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อทรงจัดตั้ง"มิวเซียม" ขึ้นที่หอคยงเดีย (พระที่นั่งสหทัยสมาคม) ในพระบรมมหาราชวังและโปรดฯให้ทำพิธีเปิดเมื่อวันเสาร์ ขึ้นเก้าค่ำ ปีจอ ฉอศก จ.ศ. 1236 ตรงกับวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2417

งานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาตินั้น ได้ก่อกำเนิดขึ้นก่อน"มิวเซียม" แต่เป็นพิพิธภัณฑ์-สถานส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อมาเมื่อ พ.ศ.2402 พระบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้สร้างพระที่นั่งขึ้นองค์หนึ่งในพระบรมมหาราชวัง ตรงบริเวณพระที่นั่งศิวาลัยมหาปราสาทในปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นที่ตั้งศิลปโบราณวัตถุ ที่ทรงรวบรวมไว้ และทรงขนานนามว่า "พระที่นั่งประพาสพิพิธภัณฑ์" และศัพท์คำว่า "พิพิธภัณฑ์" ได้เกิดขึ้นจากนามของพระที่นั่งนี้ ภายหลังจึงได้นำมาใช้เรียกสถานที่ซึ่งใช้จัดแสดงวัตถุเก่า ๆว่า "พิพิธภัณฑสถาน" เป็นสถานที่ซึ่งใช้เป็นศัพท์ไทย แทนคำภาษาอังกฤษว่า **museum**

พิพิธภัณฑสถานสำหรับประชาชน "มิวเซียม" ซึ่งเปิดเมื่อ 19 กันยายน 2417 นั้น เป็นพิพิธภัณฑสถานทั่วไป **general museum** มีวัตถุหลายประเภทรวมทั้งธรรมชาติวิทยา วิทยาศาสตร์ ศิลป วัฒนธรรม และโบราณคดี จึงเป็นพิพิธภัณฑสถานที่มีสัตว์สตัฟ โครงกระดูก - หินแร่ แม่เหล็ก พระแสงปืน เครื่องทำแผนที่ เครื่องเขียน ศิลปโบราณวัตถุ หัวไชน แตรงอน แตรฝรั่ง รถไฟจำลอง ลูกโลก ห้องตำรา เครื่องสูง เครื่องต้น เครื่องทรงพระมหากษัตริย์ ฯ

ผู้อำนวยการของ "มิวเซียม" แห่งแรก คือ นายเยนรี อาลาบาสเตอร์

Henry alabaster เป็นชาวอังกฤษ เข้ามารับราชการในประเทศไทยในรัชกาลที่ 4 เป็นต้น พระกูลเสวตศิลา เริ่มงานด้วยเป็นล่าม และช่วยเหลือราชการในการทำรังวัด ทำถนนเจริญ-กรุง เป็นผู้ที่รอบรู้วิชาการหลายด้าน ในรัชกาลที่ 5 ได้เป็นที่ปรึกษากฎหมายนานาชาติ เป็นผู้ที่นำความรู้ใหม่ ๆ เข้ามาช่วยพัฒนาประเทศ เช่น งานไปรษณีย์โทรเลข หอสมุด และพิพิธ-ภัณฑสถาน

นายเฮนรี อาลาบาสเตอร์ ได้เขียนบทความเรื่องหนึ่ง ชื่อ "มิวเซียม" ได้กล่าวถึงประวัติคำว่า "มิวเซียม" ที่มาจากเทพธิดาหลักทั้งเก้า แล้วได้เขียนถึงเรื่องวิชาการที่พิ-พิธภัณฑสถาน "มิวเซียม" ได้รวบรวมไว้คือ เรื่องหินแร่ต่าง ๆ และเป็นผู้จัดทำบัญชีวัตถุไว้ด้วย

นอกจากผู้อำนวยการ คือ นายอาลาบาสเตอร์แล้ว ก็มีภัณฑารักษ์ **curator** ซึ่งเรียกว่า "กุเรเตอร์" ผู้ที่ทำงานเป็นกุเรเตอร์คนแรก คือ สิบเอกทัด ซึ่งต่อมาเป็นพลโท-พระยาสโมสรสรรพการ (ทัด ศิริสัมพันธ์)

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติปัจจุบันได้เก็บรักษาเอกสารเกี่ยวกับประวัติพิพิธภัณฑสถาน ในประเทศไทย ไว้ 2 เล่ม มีชื่อผู้ทำงาน อัตราเงินเดือน และตำแหน่งหน้าที่ ในเอกสารนี้ ปรากฏหลักฐานว่า เมื่อ พ.ศ. 2431 พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าไชยานุชิต ทรงดำรง ตำแหน่งเป็นอธิบดีกรมพิพิธภัณฑ์ แถลงว่า "มิวเซียม" ได้ยกฐานะเป็นกรมพิพิธภัณฑ์ ในปี พ.ศ. 2431 ต่อมา เดือนเมษายน พ.ศ. 2434 เปลี่ยนตำแหน่งอธิบดีเป็นผู้บัญชาการและแบ่งงานใน มิวเซียม เป็น 3 ฝ่าย คือ

1. งานธุรการ
2. งานวิชาการ และ
3. งานช่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

"มิวเซียม" ได้ย้ายจากหอคองเคีย ไปอยู่ในพระที่นั่งคอนหน้า ของพระราชวังบวรสถานมงคล เมื่อ พ.ศ. 2430 เรียกกันทั่วไปว่า พิพิธภัณฑ์วัสหน้า เป็นกรมหนึ่งในกระทรวงวัง ภายหลังจึงย้ายไปขึ้นกับกรมศึกษาธิการ ใน พ.ศ. 2432

ในรัชกาลที่ 7 ได้มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงกิจการพิพิธภัณฑสถานครั้งสำคัญยิ่งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการศึกษาประวัติศาสตร์ โบราณคดีกันอย่างกว้างขวาง โปรดให้ตั้งราชบัณฑิตยสภาพขึ้น เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2469 มีแผนกโบราณคดี ทำหน้าที่ดำเนินกิจการพิพิธภัณฑสถานและตรวจรักษาโบราณวัตถุสถานทั่วพระราชอาณาจักร มีสมเด็จฯกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเป็นนายกราชบัณฑิตยสภา - ศาสตราจารย์ ยอร์ชเซเดส์ นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศสเป็นเลขานุการ

สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เมื่อครั้งยังทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดี กระทรวงมหาดไทย ได้ทรงสนพระทัยสำรวจแหล่งโบราณคดีประวัติศาสตร์ และทรงเก็บรวบรวมศิลปวัตถุโบราณวัตถุในหัวเมืองต่าง ๆ เก็บรักษาไว้ที่ศาลากลางจังหวัดบ้างทรงนำมาไว้ที่กระทรวงมหาดไทยบ้าง ครั้นตั้งราชบัณฑิตยสภาขึ้นแล้ว จึงทรงพิจารณาเห็นว่าศิลปโบราณวัตถุสำคัญ ๆ ที่กระจัดกระจายอยู่ ควรจะได้นำมารวบรวมเก็บรักษาไว้และได้จัดแสดงในพิพิธภัณฑสถาน เพื่อให้เป็นสถานที่รวบรวมสงวนรักษาสมบัติวัฒนธรรมของชาติสืบไป

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานหมู่พระที่นั่งในบริเวณพระราชวังบวรสถานมงคลทั้งหมดให้จัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑสถาน สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ และศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเดส์ ผู้ช่วย ได้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงพิพิธภัณฑสถานใหม่ โดยเปลี่ยนจากพิพิธภัณฑสถานทั่วไป ให้เป็นพิพิธภัณฑสถานที่รวบรวมสงวนรักษาศิลปวัตถุโบราณวัตถุอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติจัดตั้งเป็น"พิพิธภัณฑสำหรับพระนคร" ขึ้น และพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิด เมื่อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วันที่ 10 พฤศจิกายน 2469

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นับได้ว่าเป็นการเริ่มงานศิลปโบราณคดีในประเทศไทย พิพิธภัณฑสถานเป็นที่รวบรวมสงวนรักษาศิลปวัตถุโบราณวัตถุอันเป็นสมบัติล้ำค่าของชาติ ทรงจัดแบ่งอายุสมัยและลักษณะของศิลปขึ้นเป็นหลักไว้ นอกจากศิลปโบราณวัตถุแล้ว สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ยังได้ทรงรวบรวมศิลปวัตถุและวัตถุสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไว้เป็นจำนวนมาก เป็นรากฐานสำคัญของงานโบราณคดีประวัติศาสตร์และศิลปและงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว รัฐบาลได้จัดตั้งกรมศิลปากรขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2476 พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมศิลปากรมี "กองพิพิธภัณฑ์และโบราณคดี" เป็นกองหนึ่งอยู่ในกรมศิลปากร ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น "กองพิพิธภัณฑ์และโบราณวัตถุ"ภายหลังจึงได้เปลี่ยนชื่ออีกเป็น "กองโบราณคดี" ทำหน้าที่ดำเนินกิจการพิพิธภัณฑสถานและดูแลรักษาโบราณสถานทั่วพระราชอาณาจักร และได้ประกาศตั้งพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร เป็น "พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร" เมื่อ พ.ศ. 2477

จากประวัติความเป็นมาของการพัฒนางานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จะเห็นได้ว่าฐานะของพิพิธภัณฑสถานเมื่อแรกเริ่มเป็น "กรม" ต่อมามีฐานะเป็น "กองพิพิธภัณฑ์และโบราณคดี" และถัดมาได้กลายเป็นงานส่วนหนึ่งในกองโบราณคดี และด้วยเหตุการแบ่งส่วนราชการดังกล่าว จึงเป็นผลให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ไม่สามารถเป็นสถาบันที่มีการบริหารกิจการตามหลักสากลได้จนบัดนี้

<u>พระราชบัญญัติเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ</u>

ในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เป็นพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในประเทศไทย ในหมวดที่ 3 ดังต่อไปนี้

หมวดที่ 3 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

มาตรา 25 ให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเป็นที่เก็บรักษาโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจะจัดตั้งขึ้น ณ ที่ใด หรือจะให้สถานที่ใดเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ตลอดถึงการถอนสถานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ให้รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่มีอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัติที่ใช้บังคับเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 26 โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ซึ่งเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินและให้อยู่ในความดูแลรักษาของกรมศิลปากรนั้น จะรักษาไว้ ณ สถานที่อื่นใดนอกจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติมิได้แต่ในกรณีที่ไม่อาจหรือไม่สมควรจะนำมาเก็บรักษา ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีแล้ว จะเก็บรักษาไว้ ณ สถานที่อื่นก็ได้

ความในวรรคก่อนมิให้ใช้บังคับแก่กรณีที่รัฐมนตรีอนุญาตให้โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุไปตั้งแสดง ณ ที่ใด ๆ เป็นการชั่วคราว หรือในกรณีที่อธิบดีมีคำสั่งให้นำโบราณวัตถุออกจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เพื่อประโยชน์ในการซ่อมแซมหรือบูรณะ

ในกรณีที่โบราณวัตถุและศิลปวัตถุใดเหมือนกันหลายชิ้น อธิบดีจะอนุญาตให้กระทรวง ทบวง กรมใด เป็นผู้เก็บรักษาโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุนั้นบางชิ้นเป็นการชั่วคราวก็ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้

ประวัติความเป็นมา

ภาคใต้มีวัฒนธรรมที่มีลักษระเด่นพิเศษต่างไปจากภาคอื่น ๆ ในฐานะที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา ตั้งอยู่ในภาคใต้ จึงมีโครงการศึกษาค้นคว้าและส่งเสริมวัฒนธรรมภาคใต้ตลอดมา จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2519 จึงได้มีโครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้ขึ้น และได้รับการยกฐานะเป็น "สถาบันทักษิณคดีศึกษา" เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2523

งานส่งเสริมและเผยแพร่

จุดมุ่งหมาย

1. ยกระดับความเป็นอยู่และค่านิยมของชาวบ้าน โดยวิธีจัดกิจกรรม และวิธีการจัดการค้านวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้ เช่น จัดอบรมศิลปิน

2. ให้เป็นศูนย์กลางแก่การศึกษาค้นคว้า และวิจัยวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้

3. เพื่อให้เป็นแหล่งกลางในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าของภาคใต้ ให้ภาพพจน์ที่ดีงาม แก่ผู้เยี่ยมชมทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

สถาบันทักษิณคดีศึกษาประกอบด้วยหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้ คือ หน่วยพิพิธภัณฑ์และห้องสมุด หน่วยส่งเสริมและเผยแพร่ หน่วยวิจัย

<u>งานพิพิธภัณฑ์และห้องสมุด</u>

จุดมุ่งหมาย

1. เก็บรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมภาคใต้ประเภทต่าง ๆ จัดอย่างเป็นระบบในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ เช่น พิพิธภัณฑ์วัตถุของจริง พิพิธภัณฑ์เสียง พิพิธภัณฑ์ภาพ ห้องสมุด วรรณกรรมท้องถิ่น

2. แสดงให้เห็นวิธีพัฒนาสิ่งที่ควรพัฒนาเพื่อให้ชาวภาคใต้ได้รับประโยชน์ในการดำเนินชีวิต เพื่อผลทางเศรษฐกิจ การปกครอง และเอกลักษณ์อันดีงามของชาติ

3. ให้บริการแก่ผู้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้ประเภทต่าง

<u>งานวิจัย</u>

จุดมุ่งหมาย

1. วางแผนและจัดทำโครงการพัฒนาสถาบันฯ

2. จัดแสดงสถิติต่าง ๆ เชิงเปรียบเทียบ เพื่อให้แลเห็นการพัฒนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

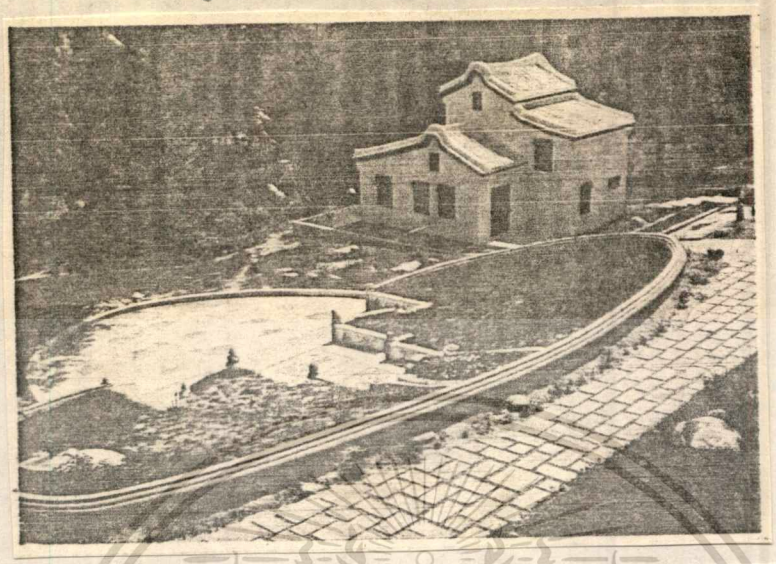

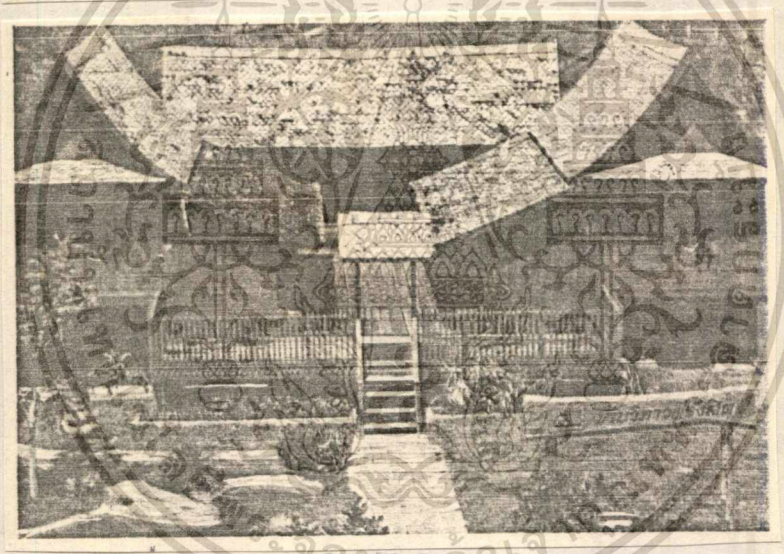

สถาบันทักษิณคดีศึกษาเปิดบริการให้ผู้สนใจเข้าชมได้ทุกวันในเวลาราชการ และหากผู้ใดประสงค์จะบริจาคโบราณวัตถุต่าง ๆ ติดต่อได้ที่ "สถาบันทักษิณคดีศึกษา" มศว.สงขลา โทร. 311886

งานส่งเสริมและเผยแพร่

จุดมุ่งหมาย

1. ยกระดับความเป็นอยู่และค่านิยมของชาวบ้าน โดยวิธีจัดกิจกรรม และวิธีการจัดการด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้ เช่น จัดอบรมศิลปินพื้นเมืองภาคใต้ จัดสอนหลักสูตรการนำวัสดุพื้นเมืองมาประกอบเป็นศิลปหัตถกรรม ตลอดจนจัดประกวดหัตถกรรมพื้นเมืองภาคใต้

2. เป็นศูนย์กลางการส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมโดยหลายวิธี เช่น จัดรายการเผยแพร่วัฒนธรรมทางสื่อมวลชน นำศิลปวัฒนธรรมไปเผยแพร่ในต่างถิ่น ต่างภาค และต่างประเทศ จัดพิมพ์เผยแพร่ผลงานการศึกษาค้นคว้าและการวิจัย เลือกสรรผลงานที่ดีเด่นด้านศิลผหัตถกรรมมาแสดงเป็นตัวอย่าง เพื่อการส่งเสริมและเผยแพร่ ณ ห้องประชาสัมพันธ์ของสถาบันฯ

งานวิจัย

จุดมุ่งหมาย

1. วางแผนและจัดทำโครงการพัฒนาสถาบันฯ

2. จัดแสดงสถิติต่าง ๆ เชิงเปรียบเทียบ เพื่อให้แลเห็นการพัฒนาปัญหา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ทำซ้ำ ดัดแปลง

3. วิเคราะห์วิจัยข้อมูลต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมภาคใต้ ตลอดจนรวบรวมผลงานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่มีผู้วิจัยไปแล้ว

สถาบันทักษิณคดีศึกษามีอาคารดำเนินการเป็นตึก 3 ชั้น มีห้องต่าง ๆ ที่ได้รับการออกแบบภายใน เพื่อการจัดแสดงด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้โดยเฉพาะ และมีบ้านทรงจีน บ้านรัตนโลสิ บ้านทรงปักษ์ใต้ "วิภาวดีรังสิต"

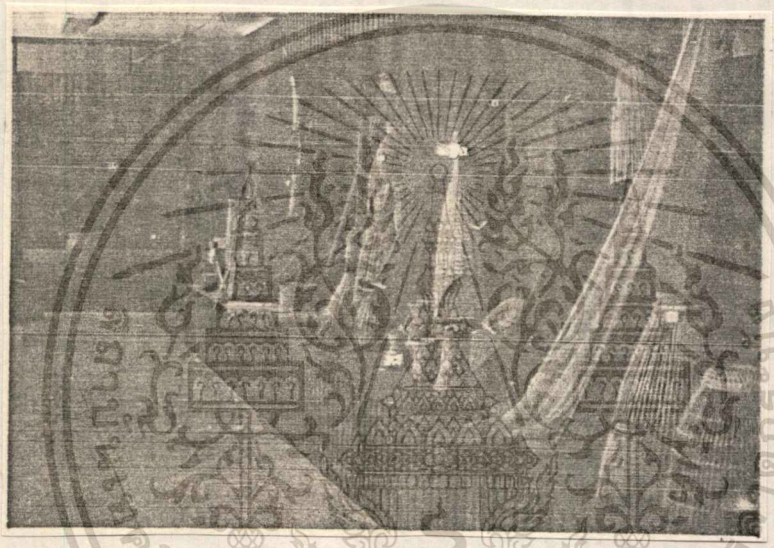

ห้องวัฒนธรรมพื้นบ้าน เก็บรวบรวมเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินชีวิตของชาวบ้านภาคใต้ เช่น เครื่องมือในการทำนา เครื่องจับสัตว์น้ำจืดต่าง ๆ เครื่องดักนก เครื่องประดับ ฯลฯ

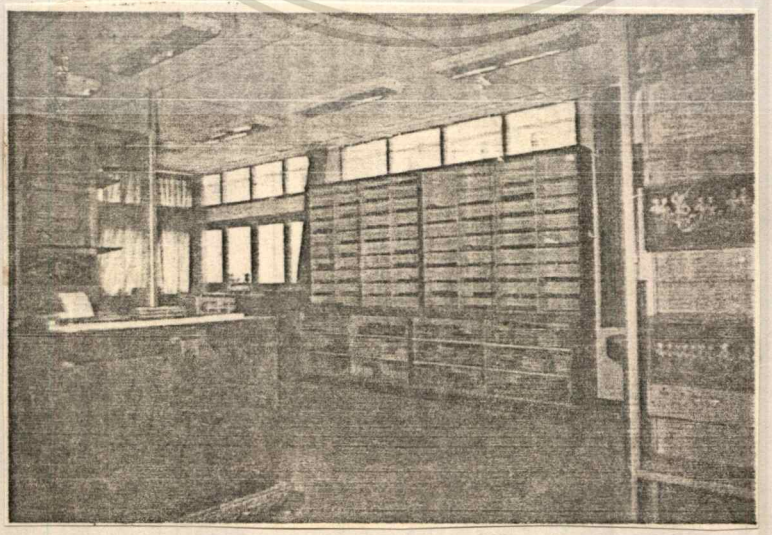

ห้องสมุดวรรณกรรมท้องถิ่น เก็บรวบรวมวรรณกรรมประเภทลายลักษณ์ ได้แก่ สมุดข่อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

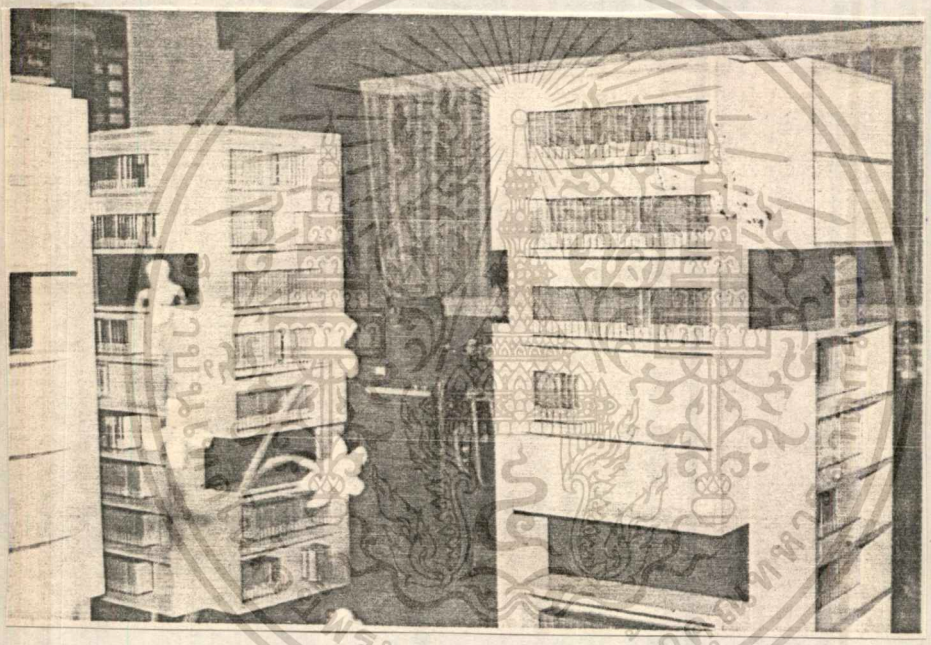

ห้องพิพิธภัณฑ์เสียง เก็บรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมประเภทเสียง ในรูปของม้วนเทป คาสเสท ได้แก่ การบันทึกเพลงพื้นเมือง การละเล่นพื้นบ้าน การประชุมสัมนา และการบริการถ่ายเทปข้อมูลต่าง ๆ

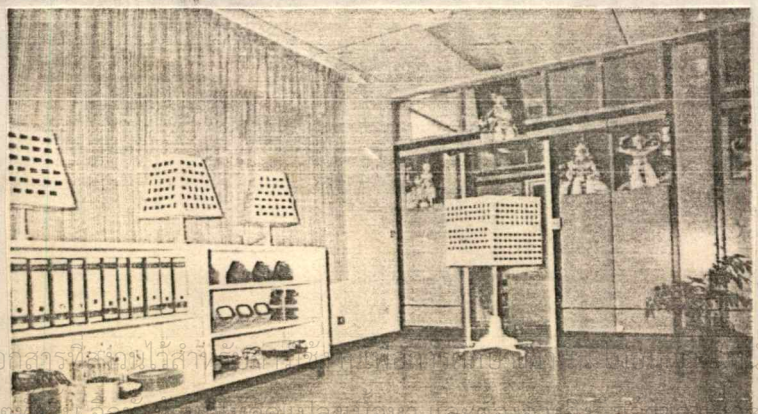

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของชาวภาคใต้ ในรูปแบบของภาพถ่าย ภาพสไลด์ ภาพยนตร์ และให้บริการแก่ผู้มาศึกษาค้นคว้าข้อมูล

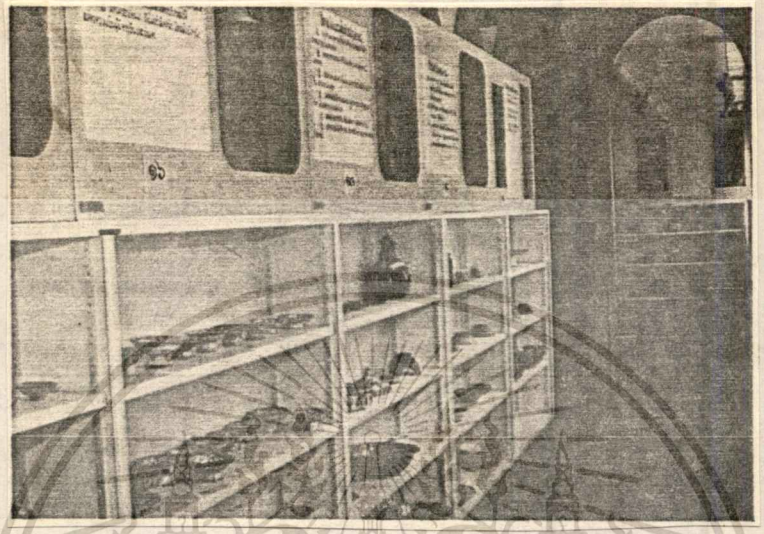

ห้องเครื่องปั้นดินเผา จัดแสดงเครื่องปั้นดินเผาทั้งชนิดเคลือบและไม่เคลือบ ที่เป็นฝีมือของช่างคนจีนและคนไทย ทั้งที่เป็นของในท้องถิ่น และที่รับอิทธิพลจากต่างชาติ จัดจำแนกตามสมัยและรูปแบบ

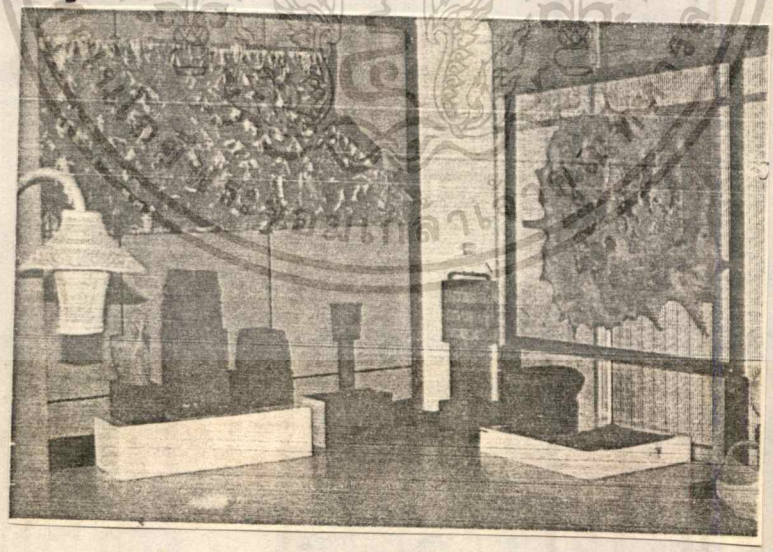

ห้องหัตถกรรม แสดงเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เป็นงานฝีมือ เช่น เครื่องใช้ที่ทำจากหวาย ไม้ไผ่ ใยมะพร้าว ย่านลิเพา ซึ่งมีรูปแบบการจัดข้อมูลแตกต่างกันไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

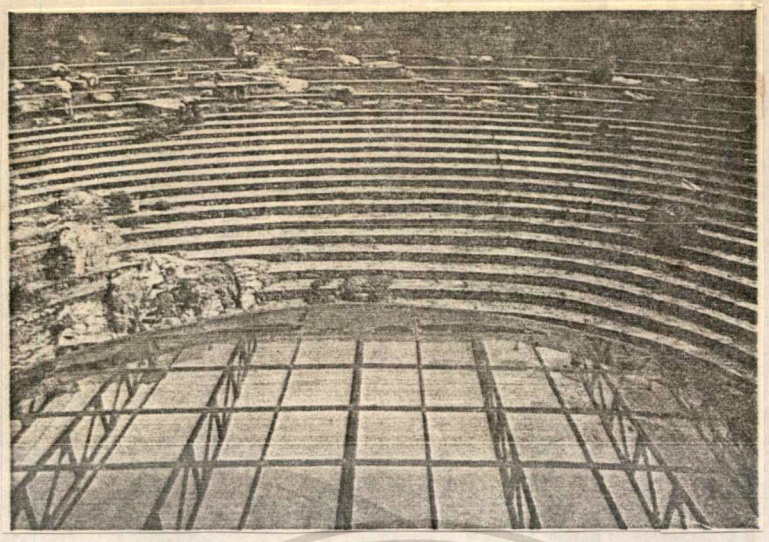

โรงละครปิด เป็นสถานที่สำหรับจัดแสดงเผยแพร่ศิลปพื้นเมืองภาคใต้ สร้างโดยปรับเชิงเขา เป็นอัฒจันทร์ จุผู้ชมได้ประมาณ 4,000 คน

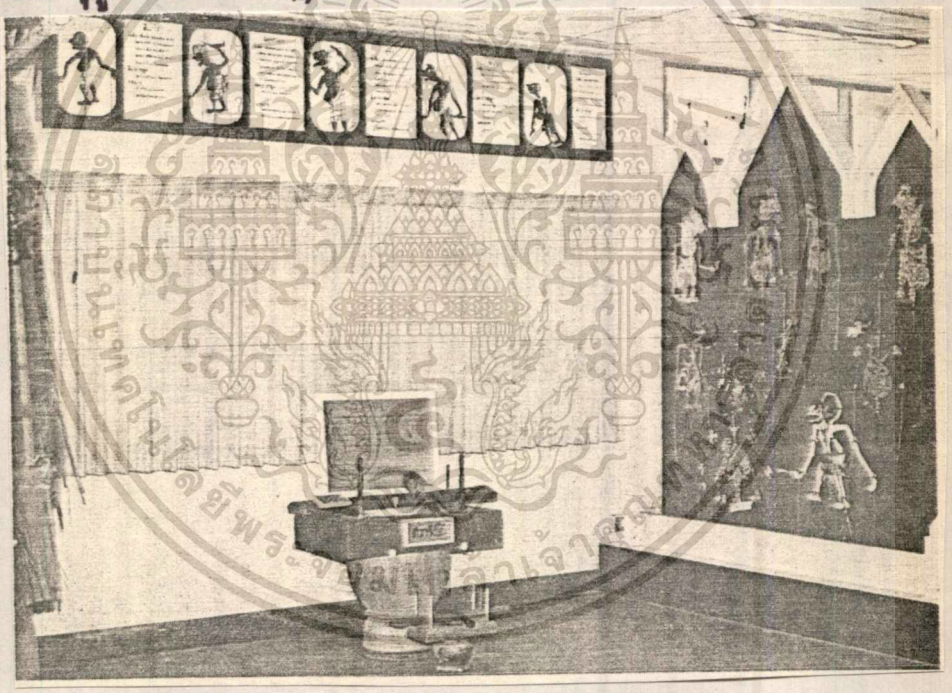

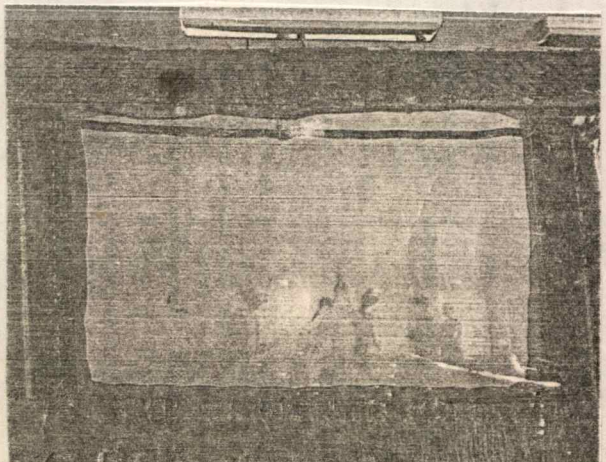

ห้องการละคร จัดแสดงการละเล่นพื้นเมืองและดนตรีพื้นเมืองภาคใต้ เช่น โนรา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้นำไปใช้

บทที่ 5 การวิเคราะห์ปัญหาที่ใช้สอยและองค์ประกอบของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถานที่ตั้งเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลในการออกแบบตกแต่งภายในซึ่งขึ้นอยู่กับประเด็นสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะย่างที่ตั้ง ศูนย์วัฒนธรรม ตั้งอยู่บนพื้นที่ใกล้เกาะผ่านอ่าวบางรัก ต. บ่อบุค อยู่ทางตอนเหนือของเกาะสมุย

ทิศเหนือ - พระใหญ่ (สำนักสงฆ์)

ทิศตะวันออก - สวนมะพร้าว

ทิศตะวันตก - ทะเล

ทิศใต้ - สวนมะพร้าว

2. ลักษณะภูมิประเทศ สภาพทั่วไปเป็นเกาะยังคงสภาพธรรมชาติ ค่อนข้างสมบูรณ์ ของสวนมะพร้าว ทะเล และภูเขา

ลักษณะดินฟ้าอากาศ ฝนตกชุก ลมแรง จะมีฝนตกชุกในเดือนพฤศจิกายน อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 28.5 องศา

3. ลักษณะตัวอาคาร ซึ่งเหมาะกับสภาพดินฟ้าอากาศ มีฝนตกชุกลมแรง ดังนั้นลักษณะอาคารจึงมีความลาดชันสูง มีรูปแบบของอาคารทางภาคใต้ ใช้หลังคาทรงปั้นหยาประยุกต์ โครงสร้างอาคารเน้นความคงทน ถาวร ฐานรากตอหม้อ ใช้คอนกรีตเสริมเหล็กหมด นอกนั้นจะเป็นไม้และผนังก่ออิฐ (ใช้อิฐในห้องถิ่น)

4. การเข้าสู่โครงการ การคมนาคมอยู่ในลักษณะที่ดี คือ มีถนนหวีราษฎร์ภักดี หรือ ถนนรอบเกาะ เป็นทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4169 เป็นถนนคอนกรีตอย่างดี มีความยาว 50 กม. เป็นวงรอบ และยังมีถนนแยกอีก 6 สาย รวม 30 กม. ซึ่งการเดินทางสามารถไปยังจุดต่าง ๆ ในระยะเวลา 30 นาที

5. สภาพแวดล้อม ทั้งเกาะยังคงสภาพเป็นธรรมชาติ ค่อนข้างสมบูรณ์ในสภาพของสวนมะพร้าว จะมีพระพุทธรูปขนาดใหญ่ตั้งเด่นเป็นสง่าบริเวณ อ่างบางรัก มีบังกาโลว์ ที่พัก 57 ห้อง และในปัจจุบันนี้จะมีโครงการสร้างสนามบินขนาดเล็ก

6. ระบบสาธารณูปโภค จะมีปัญหาเรื่องน้ำ การเจาะบ่อบาดาล การไฟฟ้ายังไม่ทั่วถึงอย่างไรก็ตาม ศูนย์กำลังดำเนินการให้ กฟภ. จัดบริการไฟฟ้าให้เร็วที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะภูมิประเทศและพื้นที่ที่เหมาะสมของศูนย์

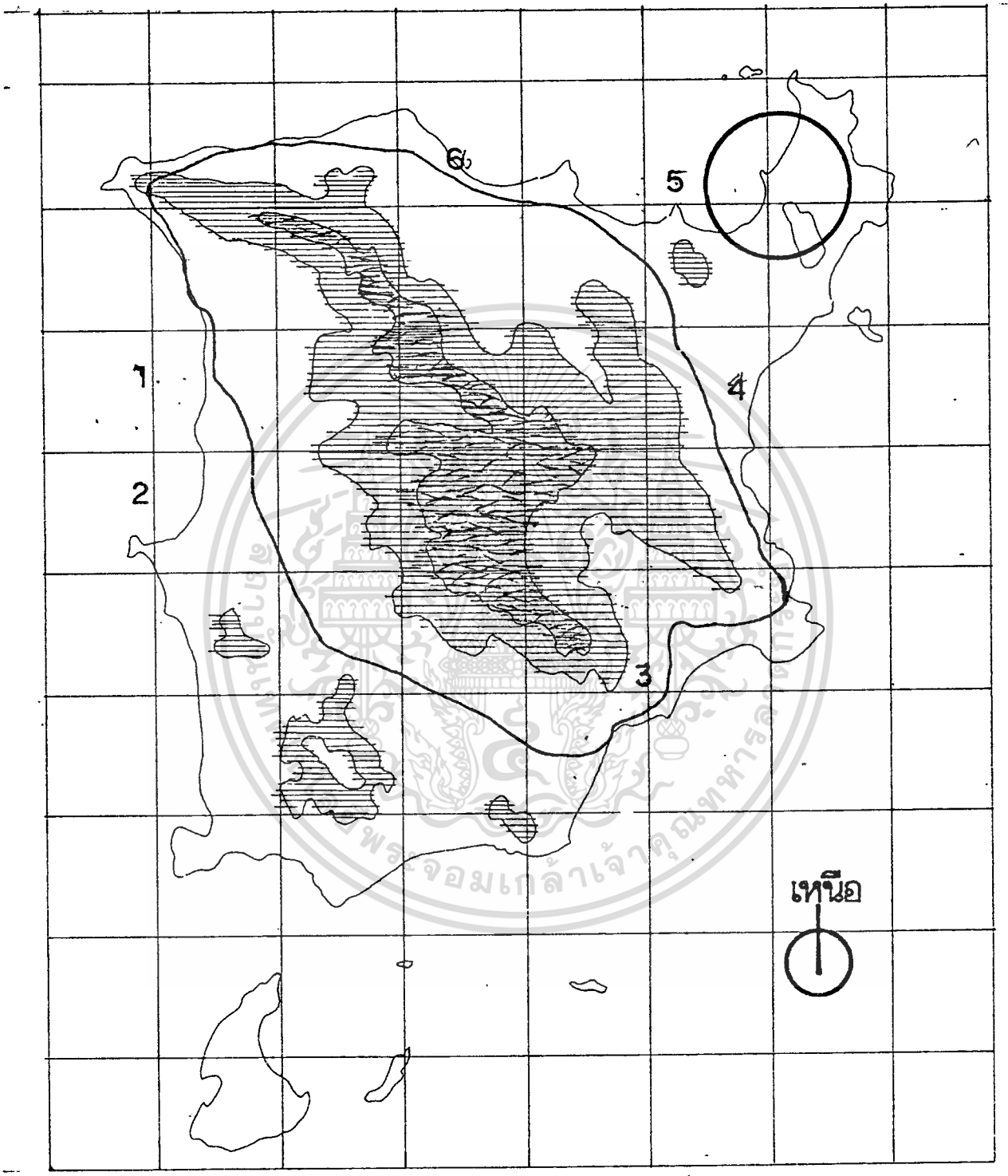

ระดับความสูง 0-100 เมตร

ระดับความสูง 100-300 เมตร

ระดับความสูง 300-600 เมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะภูมิประเทศและสถานที่ตั้งของศูนย์

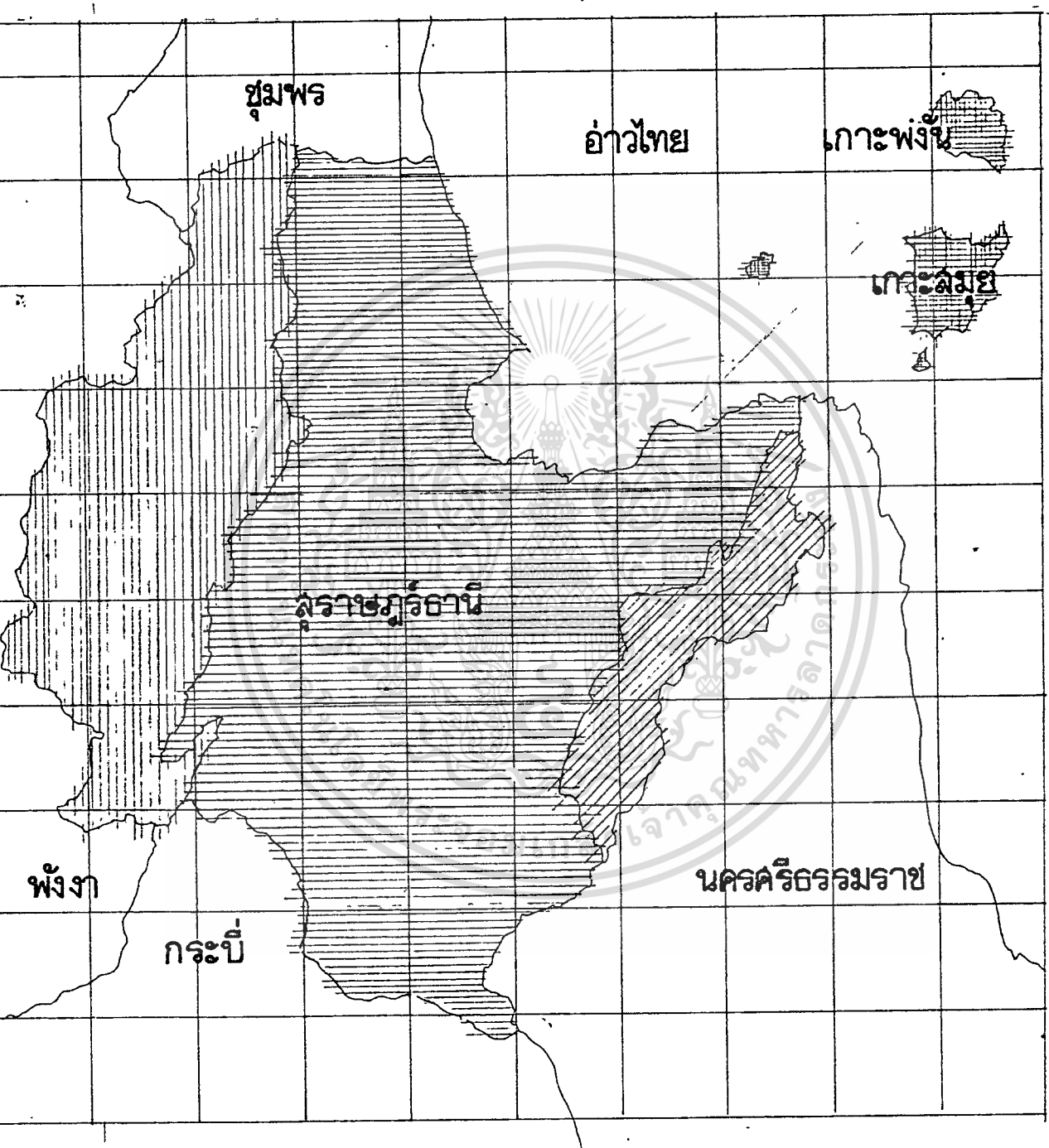

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทวิเคราะห์องค์ประกอบภายในโครงการ

เนื่องจากในประเทศไทยยังไม่มีศูนย์วัฒนธรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านที่จัดขึ้นมาอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งลักษณะและองค์ประกอบของศูนย์ประเภทนี้ มีความแตกต่างกับพิพิธภัณฑ์ที่จัดกันอยู่โดยทั่วไป ซึ่งมีส่วนประกอบและลักษณะการใช้สอย

1. กิจกรรมและการแสดงในอาคาร ประกอบด้วย กิจกรรมและการแสดงเกี่ยวกับหัตถกรรม เครื่องมือเครื่องใช้ โบราณวัตถุ ฯลฯ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 หน่วย คือ หน่วยการจัดแสดงทางวัฒนธรรม (รวมห้องประชุมเอนกประสงค์) หน่วยแสดงและขายสินค้า และหน่วยผลิตหัตถกรรมเพื่อจำหน่าย นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ด้านบริการและการบริการจัดการอีกรวมกิจกรรมที่ต้องใช้พื้นที่ประมาณ 2,500-3,200 ตารางเมตร

2. กิจกรรมและการแสดงภายนอกอาคาร

สิ่งที่ใช้พื้นที่ตั้งแสดงนอกอาคารมีพื้นที่ทั้งหมดไม่น้อยกว่า 2,400 ตาราง เมตร แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

2.1 สิ่งแสดงที่เป็นทรัพยากรมรดกวัฒนธรรม เป็นการจำลองทั้งที่เป็นตัวแทนของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น พระบรมธาตุเจดีย์จำลอง ประติมากรรมพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร โรงหนังตะลุง โรงมโนราห์ และเรือนไทยภาคใต้

2.2 สิ่งแสดงเพื่อเสริมบรรยากาศ เป็นเครื่องตกแต่งทางวัฒนธรรมเพื่อให้ได้บรรยากาศ ซึ่งจะต้องพิจารณาต่อไป หลังจากที่ได้เห็นภาพรวมของภูมิทัศน์ที่เกิดขึ้นแล้ว เช่น การจัดทางเดินคนเดี่ยวแบบทางเดินของชาวบ้าน การทอดสะพานด้วยต้นมะพร้าวต้นเดียวแบบมีราวไม้ไผ่ การขุดบ่อดินโดยมีอุปกรณ์สำหรับตักน้ำตามแบบชาวบ้าน การสร้างศาลาพักร้อนแบบของท้องถิ่นมีเผ่งน้ำและหม้อวางไว้บริการ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 เวทีกลางแจ้ง เป็นเวทีสำหรับจัดแสดงในกรณีพิเศษต่าง ๆ โดยมีเวทีและมีบริเวณที่ชมการแสดงเป็นสนามหญ้าหรือที่นั่ง หรือทำเป็นอัฒจันทร์ ความจุ 200-300 คน

3. การใช้พื้นที่เฉพาะ เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีและเทศกาลต่างๆ กิจกรรมเหล่านี้อาจใช้พื้นที่ทั้งภายในและภายนอกอาคาร หรือพื้นที่นอกศูนย์ฯ ที่เหมาะสมก็ได้ เช่น ประเพณีลอยกระทง เวียนเทียน ลากพระ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เนื้อที่ใช้สอยของโครงการ

ผู้ใช้อาคารนอกจากเจ้าหน้าที่ของศูนย์แล้วจะได้แก่ นักท่องเที่ยวและคนท้องถิ่นที่มาเที่ยวชม กิจกรรมและการแสดงต่าง ๆ จากการศึกษาด้านการตลาดประมาณว่า จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามายังศูนย์ประมาณ 208–1,480 คน/วัน ซึ่งอาจเป็นกลุ่มใหญ่ประมาณ 30–40 คน จึงคาดว่าคงจะมีผู้ใช้อาคารในช่วงหนึ่ง ๆ ประมาณ 300 คน ในการออกแบบจึงควรพิจารณาพื้นที่ใช้สอยสำหรับผู้ใช้และผู้ให้บริการด้วย รายละเอียดเนื้อที่ใช้สอยมีดังนี้

1. ส่วนบริหารและธุรการ ใช้เนื้อที่ประมาณ 192 ตารางเมตร ประกอบด้วย

- ห้องผู้จัดการ	ประมาณ	20	ตรม.
- ห้องโถง ติดต่อสอบถาม	"	50	"
- ห้องหัวหน้าฝ่ายธุรการ	"	12	"
- ห้องพนักงานบัญชีและพิมพ์ดีด	"	12	"
- ห้องหัวหน้าฝ่ายนิทรรศการและกิจกรรม	"	12	"
- ห้องทำงานช่างภาพและช่างออกแบบ	"	12	"
- ห้องสตูดิโอ	"	20	"
- ห้องอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์	"	12	"
- ห้องหัวหน้าฝ่ายผลิต/ส่งเสริม/ออกแบบ	"	12	"
- ห้องนักการตลาด/นักวิชาการหรือผู้ชำนาญ	"	12	"
- ห้องเก็บของ	"	6	"
- ห้องน้ำชาย-หญิง สำหรับเจ้าหน้าที่	"	12	"

2. ส่วนจัดแสดงภายในและห้องประชุม ใช้เนื้อที่ประมาณ 1288 ตารางเมตร ประกอบด้วย

- ห้องจัดแสดงภายใน 6 ส่วน	เนื้อที่ประมาณ	832	ตรม.
- ห้องประชุมเอนกประสงค์	"	240	"
- ห้องฉายและควบคุมเสียง	"	36	"

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ห้องแต่งตัว เนื้อที่ประมาณ 46 ตรม.
- ห้องโถงและขายบัตร " 60 "
- ห้องน้ำส้วม ชาย-หญิง " 24 "
- ห้องเครื่อง " 32 "
- ห้องเก็บของ " 16 "

3. ส่วนผลิตหัตถกรรม ใช้เนื้อที่ประมาณ 192 ตรม. ประกอบด้วย

- โรงผลิต/สาธิตการผลิตและอบรม รวมเนื้อที่ 148 ตรม.
- ห้องเก็บวัสดุดิบเพื่อการผลิต " 16 "
- ห้องเก็บผลิตภัณฑ์รอง " 16 "
- ห้องน้ำส้วม " 12 "

4. ส่วนกิจกรรมและการแสดงภายนอก ใช้เนื้อที่ประมาณ 1756 ตรม. ประกอบด้วย

- เวทีกลางแจ้ง เนื้อที่ประมาณ 80 ตรม.
- ห้องพักและเตรียมตัวของผู้แสดง " 24 "
- ห้องควบคุมเสียงแสง " 12 "
- ห้องเก็บของ " 8 "
- ห้องน้ำ/ส้วม ของผู้ชม " 32 "
- บริเวณ จัดที่นั่งของผู้ชมไม่มีอาคาร " 800 "
- ส่วนนิทรรศการภายนอก " 800 "

5. ส่วนจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองและอื่น ๆ ใน เนื้อที่ประมาณ 96 ตารางเมตร ประกอบด้วย

- บริเวณตั้งของร้านสินค้าพื้นเมือง เนื้อที่ 80 ตรม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ห้องเก็บสินค้าพื้นเมือง	เนื้อที่	16	ตรม.

6. ร้านอาหาร ใช้เนื้อที่ประมาณ 370 ตรม. ประกอบด้วย

- บริเวณจัดตั้งโต๊ะอาหาร	เนื้อที่ประมาณ	204	ตรม.
- ห้องครัว	"	52	"
- ห้องเก็บอาหารสด / อาหารแห้ง	"	9	"
- ห้องเก็บเครื่องดื่ม เหล้าเบียร์	"	9	"
- เคาน์เตอร์ แลชเชียร์	"	36	"
- ห้องน้ำ/ห้องส้วม	"	32	"
- ล็อคเกอร์พนักงาน	"	16	"
- ที่เก็บขยะ	"	6	"
- ส่วนล้างจาน	"	6	"

7. ส่วนบริเวณอื่น ๆ ใช้เนื้อที่ประมาณ 2,280 ตรม. ประกอบด้วย

- ห้องเครื่องสูบน้ำ	เนื้อที่ประมาณ	6	ตรม.
- ห้อง	"	6	"
- ห้องเครื่องกรองน้ำ	"	24	"
-	"	10	"
- ห้องนักการ/คนสวน	"	10	"
- ห้องอุปกรณ์ ทำสวน/ทำความสะอาด	"	9	"
- ที่จอดรถภายนอกอาคาร	"	600	"
- ถังเก็บน้ำใต้ดิน	"	6	"
- หอสูงเก็บน้ำ	"	4	"
- สวน	"	1,000	"
- สวนโถง	"	300	"

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ทางเดินติดต่อภายในอาคาร เนื้อที่ประมาณ 300 ตรม.

รวมเนื้อที่ใช้สอยทั้งหมด	6,174	ตรม.
จำแนกเป็นเนื้อที่ภายในอาคารประมาณ	2,674	"
เนื้อที่ภายนอกอาคารประมาณ	3,500	"

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิเคราะ ห์องค์ประกอบเนื้อที่ใช้สอยและผู้ใช้บริการ

ส่วนบริหาร

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	พท/น^2	รวม
ผู้อำนวยการศูนย์ฯ	1	15.60	20
ห้องโถง คิดคอ ชอบถาม	41.6	1.20	50
หัวหน้าฝ่ายธุรการ	1.47	8.12	12
พนักงานพิมพ์ดีด	6.66	1.80	12
หัวหน้าฝ่ายนิเทศการ	1.47	8.12	12
ช่างภาพและออกแบบ	2.79	4.30	12
สตูดิโอ	7.69	2.60	20
ห้องโสตทัศนูปกรณ์	-	12	12
หัวหน้าฝ่ายผลิต	1	12	12
นักการตลาด วิชาการ	1.47	8.12	12
เค็ดของ	-	-	6
ห้องน้ำชาย-หญิง	-	-	12

เอนกประสงค์ และภาพยนตร์

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	พท.น^2	รวม น^2
โถงพักคอย	43.30	1.20	52.00
ขายตั๋ว	4.76	2.10	10.00
นั่งชม ประชุม	3.60	0.50	180.00
เวทีแสดง	11.6	1.20	14.00
ควบคุมเสียง	4.5	8.00	36.00
พักนักแสดง	11.6	1.20	14.00
แต่งตัวผู้แสดง	11.57	1.21	14.00
ห้องน้ำสาธารณะ	-	-	24.00
ห้องน้ำนักแสดง	-	-	6.10

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เก็บของ	-	-	24.00
ห้องเครื่อง	4	6	36.00

แสดงทรัพยากรมรดกวัฒนธรรม

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	พท.ม^2	รวม ม^2
ห้องแสดงภูมิหลัง	22	7.50	160
สภาพชีวิต	27	7.50	192
การละเล่น แสดง	27	7.50	192
หัตถกรรมพื้นบ้าน	41	7.50	288

ส่วนผลิตหัตถกรรม

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	พท.ม^2	รวม ม^2
ผลิตอบรมและสาธิต	59.2	2.5	148
เก็บวัตถุดิบ	-	-	16
เก็บผลิตภัณฑ์สำรอง	-	-	16
ห้องน้ำ-ส้วม	-	1.50	12

กิจกรรมแสดงภายนอกอาคาร

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	พท.ม^2	รวม ม^2
เวทีแสดง	800	1.00	80
เครียมตัวผู้แสดง	-	-	24
ควบคุมเสียง	1	11.20	12
เก็บของ	-	-	8

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องน้ำ-ส้วม	-	-	32
บริเวณนั่งชม	800	1.00	800
แสดงนิทรรศการ	106.6	7.50	800

ส่วนรับประทานอาหาร

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	พท.น^2	รวม น.^{2}
รับประทานอาหาร	142.65	1.43	204
เตรียมอาหาร	13.30	3.90	52
เก็บอาหาร	-	-	18
เคาน์เตอร์	10.6	4.90	52
ห้องน้ำ	-	-	32
ซักล้าง	2.34	2.56	6
เก็บเศษอาหาร	-	-	6

รวมพื้นที่ทั้งหมด 2,674 ตารางเมตร

ส่วนบริการอื่น ๆ

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	พท.น^2	พท รวม น.^{2}
เครื่องสูบน้ำ	-	-	6
ห้องเครื่องกรองน้ำ	-	-	24
ห้องน้ำดนงาน	-	-	6
จอดรถ	240	24	600
ห้องสวิทบอร์ด	-	-	6
ห้องปฏิบัติงาน	-	-	10

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องนักการ คนสวน	-	-	10
เก็บอุปกรณ์	-	-	9
ถังเก็บน้ำ	-	-	6
หอสูงเก็บน้ำ	-	-	4
สวนไทย	-	-	1000
ลานโล่ง	-	-	300
ทางเดินติดต่อ	375	0.80	300

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

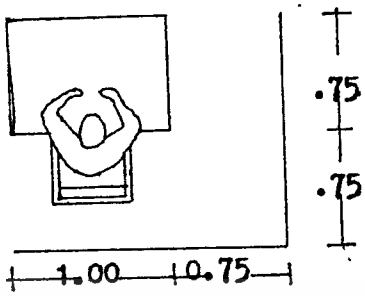

โต๊ะทำงานทั่วไป
พื้นที่ 2.6 ตารางเมตร/คน

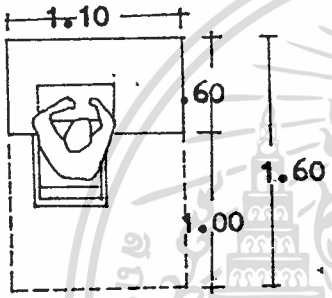

โต๊ะเจ้าหน้าที่เพิ่มพิเศษ
พื้นที่ 1.8 ตารางเมตร/คน

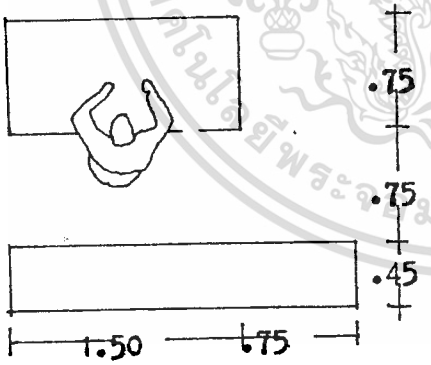

โต๊ะทำงานแผนกออกแบบ
พื้นที่ 4.3 ตารางเมตร/คน

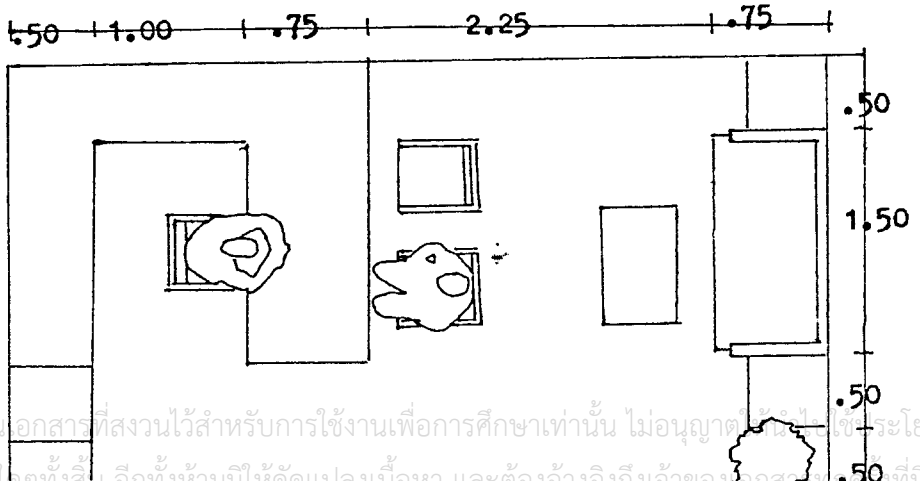

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

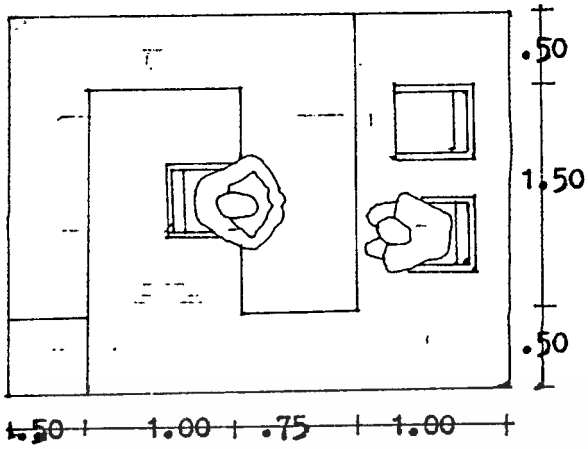

ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ฯ
พื้นที่ 8.12 ตารางเมตร/หน่วย

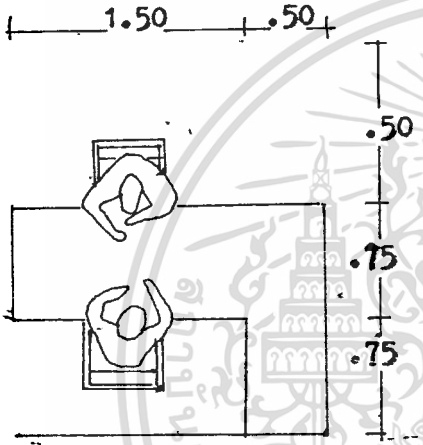

โต๊ะทำงานหัวหน้าฝ่าย/หัวหน้างาน
พื้นที่ 5 ตารางเมตร/หน่วย

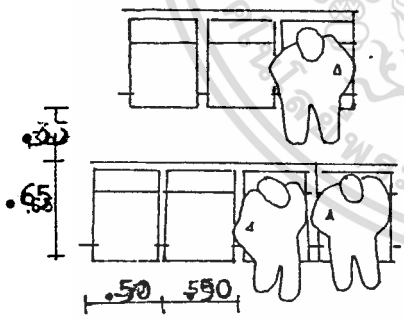

พื้นที่นั่งชมภาพยนตร์-สไลด์
พื้นที่ 0.50 ตารางเมตร/ที่นั่ง

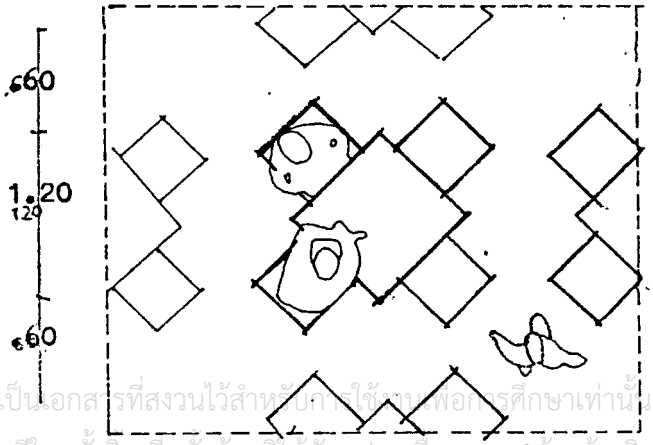

โต๊ะรับประทานอาหาร
พื้นที่ 5.76 ตารางเมตร/โต๊ะ
(โต๊ะ 4 คน)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

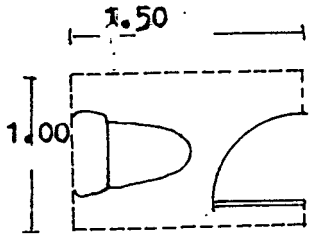

โถส้วม
พื้นที่ 1.5 ตารางเมตร/คน

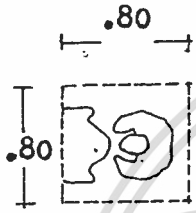

โถปัสสาวะ
พื้นที่ 0.48 ตารางเมตร/คน

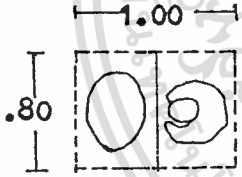

อ่างล้างหน้า
พื้นที่ 0.80 ตารางเมตร/คน

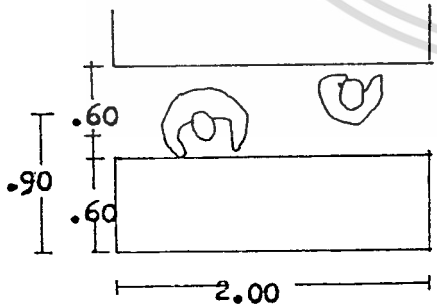

ตู้เก็บเอกสาร ชั้นหนังสือ
พื้นที่ 1.8 ตารางเมตร/คน

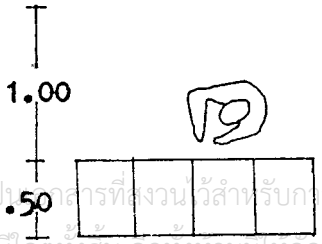

ตู้ล็อกเกอร์
พื้นที่ 0.5 ตารางเมตร/คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

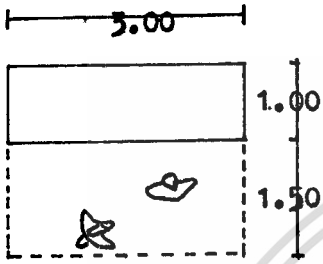

24. ตู้แสดงชมได้ด้านเดียว
พื้นที่ 7.5 ตารางเมตร/หน่วย

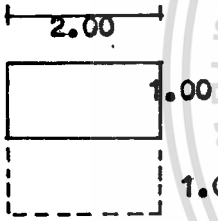

25. ตู้แสดงชมได้ด้านเดียว
พื้นที่ 4 ตารางเมตร/หน่วย

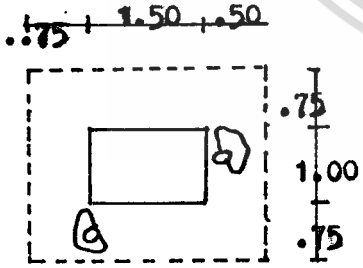

26. แท่นแสดง/ตู้แสดง ชมโดยรอบ
พื้นที่ 7.5 ตารางเมตร/หน่วย

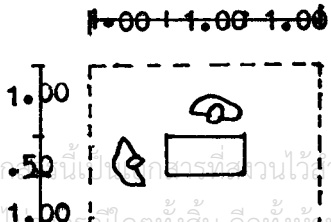

27. แท่นแสดง/ตู้แสดง ชมโดยรอบ
พื้นที่ 7.5 ตารางเมตร/หน่วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

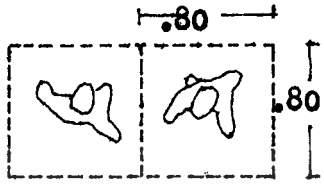

ทางสัญจรทั่วไปในอาคาร
พื้นที่ 0.64 ตารางเมตร/คน

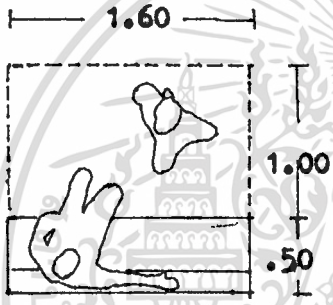

ส่วนพักคอย
พื้นที่ 1.2 ตารางเมตร/ที่นั่ง

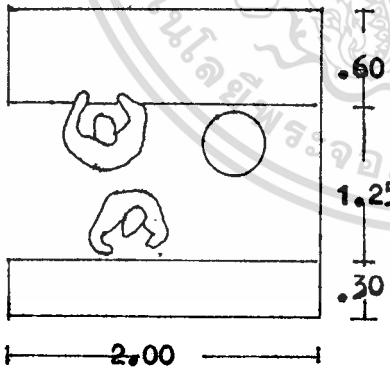

ส่วนประชาสัมพันธ์
พื้นที่ 2.1 ตารางเมตร/คน

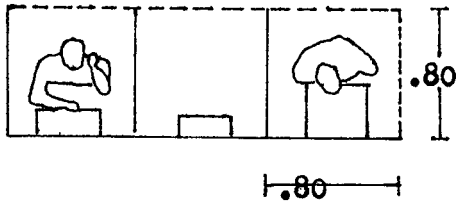

โทรศัพท์สาธารณะ
พื้นที่ 0.6 ตารางเมตร/คน
น้ำดื่มสาธารณะ
พื้นที่ 0.6 ตารางเมตร/เครื่อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

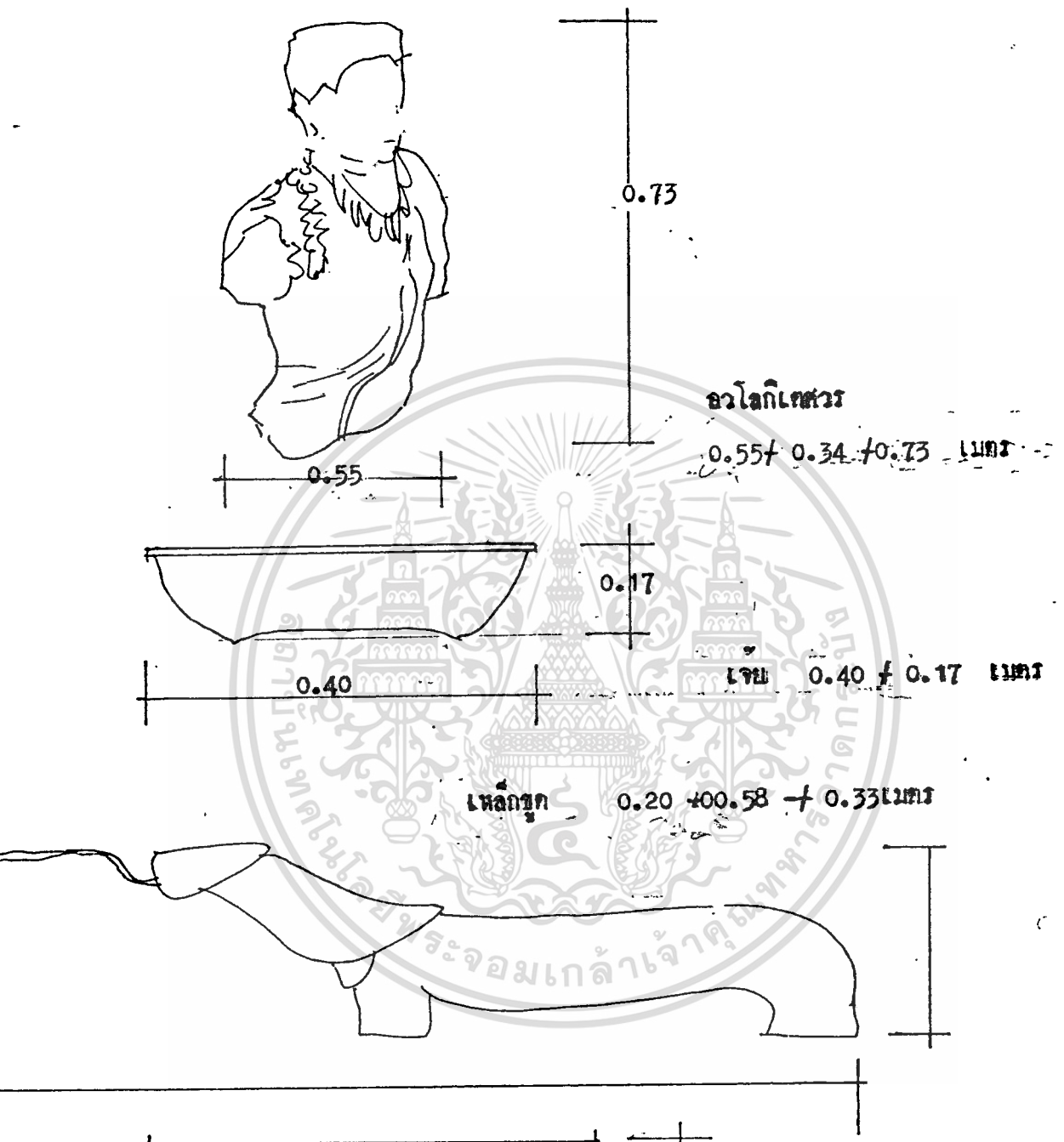

อวโลกิเตศวร

0.55 + 0.34 + 0.73 เมตร

เทพ 0.40 + 0.17 เมตร

เหล็กยุก 0.20 + 0.58 + 0.33 เมตร

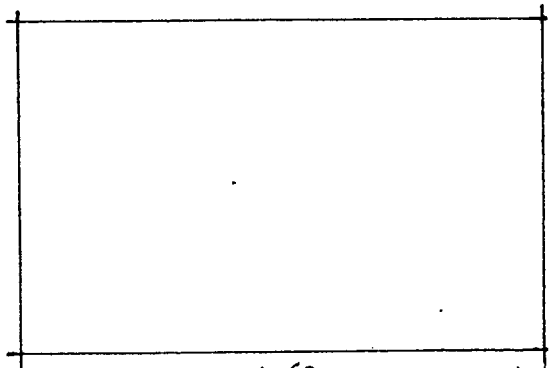

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น ทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฐาน 1.60 × 1.60 × 1.80 เมตร

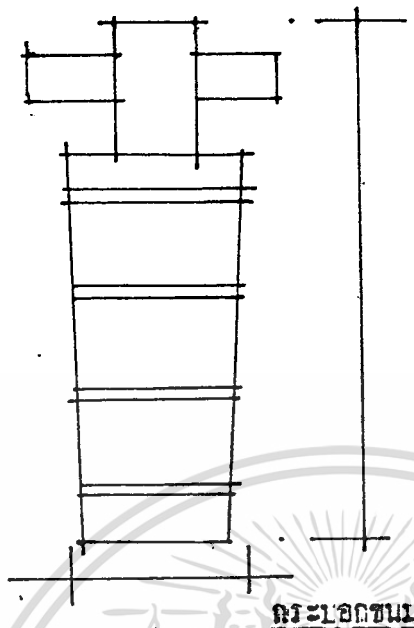

กระบอกขนมจีน 14 ∤ 0.50 เมตร

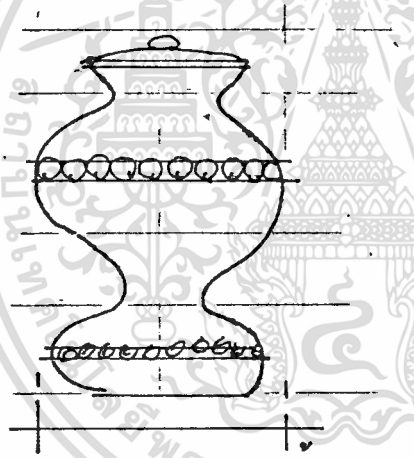

หม้อสวด 0.25 ∤ 0.32 เมตร

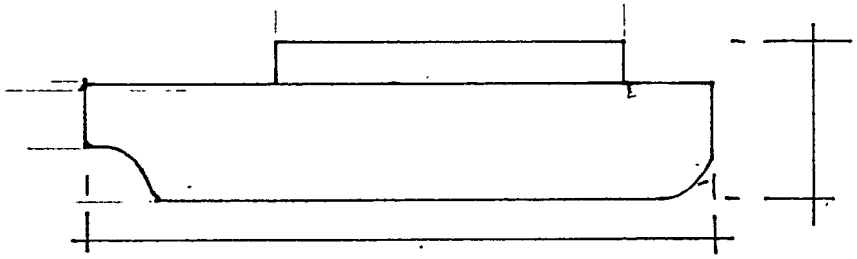

ครกหิน 0.75 ∤ 0.35 เมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

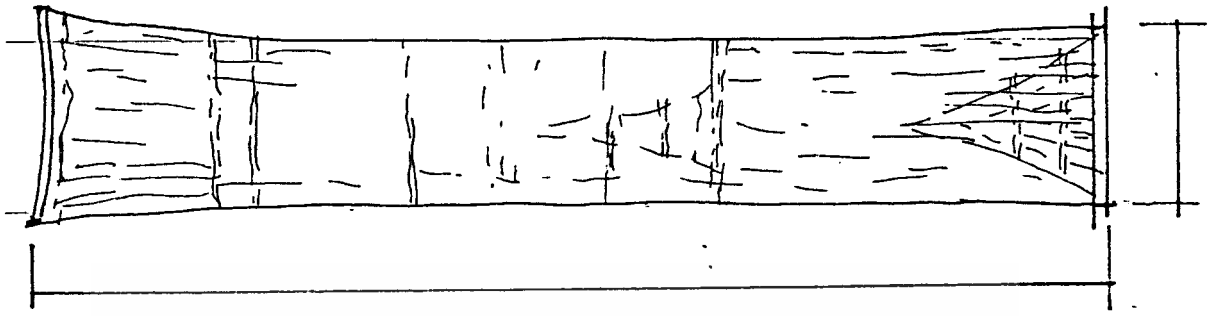

ไขกัดปลาขนาด 0.25 ∱ 0.25 ∱ 1.10 เมต

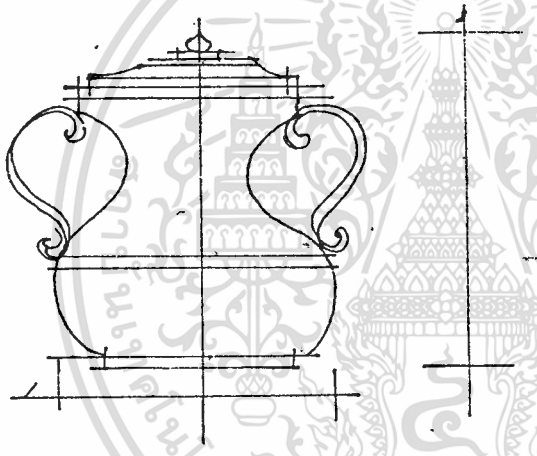

หม้อทองเหลือง 0.30 ∱ 0.45 ∱ 0.30 เมต

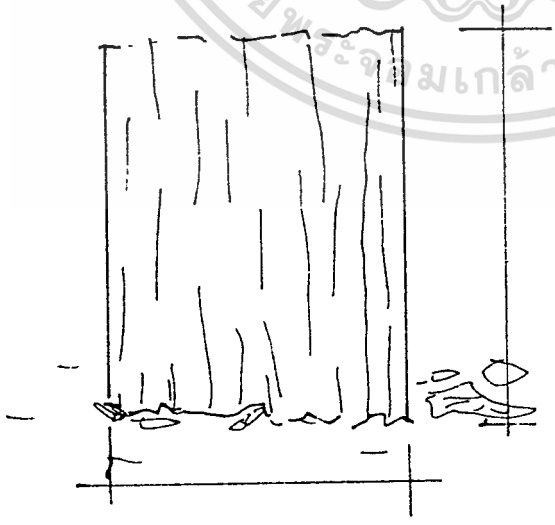

ครกไม้ 0.30 ∱ 0.30 ∱ 0.45 เมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ตัวอย่างพฤติกรรมของกุ้งแสดง

เวลาเข้า-ป่าย กิจกรรม	9.00 - 9.05 12.00 - 12.05 5 นาที	9.05 - 9.10 - 9.30 12.05-12.10 -12.30 30 นาที	9.30 - 10.30 12.30 - 14.30 60 นาที	10.30 - 11.00 14.30 - 15.00 30 นาที	11.00 - 12.00 15.00 - 15.30 60 นาที	หมายเหตุ
พฤติกรรมผู้ใช้	มาถึงแจ้งเข้าสถานที่	เข้าชายใน ชมนิทรรศการ, การสาธิต	ชมนิทรรศการ, การสาธิต	ซื้อสินค้าของที่ระลึก	เตรียมกลับ	รอบปกติวันละ 2 รอบ 9.00-11.00น 12.00-13.00น
พฤติกรรมผู้ให้		การแสดงต่าง ๆ	การแสดงภายในและพิธีต่างๆ	แสดงการละเล่น	พัก	รอบพิเศษ
การละเล่น,แสดง	เตรียมพร้อม	เริ่มแสดง	แสดงพิธีต่างๆ ตามขั้นตอน	สาธิต ฝึกสอน	ส่งนักท่องเที่ยว	15.00-17.00น

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

การวิเคราะห์พฤติกรรมและความสัมพันธ์ของผู้ใช้สอยอาคารศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและหัตถกรรมพื้นบ้าน ศูนย์สามารถแบ่งการใช้สอยออกเป็น

ผู้รับบริการ	นิทรรศการ	ส่วนอาหาร	บริหารบริการ	ประชุม ภาพยนตร	ร้านค้าของที่ระลึก	แสดงภายนอก	สาธิตอบรม
แขกทั่วไป	○	○			○	○	○
นักท่องเที่ยว-เทศ	○	○		○	○	○	○
นักท่องเที่ยว-ไทย	○	○		○	○	○	○
แขกพิเศษ	○	○	○	○	○	○	○
ผู้ให้บริการ							
ผู้อำนวยการศูนย์		○	○	○			
เจ้าหน้าที่-ประจำ	○	○	○	○			○
เจ้าหน้าที่-บริการ	○	○	○	○			○
นักการ		○	○	○			
ผู้มาติดต่อ							
เช่น เจ้าหน้าที่เมืองโบราณ			○				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสัมพันธ์ของผู้ใช้ ผู้ให้บริการ จากศูนย์

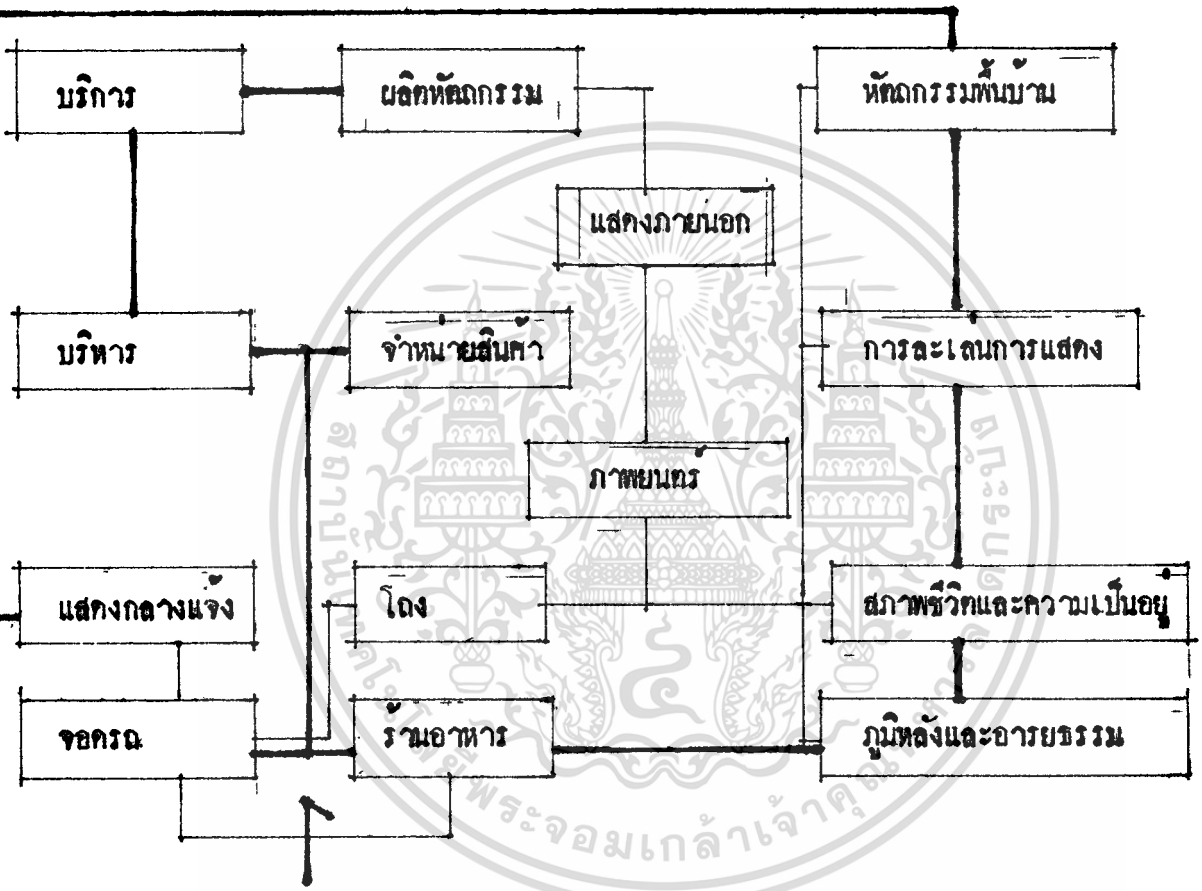

ผู้ให้บริการ

ผู้ใช้บริการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางแสดงค่าความสัมพันธ์

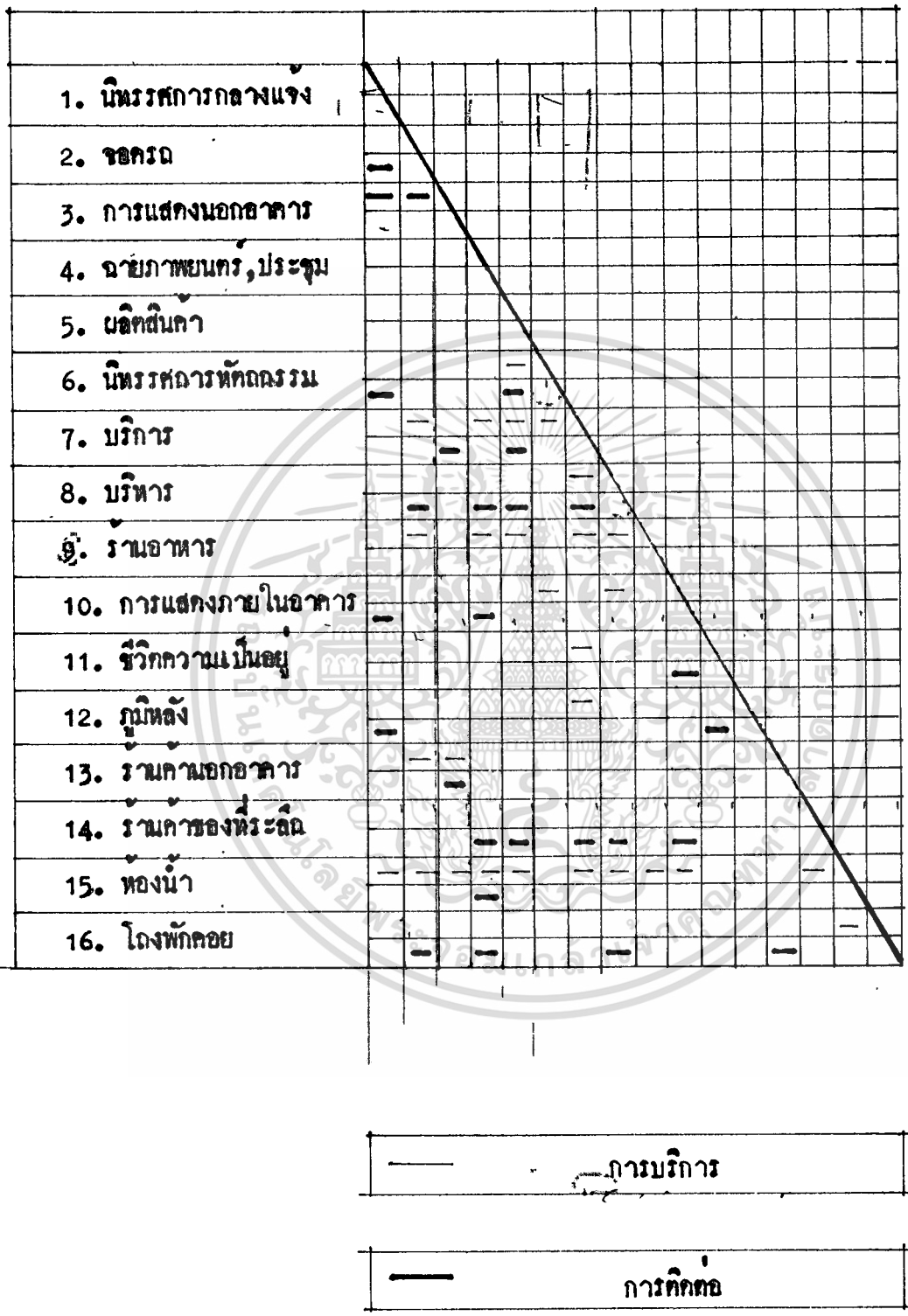

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

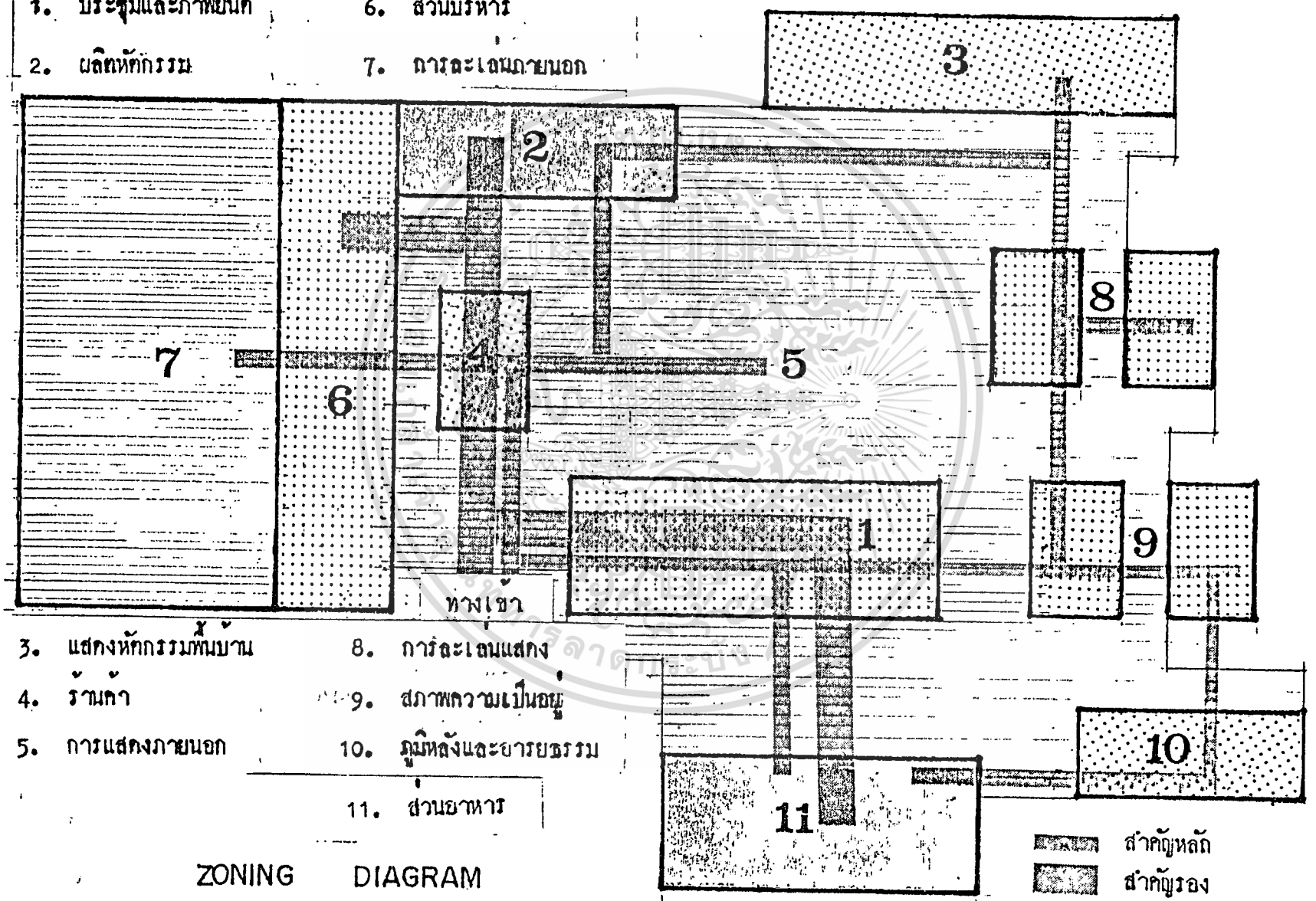

ZONING DIAGRAM

ระบบปรับอากาศในอาคาร

การปรับอากาศ หมายถึง การควบคุมอุณหภูมิ การเคลื่อนไหว ความชื้นและความบริสุทธิ์ ของบรรยากาศในเนื้อที่จำกัดที่โดยที่หนึ่ง โดยเครื่องปรับอากาศ ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนสำคัญ คือ

- ส่วนอัดอากาศหรือเพิ่มความดัน **compressor**
- ส่วนระบายความร้อน **condensing unit**
- ส่วนลดความร้อน **expansion unit**
- ส่วนทำความเย็น **fan coil unit** สำหรับเครื่องขนาดเล็กและ **air handling unit** สำหรับเครื่องขนาดใหญ่

หลักการทำความเย็นโดยทั่วไป จะประกอบด้วย วงจรน้ำยาซึ่งมีอยู่ 2 ส่วน ส่วนหนึ่งจะมีความดันสูง อีกส่วนหนึ่งจะมีความดันต่ำ ส่วนที่ระบายความร้อนจะอยู่ในส่วนที่มีความดันสูง และส่วนที่ทำความเย็นจะอยู่ที่มีความดันต่ำ โดยมีส่วนอัดอากาศ อยู่ระหว่างกลางที่มีความดันต่ำไปยังที่มีความดันสูง และลิ้นความดันจะอยู่ระหว่างความดันทั้งสองเช่นเดียวกัน

ก่อนที่น้ำยาจะผ่านลิ้นความดัน จะมีสภาพเป็นของเหลวที่มีความดันสูง เมื่อผ่านลิ้นลดความดันแล้ว จะแปรสภาพเป็นละอองน้ำยาที่มีความดันต่ำ และระเหยกลายเป็นไอ พร้อมทั้งดูดความร้อนเข้ามา ทำให้ส่วนที่ทำความเย็นมีอุณหภูมิต่ำลง

ตัวกลางที่ทำหน้าที่รับความเย็นมาจากส่วนที่ทำความเย็น สำหรับการปรับอากาศคือ ลม และน้ำ เช่นเดียวกับตัวกลางที่ช่วยระบายความร้อนออกจากส่วนที่ระบายความร้อนจะเป็นลม หรือน้ำก็ได้ ตัวกลางนี้จะเป็นตัวกำหนดข้อแตกต่างระหว่างระบบปรับอากาศชนิดต่าง ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชนิดของระบบปรับอากาศ แบ่งออกได้เป็น 3 ชนิด คือ

1. ระบบ **window system**
2. ระบบ **split system**
3. ระบบ **chilled system** ซึ่งแบ่งชนิดที่ระบายความร้อนด้วยน้ำและชนิดระบายความร้อนด้วยอากาศ

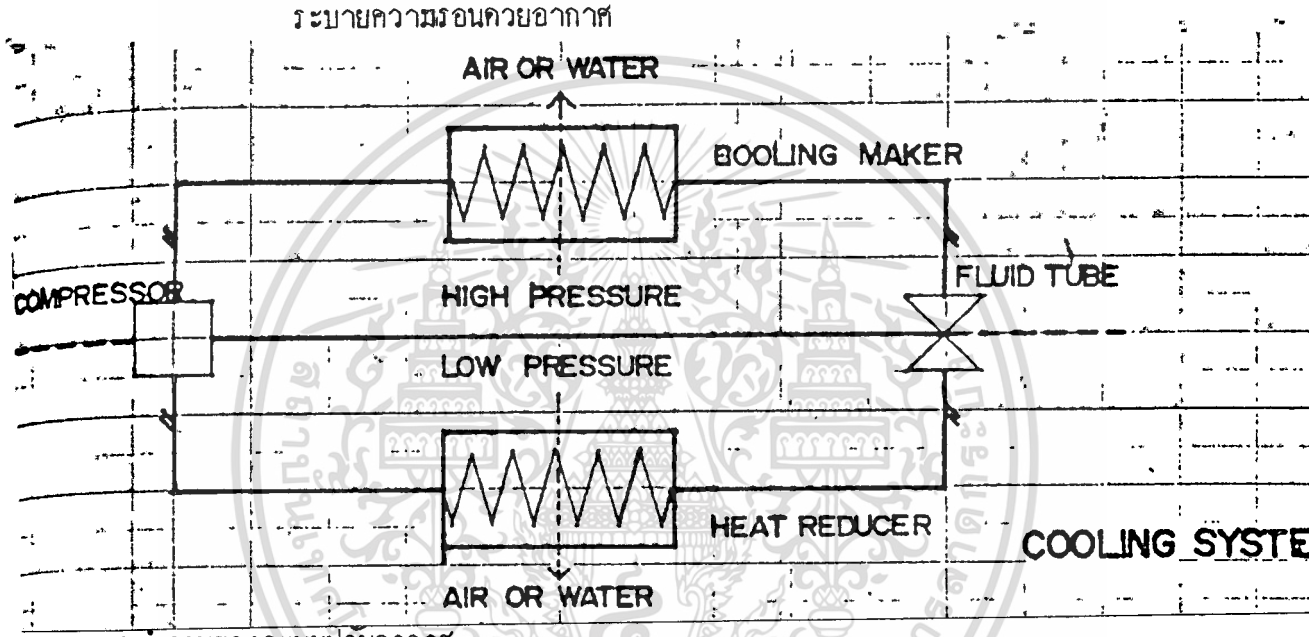

การทำงานของระบบปรับอากาศ

ตัวกลางที่ทำหน้าที่รับความเย็นสำหรับระบบ **window** และระบบ **split** คือลด ซึ่งเครื่องจะทำให้ลมเย็นเสียก่อน แล้วเป่าเข้าไปในห้องโดยตรง ส่วนระบบ **chilled water** ชนิดระบายความร้อนด้วยน้ำ ซึ่งทำหน้าที่ดูดลมภายในห้องเข้ามาผ่านท่อน้ำเย็น แล้วเป่าออกไปเป็นลมเย็นอีกทีหนึ่ง น้ำที่ระบายความร้อนจะทิ้งไปเลย หรือนำกลับมาใช้ใหม่ก็ได้ โดยใช้ **cooling tower** ทำหน้าที่ช่วยทำให้น้ำเย็นลงก่อนที่จะหมุนเวียนไประบาย - ความร้อน ที่เครื่องใหม่อีก โดยมีปั๊มน้ำเป็นอุปกรณ์ช่วย

ระบบปรับอากาศสำหรับอาคารขนาดใหญ่ สามารถแบ่งออกได้ 4 ระบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ระบบแอร์สปลิท **air cooled split system**
2. ระบบแอร์หน้าต่าง **water cooled direct expansion systey**
3. ระบบชิลเลอร์ระบายความร้อนด้วยอากาศ **air cooled chilled water system**
4. ระบบชิลเลอร์ระบายความร้อนด้วยน้ำ **water cooled chilled water system**

ข้อดีและข้อเสียของแต่ระบบ

1. แอร์แบบหน้าต่าง ราคาถูก ติดตั้งง่าย และสามารถโยกย้ายเปลี่ยนที่ไปติดตั้งที่อื่นได้ง่าย แต่ไม่สวยงาม มีเสียงดังรบกวน ในอาคารใหญ่ ๆ จึงต้องมีวิศวกรควบคุม และการซ่อมบำรุงรักษากระจาย ไม่อาจรวมไว้ที่จุด ๆ เดียวได้
2. แอร์แบบสปลิท ขนาดเครื่อง ตั้งแต่ 20,000 บีทียู/ชม. ขึ้นไป มีราคาแพงพอ ๆ กับแบบหน้าต่าง เงียบกว่า แต่การติดตั้งยุ่งยาก และโยกย้ายลำบากกว่าแอร์แบบหน้าต่าง
3. แอร์แบบชิลล์ชนิดระบายความร้อนด้วยอากาศ เหมาะกับบ้านที่มีที่ติดตั้ง เครื่องระบายความร้อนอยู่ห่างจากตัวบ้านมาก และอาจเหมาะกับบ้านของเศรษฐีขนาดใหญ่ เพราะการดูแล - รักษายากกว่าแบบหน้าต่างและแบบสปลิท

ในงานขนาดเล็ก จึงนิยมแอร์สปลิทมากกว่า เพราะติดตั้งง่ายราคาถูกมีคุณภาพดีพอสมควร แต่แอร์สปลิทก็มีข้อจำกัดที่ความยาวของท่อน้ำยา ซึ่งยาวมากไม่ได้ (ดีที่สุดประมาณ 6 เมตร) เนื่องจากปัญหาของกำลังส่งของส่วนอัดอากาศหรือคอมเพรสเซอร์ และมีปัญหาที่เกิดจากการที่น้ำมันหล่อลื่นที่ปนไปกับน้ำยา ซึ่งวิ่งไปแล้วไม่กลับมา และตกค้างอยู่ เพราะท่อน้ำยายาวมาก และอาจทำให้ส่วนอัดไหม้ได้ นอกจากนี้เครื่องระบายความร้อนเครื่องหนึ่ง ๆ ไม่ควรจะโยงกันกับเครื่องส่งลงเย็นนี้หลาย ๆ ตัว เพราะมีปัญหาการกระจายน้ำยา ไปยังเครื่องส่งลมเย็น แต่ละตัวเครื่องส่งลมเย็นทุกตัวที่ต่อโยงกันนี้ จะต้องใช้พร้อมกัน และควบคุมคุณภาพของอุณหภูมิเพียงห้องเดียว การที่ท่อน้ำยายาวทำให้ต้องใช้เทคนิคการเดินท่อที่ถูกต้องนี้ ราคาท่อ และน้ำยาแพง โอกาสที่น้ำยาจะรั่วมีมากขึ้นอีก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในการหลีกเลี่ยงการใช้ท่อน้ำยายาว ๆ อาจทำให้ได้โดยติดตั้งเครื่องส่งลมเย็นไว้ไม่ห่างจากเครื่องระบายความร้อนจนพ้นอันตรายแล้ว จึงต่อท่อลมจากเครื่องส่งลมเย็นนี้ไปยังบริเวณที่ต้องการปรับอากาศ ท่อลมมีความยาวตั้งแต่ 10 เมตร ถึง 40 เมตร หรืออาจจะมากกว่า แล้วแต่กำลังอัดลมของเครื่อง ท่อส่งลมยิ่งยาวก็ยิ่งต้องใช้มอเตอร์ที่มีแรงม้ามากขึ้น ปัญหาในการเดินท่อลมก็คือ การที่ท่อลมที่มีขนาดใหญ่ (ประมาณ 0.05 ตร. เมตร/ตัน สำหรับท่อลมส่งและลมกลับ) ทำให้การเดินท่อลมยาว ๆ ลำบาก เพราะท่อต้องผจญกับสิ่งยึดกีดขวางนานับประการ (ในการเดินท่อลมยุ่งยากพอสมควร แล้วการเดินท่อลมกลับซึ่งใหญ่เช่นกัน ยิ่งยุ่งยากมากกว่าและในการติดตั้งเครื่องส่งลมเย็น ห่างจากบริเวณปรับอากาศ หากจะให้ลมกลับไปยังเครื่องลมเย็นโดยไม่ผ่านบริเวณอื่น ที่ไม่ต้องการปรับอากาศ ต้องอาศัยท่อลมกลับ)

ส่วนระบบชิลเลอร์ ซึ่งเป็นระบบที่ทำให้น้ำเย็นไปยังเครื่องส่งลมเย็นต่าง ๆ ระยะห่างระหว่างเครื่องส่งลมเย็นกับเครื่องชิลเลอร์ จะเป็นเท่าใดก็ได้ ยิ่งไกลมากเพียงใดก็เพียงแต่ใช้ปั๊มที่ให้แรงดันสูงขึ้น และเพิ่มขนาดท่อน้ำเท่านั้น ถึงราคาแพงแต่ก็ไม่มีผลทำให้เครื่องเสียได้ เครื่องชิลเลอร์เครื่องหนึ่ง ๆ สามารถจ่ายน้ำเย็นไปยังเครื่องส่งลมเย็นได้หลายตัว

<u>ระบบปรับอากาศที่เหมาะกับโครงการ</u>

ควรใช้ระบบ **water cooled chilled water system** เพราะเหมาะสมกับอาคารที่มีขนาดใหญ่ เช่น โรงแรม โรงพยาบาล ฯลฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

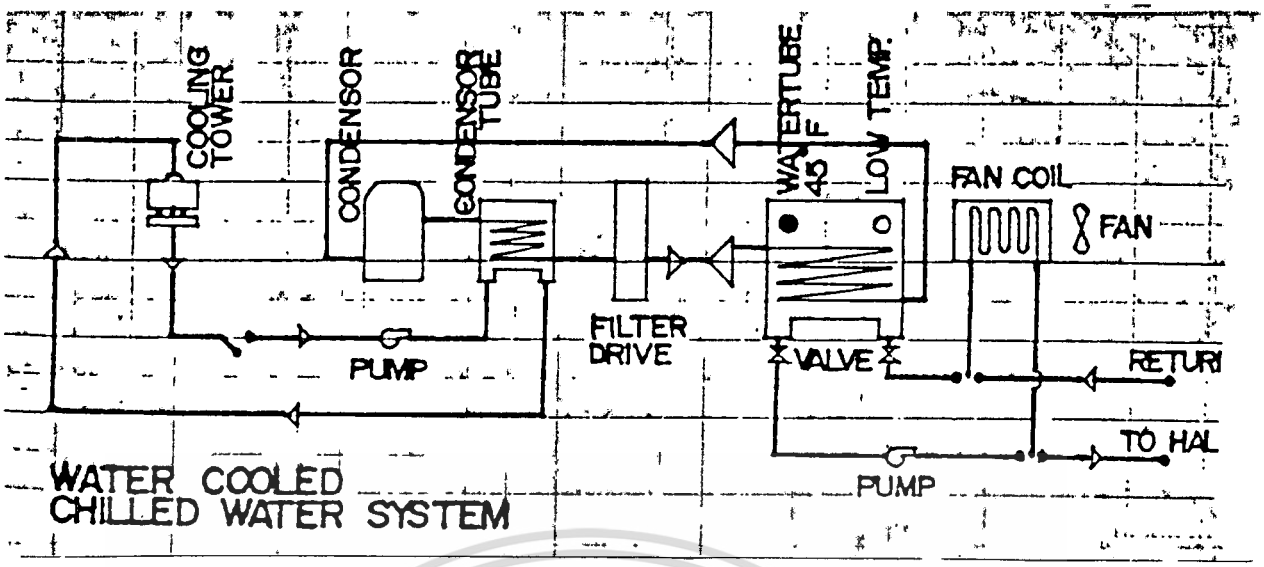

แสดงการทำงานของระบบชิลเลอร์

หลักการทำงานของเครื่องปรับอากาศในระบบที่เลือกใช้

ในระบบนี้ คือ การส่งความเย็นไปยังบริเวณที่ต้องการ โดยผ่านท่อส่งและใช้น้ำเป็นตัวกลางนำ คือ เครื่องทำความเย็นจะทำให้เย็น แล้วปั๊มส่งไปตามท่อซึ่งห่อหุ้มด้วยฉนวนส่งไปยังส่วนต่าง ๆ ในอาคารที่ต้องการปรับอากาศ โดยมีอุปกรณ์ที่เรียกว่า **unit** หรือ **air handling unit** เปลี่ยนสภาพจากน้ำเย็นเป็นลม โดยผ่านน้ำเย็นไปใน **coil** เล็ก ภายใน **fan coil unit** นั้น และเป่าลมผ่าน **coil** กลายเป็นลมเย็นออกมา น้ำเย็นจะหมุนเวียนกลับไปยังเครื่องทำความเย็น เพื่อทำให้เย็นขึ้นอีก ระบบนี้ให้การประหยัด ในการปฏิบัติงาน นอกจากนั้น ตัว **fan coil** ก็สามารถให้ความเย็นได้อย่างรวดเร็ว และให้ความสะดวกในการเปิดปิดเฉพาะส่วนได้ โดยแยก **fan coil** หลาย ๆ ตัวตามจุดต่าง ๆ ควบคุมอุณหภูมิด้วย **thermostat** ที่ติดตั้งไว้สำหรับตั้งอุณหภูมิของอากาศภายในห้อง โดยมักจะต่อเชื่อมกับสวิทช์ของพัดลมใน **fan coil** นั้น พัดลมที่ใช้โดยทั่วไปจะมีความเร็ว 3 จังหวะ ส่วนอาคารที่มีขนาดใหญ่ เช่น โถงแสดงงาน โถงประชุม ฯลฯ ที่มีพื้นที่ใหญ่มาก และไม่อาจใช้ **fan coil unit** เป่าลมโดยตรงเพราะพื้นที่มากเกินกว่าลมจากจุด ๆ เดียวจะไปทั่วถึง ก็ใช้วิธีเป่าลมเย็นจาก **fan coil** ไปในที่ท่อส่งซึ่งเชื่อมโยงกันไป และมีช่องปล่อยลมกระจายไปทั่ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การระบายอากาศในส่วนที่ได้รับการปรับอากาศนั้น ทำได้โดยหมุนเวียนอากาศผ่านส่วน **fan coil unit** โดยที่ส่วน **fan coil unit** นั้นจะมีการทิ้งอากาศ ที่ใช้ในห้องออกสู่อากาศภายนอก แล้วดูดเข้าอีกจากอากาศบริเวณบริสุทธิ์ภายนอก เป็นการหมุนเวียนอากาศในห้อง การที่จะ **return air** ภายในห้องกลับสู่ส่วน **fan coil** นั้น อาจทำโดยใช้ **return air duct** เดินบนส่วนในเพดานไป หรืออาจทำเป็น **grill** ที่ห้อง **fan coil** เลยก็ได้ ถ้าผนังของห้อง **fan coil** นั้นอยู่ติดกันกับห้องนั้น ๆ แต่ต้องแล้วแต่ความพอดีพอเหมาะในการประการต่าง ๆ เช่น ระยะทางในการหลบ หรือประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่นั้น เช่น ห้องอาหาร การส่งอากาศกลับจะต้องคิดถึงคลื่นที่มาจากเคาน์เตอร์ หรือครัวที่อยู่ติดกันไม่ให้มีทิศทางไปสู่บริเวณที่ผู้คนนั่งทานอาหารอยู่ เป็นต้น ในกรณีนี้จึงอาจให้ส่วนที่แอร์ไหลกับไปอยู่ใกล้ทางส่วนใกล้ครัว เป็นต้น นั้นอากาศก็จะเริ่มลงสู่ที่ต่ำและถูกดูดกลับท่อดูดอากาศกลับ ซึ่งจะมีผลทำให้อากาศภายในห้องเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา

การเคลื่อนไหวของอากาศภายในห้องขึ้นอยู่กับ

1. แรงที่เกิดจากใบพัด
2. คุณลักษณะตามธรรมชาติของอุณหภูมิซึ่งส่วนใหญ่เครื่องปรับอากาศ จะอยู่บนหลังคาตึก อากาศเย็นจะลดต่ำลง และอากาศร้อนจะลอยตัวสูงขึ้นกลับไปยังเครื่องปรับอากาศ

ส่วนความเร็วของอากาศภายในท่อที่จะไม่ทำให้เกิดเสียงรบกวน และได้ผลดีควรอยู่ในเกณฑ์ 6000

อากาศที่ส่งผ่านท่อควรมีอุณหภูมิต่ำกว่าอากาศภายในห้อง 20 องศา - 30 องศา ฟาเรนไฮ เพื่อชดเชยกับความร้อนภายนอกที่แทรกซึมเข้ามา หรือเข้ามาในขณะเปิดประตู

<u>หัวจ่ายลม</u> **air supply**

หน้ากากลมโดยทั่ว ๆ ไป จะเรียกรวม ๆ กันว่า **air suppy**

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

- หน้ากากจ่ายลม เรียกว่า **supply air grille**
- หน้ากากลมกลับ เรียกว่า **reture air grille**
- หน้ากากติดเพดาน เรียกว่า **air diffuser**
- หน้ากากติดข้างฝา เรียกว่า **air register**

ชนิดของหัวจ่ายที่มีใช้ในปัจจุบัน แยกออกเป็น 2 ชนิดใหญ่ ๆ คือ

1. <u>ชนิดติดเพดาน</u> **air diffuser**

เท่าที่มีอยู่ในขณะนี้ คือ มีแบบสี่เหลี่ยมซึ่งมีทั้งแบบสี่เหลี่ยมจตุรัส และแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าแบบ **slot** และในบางแห่งเจาะผ้าเป็นรูใช้แทนหัวจ่าย ซึ่งมองดูเผิน ๆ จะไม่เห็น

2. <u>ชนิดติดข้างฝา</u> **air register**

ชนิดนี้มักจะทำให้ใบปรับลมเอียงทำมุมได้ 0 องศา - 22 องศา หรือ 45 องศา และมีใบปรับลมทั้งแนวนอนและแนวตั้ง เพื่อให้หันได้ทิศทางลม และปรับให้ลมพุ่งไปถึงตำแหน่งที่ต้องการได้ หัวจ่ายแบบนี้จะใช้กันน้อยที่ไม่สามารถเดินท่อลมในฝ้าได้ เช่น ในกรณีที่ต้องการเดินท่อลอยแล้วตีกล่องไม้ทับ หัวจ่ายจะต้องติดอยู่ข้างกล่อง หรือเดินท่อแบบฝาผนังแล้วเจาะช่อง ใส่หัวจ่ายเป่าลมเข้ามาในห้อง ลักษณะการเป่า เป่าในแนวราบ กล่าวกันว่าความเร็วของลมที่มาปะทะตัวคน ไม่ควรเกิน 50 ฟุต/นาที สำหรับที่ที่คนเพียงแต่เดินผ่านไปมาไม่ควร - เกิน 120 ฟุต/นาที และมักจะเลือกให้มีระยะเป่าที่ระดับสูงจากพื้น 6 ฟุต-3/4 ของความกว้างของห้อง คือระยะเป่าของ **register** ไม่ควรเกิน 10 ม.

<u>ลมกลับ</u> **return air system**

ลมที่เป่าออกแล้วจะต้องถูกดูดกลับเข้าเครื่อง เพื่อทำให้เย็นแล้วจึงถูกส่งไปเป่า เนื่องจากลมภายนอกห้องร้อนกว่าลมเก่า ตัวเราใช้ลมจากภายนอกทั้งหมด เครื่องจะต้องมี -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การให้แสงในโถงนิทรรศการ

1. แสงธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้ควรคำนึงถึงในการนำแสงธรรมชาติมาใช้ได้แก่

ก. การใช้แสงสว่างจากด้านข้าง

เมื่อได้รับแสงสว่างที่อยู่ในระดับต่ำ ทำให้ด้านข้างหลังของวัตถุได้รับแสงไม่เพียงพอ เมื่อมองออกไปนอกหน้าต่างจะมีแสงจ้า ทำให้ตาพร่า เกิดเงาผู้ชมปรากฏบนวัตถุและเปลืองเนื้อที่ จึงควรแก้ปัญหาโดย

- มีหน้าต่างบานเดียว แม้ห้องจะมีขนาดใหญ่ถึง 24 คูณ 32 เมตรก็ตาม
- ขอบหน้าต่างต้องอยู่สูงกว่าระดับสายตาผู้ชม
- ขอบหน้าต่างต้องลึก เพื่อไม่ให้แสงเกิดเฉพาะกลางห้อง
- ต้องไม่ให้มีอะไรมากั้นหน้าต่าง เพราะจุดกระทบของแสงที่ดี อยู่ในระหว่าง 45 องศา - 70 องศา
- หน้าต่างต้องกว้างเป็น $\frac{1}{2}$ ของความกว้างของห้อง และมีความสูง $\frac{1}{2}$ ของความลึกของห้อง

เมื่อหน้าต่างมีประมาณ 25% ของพื้นที่ห้องทั้งหมดจากเพดาน ในการแก้ไขแล้ว แต่ไม่อาจแก้ไขนัยน์ตาพร่าได้ ต้องแก้ไขอีกโดย

- ใช้กระจกหน้าต่างที่มีแก้วเป็นรูปสามเหลี่ยมยื่นออกไป แต่ก็เป็นการสิ้นเปลืองมาก
- การใช้กระจกพิเศษห้องกันการสะท้อนแสง คือกระจกที่มีผ้าไหมบาง ๆ สอดเป็นไส้กลางกระจก ซึ่งเป็นกระจกทึบที่มีแสงสอดเข้ามาได้แต่ผู้ชมไม่อาจมองทะลุไปภายนอกได้ มีผลเสีย คือ ทำให้สูญเสียแสงสว่างไปมาก อาจใช้กระจกติดฟิล์มแทน

ข. <u>การให้แสงสว่างจากด้านบน</u>

เป็นการที่แสงมาจากเหนือศีรษะ ควรใช้กับวัตถุมากกว่า แต่มีส่วนเสีย คือ แสงส่วนใหญ่จะตกที่พื้นห้องมากกว่าผนัง และเกิดการสะท้อนที่ตู้กระจกเรียบ ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเนื้อที่แสดงงานแคบลง ผู้ชมมักแหงนดูช่องแสง ทำให้นัยน์ตาเมื่อยเร็ว การแก้ไขต้องทำให้ห้องสูงมาก แต่ก็เป็นการสิ้นเปลือง ลักษณะส่วนใหญ่ของแสงได้จากหลังคากระจก จะเป็นทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ แถบประเทศร้อนไม่ค่อยใช้ แต่อาจใช้กระจกแผ่นเล็ก ๆ ทั้งหมด ไม่เกินร้อยละ 6 ของเนื้อที่หลังคา

ค. <u>การให้แสงสว่างจากหน้าต่างค่อนข้างสูง</u>

แบบนี้เป็นการให้แสงเหมาะสมที่สุด แสงที่ตกลงมาทำมุม 45 องศา และกระจายไปทั่วห้อง ไม่ทำให้เกิดแสงสะท้อนและนัยน์ตาพร่า

ง. <u>การให้แสงธรรมชาติโดยทางอ้อม</u>

- การให้แสงมายังผนังสะท้อนแสงที่เป็นรูปโค้ง ผนังจะกลืนแสงเสียมาก ถ้าทาสีขาวจะช่วยส่งความสว่างออกมาได้ถึงร้อยละ 86 ปูนฉาบธรรมดาเพียง 64
- อาจใช้แสงสอดจากหลังคาซึ่งซ้อนกันหลายชั้น การให้แสงสว่างแบบนี้เหมาะกับประเทศที่แสงแดดจัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ใช้กระจก 2 แผ่น แผ่นหนึ่งติดกับที่ และอีกแผ่นหนึ่งเคลื่อนไหวไปมาตามการโคจรของดวงอาทิตย์ แผ่นที่เคลื่อนไหวจะคอยรับแสงจากดวงอาทิตย์ส่งมายังแผ่นที่อยู่กับที่ และส่งไปยังกระจกแผ่นหนึ่งหรือแผ่นอื่นซึ่งสะท้อนไปที่ที่ต้องการ ในเวลาที่มีเมฆมาก ต้องใช้ไฟฟ้าแทน เหมาะกับประเทศที่มีแสงแดดมาก และพวกพิพิธภัณฑ์ที่ไม่ต้องการใช้หน้าต่าง

ห้องที่มีความกว้าง - แสงสว่างยิ่งลดลง

ห้องที่มีความสูง - แสงสว่างจะมากขึ้น

2. <u>แสงประดิษฐ์</u>

การเปรียบเทียบคุณสมบัติของแสงธรรมชาติและแสงประดิษฐ์เพื่อการนำไปใช้

แสงธรรมชาติ	แสงประดิษฐ์
1. เป็นแสงที่กระจายไม่เสียสายตา	1. แรงเกินไป กระตุ้นเรตินา มีคุณสมบัติที่ดี สู้แสงธรรมชาติไม่ได้ และทำให้สายตาเมื่อยเร็ว
2. เป็นแสงที่ทำให้เห็นสีสัน รูปทรง และผิวของวัตถุถูกต้องตามธรรมชาติ	2. มีสีไม่ถูกต้องนัก เช่นหลอดฟลูออเรสเซ่นท์ แต่ก็เหมาะสมกับการโชว์วัตถุ และปรับทิศทางได้สะดวก
3. ควบคุมยาก เปลี่ยนไปตามฤดูกาล เวลาเย็นและค่ำก็ไม่มีแสง	3. ควบคุมได้ตามต้องการ สามารถเพิ่มลดความเข้มของแสงได้
4. แสงธรรมชาติได้แก่ แสงเหนือ - สีออกน้ำเงินเยือกเย็น เหมาะกับงานจิตรกรรม	4. หลอดฟลูออเรสเซ่นท์ - ไม่เหมาะกับงานปฏิมากรรม เพราะไม่ให้เงาเด่นชัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสงธรรมชาติ	แสงประดิษฐ์
แสงใต้ - ออกเหลืองแดง เหมาะกับงานปฏิมากรรม	- พอใช้ได้กับงานจิตรกรรม ไฟสปอร์ตไล้ท์ - ต้องควบคุมทิศทางและตำแหน่งการติดตั้งเพื่อไม่ให้เกิดแสงสะท้อน - ใช้ได้ดีกับงานปฏิมากรรม ให้เงาชัดเจน
5. ประหยัด	5. สิ้นเปลือง

จากการเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่า การใช้แสงทั้ง 2 ชนิดควบคู่กันไป เพื่อแก้ข้อเสียของกันและกัน จะทำให้ได้ผลตามความมุ่งหมาย นอกจากนี้แล้ว การเลือกชนิดของแสงเพื่อนิทรรศการ ควรพิจารณาจาก

1. เลือกให้เข้ากับเนื้อหา เรื่องของสิ่งแสดง และพิจารณาว่าบรรยากาศของส่วนนั้นควรเป็นอย่างไร เช่น มือสลัวเห็นเพียงจุดที่ต้องการเน้น เป็นต้น

2. คำนึงถึงเวลาที่จัดนิทรรศการ และสภาพอากาศ เช่น เวลากลางคืนซึ่งต้องการแสงไฟฟ้าที่เพียงพอ เป็นต้น

3. ภูมิอากาศของห้องที่จัดแสดง

4. พิจารณาว่ามุมนั้นต้องการเน้นอะไร ส่วนไหน เช่น จากหลาย ๆ มุมหรือส่วนหนึ่งส่วนใดต้องการแสงมากน้อยเท่าใด หรือมุมที่ต้องการเน้นวัตถุเป็นพิเศษ ก็ควรใช้ไฟสปอต-ไลท์

<u>ระดับแสงและความเคืองตา</u>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บริเวณจัดแสง 15 -16 ลูเมน/ตร.ฟุต

บริเวณจัดแสง ต้องการแสดงเป็นพิเศษ 16 ลูเมน/ตร. ฟุต

บริเวณแสดงจิตรกรรมและปฏิมากรรม 10 - 20 ลูเมน/ตร. ฟุต

5. พิจารณาคุณสมบัติในการสะท้อนแสงของวัตถุ

6. ในกรณีที่เลือกใช้แสงธรรมชาติ ต้องพิจารณาว่าวัตถุใด เหมาะกับสีของธรรมชาติชนิดใด เช่น

งานจิตรกรรม เหมาะกับ แสงเหนือ เป็นต้น

งานปฏิมากรรม เหมาะกับ แสงใต้ เป็นต้น

ตารางแสดงคุณสมบัติการสะท้อนของวัตถุ

วัตถุแบ่งตามคุณสมบัติการสะท้อนแสง	ชนิดไฟที่ใช้	ระดับ	ความเข้มการส่องสว่าง
วัตถุสะท้อนแสงได้ง่าย เช่น โลหะ เครื่องเจียรนัย	- หลอดไฟ	2500	ไม่ควรเกิน 300
	- ฟลูออเรสเซ่นท์	4200	แรงเทียน
วัตถุทั่วไปที่จัดแสดง เช่น ภาพสีน้ำมัน	- ใช้แสงแบบธรรม-ชาติ โดยแสดงตอนกลางวัน		
ภาพสีเทมเปรา	- หลอดทังสเตน	4200	ไม่เกิน 150 แรง
	ไร้ไส้	4200	
	- ฟลูออเรสเซ่นท์		
วัตถุที่ไวพิเศษต่อแสง เช่น รูปสีน้ำมัน	- หลอดไฟชนิดใช้ใส้ทังสเตน		ไม่เกิน 50 แรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางเปรียบเทียบการใช้แสงแบบทางตรงและทางอ้อม

การใช้แสงแบบทางตรง	การใช้แสงแบบทางอ้อม
- เหมาะกับการเน้นส่วนที่ต้องการรูปทรงของวัตถุ 3 มิติ แต่การใช้แสงที่แรงเกินไป ก็ทำให้ลายตาผู้ชม เหนื่อยง่าย และการใช้อย่างเดียวตลอด ก็ทำให้น่าเบื่อจนเกินไป	- เป็นการติดตั้งเพื่อจุดประสงค์ ต้องการกระจายออกไปให้เกิดความกลมกลืนทั่วไป ไม่เน้นเฉพาะเจาะจงลงไป - ในบางโอกาส มีการติดตั้งแบบทางอ้อม เพื่อการเน้นก็มี ขึ้นอยู่กับการดัดแปลงนำไปใช้ของผู้ออกแบบ เช่น การซ่อนไฟในส่วนของเพดาน ทำให้เกิดแสงเรืองๆ เน้นที่เพดาน แสงแบบนี้ทำให้สบายตา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การให้แสงในโถงนิทรรศการ (อธิบายตามภาพ)

1. การให้แสงสว่างพุ่งไปยังเพดานห้อง โดยใช้ไฟหลายดวง ทำให้เกิดความสว่างทั่วห้อง
2. ไฟที่จะสว่างทั่วห้องนั้นโดยการส่องไปยังเพดาน
3. ถึงแม้ว่าภายในตู้จะมีไฟอยู่แล้ว การใช้ไฟช่วยส่องลงมาก็จะทำให้วัตถุเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นอีก
4. การใช้ไฟส่องตรงมายังที่แสดงงาน
5. การให้แสงส่องไปยังวัตถุแสดง เมื่อมี 2 ระดับ
6. การให้ไฟสปอตไลท์ส่องไปยังวัตถุบนโต๊ะ
7. เมื่อใช้ไฟส่องตรงมายังวัตถุ ก็ให้ใช้ไฟให้ความสว่างแก่ห้อง โดยส่องตรงไปยังเพดานเพื่อสะท้อนความสว่างไปทั่ว
8. แสงไฟฟ้าซึ่งมีหลายแบบเลือกใช้ตามความเหมาะสม เช่น บริเวณทางเดิน ใช้ไฟซ่อนในกระจกฝ้า
9. แสงไฟฟ้าที่สามารถจัดให้ตกตามตำแหน่งที่ต้องการ
10. การใช้ไฟเพดานช่วยกำจัดแสง เงาที่ไม่ต้องการ และการใช้ไฟเน้นงานแสดงในบางจุดเพื่อไม่ให้เกิดการเบื่อของผู้ชม
11. ไฟนีออนที่มีกระจกฝ้า ทำให้แสงสว่างไปทั่วห้องเท่า ๆ กัน
12. ไฟที่ใช้อย่างถูกต้องทำให้แสงสว่างของห้องเพียงพอ และส่องวัตถุได้เห็นชัดเจน
13. การใช้ไฟตรงและไฟช่วย เพื่อให้เกิดความสว่างเท่ากันทั้งสองด้าน
14. การใช้ไฟส่องโดยตรงและไฟส่องช่วยทำให้สว่างทั่วถึง
15. ไฟจากในตู้และจากเพดานทำให้สว่างยิ่งขึ้น
16. ภายในตู้แสดง ควรซ่อนไฟไว้ไม่ให้เห็นหลอด
17. การใช้ไฟเพดานโดยใช้กระจกฝ้าช่วย ทำให้สายตาปรับแสงได้ดีขึ้น เมื่อเดินเข้ามาจากภายนอกอาคาร
18. สปอตไลท์ ที่ส่องลงมายังวัตถุ ทำให้แสงสว่างของห้องเพียงพอชัดเจน
19. การใช้ไฟส่องไปยังเพดาน เพื่อให้เกิดแสงสะท้อนกลับมาเป็นแสงที่นุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

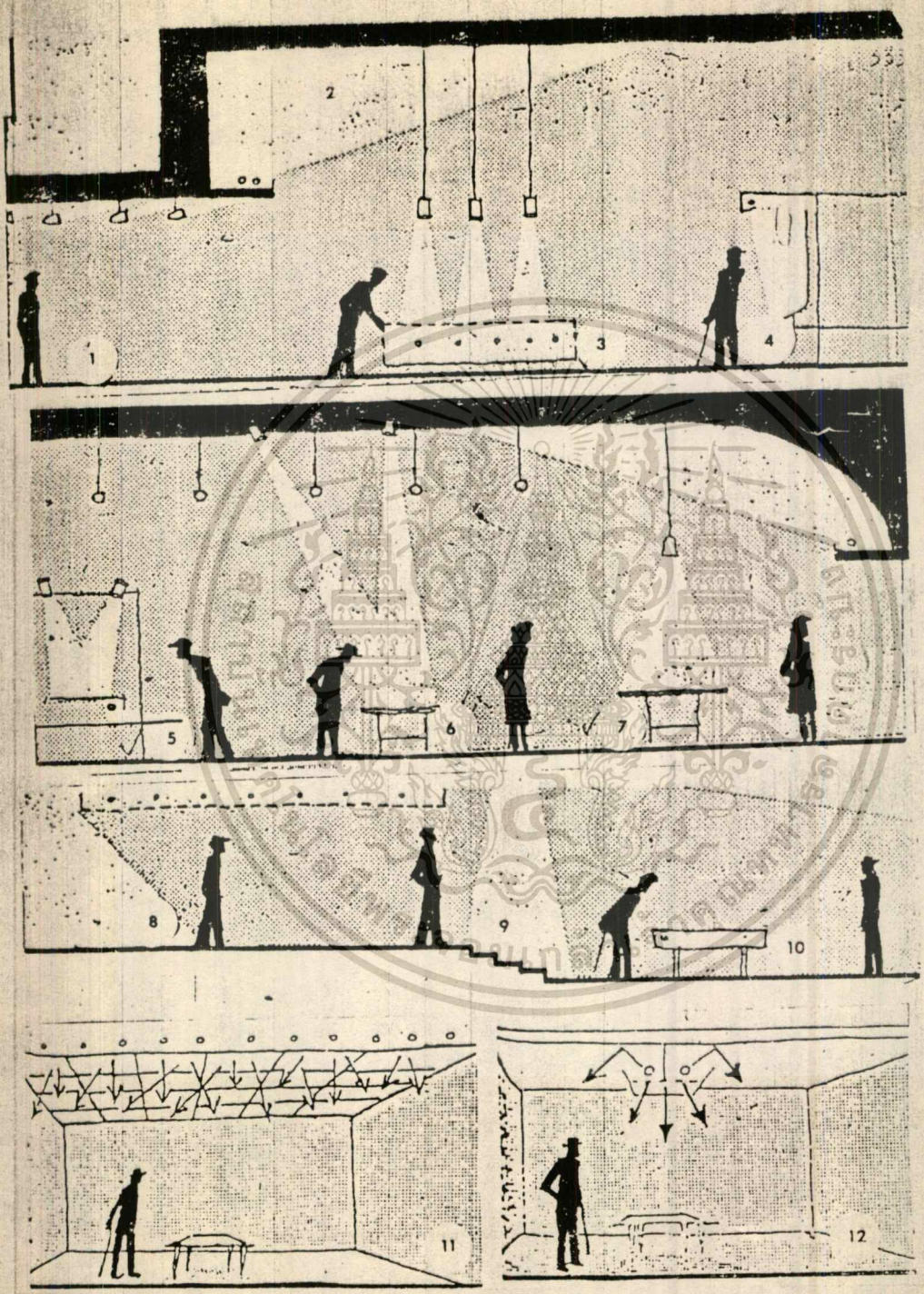

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

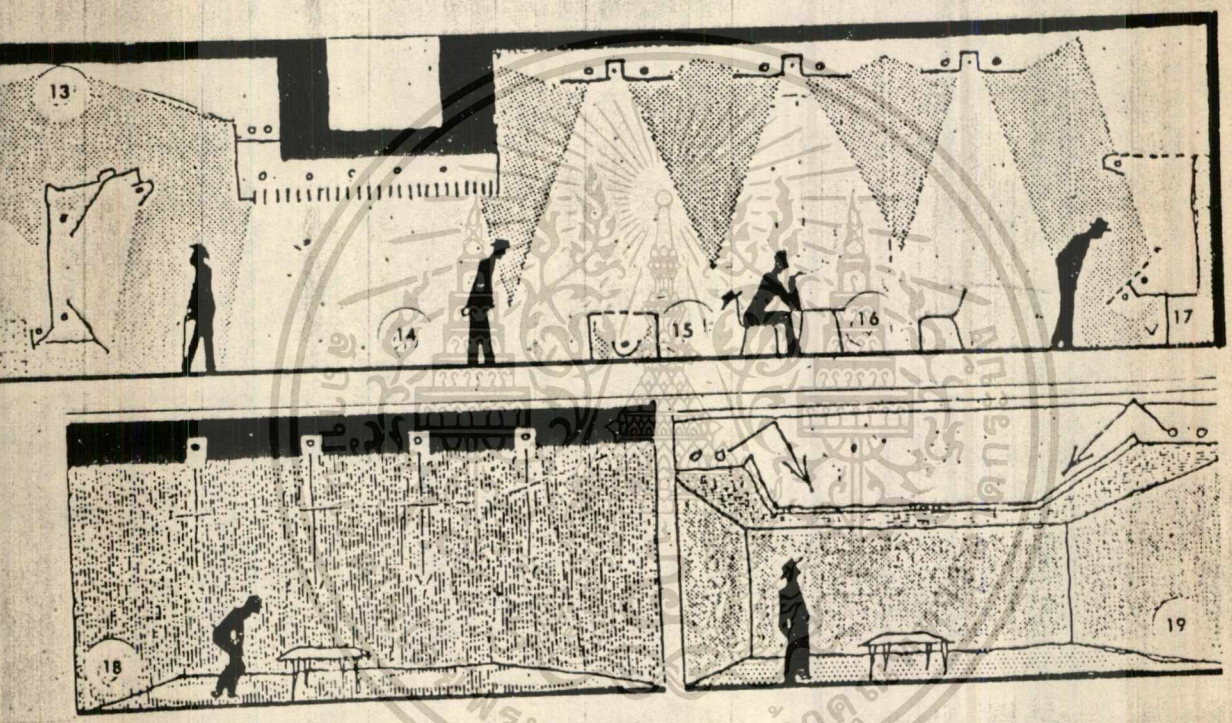

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

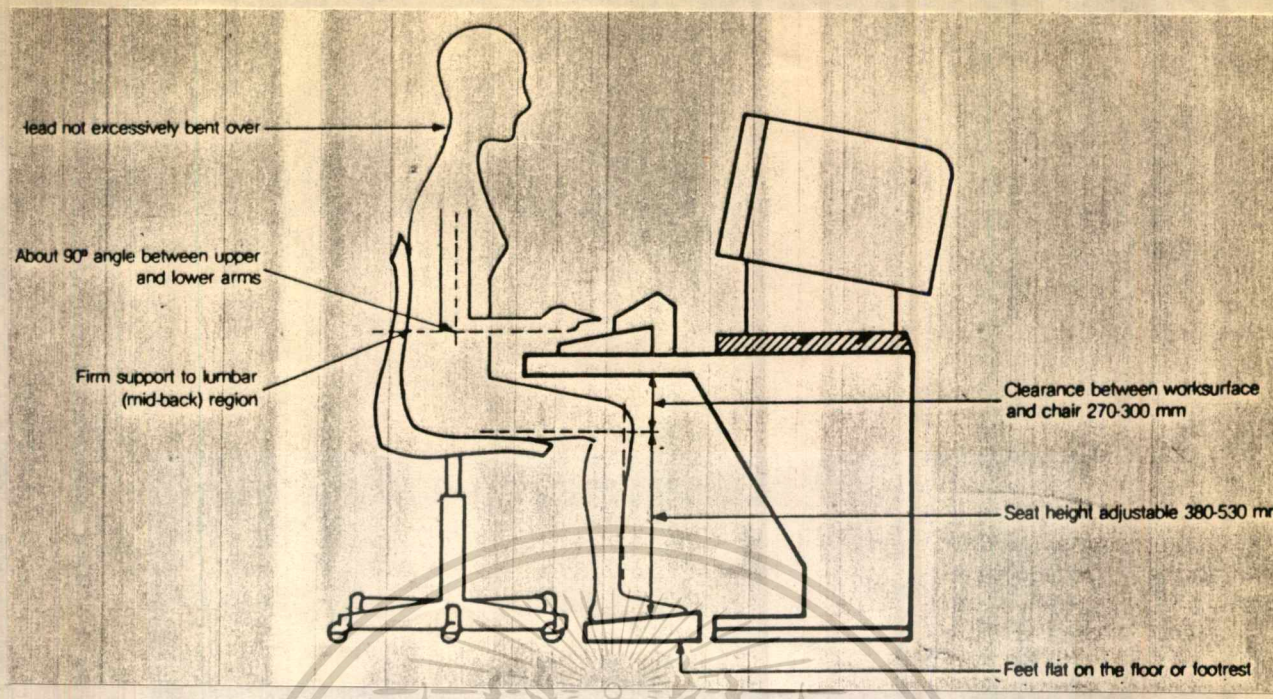

ระยะต่าง ๆ ของส่วน คอมพิวเตอร์

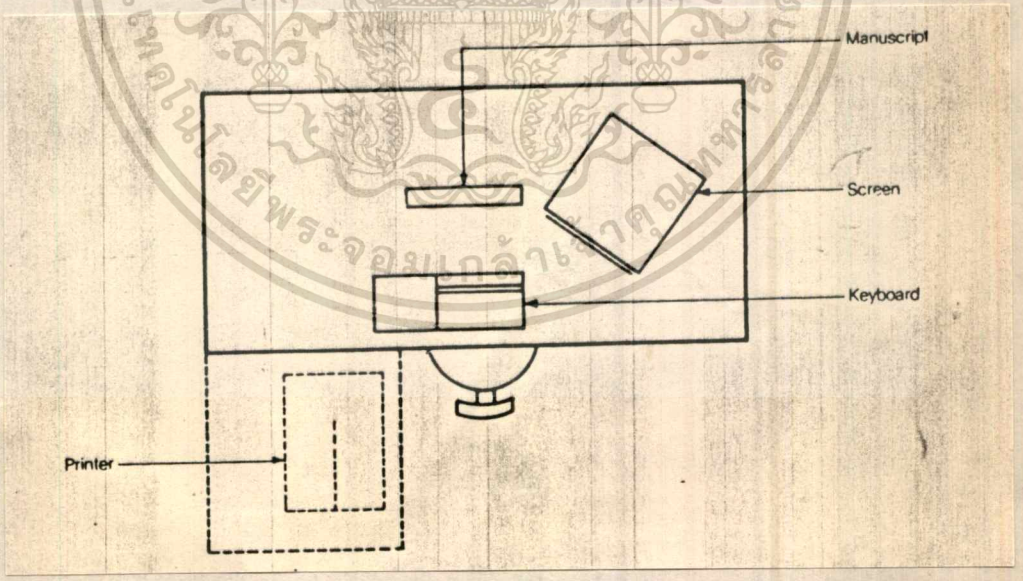

การจัดวางอุปกรณ์ คอมพิวเตอร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

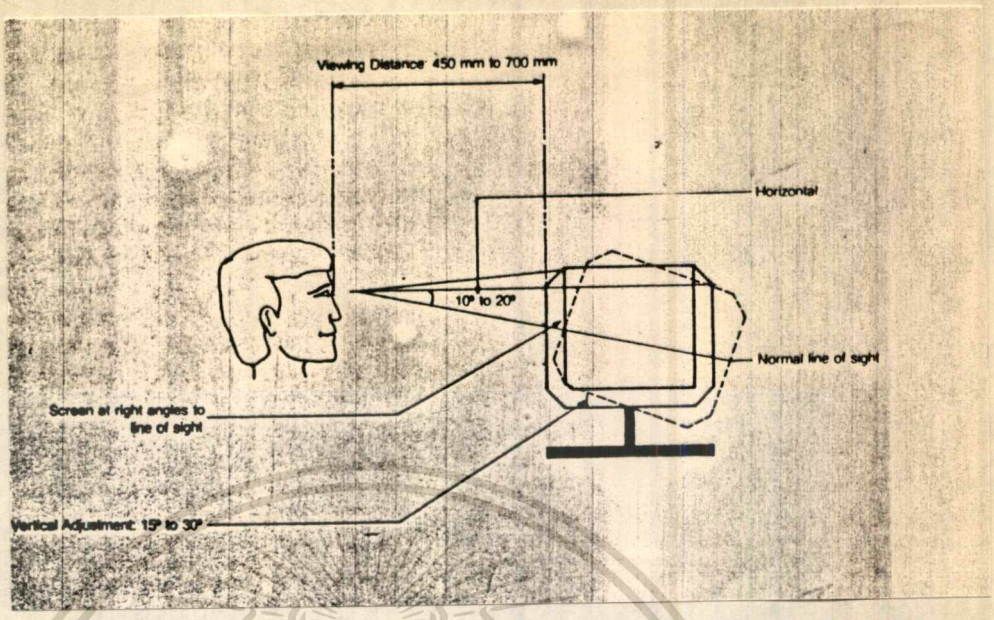

มุมมอง ของ การใช้เพอร์สเนล คอมพิวเต

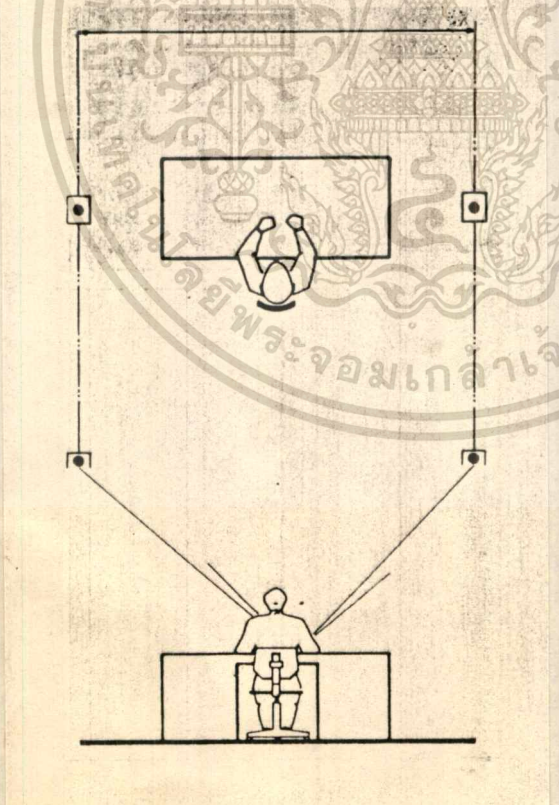

การวางตำแหน่งแสงไฟ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การสงวนรักษาโบราณวัตถุ

สาเหตุของการเกิดการชำรุดเสียหายของศิลปโบราณวัตถุ

สาเหตุของการที่ทำให้เกิดการชำรุดเสียหายขึ้นกับโบราณวัตถุชนิดต่าง ๆ นั้นมีดังต่อไปนี้

1. คน เป็นศัตรูที่สำคัญที่ทำให้เกิดการชำรุดเสียหายขึ้นกับศิลปโบราณวัตถุ เกิดขึ้นในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น จากการเก็บรักษาไม่ถูกต้อง การเคลื่อนย้าย และการจับต้องโดยไม่ระมัดระวัง และรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เป็นต้น

2. เนื่องจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความไม่บริสุทธิ์ ความชื้น และอุณหภูมิของอากาศมีผลต่าง ๆต่อวัตถุชนิดต่าง ๆ ในลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น วัตถุบางชนิด เช่น พวกอินทรียวัตถุประกอบด้วยเซลล์ ซึ่งมีคุณสมบัติดูดน้ำได้ **hygroscopic** เมื่อมีความชื้นสูง จะดูดความชื้นเข้าไปทำให้เซลล์ขยายตัวขึ้น เมื่ออุณหภูมิสูง ความชื้นลดลง น้ำที่ถูกดูดเข้าไปจะระเหยออกมา ทำให้เซลล์หดตัวลง ถ้าการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เป็นไปโดยเร็วและติดต่อกันเป็นเวลานาน ก็จะก่อให้เกิดการชำรุดขึ้นกับวัตถุนั้นได้ เช่น ทำให้รูปร่างเสียไป - แตกร้าวได้ง่าย

อากาศ ปกติมักจะมีก๊าซเสียปนอยู่ด้วย ก๊าซพวกนี้ส่วนมากเป็นกรดก๊าซ เช่น ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ Co_2 ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ So_2 ไอของกำมะถันเขม่าควันดำต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้มีมากในบริเวณที่มีโรงงานอุตสาหกรรม ก๊าซเหล่านี้จะมีผลต่อวัตถุชนิดต่าง ๆ มาก เพราะก๊าซเสียเหล่านี้เมื่อถูกความชื้นในอากาศก็จะเปลี่ยนสภาพเป็นกรด เมื่อไปถูกวัตถุเข้าก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมี และเกิดการชำรุดเสียหายขึ้นกับศิลปโบราณวัตถุได้ในลักษณะที่ต่าง ๆ กันดังนี้

ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ + น้ำ กรดคาร์บอนิก

ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ + น้ำ + ออกซิเจน กรดกำมะถัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรดคาร์บอนิก และกรดกำมะถันที่เกิดขึ้นจะทำลายเซลล์ของอินทรียวัตถุได้ หรือหากไปถูกพวกหินปูน ปูนปั้น หรือประติมากรรม ก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในเนื้อที่วัตถุ ผลที่สุดจะก่อให้เกิดการชำรุด ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ดังนี้ คือ

ปกติปูนปั้นมักจะมีปูนขาว **CaO** เป็นส่วนประกอบ

ปูนขาว กรดคาร์บอนิก หินปูน มีสีขาวหรือเทาอ่อน น้ำ

ปูนขาว กรดกำมะถัน คัลเซียมซัลเฟต น้ำ

เมื่อเกิดหินปูนหรือคัลเซียมซัลเฟตขึ้นกับวัตถุพวกนี้ ผลึกของหินปูนหรือคัลเซียมซัลเฟตจะแทรกเข้าไปในเนื้อวัตถุทำให้เกิดรอยร้าวได้เมื่อเกิดได้มาก หรือหากเกิดขึ้นบนผิวก็จะทำให้คราบสกปรกเกิดขึ้น ปิดบังรายละเอียดบนวัตถุ ในที่สุดการชำรุดเสียหายก็เกิดขึ้น

แสงสว่าง ไม่ว่าจะเป็นแสงธรรมชาติหรือแสงไฟฟ้าก็ตาม จะก่อให้เกิดการชำรุดเสียหายขึ้นได้มากกับพวกอินทรียวัตถุ เช่น ทำให้สีซีด เนื้อวัตถุขาดความเหนียว กรอบหรือเปราะขาดได้ง่าย เกิดการหดตัวขยายตัว ในที่สุดจะขาดและเสียรูปร่างไป ผลที่เกิดขึ้นเช่นนี้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับชนิดของแสง ระยะเวลาที่ถูกแสง ลักษณะของแสงที่ตกลงมาถูกวัตถุและชนิดของวัตถุ

3. เนื่องจากจุลชีววิทยา **microbiology**

พวกนี้มีพวกเห็ดรา ตะไคร่น้ำ บัคเตรี รวมเรียกว่า จุลชีพ **micro organism** พวกนี้จะเกิดได้ดีเมื่อความชื้นสูงตั้งแต่ 70% ขึ้นไป และอุณหภูมิระหว่าง 20-25 องศาเซลเซียส เมื่อสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นบนวัตถุชนิดใดก็ตามจะทำให้เกิดรอยเปื้อนบนวัตถุทำให้เนื้อวัตถุเปื่อย เพราะความชื้นถูกสะสมไว้มาก อีกประการหนึ่ง พวกเห็ดรานี้ก็มีคุณสมบัติที่จะดูดความชื้นได้ดี เมื่อความชื้นถูกสะสมไว้มากเข้า การชำรุดก็เกิดขึ้นกับวัตถุนั้น ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องปรับความชื้นของอากาศให้อยู่ระหว่าง 60-65 % และทำให้อากาศถ่ายเทได้สะ-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดวก ก็จะเป็นการตัดสาเหตุนี้ออกไปได้ พบมากในพวกอินทรียวัตถุพวกหิน ปูนปั้น

4. แมลง

แมลงมีชนิดต่าง ๆ ที่กัดกินเนื้อวัตถุเป็นอาหาร เจริญเติบโตและแพร่พันธุ์บนวัตถุนั้น เช่น ที่เกิดกับพวกผ้า กระดาษ ไม้ ผลที่เกิดขึ้นจะก่อให้เกิดการชำรุดเสียหายกับวัตถุพวกนี้มาก

<u>การสงวนรักษาศิลปโบราณวัตถุพวกหิน ปูนปั้น เครื่องปั้นดินเผา หรือวัตถุอื่นที่ทำด้วยของคล้ายคลึงกัน **siliceous materials**</u>

ศิลปโบราณวัตถุพวกนี้ มีพวกหินชนิดต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นหินทราย **sand stone** หินปูน **lime stone** หินธรรมชาติชนิดต่าง ๆ อิฐ ปูนปั้น เครื่องปั้นดินเผา **teracotta** ซึ่งอาจจะเป็นชนิดที่ถูกเผาสุก หรือเผาไม่สุกก็ได้ **baked or unbaked terracotta** นอกจากนี้ก็มีพวก เครื่องลายคราม เครื่องแก้ว ซึ่งศิลปโบราณวัตถุเหล่านี้อาจจะมีภาพวาดอยู่หรือไม่ก็ได้ หากมีการทำการสงวนรักษาก็ย่อมจะต้องมีวิธีการมากขึ้นไปอีก

<u>สาเหตุของการชำรุดเสียหาย **lauses of deterio ration**</u>

1. เกลือที่ละลายน้ำได้ **soluble salts** ซึ่งอาจเป็นเกลือคลอไรด์ ไนเตรตหรือซัลเฟต ซึ่งพวกนี้มีคุณสมบัติดูดความชื้น **hyoroscopic** เมื่อศิลปโบราณวัตถุเหล่านี้มีเกลือพวกนี้อยู่ในเนื้อวัตถุก็จะเกิดการสะสมความชื้นขึ้นทีละน้อย ในที่สุดเนื้อวัตถุก็ขาดความแข็งแรงชำรุดได้ในที่สุด หากมีภาพสีบนวัตถุนั้นก็ยิ่งจะก่อให้เกิดการชำรุดได้ทั้งภาพและทั้งวัตถุด้วย นอกจากนี้ จากการที่มีเกลือเหล่านี้อยู่ มีการดูดความชื้นเข้าไป เมื่ออากาศแห้งก็จะเกิดการคายเอาน้ำที่ดูดเข้าไปออกมา เกิดการหดตัวขยายตัวของวัตถุ หากปรากฏการณ์เช่นนี้เกิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขึ้นติดต่อกันเป็นเวลานาน ก็จะเกิดการแตกร้าวของวัตถุนั้น หรือผิววัตถุจะกลายเป็นผงเนื้อร่วน

2. สาหร่าย ตะไคร่น้ำ lichen and moss

เมื่อความชื้นถูกสะสมไว้ในวัตถุมาก ๆ จะโดยวิธีใดหรือจากสาเหตุใดก็ตาม จะทำให้เกิดสาหร่าย ตะไคร่น้ำ บนวัตถุนั้น โดยเฉพาะพวกที่ทำด้วยหิน ซึ่งจะสังเกตเห็นอยู่ทั่วไป และเนื่องจากสาหร่ายหรือพวกตะไคร่น้ำ พวกนี้มีคุณสมบัติที่จะดูดน้ำจากอากาศได้ จึงทำให้เกิดการสะสมความชื้นขึ้นบนวัตถุพวกนี้ ดังนั้น การเจริญเติบโตของพวกสาหร่ายหรือตะไคร่น้ำก็จะเกิดขึ้นได้เรื่อย ๆ บางทีอาจจะแทรกเข้าไปใต้ผิวของวัตถุลึกมากยากต่อการที่เอาออก ในที่สุดวัตถุเหล่านี้ก็จะเกิดการชำรุด เช่น แตกร้าว เนื้อวัตถุขาดความเหนียวและแข็งแรง

3. ความไม่บริสุทธิ์ของอากาศ โดยเฉพาะกรดก๊าซพวกคาร์บอนไดออกไซด์ Co_2 ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ So_2 ถ้าหากมีอยู่มากในบรรยากาศ เวลาไปถูกศิลปโบราณวัตถุพวกนี้ เช่น พวกปูนปั้น หรือพวกประติมากรรมชนิดต่าง ๆ ก็อาจจะเกิดพวกคัลเซียมคาร์บอเนต หรือคัลเซียมเฟตขึ้นบนวัตถุ และอาจจะแทรกเข้าไปในเนื้อวัตถุได้ ในที่สุดก็จะเกิดการแตกร้าวได้ ปฏิกิริยาทางเคมีที่จะเกิดขึ้นจะเป็นดังนี้

$$Co_2 + H_2O \rightarrow H_2CO_3 \quad (1)$$

คาร์บอนไดออกไซด์ น้ำ กรดคาร์บอนิก

$$H_2CO_3 + CaO \rightarrow CaCO_3 + H_2 \quad (2)$$

ปูน (จากปูนปั้นหรือจากวัตถุ) ปูน

หรืออาจจะเกิด

$$2So_2 + 2H_2O + O_2 \rightarrow 2H_2SO_4 \quad (1)$$

ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ออกซิเจนจากอากาศ กรดกำมะถัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

$H_2SO_4 + CaO$ → $CaSO_4 + H_2O$

ปูน — แคลเซียมซัลเฟต

การรักษา **treatment**

ก่อนอื่นจะต้องศึกษาหาสาเหตุของการเกิดที่จะทำให้เกิดการชำรุดเสียก่อน แล้วค่อยเลือกหาวิธีการต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสมจึงจะได้ผลดี ซึ่งวิธีการต่าง ๆ นั้นมีดังนี้

1. ถ้ามีเกลือที่ละลายน้ำได้

ถ้ามีเกลือพวกนี้อยู่ จะต้องเอาออกให้หมด การที่จะรู้ได้ว่ามีเกลือเหล่านี้อยู่ มีวิธีที่ทดสอบได้ ขั้นแรกจากการดูด้วยตาเปล่า เนื้อวัตถุจะเป็นผงเนื้อร่วน ลองเอาตรงนั้นมานิดหนึ่งใส่ในหลอดแก้วเติมน้ำกลั่นลงไปเขย่าให้เข้ากันดี แบ่งออกเป็น3 ส่วน นำไปทดสอบดังต่อไปนี้

ก. ส่วนที่หนึ่ง หยดกรดดินประสิวเจือจางลงไปประมาณ 2 หยด แล้วหยดสารละลายเกลือไนเตรด 5 % ลงไป 1 หยด ถ้าเกิดตะกอนขาวขึ้น แสดงว่ามีเกลือคลอไรด์อยู่

ข. ส่วนที่สอง หยดสารละลายเฟอรัสซัลเฟตลงไปประมาณ 1/2 ซี.ซี. - เขย่าให้เข้ากันดีในหลอดแก้ว เอียงหลอดค่อย ๆ หยดกรดกำมะถันเข้มข้นลงไปข้าง ๆ หลอดประมาณ 1 ซี.ซี. แล้วสังเกตดู ถ้ามีวงแหวนสีน้ำตาลเกิดขึ้นระหว่างชั้นของกรดกำมะถัน (เข้มข้น) กับสารละลายที่จะทดสอบแสดงว่ามีเกลือไนเตรด

ค. ส่วนที่สาม นำมาหยดสารละลาย 5 % แบเรียมคลอไรด์ ถ้ามีซัลเฟตอยู่จะได้ตะกอนขาวของแบเรียมซัลเฟตเกิดขึ้นซึ่งไม่ละลายในกรดใด ๆ

เพื่อตรวจสอบดูว่ามีเกลือเหล่านี้อยู่ในวัตถุเหล่านี้หรือไม่ จะต้องคำเนิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดังต่อไปนี้

1.1 ล้างออกด้วยน้ำ ซึ่งอาจจะทำได้หลายวิธีตามความเหมาะสม เช่น ถ้าศิลปวัตถุนั้นขนาดใหญ่ก็ใช้น้ำล้างหลาย ๆ หน ถ้าของเล็กที่แช่ในน้ำในภาชนะได้ก็แช่ในน้ำทิ้งค้างคืนไว้แล้วเปลี่ยนน้ำใหม่ ทำซ้ำกันอย่างนี้จนกระทั่งหมดเกลือเหล่านั้น ซึ่งจะทดสอบได้โดยวิธีดังกล่าวข้างต้น

1.2 ใช้เยื่อกระดาษ ซึ่งทำเองได้โดยฉีกกระดาษแช่น้ำแล้วตีจนเยื่อกระดาษแยกออกมา นำมาล้างให้สะอาดแล้วเอาไปวางบนส่วนที่มีเกลือเหล่านี้ปรากฏอยู่ แต่ต้องทำซ้ำกันหลาย ๆ หน โดยเอาเยื่อกระดาษอันใหม่ไปเปลี่ยนของเดิม วิธีนี้จะใช้ได้ผลดีในกรณีที่มีพวกจิตรกรรมอยู่ เช่น พวกจิตรกรรมฝาผนัง หากมีเกลือเหล่านี้อยู่ก็สามารถจะเอาออกโดยวิธีนี้ แต่ทั้งสองวิธีดังกล่าวนี้ไม่เหมาะกับเครื่องปั้นที่ไม่ได้เผา **unbaked clay** หรือวัตถุที่มีสีที่จะหลุดออกมากับน้ำได้

1.3 ในกรณีที่มีจิตรกรรม **painting** อยู่บนวัตถุ เช่น พวกเครื่องปั้นดินเผา หากสีเหล่านี้ไม่หลุดไปกับน้ำก็ไม่มีปัญหา ถ้าใช้สีนี้หลุดไปกับน้ำได้ ก็จะต้องป้องกันจิตรกรรมเหล่านี้ไว้ก่อนโดยเคลือบน้ำยา **p.v.a.** หรือ **methyl metacrylate** ซึ่งละลายในอาซีโทนแล้วจึงดำเนินการตามวิธีข้างต้น

1.4 ศิลปโบราณวัตถุพวกที่ทำด้วยหินปูน **alabaster** และยิปซัม **gypsum** ให้ทำลายเกลือที่ละลายน้ำได้โดยแช่น้ำในน้ำยาอิ่มตัวของคัลเซียมซัลเฟต

2. สาหร่าย ตะไคร่น้ำ

ทำลายโดยการแปรงด้วยแปรงชุบน้ำอัมโมเนีย แล้วตามด้วยสารละลายเจือจางของ **zinc silico—fluorid or sodium — dentachloro phenate**

3. สารประกอบพวกคัลเซียมคาร์บอเนต หรือคัลเซียมซัลเฟต **calcareasmatter.**

สารพวกนี้อาจจะเกิดขึ้นได้บนศิลปโบราณวัตถุเหล่านี้ ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น วิธีที่จะเอาออกก็ใช้กรดเกลือเจือจาง แล้วล้างด้วยน้ำให้สะอาด วิธีนี้ใช้ได้เฉพาะ -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศิลปโบราณ วัตถุที่ทำด้วยหินธรรมชาติ **hardstone granite** หินทราย แต่ก็ไม่ควรใช้กับพวกหินอ่อน หินปูน **lime-stone alabaster**

4. รอยเปื้อนเนื่องจากสารอินทรีย์ **organic stain**

ล้างออกได้โดยใช้ **organic solvent** ซึ่งมี **petrol benzene alcohol ammonia pyridine** และ **chloramine-t** เป็นต้น

การทำให้แข็งแรงและการรักษา **consocidation and preservation**

1. รักษาเอาไว้โดยการเคลือบน้ำยาด้วยน้ำยาเจือจางของ **P.V.A.** ในอาซีโทน หรือ **poly methyimet-acrylate** ใน **toluene** หรือ **xylene** หรือ **nitrocellulose** ไม่ควรใช้สารละลายของสารที่ละลายน้ำได้ เช่น พวกกาว **glune** หรือกาวจากสัตว์ **gelatin**

ในกรณีที่มีเนื้อพรุนควรเคลือบน้ำยาในอ่างสูญญากาศ เพื่อน้ำยาจะได้แทรกเข้าไปในเนื้อวัตถุได้มาก และทำให้แข็งแรงขึ้น **consolidation**

2. การเติมส่วนที่ไม่สมบูรณ์ ใช้ปูนพลาสเตอร์ผสมกับกาวลาเท็กซ์ ที่ผสมน้ำอย่างเจือจาง โดยทำแบบเสียก่อนด้วยแผ่นขี้ผึ้งพาราฟิน เมื่อแห้งดีแล้วปรับให้เรียบร้อยด้วยเครื่องมือที่ใช้เฉพาะซึ่งเรียกว่า เครื่องมือทำหุ่นพลาสเตอร์ **praster tools** ซึ่งมีอยู่หลายแบบ บางครั้งถ้าต้องการจะเติมสีก็ควรผสมสีฝุ่นตามที่ต้องการกับปูนพลาสเตอร์ ให้ได้สีที่ใกล้เคียงกับสีของศิลปโบราณวัตถุที่จะซ่อมเสียก่อน

<u>เครื่องใช้ที่จำเป็น</u>

ถาดทราย เครื่องหนีบ **clamp** ขนาดต่าง ๆ สำหรับยึด กาวลาเท็กซ์ ปูนพลาสเตอร์ อาซีโทน สี แปรง กาว **plaster tools** กาว **araldite aw** 106 และ **hardener hv.** 963 **u** (สำหรับหิน)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความมั่นคงปลอดภัยของพิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์ที่สร้างขึ้นนี้ ต้องวางแผนความมั่นคงปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายและง่ายต่อการป้องกันอัคคีภัย เมื่อสร้างเสร็จ ขณะดำเนินการจัดแสดงก็ต้องคำนึงถึงภัยจากผู้ร้าย ผู้ชมที่จะแตะต้องสิ่งของหรือกระทบกระเทือนสิ่งของให้ได้รับความเสียหาย ภัยจากธรรม - ชาติ เช่น อากาศ อุณหภูมิ หรือแสงสว่างที่จะทำให้วัตถุเสียหาย การป้องกันคุ้มครองวัตถุในพิพิธภัณฑ์จึงต้องคำนึงถึง

1. การคุ้มครองรักษาวัตถุ โดยการจัดทำทะเบียนเป็นหลักฐาน
2. การดูแลสภาพของวัตถุให้ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ การรักษาและซ่อม - แซม
3. การป้องกันภัยจากโจรผู้ร้าย
4. การป้องกันอัคคีภัย
5. การป้องกันในยามสงคราม หรือยามฉุกเฉินอื่น ๆ

1. การจัดทำทะเบียนวัตถุ

เพื่อป้องกันการทุจริตหรือความบกพร่องของเจ้าหน้าที่ ในกรณีที่วัตถุหายไปจะได้เป็นหลักฐานแจ้งความเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเป็นหลักฐานในการดำเนินคดีทางกฎหมาย

การจัดทำทะเบียน มี 3 แบบ คือ

แบบที่หนึ่ง ใช้สมุดปกแข็งขนาดใหญ่ เขียนรายการเต็มสองหน้า มีเลขลำดับเรียงตามลำดับ

แบบที่สอง เขียนลงบนกระดาษเป็นแผ่น ๆ แล้วนำมาเก็บรวมกัน วิธีนี้อาจหายหรือถูกเปลี่ยนแปลงได้

แบบที่สาม เป็นบัตรทะเบียนร้อยเข้าเจาะรูเก็บเป็นลิ้นชักแบบบัตรห้องสมุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนบัตรรายการ **cataloque** และบัตรค้นต่าง ๆ **index cards** มีเพื่อประโยชน์ทางด้านวิชาการ สำหรับภัณฑารักษ์ และบุคคลภายนอกได้ใช้ค้นคว้าศึกษาเกี่ยวกับวัตถุในพิพิธภัณฑ์ และเป็นหลักฐานเพิ่มขึ้นนอกเหนือไปจากทะเบียนเป็นบัตรคุมทะเบียนด้วย

หน้าที่ของนายทะเบียนและเจ้าหน้าที่แผนกทะเบียนนั้น ไม่เพียงแต่จัดทำทะเบียนและระวังรักษาตรวจตราสิ่งของวัตถุตามทะเบียนอยู่เสมอเท่านั้น ยังต้องรับผิดชอบในการเคลื่อนย้ายวัตถุ และแก้หีบห่อและการบรรจุหีบห่อด้วย

ในทางปฏิบัติทั่วไป เมื่อสิ่งของเข้ามาในพิพิธภัณฑ์ เจ้าหน้าที่แผนกทะเบียนจะเป็นผู้แก้หีบห่อ เมื่อตรวจสอบบันทึกเรื่องราวแล้ว จะให้เลขประจำวัตถุซึ่งจะต้องเขียนเลขลงบนวัตถุ เจ้าหน้าที่ที่จับต้องเคลื่อนย้ายวัตถุต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติพิเศษ มีความรอบคอบระวังภัยอันจะเกิดแก่วัตถุ

2. การดูแลสภาพของวัตถุให้ปลอดภัยจากธรรมชาติ การรักษาและซ่อมแซม

พิพิธภัณฑ์จำเป็นต้องมีช่างศิลป และเจ้าหน้าที่ฝ่ายรักษาซ่อมแซมเพื่อของเข้ามาต้องได้รับการตรวจสภาพ รักษาและซ่อมแซมตามหลักวิชาการ เมื่อจัดแสดงต้องระวังเรื่องแสงสว่างจะทำลายสีของภาพเขียน ระวังเรื่องความชื้น อาคารจึงมักนิยมควบคุมด้วยเครื่องปรับอากาศและความชื้น

วัตถุประเภทโลหะ เมื่อถูกความชื้นอาจเป็นสนิม สนิมบางชนิดจะกัดกร่อนวัตถุให้ผุพัง บางชนิดเพียงแต่ทำลายความงามเท่านั้น ดังนั้นเมื่อเกิดสนิมจะต้องนำเข้าห้องปฏิบัติการ เพื่อกำจัดสนิม

สำหรับประติมากรรมประเภทหนัง ดินเผา ปูนปั้น และหินอาจเป็นอันตรายได้เพราะความชื้น สถานที่จัดแสดงหรือห้องเก็บต้องระวังไม่ให้เกิดความชื้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. การคุ้มครองป้องกันภัยจากโจรผู้ร้าย

สมัยก่อนการรักษาความปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย อาศัยความมั่นคงของอาคารและห้องแสดง และอาศัยความสามารถของเวรยาม เจ้าหน้าที่รักษาการณ์ เมื่อวิทยาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก้าวหน้า จึงมีอุปกรณ์ ได้แก่ สัญญาณเรียกแจ้งเหตุ **alarmoevice** มีระบบดังต่อไปนี้

การใช้เทคนิคทางกลศาสตร์

1. สร้างรั้วล้อมที่มั่นคงแข็งแรง
2. ใช้กุญแจใส่ประตูห้อง และตู้แสดง
3. ตู้กระจก ต้องพิจารณาความสำคัญของวัตถุว่าควรเป็นกระจกที่มั่นคง แข็งแรงขนาดไหน ชนิดปืนยิงไม่แตกก็มี **bullet proofing**
4. ใช้พลาสติกหนาหรือ **plesiglass**
5. สร้างห้องนิรภัย หรือตู้นิรภัย ป้องกันผู้ร้ายและอัคคีภัย

ระบบสัญญาณแจ้งเหตุ **alarm system**

เทคนิคทางไฟฟ้าและอีเลคตรอน **electric and electronic devices**

1. เครื่องจับเสียง **sound betectors**

ใช้ระบบอีเลคตรอนจับเสียง ถ้าผู้ร้ายลักลอบเข้าไปในพิพิธภัณฑ์และใช้เครื่องมือตัดแงะอันทำให้เกิดเสียงแล้ว เครื่องจับเสียงจะรายงานไปยังสัญญาณ ทำให้กริ่งดังขึ้น

2. เครื่องเปลี่ยนแปลงความจุไฟฟ้า **capacitance variation veviges**

เนื่องจากคนเป็นตัวนำไฟฟ้า ถ้ามีคนเข้าไปในเขตซึ่งตัวเครื่องนี้ถูกประจุไฟฟ้าจากตัวคนรบกวน ทำให้ความจุไฟฟ้าของเครื่องเปลี่ยนแปลง เครื่องจับก็จะส่งสัญญาณทำให้กริ่งดัง

3. รั้วไฟฟ้า **electric fencing**

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เดินสายไฟฟ้าหรือลวดต่อเนื่องกันไประหว่างตู้ต่าง ๆ ถ้าวงจรไฟฟ้าขาดจะทำให้กริ่งดัง

4. เครื่องตรวจด้วยคลื่นเสียงแรงสูง **ultrasonic detectors**

ใช้ตั้งคลื่นเสียง **ultrasonic wave** (300-3,000) เมื่อมีการเคลื่อนไหวผ่านคลื่นเสียง ทำให้คลื่นเสียงถูกตัดขาด ค่าของ **ultrasonic** ที่ตั้งไว้ลดลงก็จะส่งสัญญาณเสียงกริ่งขึ้น วิธีนี้มีประสิทธิภาพไวมาก เมื่อเกิดสิ่งทำให้กริ่งดังขึ้นแล้วจะต้องตั้งเครื่องใหม่ **ultrasonic detectors** ยังบอกใช้สัญญาณไฟไหม้ได้ด้วย คือเมื่อเกิดความร้อนขึ้นในที่ซึ่งตั้งเครื่องไว้ก็จะมีผลต่อ **ultrasonic wave** ทำให้กริ่งดังเช่นเดียวกัน

เทคนิคทางกลศาสตร์และอีเลคตรอน **electromechanical devices**

1. เครื่องตรวจการกระทบกระเทือน **impacted vibration detectors**

มักใช้ป้องกันวัตถุ ตู้แสดง ตู้เซฟ กำแพง ประตู และหน้าต่างหากมีการกระทบกระเทือนก็จะเกิดสัญญาณเสียง

2. เครื่องตรวจด้วยลวด **wire detectors** มี 2 วิธีคือ

- ระบบกลศาสตร์ ใช้ลวดตัดกับวัตถุ หรือที่ซึ่งต้องการคุ้มกันแล้วต่อไปยังสัญญาณเสียง เมื่อลวดถูกดึงหรือขาดก็จะเกิดเสียงขึ้น วิธีนี้ใช้ภายในอาคาร

- ระบบไฟฟ้า ใช้กระแสไฟฟ้าผ่านไปตามลวดซึ่งมีฉนวนซึ่งห่อหุ้มสายไฟใต้ดิน ถ้าวงจรไฟฟ้าขาด ก็จะเกิดสัญญาณเสียง วิธีนี้ใช้ภายนอกอาคาร เช่น รั้ว

3. พรมลวดไฟฟ้า **wired carpets**

ใช้ลวดซ่อนอยู่ใต้พรมและเดินกระแสไฟฟ้า ถ้ามีคนเดินเหยียบไปบนพรมวงจรไฟฟ้าแรงกดจะทำให้เกิดสัญญาณเสียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. วงจรสัมผัส **security contacts**

ใช้โลหะเป็นแผ่นหรือปุ่มซึ่งสัมผัสกันอยู่ แล้วเดินกระแสไฟฟ้า ถ้าปุ่มหรือแผ่นโลหะแยกจากกัน จะทำให้วงจรไฟฟ้าขาด ทำให้เกิดเสียงหรืออาจทำตรงกันข้าม คือ กำหนดให้จุทั้งสองสัมผัสกัน ถ้าถูกกระทบกระเทือนทำให้เกิดสัมผัสวงจรไฟฟ้าเปิด ทำให้เกิดเสียง

5. เครื่องกักความร้อน **heat detectors**

ใช้ติดตั้งในที่ซึ่งเป็นโลหะ เช่น ห้องนิรภัย เพื่อป้องกันการใช้เครื่องเผาเจาะเหล็กด้วยตะเกียงฟู่ **belowlamp** มีเครื่องวัดอุณหภูมิ ถ้าต้องการความร้อนขึ้นถึงขีดที่ตั้งไว้ ก็จะเกิดสัญญาณเสียงขึ้น

6. การควบคุมประตูทางเข้า **electrome chanical control and locking of exists**

ใช้วิธีกลศาสตร์และอีเลคตรอน ใช้แม่เหล็กไฟฟ้า เครื่องควบคุมไฟฟ้า เครื่องกักจับไฟฟ้า นำมาใช้ควบคุมประตู ซึ่งเป็นเครื่องอัตโนมัติ เมื่อเกิดสัญญาณเสียงขึ้น ประตูจะปิดโดยอัตโนมัติ (หรือจะใช้คนกดสวิทช์ปิดเปิดก็ได้)

7. เครื่องกักจับ **trap devices**

ใช้เครื่องกักจับติดไว้ที่วัตถุชนิดที่ต้องการการคุ้มครอง มีหลายแบบ มีแบบใช้เส้นลวด **wired trap dran** และแบบสำเร็จรูปในตัว **self—contained trap box** เมื่อวัตถุที่ติดตั้งเครื่องกัก ถูกสัมผัสหรือกระทบกระเทือนจะทำให้เกิดสัญญาณเสียง นิยมใช้กับภาพเขียน เอา **trap box** ติดไว้ข้างหลังรูป ถ้ามีคนมาดึงรูปก็จะเกิดเสียง

<u>เครื่องเรดาร์</u> **RADA**

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นระบบ **electromal netil** ใช้วัดความเปลี่ยนแปลงของคลื่นแม่เหล็กที่สะท้อนกลับจากการที่วัตถุเคลื่อนที่ผ่านเข้าใกล้แรงของคลื่นแม่เหล็ก คลื่นที่สะท้อนกลับจะถูกส่งเข้าเครื่องรับ เกิดเป็นสัญญาณเสียง

<u>เทคนิคทางโทรทัศน์</u> **OPTICAL TECHQUES**

1. เครื่องกั้นด้วยแสง **visible light bariers**

ใช้ลำแสงพุ่งไปยัง **photo electric cell** ถ้ามีสิ่งใดผ่านแสงจะทำให้ถูกรบกวนเกิดสัญญาณเสียงขึ้น อาจใช้ในที่หนึ่งที่ใด เช่น ทางเดินหรือทางเข้า แต่ควรเป็นอาคารภายใน

2. เครื่องกั้นด้วยแสง

วิธีนี้ดีกว่าแบบ **visible light** โดยลำแสงของ **infrared** ซึ่งมองไม่เห็น เหมาะที่จะใช้กับทางเดิน ทางเข้าออก ไม่เหมาะกับนอกอาคาร เพราะสัตว์และแมลงในเวลากลางคืนอาจทำให้เกิดสัญญาณได้

3. เครื่องโทรทัศน์ **visible light tetevition**

ใช้กล้องโทรทัศน์จับสิ่งที่ต้องการคุมครอง กล้องโทรทัศน์มีหลายแบบทั้งใช้ในอาคารและนอกอาคาร ทนน้ำทนความร้อนเย็นได้ โดยมากใช้กับทางเข้าแต่มีเจ้าหน้าที่คอยดูที่จอโทรทัศน์หรืออาจต่อกับเครื่องสัญญาณได้

stable – image tetevition เครื่องโทรพิมพ์ดัดแปลงมาจากแบบแรก ใช้กล้องจับอยู่ที่จุดหนึ่ง โดยเฉพาะ ถ้าแสงถูกรบกวนจะเกิดสัญญาณเหมาะสำหรับใช้กับห้องที่ไม่มีคนเฝ้า

infrared tetevition วิธีนี้ดีไม่ต้องการแสงสว่าง ใช้คุ้มครองของอย่างใดอย่างหนึ่ง กล้องแบบนี้ไวต่อแสง **infrared** ใช้ในห้องที่ไม่สว่างได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ใช้แสงควบคุม **normal lighting and spotlights**

ใช้แสงธรรมดาหรือ **spotlight** ส่องไปยังที่ที่ต้องการคุ้มครอง มักใช้กับรั้วทางเข้าทางออก ใช้ประกอบกับเครื่องมือซึ่งทำให้เกิดสัญญาณเสียง ลำพังแสงสว่างป้องกันไม่ได้ แต่อาจมีผลเพียงจิตวิทยาเท่านั้น

5. เครื่องถ่ายภาพ **photography**

ใช้กล้องถ่ายรูปอัตโนมัติตั้งไว้ยังจุดที่ต้องการคุ้มครอง อาจใช้โดยไม่ต้องถ่ายรูปก็ได้ เมื่อมีคนเข้ามายังจุดที่ตั้งกล้องไว้ **flash** จะสว่างขึ้นโดยอัตโนมัติและเกิดสัญญาณเสียงหรืออาจใช้กล้องถ่ายรูปอัตโนมัติบันทึกภาพโดยตลอดก็ได้

[1]

<u>เทคนิคทางเคมี</u> **flares and smoke-procheers**

1. ใช้แสงหรือควันเป็นสัญญาณ

ติดตั้งเครื่องดักโดยใช้ส่วนประกอบของสารเคมี เมื่อมีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้นจะเกิดเป็นควันหรือแสงไฟแวบขึ้นที่เครื่องรับ

2. ใช้แรงระเบิด **explosives**

ติดตั้งเครื่องดักโดยส่วนผสมของสารเคมี ให้เกิดเสียงระเบิดเมื่อมีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้น

3. สีย้อม **dyes**

ใช้สารเคมีที่เป็นสีย้อม ใช้ป้องกันของมีค่าถุงเงิน หรือหีบเงิน ถ้าผู้ร้ายจับต้องจะเป็นรอย และสีจะติดที่มือหรือเสื้อผ้าผู้ร้าย ช่วยในการตามจับตัวคนร้าย

อย่างไรก็ตามไม่มีเครื่องมือใดที่จะแทนคนได้ อุปกรณ์เหล่านี้จะต้องตรวจตราอยู่ตลอดเวลาว่า เครื่องทำงานหรือไม่ สัญญาณเสียงเป็นอุปกรณ์ที่ให้ประโยชน์เพียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ช่วยเตือน หรือแจ้งเหตุให้เจ้าหน้าที่ทราบ ถ้ามีเหตุขัดข้อง เช่น ไฟฟ้าเสีย สายไฟถูกตัด หรืออุปกรณ์ขัดข้องไม่ทำงาน ก็เป็นหน้าที่ของยามหรือเจ้าหน้าที่รักษาการณ์โดยตรง ดังนั้น ความปลอดภัยของพิพิธภัณฑ์จึงขึ้นอยู่กับความสามารถของเจ้าหน้าที่เวรยามรักษาการณ์เป็นสำคัญ

เจ้าหน้าที่รักษาการณ์ **watchmen , guards , attendants**

1. อบรมเจ้าพนักงานและการวางระเบียบ

การดูแลรักษาความปลอดภัยของพิพิธภัณฑ์จะต้องกระทำทั้งกลางวัน และกลางคืนตลอด 24 ชั่วโมง ยามคนหนึ่งทำงานได้ไม่เกินวันละ 8 ชั่วโมง ดังนั้นจะต้องมียาม 3 ผลัดต่อ 1 คืน

ในด้านการบริหาร ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์จะต้องมีวิธีการอบรมปลูกฝังจิตใจของเจ้าหน้าที่ให้มีความรักษาหวงแหนระวังรักษาความปลอดภัยของวัตถุในพิพิธภัณฑ์ **security minded** อยู่ทุกขณะ จะต้องวางระเบียบข้อบังคับ สำหรับเจ้าหน้าที่ในพิพิธภัณฑ์ ระเบียบสำหรับผู้เข้าชม เช่น ห้ามผู้เข้าชมนำหีบห่อ กระเป๋า หรือสิ่งซึ่งอาจซุกซ่อนเข้าไปในห้องแสดง จึงต้องมีสถานที่ตรวจรับฝากของ **check room** ตรงทางเข้าและห้ามผู้เข้าชมสูบบุหรี่หรือกระทำใด ๆ อันจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่วัตถุ

ระเบียบสำหรับเจ้าหน้าที่รักษาการณ์ ได้แก่ ยาม และพนักงานเฝ้าห้อง เช่น ห้ามพูดคุยกับผู้ชม และต้องเขียนรายงานเหตุการณ์ประจำวัน เป็นต้น

นอกจากนั้น จะต้องมีวิธีการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตื่นตัวระวังอยู่เสมอ เช่น มีการฝึกหัดใช้อุปกรณ์ในการป้องกันอันตราย มีการซ้อมกันเป็นครั้งคราว มีบำเหน็จความชอบแก่ผู้ที่ปฏิบัติงานเข้มแข็ง วิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับการกระทำทางจิตวิทยา **psychological** เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีจิตใจระแวดระวังรักษาความปลอดภัย **security minded**

2. การรักษาความปลอดภัยในเวลาเปิดแสดง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยเจ้าพนักงานเฝ้าห้อง **attendants** เจ้าหน้าที่รักษาการณ์ **guards** และยามจะมากน้อยแล้วแต่ความจำเป็น และลักษณะการออกแบบอาคาร ถ้าอาคารมีห้องเล็กห้องน้อยมากเจ้าหน้าที่ต้องมาก

นอกจากจะวางระเบียบให้ผู้ชมฝากสิ่งของหีบห่อก่อนเข้าในห้องแสดง ห้ามพนักงานเฝ้าห้องพูดคุยกับผู้ชม มียามรักษาการณ์ที่ประตูเข้าออกแล้วก็ตาม ยังต้องใช้อุปกรณ์ได้แก่ สัญญาณเสียงแจ้งเหตุอันตรายเพื่อช่วยพนักงานด้วย ความจำเป็นของแต่ละห้อง ใช้ประตูอัตโนมัติเมื่อเกิดสัญญาณแจ้งเหตุขึ้นที่ห้องใดประตูนั้นจะปิดโดยอัตโนมัติ เพื่อช่วยเจ้าหน้าที่จับผู้ร้ายได้ทันท่วงที

การจัดแสดงแต่ละห้อง จะต้องมั่นคงปลอดภัย ตู้แสดงมีกุญแจแน่นหนา ของมีค่าอยู่ในตู้กระจกชนิดทุบไม่แตก วัตถุประเภทภาพเขียนต้องป้องกันด้วยระบบสัญญาณเสียง บางกรณีต้องใส่กรอบกระจกทนลูกปืน **bullet proof**

3. ยามรักษาการณ์ในเวลากลางคืน

หลังเวลาเปิดแสดง จะต้องมีเวรยามรักษาการณ์รอบบริเวณผลัดเปลี่ยนกันตลอดคืน ผลัดหนึ่งอาจจะเป็น 6-8 ชั่วโมง อาจมีมากกว่าหนึ่งคน เช่น มียามตรวจและรักษาการณ์ที่ห้องยาม หรือห้องควบคุมความปลอดภัย **security office** การรักษา - การณ์ของยามนั้น ถ้าเคร่งครัดตื่นระวังอยู่ตลอดเวลาก็ดี แต่ถ้าเผลอเรอหรือหลับละเลยหน้าที่จะเกิดผลเสียหาย ดังนั้นจึงได้มีวิธีการต่าง ๆ ที่จะใช้กับยามระหว่างอยู่เวร และมีการรายงานเพื่อส่งงานแก่ผลัดต่อไป

วิธีการควบคุมให้ยามปฏิบัติงานเคร่งครัดนั้น คือ การให้ตรวจตามจุดต่าง ๆ ที่กำหนด **patrol check - points** โดยมีอุปกรณ์ช่วย ได้แก่

บัตรเวลา **time keeping cards**

ใช้นาฬิกาอัตโนมัติ **time keeping clock** ซึ่งประทับตราหรือเจาะรูลงบัตร เมื่อยามรับเวรและออกเวร จะต้องพิมพ์หรือเจาะรูบอกเวลาที่นาฬิกาซึ่งอยู่ที่ห้องยาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และตามจุดต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ให้ตรวจ เมื่อตรวจที่ใด เวลาใด เครื่องนาฬิกาจะประทับเวลานั้นบนบัตร

การควบคุมโดยนาฬิกา **control clocks**

วิธีนี้คือ ระบบไขลานนาฬิกา ซึ่งมีกระดาษม้วนบรรจุอยู่ข้างในติดตั้งไว้ตามจุดต่าง ๆที่จะให้ยามตรวจ เมื่อยามไปถึงจะใช้กุญแจไขลานนาฬิกา เวลาและเลขกุญแจจะปรากฏอยู่บนม้วนกระดาษ ซึ่งบอกได้ว่ายามได้มาตรวจอาคารส่วนไหนเวลาใด

การควบคุมโดยแผงไฟ **switch board check light**

เมื่อยามไปถึงจุดต่าง ๆ ที่ต้องตรวจ จะมีกุญแจสำหรับไขเมื่อไขกุญแจก็จะปรากฏไฟสว่างขึ้นที่แผงไฟในห้องทำงานยาม เป็นการรายงานว่าได้ตรวจถึงจุดนั้น ๆ แล้ว แต่ต้องมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในห้องยามด้วย

บันทึกที่สำนักงานกลาง **central recorders**

ยามจะใช้กุญแจไขตามจุดต่าง ๆ ที่กำหนดให้ตรวจ เมื่อไขกุญแจแล้ว จะปรากฏเวลาและเลขที่ของตำแหน่งที่ตรวจ บนแผ่นกระดาษในห้องยามหรือสำนักงานกลาง **central office**

การใช้สุนัขช่วยเฝ้ายาม

วิธีใช้สุนัขช่วยดูแลเฝ้าสถานที่เพื่อป้องกันโจรภัย มี 2 ประเภท คือ สุนัขทั่วไปที่ไม่ได้ฝึกฝนโดยเฉพาะ และสุนัขประเภทที่ได้รับการฝึกฝนเพื่อการนี้โดยตรง

สุนัขทั่วไปที่ไม่ได้รับการฝึกฝนโดยตรง การเลี้ยงดูไม่สิ้นเปลือง แต่ได้รับประโยชน์น้อยเพราะอาจถูกผู้ร้ายล่อด้วยอาหาร หรือวางยาพิษได้ง่าย

สุนัขเฝ้ายามที่ได้รับการฝึกหัดมาเพื่อช่วยในการป้องกันโจรภัยโดยตรง มีหลายประเภท ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- สุนัขเฝ้ายาม **guard doge** ฝึกสำหรับเฝ้า อาจจะเฝ้าห้อง เฝ้าของหรือที่หนึ่งที่ใด ถ้าผู้ใดล่วงล้ำเข้ามาจะเห่าหรือทำร้ายทันที นิยมใช้พันธุ์ **germanaisatians french aisatians**

- สุนัขตรวจการ **watch and patrol dogs** ประเภทนี้ออกตรวจสถานที่กับนายหรือยาม ฝึกให้เงียบไม่เห่าส่งเสียง แต่ถ้าสังเกตเห็นอะไรผิดปกติจะคำรามให้นายรู้ เตรียมพร้อมที่จะปฏิบัติเมื่อนายสั่ง

- สุนัขอารักขา **companion dogs** ต่างกับสุนัขตรวจการ คืออยู่กับนายตลอดเวลาจะเห่าและโจมตีทันที ถ้ามีคนแปลกหน้าหรือผู้ร้ายเข้ามา

- สุนัขตามรอย **tracking dogs** ฝึกหัดให้ติดตามคนร้ายหรือสิ่งของ เป็นสุนัขที่มีความชำนาญและความสามารถมาก

การใช้สุนัขช่วยเจ้าหน้าที่รักษาการณ์ได้ประโยชน์มาก และช่วยป้องกันการถูกคนร้ายทำร้ายร่างกายด้วย แต่ข้อขัดข้องก็อยู่ที่ราคาของสุนัขซึ่งสูง ตลอดจนการเลี้ยงดูและฝึกฝนต้องมีสถานที่และเจ้าหน้าที่ให้การเอาใจใส่ดูแล มีอาหารพอเศษตลอดเวลาจนการปฏิบัติการอื่น ๆ ซึ่งจะต้องสิ้นเปลืองมาก ผู้ใช้สุนัขก็จะต้องใช้เป็น จึงจะเกิดผลคุ้มค่า

<u>อัคคีภัย</u>

บางประเทศมีกฎหมายบังคับเกี่ยวกับรูปของอาคาร ทางเข้าออกฉุกเฉินจำกัดจำนวนคนที่จะเข้าไปในอาคาร การเก็บเชื้อเพลิง การใช้วัตถุที่ไวไฟ แม้ประเทศไทยจะยังไม่มีกฎหมายบังคับ ก็พึงตระหนักถึงอัคคีภัยอันอาจจะเกิดขึ้นได้

<u>การป้องกันอัคคีภัย</u>

1. วางระเบียบมิให้สูบบุหรี่ในพิพิธภัณฑ์ (หรืออนุญาตในบางโอกาสในสถานที่บางแห่ง)

2. มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกระแสไฟ ตรวจตราสายไฟเปลี่ยนสายไฟ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และซ่อมแซม เจ้าหน้าที่จะเกี่ยวข้องเรื่องไฟฟ้าไม่ได้

3. วางกฎข้อบังคับสำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ เช่น เจ้าหน้าที่ในห้องปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายช่างในโรงงาน เจ้าหน้าที่ทำความสะอาด ให้ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับโดยเคร่งครัด

4. สถาปนิกผู้ออกแบบอาคาร จะต้องเตรียมการป้องกันอัคคีภัยด้วย เช่น ทำห้องประตูเหล็กที่จะปิดกันไฟ ไม่ให้ลุกลามไปห้องอื่น

5. ติดตั้งสัญญาณแจ้งเหตุไฟไหม้ในห้องจัดแสดง และห้องอื่น ๆ เช่น ใช้เครื่องมือตรวจควัน **smoke detector** เครื่องมือตรวจความร้อน **heat detector** ทำนองเดียวกับเครื่องมือโจรภัย เมื่อมีควันหรือความร้อนเกิดขึ้นในห้องก็จะเกิดเสียงกริ่งให้เจ้าหน้าที่ทราบ

6. เตรียมหัวสูบและสายสูบ สำหรับฉีดน้ำเมื่อเกิดไฟไหม้ จัดตั้งหัวสูบน้ำในจุดต่าง ๆเป็นระยะ และในกรณีที่น้ำประปาไม่เพียงพอ จะต้องมีน้ำบาดาลไว้ใช้

7. เตรียมสารเคมีสำหรับดับไฟ ในห้องจัดแสดงและห้องต่าง ๆของพิพิธภัณฑ์

8. ฝึกเจ้าหน้าที่ให้รู้จักการระวังและป้องกันอัคคีภัย รู้จักใช้สารเคมีดับไฟ มีการซ้อมดับเพลิงเป็นครั้งคราว รู้จักแจ้งเหตุไฟไหม้

9. มีสัญญาณแจ้งไฟไหม้ไปยังสถานีดับเพลิง

<u>การป้องกันในยามสงคราม หรือยามยุคเข็ญ</u>

มีข้อตกลงที่กรุงเฮก **hague convention** ว่า "คู่สงครามจะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำลายสิ่งที่เป็นสมบัติทางวัฒนธรรม" ขณะเดียวกันก็มีอันตรายและข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้น จึงควรเตรียมการป้องกันภัยอันตรายอาจจะเกิดจากอาวุธที่มีประสิทธิภาพร้ายแรง

รัฐบาลจะต้องรับผิดชอบในเรื่องนี้ จะต้องอพยพของมีค่าไปเก็บไว้ในที่ปลอดภัย เช่น ในถ้ำ ในเหมืองร้าง เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

คุณสมบัติของวัสดุ

วัสดุอุปกรณ์

วัสดุตกแต่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการแต่ละชนิดต่างก็มีคุณสมบัติ, ข้อดีข้อเสีย, ขนาด สี, การใช้สอยต่าง ๆ กัน ดังต่อไปนี้

ก. วัสดุปูพื้นทั่วไป

1. คอนกรีต (ซีเมนต์)

คุณสมบัติ เป็นวัสดุเทปูเป็นผืนเดียวกัน เทหล่อมแข็งตัวตามแม่แบบ เป็นส่วนผสมของซีเมนต์, น้ำ รวมกับสารมวลหยาบและละเอียด สามารถรับน้ำหนักลดเพิ่มความแข็งที่ดีมาก มีหลายชนิดขึ้นกับส่วนประกอบที่ผสมกันขึ้นมา เช่น ชนิดธรรมดา ชนิดความร้อนต่ำ เป็นต้น

ความหนา แล้วแต่ความต้องการ

สี มีหลายสีแล้วแต่ผสม

ที่ใช้ ใช้งานหนัก

ข้อดี ทนไฟ และสภาพดินฟ้าอากาศ ราคาพอสมควร มีหลายสี เป็นฉนวนที่ดี หล่อเป็นรูปต่าง ๆ ได้มากแบบ คิดตั้งกับอาคารสะดวก

ข้อเสีย น้ำหนักมาก การหล่อต้องใช้ความหนามากและอาจเกิดแตกร้าวได้ ถ้าอุณหภูมิเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว

2. แอสฟัลท์ เป็นวัสดุที่ทนการสึกกร่อนได้พอสมควร เดินไม่ดัง ทนน้ำดี แต่จะลื่น ใช้ปูหินเป็นพื้นเดียวกัน

ความหนา ให้เทหนา $\frac{5}{8} - 1\frac{1}{2}$ นิ้วขึ้นกับงาน

สี มีสีแก่จัด เช่น แดง เขียว น้ำตาล ดำ ทั้งผิวมันและด้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ใช้ ใช้งานหนักปานกลาง เช่น อาคารสำนักงาน, ทางเข้า

ข้อดี ไม่เก็บฝุ่น

ข้อเสีย ไม่ทนกรด, น้ำมัน

3. แมกนีไซด์

คุณสมบัติ ให้ความอบอุ่น ไม่เก็บเสียง ลื่น ทนน้ำมัน แต่ไม่ทนกรด ใช้ปูพื้นเป็นผื่นเดียวกัน

ความหนา ประมาณ $\frac{3}{4}$ นิ้ว

สี มีมากมายสวยงาม

ที่ใช้ ใช้งานหนักมาก ๆ เช่น อาคารอุตสาหกรรม

4. หินเกล็ดขัดมัน

คุณสมบัติ ไม่เก็บเสียง ให้ความรู้สึกแข็ง มักแตกร้าวได้ ใช้ปูหินเป็นพื้นเดียวกัน

ความหนา $\frac{5}{8} - \frac{3}{4}$ นิ้ว ความกว้างไม่ควรเกิน 3.60 เมตร

สี มีต่าง ๆ แล้วแต่ซีเมนต์และหิน

ที่ใช้ บันไดภายนอกทั่วไป อาคารพยาบาล ห้องน้ำ โถงทางเข้า งานที่ทนทานมาก ๆ

ข้อดี ทนทาน ทำความสะอาดง่าย

5. กระเบื้องดินเผา

คุณสมบัติ เป็นกระเบื้องได้จากการเผาดินเหนียว กดลงพิมพ์ เผาในอุณหภูมิสูงมาก ๆ ทนการสึกกร่อนได้ดี ทนแรงอัด, น้ำมัน, กรด, น้ำ แต่ไม่ทนด่าง ไม่เก็บเสียง ให้ความรู้สึกอบอุ่น

ขนาด จัตุรัส 4" x 4", 6" x 6", 8" x 8", 9" x 9", 12" x 12", หกเหลี่ยม แปดเหลี่ยม

ความหนา $\frac{3}{4}$" , $\frac{7}{8}$" , $\frac{5}{8}$" , $1\frac{1}{4}$" , $1\frac{1}{8}$" , $1\frac{1}{2}$" , 2"

สี มีมากมาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ใช้ ใช้ในงานหนักมาก ๆ อาคารพักอาศัย ครัว ห้องเตรียมอาหาร ห้องโถง ในบริเวณที่ต้องการทนทาน แต่อย่าใช้กับที่ต้องการความเงียบ

วิธีปู เอาแผ่นกระเบื้องจุ่มน้ำ แล้วปูบนปูนทราย 1 ต่อ 3 ให้หนาอย่างน้อย $\frac{3}{4}$" รอยต่อใช้ส่วนผสมปูนซิเมนต์ทราย 1 ต่อ 1 ยาแนว

ข้อดี ทนน้ำดี มีสี-ลายแบบให้เลือกมาก ทนการสึกกร่อน ใช้ได้ทั้งพื้น ผนังราคาถูก

ข้อเสีย ไม่เก็บเสียง การขนส่งต้องระวัง ไม่ทนด่าง ถ้าตอนปูไม่ดีอาจแตกง่าย

6. กระเบื้องเคลือบ เซรามิคเคลือบมัน

คุณสมบัติ เป็นส่วนผสมใช้ดินผสมพิเศษ ซึ่งนำสารหลอมสลายปนผสมนำกรองแล้วกดพิมพ์เผาในอุณหภูมิ 1,900 ซ. ให้ความรู้สึกเย็น ทั่ว ๆไปเหมือนกระเบื้องดินเผา

ขนาด 3"x3",4"x4",$4\frac{1}{2}$"x$4\frac{1}{2}$",6"x6",10"x10",12"x12"

ความหนา $\frac{3}{8}$",$\frac{1}{2}$",$\frac{3}{4}$"

สี มีทั้งชนิดด้าน และครึ่งมันครึ่งด้าน

ที่ใช้ ใช้ในที่ต้องการรักษาความสะอาด ล้างง่าย

ข้อดี ทนกรด ด่าง ไขมัน สารเคมี รักษาความสะอาดง่าย

ข้อเสีย ไม่เก็บเสียง ถูกกรดจะเป็นรอย บางชนิดผิวหน้าลื่นมัน

7. กระเบื้องกระจก

คุณสมบัติ ได้จากตัดแผ่นกระจกหนา ๆ เป็นแผ่นตามต้องการ ให้ความรู้สึกเย็นทนการสึกหรอได้พอสมควร

ขนาด $1\frac{7}{8}$"x $1\frac{7}{8}$"

หนา $\frac{9}{16}$"

วิธีปู บนซิเมนต์ลาเท็กซ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สี ชนิดใส ฝ้า หรืออาจรองผิวล่างด้วยสีต่าง ๆ ได้

ที่ใช้ ที่ตกแต่งหรูหรา งานหนักปานกลาง ห้องน้ำ

ข้อดี ไม่ซึมน้ำ,ทนน้ำมัน, กรดและด่าง

ข้อเสีย ไม่เก็บเสียง

8. กระเบื้องหินอ่อน

คุณสมบัติ ได้จากการตัดแผ่นหินอ่อน ทนงานหนักปานกลางจนถึงหนัก ทนต่อการขัดสี ไม่เงียบ ให้ความรู้สึกเย็น

ขนาด มีต่าง ๆ

หนา $\frac{3}{4}$" – 1"

สี ด้านหรือขัดเงาได้ มีทั้งสีเรียบ และเป็นลวดลายตามธรรมชาติ

วิธีปู ปูบนปูนทราย ส่วนผสม 1 ต่อ 3 หน้า $\frac{1}{2}$"

ที่ใช้ ใช้ในงานหรูหรา ราคาแพงมาก

ข้อดี ให้ความสง่างาม ผิวหน้าสวย

ข้อเสีย ราคาแพง หายาก ไม่เก็บเสียง และไม่ทนกรด

9. แผ่นหินธรรมชาติ

คุณสมบัติ ได้จากการเลื่อยตัดแผ่นหินทราย หินปูน หรือหินแกรไนท์ ใช้ได้ในงานตกแต่งและงานหนัก หินแกรไนท์ทนน้ำมัน ทนด่าง แต่ไม่ทนกรด มีความทนทานมาก

ขนาด มีมากอย่างเลือกได้ตามความต้องการ

หนา $1\frac{1}{2}$" – 2"

สี มีสีเทาอ่อน เหลือง น้ำตาลอ่อน แดงอ่อน ชมภู สีเนื้อ พวกหินแกรไนท์ มีผิวด้านจนถึงผิวกึ่งมะหยี่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ใช้ งานหนัก งานตกแต่ง

10. กระเบื้องหินเกล็ดขัด

คุณสมบัติ ทำจากเกล็ดหินอ่อนผสมซีเมนต์ เทบนฐานรองคอนกรีตแล้วขัดให้เรียบมีความทนทานมาก ไม่เก็บเสียง ลื่นและขัดเงาได้ ไม่ทนกรดไข น้ำมัน แต่ทนด่าง ให้ความรู้สึกเย็น

ขนาด 6"x6" หนา $\frac{3}{4}$",9"x9" $\frac{3}{4}$",12"x12" 1", 18"x18" $1\frac{1}{4}$", $2'x2'$ $1\frac{1}{2}$" ผิวที่เป็นหินเกล็ดควรหนาอย่างน้อย $\frac{1}{2}$"ทุกขนาด

สี ขึ้นอยู่กับสีของซีเมนต์ ขนาดและสีของเกล็ดหิน

ที่ใช้ งานปานกลาง งานหนัก การรักษาง่าย สะอาด ดูเรียบร้อย ใช้เมื่อไม่ต้องการความเงียบนัก

11. ปล็อคประดับพื้นซีแพค

คุณสมบัติ การออกแบบให้ยึดต่อมุมได้ในตัวโดยไม่ต้องโบกปูน ขนาดความหนา 6 ซม. แข็งแกร่งรับน้ำหนักรถยนต์ได้ดี ราคาประหยัดกว่าพื้นซีเมนต์

สี มี 4 สี คือ สีเทา, ธรรมชาติ, สีน้ำตาล, สีน้ำตาลแดง

ที่ใช้ บริเวณหน้าบ้าน ทางเท้า ลานจอดรถ เฉลียงพักผ่อน ทางเดินสาธารณะ บริเวณรอบสระว่ายน้ำ

12. วัสดุผืนพวกไม้คอร์ก

คุณสมบัติ มีความยืดหยุ่นคืนตัวดี ให้ความรู้สึกอบอุ่น เงียบ ไม่ทนด่าง ไม่ลื่น ปูใช้กาวโดยทาให้สม่ำเสมอ ไล่ฟองอากาศออกให้หมด ควรใช้ลูกกลิ้งหนัก ๆ ทับไล่จากตอนกลางเข้าไปหาริม

ขนาด 30-70' กว้าง 6'(ชนิดแท่น 4"-12" รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส, 36"x12")

หนา 8-4,5-6.7 มม. (ชนิดแบน $\frac{2}{16}$"- $\frac{1}{4}$")

ที่ใช้ ใช้งานหนักปานกลาง อาคารที่ทำงานเล็ก ๆ บ้านพักอาศัย ให้ความเงียบ ไม่ทนการขัดสี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

13. แผ่นทีวีซี

คุณสมบัติ ใช้งานต้องการให้หยุ่นตัวได้ มีความทนทาน เป็นฉนวนดี ใช้งานหนักปานกลาง ทนน้ำมัน ด่าง กรด

ขนาด มีแผ่นโตถึง 90/ กว้าง 3-4-6/

หนา $\frac{1}{16}$" – $\frac{1}{8}$"

สี มีต่าง ๆ กัน เป็นสีในตัว ไม่มีพวกลวดลายประดิษฐ์ มีผิวมันหรือด้าน

ที่ใช้ ใช้งานหนักมาก

ข้อดี มีความเหนียว กันความชื้น ราคาถูก เหมาะกับงานตกแต่ง ปะพื้นหน้า ทนความเค็มได้ดี

ข้อเสีย ความร้อนจะทำให้เสียรูป บิดงอแตกร้าวได้

14. แผ่นยางธรรมชาติ

คุณสมบัติ ได้จากยาง มวลสารพวกสีและกำมะถันให้ผิวแข็งขึ้น ทนทาน เก็บเสียงได้ดี ให้ความอบอุ่น เป็นฉนวน ทนน้ำ ไม่ทนน้ำมัน

ขนาด 100/ กว้าง 376/

หนา $\frac{1}{8}$" , $\frac{3}{16}$" , $\frac{1}{4}$" ชนิดมีฟองรองหนาอีก $\frac{1}{8}$" – $\frac{3}{16}$"

สี หลายสี

ที่ใช้ อาคารที่ต้องการความเงียบ ทนทาน

15. พรม

คุณสมบัติ ได้จากวัสดุหลายชนิด เช่น ในขนสัตว์ ฝ้าย ใยสังเคราะห์ ซึ่งแต่ละชนิดมีคุณสมบัติเฉพาะและราคาแตกต่างกัน

พรมขนสัตว์ สามารถครองรับน้ำหนักได้ดี มีความยืดหยุ่นดีมากเมื่อถูกเหยียบหรืออัดแน่นสามารถฟูได้ตามเดิม ไม่เสื่อมคุณภาพ ขนพรมตั้งดี ดูดความชื้นดี ให้ความอบอุ่น เป็นตัวนำกระแสไฟที่เลว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รับสีย้อมได้ดี มีความนุ่มนวล ราและแบคทีเรียทำลายขนสัตว์ได้น้อย แต่มอดชอบกิน

พรมจากฝ้าย ราคาไม่แพง ดูแลรักษาง่าย ทนต่อการซักฟอก เนื่องจากดูดซึมได้ดีเยี่ยม นิยมทำพรมเช็ดเท้าหน้าห้องน้ำ

พรมทำจากใยสังเคราะห์ คล้ายขนสัตว์ แต่ราคาถูกกว่า โดยใช้ไนล่อน ดูแลง่าย ทนทานดี ทนการเปื้อน ไหม้ไฟง่าย ไม่กินตัว

ขนาด มี 2 ชนิด คือ - พรมผืนใหญ่ ที่ใช้ปูเต็มห้อง แบ่งขายเป็นหลา ๆ

- พรมผืนเล็ก มีขนาด 9ft12/, 5ft7/, 4ft6/, 2ft3/

สี มีมากมาย สามารถสั่งทอเป็นลวดลายต่าง ๆ ได้

ที่ใช้ สถานที่ต้องการความหรูหรา ห้องที่ต้องการเก็บเสียง ป้องกันเสียงสะท้อน เช่น ห้องประชุม ห้องอัดเสียง เป็นต้น ห้องที่ต้องการความนุ่มนวล เช่น ห้องพักผ่อน อาคารสาธารณะที่ควรใช้ คือ ส่วนที่มีคนเข้าไปใช้ไม่มากนัก เช่น ห้องทำงาน ห้องโถงตามโรงแรม ภัตตาคารชั้นหนึ่ง

ข้อดี ช่วยเก็บเสียงดี แก้การสะท้อน ไม่ลื่นน่าสัมผัส มีความหรูหราสวยงามในตัว

ข้อเสีย ราคาแพง ทำความสะอาดยาก บางชนิดติดไฟได้ง่าย

16. กระเบื้องยาง

คุณสมบัติ มีทั้งผลิตในประเทศและต่างประเทศ มีหลายชนิด คุณสมบัติทั่วไปเหมือนแผ่นยางชนิดผืน

ขนาด 6" - 48" เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส 9" x 9"

ความหนา 1/8", 3/16", 1/4"

ที่ใช้ ในงานปานกลาง ต้องการความเงียบ

ข้อดี เก็บเสียงได้พอสมควร ทำความสะอาดง่าย ราคาไม่แพง มีสีให้เลือกมาก การติดง่าย ไม่ลื่น

ข้อเสีย ร่อนหลุดได้ง่ายเมื่อมีความชื้นสูง เกิดรอยชีดข่วนง่าย ต้องทำความสะอาดอยู่เสมอ

17. กระเบื้องเทอร์โมพลาสติค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณสมบัติ มีมวลเดิมเป็นพวกแร่และพวกใยหิน สีและพวกยึดประสานได้จากตัวเทอร์โมพลาสติค มีพวกยางไม้ (สีอ่อน) หรือพวกแอสฟัลท์สีแก่เป็นเนื้อ ทนแรงกด ไม่ทนน้ำมัน, ไข, กรด

ขนาด 9" / 9", 12" / 1" รูปผืนผ้า 18" / 24"

หนา $\frac{1}{8}$" – $\frac{3}{16}$"

สี มีสีเนื้อในตัวต่าง ๆ กัน มีผิวมัว ๆ ด้วย

ที่ใช้ แล้วแต่ชนิดของยาง ชนิดธรรมดาเหมาะสำหรับงานปานกลาง ชนิดพิเศษใช้งานหนักได้

18. พื้นไม้

พื้นไม้ให้ความรู้สึกอบอุ่นตามธรรมชาติ ใช้งานทนทานดี ยิ่งเก่ายิ่งสวย สามารถแต่งผิวให้สวยงามมากมายหลายวิธี ซ่อมแซมง่าย มีปูหลายวิธี

- ปูกระดาษ ใช้แผ่นปูชิดกันตามนอน ขนาดไม้กว้าง 4" ขึ้นไป
- ปูแนวเส้น วางนอนชิดกัน ขนาดไม้กว้าง 4"ลงมา
- ปูแท่งไม้ ตัดเป็นแท่งให้ได้ขนาดกัน มีความหนาพอสมควร ปูเป็นลวยลายธรรมดา
- ปูแท่งตั้ง ตัดท่อนขวางให้เห็นหน้าตัดฉากล่ำต้นแทน มีความแข็งแรงมาก
- ปาเก้ ปูเหมือนแท่งไม้ แต่เป็นแผ่นบางมาก และปูเป็นลวดลายต่าง ๆติดกับพื้นโดยการผนึก
- โมเสคไม้ ไม้ไม้ชิ้นเล็กปูเป็นแผ่นเหมือนโมเสค

คุณสมบัติ พื้นที่เมื่อปูเสร็จแล้ว มีคุณสมบัติต่าง ๆ มาก ตามความเหมาะสมของสถานที่ แต่อย่างไรก็ตาม ควรมีคุณสมบัติดังนี้ ทนทาน รักษาความสะอาดง่าย การใช้งานไม่สึกหรอ มีความสบายใจในการใช้ รูปร่างหน้าตาดี ทนทานต่อความชื้น

ข้อดี เป็นวัสดุหาง่าย สวยงาม ทนทาน เก็บความร้อนต่ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อเสีย เสื่อมคุณภาพเร็วเมื่อถูกความร้อน น้ำ ลมอากาศ แสงแดด ไวไฟ ต้องผ่านกรรมวิธีกันปลวก

ข. วัสดุที่ใช้ทำผนังหรือกำแพง

1. ผนังหรือกำแพงอิฐ

คุณสมบัติ อิฐเป็นวัสดุก่อสร้างที่เก่าแก่มาก ทนต่อดินฟ้าอากาศ ทนไฟดีกว่าหิน มีให้เลือกมากทั้งชนิด สี ผิว ขนาด แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

ก. อิฐพวกมีปูนขาวหรือหินปูน
เมื่อเผาจะมีสีเหลืองจัด ถ้ามีเหล็กออกไซด์ 2-10% จะมีสีแดง

ข. อิฐพวกดินเหนียวปนทราย
เมื่อเผาจะมีสีแดง เหลือง หรือแดงแก่

ที่ใช้ อิฐสามารถนำมาใช้โดยสีธรรมชาติหรือทาสีทับ ใช้ได้ทั้งภายนอกและภายใน อาจใช้เป็นตั้วตุ๊กแต่ง โดยทำอิฐโชว์แนวเรียงอิฐหาน้ำมันโพลียูรีเทน เพื่อความคงทน

ข้อดี ทนต่อดินฟ้าอากาศ นำความร้อนต่ำ ทนไฟ บางชนิดกันไฟได้

ข้อเสีย มีขนาดก้อนไม่ค่อยเท่ากัน เนื้อไม่แน่นน้ำซึมได้ง่ายต้องฉาบปูน

2. ผนังหรือกำแพงหิน

คุณสมบัติ หินเป็นวัสดุมีค่าทางความงามสูง มีค่าทางฉนวนความร้อนดี แต่กำลังระหว่างก้อนไม่สม่ำเสมอ และขนาดของก้อนอาจต้องแต่งให้มีผิวลางเรียบ แบ่งได้หลายชนิด ดังนี้

ก. หินแกรไนท์ เป็นหินอัคนี มีเนื้อแข็งทนทาน ทนน้ำ ขัดมันได้ดี มีความหนาแน่นสูง สีมีตั้งแต่ชมภูถึงน้ำตาลแก่ รับแรงกดได้ 56 กม./ชม.

ข. หินปูน เป็นพวกหินชั้น เกิดจากการนอนตัวของแร่ธาตุ ถ้าส่วนประกอบบริสุทธิ์จะเป็นหินอ่อน แบ่ง 3 ชนิด - เกิดจากหอย - ลักษณะเป็นผลึก - มีผลึก คัลเซียมคาร์บอเนตมาก มีความสามารถรับแรงกดได้ 35 กก./ชม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ค. หินอ่อน เป็นพวกหินแปร เนื่องจากแรงอัดและความร้อน ผิวเรียบเป็นมัน มีสีมาก รับแรงกดได้ 35 กก./ซม.

ง. หินกราย เป็นพวกหินชั้น เกิดจากทรายอัดเป็นชั้น ๆ มีแมคนีเซียม,คาร์บอนและซิลิกา ถ้ามีมากจะแข็งแรงมาก ทนนานสูง มีให้เลือกทั้งผิวเนื้อและสี มีแรงกดได้ 28 กก./ซม.

ข้อดี แข็งแรงทนทานกับน้ำ เหมาะสมสำหรับแต่งกำแพงกินหรือจัดสวน

ข้อเสีย ถ้าอุณหภูมิสูงทำให้ร้าวได้ ราคาขนส่งและค่าก่อสร้างสูง

3. ผนังหรือกำแพงกอ ก้อนกลวง และอิฐแก้ว

คุณสมบัติ คอนกรีตก้อนกลวง ใช้รางเป็นโครงรับน้ำหนักอาคารมีความสูงชั้นเดียวหรือ 2 ชั้น น้ำหนักบรรทุกน้อย ความหนาปูนกอ 1 ซม. และมักใช้กระเบื้องหรืออิฐดินเผากรุเป็นผนังด้านในให้เรียบร้อย

อิฐแก้วรับน้ำหนัก ความหนาของก้อน $3\frac{2}{8}$" และมีขนาด $5\frac{3}{4}$", $7\frac{3}{4}$" x $7\frac{3}{4}$", $11\frac{3}{4}$" x $11\frac{3}{4}$" ผิวที่รับปูนก่อ มักเป็นแถวร่องเล็กมีพวกด่างเคลือบ เป็นสารทนความชื้น และให้ยึดปูนก่อดีด้วย อาจใส่พวกเหล็กลวดชนิดไม่เป็นสนิมเสริมในร่องต่อเพื่อแข็งแรงขึ้น

4. ผนังแผ่นเส้นใย เป็นผนังสามารถเคลื่อนย้ายได้

คุณสมบัติ เป็นส่วนประกอบเนื้อวัสดุด้วยเส้นใยไม้หรือพืชบางชนิด ไม่ยืดหดตัวมาก ราคาถูกทำงานได้ง่าย เก็บเสียงได้ดี ทนความร้อน ทนไฟ บางชนิดทนน้ำ ไม่ทนแรงอัด หรือแรงอัดขยาย

ขนาด 12",18",24" รูปสี่เหลี่ยม

หนา $\frac{1}{2}$", $\frac{3}{4}$", $\frac{7}{8}$"

ถ้าแผ่นยาว 2 x 18', 2 x 6' หนา $\frac{3}{16}$" - $1\frac{1}{4}$"

สี ต่าง ๆ มีทั้งผิวเรียบ มีเสี้ยน เป็นเม็ดนูน เป็นร่อง บางชนิดมีรูทะลุ

5. ผนังแผ่นฮาร์ดบอร์ด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณสมบัติ เป็นส่วนประกอบเหมือนเส้นใยเสี้ยนแต่อัดตัวสูง แบ่งเป็น 3 ประเภท

ก. ชนิดปานกลาง ความหนาแน่น 480 - 800" กก./ม.^{3} ขนาด $\frac{3}{16}$" – $\frac{1}{2}$"

ข. ชนิดมาตรฐาน " 800 กก./ม ขึ้นไป ขนาด $\frac{1}{8}$" – $\frac{3}{16}$"
ทนความชื้นดี ใช้เป็นเชิงผนัง,บุผนัง,ทำป้าย,ทำเฟอร์นิเจอร์

ค. ชนิดเยี่ยม ความหนา $\frac{1}{8}$" – $\frac{3}{16}$" ใช้กาวทางเคมียึดติด ทนน้ำดี แข็งแรงมากใช้ปูพื้นได้

6. แผ่นชิบบอร์ด

คุณสมบัติ ทำจากเสาไม้ผสมกาว ให้ความร้อนและแรงอัดสูง

ขนาด 4 ƒ 8 ฟุต

สี มีมากมาย

ข้อดี แมลงไม่ทำอันตราย ทนไฟ,ความชื้น เก็บเสียงดี

ข้อเสีย ดูดสี,ดูดน้ำจะยุ่ยง่าย,กระทบกระแทกหักเป็นรอยได้

7. แผ่นอะเบสตอสเมนต์

คุณสมบัติ ประกอบด้วยเส้นใยหินกับซีเมนต์ ทนไฟ ทนด่าง ทนกรด ทรงความชื้น ทนขีดข่วน แตกง่าย ทาสีน้ำได้

ขนาด 4 ƒ 8 ฟุต, 4 ƒ 6 ฟุต พวกเก็บเสียงได้ 12",16",18",24" เป็นสี่เหลี่ยม

หนา $\frac{3}{16}$" , $\frac{1}{4}$" , $\frac{3}{8}$" พวกเก็บเสียงได้ $\frac{1}{2}$", $\frac{5}{4}$" – 10"

ข้อดี ประหยัดและง่ายต่อการก่อสร้าง

ข้อเสีย เปราะและแตกง่าย

8. ไม้อัด

คุณสมบัติ เป็นแผ่นไม้บาง ๆ ทากาวและวางซ้อนกัน 3 ชั้นขึ้นไป โดยขวางเสี้ยน มี 2 ชนิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ก. ใช้ภายนอก ใช้กาวฟอมแมลดีไฮด์ ทนน้ำ

ข. ใช้ภายใน ใช้กาวยูเรียมฟอมแมลดีไฮด์ ไม่ทนน้ำ

ขนาด 4 / 8 ฟุต

หนา 6,10,15,20 มม.

ข้อดี ทุ่นไม้ น้ำหนักเบากว่าไม้แปรรูป

ข้อเสีย โค้งงอและแยกแตก ถ้าอยู่ในที่ชื้นและแห้งแล้ง,กลางแจ้ง ดูดสีและสิ่งขัดมันทำให้เปลือง

9. กระดาษชานอ้อย

คุณสมบัติ เป็นแผ่นเนื้อนิ่มใช้กันเสียง กันความร้อน ใช้ทำผนังภายใน ไม่ทนน้ำ

ขนาด 4 / 6 ฟุต, 4 / 8 ฟุต, 4 / 10 ฟุต, 4 / 12 ฟุต

ที่ใช้ ส่วนใหญ่ใช้กับห้องประชุม หรือห้องที่ต้องการเก็บเสียง

ข้อดี สามารถเก็บเสียงและความร้อนได้ น้ำหนักเบา มีหลายขนาด ใช้ทำหนังดี

ข้อเสีย ติดไฟง่าย ถูกน้ำยุ่ยง่าย

10. เซลโลกรีต (ใยไม้อัด)

คุณสมบัติ ผลิตจากเส้นใยไม้ ผสมปูนซีเมนต์อัดเป็นแผ่นมีรูพรุน น้ำหนักเบา เป็นฉนวนป้องกันความร้อน เก็บเสียงได้ แมลงไม่รบกวน ทนแดดฝน มี 3 ชนิด

ก. แผ่นธรรมชาติ จะเห็นเส้นใยของไม้สานกันไปมา

ข. แผ่นใส่ปูน ใช้ปูนขาวผสมซีเมนต์ไว้ทับผิวหน้า ฉาบผิวเกือบเรียบลวดลายนูนออกมา

ค. แผ่นฉาบปูน ฉาบเช่นเดียวกับผนังปูนเหมาะทำผนัง

ขนาด 1.00 / 2.00 ม.

หนา $\frac{1}{2}$" , 3" , $1\frac{1}{2}$" , 2" , 3"

ข้อดี เนื่องจากเป็นเส้นใยผสมน้ำยาป้องกันแมลง เก็บเสียง กันความร้อนไม่บิดงอ หรือผุง่าย ทนแดด, ไฟ ตีตะปูไม่แตก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อเสีย มีผิวหน้าแข็งอาจแตกได้ เป็นรอยร้าวระหว่างแผ่น

11. เซฟวิงบอร์ด

คุณสมบัติ เป็นชิ้นไม้อบแห้งผสมกาวเป็นแผ่นแน่น ขัดเรียบด้วยกระดาษทรายกันความร้อนและชื้น ระบายอากาศสะดวก ปลวกไม่กิน

ขนาด 4 / 8 ฟุต

หนา 6 มม.

การใช้ ก่อนทาสี ต้องรองพื้นด้วยแลคเกอร์ ประหยัดสี

ข้อดี ทนต่อสภาพอากาศ ตอกตะปูไม่แตก มีลายสวยงามใช้ตกแต่งประเภทเดียวกับไม้อัด

ข้อเสีย ไม่ทนน้ำให้ยุ่ยง่าย มีความอ่อนเปราะ ดูดสีและสิ่งชักมัน

12. แอคูสติคบอร์ด

คุณสมบัติ เป็นชิ้นไม้อบแห้งผสมกาว อัดเป็นแผ่นด้วยเครื่องผิวหน้าขัดเรียบ 2 ด้าน เซาะร่องตามแนวนอน ป้องกันเสียงสะท้อน ไม่เป็นสื่อไฟ ป้องกันความชื้นภายนอก

ขนาด 1.60 / 0.60, 0.60 / 1.20, 0.60 / 2.40 ม.

หนา 1.0 ซม.

ที่ใช้ ผนังกั้นห้อง ดนตรี, ประชุม, อัดเสียง, โรงภาพยนตร์ โดยตอกติดกับโครงไม้

เวลาทาสี รองพื้น ด้วยชแลคจะประหยัดสี

ข้อดี เก็บเสียงดูดเสียงได้ดี ป้องกันความร้อน น้ำหนักเบา กรุผนัง ทาสีได้ มีความคงทน ไม่บิดงอ

ข้อเสีย เห็นรอยต่อ ถูกน้ำยุ่ยง่าย ดูดเสียง เป็นฉนวนเลว

ค. วัสดุกรุตกแต่งผนังและเพดาน

1. วอลเปเปอร์ กระดาษติดผนัง เป็นวัสดุที่มีความสวยงาม คงทนได้ 10 ปีสะ-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาคตา มีหลายแบบมากมาย แบ่งออกเป็นหลายประเภท

คุณสมบัติ ก. ประเภทกระดาษล้วน ชนิดไม่เคลือบสีกันน้ำ เหมาะติดเพดาน เพราะดูดซึมน้ำได้ สกปรกง่าย รักษาความสะอาดยาก

ข. ชนิดเคลือบสีกันน้ำ เหมาะสำหรับผนัง เพดานทั่วไป สามารถทำความสะอาดได้บ้าง แต่ไม่ควรติดที่คนสัมผัสบ่อย ๆ

ค. ประเภทด้านหน้าเคลือบไวนิว ด้านหลังเป็นกระดาษ เหมาะติดผนังและเพดาน ทำความสะอาดง่าย ยางที่เคลือบกันการดูดซึมน้ำได้เกือบ 100

ง. ประเภทด้านหน้าเป็นพวกหญ้า, ฟางสานด้วยเส้นด้าย ด้านหลังเป็นกระดาษล้วน เหมาะติดผนัง ไม่เปื้อนง่าย ยากแก่การรักษา

จ. ประเภทด้านหน้าเคลือบไวนิว ด้านหลังเป็นผ้าเหมาะกับงานทั่วไป ติดตั้งผนังและเพดาน รักษาง่ายรื้อออกติดตั้งใหม่ได้โดยไม่เสียหาย

ฉ. ประเภทด้านหน้าเคลือบโลหะ ด้านหลังเป็นกระดาษ ราคาแพงกว่า คุณสมบัติสะท้องแสง มีเงาในตัวทั้งสีและลายพิเศษ ใช้ในงานต้องการจุดเด่นเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศ

ช. ประเภทด้านหน้าเป็นไม้ก๊อก ผ้าและวัสดุอื่น ๆ ด้านหลังเป็นกระดาษ เหมาะสำหรับผนังโชว์ซึ่งไม่ถูกสัมผัส เพราะยากแก่การรักษา

สี มีให้เลือกมากมายทั้งลายด้วย ตามรสนิยมและบรรยากาศ

ข้อดี ช่วยในการตกแต่งให้สวยงามให้ความหรูหรา ป้องกันเสียง ทนไฟ

ข้อเสีย ราคาแพง ถูกความชื้นจะยืดพอง ไหม้ไฟง่าย รักษาความสะอาดยาก

2. กระเบื้องต่างๆ มีหลายชนิด เช่น

กระเบื้องดินเผา กระเบื้องเคลือบเซรามิคเคลือบมัน,กระเบื้องกระจกและโมเสคกระจก,กระเบื้องหินอ่อนและโมเสคหินอ่อน,กระเบื้องหินต่าง ๆ,กระเบื้องไม้คอร์ก รวมทั้งเซรามิค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้วย

เซรามิค แบ่งเป็น 2 แบบ ได้แก่ กระเบื้องดิดผนังธรรมดา มีลวดลายที่อบในตัวแต่ละแผ่นหรือลายต่อกัน และมูรัลเซรามิค แบบนี้มีลวดลายเป็นเรื่องต่อเนื่องกัน แต่จะไม่ต่อกันสนิท

3. กระจก

คุณสมบัติ พิเศษกว่าวัสดุชนิดอื่น มีความสำคัญต่อการสร้างและตกแต่งเป็นอย่างมาก ในการผลิตต้องใช้ความร้อนสูงมาก หลอมเนื้อวัสดุจากสารประสมออกไซด์ของซิลิคอนต่าง ๆ บางชนิดและโลหะจนเหลวเหนียว ไม่ตกผลึก แบ่งเป็น

กระจกฝืน ใช้ทรายโซดาและหินปูนบดผสมกันเข้าแล้วเข้าเบ้าหลอมผลิต โดยบีบรัดเป็นแผ่นจากแม่แบบ ตัดขนาดตามต้องการ

กระจกหน้าต่าง เพิ่มความร้อนขึ้น จะทำให้กระจกเล็กลง กระจกชนิดแผ่นหนาเหมือนกระจกหน้าต่าง ทำการขัดผิวด้วยเครื่องมือ แต่ทำการเจาะ,ตัด ก่อนเพิ่ม, ลด ความร้อน

กระจกฝืนชนิดพิเศษ มีหลายแบบ กระจกเคลือบ,สี ทั้งโปร่งแสง,ใส.ฝ้า,กระจกผิวขรุขระ

กระจกโครงสร้าง มีหลายชนิด

กระจกหลายชั้นซ้อน เป็นชนิดธรรมดา, ซ้อนดิด

ขนาด ตารบรรจุกระจกเข้ากรอบ ขนาดทั่ว ๆ ไป มีดังนี้คือ

60 ∔ 130, 140 ∔ 200, 240 ∔ 330 นิ้ว

หนา 3" , 1" , 3"
26 , 4 , 8

วัสดุที่อัดระหว่างตัวแผ่นกับกรอบ

1. กรอบไม้ ดีด้านนอกและด้านใน

2. กรอบโลหะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. กรอบอลูมิเนียม

4. ติดด้วยบัวหลอม

5. ติดด้วยเครื่องหนีบยึด

6. ติดด้วยตะปูควง

7. ติดด้วยของผสม

ข้อดี มีความโปร่ง ไม่ผุ กำลังสูงรับแรงได้สม่ำเสมอ มีสีและผิวให้เลือกมาก การนำความร้อนต่ำ ไม่ไหม้ไฟ กันน้ำฝนและลม ปลอดภัยจากเชื้อรา เหมาะกับสถานที่ต้องการแสงธรรมชาติ กระจกที่ฉาบฟิล์มชุบสารเคมี อลูมิเนียม จะสะท้อนความร้อน

4. พลาสติคลามิเนต

คุณสมบัติ ทำความสะอาดง่าย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ แบบธรรมดาและแบบเคลือบผิวด้วยโลหะหรือกึ่งโลหะ เช่น ทองแดง

ขนาด 4 ฯ 8, 4 ฯ 10, 4 ฯ 12 ฟุต

สี มีมากมาย ชนิดแผ่นเรียบ และมีลายในเนื้อผิว

ที่ใช้ ผนังที่ต้องการตกแต่ง เช่น ห้องอาหาร คลับ บาร์ ห้องโชว์

5. วัสดุพวกโลหะ

คุณสมบัติ ต่างกันแล้วแต่ชนิด ปัจจุบันนิยมใช้ตกแต่งและกรุในโครงสร้างโลหะที่ใช้ส่วนใหญ่ มี

เหล็กกล้า ใช้ในงานโครงสร้าง

อลูมิเนียม ให้ความสง่างาม นำมาใช้กับหน้าร้าน เป็นครอบกระจกก็ได้ แข็งแรง ทนทาน ไม่เป็นสนิม แต่ราคาแพง

สแตนเลส เป็นโลหะผสม ทนต่อสภาพอากาศทุกชนิด ทำความสะอาดง่าย ใช้กรุผนัง เสา

บรอนซ์ เป็นโลหะแข็ง ได้รับความนิยมมานาน ใช้ในการตกแต่งหน้าร้าน กรุคาน ในร้านดูหรูหรา แต่ราคาแพงและรักษายาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตะกั่ว สึกกร่อนง่าย เมื่อมีการขยายหรือหดตัว

สี เป็นวัสดุตกแต่งที่นิยมมานาน เป็นการตกแต่งที่ง่าย และราคาไม่แพง แบ่งเป็นชนิดทาและพ่น

สีชนิดทา ทำภายในและภายนอกอาคาร ทั้งไม้, เหล็ก, คอนกรีต แบ่งเป็น

ก. สีน้ำมันชนิดด้าน

เป็นสีทาแล้วไม่เป็นเงา เหมาะทาผนัง และเพดานภายใน

ข. สีน้ำมันชนิดมัน

เป็นสีที่ทาแล้วเป็นเงาใช้ทาในที่ถูกจับต้องบ่อย ๆ เช่น ขอบประตู หน้าต่างและวงกบ

ค. สีน้ำพลาสติค

ใช้ได้ดีพอสมควร นิยมทาอาคารที่เป็นศึกกับปูนมากกว่า

ง. สีพลาสติคธรรมดาและสีฝุ่น

ใช้ทาชั่วคราว เฉพาะงานออกร้านและราคาถูก จะเป็นคราบเปื้อนมือจับ

นอกจากนี้ยังมีสีรองพื้น ทั้งพื้นไม้ ปูน เหล็ก

สีพ่น ใช้พ่นติดกับวัสดุเกือบทุกชนิด มีหลายชนิด ตามคุณสมบัติดังนี้

ก. สีพ่นมิวรัลเท็กซ์

ประกอบด้วยวัสดุทนไฟ ใยพลาสติค ใช้ในส่วนที่มีเตาไฟ โรงงานที่ร้อน

ข. สีพ่นดูราเท็กซ์

เป็นสีแฟนซี ทนแดดฝน ไม่ล่อนจ่าย ใช้ได้ภายในและภายนอก

ค. สีพ่นลูน่าเท็กซ์ , โซลิคเทกซ์

เป็นส่วนประกอบลากไม้วัสดุเบา ประกอบด้วยวัสดุทนไฟ ทนร้อนเก็บเสียง เหมาะสำหรับห้องครัวหรือห้องมีความร้อนสูง

ง. สีพ่นคลีเลอร์เท็กซ์,บอมเท็กซ์

มีความคงทนต่อแดดฝน ป้องกันรา ตะไคร่น้ำ รักษาผิวปูน มีทั้งชนิดฉาบและลูกกลิ้ง ใช้ได้ทั้งภายในและภายนอก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การใช้สัญญลักษณ์ภายในอาคาร

เนื่องจากในอาคารศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย มีองค์ประกอบต่าง ๆ อยู่มากมาย ดังนั้น เพื่อความสะดวกแก่ผู้มาใช้อาคาร จึงจำเป็นจะต้องมีป้ายสัญญลักษณ์ เพื่อนำทางไม่ให้เกิดความสับสน

สัญญลักษณ์ คือ ภาษาภาพที่ทำหน้าที่แทนการอธิบายคำ หรือประโยค ช่วยขจัดปัญหาในการเข้าใจผิดอันเกี่ยวกับความหมายของภาษา สามารถแบ่งออกได้อย่างกว้าง ๆเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. แบบรูปธรรม **pictural** เป็นสัญญลักษณ์ที่แสดงภาพของสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยตา เช่น สัญญลักษณ์โทรศัพท์, ไปรษณีย์ เป็นต้น

2. เครื่องหมายนามธรรม **abstract** ได้แก่ความหมายของอาคารต่าง ๆ ที่ออกมาเป็นสัญญลักษณ์แทนความรู้สึก หรืออาการนั้น ๆ เช่น เย็น ร้อน พลัง เป็นต้น

หลักเกณฑ์ของสัญญลักษณ์สาธารณะที่ดี

ในการใช้สัญญลักษณ์ในแง่ของการบริการสาธารณะนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของผู้มาสื่อความหมายสัญญลักษณ์นั้น ซึ่งมีความแตกต่างกัน ทั้งการศึกษา ความสนใจ วัย ดังนั้น จึงควรมีลักษณะดังนี้

1. ความหมายของสัญญลักษณ์ควรมีความหมายที่สามารถทำความเข้าใจได้ทันทีโดยไม่ต้องแปลอีก

2. มีลักษณะที่ตรงไปตรงมา เรียบง่ายที่สุด

3. มีรูปทรงที่เข้าใจง่าย และง่ายต่อการจดจำ

4. มีเอกัตถภาพ ที่มีความหมายแยกออกจากสัญญลักษณ์ที่มีความหมายต่างกันในชุดเดียวกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสำคัญของสัญญลักษณ์สาธารณะ

1. ทำหน้าที่เป็น นำทางบอกสถานที่ ที่ตั้งโดยใช้ภาษาภาพ เป็นสื่อให้คนเข้าใจ
2. เป็นส่วนช่วยเสริมให้ความสวยงามแก่สถานที่
3. เป็นส่วนช่วยยกระดับรสนิยม หรือสุนทรียภาพของเยาวชนให้ดีขึ้น
4. สร้างความสนใจและดึงดูดให้มีผู้มาใช้บริการมากขึ้น

การเรียนรู้โดยผ่านทางสายตา ISOTYPE

เป็นหลักการเบื้องต้นของ **ottonourath** (1882-1945) นักสังคมวิทยาชาวออสเตรีย ทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาของเขาได้ยืนยันได้ว่า "ชั้นแรกของคนเรานั้น จะรู้ความรู้ใหม่นั้น รูปภาพเป็นสื่อความหมายได้ดีกว่าตัวหนังสือ" และได้ประดิษฐ์รูปภาพขึ้นไว้เป็นจำนวนมากและยังได้อธิบายถึงเทคนิคการออกแบบ และการนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ของภาพเหล่านั้น โดยมีหลักว่า การที่จะเข้าใจรูปภาพเหล่านี้ ต้องมีความหมายที่แน่นอน และเป็นที่เข้าใจของคนส่วนใหญ่

ความหมายของภาพจะผิดแผกไป ขึ้นอยู่กับผู้ดูที่มองเห็น ซึ่งแล้วแต่บุคคล และจุดประสงค์เป็นใหญ่ ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

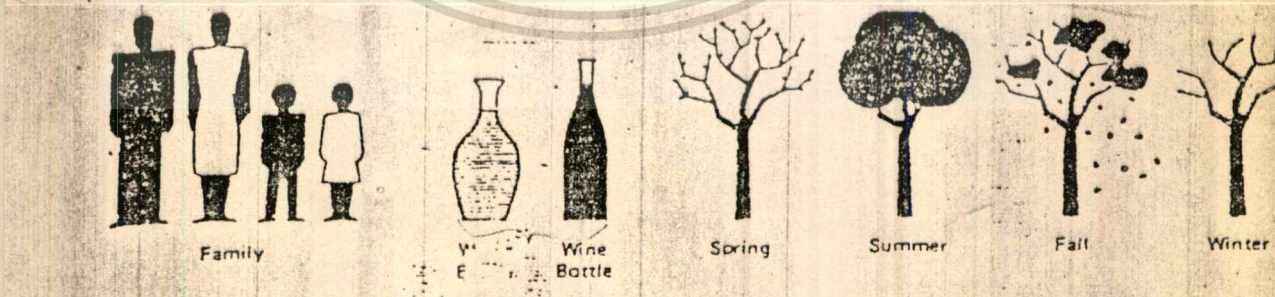

The following signs illustrate a few basic pictographs and their combination

เอกสารนี้สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

การใช้ตัวอักษรประกอบสัญญลักษณ์

ตัวอักษรเป็นสิ่งหนึ่งที่มนุษย์คิดขึ้น เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด ติดต่อตกลงกันโดยจะไม่มีการเข้าใจผิดได้ไปจากที่เขียนไว้

ในการใช้ตัวอักษรกับป้ายสัญญลักษณ์นั้นเป็นการหาหลักการ ที่จะทำให้น้ำหนักของตัวอักษรแต่ละตัว เมื่อดูด้วยสายตาแล้วมีน้ำหนักเท่ากันตลอด ซึ่งมีหลักการใช้ดังต่อไปนี้คือ

1. น้ำหนักของ **verttical line** กับ **piagonal line** ถ้าในอักษรตัวเล็ก จะดูใกล้เคียงกัน แต่ถ้าเป็นตัวใหญ่ จะต้องลดขนาดของ ลง

2. น้ำหนักของ **curver stroke** ตรงส่วนที่กว้างที่สุดจะต้องเพิ่มขนาดให้กว้างกว่า **vertical stroke**

3. น้ำหนักของเส้นเล็ก **thin line** จะต้องเท่ากันมิฉะนั้นจะเห็นถึงความแตกต่างได้อย่างชัดเจนมากกว่า เส้นหนัก **heavy line**

4. สำหรับอักษรที่มีส่วนโค้งข้างบนหรือข้างล่าง จะต้องเขียนให้พ้นไปจาก เส้นบันทัด **guide line** เล็กน้อย มิฉะนั้นจะดูเล็กกว่าตัวอื่น ๆ

5. สำหรับอักษรที่มีปลายแหลม จะต้องเขียนให้พ้นเส้นบันทัดเล็กน้อย เช่นเดียวกับข้อ 4

การจัดตัวหนังสือ

ในการจัดวางตัวหนังสือ จะต้องมี **legsibility** คืออ่านง่าย ซึ่งประกอบด้วย

1. รูปลักษณ์ตัวอักษรแต่ละตัว ที่มีสัดส่วนที่ดีมีความงามเฉพาะตัว
2. ลักษณะของคำ จะต้องมีลักษณะอันเดียวกัน ช่องไฟพอเหมาะ บรรทัดจะต้องกะช่วงบรรทัดให้พอดีและมีความยาวพอดี ไม่ยาวจนเกินไป เพราะปกติคนอ่านโดยการกรอกนัยน์ตา ไม่ส่ายทั้งหัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเว้นช่องไฟของตัวหนังสือ

การเว้นช่องไฟปกติขึ้นอยู่กับระยะสายตาว่าห่างจากตัวหนังสือเท่าใด แต่ก็มีหลักง่าย ๆ คือ

หากระยะห่างของเส้นทาง **vertical** กับ **virtical** เป็น x ระยะของ **vettical** กับ **diagonal** หรือ **diagonal** กับ **diagonal** วัดตรงกลางตัว **x** ระยะของ **virtical** กับ **curve** หรือ **diagonal** กับ **curve** วัดระยะตรงกลางและล้ำเข้ามา 1/3 ของความหนา เส้น

ข้อสำคัญก็คือ พยายามดูด้วยสายตา หากช่องว่างมากก็ชิดเข้ามา หากช่องว่างน้อยก็วางห่างออกอีก เมื่อเขียนเสร็จแล้วควรยืนดูไกล ๆ จะเห็นได้ชัด ในบางกรณีต้องลดขนาดตัวอักษรลงอีก

การพิจารณาเลือกใช้ตัวอักษรในป้ายสัญญลักษณ์

1. ลักษณะรูปร่างหนังสือแต่ละตัวสวยน่าพอใจ และมีความสูง ความกว้างสมดุลย์สำหรับผู้อ่านทั่วไป (ปกติประมาณ 3/5)
2. ในการประสมคำ ตัวหนังสือทุกตัวต้องเข้ากันได้ ช่องไฟเหมาะสม
3. การเรียบเรียงถ้อยคำไม่ยาวเกินไป เพราะอ่านไม่สะดวก ทำให้อ่านช้าไม่ตรงเป้า - หมายและจุดประสงค์ของป้าย
4. การจัดบรรทัดเป็นหน้า ไม่วางบรรทัดชิดกันเกินไป ทำให้อ่านยาก และผิดพลาดง่าย ควรมีการกำหนดหน้า-หลังให้แน่นอน
5. การ **contrast** ของตัวอักษร เกิดจากความหนักเบาของเส้น และความอ่อนแก่ของแสงสีพื้นกับตัวอักษร
6. ความเหมาะสมกับผู้อ่านโดยพิจารณาจาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- คนที่มีผลทางสายตา เช่น สายตาสั้น ยาว ตาบอด เป็นต้น ซึ่งจะต้องใช้ตัวอักษรแก้สิ่งเหล่านี้
- สภาพแวดล้อมของที่ติดตั้ง เช่น มีเสียงรบกวนมาก คนพลุกพล่านอากาศร้อนไป เย็นไป เช่น ตัวอักษรที่ใช้กับโปสเตอร์กลางแจ้งต้องมีการ **contrast** ของตัวอักษรให้มาก เพื่อแข่งกับสภาพแวดล้อมนั้นได้ ส่วนในที่ร่มก็ลดการ **contrast** น้อยลง
- คุณวุฒิหรือวัยวุฒิของผู้อ่าน เช่น เด็ก ควรใช้ตัวหนังสือตัวโต ชัดเจน เรียบง่าย หรือผู้ที่มีทักษะมาก ๆ ก็สามารถอ่านตัวที่เปลี่ยนแปลง ตามสมัยนิยมได้

7. ตัวอักษรสามารถเข้ากันได้กับป้ายสัญญลักษณ์ ดูแล้วไม่ขัดกัน
8. ลักษณะตัวอักษรควรจะเป็นแบบพื้นฐาน หรือร่วมสมัย มีลักษณะเป็นจริงเป็นจังเป็นงานเป็นการ ใช้กันอย่างกว้างขวาง

การใช้สีกับป้ายสัญญลักษณ์และตัวหนังสือ

มนุษย์มีความชอบในสีต่าง ๆ กัน ซึ่งขึ้นอยู่กับรสนิยมของแต่ละบุคคล สีที่เรียงตามความนิยมของมนุษย์ได้แก่ สีน้ำเงิน แดง เขียว น้ำตาล ม่วง แสด เหลือง ดำและขาว คนมักจะชอบแม่สีมากกว่าสีผสม เช่น สีเขียว ซึ่งได้รับความนิยมกว่าสีเขียวอมน้ำเงิน หรือหรือเขียวอมเหลือง หรือสีเหลืองสดที่นิยมกว่าเหลืองมะนาว เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว ยังขึ้นอยู่กับอายุคน ประเพณี ดินฟ้าอากาศ ฤดูกาล รายได้และสภาพแวดล้อมอีกด้วย

ในตัวเด็กมักจะชอบสีสดใส ผู้ใหญ่นิยมสีเข้มและรุนแรง ส่วนคนสูงอายุมักนิยมสีอ่อน ๆ ดังนั้น ในการออกแบบป้ายสัญญลักษณ์นี้ จึงขึ้นอยู่กับอำนาจการดึงดูดความสนใจ ของสีที่ใช้ด้วย

ในการทดลองเพื่อพิสูจน์ว่าสีใดสดุดตามากที่สุด โดยการนำเอาสีต่าง ๆ เข้าเครื่องที่เรียกว่า **tachistionscope** เพื่อทดลองว่าสีใดสดุดตาของคนมากที่สุด ผล -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปรากฏออกมาว่า

สีส้ม = 21.4 สีเขียว = 12.6 สีแดง = 18.6 สีน้ำเงิน = 17

สีดำ = 13.4 สีเหลือง = 12.0 สีม่วง = 5.5 สีเทา = 0.7

ข้อมูลการมองเห็นและการใช้สายตา

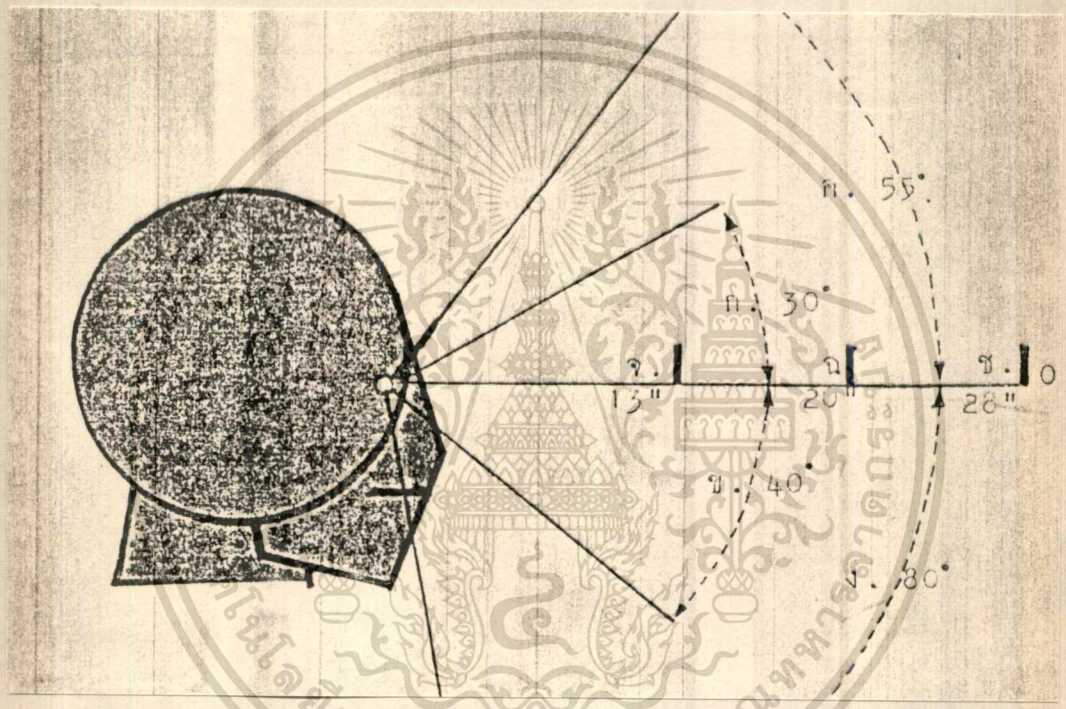

ก. และ ข. - มุมที่สามารถมองเห็นสีได้ถูกต้องชัดเจนที่สุด

ค. - มุมเหลือบตามองได้สูงสุด

ง. - มุมเหลือบตามองได้ต่ำสุด

จ. - ระยะใกล้สุดของการจัดสิ่งสนใจ

ฉ. - ระยะการจัดสิ่งสนใจที่ดีที่สุด

ช. - ระยะไกลสุดของการจัดสิ่งสนใจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ความสูงของป้ายกับระดับสายตา

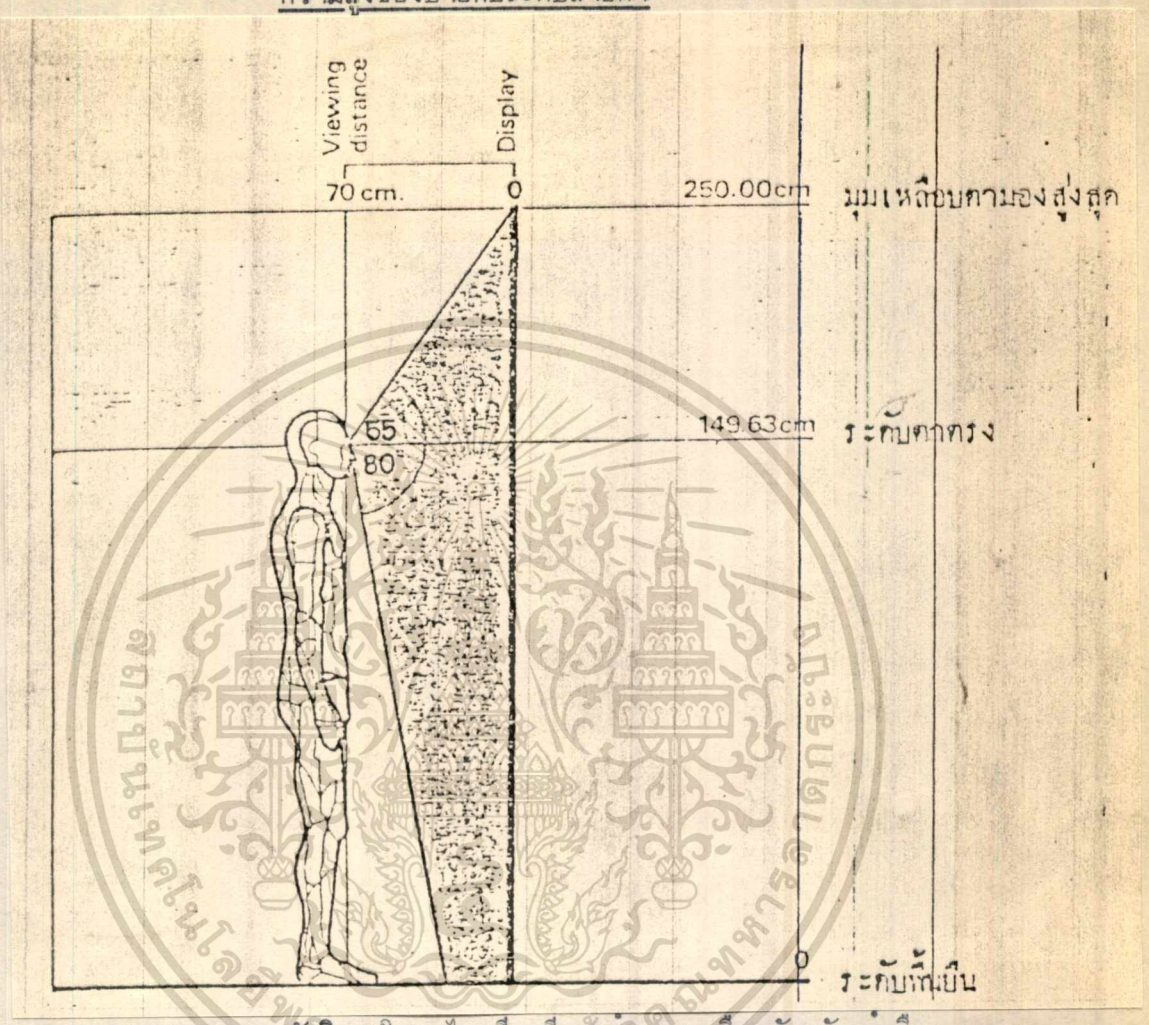

ระยะของการจัดสิ่งสนใจ ไกลที่สุดที่มนุษย์จะอ่านหรือดูสัญญลักษณ์ คือ .70 ม. มุมเหลือบตามองสูงสุดของมนุษย์ คือ .55 ม.

ที่ระยะ .70 ม. มนุษย์เหลือบตามองได้สูงสุดประมาณ 2.50 ม.

ดังนั้น ขนาดสูงสุดของป้ายจึงไม่ควรสูงเกิน 2.50 ม. สำหรับให้คนที่มายืนดูอยู่ในระยะใกล้ ๆ ที่เหมาะกับการดูสัญญลักษณ์เหลือบตามองป้ายได้ทั่วถึง โดยไม่ต้องถอยหลังออกไปอีก เพื่อมองดูสัญญลักษณ์ที่อยู่สูงเกินขอบเขตของการเหลือบตามองสูง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ความสัมพันธ์ของขนาดสัญญลักษณ์กับระยะการมอง

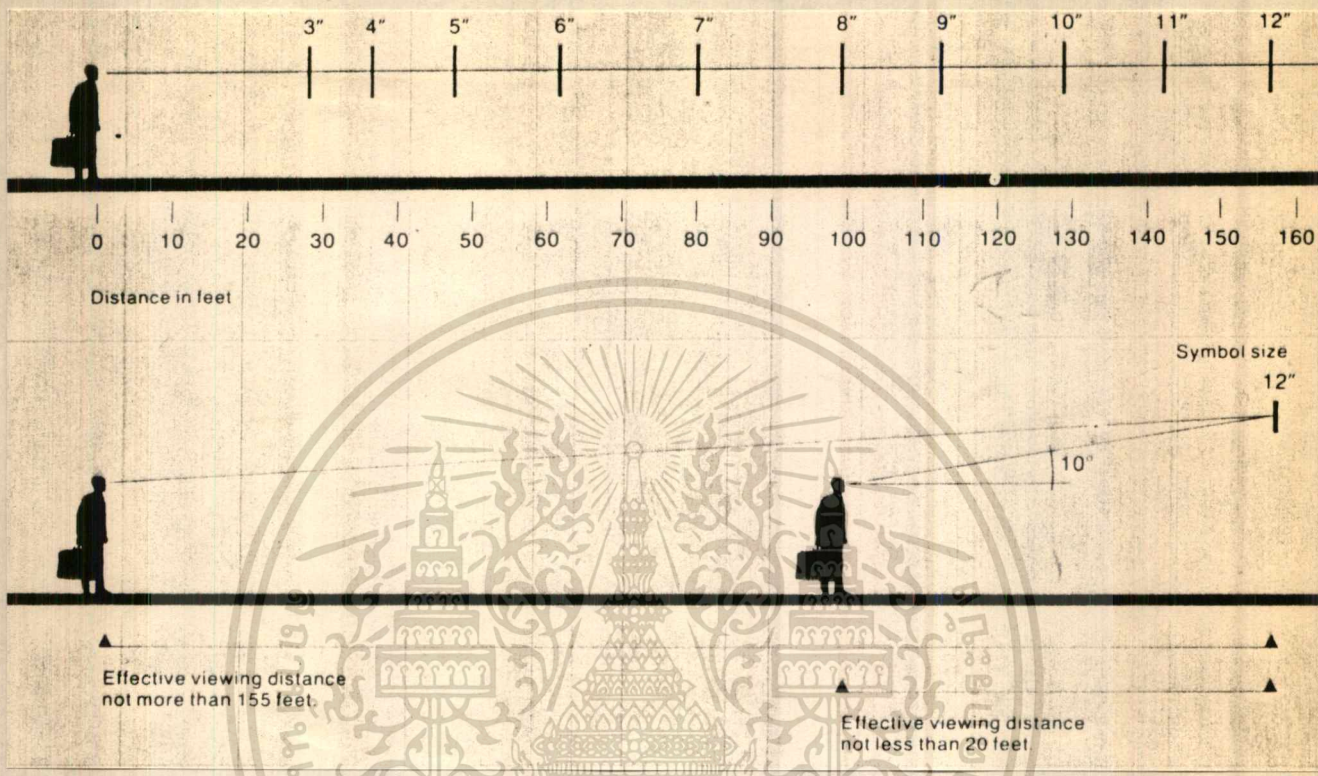

จากระยะการมองจากเส้นระดับสายตา มุมมองปกติของสายตา คือมุม 10 องศา และระยะการมองที่มีประสิทธิภาพในระดับ 10 องศา จะไม่เกินกว่า 155 ฟุต (46.5) เมตร

ระยะมุมมองที่มองใกล้เข้ามาจะไม่น้อยกว่า 20 ฟุต (6 เมตร) ซึ่งจะได้ขนาดของป้ายประมาณ 12" หรือ 0.30 ม.

สามารถคำนวณได้จากสูตร ขนาดป้าย (นิ้ว) = $\frac{\text{ระยะการมอง (ฟุต)}}{13}$

หรือ ขนาดป้าย (ซม.) = $\frac{\text{ระยะการมอง (เมตร)}}{0.65}$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หลักการออกแบบสัญญลักษณ์และเครื่องหมายการค้า

เหตุผลสำหรับการออกแบบสัญญลักษณ์คือ การทำหน้าที่แทนการอธิบายคำหรือประโยคเพื่อให้สะดวกนั้น และช่วยขจัดปัญหาเกี่ยวกับการไม่เข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่คุ้นเคยสัญญลักษณ์แบ่งอย่างกว้าง ๆ ได้ 2 ลักษณะ คือ

1. รูปธรรม **dictorial** เป็นสัญญลักษณ์แสดงภาพของสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยตา เช่น สัญญลักษณ์โทรศัพท์

2. เครื่องหมายนามธรรม **abstract mark** ได้แก่ ความหมายอาการต่าง ๆ ออกมา เป็นสัญญลักษณ์แทนความรู้สึกหรืออาการนั้น ๆ เช่น เย็น ร้อน พลัง การขนส่ง ศาสนา

สัญญลักษณ์ศาสนาเป็นนามธรรม สัญญลักษณ์โทรศัพท์เป็นรูปธรรม

แนวทางในการคิดรูปแบบของสัญญลักษณ์

1. การออกแบบโดยใช้ตัวอักษรของชื่อของสิ่งที่จะออกแบบสัญญลักษณ์ใช้แทนจากตัวอักษรบางตัว หรืออักษรนำ อาจใช้คำเต็มได้สำหรับตัวสั้น ๆ

2. ออกแบบโดยใช้ภาพแสดงความหมายของชื่อนั้น

3. ออกแบบจากอุดมการณ์สำคัญ หรือนโยบายเด่นของงาน ส่วนใหญ่จะเป็นสัญญลักษณ์แบบนามธรรม จากรูปทรง เส้นทางเรขาคณิตบ้าง รูปทรงอิสระบ้าง

4. ออกแบบโดยรวมอักษรคับภาพเข้าด้วยกัน หรือนำตัวอักษรสร้างขึ้นเป็นภาพ

(เป็นการรวมความคิดข้อ 1 กับข้อ 3 เข้าด้วยกัน)

เมื่อจะออกแบบเครื่องหมายใหม่ ๆ จะต้องพิจารณาองค์ประกอบหลายอย่าง อย่างไรก็ตาม จุดมุ่งหมายของงาน จะเป็นสิ่งบังคับความรู้สึกในการออกแบบนั้นด้วย

จากคำกล่าวใหม่ ๆ ได้วางหลักเกณฑ์ ไว้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

1. ความเรียบง่าย

2. ความมีเอกัตภาพ

ความเข้าใจได้ง่ายแบบพื้น ๆ

หลักเกณฑ์เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนได้

1. เครื่องหมายการค้าอันมีลักษณะบ่งเฉพาะ หมายความว่า นำมาทำให้เหมาะสม เพื่อจะชี้ให้เห็นว่าสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าผิดกับสินค้าของผู้อื่น

2. เครื่องหมายการค้าที่เข้าเกณฑ์สามัญ หากแต่ได้มีการประดิษฐ์เพิ่มเติมให้มีลักษณะบ่งเฉพาะจะเป็นด้วยวิธีใดก็ตาม

เครื่องหมายการค้าอันมีลักษณะสามัญ แต่มีลักษณะเฉพาะรวมอยู่ด้วยตั้งแต่หนึ่งขึ้นไป ทั้งนี้โดยสละสิทธิ์ เครื่องหมายอันมีลักษณะสามัญที่มีอยู่เสียหมด

เครื่องหมายที่ห้ามใช้เป็นเครื่องหมายการค้า

1. ตราหลวง หรือ ตราราชการ
2. พระปรมาภิไธย และตัวอักษรย่อ
3. พระรูปพระเจ้าแผ่นดิน
4. พระราชตราต่าง ๆ
5. ตราเครื่องหมายราชอิสริยาภรณ์
6. เครื่องหมายกาชาด
7. เครื่องหมายที่ขัดต่อศีลธรรม นโยบาย
8. ภาพอันจูงใจให้เหมือน หรือคล้ายคลึงใบสำคัญต่าง ๆ
9. รูปคนที่มีชีวิตอยู่ และไม่ได้รับอนุญาต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องสมุด

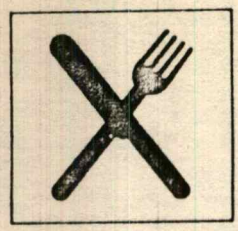
BAA

NRR

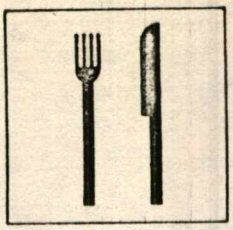
Port

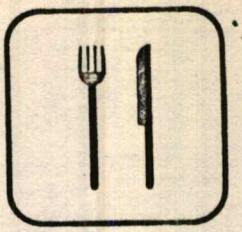
ADV

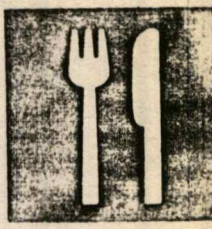
Pg

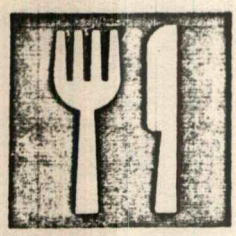
TA

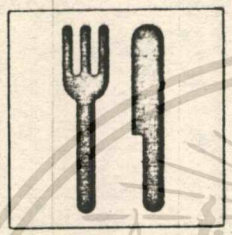
ADCA

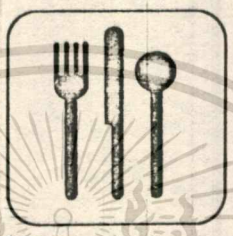
D/FW

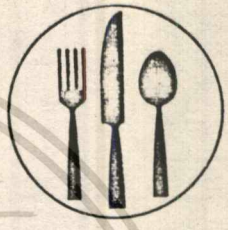
S/TA

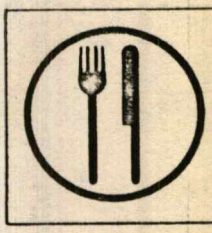

TA

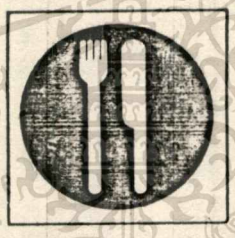
WO'72

O 68

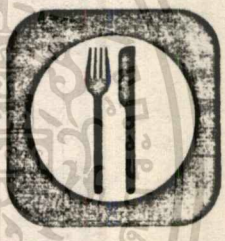
NPS

LVA

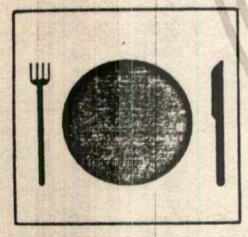
TC

X'67

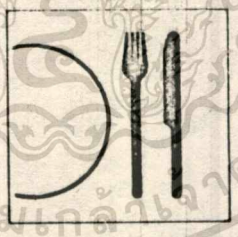
O'72

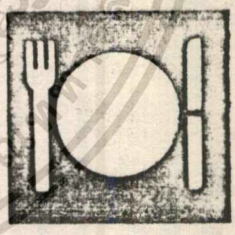
KFAI

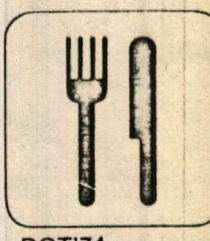
DOT'74

Coffee Shop

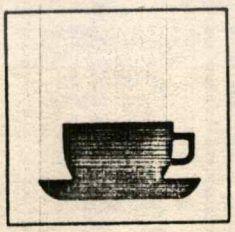
X'67

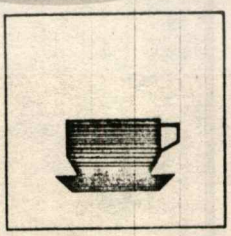
TC

BAA ADCA

O'64

SP

O'72

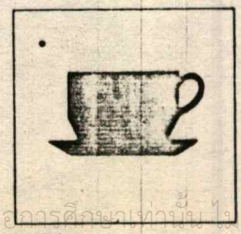
IATA

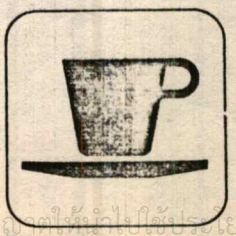
D/FW

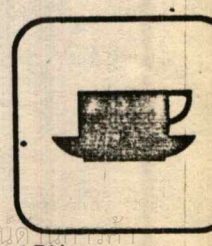
ADV

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

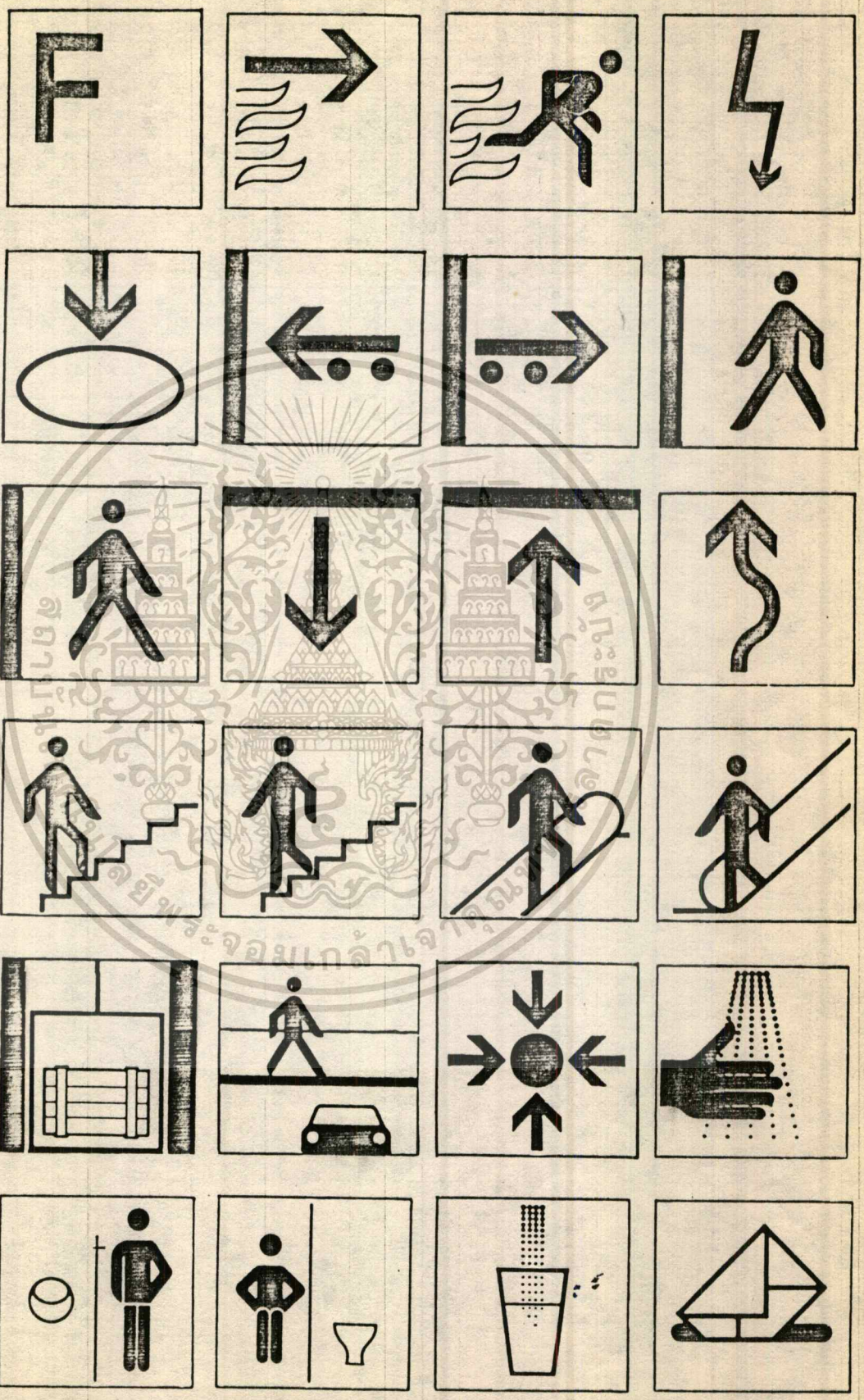

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

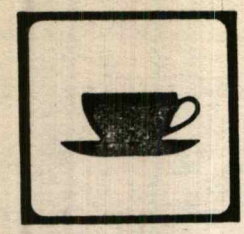
ICAO

NRR

KFAI

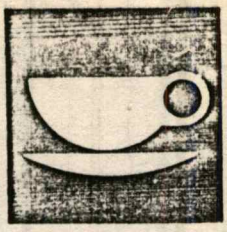
TA

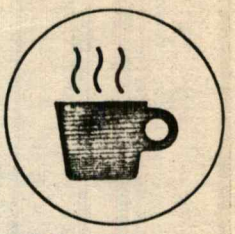
S/TA

O'68

Port

Pg

WO'72

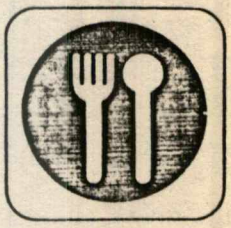
D/FW

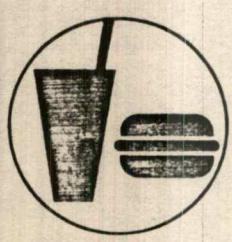
S/TA

DOT'74

Bar

S/TA

BAA ADCA

Port

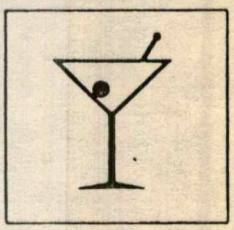
TC

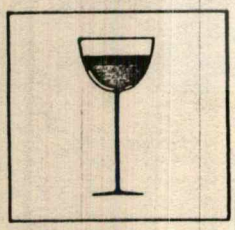
UIC

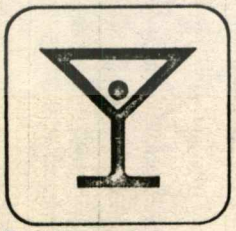
D/FW

Pg

ICAO

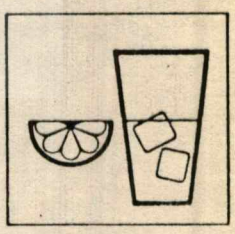
O'72

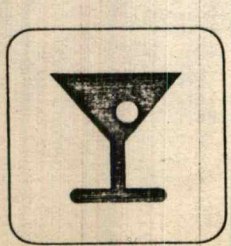
DOT'74

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

การศึกษาระบบกริด

ระบบกริดมีการนำเอามาใช้งานออกแบบหลายชนิดแล้ว แม้แต่งานออกแบบและงานศิลปในบ้านเราก็ได้มีการนำเอากริดมาใช้งานด้วย ตัวอย่างเช่น การประดิษฐ์ลวดลายกระเบื้องปูพื้นในโบสถ์และการออกแบบลวดลายตามฝาผนัง ตามเสาของโบสถ์ เป็นต้น ถึงแม้ว่าเราจะมีการนำเอากริดมาใช้นานแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่มีผู้ใดเขียนเป็นตำราทางวิชาการเกี่ยวกับเรื่องกริดเอาไว้ กริดถูกนำมาใช้กับงานออกแบบในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น ในบางประเทศที่มีความเจริญทางด้านอุตสาหกรรม กริดถูกนำมาใช้กับงานทางด้านสิ่งตีพิมพ์เพื่อการค้าจนถึงขนาดจัดเป็นระบบของกริด

ความหมายของกริดในแง่ของงานศิลปและการออกแบบหมายถึง ตารางที่สร้างขึ้นมาให้เป็นตัวโครงสร้างหรือเป็นแม่แบบเพื่อช่วยให้งานที่ออกแบบนั้นสมบูรณ์ มีหลัก ง่าย สะ-อาดเรียบร้อยยิ่งขึ้น กริดสามารถสร้างขึ้นมาได้หลายแบบ ขึ้นอยู่กับงานที่จะออกแบบ และขึ้นอยู่กับผู้สร้างเองกริดอาจเป็นตารางสี่เหลี่ยมจตุรัส เป็นตารางสี่เหลี่ยมผืนผ้า เป็นตารางที่เกิดจากเส้นทแยงมุม หรือเป็นตารางที่เกิดจากเส้นวงกลมก็ได้ แต่ส่วนใหญ่จะเกิดจากเส้นตรงมากกว่า จะมีรูปแบบซ้ำ ๆ กัน หรือเหมือนกันหลายรูปในพื้นที่เดียวที่เรากำหนดขึ้นก็ได้

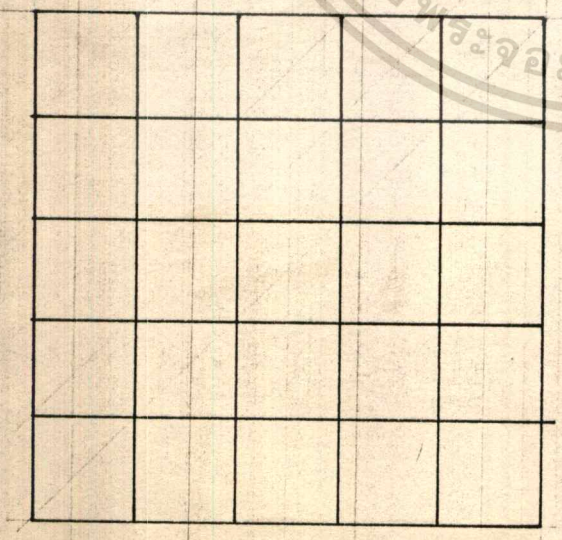

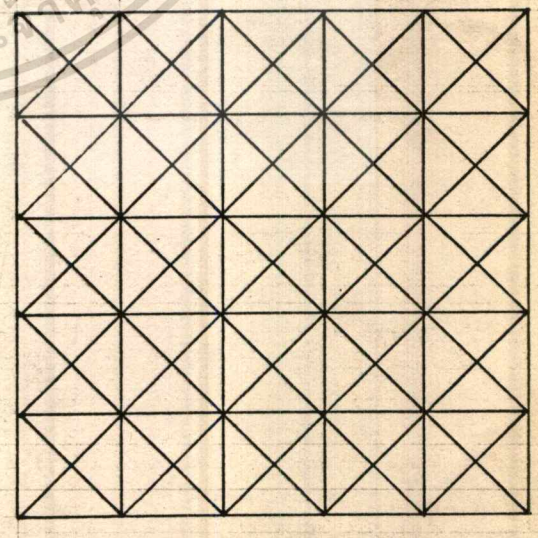

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สีในงานออกแบบสถาปัตยกรรม

สีในงานสถาปัตยกรรม ไม่ใช่จะหมายถึงเนื้อสีเท่านั้น แต่มีความหมายครอบคลุมไปถึงสีสันของวัสดุตามธรรมชาติ สีในงานสถาปัตยกรรมแตกต่างในงานจิตรกรรม หรืองานอื่น ๆ เพราะเกี่ยวข้องกับรูปร่างและช่องว่างขนาดของอาคารเพื่อเน้นรูปร่างของอาคารที่เกิดจากวัสดุก่อสร้างชนิดต่าง ๆ ประสมประสานกันในรูปลักษณะการออกแบบให้งานออกแบบมาเป็นงานสถาปัตยกรรมที่ดีตามหลักของการออกแบบ

สีที่ใช้ตกแต่งภายนอกอาคารนั้นดินฟ้าอากาศจะมีอิทธิพลในการใช้ส่วนใหญ่จะใช้ให้คล้อยตามบรรยากาศในประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศอยู่ในโซนร้อน จึงนิยมใช้สีฉูดฉาดและสดสด ดูสดใสกับอาคารทางศาสนา เช่น วัดวาอาราม โบสถ์ วิหาร ฯลฯ เพื่อก่อให้เกิดความศรัทธา ศักดิ์สิทธิ์ เมื่อสีเหล่านั้นกระทบกับแสงอาทิตย์เช่นเดียวกันกับ สีภายนอกของประเทศแถบสแกนดิเนเวีย ซึ่งนิยมทาสีคล้ำให้ตัดกับสีท้องทุ่งนา เพื่อแสดงความโดดเด่นของอาคารให้แยกจากธรรมชาติ

ส่วนสีที่ใช้ตกแต่งภายในอาคารบ้านเรือนนั้นจะขึ้นอยู่กับประโยชน์ใช้สอยของห้องแต่ละห้อง ซึ่งต่างกันออกไป ในประเทศไทยเป็นเมืองร้อน ดังนั้นจึงนิยมทาสีเย็นๆ กับห้องภายในอาคาร และถึงแม้ว่าแต่ละห้องจะแตกต่างกันไปก็นิยมให้สีกลมกลืนกันเพราะแลดูไม่เบื่อง่าย ผิดกับร้านค้าที่นิยมใช้สีสด เพื่อความสะดุดตา

ความสำคัญของการใช้สี

จากรายงานการค้นคว้าของศาสตราจารย์ ฟาเมอร์ ได้กล่าวว่ามนุษย์ต้องใช้พลังงานของร่างกาย ทางประสาทและจิตใจ ถึงร้อยละ 25 และประสาทสัมผัสทั้ง 5ของมนุษย์ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

1. ประสาทตา	รับรู้ในด้านการมองเห็นร้อยละ			28
2. ประสาทหู	"	"	"	7
3. ประสาทจมูก	"	"	"	3.7
4. ประสาทผิวหนัง	"	"	"	1.5
5. ประสาทลิ้น	"	"	"	1

สี จัดว่าเป็นสิ่งเร้าภายนอก **external stimulas** อย่างหนึ่งของมนุษย์ สามารถรับได้ทางจักษุสัมผัสและก่อให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ เช่น ตื่นเต้น กระวนกระวาย สดชื่น เศร้าหมอง เฉื่อยชา เป็นต้น ตัวอย่างเช่นหลังจากที่เราได้รับแดดจ้าและเดินเข้าไปในห้องที่ทาสีฟ้าอ่อนหรือสีเขียวทะเลแล้ว จะรู้สึกหายเหนื่อยและสดชื่นขึ้น หรือเมื่อในฤดูหนาว ที่อากาศเย็นจัด แล้วเข้าไปอยู่ในห้องที่ทาปูนแห้งจะรู้สึกอบอุ่นขึ้น ที่เกิดความรู้สึกเช่นนี้ก็เพราะสีเป็นสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อระบบประสาทนั่นเอง

สีมีอิทธิพลต่อมนุษย์มากในด้านจิตวิทยา เพราะอาจเป็นเหตุให้เกิดอารมณ์เปลี่ยนแปลงได้หลายอารมณ์ ผู้ที่ใช้สีฉูดฉาด ไม่ควรลืมข้อนี้เพราะการใช้สีคล้อยไปกับหน้าที่และประโยชน์ใช้สอยอีกประการหนึ่ง ทำให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น และบางครั้งก็ช่วยความบกพร่องต่าง ๆ ได้ด้วยทำให้ห้องที่ร้อนอบอ้าวคลายความรู้สึกร้อนลงได้ไป เป็นต้น

สีสีหนึ่ง อาจทำให้อาคารแลดูหนักหรือเบา ร้อนหรือเย็น ใกล้หรือไกล บางครั้งยังสามารถปิดบังส่วนที่น่าเกลียดของอาคารหรือเน้นส่วนที่สวยงดงามของโครงสร้างได้อีกด้วย ห้องเล็กอาจดูเป็นห้องใหญ่หากใช้สีที่อ่อน เพดานที่มีสีอ่อนก็ช่วยทำให้ไม่ถูกกดดันมากนัก

ในการใช้สีทางสถาปัตยกรรมเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะต้องใช้ในเนื้อที่ที่กว้างมาก จึงต้องคำนึงถึงเนื้อที่ของอาคารด้วย เป็นต้นว่าในเนื้อที่กว้าง ๆ ไม่ควรทาสีด้วยสีสด - **full intensity** นอกจากจะถูกลดค่าของสีลงให้หม่น ในขณะเดียวกันก็ควรจะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนึงถึงเอกภาพของสีและควรใช้สีแต่น้อยให้มี **variation** ของ **value** และ **intensity** ให้มากจะดูดีกว่า

องค์ประกอบของการใช้สีในงานสถาปัตยกรรม

ในการใช้สีกับงานสถาปัตยกรรม ควรพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้

1. หน้าที่และประโยชน์ใช้สอยของสถานที่นั้น

การใช้สีให้สอดคล้องกับหน้าที่และประโยชน์ใช้สอยของสถานที่นับว่าข้อสำคัญ เพราะหน้าที่ของสถานที่ จะเป็นสิ่งบ่งบอกวัตถุประสงค์ความต้องการบรรยากาศกิจกรรมที่เป็นขั้นตอน พร้อมทั้งความต้องการในการส่งเสริมเอกลักษณ์และอาคารนั้น ๆ

2. ผู้ใช้และพฤติกรรมของผู้ใช้

การใช้สีให้สอดคล้องกับจุดนี้มีความสำคัญ เพราะผู้ใช้จะได้รับผลจากการออกแบบ ดังนั้นจึงควรศึกษาถึงหลักจิตวิทยาของผู้ใช้ กิจกรรมที่กระทำ พร้อมทั้งลักษณะพิเศษเฉพาะตัวของผู้ใช้อีกด้วย เพื่อการสนองตอบที่ตรงเป้าหมาย

3. ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม เป็นข้อสำคัญของการออกแบบเพราะสถาปนิกเป็นผู้ใช้ทำให้อาคารที่ออกแบบนั้นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การออกแบบจึงจะต้องไม่ทำลายลักษณะทางสถาปัตยกรรม หากแต่จะต้องพิจารณาเพื่อเสริมให้เอกลักษณ์และลักษณะของอาคารเด่นชัดขึ้นไปอีก โดยควรจะคำนึงถึง

- รูปร่างและลักษณะของอาคาร การใช้สีจะต้องระมัดระวังมิให้วัตถุประสงค์ในการออกแบบรูปร่างของอาคารผิดไป เช่น อาคารทางราชการมักจะวางลักษณะสมดุลย์แบบเท่ากัน เพื่อแสดงความมั่นคงในการใช้สีจะต้องออกแบบให้คล้อยตามลักษณะนั้น มิใช่ทำให้เสียความรู้สึกของผู้พบเห็น หรืออาคารที่มีขนาดใหญ่ก็ไม่ควรใช้สีฉูดฉาดมาก เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- โครงสร้างของอาคาร การใช้สีมีผลกระทบของโครงสร้างของอาคาร เช่น โบสถ์ไทยสมัยก่อน มักจะแต่งด้วยจิตรกรรมฝาผนัง เพราะเป็นอาคารทึบตัน ผนังเป็นผืนใหญ่ ด้วยเหตุผลทางโครงสร้างแบบกำแพงรับน้ำหนัก จึงใช้งานจิตรกรรมช่วยไม่ให้ดูทึบตันจนเกินไป เป็นต้น

- วัสดุ การใช้สีจะต้องไม่ทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสีของวัสดุที่ใช้งานสถาปัตย - กรรม เพราะสีจากเนื้อวัสดุมีคุณค่าเฉพาะตัวมันอยู่แล้ว

4. ลักษณะที่ตั้งและสภาพแวดล้อม

เพื่อให้อาคารมีลักษณะเหมาะสมกับบรรยากาศทั่วไปโดยรอบ จึงควรวางโครงสีให้คล้อยตามสภาพแวดล้อม แม้การให้อาคารดูเด่นก็ตาม เพื่อไม่ให้สภาพแวดล้อมทั่วไปต้องเสียบรรยากาศไป

องค์ประกอบที่ได้กล่าวถึงนั้น คือ เงื่อนไขในด้านสถาปัตยกรรมที่จะต้องพิจารณาเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ ในการใช้ที่แท้จริงเพื่อที่จะสร้างบรรยากาศในการใช้สถานที่ ประ-สิทธิภาพของการทำงานและเกิดความงามเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่

หลักการใช้สีและทฤษฎีการใช้สี

หลักการใช้สีเป็นพื้นฐานที่ผู้ทำการออกแบบทุกคน จะต้องเรียนรู้การนำไปใช้ด้วย ซึ่งมีรายละเอียดซับซ้อน ขึ้นอยู่กับประสพการณ์ของผู้ใช้เป็นสำคัญ เช่น การผสานสีต่าง ๆ - วรรณะเข้าด้วยกัน การลดค่าความสดของสีลง การเน้นด้วยสี ฯลฯ ซึ่งยากที่จะกล่าวถึงได้ทั้งหมด จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอยู่ดีที่ผู้ใช้สีในการออกแบบ ควรจะได้ค้นคว้าในสิ่งเหล่านี้ให้เพียงพอเสียก่อน

การสะท้อนแสงของสี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเทศในแถบร้อน มีแสงสว่างแรงกล้าตลอดปี จะต้องมีการควบคุมหรือกรองแสงให้เหมาะสม ในการใช้สีในอาคารจึงควรจะได้ทราบถึงค่าอัตราการสะท้อนแสงของสี - ต่าง ๆ ด้วยดังรายการต่อไปนี้

สี	อัตราการสะท้อนแสงร้อยละ
ขาว	80-90
งาช้าง	70-80
เหลือง	65-80
ครีม	65-75
ชมพูอมม่วง	60-65
เหลืองปนน้ำตาล	55-65
ชมพู	40-70
เทา	35-50
ฟ้า	35-50
เขียวอ่อน	25-50
เขียวแก่	15-25
แดง	15-25
น้ำตาลแก่	10-20
น้ำเงิน	8-12
แดงเข้ม	4-7
ดำ	2-5

ในการออกแบบสีสำหรับห้องเรียน ห้องทำงาน ที่เหมาะสมกับอาคารโครงการนี้ควรให้มีความเหมาะสมในการกระจายแสงดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพดาน	คิดเป็นร้อยละ	70-90
ผนัง	"	50-70
ผนังตอนบนเพดาน-ขอบล่างหน้าต่าง	"	70-80
ผนังตอนล่างใต้ขอบหน้าต่างลงมา	"	50-60
บัวเชิงผนัง	"	40
โต๊ะและเก้าอี้	"	35-50
พื้น	"	35-50
กระดานดำ	"	20

ข้อสังเกตุ เพดานจะใช้สีอ่อน พื้นที่สีแก่ที่สุด และผนังสีปานกลาง

จิตวิทยาของสี

1. สีอุ่น **warm colour** ได้แก่ สีเหลือง สีแดง สีแสด ทำให้เกิดความรู้สึกพิเศษ ก้าว-ร้าว คึกคัก ก่อให้เกิดอารมณ์ตื่นเต้นเสมอ ซึ่งตรงกันข้ามกับสีเย็น เช่น สีฟ้า น้ำเงิน ที่ทำให้รู้สึกความสันโดษ ความนิ่งเฉย ความสงบเงียบ
2. มนุษย์ส่วนใหญ่มักชอบสีแดง ม่วง เขียว แสด และเหลือง
3. ผู้หญิงส่วนใหญ่ชอบสีแดง และผู้ใหญ่ส่วนใหญ่ชอบสีน้ำเงิน
4. ผู้หญิงจะมีความรู้สึกต่อสีต่าง ๆ ให้เร็วกว่าผู้ชาย
6. การใช้สีร่วมกันมีอยู่ 3 แบบที่นิยมใช้คือ
   - การใช้สีที่ตัดกัน **contrast**
   - การใช้สีที่กลมกลืนกัน **hamony**
   - การใช้สีที่เป็นสีเดียวแต่มีคุณค่าอ่อนแก่ต่างกัน **value** ในแง่จิตวิทยา ได้กำหนดสีปฐมภูมิขึ้น 4 สีคือ

     แดง **red**

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เขียว **green**

น้ำเงิน **blue**

เหลือง **yellow**

และกำหนดสีขั้นทุติยภูมิอีก 4 สีคือ

ม่วง **purple**

เขียวหางนกยูง **blue green**

เขียวตองอ่อน **yellow green**

ส้ม **orange**

และบรรดาสีเหล่านี้ได้แยกออกเป็นวรรณะใหญ่ ๆ 2 วรรณะคือ

<u>สีอบอุ่น</u> เป็นสีที่มีช่วงคลื่นยาว คือสีแดงและสีเหลืองหรือสีเชิงประกอบที่มีสีทั้งสองเจือปนอยู่ สีอบอุ่น เมื่อจ้องมองดูจะรู้สึกเหมือนเคลื่อนใกล้เข้ามา

<u>สีเย็น</u> เป็นสีที่มีช่วงคลื่นสั้น คือสีเขียวและสีน้ำเงิน และสีเชิงประกอบที่มีสีทั้งสองเจือปนอยู่ สีเย็น เมื่อจ้องมองจะรู้สึกเหมือนว่าเคลื่อนห่างออกไป

<u>ความรู้สึกของมนุษย์ต่อสีต่าง ๆ</u>

สีแดง	ทำให้รู้สึก	อบอุ่นร้อนแรง กระตุ้นให้ตื่นตัว น่ากลัว เช่น เลือด
สีส้ม	"	เร้าใจ อบอุ่น ค่อนข้างร้อนแรง และบาดตา
สีชมพู	"	ร่าเริง บริสุทธิ์ ไร้เดียงสา
สีเหลือง	"	ร่าเริงเบิกบาน ปราดเปรื่องและเกิดพละกำลัง
สีเขียว	"	ชุ่มชื่น กระปรี้กระเปร่า สดชื่นมีชีวิตชีวา
สีน้ำเงิน	"	สง่าผ่าเผย วังเวง สงบเงียบลึกซึ้ง เยือกเย็น
สีม่วง	"	สงบเงียบ หดหู่ เฉื่อยชา เมื่อยสายตา
สีน้ำตาล	"	อบอุ่น แห้งแล้ง มั่นคงและเศร้า
สีเทา	"	เงียบขรึม สุภาพ เกียรติยศ สันติภาพ
สีดำ	"	เงียบเหงา เศร้าใจต่ำช้า ความกลัว ความตาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 7 สรุปผลและการออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปแนวทางในการออกแบบตกแต่งภายใน

หน้าที่ใช้สอย

อาคารศูนย์วัฒนธรรมฯ มีหน้าที่ใช้สอยหลักคือ การแสดงทรัพยากรมรดกวัฒนธรรมทั่วไปในรูปวัตถุ การละเล่นการแสดง หน้าที่ใช้สอยรองก็คือ องค์ประกอบอื่น ๆ ที่จะให้ศูนย์มีความสมบูรณ์ขึ้น ได้แก่ ร้านอาหาร, โรงผลิต, ร้านจำหน่ายสินค้า เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีหน้าที่พิเศษอื่น ๆ ได้แก่ การจัดประชุมสัมนา หน้าที่ใช้สอยต่าง ๆเหล่านี้ต้องการพื้นที่ใช้สอยที่ตอบสนองความต้องการอย่างเต็มที่ และต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันด้วย

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ใช้สอยต่าง ๆ

ในการออกแบบอาคารได้พิจารณาให้มีอาคารที่มีความยืดหยุ่นมากที่สุด โดยจัดเป็นแบบเปิดโล่งเป็นโถงเพื่อความสะดวกในการจัดแสดงวัตถุทางวัฒนธรรมตามความเหมาะสมของการแสดงแต่ละประเภท สำหรับห้องประชุมเอนกประสงค์นั้นได้ออกแบบให้เป็นพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด ทั้งในด้านการชมการแสดง การประชุมการสัมนา การฉายภาพยนตร์ เป็นต้น

ตำแหน่งของกลุ่มพื้นที่ใช้สอย

เพื่อให้สนองประโยชน์ใช้สอยและสะดวกกับผู้ใช้อาคารในการออกแบบ จึงได้พิจารณาในตำแหน่งที่เหมาะสมในการตกแต่งส่วนใช้สอยดังนี้

1. ส่วนการจัดแสดง ซึ่งเป็นหัวใจของศูนย์ ซึ่งเป็นตำแหน่งที่เข้าถึงได้สะดวก ตำแหน่งนี้ควรอยู่ในส่วนที่สามารถควบคุมผู้ชมได้ การติดต่อควรจะให้สัมพันธ์กันโดยตลอดตั้งแต่ภายนอกจนถึงภายในเข้าทางด้านหน้าเป็นทางเข้าใหญ่เพียงด้านเดียว ซึ่งสามารถเห็นได้ง่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจัดให้ผู้ชม ชมงานทางเดียว โดยไม่ให้เดินสวนทางกลับออกมา สามารถให้ผู้ชมได้ชมงานได้ทั่วถึง และทำให้การไหลเวียนในห้องแสดงงานเป็นไปโดยต่อเนื่อง ไม่ติดขัดและควบคุมได้ง่าย ส่วนระยะทางการชมงานจะมีป้ายและสัญลักษณ์บอกตลอด เพื่อสะดวกในการชมงานได้มีส่วนพักผ่อน ชมบรรยากาศภายนอกโดยจัดสวนไทยบรรยากาศภาคใต้

2. ส่วนประชุมเอนกประสงค์ ส่วนนี้เป็นการรวมหน้าที่ใช้สอยระหว่างการแสดงและการประชุมสัมนา การฉายภาพยนตร์โดยมีการจัดเวทีไว้ ฉะนั้นความสัมพันธ์และประโยชน์ใช้สอยจะต้องยืดหยุ่นได้มากที่สุด

3. ส่วนผลิตหัตถกรรม เป็นส่วนที่มีลักษณะคล้ายโรงงาน เป็นอาคารที่อยู่ห่างไกลมากที่สุด เพราะอาจทำให้เกิดเสียงรบกวนได้ และอยู่ใกล้กับห้องจำหน่ายสินค้า ส่วนแสดงหัตถกรรม เพื่อประโยชน์ในการผลิตและสาธิตและการจัดแสดง จึงไม่ควรอยู่ห่างไกลจนเกินไป

4. ส่วนบริหารธุรการและบริการ ซึ่งแบ่งเป็นส่วนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าศูนย์ฯ อยู่ใกล้ทางเข้าเป็นตำแหน่งที่สามารถควบคุมดูแล ให้บริการกิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์ได้

5. ร้านอาหารเป็นส่วนพิเศษที่มีความจำเป็น เพราะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และยังเป็นแหล่งรายได้ด้วย ร้านอาหารจะอยู่ริมนอกสุดของพื้นที่และสามารถเข้าได้โดยตรง นอกจากนี้ควรจัดให้มีทัศนียภาพที่ดี เพื่อเสริมบรรยากาศของผู้ที่มาใช้สอยด้วย

6. ส่วนแสดงกลางแจ้งจะอยู่นอกอาคาร เพื่อสะดวกในการขนส่งและเข้าถึง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ได้โดยง่าย โดยแยกส่วนออกจากอาคารศูนย์ การแสดงมรดกวัฒนธรรมจะสร้างบรรยากาศให้ได้คล้ายของจริงมากที่สุด โดยจำลองพระพุทธรูป โรงหนังตะลุง โรงมโนราห์ จะออกแบบให้เหมือนของจริงและจัดสวนไทยพื้นบ้านทางภาคใต้

7. ลานจอดรถจะอยู่ด้านนอกสุดใกล้ทางเข้า จะแบ่งเป็นที่จอดรถของเจ้าหน้าที่ของศูนย์และรถของนักท่องเที่ยวทั่วไป

<u>การวางผังและภูมิสถาปัตย์</u>

ศูนย์ฯ มีเนื้อที่ใช้สอยมาก ทั้งที่ภายในอาคารและภายนอกอาคาร การจัดผังอาคารย่อย ๆ หลาย ๆ อาคาร และการจัดตกแต่งสวนให้มีสัดส่วนพอเหมาะกับสภาพบรรยากาศของเกาะสมุย การวางผังทางสถาปัตยกรรมให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นสวนมะพร้าว การจัดวางผังให้สัมพันธ์กับการจัดภูมิสถาปัตย์ควรมีดังนี้

1. การจัดอาคารที่เป็นแบบแนวราบ จำนวนมากและล้อมรอบและเชื่อมต่อละหลังด้วยทางเดิน การจัดแบบนี้ จะทำให้เกิดทัศนียภาพ ที่โล่งลึกจะเสริมการจัดสวนแบบไทย ๆ เอาพันธุ์ไม้ท้องถิ่นเข้าระหว่างอาคารต่ออาคารทางเดิน และบริเวณรอบ ๆ ศูนย์เพื่อเป็นการผ่อนคลาย ยังให้ประโยชน์ในการถ่ายเทอากาศได้ดีอีกด้วย

2. นอกจากจะบริการทางด้านการจัดนิทรรศการภายนอกแล้ว ก็ยังนำเอาภูมิสถาปัตย์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดแสดง ช่วยให้ผู้ชมนิทรรศการได้ผ่อนคลายอารมณ์ไปในเวลาอันเดียวกัน โดยมีองค์ประกอบของสวนดอกไม้ประดับ โดยเฉพาะพันธุ์พื้นเมืองและสิ่งที่จำลองทางวัฒนธรรม เช่น รูปปั้นพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร เจดีย์ เป็นต้น

3. การรักษาต้นมะพร้าวไว้ให้มากที่สุด ให้ประสานกับสภาพของอาคารที่เป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวราบ เพื่อรักษาเอกลักษณ์ของพื้นที่และเสริมบรรยากาศนอกจากนี้ยังทำให้เกิดมุมมองที่น่าสนใจอีกด้วย

4. จากการพิจารณาระดับภูมิประเทศของพื้นที่ โดยเฉพาะที่ตั้งบนเนินหน้าพระใหญ่ เกาะฟาน การจัดตกแต่งสวนและพื้นพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ควรให้มีการลดระดับตามความเหมาะสม จะต้องคัดเลือกพันธ์ไม้ที่ปลูกให้สอดคล้องกับระดับอาคารที่การยกระดับตามสภาพของภูมิประเทศด้วย

<u>รูปแบบอาคารและวัสดุในการตกแต่ง</u>

รูปแบบของอาคารในการออกแบบให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ ซึ่งมีฝนตกชุก ลมแรง หลังคา ความลาดชันสูง ชายคาและกันสาดจะยื่นยาวในลักษณะกันแดดคุ้มฝน โครงสร้างสำหรับอาคารถาวรมั่นคงแข็งแรง ซึ่งเป็นความจำเป็นอย่างมาก จึงใช้คอนกรีตเสริมเหล็กเป็นส่วนใหญ่ และโครงสร้างทั่ว ๆ ไป เช่น หลังคา ฯลฯ จะใช้ไม้แปรรูป ไม้มะ - พร้าว สำหรับพื้นคอนกรีตเสริมเหล็ก ให้ปูด้วยกระเบื้องดินเผา ผนังก่ออิฐ จะใช้อิฐในท้องถิ่น ส่วนการแสดงภายนอกเพื่อขจัดปัญหาฝุ่น ใช้อิฐในท้องถิ่นปูตลอดทั้งที่แสดงและทางเดิน

หลังคามุงด้วยกระเบื้องลอนทั้งหมด หรือบางส่วนจะมุงด้วยวัสดุท้องถิ่น เช่น จาก จะใช้ในส่วนจำหน่ายสินค้าเป็นต้น

5. งานตกแต่งภายใน จะมีส่วนช่วยเสริมสร้างบรรยากาศให้เป็นพื้นบ้านมากที่สุด โดยการใช้วัสดุเอกลักษณ์ในท้องถิ่น เฟอร์นิเจอร์ที่ใช้ในการจัดแสดงภายในนิทรรศการ ตลอดจนการจัดห้องอาหาร ส่วนต้อนรับจะใช้วัดสุและเอกลักษณ์ท้องถิ่นเป็นหลักนำมาประยุกต์ใหม่ ในรูปแบบของศิลปร่วมสมัย เพื่อสนองนักท่องเที่ยว แต่ยังอยู่ในกรอบของบรรยากาศท้องถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่มาของการออกแบบ

ในการออกแบบศูนย์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านนี้ นำเอาแนวคิดจากรูปแบบเก่าพื้นบ้านมาประยุกต์ใหม่ ให้กลมกลืนเข้ากับสภาพปัจจุบัน โดยนำเอาลักษณะการออกแบบของไทยเรานั้นมาแต่ครั้งโบราณจากฝีมือ ความคิดการสร้างสมและถ่ายทอดนั้นสืบมาทำให้เกิดลักษณะเฉพาะตัวขึ้น ถึงแม้ว่าจะได้รับอิทธิพลนี้จากต่างชาติเข้ามาผสมเป็นครั้งคราว แต่ก็ไม่สามารถจะเบี่ยงเบนแนวทางและลักษณะเฉพาะตัวของ งานศิลปะไทยได้ แต่การเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคม และการไหลบ่าเข้ามารวดเร็วของอิทธิพลตะวันตกทำให้การปรับตัวไม่สามารถเคลื่อนไหวตามได้ทัน ผลก็คือ เกิดศิลปะในรูปแบบลักษณะใหม่ที่เป็นแบบร่วมสมัย แต่ก็ยังเป็นเปลือกนอกทางวัตถุการตกแต่งเท่านั้น หากแต่วัตถุที่นำมาจัดแสดงนั้นยังคงสภาพเดิมและเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

ในการออกแบบตกแต่งภายในศูนย์จำต้องไปศึกษารูปแบบอนาคต โดยย้อนไปศึกษางานไทยในอดีต เช่น สถาปัตยกรรม วัด พระราชวัง พิพิธภัณฑ์ และลักษณะความเป็นอยู่ของชนท้องถิ่น และนำรูปแบบนี้นำมาวิเคราะห์หาสาเหตุและผลว่าเกิดความงามและความเหมาะสมกับตัวของมันเอง อย่างไรจึงนำมาประยุกต์ใช้ทั้งงานออกแบบในยุคปัจจุบัน ซึ่งอาจจะเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะสามารถเสริมสร้างและแสดงลักษณะของไทยได้

ในการศึกษาหาที่มาของการออกแบบในโครงการนี้ได้มีการเลือกสรรงานในอดีตเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับงาน เช่น

1. ศึกษาจากโครงสร้างและองค์ประกอบของเรือนไทยภาคใต้

เรือนไทยแบบเป็นหมู่บ้าน เกิดขึ้นตามลักษณะสภาพภูมิศาสตร์และอาชีพของชุมชนบนพื้นเมืองที่มีแม่น้ำลำคลองไหลผ่าน โดยอาชีพชุมชนจะประกอบอาชีพ ทำสวน ทำนา การประมง หมู่บ้านที่เกิดขึ้นจึงอยู่ในเส้นทางสัญจรริมแม่น้ำตลอดแม่น้ำ เช่น หมู่บ้านบางปู หมู่บ้านปะเสยาวอ จึงได้นำเอาทางสัญจรที่แยกจากถนนใหญ่ และมีถนนเล็ก ๆ แบ่งเป็นซอยซึ่งได้มีผลในการออกแบบภายใน ส่วนแสดงภูมิ-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การใช้บริเวณในการตกแต่ง ได้นำเอารูปแบบบริเวณบ้านเป็นพื้นที่โล่งปลูกต้นไม้เป็นแนวรั้ว หรือปลูกเพื่อบังบางส่วนของเรือน บางแห่งมีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงาก็จะมีแคร่ไม้อยู่รอบ ๆ ต้นไม้สำหรับเป็นที่นั่งเล่น ส่วนการใช้บริเวณบ้านนั้นขึ้นอยู่กับอาชีพของชุมชนนั้น เช่น อาชีพทอเสื่อ หรือ เครื่องสีข้าวจะทำใต้ถุนเรือน บริเวณรอบบ้านรอบนอกตัวเรือน นับจากใต้ถุนเรือนลงมาจะมีร้านไม้หรือแคร่ใช้สำหรับนั่งเล่น เพราะปกติใต้ถุนเรือนจะเป็นที่พักผ่อนมีลมโกรกมักเป็นที่ชุมนุมทั้งเด็กและผู้ใหญ่ บางครั้งใต้ถุนจะเป็นที่เก็บไม้กระดานแผ่นหรือวัสดุอื่น ๆ ที่พบประจำมักจะเป็นฟืน จึงนำเอาส่วนประกอบใต้ถุนนำมาตกแต่งเป็นที่แสดง ส่วนสาธิตหัตถกรรมพื้นบ้าน

3. รูปแบบเรือนไทย เรือนไทยภาคใต้มักเป็นเรือนไม้ใต้ถุนสูง โล่งเดินลอดผ่านได้ หลังคาจั่ว มนิลา และทรงปั้นหยา ทางขึ้นเรือนจะใช้บันไดอยู่ทางด้านหน้าของเรือน แม่บันไดจะหันไปทางทิศตะวันออกหรือทางทิศเหนือ ซึ่งเป็นความเชื่อและความนิยมของท้องถิ่น ดังนั้นการออกแบบส่วนสาธิตหัตถกรรม จึงนำเอารูปแบบของบันไดเก่ามาใช้โดยยกความสูงของพื้นและมีบันไดทอดลงมาถึงพื้น

4. นำเอาส่วนประกอบของตัวเรือนในอดีตมาใช้โดยศึกษารูปแบบของงานแต่ละชนิดให้เข้ากันโดยเหมาะสม เช่น ฐานเสาเรือน จะมีความคงทนและจะมีคอนกรีตรับเสาไม้

- เสาเรือน วางลงบนคอนกรีตสำเร็จรูป จะไม่มีการบากเสาแต่จะอาศัยโครงสร้างที่ยึดกัน

- บันได เรือนไทยภาคใต้เดิมจะมีทั้งด้านหน้าและด้านหลังบันไดที่ใช้จะแบ่งได้ 2 ลักษณะ ตามวัสดุที่ใช้ เช่น บันไดทำด้วยไม้จะโปร่ง ขั้นบันไดจะทำด้วยไม้กระดานหรือไม้กลบ ราวบันไดไม่นิยมใช้กัน อีกลักษณะจะเป็นบันไดทำด้วยปูนซิเมนต์จะเป็นแบบทึบ ทั้งลูกตั้งและลูกนอน มีจำนวนเป็นเลขคี่ เช่น 5,7,9 ขั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จะมีที่ล้างเท้ามีบ่อพักน้ำ

ชานโล่ง จากบันไดก่อนขึ้นสู่ตัวเรือน มักจะทำชานโล่งซึ่งแม่บันไดจะพาดบนพื้นของชานโล่งนี้ส่วนมากจะปูพื้นชานโล่งด้วยไม้กลมเนื้อแข็งเพื่อให้ทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศได้และไม่มีการกั้นราวรอบ ๆ ชานโล่ง

ชุ้มประตู จะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ชุ้มประตูทางเข้าบ้านและชุ้มประตูทางเข้าเรือน บ้านที่กั้นรั้วเป็นอาณาเขตจะนิยมสร้างชุ้มประตู เป็นหลังคาทรงจั่วมุงด้วยสังกะสีหรือกระเบื้องดินเผา ส่วนชุ้มประตูทางเข้าเรือนจะทำเหนือประตู ซึ่งถัดจากชานโล่งเข้ามาลักษณะรูปทรงและวัสดุที่ใช้ จะเป็นเช่นเดียวกับชุ้มประตูเข้าบ้าน

เฉลียง คือ ส่วนที่อยู่ด้านหน้าสุดของเรือน ซึ่งอยู่ภายใต้หลังคาของเรือน เป็นที่สำหรับใช้พักผ่อนและพื้นที่เอนกประสงค์ มักจะทำม้านั่งเป็นไม้กระดานวางอยู่ริมเฉลียงทอดยาวตามลักษณะของเฉลียงราวลูกกรงที่เฉลียงเป็นไม้จริงฉลุโปร่งและไม้จริงกลึงแบบลูกกรง พื้นที่ส่วนมากจะเป็นไม้กระดานระดับของพื้นจะต่ำกว่าระดับพื้นในเรือน

พื้นเรือน ใช้ไม้กระดานปูตามยาวของเรือน พื้นเรือนของผังส่วนหน้าจะเป็นระดับเดียวกันตลอด ส่วนพื้นเรือนของผังส่วนหลังมักจะลดลงไปเป็นอีกส่วน

ฝาผนัง ใช้วัสดุต่าง ๆ ในการทำฝาผนังเรือนตามฐานะและประโยชน์ใช้สอย เรือนในชนบทฝาผนังจะใช้ไม้ไผ่หรือหวายขัดแตะ เรือนที่มีฐานะมักจะใช้ไม้กระดานที่ทับซ้อนเป็นเกล็ดหรือสังกะสีเคลือบสีสำเร็จรูปจะไม่ค่อยปรากฏว่ามีการใช้ผนังก่ออิฐฉาบปูน ถ้าจะมีใช้บ้างก็จะเป็นส่วนหลังของเรือนที่เป็นห้องครัว และห้องน้ำของเรือนคหบดี ฝาผนังของเรือนที่เก่าแก่จะใช้ไม้กระดานแผ่นกว้างแบ่งเป็นช่วงแบบลูกฝัก ตกแต่งด้วยลายแกะสลักฉลุโปร่ง

หน้าต่าง เรือนไทยแต่ดั้งเดิมจะไม่ค่อยนิยมเจาะหน้าต่างมากนัก อาจจะเนื่องมาจากมีฝนตกชุก การระบายอากาศจะใช้ช่องระบายอากาศที่ส่วนบนสุดของฝาผนังที่ติดกับ -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงหลังคา ซึ่งจะตีไม้ห่าง ๆ หรือฉลุไม้เป็นลวดลายต่าง ๆ ถ้ามีหน้าต่างจะใช้แบบบานเปิดออกทั้ง 2 บาน ต่อ 1 ช่องหน้าต่าง

ประตู ถ้าเป็นประตูเข้าเรือนด้านหน้าจะนิยมใช้ ประตูแบบบานเฟี้ยมทำด้วยไม้ในบ้านขนาดใหญ่ ถ้าเป็นบ้านขนาดเล็กจะใช้บานประตูเปิดแบบบานคู่ เหมือนเรือนไทยภาคกลางส่วนประตูเข้าห้องต่าง ๆ ในเรือนจะไม่ค่อยทำกันแต่จะใช้ผ้าม่านแทนประตู

ฝ้าเพดาน เรือนไทยภาคใต้จะไม่ทำฝ้าเพดาน จึงสามารถมองเห็นโครงหลังคาของเรือนได้ชัดเจน ถ้ามีทำในบางเรือนก็จะเป็นลักษณะเฉพาะส่วน เช่น เฉพาะห้องนอนและใช้วัสดุที่ไม่ถาวร เช่น ฝ้าไม้ไผ่จักสาน เป็นต้น

หลังคา โครงสร้างของหลังคาส่วนมากแล้วจะใช้ไม้ระแนง เพราะนิยมมุงกระเบื้องดินเผาวัสดุที่ใช้มุงหลังคา เช่น จากสังกะสี และกระเบื้องดินเผา ตามฐานะเจ้าของเรือน

หน้าจั่ว เรือนไทยภาคใต้ตกแต่งหน้าจั่ว เป็นลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น ตกแต่งเป็นรูปรัศมีดวงอาทิตย์ โดยใช้ไม้กระดานตีซ้อนทับมองเห็นเป็นเส้นรัศมีชัดเจนบางหน้าจั่วจะตีไม้กระดานเรียบแต่มีการเขียนสีเป็นลวดลายดอกไม้ หรือจะตีไม้กระดานซ้อนทับเป็นเกล็ด และตลอดจนมีลวดลายแกะสลักด้วยไม้ แล้วนำไปปิดทับพื้นหน้าจั่ว

ปั้นลม ส่วนมากจะใช้ไม้เนื้อแข็งเป็นเส้นตรงบรรจบกันที่มุมแหลมของยอดจั่ว ส่วนปลายล่างของปั้นลมจะตัดตรงไม่ทำลวดลายอะไร ซึ่งแตกต่างกับปั้นลมของเรือนไทยภาคกลาง แต่ปั้นลมเรือนที่มีอายุเก่าแก่จะมีการตกแต่งปั้นลม เป็นลายฉลุแกะสลักไม้และสังกะสีฉลุเป็นชายระย้าลงมา

สันหลังคา ใช้ครอบกระเบื้องและปูนปั้น ส่วนปลายของสันหลังคาที่เหลงมาจะปั้นปูนให้กระดกขึ้นเล็กน้อย เรือนบางหลังจะตกแต่งสันหลังคาด้วยเสากลึงขนาดเล็กและ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลวดลายฉลุทำด้วยสังกะสี ไม้ หรือซีเมนต์ อย่างใดอย่างหนึ่ง การตกแต่งส่วนหลังคานี้ส่วนมากจะทำกันในเรือนร้านค้าที่มีหลังคาทรงปั้นหยา

เชิงชาย เรือนไทยภาคใต้ทั่วไปจะทำเชิงชายเรียบธรรมดา แต่มีบางเรือนที่มีการตกแต่งเชิงชายในลักษณะใช้ไม้กระดานเป็นเชิงชายแผ่นเดียว แต่ด้านล่างจะทำลวดลายฉลุไม้ตลอดรอบตัวเรือน อีกลักษณะจะใช้วัสดุอย่างอื่นตีทับกับเชิงชายแผ่นไม้ เช่น ใช้สังกะสีฉลุลวดลายรอบตัวเรือนเช่นกัน

บ่อน้ำ ถ้าเป็นเรือนหลังเดี่ยวจะมีบ่อน้ำประจำบ้านแต่ละหลัง ถ้าเป็นหมู่บ้านที่ปลูกสร้างใกล้กันจะใช้บ่อน้ำรวมกัน ที่ตั้งของบ่อน้ำจะอยู่ด้านหน้าหรือด้านหลังของเรือน บริเวณบ่อน้ำจะตั้งอยู่ในที่กลางแจ้ง แต่มีบางเรือนจะก่อสร้างหลังคาคลุมบ่อน้ำ

ที่อาบน้ำ โดยธรรมชาติชาวไทยภาคใต้จะไม่อาบน้ำในบริเวณเรือน จะอาบน้ำชำระร่างกายบริเวณบ่อน้ำของเรือน ที่อาบน้ำจะแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรกจะใช้แผ่นหินหรือแผ่นซีเมนต์ปูพื้นข้างบ่อน้ำเป็นที่อาบน้ำ อีกลักษณะจะกั้นเป็นคอกสี่เหลี่ยมทำด้วยจากใบมะพร้าว หรือสังกะสี สูงแค่ไหล่ไม่มีหลังคา เว้นทางเดินเข้าด้านใดด้านหนึ่งเพื่อตักน้ำจากบ่อเข้าไปอาบ

4. ลักษณะทางสถาปัตยกรรม เรือนไทยภาคใต้และไทยมุสลิมภาคใต้มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เรือนที่เก่าแก่บางหลังได้รับอิทธิพลมาจากเรือนไทยภาคกลาง เช่น การวางผังเรือนและรูปแบบของฝาผนังเรือน คุณค่าทางสถาปัตย - กรรมพบในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของเรือนแต่ละแห่ง เช่น เรือนแถบหมู่บ้านปรีกี มีการตกแต่งลวดลายที่ยอดจั่วงดงามได้จังหวะรับกับสัดส่วนของหน้าจั่ว การตกแต่งหน้าจั่วโดยเฉพาะหน้าจั่วแบบรัศมีแสงอาทิตย์พบที่เรือนในหมู่บ้านประแว ลวดลายการแกะสลักไม้ประกอบปั้นลมที่เรือนในหมู่บ้านตันหยงอุโละ ส่วนผนังเรือนที่เป็นแบบลูกพักประกอบกับลายแกะสลักที่เรือนในหมู่บ้านยะหริ่ง บันไดขึ้นเรือนที่หมู่บ้านตันหยงอุโละ และ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และหมู่บ้านบางปู

5. ศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมของสมัยศรีวิชัย ซึ่งเป็นศิลปที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้ผู้ใช้สอยได้ระลึกถึงอดีตที่กำลังจะสูญหายไปในอนาคต เช่น งานสถาปัตยกรรมแบบศรีวิชัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีกัน สถา - ปัตยกรรมที่สำคัญมีพระบรมธาตุไชยา ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับเจดีย์จันทีที่เกาะชาว ยึดรูปแบบของการก่อสร้าง รูปแบบภายนอกของเจดีย์และข้อขึ่งงามอย่างประหลาด ไม่เหมือนศิลปสมัยใด ๆ นำมาวิเคราะห์เป็นส่วน ๆ และประยุกต์ใช้ตกแต่ง ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

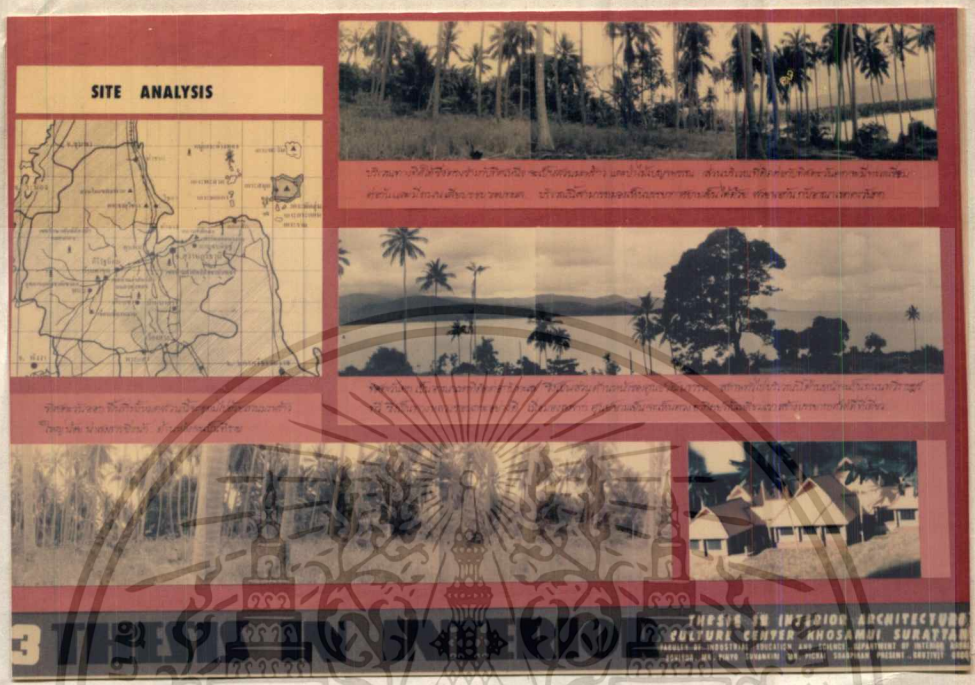

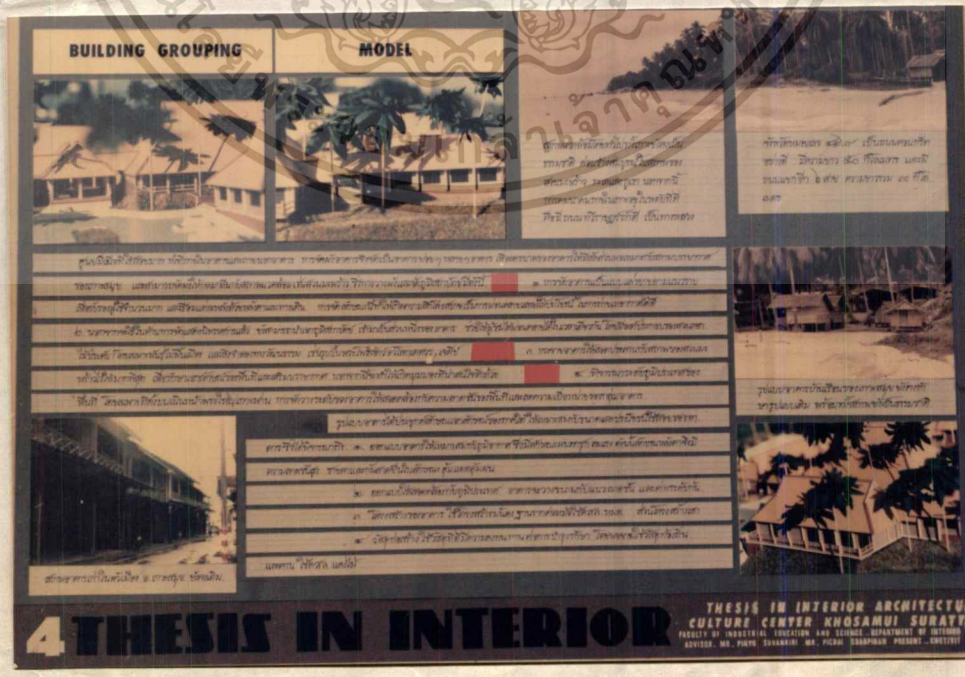

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

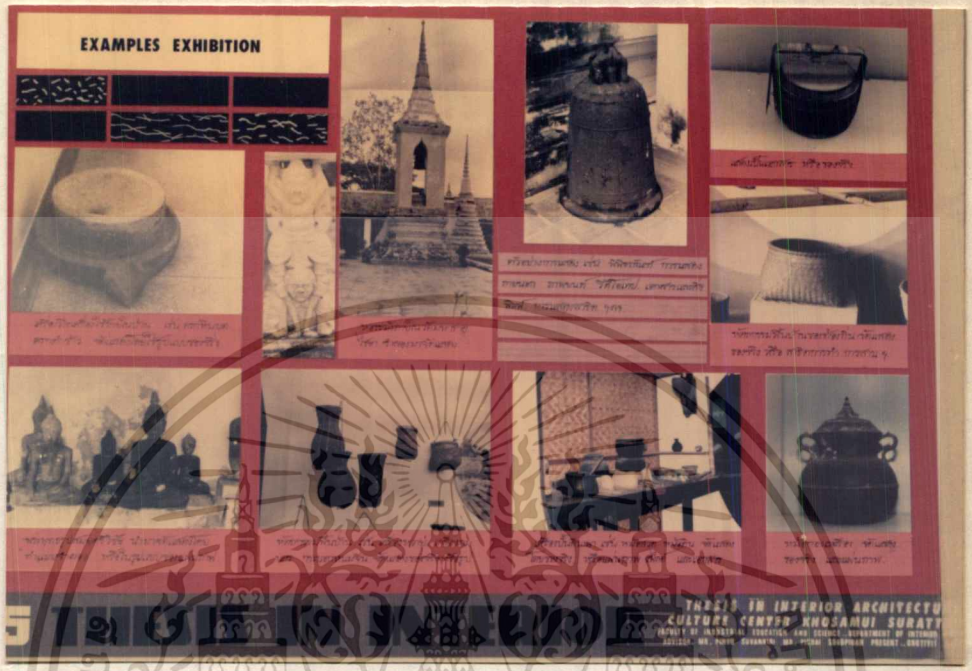

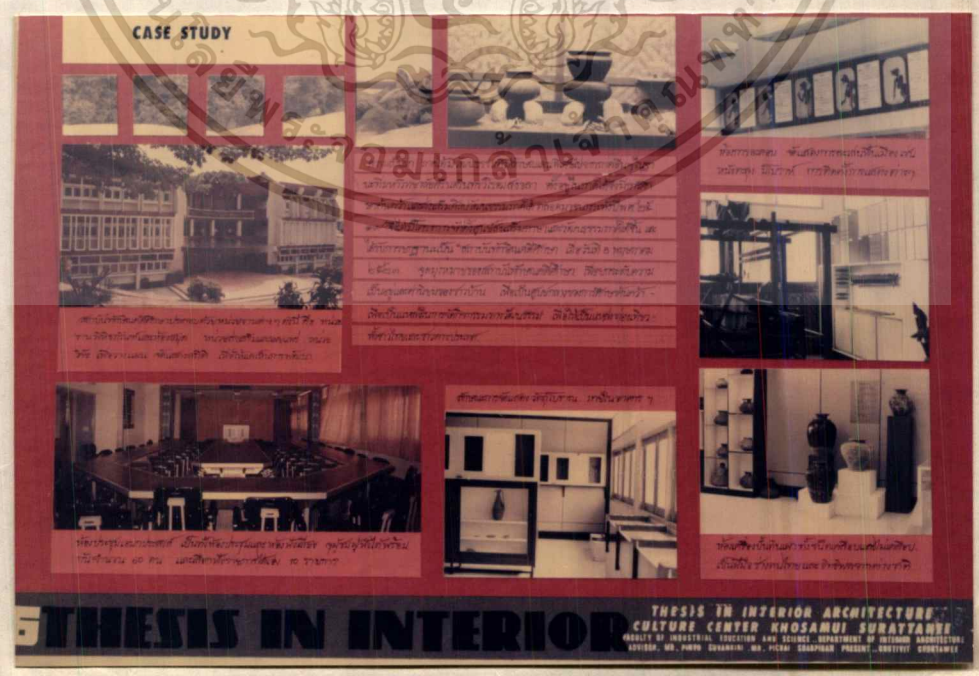

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

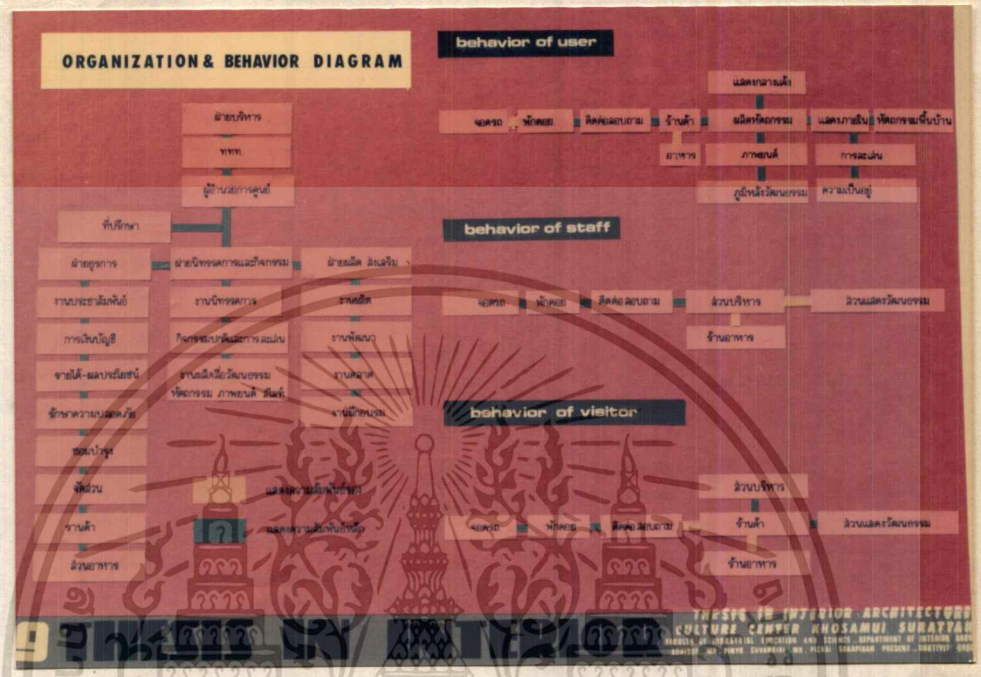

AREA REQUIREMENT

ส่วนบริหาร			
องค์ประกอบ	ผู้ใช้	พท.ม.^{2}	รวม
ผู้อำนวยการศูนย์ฯ	1	15.60	20
ห้องรับรอง ติดต่อ สอบถาม	41.6	1.20	50
หน. ฝ่ายธุรการ	1.47	8.12	12
พนักงานพิมพ์ดีด	6.66	1.80	12
หน. ฝ่ายนิทรรศการ	1.47	8.12	12
สำนักงานแผนกบัญชี	2.79	4.30	12
ลูกศิษย์	7.69	2.60	20
ห้องเอ็นดรัพัฒนาการ	—	12	12
หน. ฝ่ายผลิต	1	12	12
นักการตลาด วิชาการ	1.47	8.12	12
เก็บของ	—	—	6
ห้องน้ำชายหญิง	—	—	12

ลานกลางแจ้ง และภายนอก			
องค์ประกอบ	ผู้ใช้	พท.ม.^{2}	รวมม.^{2}
โถงพักคอย	43.30	1.20	52.00
ชายคา	4.76	2.10	10.00
น้ำชม ประชุม	3.60	0.50	18.000
เวทีแสดง	11.6	1.20	14.00

ครบคุมเสียง	4.5	8.00	36.00
ที่นั่งแสดง	11.6	1.20	14.00
แต่งตัวผู้แสดง	11.57	1.21	14.00
ห้องน้ำสาธารณะ	—	—	24.00
ห้องน้ำนักแสดง	—	—	6.00
เก็บของ	—	—	24.00
ห้องเครื่อง	4	8	36.00

แสดงทัศนยภาพและวัฒนธรรม			
องค์ประกอบ	ผู้ใช้	พท.ม.^{2}	รวม ม.^{2}
ห้องแสดงภูมิหลัง	22	7.50	160
สภาพชีวิต	27	7.50	192
การละเล่น แสดง	27	7.50	192
หัตถกรรมพื้นบ้าน	41	7.50	288

ส่วนผลิตผลิตภัณฑ์			
องค์ประกอบ	ผู้ใช้	พท.ม.^{2}	รวมม.^{2}
ผลิตภัณฑ์และสาธิต	59.2	2.5	148
เก็บวัตถุดิบ	—	—	16
เก็บผลิตภัณฑ์สำเร็จ	—	—	16
ห้องน้ำ-อ้วม	—	1.50	12

พักการแสดงภายนอกอาคาร			
องค์ประกอบ	ผู้ใช้	พท.ม.^{2}	รวมม.^{2}
เวทีแสดง	80	1.00	80
เตรียมตัวผู้แสดง	—	—	24
ครบคุมเสียง	1	11.20	12
เก็บของ	—	—	8
ห้องน้ำ-อ้วม	—	—	32
บริเวณนั่งชม	800	1.00	800
แสดงนิทรรศการ	106.6	7.50	800

ส่วนรับประทานอาหาร			
องค์ประกอบ	ผู้ใช้	พท.ม.^{2}	รวมม.^{2}
รับประทานอาหาร	142.65	1.43	204
เตรียมอาหาร	13.30	3.90	52
เก็บอาหาร	—	—	18
เคาน์เตอร์	10.6	4.90	52
ทอดน้ำ	—	—	32
ซักล้าง	2.34	2.56	6
เก็บเศษอาหาร	—	—	6

รวมพื้นที่ทั้งหมด	2,574	ตารางเมตร

140 G

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

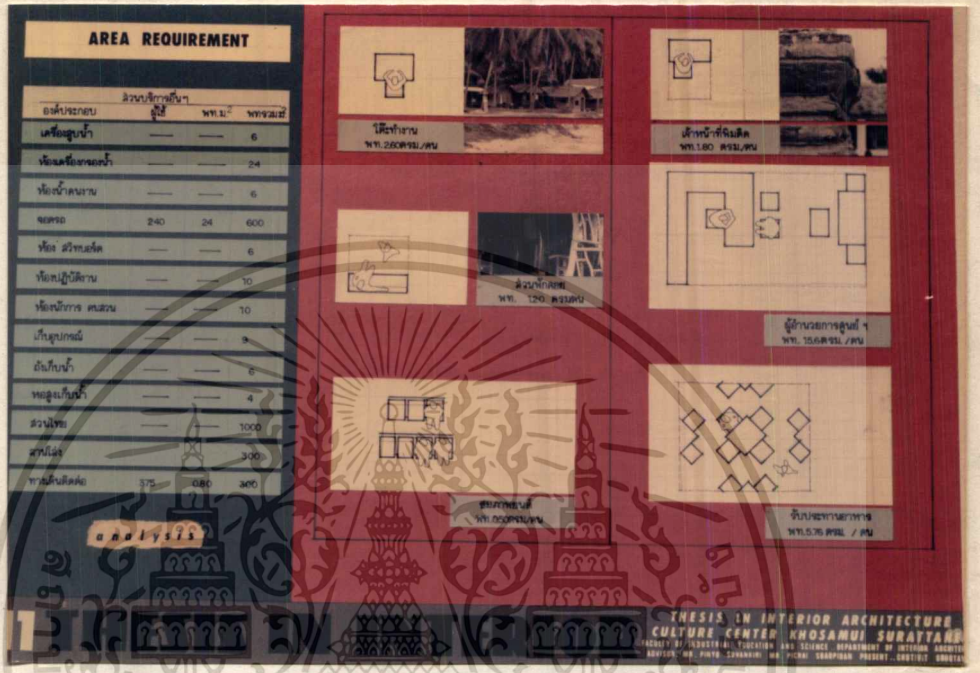

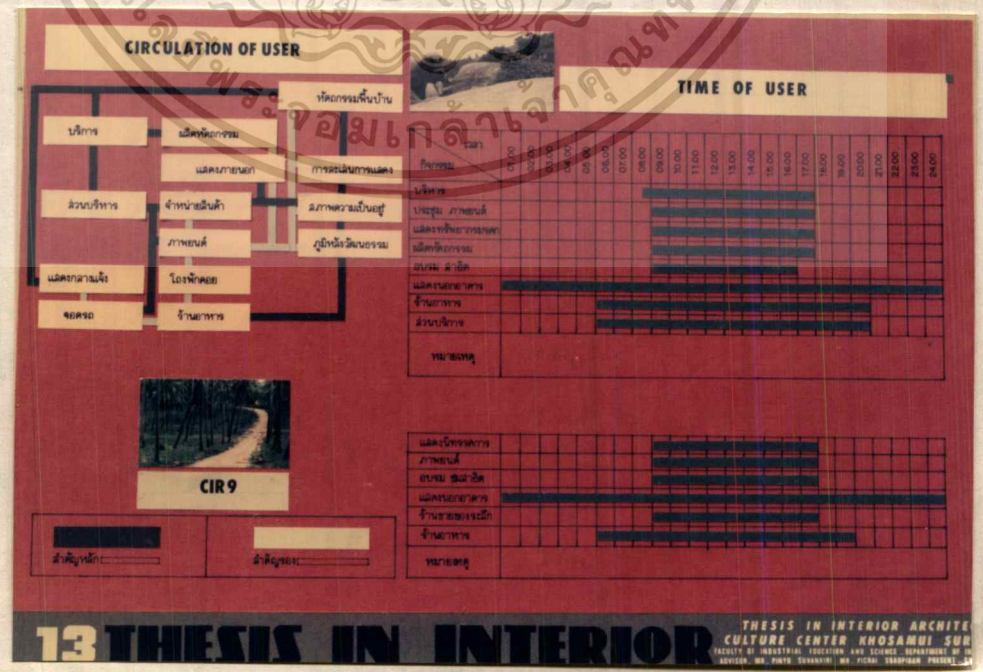

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

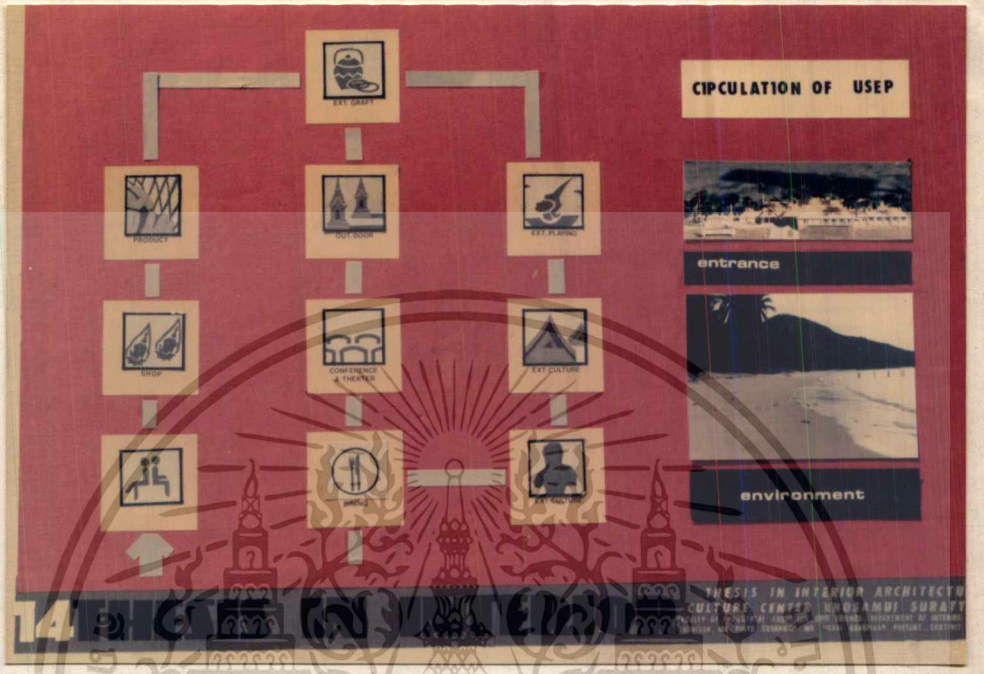

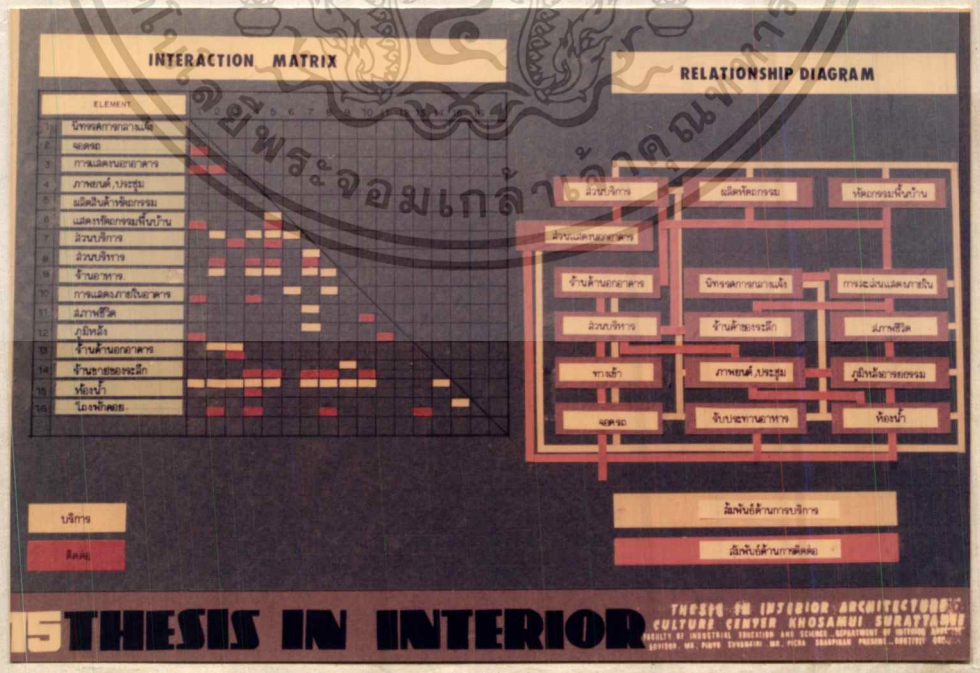

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

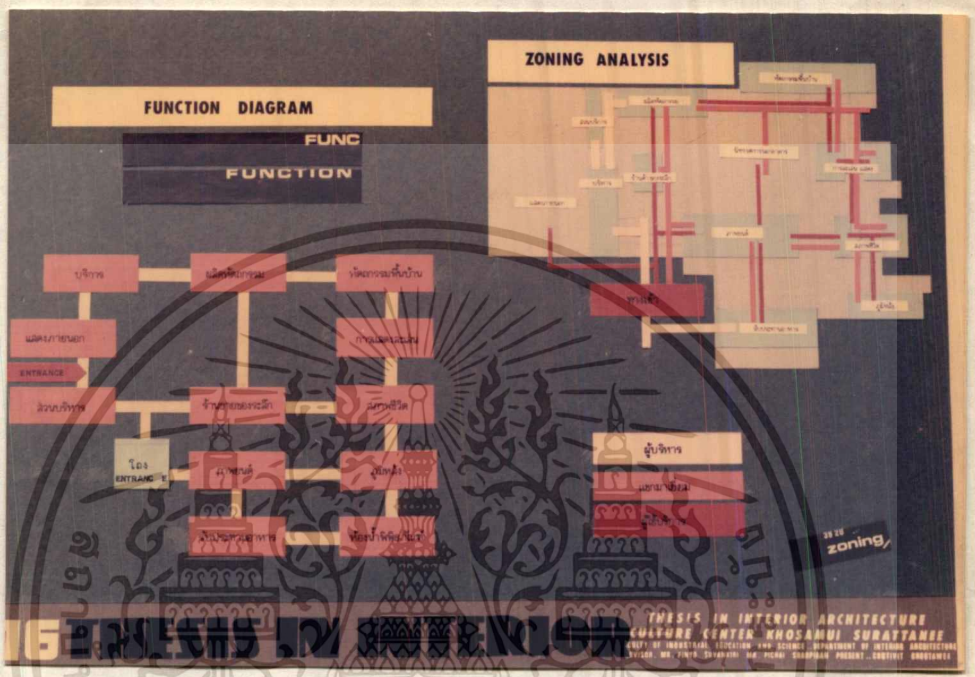

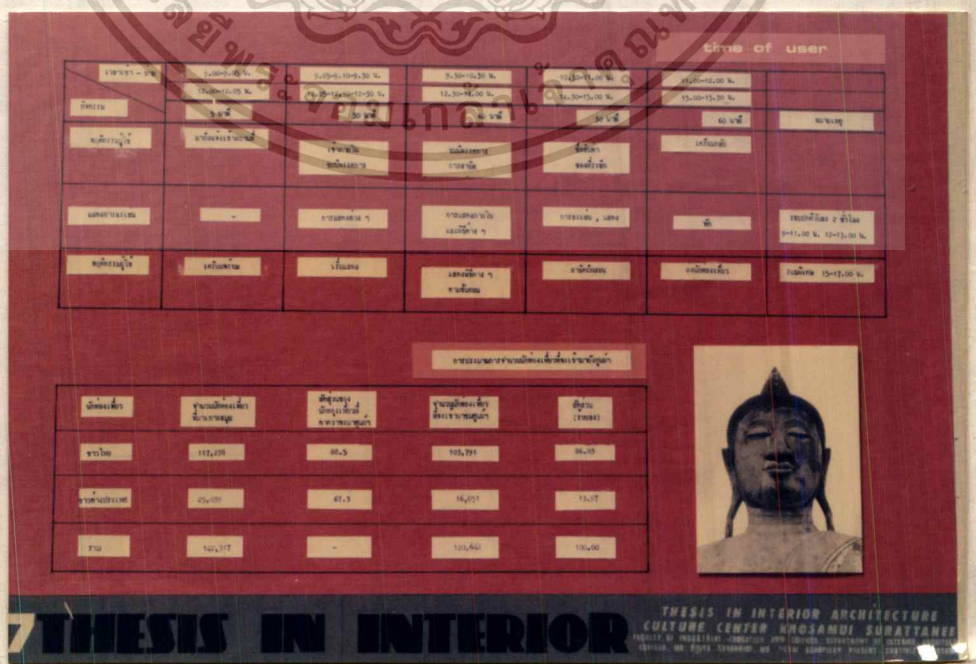

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

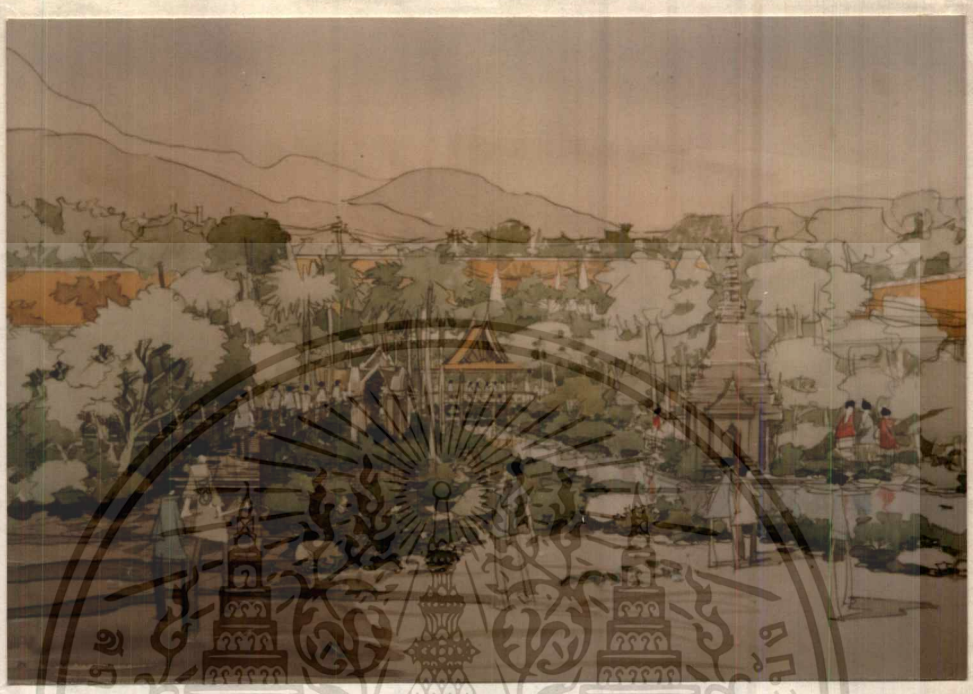

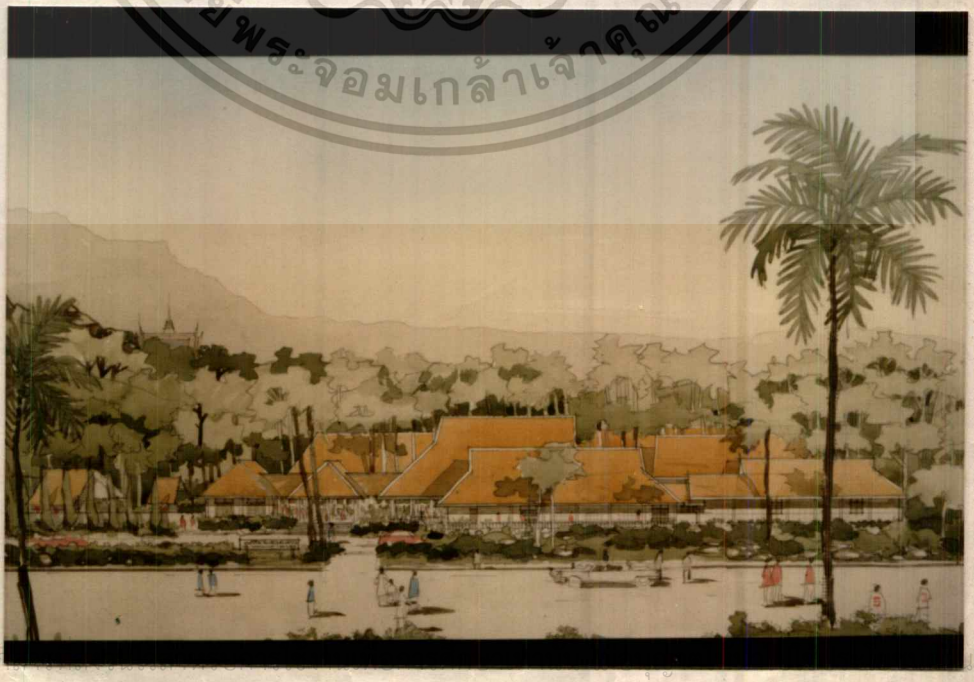

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

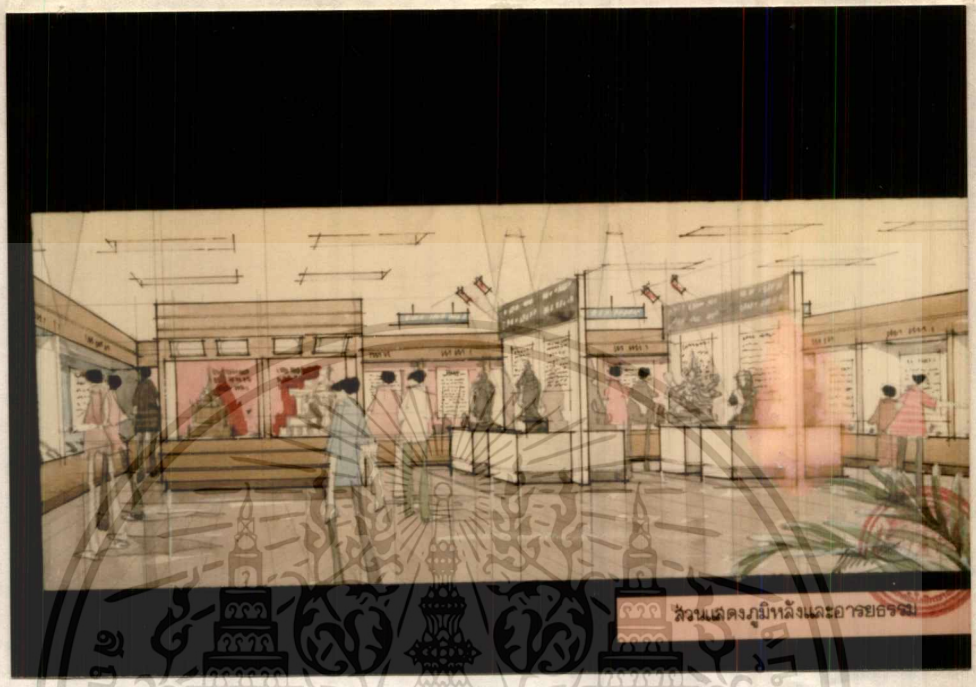

ส่วนแสดงภูมิหลังและอารยธรรม

ร้านค้าของที่ระลึก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

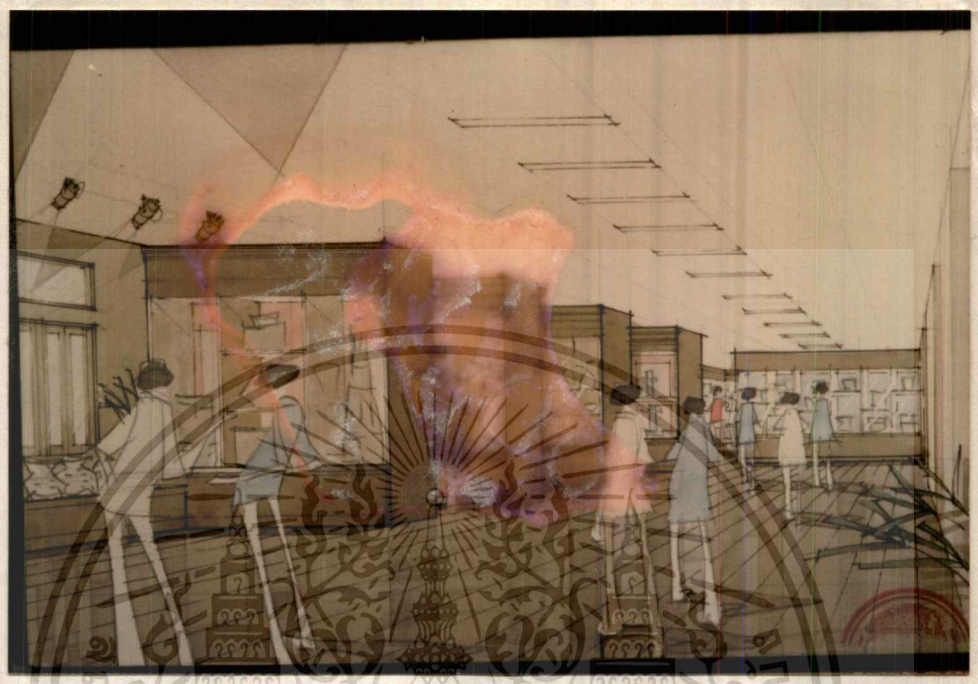

ทัศนียภาพห้องผู้อำนวยการสถาบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

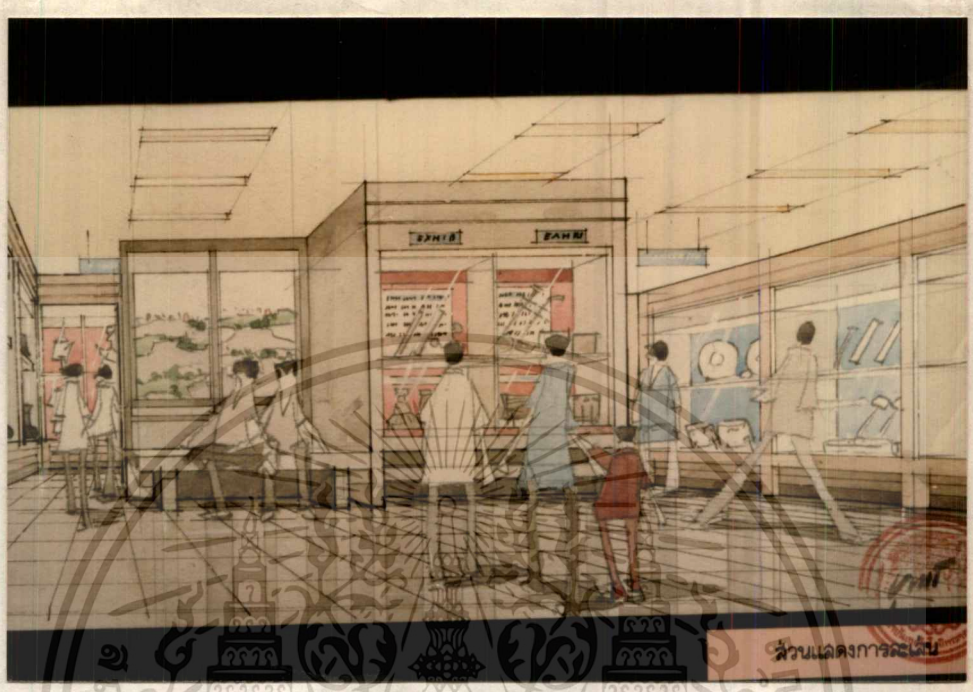

ส่วนแสดงการละเล่น

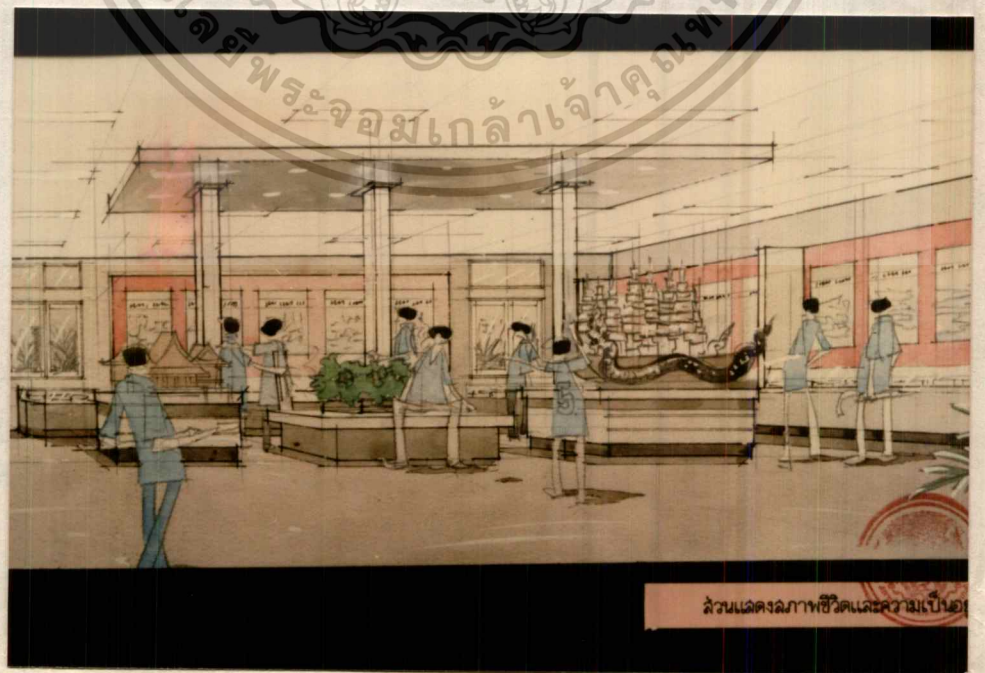

ส่วนแสดงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

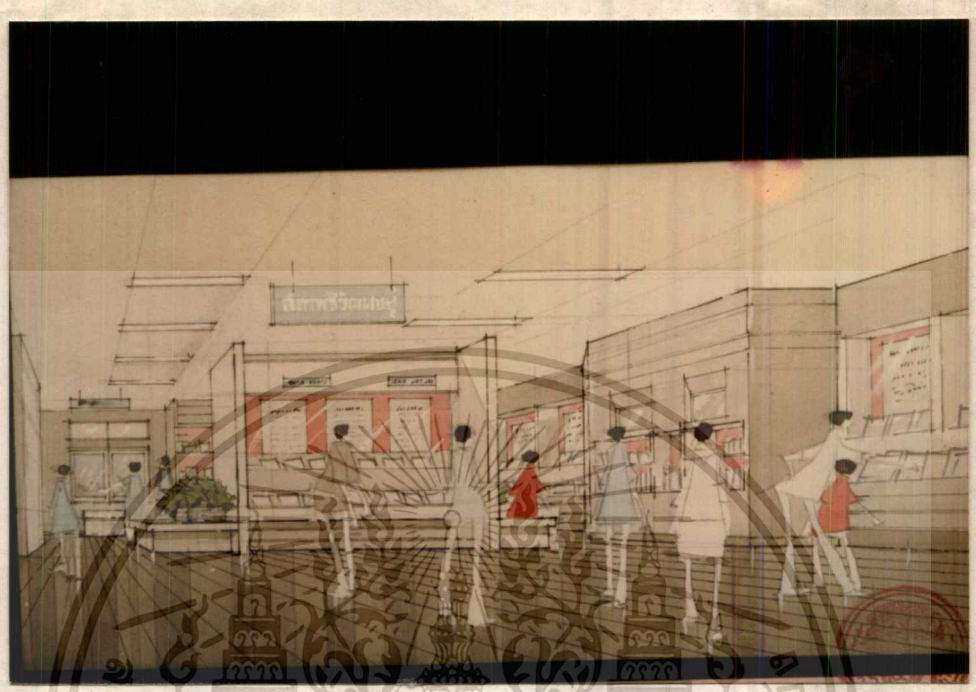

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

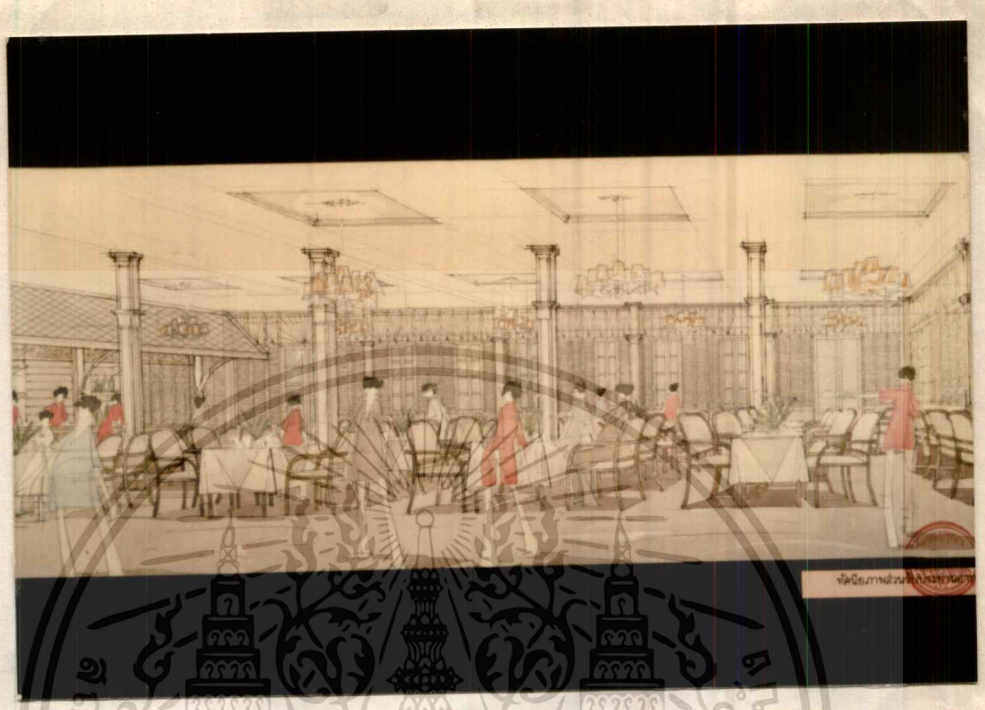

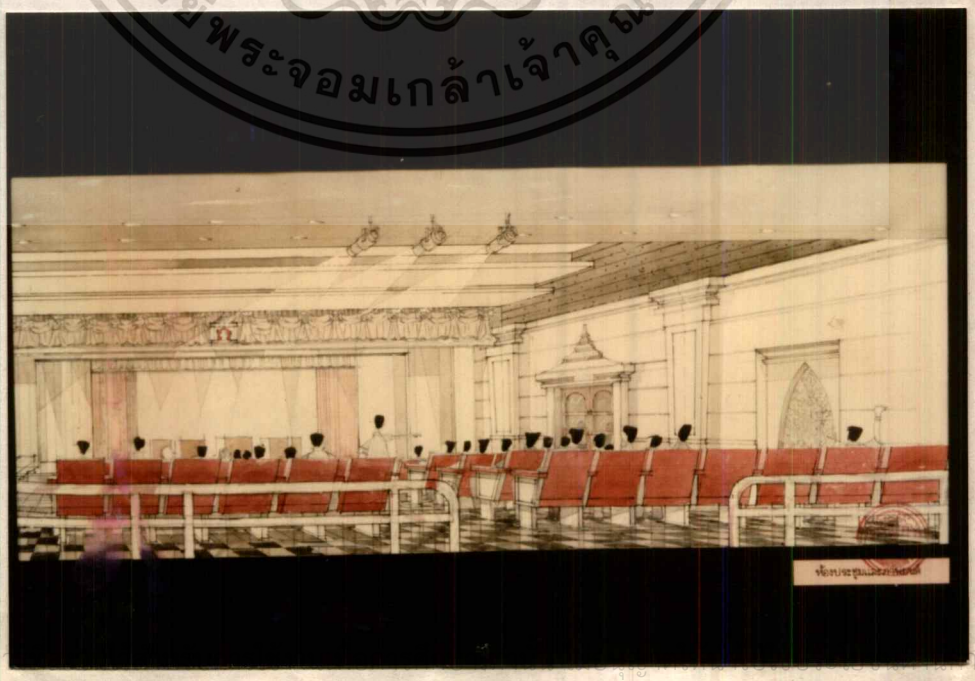

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เอกสารนี้เป็นเอกส

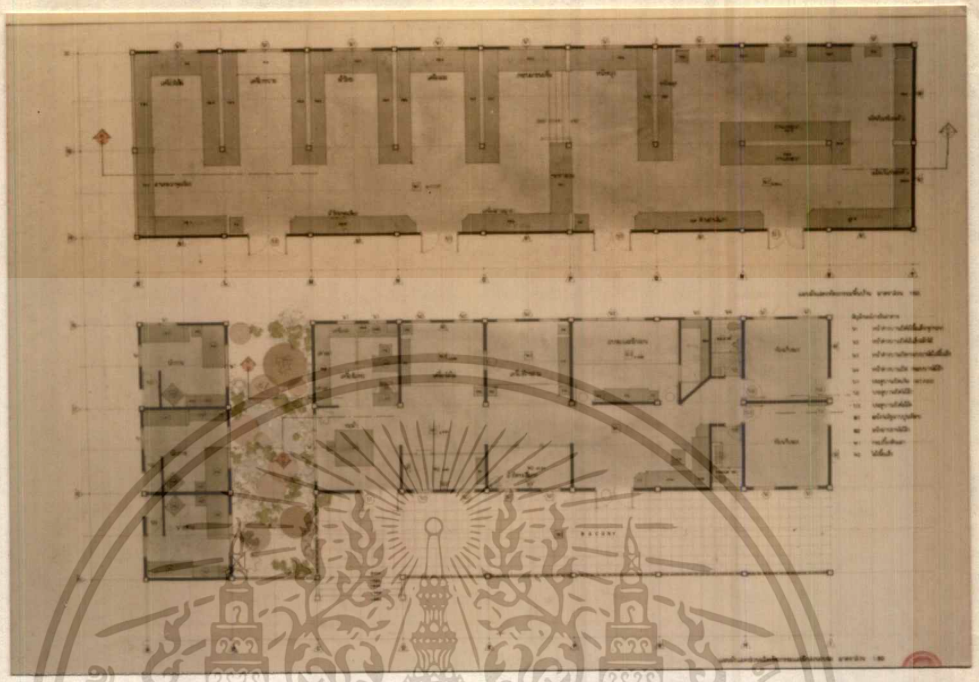

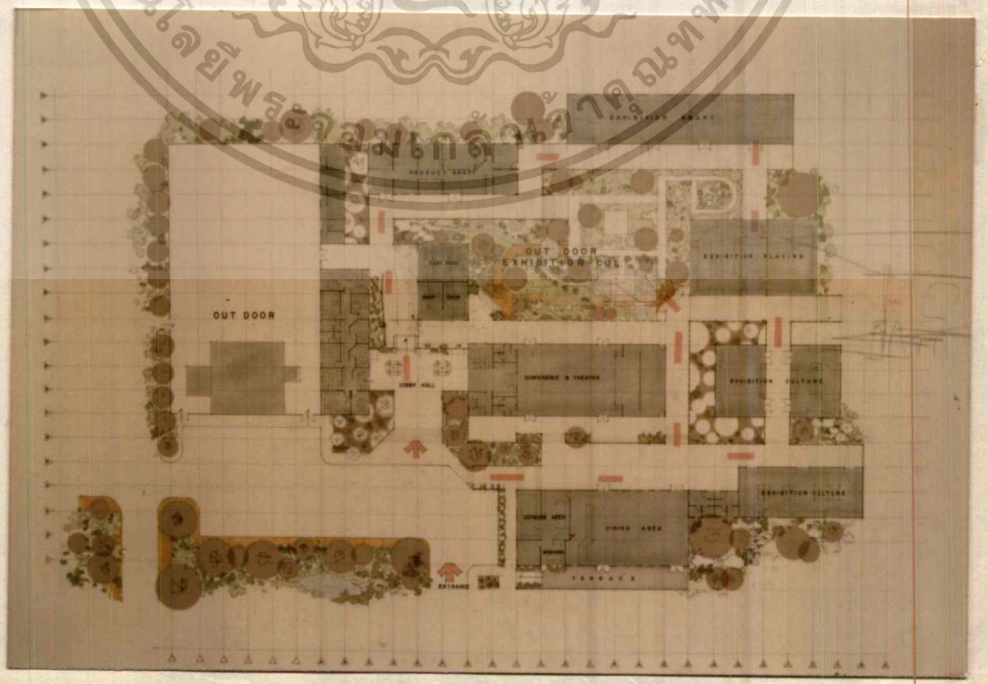

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

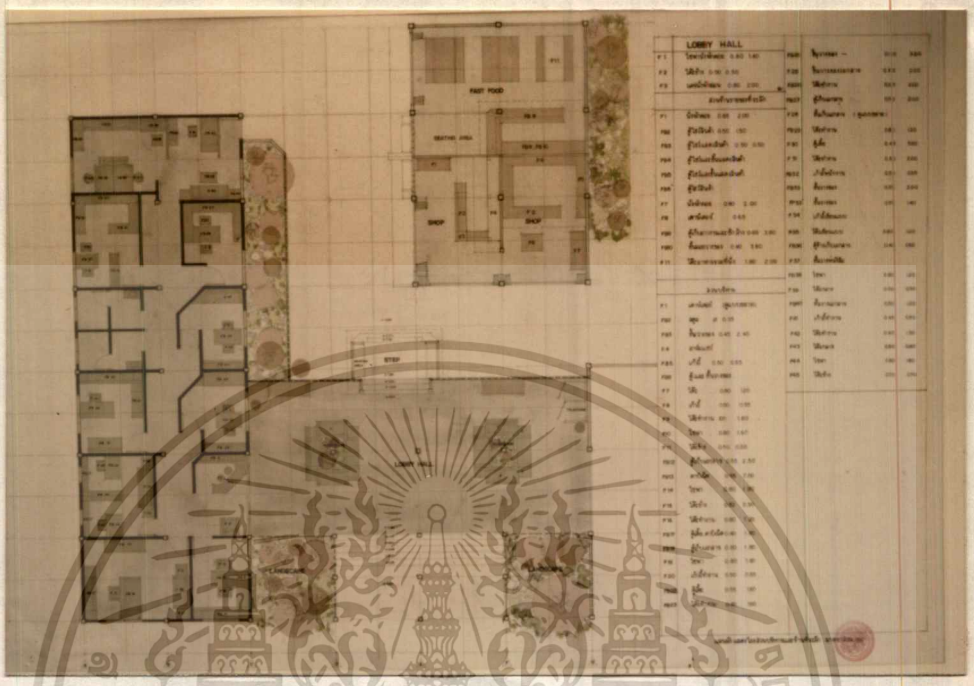

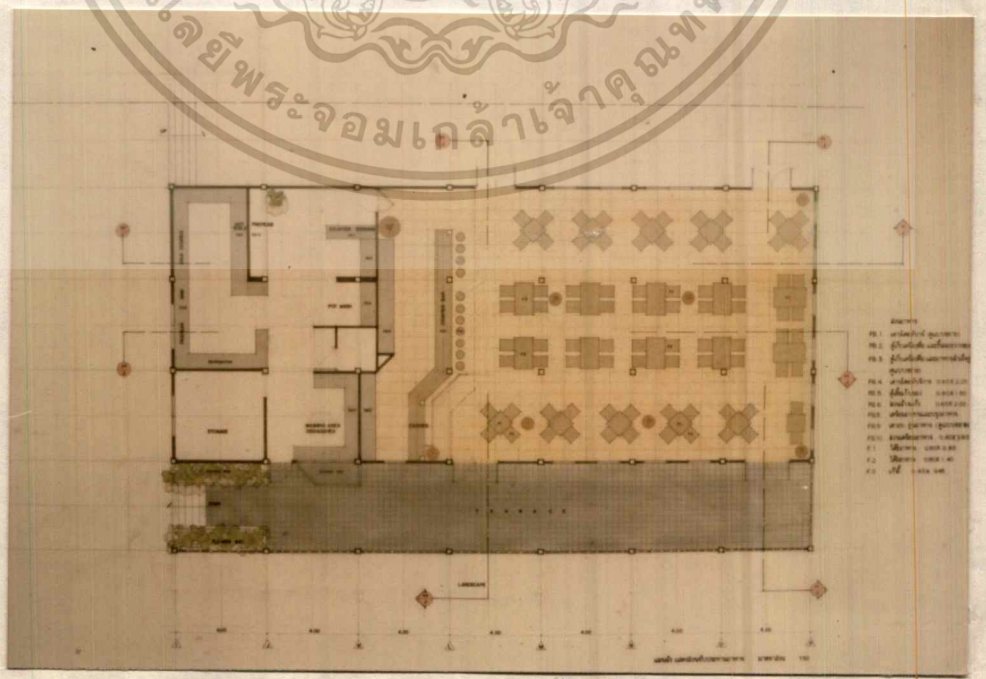

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

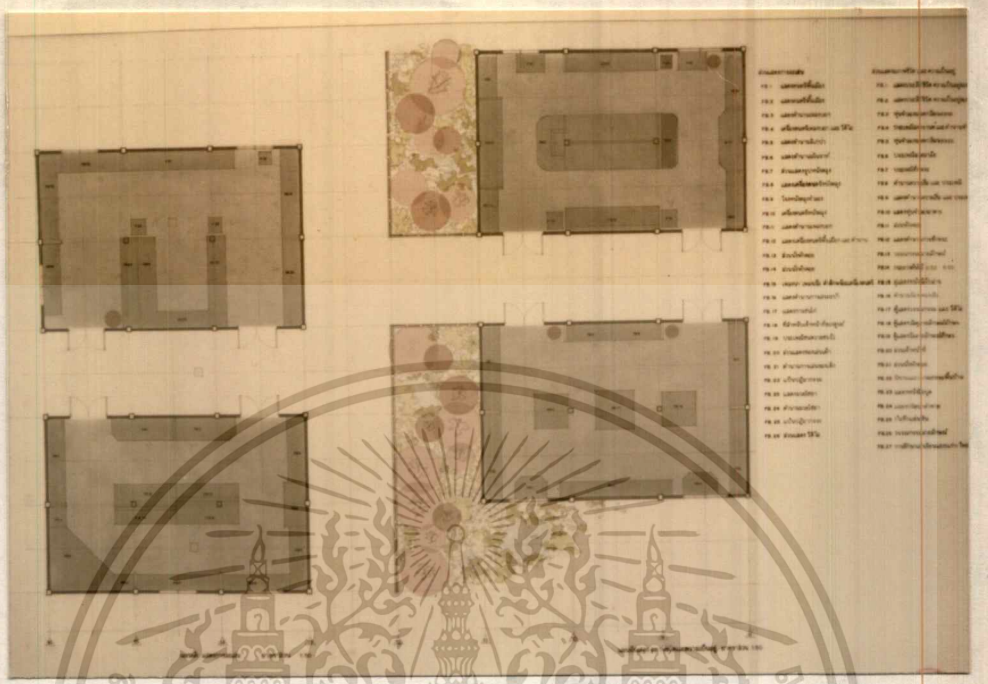

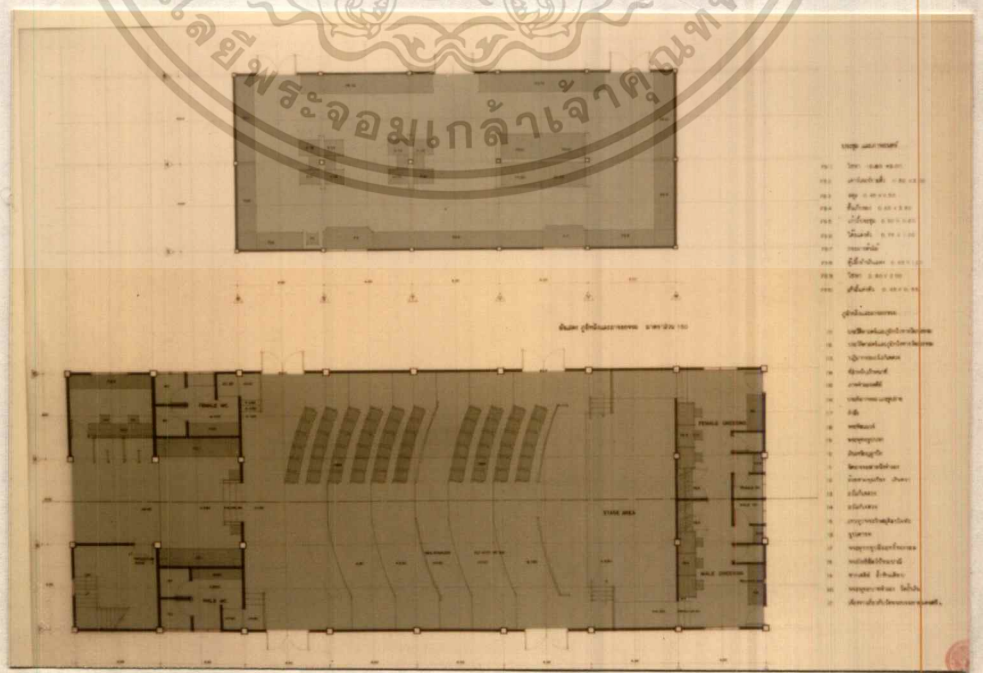

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

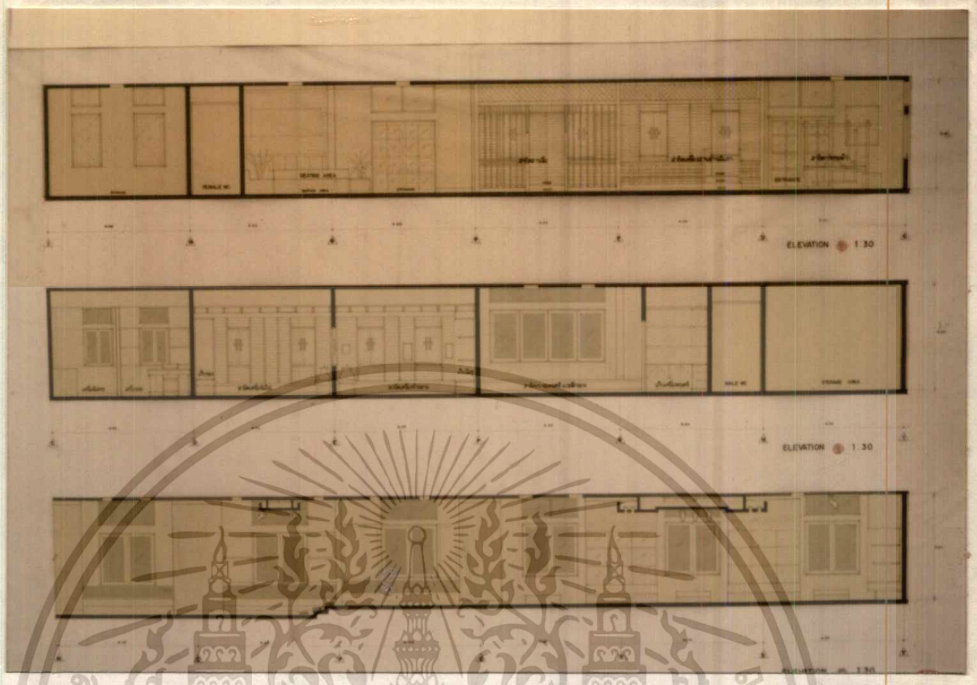

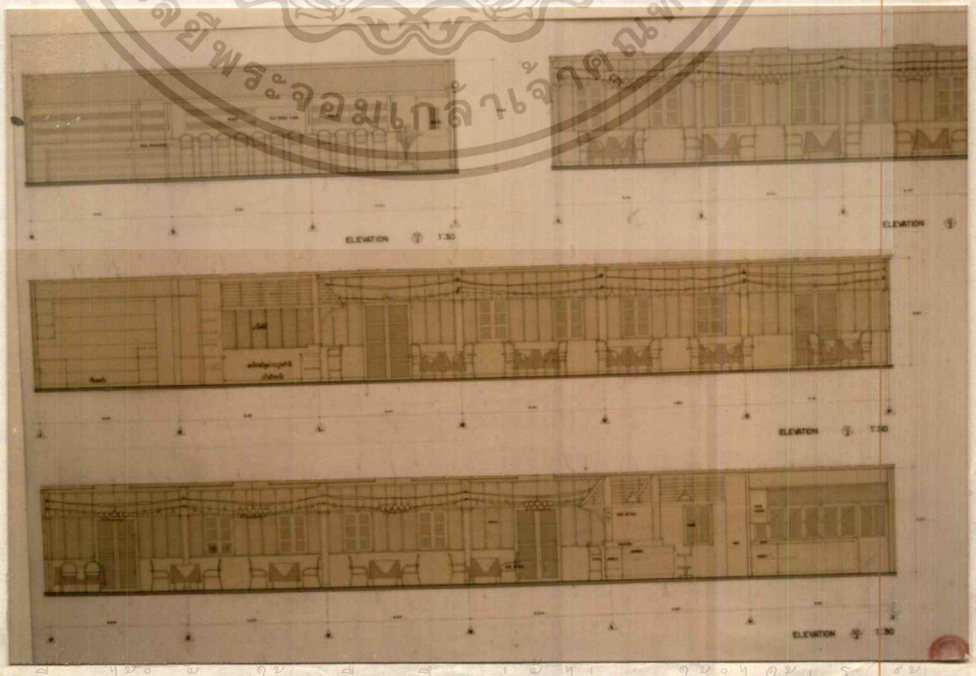

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

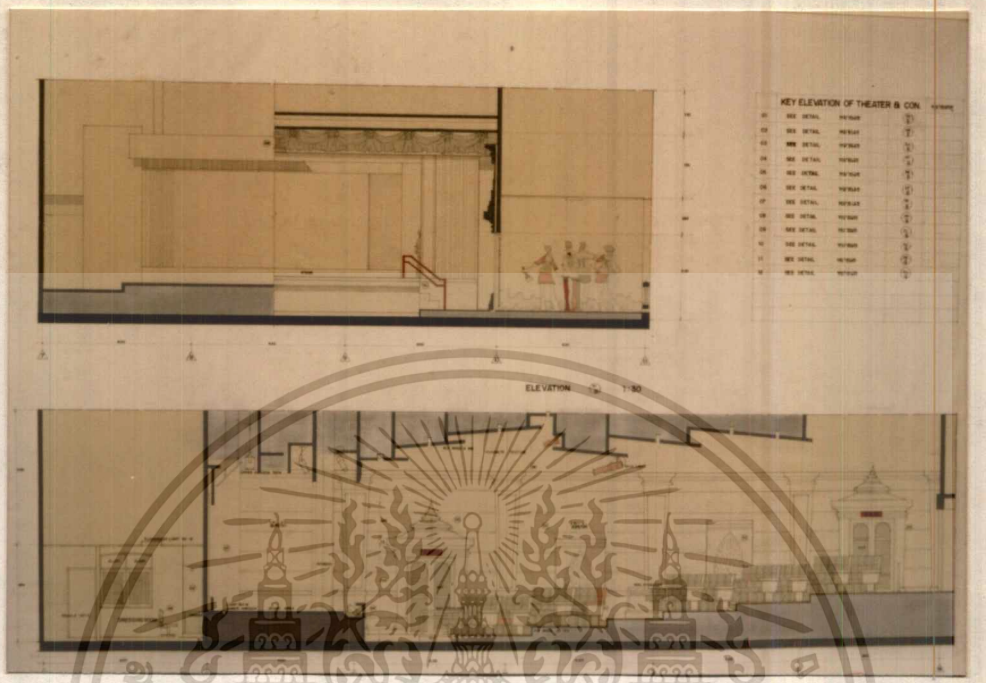

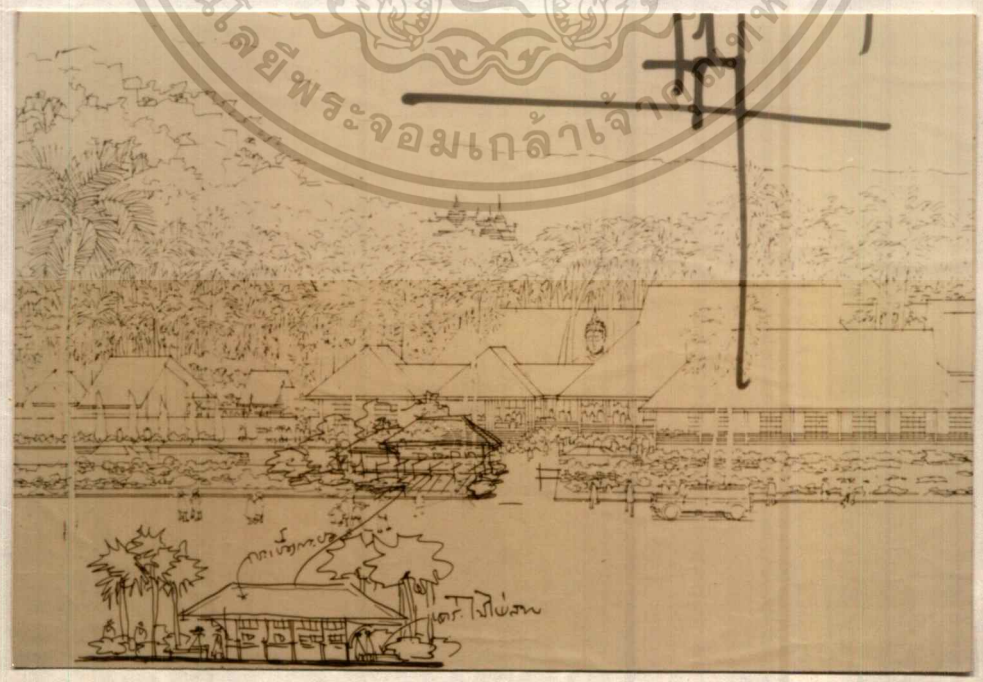

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

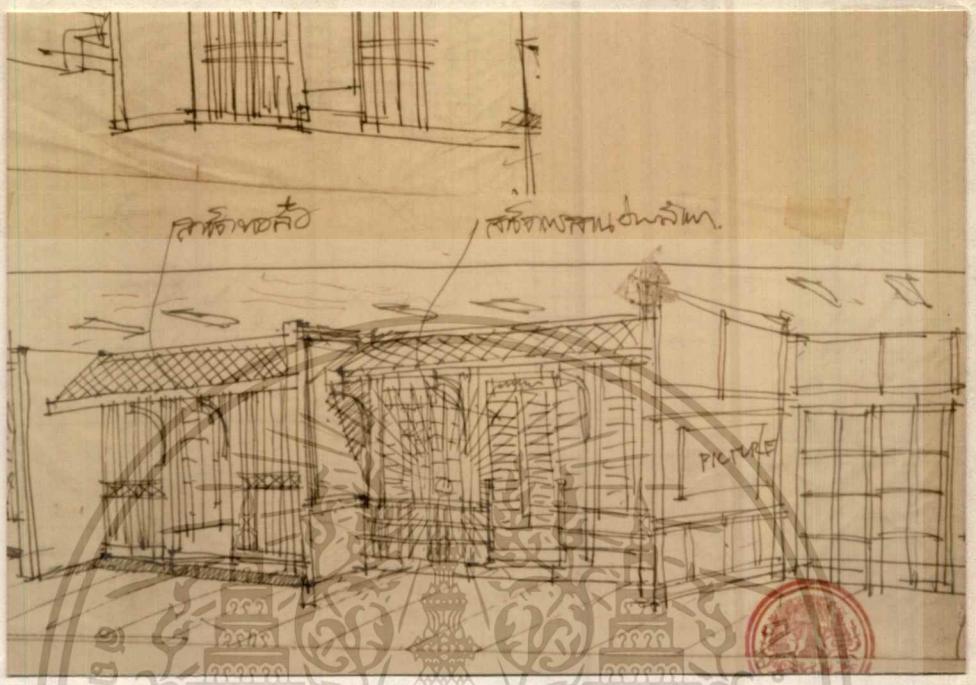

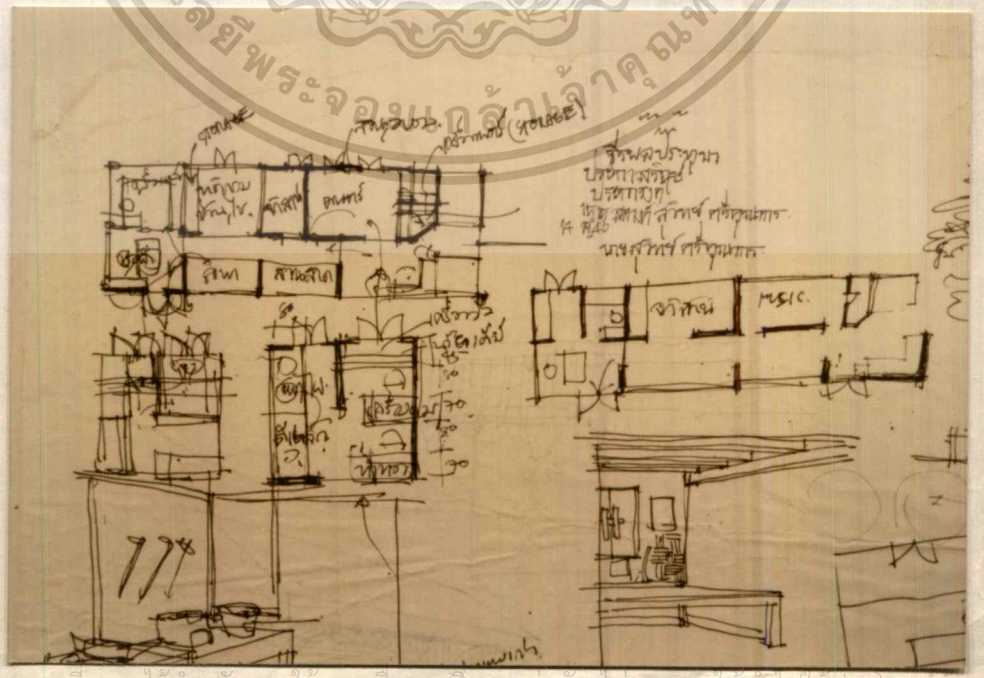

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

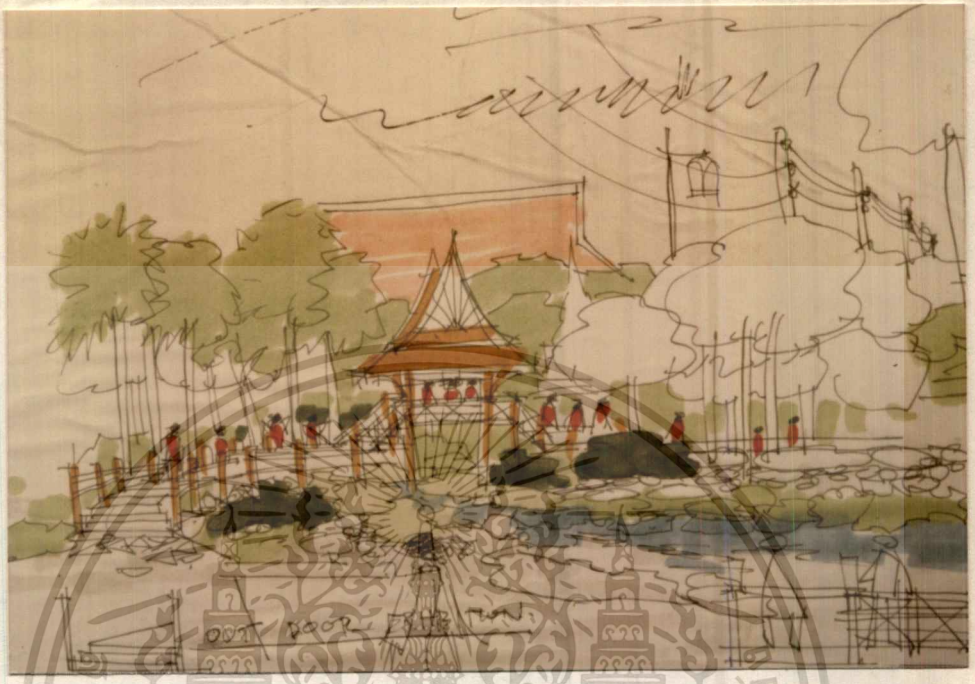

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

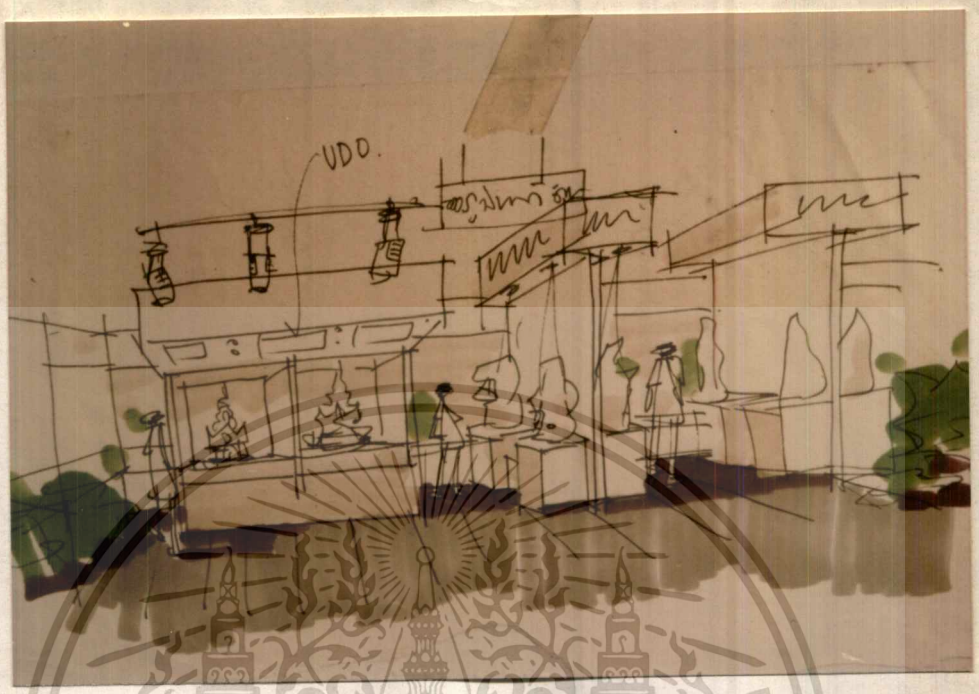

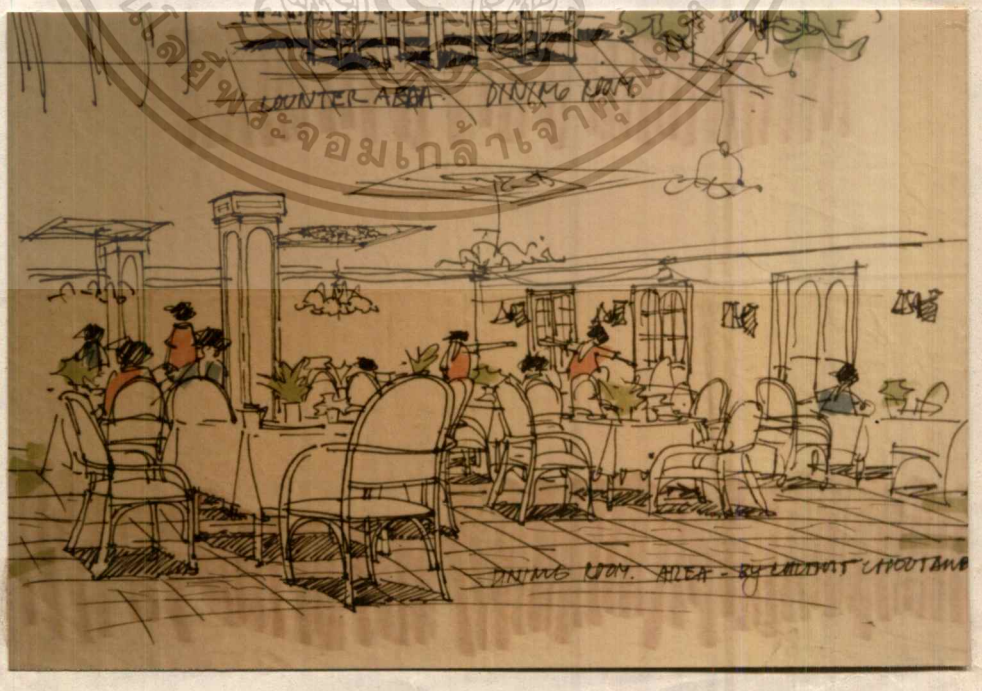

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

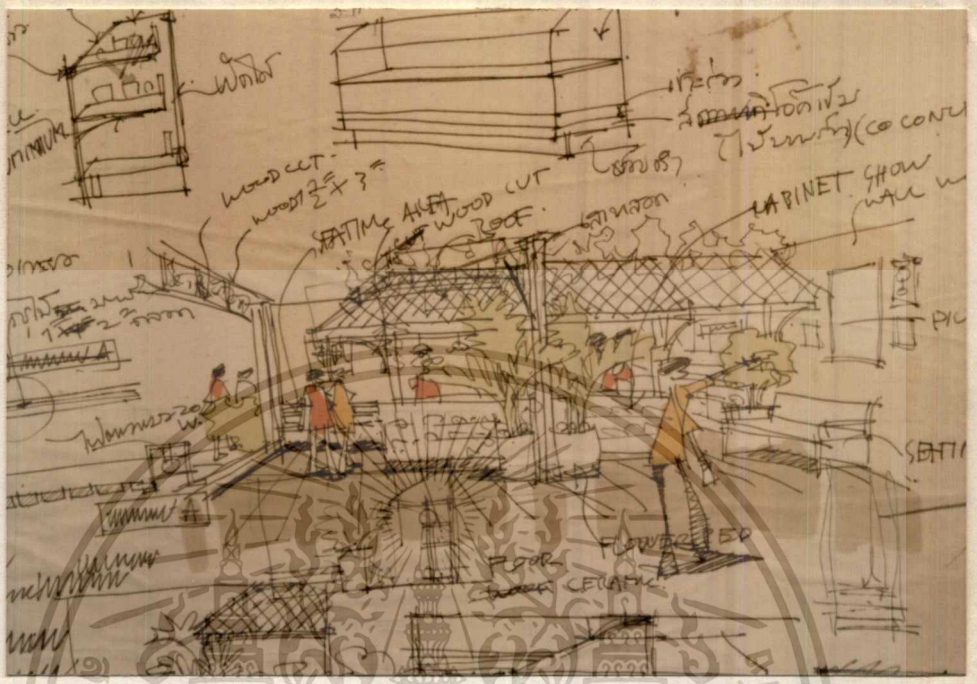

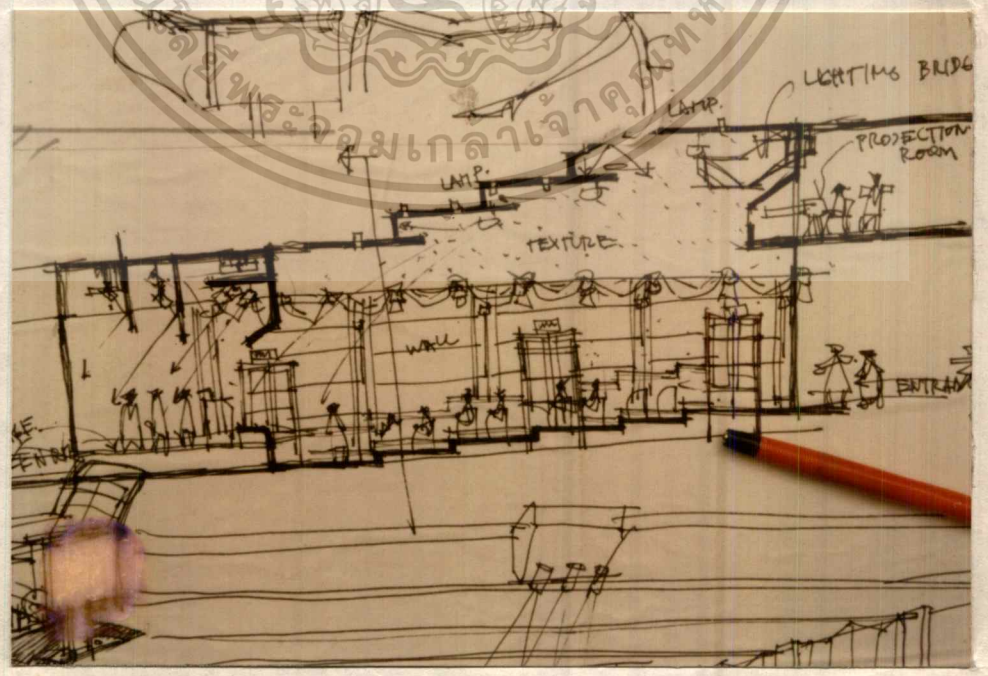

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ภูมิหลังทางวัฒนธรรมของพื้นที่สำรวจ

การศึกษาครั้งนี้กำหนดจุดเน้นอยู่เกาะสมุย โดยมีพื้นที่สำรวจครอบคลุมไปถึงชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช มรดกทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ดังกล่าวนี้ มีส่วนที่คล้ายคลึงกันโดยทั่วไป เพราะมีวิวัฒนาการที่สัมพันธ์กันมาตั้งแต่อดีต อย่างไรก็ตามแต่ละถิ่นก็มีวัฒนธรรมเด่นที่มีเอกลักษณ์ของตนเองเช่นเดียวกัน ในบทนี้จะได้เสนอภาพรวมของพื้นที่ภาคใต้ในแง่ความคล่องตัวของวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

ภาคใต้ ในฐานะที่เป็นแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรม

อาณาเขตทางวัฒนธรรม

ภาคใต้ของประเทศไทย มีลักษณะเป็นพื้นที่คาบสมุทรอยู่ระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก วัฒนธรรมอันเป็นลักษณะเฉพาะของดินแดนภาคใต้นี้เริ่มตั้งแต่อำเภอบางสะพานใหญ่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ลงไปจนถึงเขตแดนมาเลเซีย เขตล่างสุดของภาคใต้เริ่มจากประมาณเส้นรุ้งที่ 5 องศา 30 ลิปดาเหนือไปจนถึงเขตอำเภอบางสะพานใหญ่ดังกล่าว นี่คือเขตภาคใต้ในทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมในอาณาบริเวณนี้ มีความแตกต่างไปตามส่วนอื่นของประเทศ ทั้งด้านภาษา อาหารการกิน วิธีการประกอบอาชีพและด้านอื่น ๆ

สภาพทางภูมิศาสตร์วัฒนธรรมภาคใต้

พื้นที่คาบสมุทรส่วนที่เป็นภาคใต้ เรียกกันว่าคาบสมุทรไทย เป็นแหล่งของวัฒนธรรมที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ปรากฏหลักฐานว่ามีมนุษย์เข้ามาอาศัยสร้างอารยธรรมอยู่ในบริเวณนี้ มาตั้งแต่ยุคหินใหม่วัฒนธรรมโบราณได้สืบทอดกันมาโดยลำดับ พร้อมกันนั้นก็ผสมผสานเอาวัฒนธรรมจากอินเดียใต้ ผนวกกันเข้าเป็นวัฒนธรรมอันมีรูปแบบหลากหลายปรากฏอยู่ในวิถีชีวิตของชาวบ้านมาจนทุกวันนี้ แม้หลักฐานวัฒนธรรมที่ปรากฏในรูปวัตถุก็ยังคงปรา -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

กฏอยู่มิใช่น้อย ๆ

การก่อกำเนิดและวิวัฒนาการของวัฒนธรรมภาคใต้ มีความสัมพันธ์กับสภาพทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่อยู่ไม่น้อย กล่าวคือตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของภาคใต้อยู่บริเวณกึ่งกลางของเส้นทางเดินเรือระหว่างแหล่งอารยธรรมใหญ่ของโลก คือ จีนกับอินเดีย ชายฝั่งตะวันตกของภาคใต้ติดต่อกับมหาสมุทรอินเดีย ฝั่งตะวันออกติดต่อกับทะเลจีนใต้ การติดต่อไปมาระหว่างจีนกับอินเดียโดยทางเรือจึงต้องผ่านคาบสมุทรไทย ไม่ว่าจะเป็นการเดินเรือเลียบชายฝั่งหรือโดยวิธีตัดข้ามสมุทรโดยวิธีเดินบก จึงทำให้ดินแดนส่วนนี้มีโอกาสติดต่อและรับวัฒนธรรมจากแหล่งอารยธรรมอันรุ่งเรืองทั้งสองมาแต่โบราณ

<u>สภาพทางธรณีสัณฐานกับวัฒนธรรมภาคใต้</u>

ลักษณะทางธรณีสัณฐานและทางภูมิศาสตร์ธรรมชาติของภาคใต้ก็เป็นปัจจัยของการก่อกำเนิดและวิวัฒนาการของวัฒนธรรมอยู่ไม่น้อย ภาคใต้มีพื้นที่กว่า 70,000 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ถึง 3 ใน 4 ส่วนเป็นเทือกเขา ภูเขา และเนินเขา ที่ราบมีอยู่ส่วนน้อยกลุ่มเทือกเขาในภาคใต้มีลักษณะเป็นแนวทอดยาวไปตามฝั่งทะเล ซึ่งมีอยู่ 2 แห่ง คือ แนวเทือกเขาฝั่งตะวันตก ทอดผ่านมาจากชายแดนพม่า ผ่านชุมพร ระนอง พังงา ไปจนถึงภูเก็ต เรียกว่าเทือกเขาภูเก็ต อีกแนวหนึ่งอยู่ด้านตะวันออก เริ่มจากอำเภอขนอมทอดผ่านนครศรีธรรมราชไปถึงตรัง เรียกว่าเทือกเขานครศรีธรรมราช

พื้นที่อันเป็นที่ราบของภาคใต้ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างแนวเทือกเขาทั้งสองนี้ ที่ราบอีกเล็กน้อยอยู่บริเวณชายฝั่งระหว่างเทือกเขากับทะเล ที่ราบเหล่านี้มีหลักฐานว่าเป็นที่ตั้งของชุมชนโบราณมาตั้งแต่ช่วงก่อนประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ราบด้านตะวันออก เป็นแหล่งชุมชนโบราณที่มีความเจริญมากกว่าชุมชนโบราณด้านตะวันตก

จากบริเวณที่เป็นเทือกเขา มีแม่น้ำสายสั้น ๆ หลายสายไหลลงสู่ทะเลทำให้เกิด-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ทำเลบริเวณปากแม่น้ำที่เหมาะแก่การจอดเรือเดินทะเล โดยเฉพาะปากแม่น้ำชายฝั่งตะวันออก มีอ่าวที่เหมาะแก่การจอดเรือมาก ซึ่งก็ได้มีการสำรวจพบโบราณวัตถุจากแหล่งอารยธรรมภายนอกตามสถานที่เหล่านี้อยู่บ่อย ๆ นี่คือสภาพธรรมชาติของภาคใต้ที่เอื้ออำนวยให้นักเดินเรือและพ่อค้าต่างเมืองในสมัยโบราณ ได้พักและอาศัยและตั้งชุมชนกันขึ้นในภาคใต้ เช่น บริเวณอ่าวชุมพร อ่าวบ้านดอน อ่าวนครศรีธรรมราช และอ่าวสงขลา

ในพื้นที่ส่วนที่เป็นเทือกเขา แม้จะไม่พบแหล่งชุมชนโบราณ แต่สภาพภูเขาที่เป็นหินปูน ก็เอื้ออำนวยให้เกิดถ้ำหินปูนขึ้นมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูเขาและถ้ำหินปูนในเขตจังหวัดชุมพร กระบี่ สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช มีหลักฐานแสดงร่องรอยของมนุษย์โบราณอยู่หลายแห่ง เช่น ที่ถ้ำพระ เขาชุนกระทิง อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ถ้ำเขาเขียน เกาะปันหยี จังหวัดพังงา ถ้ำกาชี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ถ้ำโต๊ะหลวง ตำบลคลองหิน, ถ้ำผีหัวโต อำเภออ่าวลึก ถ้ำต้นเหรียง ปลายพระยา จังหวัดกระบี่ เป็นต้น หลักฐานที่พบในบริเวณถ้ำส่วนใหญ่เป็นขวานหินขัด เครื่องมือหินกระเทาะ และเศษภาชนะดินเผาลายเชือกทาบ ล้วนแต่เป็นหลักฐานก่อนประวัติศาสตร์

นอกจากนี้สภาพธรรมชาติของเกาะแก่ง ภูเขา ทะเล ถ้ำและท้องทุ่งยังเป็นปัจจัยในการก่อกำเนิดของวัฒนธรรมชาวบ้านอีกอย่าง เช่น นิทานพื้นบ้านและวรรณกรรมมุขปาฐะของชาวภาคใต้ จำนวนมากที่มีเรื่องราวผูกพันหรือมีความบันดาลใจมาจากปรากฏการณ์ของปรากฏการณ์ธรรมชาติเหล่านั้น

อิทธิพลทางวัฒนธรรมจากภายนอก

ตลอดแนวคาบสมุทรไทย ปรากฏว่ามีเส้นทางเดินบกตัดผ่านคาบสมุทรของนักเดินทางสมัยโบราณอยู่อย่างน้อย 8 เส้นทาง ในจำนวนนี้มีเส้นทางที่ตัดผ่านพื้นที่ชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราชอยู่ถึง 7 เส้นทาง นี่คือปัจจัยที่นำอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอินเดียและจีน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

เข้ามาสู่ดินแดนภาคใต้

เมื่อพุทธศตวรรษที่ 8 มีชาวอินเดียได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในคาบสมุทรไทยกันมาก คนพวกนี้ได้นำลัทธิศาสนาพราหมณ์หลายลัทธิเข้ามาด้วย ดังมีหลักฐานเป็นที่ทราบกันทั่วไปว่าในแถบนี้ศาสนาพราหมณ์เคยเจริญรุ่งเรืองมาก่อน ศาสนาพุทธนิกายมหายานก็เคยเจริญสูงสุดมาแล้วเช่นกัน

วัฒนธรรมอันรุ่งเรืองจากแหล่งภายนอก และวัฒนธรรมของคนพื้นเมืองได้วิวัฒนาการผสมผสานกันมาช้านาน จนกลายเป็นวัฒนธรรมของตนเองที่มีเอกลักษณ์เฉพาะในเวลานี้

ด้วยปัจจัยประกอบในด้านต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว ได้ทำให้ดินแดนภาคใต้กลายเป็นแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นของอดีตและสืบทอดมีชีวิต มีกิจกรรมอยู่ในปัจจุบัน

<u>พื้นที่สำรวจ</u> :<u>วิวัฒนาการทางวัฒนธรรม</u>

อาณาบริเวณโดยรอบเกาะสมุยซึ่งกำหนดเป็นพื้นที่สำรวจ ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่ชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช เป็นเขตพื้นที่ที่ต่อเนื่องกันไปตามแนวชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมด้านทะเลจีนใต้เหมือน ๆ กัน มีสภาพอากาศคล้ายคลึงกัน มีทรัพยากรธรรมชาติเหมือน ๆ กัน วัฒนธรรม ภาษา อาหาร ก็ไม่ต่างกันมาก นอกจากนี้ในการศึกษาทางโบราคดีก็ได้พบหลักฐานหลายอย่าง ที่ยืนยันว่า พื้นที่ส่วนนี้อยู่ในเขตอิทธิพลของวัฒนธรรมเดียวกัน เช่นได้เคยมีการสำรวจพบเครื่องมือหินมีบ่า กลองมโหระทึกในเขต 3จังหวัด หลักฐานเหล่านี้แทบไม่พบในเขตอื่นเลยในภาคใต้

<u>ยุคหิน</u>

หลักฐานอารยธรรมมนุษย์เก่าแก่ที่พบในเขตพื้นที่นี้ได้แก่ เครื่องมือหินตั้งแต่ยุคหิน -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

กลาง พบที่ถ้ำตาหมื่นยม ตำบลช้างกลาง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ล่วงมาถึงยุคหินใหม่ นักโบราณคดีก็ได้พบหลักฐานของยุคนี้หลายชิ้นในพื้นที่ดังกล่าว เช่น มีดหิน ขวานหินแบบมีจงอยปากนก สิ่วหิน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือหินขัดพบที่หลังสวน พะโต๊ะ สวี ในเขตจังหวัดชุมพร พบที่ท่าชนะ ไชยา พุนพิน กาญจนดิษฐ์ นาสาร คีรีรัฐนิคม ในเขตสุราษฎร์ธานี และพบที่อำเภอเมือง ทุ่งใหญ่ ทุ่งเสา ฉวาง ชนอม สิชล ท่าศาลา ลานสกา ร่อนพิบูลย์ ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช

ยุคโลหะ

ในยุคโลหะ เชื่อกันว่าวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่นี้ ยังคงมีความเจริญรุ่งเรืองสืบเนื่องอยู่ ได้มีการขุดพบกลองมโหระทึกที่เขาสามแก้ว ตำบลนาชะอัง อำเภอเมืองชุมพร ถึง 3 ใบ พบที่อำเภอพุนพิน 2 ใบ ที่อำเภอไชยา 1 ใบ และที่เกาะสมุยอีก 1 ใบ ในพื้นที่นครศรีธรรมราชนั้นได้พบกลองมโหระทึก จำนวน 2 ใบ ที่ตำบลท่าเรือ เขตอำเภอเมือง และที่กลองคุดด้วน อำเภอฉวาง

การพบกลองมโหระทึก เป็นเครื่องหมายว่าอารยธรรมของชุมชนแถบนี้เจริญรุ่งเรืองมาก่อน เพราะกลองมโหระทึกเป็นเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลายอย่าง เช่น ตีเป็นสัญญาณออกศึก เป็นเครื่องแสดงความมั่งมี เป็นเครื่องดนตรี เป็นเครื่องบรรณาการถวายพระจ้าแผ่นดิน ใช้บอกเวลา ใช้ในพิธีทางศาสนา ใช้ในงานมหรสพและงานเลี้ยง ใช้ในเทศกาลรื่นเริง เป็นต้น การมีกลองมโหระทึกจึงหมายถึงการมีวัฒนธรรมเหล่านี้

ก่อนเริ่มยุคประวัติศาสตร์

ในช่วงต่อยุคโลหะกับยุคประวัติศาสตร์ ได้มีการตั้งหลักแหล่งเป็นชุมชนใหญ่ ๆ ขึ้นในภาคใต้ ส่วนใหญ่อยู่ตามบริเวณที่ราบด้านตะวันออก อันได้แก่ บริเวณชุมพร ท่าชนะ ไชยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ท่าฉาง กาญจนดิษฐ์ สิชล หัวไทร เป็นต้น ระยะแรกตั้งชุมชนอยู่บริเวณเมืองท่าและบริเวณเส้นทางตัดผ่านคาบสมุทร ต่อมาจึงขยายลึกเข้ามาในแผ่นดินน

ช่วงรับอิทธิพลทางวัฒนธรรม

สิ่งที่มีอิทธิพลทางวัฒนธรรมอย่างสำคัญของพื้นที่แถบนี้ คือเส้นทางเดินที่ตัดผ่านคาบสมุทร เฉพาะเส้นทางที่ตัดผ่านในเขตชุมพรถึงนครศรีธรรมราช มีดังนี้

1. กระบุรี - ชุมพร เป็นเส้นทางที่สั้นที่สุด
2. คลองราชกรูด - พะโต๊ะ - แม่น้ำหลังสวน
3. ทุ่งต่ำ - คลองเหล - คลองพุมดวง - แม่น้ำตาปี - อ่าวบ้านดอน
4. คลองมะรุย - คลองชะอุ่น - คลองสก - คลองพุมดวง - แม่น้ำตาปี - อ่าวบ้านดอน
5. คลองปะกาไสย - คลองโตรม - คลองอีปัน - แม่น้ำตาปี - อ่าบ้านดอน
6. คลองท่อม - คลองสินปุน - แม่น้ำตาปี - อ่าวบ้านออน
7. ปากแม่น้ำกันตัง - แม่น้ำตรัง - ห้วยยอด - ทุ่งสง - ร่อนพิบูลย์ - นครศรีธรรมราช

เส้นทางเหล่านี้เป็นทางผ่านของคนต่างชาติ ต่างวัฒนธรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกมีอารยธรรมรุ่งเรือง ได้แก่พวก อาหรับ อินเดีย เปอร์เซีย และจีน ฯ บริเวณนี้จึงเป็นจุดถ่ายทอดวัฒนธรรม เส้นทางดังกล่าวก็เป็นเส้นทางแห่งวัฒนธรรมซึ่งมีอิทธิพลสำคัญยิ่งต่อการก่อเกิดและวิวัฒนาการของวัฒนธรรมถิ่นนี้ในเวลาต่อมา

วัฒนธรรมทางศาสนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

พื้นที่ส่วนนี้เป็นศูนย์กลางศาสนามาช้านาน จนกระทั่งปัจจุบันศูนย์กลางศึกษาพระพุทธศาสนาของภาคใต้ก็ยังคงอยู่ที่ไชยา ศาสนาที่เคยรุ่งเรืองในแถบนี้ คือศาสนาพราหมณ์ ศาสนาพุทธ เป็นหลัก ศาสนาพราหมณ์นั้นรุ่งเรืองมาก่อน นักโบราณคดีได้พบเทวรูปพระวิษณุที่วัดศาลาทึง อำเภอไชยา มีอายุระหว่างพุทธศตวรรษที่ 9-10 ซึ่งนับว่าเป็นเทวรูปพระวิษณุที่เก่าแก่ที่สุด นอกจากนี้นักโบราณคดียังได้พบเทวรูปเก่าแก่ของพราหมณ์ มีอายุระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11-12 อีกเป็นจำนวนมาก โดยพบที่เวียงสระ เขาศรีวิชัย อำเภอพุนพิน,วัดพระนารายณ์ อำเภอท่าศาลา, วัดพระพิมเนศวร์(ร้าง) อำเภอท่าชนะ, วัดใหม่ท่าโพธิ์(ร้าง)อำเภอไชยา เป็นต้น ในปัจจุบันนี้ยังคงมีพราหมณ์สืบเชื้อสายอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช อิทธิพลทางศาสนาพราหมณ์ยังแทรกอยู่ในวิถีชีวิตชาวบ้านหลายอย่าง

สำหรับศาสนาพุทธนั้น เชื่อว่าได้เข้าสู่พื้นที่นี้ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 3 สมัยพระเจ้าอโศกมหาราชของอินเดีย และมีหลักฐานว่าพุทธศาสนานิกายมหายานได้เจริญรุ่งเรืองในพื้นที่ส่วนนี้ เมื่อพุทธศตวรรษที่ 12 พุทธศาสนานิกายเถรวาทฝ่ายลังกาวงศ์ก็ได้เจริญรุ่งเรืองขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 18 มาจนบัดนี้

<u>เกาะสมุย</u>

เกาะสมุยในปัจจุบันเป็นชุมนุมท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคใต้ นักท่องเที่ยวไปเกาะสมุยเพราะความดึงดูดใจของธรรมชาติอันสวยงาม แต่ความจริงแล้วเกาะสมุยมีมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ของตัวเองอยู่มาก ถ้าหากเกาะสมุยได้รับการพัฒนา ให้มีศูนย์แสดงวัฒนธรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านขึ้นมาในอนาคต ก็จะเป็นประโยชน์แก่กิจกรรมการท่องเที่ยว และเกิดประโยชน์แก่วิถีชีวิตของชาวบ้านโดยทั่วไปด้วย

เกาะสมุยเป็นเกาะด้านอ่าวไทย อยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองสุราษฎร์ธานี 85 กิโลเมตร แต่ห่างจากฝั่งอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราชเพียง 20 กิโลเมตรเท่านั้น ท้องที่ที่เรียกว่าอำเภอเกาะสมุยนั้น มีอาณาเขตครอบคลุมไปถึงหมู่เกาะอ่างทอง ซึ่งมีเกาะเล็กเกาะน้อยรวมกันประมาณ 80 เกาะแต่เดิมเกาะสมุยขึ้นกับเมืองนครศรีธรรมราช แต่อยู่มาในปี พ.ศ. 2427 ชาวเกาะสมุยได้ร้องเรียนต่อทางการว่าถูกกดขี่จากพระยานคร ดังนั้นในปี พ.ศ. 2440 ทางราชการจึงได้จัดการปกครองเกาะสมุยฉบับใหม่ ให้ขึ้นตรงต่อเมืองไชยา จนในที่สุดก็เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

พื้นที่เกาะสมุยตอนกลางเป็น ภูเขา มีป่า พื้นที่โดยรอบบริเวณชายฝั่งเป็นที่ราบสภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปมี 2 ฤดู คือฤดูฝนประมาณ 6 เดือน ตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนพฤศจิกายน เวลาที่เหลืออีก 6 เดือน เป็นฤดูแล้ง

ชุมชนในเกาะสมุยส่วนใหญ่ตั้งอยู่ตามบริเวณที่ราบ ผู้คนและวัฒนธรรมเกาะสมุยถ่ายทอดมาจากนครศรีธรรมราช, ไชยา และบ้านดอนซึ่งเป็นเมืองแม่ แต่ด้วยสภาพอันเป็นเกาะทำให้วัฒนธรรมหลายอย่างค่อยแยกห่างออกจากเมืองแม่ จนกระทั่งมีเอกลักษณ์ของตนเองขณะนี้ประชาชนบนเกาะสมุยมีอยู่ประมาณ 30,000 คน คนพื้นเมืองเกาะสมุย มีชีวิตอันสงบ ทำอาชีพสวนมะพร้าว ทำนา ทำสวน ถันเป็นส่วนใหญ่ อาชีพประมงมีไม่มากนัก ทั้ง ๆ ที่พื้นที่โดยรอบเป็นทะเล

เกาะสมุยเป็นเกาะแห่งวัฒนธรรมอันจำเพาะของตนเอง มีภาษาพูดที่คนถิ่นอื่นฟังออกเป็นสำเนียงของชาวเกาะสมุย มีความเชื่อเกี่ยวกับมะพร้าวที่ไม่เหมือนกันกับคนถิ่นอื่น มีวรรณกรรมลายลักษณ์ และวรรณกรรมมุขปาฐะที่เป็นของชาวเกาะเอง ตลอดจนมีประเพณีการละเล่น การกีฬาที่แปลกไปจากถิ่นอื่น นี่คือภูมิหลังของเกาะสมุยในแง่วัฒนธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

วิถีชีวิตและความเป็นอยู่

วิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นถือกันว่าเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ขณะเดียวกันลักษณะการดำเนินชีวิต ก็เป็นปัจจัยให้กำเนิดวัฒนธรรมประเพณีปลีกย่อย อันเป็นลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น ในเขตพื้นที่อำเภอนี้ได้พบว่าประชาชนมีวิถีชีวิตข้อปฏิบัติ พิธีการและประเพณีที่ผูกพันอยู่กับชีวิตประจำวันที่แปลกไปจากถิ่นอื่นหลายประการ เริ่มตั้งแต่เกิด การเลี้ยงดูเด็ก การศึกษาเล่าเรียน การบวช การตั้งบ้านเรือน การทำมาหากิน ตลอดจนพิธีเกี่ยวกับการตาย การเปลี่ยนแปลงของชีวิต ทุกขั้นตอนชาวบ้านมิได้ปล่อยให้เป็นไปตามยถากรรม หากแต่มีประเพณีเป็นสิ่งกำกับอยู่โดยตลอด ดังจะได้เสนอโดยลำดับในบทนี้

ประเพณีและความเป็นอยู่

บ้านและชีวิตในบ้าน

บ้านไทยภาคใต้มีหลายแบบ แตกต่างกันไปตามฐานะอาชีพ แบบบ้านที่พบเห็นได้ทั่วไปจนถือเป็นแบบฉบับของบ้านไทยภาคใต้ คือ ลักษณะเป็นกลุ่มเรือน 3 หลัง หันหน้าเข้าหากัน 3 ด้าน เชื่อมด้วยชานตรงกลาง ด้านหน้าเป็นบันไดโปร่งพาดจากดินถึงชานบ้าน

ตัวเรือน 2 หลังที่วางตรงกันข้ามกับชานบ้าน รูปทรงและขนาดเหมือนกัน สร้างเป็นเรือนใต้ถุนสูง หลังคาเป็นสามเหลี่ยมหน้าจั่วฐานกว้าง ทรงหลังคาเตี้ยกว่าบ้านของภาคกลาง หลังคามุงจาก วัสดุที่ใช้ทำบ้านเป็นไม้ล้วน ๆ ใช้การเข้าไม้และสลักไม้แทนตาปู พื้นของตัวบ้านมี 2 ระดับ ระดับสูงเป็นห้องนอน ห้องเก็บเสื้อผ้าและของมีค่า พื้นระดับต่ำที่ลดหลั่นลงมาทางชานบ้านเป็นที่นั่งเล่น นอน พักผ่อนเป็นที่รับแขกและอื่น ๆ

เรือนหลังที่ 3 ที่อยู่ตรงข้ามบันไดเป็นครัวไฟ เป็นที่เก็บเครื่องใช้ในครัวและเป็นที่รับประทานอาหาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การใช้ชีวิตในบ้านของชาวบ้านภาคใต้ไม่มีอะไรพิเศษนัก เพราะชาวบ้านจะใช้เวลาส่วนใหญ่ออกไปประกอบอาชีพในไร่นา ผู้ที่อยู่อาศัยตอนกลางวันคือ คนแก่และเด็ก บางบ้านผู้ใหญ่อาจกลับมาพักผ่อนนอนที่แคร่ใต้ถุนบ้านในตอนกลางวัน การแบ่งส่วนสัดที่นอนลูกโต ๆ จะอยู่รวมกันในเรือนหลังหน้า อาจรวมทั้งคนแก่ด้วยพ่อแม่อยู่ในเรือนอีกหลังหนึ่ง ซึ่งใช้เก็บของมีค่าด้วย แต่โดยมากแล้ว พ่อบ้านมักนอนตามระเบียงมากกว่าที่จะเข้าไปนอนในห้องบนเรือนใหญ่อย่างเป็นกิจลักษณะ

<u>การเกิด</u>

คนภาคใต้มีความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ว่า เทวดาจากฟ้าจุติลง มาเข้าท้อง สิ่งบอกเหตุเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ที่เชื่อถือมาก คือการฝัน โดยมักจะฝันว่าได้มีด กริช พร้า อาวุธ ม้า สร้อย ฝันเห็นพระ เห็นดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ เป็นต้น

ระหว่างตั้งครรภ์มีข้อห้ามและข้อปฏิบัติมาก เช่น ห้ามนั่งคาบันได ห้ามอาบน้ำหลังพระอาทิตย์ตก ห้ามไปงานศพ ห้ามทรมานสัตว์ ให้ถือศีล ดูสิ่งสวยงาม ถ้าเกิดจันทรุปราคาให้เอาเข็มกลัดผ้านุ่ง เป็นต้น

ถ่อนถึงกำหนดคลอด 1–2 เดือน แม่สามีต้องนำมะพร้าวข้าวเหนียว หมากพลูไปบ้านแม่ทาน (หมอตำแย) เพื่อฝากครรภ์ แม่ทานจะมาดูแล คลำท้อง ฝากครรภ์จนกระทั่งทำคลอดให้ ขณะทำคลอดมีเคล็ดที่ต้องปฏิบัติมาก เพื่อให้เด็กได้เติบโตขึ้นเป็นคนดี การปฏิบัติของแม่เองก็มีเคล็ดปลีกย่อยมาก

ในวันเอาเด็กขึ้นเปล จะมีการเชิญ แม่ซื้อให้มาอยู่กับเด็ก มีการเซ่นไหว้บูชาแม่เปลด้วย

<u>การรับขวัญเด็ก</u>

การรับขวัญเด็กเกี่ยวกับความเชื่อที่ว่า ในตัวเด็กนั้นมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ปกปักรักษา-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อยู่คือ "แม่ซื้อ" เด็กปกติจะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดีอยู่ได้เพราะมีขวัญ เป็นเครื่องคำกับ ถ้ามีอะไรมาทำให้เด็กเสียขวัญ หรือขวัญผวา จิตใจเด็กจะผิดปกติ และเจ็บป่วยจึงต้องป้องกันด้วยการทำขวัญ

การทำขวัญหรือขับขวัญเด็ก จะทำกับเด็กอายุ 1–12 ขวบ โดยเลือกทำในวันคี่ข้างขึ้น หรือวันคู่ข้างแรม เครื่องพิธีประกอบด้วยบายศรีด้ายขวัญ หมาก พลู ชูป เทียน - ขนิดต่าง ๆ และของมงคลอื่น ๆ

เมื่อเริ่มพิธี เด็กและพ่อแม่จะเข้าไปนั่งในวงด้ายสายสิญจน์ หมอทำขวัญจะกล่าวบูชาพระรัตนตรัย ไหว้ครู ชุมนุมครู เชิญเทวดามาปกปักรักษาเด็ก มีพิธีสงฆ์ ในวันรุ่งขึ้นจะนำอาหาร ไปถวายพระเป็นอันหมดพิธีสำคัญในการทำขวัญ

ปัจจุบันยังมีการทำขวัญเด็กกันอยู่ ในท้องที่สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช โดยทำกันมากที่ ไชยา ท่าชนะ ท่าฉาง บ้านนาสาร บ้านตาขุน

<u>การบวช</u>

การบวชในภาคใต้มีจุดมุ่งหมายหลัก 2 อย่าง อย่างหนึ่งเพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่บุพ-การี อีกอย่างหนึ่งเพื่อจะได้ศึกษาพระธรรมวินัย ถือว่าจะบวชเพื่อจะไรก็ตามจะบังเกิดกุศลก็ต่อเมื่อได้บวชด้วยศรัทธา เมื่อกุลบุตรปลงใจจะบวชผู้ใหญ่ก็จะนำไปฝากท่านสมภารแล้วก็ไปกราบลาขออโหสิกรรมแก่ญาติมิตร

เมื่อฝากตัวแล้วก็ต้องปฏิบัติพระ ศึกษาพระธรรม เตรียมตัวจะบวชให้พร้อมก่อนถึงวันเข้าพรรษา 1–2 สัปดาห์ จะเป็นช่วงเวลาที่กุลบุตรนิยมบวชกัน ก่อนบวช 1 วันจะโกนผมที่บ้าน(หรืออาจโกนที่วัดก็ได้) โกนผมแล้วแต่งชุดขาว ใส่เครื่องประดับสวยงามเรียกว่า "เจ้านาค" นาคจะเริ่มอดอาหารเย็นสมาทานศีลกลางคืนมีการ"ทำขวัญนาค" การทำขวัญ - นาคยังนิยมกันอยู่มากในภาคใต้ หมอทำขวัญที่มีชื่อเสียงมากในขณะนี้คือ นายบุญญา บุญเชิดแห่ง-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อำเภอไชยา

เมื่อถึงเวลาบวช เจ้านาคก็อุ้มผ้าไตรไปขอบรรพชาต่อพระอุปัชฌาย์ พิธีในขั้นนี้ก็ดำเนินไปเหมือนการบวชทั่วไปในท้องถิ่นอื่น

การแต่งงาน

ชาวภาคใต้นิยมและยอมรับการแต่งงานที่ถูกต้องตามประเพณีเท่านั้น ไม่ชอบการเกี้ยวพาราสีที่ทำกันเป็นของเล่น ชายใดเห็นการเกี้ยวผู้หญิงเป็นของสนุก ญาติฝ่ายหญิงจะไม่พอใจจนอาจเกิดเรื่องรุนแรง ปกติชายใดบวชแล้วเกิดพอใจหญิงใดก็ต้องบอกผู้ใหญ่ให้ทำการ "แยบ" ซึ่งก็คือการส่งผู้ใหญ่ไปทาบทามถึงญาติฝ่ายหญิง ถ้าไม่ขัดข้องก็ถึงขั้นจัดขันหมากไปสู่ขอ หลังจากสู่ขอแล้ว เมื่อฝ่ายหญิงเห็นว่าดวงสมพงษ์กันดี อยู่กันยืด การทำกินบังเกิด ก็ตกลงนัดวันแต่งงาน

ในวันแต่งงาน เจ้าบ่าวเตรียมขันหมาก 3 ขัน และมีเครื่องประกอบอื่น ๆ มีการจัดขบวนขันหมาก สินสอดทองหมั้นไปยังบ้านเจ้าสาว เพื่อทำพิธีแต่งงาน ขั้นตอนสำคัญของการแต่งงานคือพิธีสงฆ์ และการไหว้ญาติผู้ใหญ่ เสร็จพิธีแล้วก็เลี้ยงแขก ตกกลางคืนจะ "เรียงสานเรียงหมอน" ถ้าคืนนั้นฤกษ์ไม่ดีก็เลื่อนไปวันอื่น หลังแต่งงาน 3 วันแรกอยู่ด้วยกันไม่ควรเดินทางไกลไปไหน ช่วงหลังจากนั้น จึงจะกระเวนไปไหว้ญาติผู้ใหญ่ถึงบ้านเรือนของท่าน

การทำภูมิ

การทำภูมิ คือการไหว้พระภูมิเจ้าที่นั่นเอง คนภาคใต้เชื่อว่าที่ตั้งบ้านเรือน เรือกสวนไร่นานั้น มีเจ้าที่ศักดิ์สิทธิ์ปกปักรักษาอยู่ การที่เราอยู่อาศัยหรือทำกินในที่ของท่าน จะต้องทำด้วยความเคารพ บอกกล่าวขออนุญาตท่าน เพื่อจะได้ไม่เกิดโทษ เป็นคุณแก่ชีวิต การทำกินบังเกิดผล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โอกาสที่จะทำภูมิไม่มีกำหนดแน่นอน ถ้าเป็นการตั้งบ้านเรือนใหม่ก็ต้องทำภูมิถ่อนลงเสา ถ้าเป็นเรือกสวนไร่นา ก็กำหนดทำภูมิกันประจำปีจะทำเดือนไหนก็ได้

เครื่องพิธีในการทำภูมิ มีใบเทยเย็บเป็นบัตร 14 อัน หมากพลู เทียน ข้าว-ตอกดอกไม้ ขนมแดง ขนมขาว ถั่วงา ฯลฯ ผู้ทำพิธีจะจัดวางเครื่องเซ่นไหว้ระลึกถึงครูหมอบูชาพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำห้วย หนอง คอลงบึง บทสวดมีบทบูชาพระภูมิ บทถอนตัวเอง บทระลึกชื่อพระภูมิ บทไหว้เจ้าที่ เป็นต้น

การทำภูมิที่ทำกันอยู่ในเวลานี้ได้ย่อพิธีลงเสียมากแล้ว เฉพาะที่ยังทำกันเต็มรูปอยู่ ก็มีที่ตำบลสมอทอง อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สำหรับในเขตชุมพร มีการทำภูมิกับดอกดวายด้วย เรียกกันว่า "ทำขวัญดอก" นิยมทำเมื่อสร้างดอกใหม่ ซึ่งก็คือการบูชาเจ้าที่นั่นเอง โดยทำกันอยู่ที่อำเภอท่าแซะ

<u>การแต่งกาย</u>

คนพื้นเมืองภาคใต้นิยมการแต่งกายง่าย ๆ เมื่ออยู่กับบ้านหรือทำงาน แต่ในโอกาสงานเทศกาล งานนักขัตฤกษ์ หรืองานบุญต่าง ๆ ก็จะนิยมแต่งตัวกันอย่างสวยงามนิยมลายตาหมากรุก ถ้าเป็นคนรุ่นเก่าก็นุ่งผ้าพื้นโจงกระเบน ผ้าถุงผู้หญิงนิยมสีพื้น สีที่นิยมมากคือ พื้นดำ พื้นม่วง พื้นเขียว ส่วนผ้าถุงชนิดมีดอก ผ้าชิ้นก็นิยมกันมาก แต่มักใช้นุ่งไป - ตามตลาดนัด ไปวัด และไปในที่ชุมนุมชนต่าง ๆ

นอกจากผ้าถุง ผ้าผู้ชายจะมี "ผ้าห่ม" ติดตัวอีกผืนหนึ่ง ผ้าห่มก็คือผ้าขาวม้านั่นเอง ผ้าห่มนี้ใช้สารพัดประโยชน์ เช่น โพกหัว พาดบ่า รางพัด(ถาดไว้ที่สะเอว) เป็นผ้าผลัดอาบน้ำ พูดถึงการอาบน้ำของชาวบ้านภาคใต้จะไม่นิยมแก้ผ้าอาบน้ำไม่ว่ากรณีใด ๆ

สำหรับผู้หญิงไม่ใช้ผ้าขาวม้า จะนิยมใส่เสื้อตัวเดียว คนแต่งงานแล้วและเด็ก-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นิยมใส่เสื้อคอเว้า ไม่มีแขนตัดเย็บง่าย ๆ ถ้าไปทำบุญไหว้พระ ไปในที่สาธารณะนิยมใส่เสื้อมีแขนสีขาวหรือสีอื่น ๆ ถ้าคนมีฐานะชอบใช้ผ้าติดลูกไม้

เด็ก ๆ ในภาคใต้ไม่มีเครื่องแต่งตัวเด็กโดยเฉพาะ เด็กหารณีนิยมผูกสายมือให้ โตขึ้นหน่อยก็ใส่ "สายคอ" เมื่อถึงวัยวิ่งเล่นซุกซนก็ใส่ "สายเอว" ทั้งสายมือสายคอและสายเอว ทำด้วยด้ายมงคลผ่านการบริกรรมคาถาเพื่อให้คุ้มครองเด็ก

เด็กผู้หญิงไม่นิยมใส่สะเอว แต่จะแขวน "ปิ้ง" เป็นเครื่องบังอวัยวะเพศ ปิ้งอาจทำจากกะลามะพร้าว เงิน นาค หรือสำริด ก็ได้ตามแต่ฐานะของพ่อแม่

เมื่อเด็กโตขึ้นก็เริ่มให้ใช้โสร่งอย่างผู้ใหญ่เพียงแต่ขนาดเล็กกว่าเท่านั้น - อย่างไรก็ตามเด็กปัจจุบันได้ใช้เสื้อผ้า กางเกงสำเร็จรูปกันมากแล้ว การแต่งกายแบบเดิมยังเหลืออยู่ในหมู่ผู้ใหญ่และเด็กชนบท

<u>ไสยศาสตร์และเครื่องรางของขลัง</u>

คนท้องถิ่นภาคใต้เชื่อไสยศาสตร์และเครื่องรางของขลัง และมีผู้ปฏิบัติไสยศาสตร์กันแพร่หลายมาก ในที่นี้จะสรุปไสยศาสตร์และเครื่องรางของขลังเท่าที่ใช้กันมานาน มีดังนี้

1. <u>เมตตามหานิยม</u> เป็นการใช้เวทมนต์คาถาปลุกเสก แป้ง น้ำมัน และสิ่งอื่น เพื่อให้ผู้ใช้ได้รับความรักความเมตตา

2. อยู่ยงคงกระพัน เป็นการใช้คาถาและของขลังทำให้หนังเหนียว ยิง - แทง ฟันไม่เข้า

3. ผ้าประเจียด เป็นผ้าเสกด้วยเลขยันต์ เพื่อให้แคล้วคลาดมีโชคลาภ

4. ตะกรุด เป็นแผ่นเงินตะกั่ว ทองแดง ลงเลขยันต์ ให้แคล้วคลาดมีโชค-ลาภ

5. ทำมบ เป็นการใช้เวทมนต์ ให้ผู้อื่นเสื่อมถอยความเจริญทรุดโทรมหรือเจ็บป่วยถึงตาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. โจ เป็นของขลังที่ทำขึ้นใส่ถระบอกไม้ไผ่ ใส่ถะลา หรือใส่ภาชนะอื่น ไปแขวนถันไม่ให้คนลักกินผลไม้

7. ทำคุณ คล้ายการทำบ แต่รุนแรงกว่า เช่น เสกของให้เข้าไปในท้องทำให้เกิดเจ็บป่วยถึงตาย

8. ยาสั่ง เป็นยาตาย แต่กินแล้วไม่ตายทันที จะตายก็ต่อเมื่อของแสลงเข้าไป

นอกจากนี้ยังมีเครื่องรางของขลังอื่นอีกมาก แต่การหาข้อมูลของลึกลับเช่นนี้ทำได้ยากยิ่ง เพราะทั้งผู้ทำและปฏิบัติล้วนแต่ทำจันอย่างลับ ๆ

อาหาร

ลักษณะเอกลักษณ์ของอาหารภาคใต้ คือ รสจัด เข้มข้น นิยมกินผักเหนาะและนิยมแกงโดยเฉพาะการใส่ขมิ้น อาหารที่นิยมกินกันแพร่หลายได้แก่ แกงส้ม แกงถะทิ น้ำพริก แกงเผ็ด แกงเลียง แกงพุงปลา แกงคั่ว คนภาคใต้ไม่นิยมแกงจืด และอาหารจำพวกผัด ในที่นี้จะเสนอตัวอย่างอาหารพื้นเมืองไว้ดังนี้

1. แกงส้ม เป็นแกงพื้นบ้านที่แพร่ปลายทุกท้องที่ เครื่องแกงมีขมิ้น เกลือ พริกขี้หนู ถะปิ จะแกงกับปลาอะไรก็ได้ และใช้ผักอะไรก็ได้ แต่ที่สำคัญต้องใส่ส้ม ซึ่งจะใช้ส้มอะไรก็ได้เช่นกัน

2. แกงถะทิ องค์ประกอบหลักคือ ถะทิ เครื่องแกงมี ขมิ้น ตะไคร้ เกลือ พริขี้หนู และถะปิ แกงถะทิต้องมีผักอย่างหนึ่งและปลาหรือเนื้ออีกอย่างหนึ่ง

3. ต้มส้มมวง เป็นอาหารประเภทต้ม ประกอบด้วยยอดชะมวง เกลือ และเนื้อวัวหรือหมู ต้มจนเปื่อย เป็นอาหารที่นิยมปรุงเลี้ยงแขกในงานต่าง ๆ

4. หนาง เป็นอาหารที่ทำจากเนื้อวัวหรือเนื้อหมูหมัก ส่วนมากเลือกเนื้อจากหัว หรือขามาแล่หมักทำหนาง เมื่อหมักได้ที่จะนำมาต้มกับถะทิและหน่อไม้ก็ได้

5. แกงพุงปลา บางบ้านเรียกว่าแกงขี้ปลา แกงน้ำเคย แกงขี้ปลาเออะ เครื่อง-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปรุงหลักคือขี้ปลา และเครื่องแกงอันมีพริกขี้หนู หอม กระเทียม ตะไคร้ พริกไทย ใบมะกรูด ขมิ้น กะทิ เครื่องแกงทั้งหมดนี้โขลกละเอียดแล้วละลายลงไปในน้ำต้มพุงปลาที่สุกแล้ว ต้มต่อเล็กน้อยก็รับประทานได้

6. ขนมจีน ขนมจีนเป็นอาหารที่แพร่หลายที่สุดในพื้นที่นครศรีธรรมราช นอกนั้นก็มีทั่วไปตลอดภาคใต้ ขนมจีนภาคใต้พิเศษตรงน้ำแกง (น้ำยา) ซึ่งมีหลายชนิด น้ำแกง - เผ็ด น้ำแกงยำ แกงพุงปลา ของคู่กับขนมจีนอีกอย่างหนึ่งคือ ผักเหนาะซึ่งจะต้องมีอย่างเต็มที่ การกินขนมจีนจึงจะออกรส

7. ข้าวยำ ข้าวยำ เป็นอาหารเอกลักษณ์ของภาคใต้อีกอย่างหนึ่ง ข้าวยำมีส่วนประกอบหลัก 3 ส่วน คือข้าวสวย น้ำเคยข้าวยำ และเครื่องข้าวยำ ซึ่งมีส่วนประกอบปลีกย่อยอีกมาก ชาวภาคใต้จะทำข้าวยำกินกันในโอกาสพิเศษ ไม่ทำกันบ่อยเหมือนขนมจีน

นอกจากนี้ยังมีอาหารและขนมหวานพื้นเมืองอีกมากที่เป็นของทำกินกันเฉพาะในเขตภาคใต้เท่านั้น

ประเพณีเกี่ยวกับการตาย

เมื่อมีการตายเกิดขึ้นในบ้าน เจ้าบ้านจะไปตามคนที่รู้พิธีมาเป็นที่ปรึกษา การปฏิบัติจะเริ่มด้วยการอาบน้ำศพ ทาตัวด้วยขมิ้น แต่งกายให้อย่างดีที่สุดมัดมือประนม ถือดอกไม้ธูปเทียน บรรจุศพแล้วต้องสวดพระอภิธรรมในวันนั้น

การตั้งศพ นิยมจำนวนวันที่เป็นเลขคี่ เช่น 3 วัน 5 วัน 7 วัน และวันเผาก็เป็นวันคี่ จะไม่เผาศพในวันพระสิ้นเดือน (แรม 15 ค่ำ) และถ้าวันตายวันเสาร์จะไม่เผาวันอังคาร การเคลื่อนศพไปเผาในท้องที่สุราษฎร์ธานีทำแปลกกว่าที่อื่นคือ"การลักศพ"

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การลักศพ คือการนำศพออกจากบ้านอย่างเงียบ ๆ โดยเลือกเอาเวลาวิกาล ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เป็นประเจิดประเจ้อนั่นเอง ปกติจะใช้ผู้ชาย 4-5 คนช่วยกันหามโลงศพ จากบ้านไปวัดตั้งแต่มืด ๆ ตอนใกล้รุ่ง โดยมีพระนำหน้าตลอด

ถ้าเผาศพจะให้พระแรกเผาก่อนแล้วชาวบ้านจึงจะเผากันจริง ๆ เมื่อกับชาตุแล้ว จะเก็บอัฐิส่วนสำคัญไว้ ในพื้นที่อำเภอพนม อำเภอคีรีรัฐนิคม และอำเภอบ้านตาขุน นิยมเก็บอัฐิไว้ในที่ดินของตนเองเพื่อช่วยปกปักรักษาลูกหลานต่อไป

ยาพื้นบ้าน

ยาพื้นบ้านหรือยากลางบ้าน คือ ยาสมุนไพรซึ่งเป็นยาแผนโบราณที่ชาวบ้านใช้ในชีวิตประจำวันมาเป็นระยะเวลานาน เป็นที่นิยมของชาวบ้านโดยทั่วไปอย่างกว้างขวาง แต่ยาดังกล่าวนี้ในปัจจุบันเสื่อมความนิยมลงไปมาก ทั้งนี้เพราะชาวบ้านหันไปนิยมยาแผนปัจจุบันที่เข้ามามีบทบาทแทน

ยาพื้นบ้านแต่เดิมมักบันทึกลงในหนังสือบุดหรือสมุดข่อย หรือในใบลานหรือบางชนานที่สำคัญผู้ประกอบยาหรือหมอยากลางบ้านจะจดจำไว้โดยไม่ต้องบันทึกไว้ในตำรา ทั้งนี้เพราะกลัวว่าจะมีผู้อื่นรู้ แล้วนำไปใช้ประโยชน์ ตำรายาพื้นบ้านถือเป็นตำรายาที่สำคัญ ผู้เป็นเจ้าของจะเก็บรักษาตำราดังกล่าวไว้อย่างดี ส่วนใหญ่จะเก็บไว้บนหิ้ง ห้ามมิให้ใครแตะต้องหรือนำมาเปิดเล่นโดยเด็ดขาด นอกจากนี้จะต้องนำออกมาทำพิธีไหว้ครูหมอยาทุกปี

ครูหมอยาจะเป็นผู้ที่เผยแพร่ ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับยาพื้นบ้านให้แก่ลูกศิษย์ที่สนใจศึกษาอย่างจริงจังเท่านั้น ผู้ที่จะรับถ่ายทอดตำรายาไปนั้นจะต้องหมั่นศึกษาเล่าเรียน หมั่นฝึกฝนปฏิบัติ สิ่งสำคัญคือจะต้องทำความรู้จักกับตัวยาต่าง ๆ ให้มากที่สุด จะต้องมีคุณธรรมและจะต้องเคารพนับถือครูอย่างสูงสุด การรับมอบตำราจากครูจะต้องมีการไหว้ครู และทำพิธีรับมอบ สำหรับผู้ที่ครูหมอยาไม่มั่นใจว่าจะเป็นผู้ทำหน้าที่แทนตนได้ ครูหมอยาก็จะไม่มอบตำรา-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ยาหรือถ่ายหอควิชาให้โดยเด็ดขาด

ในปัจจุบันแม้ว่ายาพื้นบ้านจะเสื่อมความนิยมลงไปมาก แต่ยังคงมีชาวบ้านในชนบทไกล ๆ ใช้ยาพื้นบ้านแก้ปัญหาเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บอยู่ไม่น้อย แสดงให้เห็นว่ายาพื้นบ้านยังคงมีความสำคัญอยู่นั่นเอง สำหรับยาพื้นบ้านที่น่าสนใจมีอยู่มากมาย เช่น ยาแก้ไข้ออกเหือด-ออกหัด ยาแก้ชัก ยาแก้ตกเลือด ยาแก้ไอเรื้อรัง ยาแก้เบาหวาน ยาแก้ทราง ฯลฯ

ยาพื้นบ้านที่มีอยู่มากมายนั้น น่าเสียดายที่ในปัจจุบันชาวบ้านปล่อยปละละเลยขาดความสนใจที่จะนำมาใช้ประโยชน์ดังแต่ก่อน ทั้งนี้เพราะให้ความสำคัญของยาแผนปัจจุบันมากกว่า ทางราชการน่าจะสนใจสนับสนุนส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้า และนำมาใช้อย่างจริงจังอีก

อาชีพ

การเลี้ยงหอยนางรม

หอยนางรม เป็นสัตว์ทะเลที่มีการเพาะเลี้ยงตามชายฝั่งทะเลเมืองไทยทั่ว ๆ ไป แต่ที่ตัวโตที่สุด คือหอยนางรมซึ่งเลี้ยงกันที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

หอยนางรมมี 3 ชนิด คือ ชนิดพันธุ์เล็กปากเรียบ พันธุ์เล็กปากจีบ และพันธุ์ใหญ่ที่เรียกว่าหอยตะโกรม หอยพันธุ์ใหญ่มีชุกชุมที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ เหตุที่มีชุกชุมที่นี่เพราะเป็นแหล่งน้ำกร่อย น้ำลึก สภาพดินเป็นโคลนปนทราย เป็นอ่าวเว้าปลอดภัยจากกระแสน้ำและคลื่นลมแรง และไม่เป็นกระแสน้ำจัดนิ่ง

การเพาะเลี้ยงหอยนางรมใช้วัสดุหลายอย่าง แต่ต้องพิจารณาความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม วัสดุที่ใช้เช่น ท่อซิเมนต์ ก้อนหิน หลักไม้ ยางนอกรถยนต์ และจำพวกอิฐเผาที่ชำรุดแล้ว เป็นต้น วัสดุดังกล่าวต้องตรึงยึดไว้ให้มั่นคง สามารถต้านทานคลื่นลม กระแสน้ำได้ เมื่อลูกหอยนางรมไปเกาะจนมีอายุประมาณ 8–10 เดือน ก็จะโตพอที่จะนำไปรับประทาน หรือ-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

จำหน่ายได้

หอยนางรมเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้แก่จังหวัดสุราษฎร์ธานีปีหนึ่ง ๆ หลายล้านบาท เป็นอาชีพที่รัฐบาลควรส่งเสริมสนับสนุนอย่างจริงจัง

การลากวาย

"วาย" เป็นชื่อที่ชาวบ้านในท้องถิ่นอำเภอเกาะสมุยใช้เรียกปลาหมึกยักษ์ ซึ่งเป็นสัตว์ทะเลชนิดหนึ่งที่มีอยู่ทั่วไป การลากวาย คือ วิธีการหนึ่งที่ชาวบ้านดังกล่าวใช้จับปลาหมึก - ยักษ์นอกเหนือไปจากวิธีอื่น ๆ

การลากวายมักกระทำกันประมาณเดือนมีนาคม2- เมษายน เครื่องมือที่ใช้ลากได้แก่ คันไม้ไผ่ซึ่งมีขนาดโตเท่าแขนยาวประมาณ 20 ฟุต ผูกเชือกป่านขนาดเล็กเป็นแถวที่คันไม้ประมาณ 10-14 เส้น เว้นตรงกลางไม้ไว้สำหรับถือเชือกยาวประมาณเส้นละ 12ฟุต ที่เกือบปลายเชือกใช้สตางค์แดง หรือตะกั่วผูกเพื่อถ่วงให้เชือกจมน้ำ ปลายเชือกผูกปูนาไว้ให้มั่นเพื่อเป็นเหยื่อล่อวายหรือหมึกยักษ์ การลากผู้ลากใช้มือทั้งสองจับไม้ขวางลำตัววางไม้บนผิวน้ำ คันไม้ไปข้างหน้าช้า ๆ บริเวณที่ลากวายได้แก่ระหว่างแนวปะการังในทะเลจนถึงชายฝั่ง เมื่อใดที่วายหรือปลาหมึกยักษ์มากินเหยื่อ ผู้ลากจะรู้ทันทีเนื่องจากวายจะจับเหยื่อไว้และใช้นิ้วเกาะกับปะการังหรือก้อนหินในน้ำ พยายามที่จะลากเหยื่อเข้ารู ผู้ลากจะต้องดึงเชือกอย่างช้า ๆ - เมื่อดึงขึ้นมาเกือบถึงผิวน้ำใช้มือหนึ่งตะครุบวายหรือปลาหมึกยักษ์อย่างรวดเร็ว ก็จะได้วายหรือปลาหมึกยักษ์ตามต้องการ การลากวายจะต้องลากตั้งแต่เช้ามืดจนกระทั่งเกือบเที่ยงวันจึงเลิกครั้งหนึ่ง ๆ ผู้ลากอาจจะลากวายได้ถึงร้อยตัว หากเป็นบริเวณที่มีวายชุกชุม การลากวายนอกจากจะได้วายมาเป็นอาหารหรือซื้อขายกันแล้ว ยังเป็นการประกอบการที่สนุกสนานอีกด้วย

ปัจจุบันการลากวายหรือจับปลาหมึกยักษ์ด้วยวิธีมีน้อยเต็มที เนื่องจากวิธีการจับวายหรือปลาหมึกยักษ์กระทำด้วยวิธีอื่น ๆ ได้อีกมาก คาดว่าไม่นานนักวิธีการนี้คงไม่มีเหลือให้เห็นอีกต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การทำน้ำตาลมะพร้าว

การทำน้ำตาลมะพร้าว มีทำกันทั่วไปในท้องที่ที่มีการปลูกมะพร้าว สำหรับในจังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอเกาะสมุยเป็นอำเภอที่มีมะพร้าวหนาแน่น จึงมีชาวบ้านอยู่บ้างที่ประกอบอาชีพนี้เป็นอาชีพรองจากอาชีพอื่น ๆ

มะพร้าวนอกจากให้ผล น้ำตาลแล้ว ส่วนต่าง ๆ ยังใช้ทำประโยชน์ได้อีกมากมาย เช่น ใบใช้สานหมวก มุงหลังคา ก้านใบใช้ทำกระเป๋า กะลาใช้ทำเครื่องประดับเป็นต้น

การทำน้ำตาลมะพร้าวมีขั้นตอนต่าง ๆ มาก และเป็นงานเสี่ยงอันตรายอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะผู้ทำจะต้องปีนขึ้นต้นมะพร้าวไปตามพะอง เพื่อนำน้ำหวานลงมาเสียก่อน การขึ้นไปเก็บน้ำหวานส่วนใหญ่เก็บวันละ 1 ครั้ง อาจจะเป็นตอนเช้าหรือตอนเย็น เมื่อได้น้ำหวานแล้วต้องเทน้ำหวานผ่านเครื่องกรองแบบง่าย ๆ เสียก่อน หลังจากนั้นจึงนำไปใส่กะทะเคี่ยวจนกระทั่งน้ำหวานในกะทะมีสภาพเหนียว จึงยกลงจากเตา หลังจากนั้นต้องใช้เครื่องโขมน้ำตาล มิให้แข็งตัวมากนัก แต่ถ้าทำเป็นน้ำตาลแว่นต้องให้แห้งหรือแข็งตัวพอสมควร

การทำอาชีพนี้ได้ผลดีในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ประมาณเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน หลังจากนั้นแล้วอากาศร้อนจัดและเป็นฤดูฝน น้ำหวานจากงวงจะออกมาน้อย และมีอันตรายต่อการปีนขึ้นลง

น้ำตาลมะพร้าวได้รับความนิยมจากผู้บริโภคมาก แต่ยังทำกันน้อยมากควรที่จะได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการปลูกมะพร้าวพันธุ์ที่ใช้ทำน้ำตาลโดยเฉพาะ เพิ่มขึ้นและมีการทำน้ำตาลอย่างเป็นล่ำเป็นสัน

การทำสวนผลไม้

การทำสวนผลไม้มีทำกันทั่วไปในท้องถิ่นภาคใต้ อำเภอบ้านนาสารเป็นอำเภอ-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

หนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีการทำสวนผลไม้โดยเฉพาะการทำสวนเงาะพันธุ์โรงเรียนกันมากที่สุด นอกจากอำเภอบ้านนาสารแล้ว ในอำเภอเกาะสมุยก็มีการทำสวนผลไม้มากเช่นกัน แม้ว่าจะไม่มากเท่ากับอำเภออื่น ๆ แต่ผลไม้ของอำเภอนี้มีชื่อเสียงมาก ผลไม้ซึ่งเป็นที่นิยมกันทั่วไปของอำเภอนี้คือ ลางสาด ทุเรียน มังคุด ขนุน เป็นต้น

ลางสาด ทุเรียน มังคุด และขนุนได้ชื่อว่าเป็นผลไม้ที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไป - จากผลไม้ที่อื่น ๆ ตรงที่ว่านอกจากนี้มีเนื้อดีแล้วยังมีรสหวาน กลิ่นหอมชวนรับประทานอีกด้วย

การทำสวนผลไม้ของชาวบ้านอำเภอเกาะสมุยส่วนใหญ่ทำกันบริเวณลำธาร และที่ราบลุ่มริมเชิงเขา แต่เดิมเป็นการทำกันตามมีตามเกิด บรรพบุรุษปลูกสร้างกันมาอย่างไรก็สืบทอดกันมาอย่างนั้น เพิ่งใช้วิธีการใหม่ ๆ เข้าช่วยบ้างก็เมื่อไม่กี่ปีนี่เอง ข้อจำกัดในการทำสวนผลไม้ของชาวเกาะสมุยคือ การมีพื้นที่น้อยด้วยเหตุนี้การขยับขยายสวนผลไม้ให้เพิ่มขึ้นจึงเป็นได้ด้วยความยากลำบาก แต่อย่างไรก็ตามผลไม้ของชาวเกาะสมุยก็เพียงพอกับความต้องการของชาวเกาะสมุย และบางชนิดก็ยังพอมีเหลือส่งไปจำหน่ายยังท้องถิ่นอื่นบ้างเหมือนกัน

<u>การทำสวนมะพร้าว</u>

การทำสวนมะพร้าวเป็นอาชีพหลักที่สำคัญอาชีพหนึ่งของชาวอำเภอเกาะสมุย การประกอบอาชีพนี้กระทำสืบต่อกันมายาวนานหลายชั่วอายุคน แต่เดิมเป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้แก่เกษตรกรไม่แพ้การประกอบอาชีพอื่น ๆ แต่ในปัจจุบันอาชีพทำสวนมะพร้าวกำลังอยู่ในภาวะที่ไม่ช่วยให้เกษตรกรอยู่ได้อย่างมั่นคง ทั้งนี้เพราะว่ามะพร้าวเดิมซึ่งมีอายุมายาวนานให้ผลผลิตน้อย การปลูกทดแทนยังทำกันอย่างล่าช้า อีกทั้งพ่อค้าคนกลางเข้ามามีบทบาทในการกำหนดราคาทำให้ราคามะพร้าวต่ำ

การทำสวนมะพร้าวเป็นงานที่ต้องลงทุน ทั้งร่างกาย และกำลังทรัพย์กว่าจะได้ผล หากเป็นพันธุ์พื้นเมืองต้องใช้เวลาประมาณ 7-8 ปีขึ้นแต่ถ้าเป็นพันธุ์ใหม่ จะใช้เวลาน้อยกว่านี้ -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในช่วงระยะเริ่มต้น เป็นระยะที่มีแต่การลงทุน ไม่ว่าจะเป็นการปลูก การดูแลรักษา การใส่ปุ๋ยหรือการกำจัดวัชพืช แต่เมื่อมะพร้าวให้ผลจะเป็นระยะที่เจ้าของสวนไม่ต้องทำงานหนัก - เพราะกิจการทุกอย่างส่วนใหญ่ จะว่าจ้างให้ชาวบ้านอื่น ๆ ทำได้ เช่น การถางหญ้าหรือวัชพืชอื่น ๆ การสอยมะพร้าว การเก็บมะพร้าว โดยเฉพาะการสอยมะพร้าวในปัจจุบันแบบที่ใช้ไม้ไผ่ผูกติดกับตะขอเกี่ยวมีน้อยลงมา ทั้งนี้เพราะมะพร้าวแต่ละต้นมีขนาดสูง ส่วนมากชาวบ้านได้ว่าจ้างเจ้าของลิงขึ้นมะพร้าวมาดำเนินการ โดยเจ้าของลิงจะนำลิงที่เลี้ยงไว้ขึ้นมะพร้าวให้ซึ่งทำได้รวดเร็วไม่แพ้การสอยด้วยตะขอ ปัจจุบันนี้มีผู้เลี้ยงลิงสำหรับขึ้นมะพร้าวที่เกาะสมุยนับเป็นจำนวนมาก และเป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้ผู้เลี้ยงปีหนึ่ง ๆ ไม่น้อย

การทำสวนมะพร้าวของชาวเกาะสมุยในภาวะปัจจุบันอยู่ในสภาพที่เลี้ยงตัวเองไม่ค่อยจะได้ ผู้ที่ทำสวนมะพร้าวขนาดใหญ่เท่านั้นที่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง จึงไม่เป็นการแปลกเลยที่ชาวบ้านอำเภอเกาะสมุยได้อพยพไปทำสวน หรือประกอบอาชีพในท้องถิ่นอื่น

การทำนา

การทำนามีทำกันทั่วไปในท้องที่ภาคใต้ อำเภอไชยาซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ได้ชื่อว่าเป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญแหล่งหนึ่ง สำหรับอำเภอเกาะสมุยแม้ว่าจะมีพื้นที่แคบ แต่ก็มีการทำนาเช่นเดียวกัน แต่การทำนาในอำเภอนี้ไม่เพียงพอกับความต้องการของ - ชาวเกาะ ชาวเกาะสมุยต้องซื้อข้าวมาจากภายนอกมาบริโภค

การทำนาเป็นงานที่ต้องลงทุนทั้งแรงกาย และกำลังทรัพย์ไม่แพ้การทำสวนมะพร้าว แต่เดิมชาวเกาะสมุยทำนาปีละครั้งเท่านั้น แต่ในปัจจุบันพื้นที่นาบางแห่งสามารถทำนาได้ปีละ 2 ครั้งก็มี นาข้าวในเกาะสมุยมีอยู่หลายแห่งที่ควรรู้ได้แก่ นาข้าวตำบลหน้าเมือง นาข้าวตำบลมะเร็ต นาข้าวตำบลฉวาง เป็นต้น นาข้าวเหล่านี้แต่เดิมใช้ควายเทียมไถ คราด ในการทำนา แต่ในปัจจุบันเกือบทุกท้องที่หันมาจ้างรถไถ ไถนากันเป็นส่วนมาก เพราะรวดเร็วกว่าการทำนา - ด้วยแรงสัตว์ตามแบบเก่า

การเก็บเกี่ยวข้าวของชาวเกาะสมุยยังนิยมเก็บทีละรวงด้วย "มัน" หรือแกะ ทั้งนี้-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาจจะเป็นเพราะว่า การทำนามีเพียงเล็กน้อยประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งทำให้ได้ข้าวอย่างเต็มหน่วยอีกด้วย

แม้ว่าในปัจจุบันการทำนาในเกาะสมุยในบางท้องที่จะทำกันปีละ 2 ครั้งก็ตามแต่ผลผลิตก็ยังไม่เพียงพออยู่นั้นเอง ทั้งนี้เพราะมีพื้นที่ในการทำนาน้อยและพื้นที่นาในบางแห่งได้กลายเป็นสวนมะพร้าว และสวนผลไม้ไปเสียก็มี

<u>การทำสวนยางพารา</u>

การทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลักของชาวภาคใต้ แทบทุกอำเภอในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีเกษตรกรประกอบอาชีพนี้อย่างแพร่หลาย เป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้แก่เกษตรกรปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนไม่น้อย ในปัจจุบันแม้แต่อำเภอเกาะสมุยก็มีเกษตรกรหันมาทำอาชีพนี้กันมากขึ้น

การทำสวนยางพาราเป็นงานที่ต้องลงทุนในระยะเริ่มต้นสูง ผู้ทำสวนยางจะต้องมีทุนรอนมาก และต้องใช้เวลายาวนาน 7-8 ปี จึงจะได้รับผล การทำสวนยางพาราจะต้องพิถีพิถันกว่าการทำสวนมะพร้าวมาก แต่เดิมชาวเกาะสมุยจะไม่ประกอบอาชีพนี้ เพราะมีความคิดว่าจะไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร แต่ในปัจจุบันมีผู้ประกอบอาชีพนี้กันหลายครัวเรือนโดยเฉพาะพื้นที่บริเวณเชิงเขาและเนินเขา ส่วนใหญ่ปลูกยางพารากันมากขึ้น

พื้นที่ที่จะทำสวนยางพารามักมีขนาดใหญ่ประมาณ 10 ไร่ขึ้นไป ชาวสวนยางจะปลูกยางด้วยต้นตอที่ติดตาเป็นยางพันธุ์ดี หรือปลูกด้วยต้นกล้ายางพันธุ์พื้นเมืองแล้วติดตายาง - พันธุ์ดีภายหลัง การใส่ปุ๋ยและการกำจัดวัชพืชจะต้องทำอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างแถวชาวสวนยางอาจจะทำประโยชน์โดยการปลูกพืชล้มลุกก็ได้ เช่น สับปะรด ข้าวโพด กล้วยเป็นต้น

เมื่อต้นยางมีอายุ 7-8 ปี ชาวสวนจะเปิดหน้ายางและกรีดยาง การกรีดต้องอา -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หยดความประณีตเป็นพิเศษ มิให้หมมีดบาดลึกหรือตื้นจนเกินไปและจะต้องเริ่มทำงานตั้งแต่เช้ามืด หรือถ้ามียางพาราจำนวนมากก็อาจจะต้องเริ่มทำงานตั้งแต่เลยเที่ยงคืนมาแล้ว และในตอนสาย ๆ ก็จะเก็บน้ำยางมารวมกัน ทำเป็นยางแผ่น รีดยาง ตากยาง จะเสร็จเรียบร้อยก็มักถึงเวลาเที่ยงวัน งานกรีดยางจึงเป็นงานหนักมาก ชาวสวนส่วนใหญ่มักจะมีลูกจ้างทำงานแทน

อาชีพการทำสวนยางพาราเป็นอาชีพที่มีลักษณะหลักประกันค่อนข้างแน่นอน ปัจจุบันมีผู้นิยมทำสวนยางเพิ่มขึ้นทุกปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โบราณวัตถุสถาน

ในบทนี้เป็นการแสดงผลการศึกษาเกี่ยวกับทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทโบราณวัตถุสถานที่ปรากฏในพื้นที่สำรวจ เรื่องของโบราณวัตถุสถานที่กล่าวถึงในที่นี้ มีขอบเขตครอบคลุมถึงโบราณวัตถุ และโบราณสถานที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมในอดีต และที่สืบเนื่องใช้ประโยชน์มาจนถึงปัจจุบัน รวมถึงสภาพธรรมชาติและปรากฏการณ์ธรรมชาติอื่นใด ที่มีความผูกพันอยู่กับความเชื่อ นิทานพื้นบ้าน หรือ ตำนานของท้องถิ่น เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นมรดกที่นับเนื่องเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมด้วย และเมื่อพิจารณา ในแง่การท่องเที่ยวแล้ว เรื่องราวอันผูกพันอยู่กับวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นเช่นนี้ นับว่าช่วยเพิ่มคุณค่าแก่สถานที่ และเพิ่มความสนใจแก่นักท่องเที่ยวได้อีกส่วนหนึ่งด้วย

ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุสถานที่นำมาเสนอในที่นี้ จะเลือกเฟ้นเอาเฉพาะส่วนที่สำคัญเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่คนท้องถิ่น ข้อมูลบางส่วนที่ไม่ปรากฏในบทนี้อาจไปปรากฏในภาคผนวก ก ซึ่งได้เสนอเป็นตารางสรุปไว้อีกส่วนหนึ่ง

วัดพระบรมธาตุไชยา

เป็นศาสนสถานที่สำคัญของภาคใต้ ณ ที่นี้เป็นที่ประดิษฐานของเจดีย์พระบรมธาตุ ซึ่งเป็นเจดีย์ศิลปศรีวิชัย มีอายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 15 ลักษณะของพระบรมธาตุเจดีย์นี้สร้างด้วยอิฐขนาดใหญ่ สอด้วยยางไม้ ศิลปการช่างแบบนี้เป็นแบบเฉพาะตัวที่พบไม่กี่แห่งในประเทศไทย ในบริเวณวัดพระบรมธาตุนี้นักโบราณคดีได้พบงานประติมากรรมทึ่งดงามเป็น - เอกหลายชิ้น เช่น พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรสำริดครึ่งองค์ พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรประทับยืน 8 กร เป็นต้น

วัดศาลาทึง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัดศาลาทึงเป็นวัดร้างตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลตลาด อำเภอไชยา เป็นโบราณสถานที่ได้ค้นพบรูปเคารพในศาสนาพราหมณ์จำนวนหลายชิ้น เช่น โยนิศิลา ประติมากรรม พระสุริยเทพศิลา ประติมากรรมพระวิษณุศิลา 4 กร ขนาดสูง 69 เซนติเมตร เทวรูปองค์นี้นับเป็นเทวรูปที่เก่าแก่ที่สุดในเอเชียอาคเนย์ มีอายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 9-10 ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

วัดคอนเกลี้ยง

ที่วัดคอนเกลี้ยงในบริเวณอำเภอพุนพิน มีเจดีย์สมัยอยุธยา ลักษณะคล้ายพระบรมธาตุเจดีย์ไชยา มีมุข 4 ด้าน มีคูหาที่พระอุโบสถซึ่งสร้างสมัยอยุธยามีภาพจิตรกรรมฝาผนังด้วย

เขาศรีวิชัย

เขาศรีวิชัยอยู่ที่หมู่ที่ 1 ตำบลศรีวิชัย อำเภอพุนพิน จุงหวัดสุราษฎร์ธานี ตรงบริเวณที่เป็นเนินเขา มีแหล่งโบราณของศาสนาพราหมณ์หลายแห่ง ที่บริเวณนี้มีผู้พบลูกปัดสีต่างๆ ทำด้วยหินควอทซ์เป็นจำนวนมาก จึงเป็นที่เชื่อได้ว่าตรงเนินเขาศรีวิชัย เป็นชุมชนโบราณมาก่อน ที่ไหล่เชิงเขามีวัดอยู่วัดหนึ่งในวัดนี้เป็นที่พบพระนารายณ์สวมหมวกทรงกระบอก ซึ่งปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาตินครศรีธรรมราช นอกจากนี้ก็ยังมีร่องรอยของอิฐโบราณ ฐานเสาศิลา และสระน้ำโบราณ

วัดพระพิฆเณศวร์

วัดพระพิฆเณศวร์เป็นวัดร้างอยู่ในตำบลท่าชนะ อำเภอท่าชนะ จุงหวัดสุราษฎร์ธานี (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งโรงเรียนท่าชนะ) บริเวณนี้เป็นศาสนสถานของศาสนาพราหมณ์มาก่อน เป็นที่ที่พบประติมากรรมพระพิฆเณศวร์ ศิวลึงค์ เศียรพระวิษณุ จำนวนหลายชิ้น โบราณวัตถุเหล่านี้มีอายุในพุทธศตวรรษที่ 12-13

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัดแก้ว

วัดแก้วตั้งอยู่ที่อำเภอไชยา มีโบราณวัตถุสำคัญหลายอย่าง เช่น ซากเจดีย์ศิลปศรีวิชัย ซึ่งปัจจุบันได้รับการซุดแต่งแล้ว ที่วัดนี้เป็นที่พบประติมากรรมพระพิฆเณศวร์ศิลาทรายแดง ซึ่งมีอายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 15 นับเป็นประติมากรรมพระพิฆเณศวร์ชิ้นเดียวที่พบในเขตสุราษฎร์ธานี

วัดหลง

วัดหลงเป็นโบราณสถานสำคัญอยู่ที่ตำบลตลาด อำเภอไชยา ในวัดนี้มีซากเจดีย์ศรีวิชัย เป็นเจดีย์แบบก่ออิฐไม่สอปูนเช่นเดียวกับเจดีย์พระบรมธาตุไชยา ในบริเวณวัดนักโบราณคดีได้พบโบราณวัตถุจำนวนหลายชิ้น

วัดเวียง

วัดเวียงตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับวัดแก้วและวัดหลง นักโบราณคดีบางท่านเชื่อว่าที่บริเวณนี้ เคยเป็นพระราชวังของกษัตริย์ศรีวิชัย อายุของวัดเวียงร่วมสมัยกับวัดพระบรมธาตุวัดหลงและวัดแก้ว ที่วัดเวียงนี้เองเป็นที่พบพระพุทธรูปนาคปรก ซึ่งสร้างเมื่อปี พ.ศ. 1726 ในบริเวณวัดมีซากวิหารเจดีย์หลายแห่ง มีโบราณวัตถุ ลูกปัดและหม้อบรรจุกระดูกประมาณ 200 ลูก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหม้อสมัยราชวงศ์ชัองและราชวงศ์เหม็ง

วัดเววน อยู่ที่ตำบลป่าเว อำเภอไชยา ทางทิศเหนือของพระบรมธาตุไชยา ที่วัดนี้เป็นที่พบโบราณวัตถุสมัยทวาราวดีและสมัยศรีวิชัยมากที่สุดแห่งหนึ่งของไชยา บริเวณนี้เคยเป็นชุมชนใหญ่ เป็นที่ทำพิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์ จึงปรากฏโบราณวัตถุ เนื่องในศาสนาพราหมณ์อยู่มาก แม้รูปเคราพในศาสนาพุทธก็ได้พบที่วัดนี้หลายชิ้น เช่น พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร พระพุทธรูปสมัยทวาราวดี และพระพุทธรูปศิลาทราย สกุลช่างไชยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

วัดโท

วัดโทเป็นวัดร้างอยู่ในเขตตำบลทุ่ง อำเภอไชยา มีโบราณวัตถุปรากฏอยู่มาก เช่น ฐานเจดีย์ พระอุโบสถ พระพุทธรูปศิลาทรายแดงขนาดใหญ่ และเจดีย์ศิลปศรีวิชัย

วัดจำปา

วัดจำปา อยู่ที่ตำบลทุ่งอำเภอไชยา ที่วัดนี้ได้พบจารึกอักษรขอมไทยจารึกว่า วัดนี้สร้างมา 300 ปีแล้ว ปัจจุบันจารึกดังกล่าวอยู่ที่วัดสมุหนิมิต ภายในวัดยังมีวิหารเก่าสร้างสมัยอยุธยาตอนปลาย มีประตูสลักไม้แกะลวดลายงดงามมาก ปัจจุบันเก็บอยู่ที่พิพิธ - ภัณฑ์สถานแห่งชาติ ไชยา

วัดสายสมอ

เขาสายสมอเป็นภูเขาขนาดย่อม อยู่ในเขตตำบลเวียง อำเภอไชยา บนเขามีซากเจดีย์ขนาดเล็ก 2-3 องค์ ยอดเจดีย์เป็นศิลาทรายแดงจำลองแบบศรีวิชัย

วัดพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช

วัดพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช เป็นศาสนสถานเก่าแก่ของภาคใต้มีโบราณวัตถุอยู่มาก ส่วนหนึ่งเก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑ์ของวัด ในวัดนี้มีพระบรมธาตุเจดีย์ สถาปัตยกรรมแบบลังกา เชื่อกันว่าเจดีย์แต่เดิมเป็นแบบศรีวิชัย ซึ่งสร้างมาตั้งแต่ พ.ศ. 1300 ต่อมาได้บูรณะโดยสร้างเจดีย์ทรงลังกาครอบไว้ในบริเวณองค์เจดีย์ มีวิหารต่าง ๆ 9 องค์ มีเจดีย์ - เรียงรายรอบองค์พระบรมธาตุเจดีย์ มีพระพุทธบาทจำลอง มีต้นพระศรีมหาโพธิ์ซึ่งตอนมาจากพุทธคยาประเทศอินเดีย ปลูกไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2486

วัดเสมาเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัดเสมาเมืองเป็นวัดเก่าแก่ของภาคใต้ ตั้งอยู่ในตัวเมืองนครศรีธรรมราช พระเจ้าศรีธรรมาโศกราช เป็นผู้สร้างวัดนี้เมื่อปี พ.ศ. 1318 หลังจากสร้างพระบรมธาตุ 18 ปี โดยให้เป็นที่จำพรรษาของพระภิกษุฝ่ายมหายาน ที่วัดเสมาเมืองมีจารึกสลักบนศิลาทราย ข้อความกล่าวถึงพระเจ้ากรุงศรีวิชัย จารึกหลักนี้เป็นหลักฐานสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และโบราณคดีของศรีวิชัย ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

กำแพงเมืองนครศรีธรรมราช

กำแพงเมืองนครศรีธรรมราชเป็นโบราณสถานสำคัญ ที่ยังปรากฏหลักฐานอยู่จนทุกวันนี้ เดิมทีเดียวเป็นกำแพงดินสร้างโดยพวกมอญและพวกอินเดีย ที่อพยพเข้ามาอยู่เมืองนคร ในสมัยพระเจ้าศรีธรรมาโศกราช แล้วได้มีการบูรณะซ่อมแซมกันเรื่อยมา ได้ซ่อมครั้งสุดท้ายในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

ขนาดกำแพงด้านเหนือและใต้ ยาวด้านละ 11 เส้น 10 วา ด้านตะวันออก - และตะวันตก ยาวด้านละ 55 เส้น 5 วา มีความสูงถึงยอดเสมา 15 ศอก เชิงเทินหนา - 12 ศอก กำแพงลึก 8 ศอก มีป้อม 10 ป้อม

เมื่อปี พ.ศ. 2439 ข้าหลวงผู้สำเร็จราชการเมืองนครศรีธรรมราช ได้สั่งให้รื้อกำแพงส่วนที่ชำรุด เพื่อเอาอิฐมาทำถนน จึงทำให้กำแพงเสียหายไปมาก ปัจจุบันจึงเหลืออยู่ด้านทิศเหนือบางส่วนเท่านั้น

เจดีย์ยักษ์

เจดีย์ยักษ์ ตั้งอยู่ในวัดพระเงิน ซึ่งเป็นวัดร้างในตัวเมืองนครศรีธรรมราช เป็นเจดีย์ก่ออิฐ สอดินที่มีขนาดใหญ่รองจากองค์พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช สันนิษฐานกันว่า สร้างสมัยเดียวกับองค์พระบรมธาตุเจดีย์ เมื่อราว พ.ศ. 1800 หน้าเจดีย์มีวิหารประดิษฐานพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ พระพุทธรูปองค์นี้เป็นฝีมือช่างสมัยอยุธยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฐานพระสยม

ฐานพระสยม ตั้งอยู่หลังวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราชเป็นศาสนสถานเนื่องในศาสนาพราหมณ์ สันนิษฐานว่าสร้างสมัยศรีวิชัย เมื่อชำรุดเสียหายไปครั้งหนึ่งก็สร้างกันใหม่ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ปัจจุบันส่วนฐานอาคารยังปรากฏอยู่ มีศิวลึงค์ขนาดใหญ่อยู่องค์หนึ่ง หน้าศิวลึงค์มีโยนีโหระแอยู่ฐานหนึ่งประชาชนยังคงไปเคราพกราบไหว้อยู่จนทุกวันนี้

หอพระอิศวร

หอพระอิศวรเป็นศาสนสถานของพราหมณ์ ตั้งอยู่ริมถนนราชดำเนิน ตำบลในเมืองนครศรีธรรมราช สร้างสมัยศรีวิชัย ภายในหอพระอิศวรมีเทวรูปประดิษฐานอยู่คือ-พระอิศวร พระอุมา พระคเณศวร์ อย่างละ 1องค์ และมีหงส์อีก 1 ตัว สร้างด้วยสำริดนอกจากนี้ยังมีศิวลึงค์ โยนีโหระแอีกหลายองค์ เชื่อว่าสร้างประมาณ พ.ศ. 1100-1400

หอพระนารายณ์

เป็นศาสนสถานของพราหมณ์เช่นกัน อยู่ตรงข้ามหอพระอิศวร เป็นที่ประดิษ-ฐานเทวรูปพระนารายณ์ มีชากหักพังของเทวรูปอื่นอีกหลายองค์ หอพระนารายณ์นี้เชื่อว่าสร้างมาตั้งแต่สมัยศรีวิชัย แล้วได้บูรณะในสมัยต่อ ๆ มา

จารึก

มีศิลาจารึกที่ปรากฏในพื้นที่สำรวจ ซึ่งนักโบราณคดีได้พบแล้วจำนวนหลายหลัก

1. จารึกหลักที่ 23 สถานที่พบยังไม่เป็นที่ยุติ ได้จารึกไว้เมื่อ พ.ศ.1318 มีข้อความสรรเสริญ พระราชาแห่งอาณาจักรศรีวิชัย และการสร้างศาสนสถาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. จารึกหลักที่ 24 พบที่วัดเวียง ไชยา จารึกเมื่อ พ.ศ. 1733 มีข้อความ ชรรเสริญ พระเกียรติของกษัตริย์ จันทรภานุศรีธรรมราชแห่งตามพรลิงค์

3. จารึกหลักที่ 25 พบที่วัดหัวเวียง ไชยา จารึกเมื่อ พ.ศ. 1726 เนื้อหากล่าวถึงการหล่อพระพุทธรูป โดยมหาเสนาบดีตลาไน

4. จารึกหุบเขาช่องคอย พบที่ควนลำแพน หมู่ที่ 9 ตำบลควนเกย อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-12 เนื้อหาเกี่ยวกับอาณาจักรศรีวิชัย

พระธาตุสวี

พระธาตุสวี ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 1 ตำบลสวี อำเภอสวี จังหวัดชุมพร เป็นพระบรมธาตุเจดีย์เก่าแก่ อายุ 700 ปี เชื่อว่าสร้างโดยพระเจ้าศรีธรรมาโศกราชที่ 8 แห่งนครศรีธรรมราช เมื่อคราวยกทัพไปตีนทัพอโยธยา เมื่อ พ.ศ.1803 เดิมเรียกกันว่า พระธาตุกาวี ถึง พ.ศ. 2375 ได้เปลี่ยนชื่อเรียกว่าพระธาตุสวีตามชื่อเมืองสวี เป็นปูชนียวัตถุที่เคารพนับถือกันมากของชาวจังหวัดชุมพร

กุพระเครื่อง

พระเครื่อง เป็นพระพุทธรูปขนาดเล็กที่ใช้กันในทางเป็นเครื่องรางของขลังในบริเวณพื้นที่สำรวจ ปรากฏมีกุพระเครื่องอยู่หลายแห่ง เช่น

- พระพิมพ์กรุวัดนาขอม ตำบลสิชล อำเภอสิชล
- พระพิมพ์กรุวัดหัวมีนา ตำบลท่าเรือ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
- พระพิมพ์กรุวัดนางตรา ตำบลไทรบุรี อำเภอท่าศาลา
- พระพิมพ์กรุวัดท้าวโคตร ตำบลนา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
- พระพิมพ์กรุวัดนาสน (ฉัตรล่าง) อายุเก่าถึงสมัยศรีวิชัย อยู่ที่ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

เมืองพระเวียง

เมืองพระเวียง เป็นเมืองโบราณราวพุทธศตวรรษที่ 17-18 ตั้งอยู่ที่บนสันทรายทางทิศใต้ของวัดพระบรมธาตุนครศรีธรรมราชปัจจุบัน ในบริเวณตัวเมืองเก่าเคยมีร่องรอยของวัดอยู่หลายวัด เช่น วัดสวนหลวงตะวันออก วัดบ่อโพรง วัดกุฎิ เฉพาะที่ยังเป็นวัดที่มีพระภิกษุอยู่ในปัจจุบันนี้ คือวัดสวนหลวงตะวันตก วัดเพชรจริก บริเวณตัวเมืองพระเวียง ยังมีเนินดินและอิฐหินปรากฏอยู่ในชั้นดินมากมายที่บริเวณนี้ เคยพบเบี้ยโบราณที่แสดงการติดต่อกับชวาด้วย

ชุมชนโบราณสิชล

สิชล เป็นแหล่งโบราณวัตถุสถานที่สำคัญของภาคใต้ มีหลักฐานว่าศาสนาพราหมณ์ได้เจริญรุ่งเรืองในแถบนี้มาในช่วงพุทธศตวรรษที่ 12-14 โบราณวัตถุที่ปรากฏอยู่ ณ ชุมชนโบราณแห่งนี้ ได้แก่ ศิวลึงค์ ศิลาแบบต่าง ๆ จำนวนมาก โยนิศิลาขนาดต่าง ๆ หลายชิ้น เทวรูปพระวิษณุหลายองค์ ส่วนโบราณสถานในบริเวณชุมชนโบราณแห่งนี้ มีอยู่ไม่น้อยกว่า 50 แห่ง ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ริมลำน้ำ โบราณสถานเหล่านี้มีอายุระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11-14 นับเป็นโบราณสถานรุ่นแรกของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ชุมชนโบราณท่าทอง

ท่าทองอยู่ในเขตอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี เป็นชุมชนใหญ่มาแต่โบราณมีชื่ออีกชื่อหนึ่งว่า เมืองสะอุเลา จุดศูนย์กลางของเมืองเดิมอยู่บริเวณบ้านข้อศอกตำบลท่าอุแท ที่นี่มีโบราณวัตถุสถานที่สำคัญ ๆ อยู่มาก และมีอายุต่าง ๆ กัน แสดงว่าเมืองท่าทองได้เจริญรุ่งเรืองมาหลายยุคสมัย ช่วงที่รุ่งเรืองมากอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 18-19 แต่บรรดาโบราณวัตถุที่ขุดพบมีอายุเก่าไปถึงยุคทวาราวดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ชุมชนโบราณพุมเรียง

พุมเรียงเป็นเมืองมาแต่โบราณ ปัจจุบันได้แก่บริเวณตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา เชื่อว่าเมืองพุมเรียงรุ่งเรืองมาตั้งแต่ยุคศรีวิชัย มีโบราณวัตถุและโบราณสถานปรากฏอยู่จนทุกวันนี้ เช่น เครื่องถ้วยชาม เงินตรา วัตถุโบราณเหล่านี้ยังมีเก็บอยู่ตามบ้านเรือนของประชาชนเป็นจำนวนมาก

ชุมชนโบราณเวียงสระ

ชุมชนโบราณเวียงสระ อยู่ที่หมู่ที่ 7 ตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีโบราณสถานและโบราณวัตถุอันเนื่องด้วยศาสนาพราหมณ์ และศาสนาพุทธจำนวนมาก มีร่องรอยของชุมชนโบราณเหลืออยู่มาก เช่น คูน้ำ คันดิน วัตถุโบราณ นักโบราณคดีได้พบประติมากรรมพระวิษณุ ลักษณะดีที่สุดองค์หนึ่งของภาคใต้ มีอายุในช่วงพุทธศตวรรษที่ 11-12 เทวรูปพระวิษณุศิลปะโจฬะ มีอายุราวพุทธศตวรรษ 15-16 และเคยพบเทวรูปพระศิวะไภรพ ซึ่งเชื่อว่าสร้างโดยช่างพื้นเมือง เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 10-11 นอกจากนี้ยังพบโยนิศิลา สลักลวดลายสวยงาม พระพุทธรูปศิลาทรายก็พบที่นี่ด้วย มีเศียรศิลปะอุปติสกุลช่างสารนาถ อายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-12

พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร

เป็นประติมากรรมสำริดศิลปศรีวิชัยที่สวยงามที่สุดองค์หนึ่งในประเทศไทย มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 13-14 ขนาดสูง 70 เซนติเมตร พบที่บริเวณกำแพงวัดพระบรมธาตุไชยา เป็นรูปเคราพในศาสนาพุทธนิกายมหายาน ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรที่พบในเขตภาคใต้ยังมีอีก ที่รู้จักกันดีอีกองค์หนึ่ง คือ พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรสี่กร พบที่บริเวณเดียวกัน มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 13

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

พระวิษณุ

ในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช พบพระวิษณุศิลาหลายองค์ โดยเฉพาะที่วัดใหม่ชลธาร (วัดร้าง) อยู่ติดกับวัดใหม่ท่าโพธิ์ หมู่ที่ 1 ตำบลตลาด อำเภอไชยา พบประติมากรรมพระวิษณุศิลาสูง 97 เซนติเมตร มีลักษณะพิเศษจากประติมากรรมพระวิษณุอื่น ๆ ตรงที่พระหัตถ์ซ้ายถือคทายื่นออกไปข้างหน้า ปัจจุบันยังแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ไชยา

พระพิฆเนศวร์

ที่วัดแก้วไชยา ได้พบพระพิฆเนศวร์สลักด้วยศิลาทรายแดง ขนาดสูง 43เซนติเมตร เป็นประติมากรรมพระพิฆเนศวร์ชิ้นเดียวที่พบที่สุราษฎร์ธานี มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 15 ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ไชยา

พระพุทธรูปนาคปรก

พบที่วัดเวียง ไชยา เป็นศิลปเขมร อายุราวพุทธศตวรรษที่ 17 สร้างขึ้นตามคติพุทธศาสนา นิกายมหายาน ลักษณะเป็นพระพุทธรูปสำริด ประทับนั่งขัดสมาธิราบบนขนดนาค 3 ชั้น พระหัตถแสดงปางมารวิชัย มีนาค 7 เศียรแผ่พังพานอยู่เหนือพระเศียร ปัจจุบันมีรูปจำลองอยู่ที่พิพิธภัณฑ์แห่งชาติไชยา และที่สวนโมกขพลาราม

พระโพธิสัตว์ปัทมปาณี

เป็นประติมากรรมศิลปไชยา อิทธิพลจาม สูง 100 เซนติเมตร อายุต้นพุทธศตวรรษที่ 15 มีลักษณะพระหัตถขวาแสดงปางประทานพร พระหัตถซ้ายถือดอกบัว มีหนัง - กวางห่มพระอังสาซ้าย หนังเสือพันรอบพระโสณี ปัจจุบันเก็บอยู่ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

แหลมโพธิ์

แหลมโพธิ์ อยู่ที่ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา เป็นโบราณสถานที่กำลังเป็นที่สนใจกันในเวลานี้ เพราะได้มีการขุดค้นพบเครื่องถ้วยชาม และเงินเหรียญของจีน - สมัยราชวงศ์ถัง ซึ่งอยู่ในยุคเดียวกับศรีวิชัยช่วงต้น มีบ่อน้ำโบราณ 17 บ่อ นักโบราณคดีเชื่อว่าที่นี่เป็นแหล่งค้าทางเรือมาแต่โบราณ น่าจะเป็นเมืองท่าของศรีวิชัย และเป็นที่แวะพักเติมน้ำมันของเรือสินค้าในสมัยศรีวิชัย

หาดทรายรี

หาดทรายรี อยู่ที่ตำบลหาดทรายรี อำเภอเมืองชุมพร เป็นสถานที่ศักดิ์ - สิทธิ์และเป็นสถานพักผ่อนตากอากาศชายทะเล ณ ที่นี้มีพระตำหนักของพลเรือเอกกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ มีรูปปั้นของพระองค์ท่านประดิษฐานอยู่ด้วย เป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ที่แสดงอภินิหารให้ปรากฏแก่ประชาชนหลายครั้ง ซึ่งเป็นที่เคารพบูชาของประชาชนโดยทั่วไป

ถ้ำพระ

ถ้ำพระอยู่ที่ตำบลเขาชุนกระทิง อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ที่ภูเขานี้มีถ้ำหลายถ้ำ เช่น ถ้ำแก้ว ถ้ำกลอง ถ้ำพระ ที่เพิงผาใกล้ถ้ำพระ มีภาพเขียนสีของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ ปรากฏอยู่เป็นเส้นลายเรขาคณิต เขียนด้วยสีแดงเป็นภาพเขียนสีของมนุษย์โบราณแห่งหนึ่งในจำนวนไม่กี่แห่งที่พบในประเทศไทย

ถ้ำสิงขร

ถ้ำสิงขรอยู่ที่วัดถ้ำสิงขร หมู่ที่ 3 ตำบลถ้ำสิงขร อำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัด-สุราษฎร์ธานี ณ ที่นี้นักโบราณคดีได้พบพระวิษณุศิลา ปัจจุบันได้ย้ายไปเก็บรักษาไว้ที่พิพิธ - ภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช แต่ประชาชนในแถบนั้นก็ยังคงจัดพิธีกรรมในสถานที่ -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประดิษฐานเทวรูปนั้นอยู่จนถึงทุกวันนี้ บริเวณหน้าถ้ำมีคลองใหลผ่านเรียกว่าคลองนารายณ์ สถานที่นี้จึงเป็นศาสนสถานในศาสนาพราหมณ์มาก่อนแน่นอน

ถ้ำหินเตียบ

ถ้ำหินเตียบ อยู่ที่ตำบลวัง อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปัจจุบันเป็นที่ตั้งวัดถ้ำหินเตียบ ถ้ำนี้มีชื่อมาแต่โบราณ ปรากฏชื่อที่อยู่ในจารึกวัดสมุหนิมิต ตำบลพุมเรียง บริเวณใกล้เคียงถ้ำมีซากอุโบสถ มีกระเบื้องดินเผาสมัยอยุธยา มีซากเจดีย์และเคยพบพระพุทธรูปสำริดในบริเวณนี้

ถ้ำคูหา

ถ้ำนี้อยู่ที่วัดคูหา ตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ ในถ้ำมีพระพุทธรูปศิลาทรายจำนวนมาก ฝีมือช่างพื้นเมืองสมัยอยุธยา ที่เพดานถ้ำมีภาพปูนปั้นผสมดินสมัยทราวดี ปั้นเป็นพระพุทธรูปจำนวนหลายองค์ ติดไว้กับเพดานถ้ำ ถ้ำแห่งนี้เป็นที่ประกอบศาสนกิจกันเป็นประจำทุกปี

ถ้ำเขาเงิน

อยู่ที่ตำบลท่ามะพลา อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ในถ้ำมีพระพุทธรูปและพระพุทธบาทจำลอง เป็นที่นับถือของประชาชนในท้องถิ่นเป็นอันมาก

ถ้ำตลอก

เป็นถ้ำที่ยาวมาก อยู่ในภูเขาที่วัดโคกหม้อ ในเขตอำเภอทุ่งสง จังหวัดนคร - ศรีธรรมราช ในถ้ำมีพระไสยาสน์ และพระพุทธรูปปางต่าง ๆ จำนวนมาก พระพุทธไสยาสน์-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สร้างเมื่อ พ.ศ. 2431

<u>น้ำพุร้อนโบราณ</u>

อยู่ที่เขาน้ำร้อน ตำบลเสม็ด อำเภอไชยา สุราษฎร์ธานี บนเขามีเจดีย์อายุถึงศรีวิชัย มีเทวรูปศิลา มีเศษอิฐ เชื่อกันว่าบ่อน้ำร้อนแห่งนี้คงเป็นที่อาบน้ำของพวกอินเดียในเมืองศรีวิชัยมาก่อน เพราะถือกันว่าน้ำร้อนที่ผุดมานี้เป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

หัตถกรรมพื้นบ้าน

หัตถกรรมพื้นบ้านเป็นงานที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ที่รู้จักกันแพร่หลายในบทนี้เป็นการแสดงผลการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยมีขอบเขตครอบคลุมถึงงานหัตถกรรมที่เป็นมรดกมาตั้งแต่อดีต และสืบเนื่องใช้ประโยชน์มาจนถึงปัจจุบัน

ข้อมูลที่นำมาเสนอได้เลือกเฟ้นเอามาเพียงเฉพาะส่วนที่เห็นว่าสำคัญ และเป็นที่รู้จักกันดีของคนในท้องถิ่น ข้อมูลบางส่วนที่ไม่ปรากฏในบทนี้ อาจปรากฏในภาคผนวก ช. ซึ่งเป็นตารางสรุปไว้อีกส่วนหนึ่ง

การสานหมุกยาด้วยใบลำเจียก

การสานหมุกยาด้วยใบลำเจียกใบปาหนันนี้ เป็นงานอดิเรกที่แต่เดิมทำอยู่ทั่วไปตามหมู่บ้านที่หาใบลำเจียกได้ง่าย โดยเฉพาะชาวบ้านที่อาศัยอยู่ตามริมแม่น้ำลำคลองและชายทะเล เพราะลำเจียกชอบขึ้นอยู่ตามบริเวณแม่น้ำลำคลอง และริมทะเลโดยทั่วไป

ชาวพื้นเมืองรู้จักสานหมุกยาด้วยใบลำเจียกมานานนับเป็นเวลาร้อยๆปี โดยฝึกหัดสืบต่อกันมาหลายชั่วคน แต่เดิมทำขึ้นเพื่อใช้ในครอบครัว โดยเฉพาะผู้ที่สูบยาใบจากหรือกินหมากจะใช้หมุกยาที่ทำจากใบลำเจียกเก็บยาฉุน และใบจากพกติดตัวไว้สูบ

ลำเจียกหรือปาหนันเป็นไม้จำพวกเตย ใบยาวเป็นรูปหอก มีรากอากาศตามโคนมาก ดอกโต มีใบอ่อนขาว ๆ หุ้มอยู่ มีกลิ่นหอมมาก รากลำเจียกมีสรรพคุณทางยาใช้แก้โรคหลายชนิด

การสานหมุกยา ขั้นแรกชาวบ้านจะไปตัดใบลำเจียกสด ๆ มาผ่าเอาหนาม - กลางใบออกแล้วนำไปลนไฟ หรือตากแดดใบเป็นมัน จากนั้นถึงเอาหนามที่อยู่ริมใบทั้งสองข้างออก แล้วกรีดใบลำเจียกเป็นเส้นเท่า ๆ กันตามความต้องการของผู้สาน มัดใบลำเจียกที่กรีดแล้วนำทำเป็นกำ ๆ แช่น้ำสะอาดไว้ประมาณ 2 วัน จึงนำไปตากแดดให้น้ำแห้ง หลัง -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

จากนั้นนำใบลำเจียกไปรีดหรือชูดให้เส้นเรียบ แล้วจึงนำไปสวนหมุกยา หรือสิ่งที่ต้องการต่อไป

ใบลำเจียกนอกจากจะใช้สานหมุกยาแล้ว ยังใช้สานกระสอบเล็ก ๆและเสื่อได้อีกด้วย

การสานหมุกยาด้วยใบลำเจียกในปัจจุบันหาดูได้ยากขึ้น เพราะหาลำเจียกมาใช้ทำได้ยากประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งเป็นงานที่ประณีตละเอียดลออ จึงหาผู้หมั่นฝึกหัดได้ยาก นอกจากนี้ความจำเป็นในการใช้หมุกยาก็น้อยลงชาวบ้านหันไปนิยมของใช้อื่น ๆ แทน เพราะสะดวกกว่า ในปัจจุบันการสานหมุกยาด้วยใบลำเจียกยังมีทำกันอยู่บ้างที่อำเภอเกาะสมุย

<u>เครื่องหวาย</u>

เครื่องหวาย เป็นงานหัตถกรรมที่ทำกันโดยทั่วไปในจังหวัดภาคใต้แต่ส่วนใหญ่ชาวบ้านทำกันเป็นงานอดิเรก หรือทำขึ้นใช้ตามความจำเป็นภายในบ้านไม่ได้ทำกันจริงจังเป็นล่ำเป็นสัน ที่ทำกันอย่างเป็นล่ำเป็นสันจริง ๆ มักจะทำกันที่เรือนจำของจังหวัดต่าง ๆ โดยให้นักโทษเป็นผู้ฝึกหัดทำ

การใช้หวายทำเป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ คงมีมานาน จุดประสงค์เดิมของการทำเพื่อสนองความต้องการในการใช้ภายในบ้าน จึงระบุไม่ได้แน่ชัดว่ากระทำกันมาตั้งแต่เมื่อใด และถ่ายทอดกันมาอย่างไร แต่เมื่อความต้องการของตลาดมีมากขึ้น เครื่องหวายก็เปลี่ยนจากการทำเพื่อสนองความต้องการในวงแคบ กลายเป็นวงกว้างขึ้น และมีการประดิษฐ์รูปแบบต่าง ๆ ของเครื่องหวายเพื่อการใช้สอยมากขึ้น

หัตถกรรมเครื่องหวายใช้หวายเป็นส่วนประกอบสำคัญในการประดิษฐ์ ผู้ทำจะต้องรู้จักเลือกใช้หวาย เพราะหวายมีหลายชนิด และมีหลายขนาด เช่น เล็ก ใหญ่ อีกทั้งเปราะ เหนียว แตกต่างกัน การเลือกหวายมาทำเหมาะกับเครื่องใช้ที่จะทำจึงมีความจำเป็นและนอกจากนี้ผู้ทำจะต้องมีความประณีต ความชำนาญอย่างมากอีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัตถกรรมเครื่องหวายที่ขึ้นหน้าขึ้นตาของภาคใต้มีหลายอย่าง เช่น กระเป๋าถือผู้หญิง ชั้นวางของ กระเป๋าใส่เสื้อผ้า ชุดรับแขก กรอบรูป เก้าอี้นอน กรงนก ตะกร้าฯลฯ

ในปัจจุบันความต้องการเครื่องหวายมีมากขึ้น ทำให้รูปแบบสิ่งของเครื่องใช้ทำจากหวายมีมากขึ้น แต่อุปสรรคสำคัญของการทำเครื่องหวายก็คือ หาหวายมาใช้ยากขึ้นทุกที และที่น่าเสียดายก็คือเครื่องหวายบางชนิดมีส่วนประกอบของเชือกปลาสติคเข้ามาปน

แม้จะมีการทำเครื่องหวายกันโดยทั่วไป แต่เครื่องหวายที่มีชื่อเสียงและเป็นที่นิยมกันอย่างกว้างขวาง มักเป็นเครื่องหวายจากเรือนจำต่าง ๆ เครื่องหวายจากเรือนจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช เป็นเครื่องหวายที่ได้รับการยกย่องมากกว่าบรรดาเครื่องหวายจากหลาย ๆ แหล่ง

<u>หางอวน</u>

หางอวน คือยอดลานที่นำมาทอให้เป็นแผ่น แล้วทำเป็นถุงรูปสามเหลี่ยมยาว นำไปต่อไว้กับปลายของอวน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการลากถุงเคยทำกะปิ แต่ปัจจุบันนอกจากใช้เป็นประโยชน์ดังกล่าวแล้ว ยังนำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องใช้สอยอย่างอื่นได้อีกด้วย

หางอวนเป็นที่นิยมทอกันมากบริเวณหมู่บ้านริมฝั่งทะเลทั่วแหลมมลายู การทอหางอวนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ก็คงรับแบบอย่างมาจากชาวมลายูนั่นเอง เพราะผู้ทอหางอวนส่วนใหญ่ในเมืองนครศรีธรรมราชล้วนแต่เป็นชาวไทยอิสลามทั้งสิ้น

การทอหางอวนขั้นแรกต้องนำยอดลานมาฉีกเป็นใบ ริดเอาก้านลานออกแช่น้ำไว้ 1 คืน และนำขึ้นมาขูดผิวที่ใบออก ต่อจากนั้นนำยอดลานมาสางออกเป็นเส้นเล็ก ๆ แช่น้ำไว้อีก 2 วัน 2 คืน แล้วนำมาตากแดดให้แห้ง ห้ามปล่อยให้ยอดลานถูกฝนเด็ดขาด -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

เพราะจะขึ้นราดำ ต่อจากนั้นนำไปปั่นให้เป็นเส้นยาวคล้ายด้าย และนำไปเข้าเครื่องทอ ซึ่งทอแบบเดียวกันกับทอผ้า แต่มีขนาดเล็กกว่า ขนาดของผืนที่ทอกว้างประมาณ 1 ศอก - ความยาวไม่จำกัด เมื่อได้ความยาวตามที่ต้องการก็จะม้วนเก็บเป็นม้วน ๆ ถ้าหากต้องการหางอวนให้มีสีสันแปลกตา ก็ย้อมสีเส้นใยยอดลานก่อนที่จะทอ

ผลิตภัณฑ์ที่นำจากหางอวนมีหลายชนิด เช่น กระเป๋าถือแบบต่าง ๆ ของสตรี หมวก ที่รองจาน ที่ใส่จดหมาย ฯลฯ

ในปัจจุบันมีผู้ทอหางอวนกันมากขึ้น การใช้หางอวนเพื่อการลากกุ้งมีน้อยลง เพราะการนำหางอวนมาประดิษฐ์เป็นของใช้ หรือส่งขายเมื่อทอเสร็จแล้วได้ราคาดีกว่ามาก

การทอหางอวนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีทำกันอย่างเป็นล่ำเป็นสันที่บ้าน - หน้าพัฒ อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผ้ายกนคร

ฝีมือการทอผ้ายกของชาวเมืองนครศรีธรรมราชมีชื่อเสียงมาก จนมีคำกล่าวติดปากกันว่าถ้าจะซื้อหาผ้าดี ๆ ควรซื้อหา "ผ้ายกนคร" สิ่งยืนยันคำกล่าวนี้คือในหนังสือ - วรรณคดีไทยเรื่องขุนช้างขุนแผน และในเพลงกล่อมเด็กได้กล่าวยกย่องผ้ายกเมืองนครไว้อย่างชัดแจ้ง

มีหลักฐานชัดเจนว่า ชาวเมืองนครศรีธรรมราชได้แบบอย่างการทอผ้ายกมาจากของแขกเมืองไทรบุรี กล่าวคือในปี พ.ศ. 2354 เมืองไทรบุรีกบฏ เจ้าพระยา - นคร (น้อย) เจ้าเมืองในสมัยนั้นได้ยกกองทัพไปปราบ ชากลับได้กวาดต้อนครอบครัวเชลยเข้ามายังเมืองนครศรีธรรมราชเป็นจำนวนมาก ทำให้ได้ช่างมาไว้หลายพวก สำหรับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ช่างทอผ้ายกให้ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณตำบลม่วงสองต้น พวกแขกที่เป็นช่างทอผ้านี้เอง ที่ได้มาเป็นครูสอนให้ชาวเมืองนครศรีธรรมราชทอผ้ายกเป็น

เครื่องมือทอผ้ายกรุ่นแต่ก่อนคือเครื่องทอหูก หรือ "เก" ชาวบ้านซึ่งมีอาชีพทอผ้ามักสร้างเกประจำไว้ตามใต้ถุนบ้านแทบทั้งสิ้น ถ้าเคลื่อนที่ได้เรียก "เถยก" ถ้าเคลื่อนย้ายไม่ได้เรียกว่า "เกฝัง"

ชนิดของลายผ้าที่ทอสืบต่อกันมาตั้งแต่โบราณมีอยู่หลายชนิด ที่รู้จักกันดี คือ - ผ้าราชวัตร ผ้าตาสมุก หรือผ้าเก้าตี ผ้าชายธงหรือผ้าตา ผ้าหางกระรอก ผ้าพื้น ผ้าเก็บดอก ผ้าม่วง ผ้ายกดอก เช่น ผ้าลายดอกพิกุล ลายก้านแย่งลายดอกมะลิร่วง ลายดอกพิกุลแก้วาลฯ

ในปัจจุบันการทอผ้ายกนครมีเหลืออยู่น้อยมาก ทั้งนี้เพราะขาดการบำรุงส่งเสริมอย่างจริงจังขาดการปรับปรุงให้ทันสมัย ประกอบกับทุนรอนมีน้อยและราคาผ้าที่ผลิตแพง ตลาดจำหน่ายจึงแคบลง ยิ่งกว่านั้นเด็กรุ่นใหม่ก็ไม่สนใจเพราะมีงานอย่างอื่นเพิ่มขึ้นมากมาย ผ้ายกเมืองนครจึงฟื้นตัวขึ้นอย่างเก่าได้ยาก

แหล่งทอผ้ายกนครแต่เดิมซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีคือ บ้านนาสาร บ้านม่วงขาว บ้านม่วงสองต้น และในนครศรีธรรมราช

<u>เครื่องถมนคร</u>

เครื่องถมนคร เป็นหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงของชาวนครศรีธรรมราช รู้จักกันแพร่หลายมาแต่โบราณ จัดเป็นประณีตหัตถกรรมชั้นสูงที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านเมือง เป็นที่นิยมในหมู่ผู้ใช้และเป็นหัตถกรรมที่ทำรายได้ให้แก่จังหวัดปีละไม่น้อย

เชื่อกันว่าชาวนครศรีธรรมราชได้รับถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการทำเครื่องถมมาจากช่างชาวโปรตุเกส ซึ่งเข้ามาตั้งหลักแหล่งค้าขายในเมืองนครศรีธรรมราช ตั้งแต่ครั้ง -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพราะต้องการให้เพียงพอกับความต้องการของตลาด ทำให้ขาดคุณค่าทางศิลปะและคุณภาพไปอย่างน่าเสียดาย

แหล่งผลิตเครื่องถมนครที่สำคัญ ที่อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

<u>กระบอกขนมจีน</u>

กระบอกขนมจีน เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการผลิตเส้นขนมจีน เป็นงานฝีมืออย่างหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช แต่เป็นเครื่องใช้ที่ใช้กันทั่วไปในจังหวัด - ภาคใต้

เชื่อกันว่าการทำกระบอกขนมจีนของชาวเมืองนครศรีธรรมราชได้แบบอย่างมาจากชาวเมืองไทรบุรี ซึ่งถูกกวาดต้อนมายังเมืองนครศรีธรรมราช คราวที่เจ้าพระยานคร (น้อย) ยกทัพไปปราบได้เมืองไทรบุรี เมื่อปี พ.ศ.2354

การหล่อกระบอกขนมจีนมีความยุ่งยากซับซ้อนไม่น้อย เริ่มด้วยผู้ทำต้องปั้นหุ่นหุ่นที่ทำขึ้นต้องเผาไฟให้สุกเสียก่อน แล้วจึงเททองเหลืองไปในหุ่น เมื่อปล่อยให้เย็นจนได้ที่แล้วทุบดินหุ่นออก ก็จะได้กระบอกขนมจีนตามต้องการ หลังจากนั้นนำกระบอกโลหะไปตกแต่งผิวด้วยตะไบจนเรียบร้อยสวยงาม

กระบอกขนมจีนที่ผลิตขึ้นใช้ส่วนใหญ่มี 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก

การทำกระบอกขนมจีนยังคงกระทำกันอยู่อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เพราะยังมีผู้ซื้อไปใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่เดิมผู้ประกอบอาชีพนี้คือชาวไทยอิสลามเท่านั้น แต่ในปัจจุบันมีคนไทยแท้ ๆ ได้ดำเนินกิจการอยู่บ้าง

แหล่งที่ทำกระบอกขนมจีนของจังหวัดนครศรีธรรมราชคือ บริเวณหลังวัดพระ-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

มหาชาติในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ผู้ประกอบอาชีพนี้เป็นชาวไทยอิสลาม

เครื่องใช้ย่านลิเพา

เครื่องใช้ย่านลิเพา เป็นงานหัตถกรรมของชาวภาคใต้ที่มีชื่อเสียงมานาน ผู้เฒ่าผู้แก่ไม่น้อยที่ยังมีเครื่องใช้ซึ่งทำจากย่านลิเพารุ่นเก่าอยู่ เครื่องใช้เหล่านั้นส่วนใหญ่เป็นของใช้ในชีวิตประจำวันของชาวบ้านได้แก่ เชี่ยนหมาก กระเชอ กล่องยาเส้น ปั้นชา ฯลฯ

เครื่องใช้ย่านลิเพาเริ่มทำกันที่ใด เมื่อไร ไม่มีใครทราบแน่ชัด แต่คาดว่าคงทำกันมาเป็นเวลานานแล้ว ทั้งนี้เพราะว่ามีเครื่องใช้ย่านลิเพาเก่า ๆ ซึ่งมีผู้เก็บสะสมไว้หลายชิ้น แต่ละชิ้นประมาณอายุได้เกินกว่า 120 ปีก็มี

เครื่องใช้ย่านลิเพาทำจากย่านลิเพาซึ่งเป็นพืชชนิดหนึ่ง มีลักษณะเป็นเถา - ลำต้นเหนียว ย่านลิเพามี 2 ชนิด คือ ย่านลิเพาใหญ่ และย่านลิเพาเล็ก ย่านลิเพาที่นำมาใช้คือ ย่านลิเพาใหญ่ ส่วนที่นำมาใช้คือเปลือกของย่านลิเพา

การสานเครื่องใช้ด้วยย่านลิเพาก่อนสานต้องนำไปชุบน้ำให้เปียก เครื่องใช้ที่จะสานต้องใช้หวาย หรือริ้งโรทำเป็นเส้นตั้งโครงภายในเสียก่อน ต่อจากนั้นถึงลงมือสาน ผู้สานจะต้องทำงานด้วยความระมัดระวัง ละเอียดลออ ประณีต จึงต้องอาศัยเวลานานพอสมควรในการสานเครื่องใช้แต่ละชิ้น สิ่งที่น่าทึ่งก็คือสานสามารถประดิษฐ์ลายต่างๆได้สวยงาม

เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่สานจากย่านลิเพามีหลายอย่าง เช่น กระเป๋า พาน หมวก เชี่ยนหมาก กุบหมาก กำไล หีบบุหรี่ กระเชอ ขัน กล่องยาฉุน ฯลฯ

เครื่องใช้ย่านลิเพาในปัจจุบันมีรูปแบบที่ต่างออกไปจากเดิมมาก ทั้งนี้เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป มีมือการทำขาดความประณีตกว่าวัสดุที่ใช้ก็เปลี่ยนไป แม้จะเป็นที่นิยมกันมากขึ้น แต่ก็อาจจะทำลายผลงานให้ด้อยค่าลงได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัตถกรรมเครื่องใช้ย่านลิเพามีทำกันในหลายจังหวัดในภาคใต้ แต่ที่ทำกันมากที่สุดคือ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

<u>การแกะรูปหนังตะลุง</u>

การแกะรูปหนังตะลุงเป็นงานหัตถกรรมอย่างหนึ่งที่แต่เดิมกระทำขึ้นเพื่อตอบสนองการแสดงหนังตะลุงโดยเฉพาะเท่านั้น แต่ต่อมางานหัตถกรรมชนิดนี้ได้กลายเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมอย่างสูงชนิดหนึ่งทำรายได้ให้ผู้ประกอบอาชีพนี้ปีละหมื่นบาท

การแกะรูปหนังตะลุงเป็นกิจกรรมที่ควบคู่อยู่กับการแสดงหนังตะลุง มีขึ้นเมื่อใด ใครเป็นต้นคิด รับแบบอย่างมาจากที่ใด และเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการแสดงหนังตะลุงหรือไม่มีบันทึกไว้ชัด

รูปหนังตะลุงเป็นรูปขนาดเล็ก ใช้มือถือหรือให้ยกแขนยกขาขยับอวัยวะบางส่วนได้ตามบทพากย์ การแกะรูปหนังตะลุงต้องอาศัยประสบการณ์ ความชำนาญมีความละเอียดลออประณีต สุขุมรอบคอบ และเข้าใจถึงบุคลิกของตัวหนังเป็นอย่างดี จึงจะได้รูปหนังที่สมบูรณ์และมีคุณค่า

วิธีแกะใช้เครื่องมือคือ สิ่ว ตุ๊ดตู่ขนาดต่าง ๆ กัน มีดแกะ เขียงสำหรับรองพื้นในการแกะ หรือเครื่องมืออื่น ๆ ตามความถนัดของแต่ละคน ผู้แกะจะต้องร่างภาพหนังตะลุงที่ต้องการด้วยดินสอลงบนผืนหนังเสียก่อน จึงจะลงมือแกะเมื่อแกะเสร็จแล้วก็ตัดโครงร่างภายนอกออกมาเป็นตัวหนัง นำไประบายสีตามลักษณะของตัวละครลายเรื่อง เช่น ถ้าเป็นพระรามก็ทาสีเขียว เป็นต้น ต่อจากนั้นนำไปทาน้ำมัน เช่น แลคเกอร์ เพื่อป้องกันความชื้น เมื่อเสร็จแล้วนำไปประกอบกับส่วนอื่น ๆ เช่น มือ และต้องเข้าดับให้รูปหนังโดยใช้ไม้ไผ่ผ่าซีกเหลาให้บาง และมือของตัวหนังที่ต้องการให้เคลื่อนไหวก็ใช้ไม้ไผ่เล็กๆขนาดก้านมะพร้าวยาวประมาณ 5 นิ้ว ผูกติดไว้เพื่อจับเชิด ก็จะได้ตัวหนังที่สมบูรณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในปัจจุบันเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป งานแกะสลักหนังตะลุงได้เปลี่ยนจากเดิมที่ใช้แกะไว้เพื่อการแสดง ก็มีการแกะเพื่อประโยชน์อย่างอื่น เช่น เป็นภาพประดับฝาผนัง เป็นต้น นอกจากนี้ลักษณะการแกะในปัจจุบันก็เปลี่ยนแปลงไปคือ ผู้แกะจะมีแม่แบบของตัวหนังทุกแบบ เมื่อต้องการใช้สีพ่นลงบนแม่แบบซึ่งมีผืนหนังรองอยู่ ก็จะได้เค้าโครงรูปหนังซึ่งรวดเร็วกว่าการวาดมาก และเมื่อแกะก็ใช้ผืนหนังวางซ้อน ๆ กันหลายๆผืน ทำให้แกะรูปหนังได้คราวละหลาย ๆ รูปความเปลี่ยนแปลงที่กล่าวนี้แม้จะสนองความต้องการกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันได้ แต่ก็อาจทำลายผลงานให้ด้อยค่าลงได้

การแกะรูปหนังตะลุงมีทำกันโดยทั่วไปในจังหวัดภาคใต้ แต่จังหวัดที่มีการแกะกันอย่างเป็นล่ำเป็นสันคือ นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และชุมพร

ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว

ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว คืองานหัตถกรรมที่นำวัสดุจากมะพร้าวมาใช้ทำ มีทำกันมากที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี อันเป็นแหล่งผลิตมะพร้าวที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย

ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว เป็นงานที่ชาวบ้านอำเภอเกาะสมุยกระทำกันมานาน แต่เป็นการทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการในครอบครัวเท่านั้น เพิ่งจะมีการทำกันอย่างจริงจัง เมื่อไม่นานมานี้เอง

วัสดุจากมะพร้าวซึ่งนำมาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มีหลายอย่าง เช่น ก้านใบ กะลา ไก ลำต้น ผล และกาบมะพร้าวเป็นต้น วัสดุดังกล่าวนี้นำมาผลิตงานหัตถกรรมได้หลายอย่าง เช่น ก้านมะพร้าวใช้สานกระเป๋าหิ้ว ทำม่าน มู่ลี่ กรอบรูปภาพ เสวียน และไม้กวาด ใบมะพร้าวใช้ทำเป็น กระเป๋า พัด กล่องใส่ของที่รองของ ไกมะพร้าว ทำเป็นดอกไม้ - หมวก กระเป๋า กะลาทำเป็นที่เขี่ยบุหรี่ตะแกรงลอดช่อง ผลมะพร้าวทำเป็นนวมกาน้ำชา

กระถางกล้วยไม้ กาบมะพร้าว ทำเป็นพรมเช็ดรองเท้า และลำต้นทำเป็นม้านั่ง ไม้แขวนเสื้อ ฯลฯ

ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวยังเป็นงานที่เริ่มต้นอย่างจริงจัง เมื่อไม่กี่ปีมานี้เอง ปัจจุบันยังไม่เป็นที่แพร่หลายเท่าที่ควร งานส่วนใหญ่ยังขาดเอกลักษณ์ของตัวเอง ลักษณะแบบต่าง ๆ ที่นำมาประดิษฐ์ ยังลอกเลียนมาจากที่อื่น คาดว่าในอนาคตอันใกล้ความสนใจการผลิตของชาวเกาะสมุยเกี่ยวกับเรื่องนี้คงจะกว้างขวางยิ่งขึ้น

ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวมีทำทั่วไปในจังหวัดภาคใต้ แต่ที่ทำกันมากคืออำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

<u>การแทงหยวก</u>

การแทงหยวก หรือที่ในบางท้องถิ่นเรียกว่า "ตอกหยวก" เป็นงานศิลปหัตถกรรมอย่างหนึ่งซึ่งแสดงถึงความประณีต ความรักสวยรักงามของผู้สร้าง การแทงหยวกก็คือการฉลุต้นกล้วยให้เป็นลวดลายต่าง ๆ เพื่อใช้ประกอบเมรุ บุษบก หรือเบญจา

งานศิลปะนี้ทำกันมาตั้งแต่เมื่อไรไม่มีใครทราบ แต่ในท้องถิ่นภาคใต้ยังคงรับช่วงทำสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน งานแทงหยวกมักเป็นงานที่สืบเชื้อสายกระทำสืบต่อกันมาเป็นตระกูล การที่จะมีใครคนหนึ่งคนใดสนใจมาฝึกหัดทำเองในตอนหลังไม่ใช่เป็นเรื่องง่ายนัก

เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบงานศิลปะชนิดนี้มีหลายอย่าง เช่น เลื่อย มีดเหลา ไม้กลัด และมีดแทงหยวก ส่วนหยวกกล้วยที่ใช้คือ หยวกกล้วยพองลา(กล้วยตานี) เพราะไม่เปราะไม่หักง่าย

การแทงหยวก หรือฉลุหยวกเป็นงานที่อาศัยความชำนาญอย่างมาก เพราะผู้ลงมือทำในทันที สำหรับลายที่นิยมแทงกันทั่วๆไป คือ ลายพันปลาฉลาม ลายน่องสิงห์ ลายนกเปล้า ลายพันสาม และลายพันห้า เป็นต้น

เอกสารนี้เผยแพร่เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผ้าพุมเรียงมีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง ลายไม่ซ้ำแบบใคร ลายดั้งเดิม คือ "ลายยกเบ็ด" ส่วนลวดลายอื่น ๆ ที่เป็นของพุมเรียงโดยเฉพาะในปัจจุบันคือลายราชวัตร ลายดอกพิกุล ลายนพเก้า ลายก้านต่อดอก และลายผ้ายกเชิงครุฑ

การทอผ้าไหมพุมเรียงในปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปมาก เพราะส่วนใหญ่จะทอเลียนแบบผ้าจากภาคเหนือ หรือตามสมัยนิยม ลายดั้งเดิมคือ "ลายยกเบ็ด" ซึ่งเป็นฝีมือดั้งเดิมหาดูได้ยาก จะมีหลงเหลืออยู่บ้างที่เป็นของเก่าแล้วทั้งสิ้น

แหล่งผลิตผ้าไหมพุมเรียง คือ ที่หมู่บ้านชาวไทยมุสลิม ตำบลพุมเรียง อยู่ห่างจากตัวอำเภอไชยา 6 กิโลเมตร

หมวกพุมเรียง

หมวกพุมเรียง เป็นงานหัตถกรรมประเภทถักทอที่มีชื่อเสียงอีกอย่างหนึ่งทำกันมากในหมู่บ้านของชาวไทยพุทธที่ ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา

ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าชาวพุมเรียงเริ่มทำกันมาแต่สมัยใด และรับแบบอย่างมาจากที่ไหน รู้แต่เพียงว่าเป็นงานหัตถกรรมที่ทำสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน

หมวกพุมเรียงทำจากวัสดุหลายชนิด คือ ใบตาล ใบลาน ปอแก้ว และริบบิ้น แหล่งผลิตหมวกส่วนใหญ่รับซื้อเส้นใบตาล ใบลาน หรือปอแก้วที่สานเป็นเส้นลายชักมาแล้วนำมาเย็บเป็นรูปทรงหมวกต่าง ๆ ตามที่ต้องการ การสานหมวกพุมเรียงจึงมีที่แปลกไปจากหมวกสานของที่อื่น คือ ต้องสานเป็นลักษณะเส้นยาวก่อนแล้วค่อยนำมาเย็บเป็นรูปทรงหมวกภายหลัง รูปทรงหมวกที่ผลิตมีทั้งหมวกปีกกว้าง หมวกทรงสูงแบบผู้ชาย ขอบหมวกจะเดินขอบด้วยผ้าสี สำหรับหมวกผู้หญิงที่ทำด้วยใบลานจะประดับหมวกด้วยรูปดอกไม้ตรงด้านหน้าของหมวก หมวกชนิดนี้ชาวบ้านเรียกว่า "หมวกรานี"

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

การแทงหยวกเพื่อประกอบเมรุ บุษบก หรือเบญจา ครั้งหนึ่งต้องใช้เวลายาวนานพอสมควร อย่างน้อยที่สุดประมาณ 6-8 ชั่วโมง หยวกที่ใช้ถ้าไม่ต่ำกว่า 8-10 ต้นงานแทงหยวกจึงเป็นงานหนัก ผู้ทำต้องใช้ความประณีต ความอุตสาหะจริงๆจึงจะทำได้สำเร็จ

ผู้มีความสามารถในการแทงหยวก แต่เดิมมักจะเป็นพระภิกษุ แต่ในปัจจุบันมีอยู่น้อยเต็มที สำหรับชาวบ้านโดยทั่วไปถ้าไม่ค่อยสนใจงานนี้เนื่องจากเป็นงานที่ต้องอาศัยความละเอียดลออ ความประณีต และความอุตสาหะวิริยะค่อนข้างสูง จึงเป็นที่คาดได้ว่างานศิลปหัตถกรรมชนิดนี้คงจะสูญหายไปในเวลาไม่ช้านี้

ผ้าไหมพุมเรียง

ผ้าไหมพุมเรียง เป็นงานหัตถกรรมประเภทถักทอ ทำกันในหมู่บ้านชาวไทยมุสลิมที่ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยาสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน ปัจจุบันเป็นสินค้าที่เชิดหน้าชูตาทำรายได้ให้แก่หมู่บ้านนี้ไม่น้อย

ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ที่พุมเรียง มีทั้งชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม พวกที่ทอผ้าที่พุมเรียงเป็นชาวไทยมุสลิม เข้าใจว่าแต่เดิมคงจะเป็นพวกแขกที่อพยพหรือถูกกวาดต้อนมาจากไทรบุรี พร้อม ๆ กับช่างทอผ้าที่เมืองนครศรีธรรมราช คนเหล่านี้คงจะรู้จักทอผ้ากันมาก่อนแล้ว เมื่อมาอยู่ที่พุมเรียงก็ทอผ้าขึ้นใช้เอง ตอนหลังเมื่อมีผู้นิยมมากขึ้นก็ได้ทำกันเป็นล่ำเป็นสัน จนกระทั่งปัจจุบันนี้การทอผ้าใช้ในครอบครัวได้วิวัฒนาการมาเป็นการทอผ้าอุตสาหกรรมครอบครัวอย่างเต็มรูป

การผลิตผ้าไหมที่พุมเรียงชาวบ้านไม่ได้เลี้ยงไหมเอง ไหมที่ใช้ทอเป็นไหมทำจากประเทศญี่ปุ่นที่สั่งซื้อมาจากกรุงเทพฯ ชาวบ้านจะนำมากรอเส้นไหมเอง ส่วนการทอนิยมทอด้วยกี่กระตุก ซึ่งทอได้เร็วกว่ากี่โบราณมาก ขั้นตอนในการผลิตจะผลิตด้วยมือเพียงอย่างเดียว ลักษณะของผ้าที่ทอมีความละเอียดสวยงามกว่าผ้าที่ทอด้วยเครื่องจักร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี คือประมาณ พ.ศ. 2061 แต่บางทานกล่าวว่าชาวนครศรี-ธรรมราชน่าจะรับวิธีการทำเครื่องถมมาจากอินเดียก่อนหน้านั้นนั้น แต่ก็ไม่มีหลักฐานยืนยันแน่ชัด

เครื่องถมนครมีชื่อเสียงมาแต่โบราณ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช แห่งกรุง-ศรีอยุธยาได้รับสั่งให้เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชในสมัยนั้น จัดหาช่างถมฝีมือดีเข้าไปทำไม้กางเขนถมเพื่อส่งไปถวายพระสันตปาปา ณ กรุงโรม ประเทศอิตาลี และในจดหมายเหตุ - ฝรั่งเศสก็ได้กล่าวถึงการส่งเครื่องถมไปบรรณาการพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งฝรั่งเศสด้วย

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ได้จัดส่งเครื่องถมเมืองนครร่วมไปกับเครื่องราชบรรณาการไปถวายแด่พระนางเจ้าวิคตอเรียแห่งประเทศ - อังกฤษ นับเป็นเกียรติประวัติอันสูงส่งของช่างถมเมืองนครศรีธรรมราชอีกครั้งหนึ่ง

เครื่องถมที่ทำจากเมืองนครศรีธรรมราชมีลักษณะพิเศษอยู่ 2 ประการคือประการแรกน้ำยาถมดำชนิดดี ประการที่สองเนื้อแผ่นมีมันเป็นเงางามมีลวดลายวิจิตรการทำเครื่องถมนคร ช่างถมต้องใช้ความประณีตบรรจงความละเอียดลออไม่น้อยกว่ากันเลย ขั้นตอนการทำตามลำดับคือ เดาะเงินให้มีลักษณะตามที่ต้องการ เขียนลวดลายสลักลวดลาย ใช้ความร้อนละลายถมลงบนลวดลาย และขัดจนขึ้นเงา ถือเป็นอันเสร็จการทำเครื่องถม

เครื่องถมประดิษฐ์ได้ตั้งแต่ของชิ้นเล็ก ๆ เช่น แหวน ล็อกเก็ต กำไล ไปจนถึงของชิ้นใหญ่ ๆ เช่น ขัน พาน ถาด การประดิษฐ์ทำด้วยมือทั้งสิ้น ผู้เป็นช่างถมจึงต้องมีความชำนาญ ความละเอียดลออและความวิริยะอุตสาหะเป็นอย่างยิ่ง

ในปัจจุบันเครื่องถมนครได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น แต่ฝีมือขาดความประณีต ความละเอียดลออซึ่งเห็นได้จากลวดลายต่าง ๆ ว่าด้อยลงกว่าของสมัยก่อนมาก ทั้งนี้ก็ -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัจจุบันนี้รูปแบบของหมวกพุมเรียงมีแบบที่ต่างออกไปจากเดิมบ้าง วัสดุที่ใช้ก็ไม่ใช้ใบตาล หรือใบลานอย่างเดิม หมวกบางแบบใช้ริบบิ้นมาสานแทน ทำให้หมวกมีสีสันงดงาม แต่ก็ด้อยกว่าหมวกที่ทำจากวัสดุในท้องถิ่น

แหล่งผลิตหมวกพุมเรียง คือ หมู่บ้านชาวไทยพุทธ ซึ่งอยู่คนละฟากถนนกับหมู่บ้านชาวไทยมุสลิมในตำบลพุมเรียง อำเภอไชยานั้นเอง

การปั้นหัวสัตว์

การปั้นหัวสัตว์ เป็นงานศิลปหัตถกรรมที่ต้องอาศัยความชำนาญ ความประณีต ความละเอียดลออออย่างยิ่ง ผู้ที่ประกอบอาชีพในงานนี้ได้ นอกจากจะมีความสามารถในการปั้นแล้ว จะต้องเป็นผู้มีใจคอเยือกเย็น มีความอดทนและอุตสาหวิริยะอีกด้วย

การปั้นหัวสัตว์ เป็นงานที่มีผู้ทำเป็นอาชีพน้อยมาก เนื่องจากมิใช่เป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว วัสดุที่ใช้ทำของผู้ปั้นแต่ละคนอาจจะแตกต่างกันบ้าง เช่นบางคนใช้กระดาษฟาง แป้งมัน และปูนซิเมนต์เป็นส่วนผสม แต่บางคนอาจจะมีปูนซิเมนต์เป็นหลักแล้วผสมด้วยสิ่งอื่น ๆ ส่วนผสมดังกล่าวนี้ช่างปั้นแต่ละคนจะไม่บอกข้อเท็จจริงในเรื่องอัตราส่วนการผสมแก่ผู้ใด

ก่อนจะลงมือปั้นช่างปั้นแม้จะมีความชำนาญเพียงใดจะต้องดูรูปของสัตว์ชนิดนั้นหรือดูตัวจริง ทั้งนี้เพื่อให้ได้สัดส่วนที่สอดคล้องกับเขาสัตว์ที่ได้มา การปั้นหัวสัตว์แต่ละหัวใช้เวลามาน้อยแตกต่างกัน ถ้าหากเป็นสัตว์ใหญ่จะใช้เวลามาก แต่ถ้าเป็นสัตว์เล็กก็ใช้เวลาน้อย ช่างจะปั้นหัวสัตว์ได้ทุกชนิด แต่ที่ปั้นกันอยู่บ่อยๆ ได้แก่ อีเก้ง เลียงผา แพะ - กวาง หมูป่า เสือ ควาย วัว และกะทิง

เนื่องจากงานนี้เป็นงานที่ทำรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการค่อนข้างสูง จึงมีผู้สนใจฝึกหัดกันมาก แต่มีส่วนน้อยเท่านั้นที่ทำงานนี้ถึงขั้นประกอบอาชีพได้ ส่วนใหญ่เมื่อฝึกฝนไปได้สักระยะหนึ่งมักเลิกราไป ช่างปั้นที่มีความชำนาญมาก ๆ ให้ข้อคิดว่าเหตุที่เป็นเช่นนี้ - เพราะส่วนใหญ่ไม่มีใจรักจริง ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ประเพณีและเทศกาล

ชาวภาคใต้มีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับประเพณี ตั้งแต่เกิดจรดตายประเพณีที่ชาวบ้านถือปฏิบัติกันอยู่มี 2 ลักษณะ ลักษณะหนึ่งเป็นประเพณีที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอายุขัยและกิจกรรมของชีวิต อีกลักษณะหนึ่งเป็นประเพณีสังคมที่ผูกพันอยู่กับผู้คนจำนวนมาก-ผูกพันกับศาสนา ผูกพันกับกาลเวลาเป็นต้น ในบทนี้เป็นผลการสำรวจประเพณีในส่วนที่เป็นประเพณีสังคม ลักษณะประเพณีที่เกี่ยวกับชีวิตจะได้เสนอไว้ในบทที่ ซึ่งว่าด้วยวิถีชีวิตและความเป็นอยู่

ประเพณีสงกรานต์

ประเพณีสงกรานต์ถือปฏิบัติกันโดยกว้างขวางในภาคใต้เช่นเดียวกับในส่วนอื่นๆ ของประเทศ และเนื้อหาของประเพณีนี้แตกต่างไปจากที่ปฏิบัติกันอยู่ในถิ่นอื่นบ้าง - ชาวภาคใต้ถือว่าช่วงสงกรานต์คือวันที่ 13-14-15 เมษายน เป็น "วันว่าง" คือวันที่เทวดาไม่อยู่รักษา ใครจะทำงานอาชีพไม่ได้ จะเกิดอุบัติเหตุหรือเป็นไปต่าง ๆ นานา

เช้าวันสงกรานต์ ชาวบ้านจะนำอาหารหวานคาวไปทำบุญที่วัด แล้วบริการรดน้ำแก่ผู้เฒ่าแก่ในหมู่บ้าน แถบนครศรีธรรมราชมีการแห่พระพุทธสิหิงส์ และมีการลอยเคราะห์ด้วยเสร็จพิธีบุญ จะเป็นการเล่นสนุก เช่น ชักกะเย่อ สะบ้า เพลงบอก หนังตะลุง เป็นต้น ในเขตสุราษฎร์ธานี มีการเล่นที่แปลกออกไปคือ ชักไม้แข่ง และชนควายการชักไม้แข่ง คือการไปตัดไม้ในป่า แล้วแข่งกันชักลากมาให้วัดได้ใช้ประโยชน์ การแข่งชัก - ลาก เป็นเกมส์กีฬา มีกติกา มีการตัดสินแพ้ชนะกันด้วย

วันจบปีจบเดือน

วันจบปีจบเดือน คือวันส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ตามคติโบราณ โดยถือเอาวันสิ้นเดือนห้าเริ่มเดือนหก เป็นวันจบปีจบเดือนซึ่งตรงกับวันแรม 14 ค่ำ เดือน 5 นั่น-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

เอง ประเพณีนี้ปฏิบัติกันอยู่แถบพื้นที่สุราษฎร์ธานี กิจกรรมของประเพณีในวันจบปีจบเดือน คือทำบุญตักบาตร อุทิศส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษ มีมโนห์รา หนังควน ชนควาย โดยเฉพาะ - อย่างยิ่งการชนควายในวันนี้ ถือว่าเป็นวันพิเศษใครจะจับควายใครมาชนกันก็ได้ ไม่ถือ - โกรธกัน ปัจจุบันประเพณีนี้ยังถือปฏิบัติกันอย่างแข็งขันที่วัดศรีเวียง (วัดหนองอูม) อำเภอไชยา

ประเพณีสวดมาลัย

การสวดมาลัยทำกันแพร่หลายในหมู่พุทธศาสนิกชน และการสวดมาลัยที่สุ - ราษฎร์ธานี และพื้นที่ใกล้เคียงแปลกกว่าที่อื่น การสวดมาลัยจะกระทำกันในงานศพเดิม ที่นั้นพระเป็นผู้สวดโดยอ่านจากหนังสือพระมาลัยคำสวดซึ่งเป็นสมุดข่อย เนื้อหาของการสวด มุ่งให้ผู้ฟังสะดุ้งกลัวบาป ต่อมาภายหลังการสวดมาลัยได้วิวัฒนาการมาเป็นการสวดเอาสนุก ด้วย เพื่อแก้ความเงียบเหงาในงานศพ แล้วผู้สวดก็เปลี่ยนจากพระมาเป็นชาวบ้าน

คณะผู้สวดมาลัยเรียกว่า "วงมาลัย" วงหนึ่งมี 4 คนสวดกันเป็นคู่ๆ คู่สวดคู่หนึ่ง ๆ เรียกว่า "แม่คู่" หรือ "ต้นเพลง" ถ้ามีเกิน 4 คน ส่วนที่เกินก็เป็น "ลูกคู่" คอยร้องรับ การสวดแม่คู่

ในการสวดยังคงใช้สมุดข่อยพระมาลัยคำสวดเป็นคู่มืออยู่ บทสวดจะเริ่มด้วย "ตั้งนโม" เพื่อสรรเสริญพุทธคุณแล้วต่อด้วยบท "ไหว้คุณ" ซึ่งก็คือไหว้ครูและสิ่งอันเคารพนับถือนั่นเอง ต่อจากนั้นก็เป็นบท "ในกาล" อันเป็นการเข้าเนื้อเรื่องเกี่ยวกับประวัติการ ออกโปรดสัตว์ของพระมาลัย เมื่อจบบทนี้หาเนื้อเรื่องพระมาลัย แล้วก็เป็นบท "ลำนอก" ซึ่งเป็นการนำเรื่องประโลมโลกเบ็ดเตล็ดมาร้องกลอนสดในทำนองเพลงนาหรือทำนองอื่น เพื่อให้สนุก เรื่องที่เอามาร้องในบทลำนอกมี ขุนช้างขุนแผน สังข์ทอง พระอภัยมณี รามเกียรติ์ เป็นต้น บทลำนอกนี้ ชาวบ้านมักเรียกว่า "บทยักมาลัย" คือบทยักย้ายปล่อยลูกเล่นนั่นเอง การสวดมาลัยแพร่หลายมาในไชยา ท่าฉาง ท่าชนะ บุคคลที่ยังมีชื่อเสียงมากคือ นายรบ แก้วสะอาด หมู่ที่ 4 ตำบลเวียง อำเภอไชยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเพณีลากพระ

การลากพระหรือชักพระ เป็นงานบุญที่ทำมาแต่โบราณ ปัจจุบันยังมีแพร่หลายในชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และอีกหลายจังหวัดในภาคใต้ กำหนดกฐินชักพระถือเอาเทศการออกพรรษาคือวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 อันเป็นวันปวารณา

การลากพระมี 2 แบบ คือลากพระกับลากพระบก พระน้ำคือการทำเรือพระเป็นเรือแพสำหรับลากไปในน้ำหรือในทะเล พระบกคือการทำหรือพระสำหรับลากบนบก วัดใดจะลากอย่างไหนก็แล้วแต่ภูมิประเทศ

ก่อนวันลากพระ 10 – 15 วัน จะเป็นการเตรียมสร้างและตกแต่งหรือพระข้างบนทำเป็นบุษบกสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป ในช่วงเวลาก่อนถึงวันชักพระนี้จะมีการ "ครุมโพน" หรือ "ครุมพระ" ซึ่งก็คือการประโคม ฆ้อง กลอง ทะโพน เพื่ออุ่นเครื่องเป็นการซ้อม และเป็นการสร้างบรรยากาศให้คึกคักให้ชาวบ้านได้ เตรียมตัวสำหรับเทศกาลอันสำคัญนี้

ในวันชักพระ เริ่มด้วยชาวบ้านไปทำบุญตักบาตรหน้าเรือพระ พระสงฆ์ฉันแล้วก็เริ่มการชักพระไปสู่ที่ที่กำหนดไว้เป็นที่ชุมชนเรือพระ เมื่อพระสงฆ์ฉันเพลแล้วก็จะมีการ "ชักต้ม" ซึ่งเป็นเกมส์การแข่งขันปากันด้วยต้ม มีกติกามีการตัดสินแพ้ชนะ ต้มที่ใช้ปาทำด้วยข้าวตากผสมทรายห่อด้วยใบตาลหรือใบพ้อ ปกติจะลากเรือพระกลับวัดในตอนเย็น หรือไม่ก็มีการสมโภชน์ 1 คืน รุ่งเช้าลากเรือพระกลับวัด

ประเพณีสวดทุ่ง

เป็นประเพณีเก่าแก่ของท้องถิ่นสุราษฎร์ธานี ปัจจุบันยังถือปฏิบัติกันในท้องที่ ไชยา ท่าฉาง ท่าชนะ คีรีรัฐนิคม และพื้นที่อื่น ๆ จุดมุ่งหมายของการขับไล่สิ่งชั่วร้ายออกจากหมู่บ้าน ขณะนี้ก็เป็นการรวมชาวบ้าน เพื่อทำบุญร่วมกัน

สถานที่สวดทุ่ง เลือกเอาที่โล่งกลางทุ่งนา ที่ชาวบ้านในละแวกนั้นจะเดินทางไปได้โดยสะดวก ถ้าบริเวณหมู่บ้านมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านนับถือ ก็จะตั้งพิธีกันที่บริเวณสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น

การสวดทุ่งจะทำกันในเดือนหก ถ้าไม่ว่างในเดือนนั้นก็เลื่อนไปในเดือนเจ็ดหรือแปด ในวันสวดทุ่ง พิธีจะเริ่มในตอนเย็น โดยนิมนต์พระไปสวดมงคล มีการสมโภชน์ มีมหรสพหนังตะลุง มโนห์รา เพลงบอก กลองยาว เป็นต้น รุ่งเช้าการถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ จากนั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชาวบ้านร่วมรับประทานอาหารกัน เป็นอันเสร็จพิธี

ประเพณีรับส่งตายาย

ประเพณีรับส่งตายาย บางท้องถิ่นเรียกว่า "ชิงเปรต" หรือ "รับส่งเปรต" เป็นส่วนหนึ่งของประเพณีสารทเดือนสิบ จุดมุ่งหมายสำคัญของประเพณีนี้ก็เพื่อทำบุญส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว ประเพณีนี้ทำกันทั่วไปแทบทุกหมู่บ้าน

ในวันรับส่งตายายเชื่อกันว่าเป็นวันที่พยายมปล่อยเปรตขึ้นมาจากนรก กำหนดเอาวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี ในวันนี้ชาวบ้านจะจัดสำรับคาวหวาน ดอกไม้ธูปเทียนไ ว. า ไปกราบพระที่วัด ชาวนครเรียกวันนี้ว่า "วันยกหมรับเล็ก" ส่วนวันส่งตายายคือวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี ถือเป็นวันที่เปรตจะต้องลากลับไปสู่นรกตามเดิ ม จึงต้องเตรียมจัดเครื่องคาวหวานไปทำบุญอีกครั้งหนึ่งชาวนครเรียกวันนี้ว่า "วันยกหมูรับใหญ่"

ในวันส่งตายายจะมีการทำ "หนมตายาย" อันประกอบด้วยขนมลา ขนมพอง ขนมบ้า ยาหนม เป็นต้น ขนมเหล่านี้นำไปตั้งให้ตายายตามโคนไม้ใหญ่หรือตั้งที่ "หลาเปรต" ซึ่งเป็นศาลาสำหรับตั้งขนมให้เปรต เมื่อเสร็จพิธีสงฆ์ก็ถือว่าเปรตได้กินขนมเหล่านั้นแล้ว เป็นโอกาสที่เด็กและผู้ใหญ่จะเลือกกินของชอบกันได้อย่างเสรี การแย่งขนมกันในช่วงนี้เป็นที่สนุกสนานมาก เรียกว่า "ชิงเปรต"

ประเพณีการทำขวัญข้าว

การทำขวัญข้าวเป็นพิธีระลึกคุณแม่โพสพผู้เป็นเทพเจ้าแห่งข้าว ที่ช่วยบันดาลให้ทำนาได้ผล ปกติจะทำขวัญข้าวหลังจากเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว ซึ่งทำได้ 2 แบบ แบบแรกทำในนาโดยการตั้งบายศรี มีขนม ข้าวสุก กล้วยอ้อย ถั่ว งา และเครื่องพิธีอื่น ๆ มีการรวบข้าว 9 กอเข้าด้วยกัน แล้วว่าคำทำขวัญจนจบใช้ด้ายมงคลและย่านลิเพาผูกคอข้าวไว้ ตั้งบายศรีไว้ 3 งาย จึงยกเครื่องบายศรีลง

การทำขวัญข้าวแบบที่ 2 ทำในยุ้งนาง เมื่อเก็บข้าวมาเรียงเป็นลอม ไว้เรียบร้อยก็จะขึ้นไปทำขวัญข้าวบนลอม โดยใช้เครื่องพิธีเหมือนกันกับทำในนา แต่เพิ่มผลไม้ขข้าไปด้วย การทำบนลอมจะเลือกข้าวเมล็ดดี 3 เลียงมาวางอิงกัน ผูกด้วยด้ายมงคล ตั้งบายศรีบนข้าวสี่ เลียงนั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อทำพิธีเสร็จ ข้าวนั้นก็กลายเป็นข้าวมงคลนิยมเก็บไว้ทำพันธุ์ต่อไป

การทำขวัญข้าว ยังมีทั่วไปในหมู่บ้านชนบทในเขตชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ข้อมูลนี้ได้จากบ้านหมู่ที่ 2 ตำบลสมอทอง อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

· ประเพณียกขันหมากพระปฐม

การยกขันหมากพระปฐม เป็นงานบุญที่ถือปฏิบัติกันอยู่ในเขตนครศรีธรรมราช จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์จะรวบรวมเสนาสนะให้แก่วัด กำเนิดของประเพณีนี้มีเค้าความ - เชื่อมาจากพุทธประวัติที่กล่าวถึงพิธีอาวาหมงคลของพระพุทธเจ้าสุทโธทนะและพระนางสิริ-มหามายา ชาวนครจัดพิธีนี้ขึ้นมาเพื่อชักชวนคนจำนวนมากให้มาร่วมทำบุญ

การจัดขันหมากพระปฐมจะทำในเดือนใดก็ไม่กำหนด แต่โดยมากทำกันในช่วงเข้าพรรษา กิจกรรมของประเพณีนี้เริ่มด้วยชาวบ้านช่วยกันเลือกเอาคนโสดในหมู่บ้านมา - แต่งเป็นเจ้าบ่าวและเจ้าสาวโดยสมมติ อาจจะเป็นชายจริงหญิงแท้ หรือชายล้วน หญิงล้วนก็ได้ เจ้าบ่าวและเจ้าสาวจะแต่งตัวหรูงเครื่องอย่างกษัตริย์ โดยยืมเครื่องแต่งกายของคณะมโนห์ราหรือลิเก ญาติของทั้งสองฝ่ายก็จะสมมติเป็นพระญาติของพระเจ้าสุทโธทนะและพระนางสิริมหามายา เมื่อแต่งขันหมากเต็มรูปแล้วก็ยกขบวนขันหมากแห่แหนไปยังวัด

ทางวัดจะเป็นฝ่ายจัดเตรียมสถานที่แต่งงานไว้ให้ โดยมากใช้โรงธรรม หรือวิหารหลังใดหลังหนึ่ง พิธีแต่งงานทำเหมือนจริงทุกประการ เสร็จพิธีแล้วคู่บ่าวสาวก็จะมีการไหว้ผู้ใหญ่ และตระเวนไปไหว้ผู้มาร่วมงานทุกคน เงินทองที่ได้จากการไหว้และเงินหัวขันหมากจะมอบถวายวัดทั้งหมด ในภาคบ่ายจะมีการบูชาพระพังเทศน์ แล้วเก็บข้าวของทำความสะอาดวัด

ปัจจุบันพิธียกขันหมากพระปฐมยังทำกันอยู่แพร่หลายในเขตนครศรีธรรมราช

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ทำซ้ำ ดัดแปลง

ประเพณีให้ทานไฟ

เป็นประเพณีทำบุญด้วยไฟ ประเพณีนี้กำเนิดและพัฒนาการขึ้นมาในพื้นที่นครศรีธรรมราช กล่าวคือในท้องถิ่นนครศรีธรรมราชนั้น เมื่อถึงเดือนยี่อากาศจะหนาวเย็นกว่าปกติ ชาวบ้านผู้ห่วงใยในความเป็นอยู่ของภิกษุสงฆ์ จึงคิดชักชวนกันไปในวัด ตั้งแต่เช้าตรู่ แล้วก่อกองไฟขึ้นหลายกอง เพื่อนิมนต์พระมาผิงไฟแก้หนาว เป็นแบบให้ทานด้วยไฟ

ต่อมาขณะผิงไฟกันอยู่นั้น ได้มีผู้คิดนำเครื่องทำขนมไปทำขนมด้วย เพื่อจะได้ถวายพระในตอนเช้าตรู่ ขนมที่นิยมทำในการให้ทานไฟ เป็นขนมง่าย ๆ เช่น ขนมครก ขนมจู้จุ่น ขนมเบื้อง กล้วยแขก ข้าวเกรียบปากหม้อ เมื่อพระสงฆ์ฉันขนมเสร็จแล้ว จะให้ศีลให้พรและก็จากไป ในตอนแสงแดดเริ่มอุ่นชาวบ้านที่เหลือก็จะกินขนมกันเป็นที่สนุกสนาน การให้ทานไฟก็จบลงเท่านี้

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ เป็นการบูชาองค์พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช ด้วยการนำผ้าขึ้นไปห่มองค์พระธาตุ กำเนิดประเพณีนี้สืบเนื่องมาแต่ปี พ.ศ. 1773 ในคราวนั้นพระเจ้าศรีธรรมาโศกราชได้เตรียมพิธีสมโภชน์พระบรมธาตุเจดีย์ ปรากฏว่ามีผืนผ้ายาวถูกคลื่นซัดมาขึ้นที่ชายฝั่งปากพนัง ที่ผืนผ้ามีภาพเขียนพุทธประวัติ ผ้าผืนนี้เรียกกันว่า "พระบด" สอบถามได้ความว่าเป็นผ้าที่ชาวเมืองหงสาวดีคณะหนึ่งจะนำไปบูชาพระบรมธาตุที่ลังกา แต่เรือแตกเสียก่อน พระเจ้าศรีธรรมาโศกราชจึงให้นำผ้าผืนนั้นขึ้นห่มองค์พระบรมเจดีย์ในโอกาสการสมโภชน์

ต่อมาในสมัยหลัง ๆ เจ้าพระยานครก็ได้ถือปฏิบัติประเพณีนี้โดยการจัดแห่พระบด และนำผ้าห่มองค์พระธาตุ พร้อมกับนำเครื่องคาวหวานไปถวายพระสงฆ์ในวัดพระมหาธาตุทุกปี และประชาชนก็เข้าร่วมด้วยจนกลายเป็นประเพณีของชาวเมือง ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนทุกวันนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศนภาลัยเป็นต้นมา ได้มีการแห่ผ้าขึ้นธาตุในวันเข้าพรรษาทุกปี และจัดกันเป็นกรณีพิเศษในโอกาสที่พระเจ้าแผ่นดินเสด็จเมืองนครศรีธรรมราชอีกด้วย

ประเพณีตักบาตรธูปเทียน

เป็นงานบุญของชาวนครศรีธรรมราชอีกอย่างหนึ่งที่จัดกันในเทศกาลเข้าพรรษา เชื่อว่าทำต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ก่อนสุโขทัย จุดมุ่งหมายของประเพณีนี้ คือ การนำธูปเทียนไปถวายพระสงฆ์ เพื่อจะได้ใช้ในระหว่างเวลาเข้าพรรษา

การนำธูปเทียนไปตักบาตรจะทำกันในเวลาบ่ายของวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 พระสงฆ์จากวัดต่าง ๆ จะไปชุมนุมกันที่วัดพระมหาธาตุ เพื่อรับบิณฑบาตรดอกไม้ธูปเทียนที่พุทธศาสนิกชนนำไปถวาย แต่เดิมนั้นเมื่อถวายธูปเทียนเสร็จก็จะมีการจุดเปรียงตามบริเวณเจดีย์ หน้าพระพุทธรูป และตามวิหารต่าง ๆ ให้เกิดแสงวอมแวมสวยงาม

ประเพณีตักบาตรธูปเทียนในปัจจุบันยังคงปฏิบัติอยู่มิได้ขาด แต่ลักษณะกิจกรรมได้คลี่คลายเปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว เช่น มีการตักบาตรธูปเทียนกันที่ไหนก็ได้ แม้ตามถนนหนทางที่มีพระภิกษุผ่าน การจุดเปรียงก็เปลี่ยนเป็นจุดเทียนไข และก็จุดในวิหารม้าเท่านั้น

ครูทำพิธีขอฝนเรียกว่า "หมอ" ก่อนเริ่มพิธีจะต้องมีการปั้นรูปผู้หญิงด้วยดิน - เหนียวขนาดเท่าคนจริง เป็นรูปเปลือยเป็นสัดส่วนทั้งหมดในร่างกายแล้วปั้นอวัยวะเพศชายจางไว้ให้อวัยวะเพศหญิง รูปปั้นทั้งหมดนี้เรียกว่า "เมฆ" ซึ่งจะต้องวางไว้หน้าพระพุทธ-รูป เสร็จแล้วจะนิมนต์พระ 3 รูป ขึ้นไปสวดบทอันยืดยาวที่เรียกว่า "สวดโสโพโต" โดยสวดกันกลางแดด และพระจะต้องหันหน้าไปทางรูปปั้นด้วย

การทำเช่นนั้นเป็นการแสดงให้ฟ้าดินเห็นว่าพระพุทธรูปและพระสงฆ์กำลังถูก-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ทรมานที่มีรูปอุจจาดลามกมาวางอยู่ต่อหน้าเช่นนั้น จะได้บันดาลให้ฝนตกมาชะล้างรูปอันลามกนั้นให้ละลายไปเสีย ถ้าในบ่ายวันนั้นฝนยังไม่ตก หมอก็จะทำพิธี "เฝี่ยนเมฆ" โดยการเสกคาถาแล้วใช้หวายเฝี่ยนอวัยวะเพศของรูปปั้นหญิงและชายสลับกันไปมา เฝี่ยนเสร็จก็เสร็จพิธี เชื่อกันว่าฝนอาจต้องตกในเย็นวันนั้น ในพิธีปกติชาวบ้านจะไปร่วมกันอย่างมากมาย และว่ากันว่าฝนจะต้องตกเสมอ ปัจจุบันพิธีสวดโสโพโตที่เกาะสมุยกำลังจะเลือนหายไปแล้ว

ประเพณีชักผ้าหัวสา

เป็นประเพณีถวายผ้าอาบน้ำฝนแด่พระภิกษุสงฆ์ เนื่องในเทศกาลเข้าพรรษาซึ่งทำกันอยู่ในเขตสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา คำว่า "หัวสา" เป็นภาษาถิ่นปักษ์ใต้ หมายถึงเริ่มเข้าพรรษาวันหัวสา คือ แรม 1 ค่ำ เดือน 8

กิจกรรมของประเพณีเริ่มด้วยมัคทายกจะเดินแจกหมายเลขผ้าป่าตามบ้านของผู้ที่จะร่วมทำบุญ แล้วก็ไปแจกจ่ายสลากเลขอย่างเดียวกันแก่พระภิกษุสงฆ์ ตามวัดต่าง ๆ ฝ่ายชาวบ้านจะเตรียมตัดกิ่งไม้มาปักหน้าบ้าน เอาผ้าที่จะทอดถวายพระภิกษุสงฆ์มาแขวนไว้พร้อมทั้งจัดเตรียมปิ่นโตหรือผลไม้ใช้ถวายพระด้วย

เช้าตรู่แรม 1 ค่ำ เดือน 8 พระสงฆ์จะออกเดินรับบิณฑบาตรตามบ้านต่างๆพร้อมกับดับเทียนไขที่ชาวบ้านจุดไว้ แล้วชาวบ้านก็จะนำปิ่นโตและผลไม้ตามไปถวายพระถึงวัดด้วย เป็นอันเสร็จพิธีชักผ้าหัวสา

ประเพณีกวนข้าวยาคู

ข้าวยาคูหรือเรียกชื่อเดิมว่าข้าวมธุปายาสยาคู มีกำหนดจากพุทธประวัติที่กล่าวถึงนางสุชาดานำข้าวมธุปายาสไปถวายพระมหาบุรุษ ในวันก่อนจะสำเร็จอภิสัมโพธิญาณ ตามนัยที่กล่าวนี้พุทธศาสนิกชนในภาคใต้จึงถือปฏิบัติในการกวนข้าวยาคูไปถวายพระ โดยเฉพาะใน-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

พื้นที่นครศรีธรรมราชจะทำการกวนข้าวยาคูกันเป็นประจำปี โดยทำกันในวันขึ้น 13 ค่ำและขึ้น 14 ค่ำ เดือน 3

การเตรียมการจะเริ่มตั้งแต่วันขึ้น 12 ค่ำ ชาวบ้านจะนำเครื่องปรุงมาร่วมกันทำโดยต้องใช้เครื่องปรุงถึง 59 ชนิด เช่น น้ำนมข้าว ข้าวโพด มะละกอ ทุเรียน เครื่องปรุงที่สำคัญที่สุดคือ น้ำนมข้าว ซึ่งได้มาจากการนำข้าวมาตำแล้วคั้นเอาน้ำข้น ๆ สีขาวออกมา เอาเครื่องปรุงทั้งหมดใส่ในกะทะใบบัว กวนจนแห้งหนืด เสร็จแล้วก็นำไปถวายพระและแจกญาติโยม ส่วนที่เหลือบรรจุลงภาชนะแจกจ่ายไปตามวัดต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นัยที่กล่าวนี้พุทธศาสนิกชนในภาคใต้จึงถือปฏิบัติในการกวนข้าวยาคูไปถวายพระ โดยเฉพาะในพื้นที่นครศรีธรรมราชจะทำการกวนข้าวยาคูถือเป็นประจำปี โดยทำกันในวันขึ้น 13 ค่ำ - และขึ้น 14 ค่ำ เดือน 3

การเตรียมการจะเริ่มตั้งแต่วันขึ้น 12 ค่ำ ชาวบ้านจะนำเครื่องปรุงมาร่วมกันทำโดยต้องใช้เครื่องปรุงถึง 59 ชนิด เช่น น้ำนมข้าว ข้าวโพด มะละกอ ทุเรียน เครื่องปรุงที่สำคัญที่สุดคือ น้ำนมข้าว ซึ่งได้มาจากการนำข้าวอ่อนมาตำแล้วคั้นเอาน้ำข้นๆ สีขาวออกมา เอาเครื่องปรุงทั้งหมดใส่ในกะทะใบบัว กวนจนแห้งหนืด เสร็จแล้วก็นำไปถวายพระและแจกญาติโยม ส่วนที่เหลือบรรจุลงภาชนะแจกจ่ายไปตามวัดต่าง ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วรรณกรรมและการศึกษาเล่าเรียน

วรรณกรรมเป็นผลิตผลทางความคิดของมนุษย์ ซึ่งใช้ภาษาเป็นสื่อในการแสดงออกวรรณกรรมของแต่ละท้องถิ่น ย่อมแสดงเอกลักษณ์เฉพาะตัวประจำถิ่นนอกจากวรรณกรรมจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ด้านภาษาแล้ว ยังให้คุณค่าทางอารมณ์ศีลธรรมจริยธรรมและสะท้อน - สภาพชีวิตสังคม ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นอีกด้วย

ในบทนี้เป็นผลของการสำรวจใน 2 ด้านคือ วรรณกรรม และการศึกษาเล่าเรียน ในด้านวรรณกรรม ได้กล่าวถึงวรรณกรรมมุขปาฐะ และวรรณกรรมลายลักษณ์ ส่วนการศึกษาเล่าเรียนกล่าวถึงทั้งการศึกษาเล่าเรียนตามแบบเก่าและการศึกษาเล่าเรียนในปัจจุบัน -

วรรณกรรม

วรรณกรรมท้องถิ่นแบ่งกว้าง ๆ ออกเป็น 2 ประเภทคือ วรรณกรรมมุขปาฐะและวรรณกรรมลายลักษณ์

วรรณกรรมมุขปาฐะ

วรรณกรรมมุขปาฐะเป็นวรรณกรรมซึ่งสืบทอดด้วยการเล่าด้วยถ้อยคำ โดยปราศจากการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร วรรณกรรมมุขปาฐะที่น่าสนใจของจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ได้แก่ เพลงร้องเรือ ปริศนาคำทาย และนิทานพื้นบ้าน

เพลงร้องเรือ

เพลงร้องเรือ หรือที่ชาวภาคกลางเรียกว่าเพลงกล่อมเด็ก เป็นเพลงที่ใช้ร้อง - กล่อมให้เด็กนอนหลับหรือหายกวนโยเย ในภาคใต้นอกจากจะเรียกว่าเพลงร้องเรือยังเรียกอีกหลายอย่าง เช่น เพลงชาน้อง เพลงน้องนอน

เพลงร้องเรือเกิดขึ้นเมื่อใดไม่เป็นที่ทราบได้ แต่คาดว่ามีมานานจนไม่สามารถ - ทราบระยะเวลาที่เกิดแน่นอน มีผู้คาดว่าคงเกิดขึ้นภายหลังที่มนุษย์เริ่มรู้จักภาษาไม่นานนักและ-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คงจะเกิดขึ้นในกลุ่มชนสามัญก่อน และการที่ทางภาคใต้เรียกว่า "เพลงร้องเรือ" น่าจะเนื่องมาจากเหตุที่เปลผ้ามีรูปคล้ายเรือ แต่ข้อสังเกตุนี้มิใช่ข้อยุติ

เนื้อผ้าของเพลงร้องเรือที่พบในจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ถ้าแบ่งกว้าง ๆ จะมี 2 ประเภท คือ ร้องเรือที่มีความหมายตรงตัวและมีความหมายโดยนัย แต่ถ้าพิจารณาเนื้อหาในรายละเอียดจะมีเนื้อหาหลายลักษณะ เช่น กล่าวถึงชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์ กล่าวถึงวรรณคดี นิทานพื้นบ้าน นิทานชาดก กล่าวเสียดสี ล้อเลียนบุคคล กล่าวถึงสภาพธรรมชาติ กล่าวถึงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ กล่าวถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูก ฯลฯ

เพลงร้องเรือนอกจากจะเป็นประโยชน์โดยตรงกับเด็ก คือนำไปใช้ขับกล่อมให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินหลับได้อย่างสบาย แล้วยังมีประโยชน์ทางอ้อม คือสะท้อนให้เห็นสภาพสังคม ความเชื่อถืออำนิยม ความเป็นอยู่ต่างๆ ของคนในท้องถิ่นอีกด้วย

น่าเสียดายที่ในปัจจุบันเพลงร้องเรือของภาคใต้กำลังเลือนหายไปทุกที ทั้งนี้เพราะระบบการเลี้ยงดูเด็กเปลี่ยนไปจากแบบเดิมประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งคนเฒ่าคนแก่ที่มีความรู้ - ความสามารถทางด้านนี้ล้มหายตายจากไปเกือบหมดสิ้น เพลงร้องเรือยังมีพอให้เห็นอยู่บ้างก็เฉพาะในชนบทไกลๆ เท่านั้น

ปริศนาคำทาย

ปริศนาคำทาย หรือที่ชาวภาคใต้บางท้องถิ่นเรียกว่า "เล่นหาย" เป็นการเล่นที่เล่นกันทั่วไป การเล่นชนิดนี้ช่วยฝึกสมองลับสมองผู้เล่น ให้รู้จักคิดไปในตัว อีกทั้งทำให้เกิดความสนุกสนาน สร้างความอบอุ่นความใกล้ชิดสนิทสนมในครอบครัว และเป็นการให้ความรู้แก่เด็ก ช่วยให้เด็กได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ปริศนาคำทายเกิดขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏที่ทราบได้ แต่คงจะมีมาเป็นระยะเวลายาวนาน -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และคงจะมีขึ้นเพื่อลองภูมิปัญญา หรือวัดความเฉลียวฉลาดของคนวิธีหนึ่ง นอกจากใช้วัสดุวัดภูมิปัญญาแล้วยังมีจุดหมายที่สำคัญประการหนึ่งก็เพื่อการพักผ่อนหย่อนอารมณ์

การเล่นปริศนาคำทายนิยมเล่นกันในยามว่าง เช่น ตอนเย็นหรือตอนหัวค่ำ-ก่อนเข้านอน ผู้เล่นจะผลัดกันทายปริศนา ใครตอบไม่ได้หรือไม่ถูกถือเป็นแพ้ แต่บางทีผู้-2 ใหญ่จะเป็นผู้ทายฝ่ายเดียวก็มี การทายจะขึ้นต้นด้วย " ไหร ไหร เห้อ" หรือ "ไอ้ ไหร-เห้อ" ต่อจากนั้นก็จะเป็นคำทาย คำทายที่นำมาทายกันมักมีเนื้อหาเกี่ยวกับ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ พืช สัตว์ อาชีพ ร่างกาย สิ่งของ ฯลฯ ปริศนาคำทายอาจจะกล่าวคล้องจองกันหรือไม่คล้องจองกันก็ได้

ทั้ง ๆ ที่ตระหนักกันดีว่าปริศนาคำทายเป็นประโยชน์ต่อผู้เล่นโดยเฉพาะเด็กๆ เป็นอย่างยิ่ง แต่ในปัจจุบันการเล่นปริศนาคำทายมีน้อยลงไปทุกที จะพบเห็นบ้างก็เฉพาะในชนบทเท่านั้น ทั้งนี้เพราะเด็กมีของเล่นใหม่มากขึ้นมากขึ้น อีกประการหนึ่งเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจบีบรัด พ่อแม่ ปู่ย่าตายายไม่มีเวลาที่จะเล่นกับเด็ก สิ่งที่น่าสังเกตุอีกประการหนึ่งก็คือ มักไม่ค่อยพบว่ามีปริศนาคำทายใหม่ ๆ เกิดขึ้นเลย

นิทานพื้นบ้าน

นิทานพื้นบ้าน หมายถึงเรื่องราวที่บุคคลในท้องถิ่นต่าง ๆ แต่งขึ้น และเล่าสืบต่อกันมา มีความมุ่งหมายเพื่อต้องการเล่าให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้ฟังเป็นจุดใหญ่ ในเนื้อหาของนิทานอาจจะสอดแทรกสิ่งที่น่าสนใจอันได้แก่ คติธรรมคำสอนต่างๆ ไว้ด้วย

นิทานเป็นวรรณกรรมที่มีในทุกชุมชน แต่ที่มีหลักฐานเด่นชัดเวชานี้ ปรากฏว่ามีในอินเดียมากที่สุด เมื่อเวลาล่วงเลยไปนิทานจากอินเดียก็แพร่กระจายไปยังถิ่นต่าง ๆ มากขึ้น เนื้อเรื่องในนิทานก็ถูกดัดแปลงแก้ไขและเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับรสนิยมของผู้ฟังแต่ละท้องถิ่น สำหรับนิทานในภาคใต้จะได้รับมาจากนิทานของอินเดียบ้างหรือไม่นั้นยังไม่มีหลักฐานยืนยันแน่ชัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเล่านิทานพื้นบ้านเล่ากันเป็นภาษาร้อยแก้วไม่ใช่ร้อยกรอง ในระยะหลังเมื่อมีการเขียนหนังสือ จึงได้มีการบันทึกนิทานลงไว้เป็นตัวหนังสือตามเค้าเดิมที่เคยเล่าด้วยปาก ไม่ปรากฏชื่อผู้เล่าดั้งเดิมว่าเป็นใคร มักอ้างต่อๆ กันมาว่า เป็นของเก่าหรือยังมาจากผู้เล่าอีกต่อหนึ่ง

นิทานพื้นบ้านของจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราชมีอยู่มากมาย ถ้าจะแบ่งเป็นประเภทแล้วจะพบว่ามีหลายประเภท คือ นิทานปรัมปรา นิทานเกี่ยวกับสัตว์ นิทานตลก นิทานท้องถิ่น และนิทานสมัยใหม่ เป็นต้น สำหรับนิทานที่รู้จักกันแพร่หลายในบริเวณ 3 จังหวัดนี้ได้แก่ เรื่อง ไชยชายอาสาเมีย นางอุทัย สี่เกลอ ต้วงกับหลวงสี่หมวก เหน็งหม้อวิเศษ หมานอนแกลบ แก้วสารพัดนึก ฯลฯ

ในปัจจุบันนิทานพื้นบ้านสูญหายไปเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้เสียชีวิตไปเกือบหมดสิ้น กิจกรรมการเล่านิทานอย่างเก่าจึงมีน้อยลงไป ที่ยังพอมีอยู่บ้างก็เฉพาะในท้องถิ่นชนบท ที่ความเจริญแบบสมัยใหม่ยังเข้าไปไม่ค่อยถึงเท่านั้น

<u>วรรณกรรมลายลักษณ์</u>

วรรณกรรมลายลักษณ์ คือ วรรณกรรมซึ่งมีการสืบทอดโดยการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร อาจจะบันทึกลงในหนังสัตว์ แผ่นอิฐ แผ่นหิน ฐานพระพุทธรูป กระดาษหรือวัสดุอื่น ๆ ที่ใช้ประโยชน์ในการบันทึกได้ วรรณกรรมลายลักษณ์ที่น่าสนใจของจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราชได้แก่ หนังสือบุด หนังสือใบลาน และวรรณกรรมสมัยใหม่ เป็นต้น

<u>หนังสือบุด</u>

หนังสือบุด คือหนังสือซึ่งทำจากกระดาษย่อย หรือกระดาษย่านปริดหนา โดยนำมาพับเป็นชั้น ๆ ภาคกลาง เรียกหนังสือชนิดนี้ว่า "สมุดไทย" หรือ"สมุดข่อย" การทำหนังสือชนิดนี้ขึ้นมาใช้ในภาคใต้จะได้รับอิทธิพลมาจากทางภาคหลาง หรือภาคกลางได้รับอิทธิพลมาจากภาคใต้ หรือจากที่อื่นใดก็ไม่มีหลักฐานปรากฏเด่นชัดเช่นเดียวกัน ทราบจากผู้เฒ่าผู้แก่ว่าหนังสือบุดมีใช้มานาน นานจนไม่ปรากฏแน่ชัดว่าในสมัยใด

หนังสือบุดแบ่งอย่างกว้าง ๆ ออกเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ขนาดของหนังสือมีส่วนสัมพันธ์กับเนื้อหาคือ หนังสือบุดขนาดเล็กมักใช้เป็นสมุดพก – ปฏิทิน ยากลางบ้าน ฯลฯ ขนาดกลางมักใช้บันทึก นิทานพื้นเมือง วรรณคดี ตำราคุณวิทยา –

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตำนาน บทสวด ฯลฯ ส่วนขนาดใหญ่มักใช้บันทึกพระธรรมคำสอน บันทึกเรื่องพระมาลัย หรือไม่ก็เรื่องไตรภูมิ

เนื้อหาที่บันทึกในหนังสือบุดมีหลายอย่าง เท่าที่สำรวจพบได้แก่ นิทานประโลมโลก นิทานเกี่ยวกับศาสนา ตำนาน บระวัติศาสตร์ กฎหมาย สุภาษิต พระธรรม ตำราต่าง ๆ และแบบเรียน

ลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของหนังสือบุด คือ มีหนังสือบุดไม่น้อยที่มีภาพประกอบ เช่น หนังสือพระมาลัย พระธรรมคำสอน โหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ ตำราหมอนวด และตำราเกี่ยวกับโรคต่าง ๆ เป็นต้น ภาพประกอยดังกล่าวนี้เขียนอย่างประณีตบรรจง งดงามมาก

ในปัจจุบันนี้ มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เก็บรวบรวมหนังสือบุดอย่างจริงจังในจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช หน่วยงานดังกล่าว คือ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด หนังสือบุดที่เก็บรวบรวมได้โดยประมาณไม่น้อยกว่า 3,000 เล่ม เนื้อหาของหนังสือเก็อบทุกประเภทมีเหมือน ๆ กัน จึงเป็นที่เชื่อได้ว่า วรรณกรรมดังกล่าวนี้ได้แพร่กระจายอยู่ในแวดวงเดียวกันอย่างแน่นอน

วรรณกรรมลายลักษณ์ที่ปรากฏในหนังสือบุดเป็นสมบัติอันล้ำค่า แต่ภายในเวลาไม่นานนักวรรณกรรมดังกล่าวคงจะหมดไป เพราะนอกจากหนังสือจะผุกร่อนไปตามกาลเวลาแล้ว ยังมีคนสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้น้อย และบางคนที่ไม่รู้ค่าได้ขายให้พ่อค้าชาวต่างชาติไปเสียต่อมาก

<u>หนังสือใบลาน</u>

หนังสือใบลานหมายถึง หนังสือหรือวรรณกรรมที่บันทึกลงในใบลานในสมัยเก่าใบลานเป็นแหล่งบันทึกสรรพวิชาการต่าง ๆ เช่นเดียวกับหนังสือบุดแต่จำนวนที่พบมีน้อยกว่าหนังสือบุดมาก

เนื้อหาที่บันทึกในหนังสือใบลานรุ่นเก่าส่วนใหญ่เป็นตำรายาตำราไสยศาสตร์และนอกนั้นก็มีพระธรรมคำสอนบ้าง

หนังสือใบลานในจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราชก็ตกอยู่ในสภาพเดียวกันกับหนังสือบุด คือไม่ได้รับความสนใจใฝ่ศึกษาเท่าที่ควร ชาวบ้านหรือชาววัดที่มีเป็นสมบัติอยู่ มักปล่อยปละละเลยให้ชำรุดฉีกขาด ปล่อยให้มดปลวกกัดกินทำลายไปเป็นจำนวนมาก คาดว่าภายในเวลาไม่ช้าจะหาดูหรือค้นคว้าศึกษาได้ยาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

วรรณกรรมสมัยใหม่

วรรณกรรมสมัยใหม่ หมายถึงวรรณกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นในสมัยหลังไม่ใช่วรรณกรรมที่บันทึกลงในหนังสือบุค หรือใบลาน แพร่หลายโดยการพิมพ์ และถ้าใช้เวลาเป็นตัวกำหนดควรจะเป็นสมัยหลังรัชการที่๖มาแล้ว

วรรณกรรมสมัยใหม่มีทั้งที่เขียนเป็นร้อยแก้ว และร้อยกรอง แต่งานเด่น ๆ มักเขียนเป็นร้อยกรอง ซึ่งมีอยู่ไม่น้อย ผู้สร้างวรรณกรรมโดยเฉพาะในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ควรรู้จักมีอยู่หลายท่าน เช่น พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาส ภิกขุ) พระเทพรัตนกวี (เกตุ ชมมวโร) พระครูพจนกวี (พุ้ง โกวิโท) และ"เกสโรทัย" เป็นต้น

การศึกษาเล่าเรียน

การศึกษาเล่าเรียนในภาคใต้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือการศึกษาเล่าเรียนตามแบบเก่าและการศึกษาเล่าเรียนในปัจจุบัน

การศึกษาเล่าเรียนตามแบบเก่า

การศึกษาเล่าเรียนในสมัยเก่าของชาวไทยภาคใต้ จำกัดอยู่ในวงแคบ ๆ ผู้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนล่ว นใหญ่เป็นผู้มียศฐาบรรดาศักดิ์ หรือไม่ก็เจ้านายชั้นสูง และนักบวช ชาวบ้านธรรมดา ๆ มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนน้อยมาก โดยเฉพาะสตรีแล้วเกือบจะไม่มีโอกาสเล่าเรียนเลย จะเรียนรู้ก็เพียงงานบ้านงานเรือนเท่านั้น

สถานศึกษาเล่าเรียนในสมัยก่อนโดยเฉพาะในชนบทมีศูนย์กลางอยู่ที่วัดหรือที่บ้านของผู้ใฝ่รู้ การถ่ายทอดความรู้ตามแบบเก่านั้นไม่มีแบบเรียนเช่นปัจจุบัน พ่อแม่จะนำบุตรหลานไปมอบให้แก่ครู หรือพระภิกษุผู้สอน พร้อมกับจัดเครื่องบูชาไป มอบแก่ครูเพื่อแสดงความเคารพนับถือ ผู้ที่เป็นพ่อแม่มอบให้แก่ครูแล้วจะมีฐานะเป็นลูกศิษย์ ครูจะดุด่า ลงโทษ หรือให้กระทำกิจกรรงานใดก็ได้ นอกจากนั้นจะต้องคอยปรนนิบัติครูอย่างดีทุกเมื่อ

เมื่อครูรับลูกศิษย์ไว้ในความคุ้มครองแล้ว จะเริ่มด้วยให้ผู้เรียนท่องบท "สัคคี" ซึ่งเป็นบทบูชาพระครูให้ขึ้นใจ และผู้เป็นศิษย์จะต้องไหว้สัคคีอย่างน้อย วันละ 3 ครั้ง คือ ตอนเช้าก่อนเริ่มเรียนหนังสือ และก่อนเข้านอน

ขณะที่ครูสอนให้ลูกศิษย์ท่องจำบท "สัคคี" จะหัดให้เขียนและอ่านโมกอขอควบค่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ด้วย โดยมีอุปกรณ์คือ กระดานเขียน ดินสอขาว ถ่านไม้ระกำหรือถ่านไฟห่อผ้าแช่น้ำใส่ไว้ในกะลามะพร้าว เพื่อใช้ลูบถระดานเขียน ครูบางคนเขียน เรียนด้วยสีหรือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้วย โดยมีอุปกรณ์คือ กระดานเขียน ดินสอขาว ถ่านไม้ระกำหรือถ่านไฟหม้อผ้าแช่น้ำใส่ไว้ในกะลามะพร้าว เพื่อใช้ลูบกระดานเขียน ครูบางคนเขียนแบบ เรียนด้วยสีหรือชันบางคนชุดตัวหนังสือลงในไม้กระดานก็มี เมื่ออ่านเขียนได้คล่องแคล่วก็เรียนเนื้อหาอื่น ๆ คือ เรียนแจกลูกในแม่ตัวสะกดเรียนหนังสือสวดอักษรขอม และเรียนเวทมนตร์คาถา หากเรียนตามที่กำหนดได้คล่องแคล่วก็ถือเป็นจบหลักสูตร

สำหรับการเรียนหนังสือสวด เป็นการฝึกการอ่านให้คล่องแคล่วยิ่งขึ้นนั่นเอง หนังสือที่ใช้สวดคือหนังสือบุด เนื้อหามักเกี่ยวกับนิทาน นิยาย เรื่องที่ใช้สวดได้แก่ สุบินกุมาร พระรถเมรี พระวรวงศ์ ไกรสิทธิ์ พญาหงส์ วรรณสิน ลักษณาวงศ์ พระเวสสันดร พระสุธน-มโนห์รา และเรื่องอื่น ๆ อีกมาก

เมื่อเรียนได้คล่องแคล่วแล้ว ผู้เรียนก็ขออนุญาตครูกลับไปประกอบสัมมาชีพที่บ้าน สิ่งที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดก็คือ จะต้องเคารพยกย่องครูอย่างแข็งขัน ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นครูไม่ว่าในกรณีใด ๆ ใครลบหลู่ดูหมิ่นครูเชื่อกันว่าจะพบกับความอับเฉา ความเศร้าหมองในชีวิต

ที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นการศึกษาเล่าเรียนตามแบบเก่าของจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ซึ่งในปัจจุบันมิได้มีปรากฏอยู่อีกเลย ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าการศึกษาแผนใหม่เข้ามามีบทบาทอย่างกว้างขวาง รูปแบบการศึกษาเล่าเรียนจึงเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง

<u>การศึกษาเล่าเรียนในปัจจุบัน</u>

การศึกษาแผนใหม่แห่งหลายอย่างจริงจังในจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สำหรับจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดชุมพร เดิมขึ้นอยู่กับมณฑลชุมพร โดยมีพระศาสนดิลก ผู้อำนวยการมณฑลชุมพร เป็นบุคคลสำคัญในการวางรากฐานการศึกษาแผนใหม่ในมณฑลนี้ ส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช พระศิริธรรมมุนีซึ่งเป็นผู้อำนวยการการศึกษา เป็นเจ้าคณะมณฑลนครศรีธรรมราชได้เป็นผู้วางรากฐานการศึกษาแผนใหม่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

การละเล่นและกีฬา

การละเล่นและกีฬาเป็นกิจกรรมของมนุษย์ที่ทุกคนขาดไม่ได้ เราจะพบเห็นอยู่เสมอว่าในทุกสังคมมีเวลาว่างเพื่อประกอบกิจกรรมดังกล่าวนี้ไม่ว่าในสังคมเมืองหรือสังคมชนบท ทั้งนี้เพราะว่าเป็นกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของความสุขที่แท้จริงในชีวิต

ในบทนี้เป็นการแสดงผลการศึกษาที่ครอบคลุมมรดกการละเล่นและกีฬา รุ่นเก่าที่เลิกเล่นไปแล้ว รวมถึงที่ยังสืบทอดต่อมาจนกระทั่งปัจจุบัน และเป็นที่รู้จักกันดีของคนในท้องถิ่น ข้อมูลบางส่วนที่ไม่ปรากฏในบทนี้จะปรากฏอยู่ในภาคผนวก ค. ซึ่งเป็นตารางสรุปไว้อีกส่วนหนึ่ง

หนังตะลุง

หนังตะลุงเป็นมหรสพซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในภาคใต้ เป็นสัญลักษณ์เด่นของวัฒนธรรมไทยภาคใต้อย่างหนึ่ง ชื่อหนังตะลุงมักได้ยินควบคู่กับมโนห์รา และเพลงบอก สำหรับในปัจจุบันกล่าวได้ว่า มหรสพของชาวภาคใต้ที่ยังคงแพร่หลายและเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางในหมู่ชาวบ้านชาวเมืองภาคใต้แทบทุกจังหวัดก็คือหนังตะลุงนี่เอง

ใครเป็นผู้คิดเล่นหนังตะลุงขึ้นก่อน ไม่มีผู้ใดให้ความกระจ่างได้ แต่ชาติเก่าแก่ เช่น อียิปต์ กรีก โรมัน จีน และอินเดียมีการเล่นชนิดนี้มานาน และการเล่นชนิดนี้มีแพร่หลายมากที่สุดในทุกประเทศในเอเชียอาคเนย์ สำหรับประเทศไทยจะสรุปว่าเกิดขึ้นอย่างไรหรือรับอิทธิพลมาจากที่ใดนั้น ยังยุติไม่ได้ อย่างไรก็ตามผู้รู้หลายท่านเชื่อกันว่า มหรสพชนิดนี้ได้รับอิทธิพลมาจากชวา ส่วนชวาเองก็ได้รับเอาอารยธรรมส่วนหนึ่งของอินเดียเข้ามาปะปน เมื่อไทยรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากชวาจึงพลอยรับอารยธรรมจากอินเดียเข้ามาด้วย หลักฐานที่เห็นได้ชัดคือ นิยมเล่นเรื่องรามเกียรติ์อันมีอินเดียเป็นต้นเค้า

หนังตะลุงคณะหนึ่งเรียกว่าหนึ่งโรง คณะหนึ่งมีประมาณ 6-8 คน คือ มีนายหนังหรือ-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

นายโรง 1 คน ทำหน้าที่พากย์คือว่ากลอนสด และเจรจา รวมทั้งเชิดตัวหนังด้วย นอกจากนั้นก็มี คนตีทับ 1 คน คนเป่าปี่ 1 คน คนตีโหม่งและฉิ่ง 1 คน คนตีกลองตุก 1 คน คนเคาะ - กรับ 1 คน ถ้ามีซอด้วงด้วยก็มีคนสีซอด้วงอีก 1 คน

เครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดงหนังตะลุงคณะหนึ่ง ๆ มี 7-8 ชิ้น ได้แก่

ทับ 2 ใบ ใช้เป็นเครื่องกำกับจังหวะและทำนอง
โหม่ง 1 คู่ ใช้เป็นเครื่องกำกับจังหวะ ทำนอง ประกอบเสียงขับร้องกลอน
ปี่นอก 1 เลา ใช้บรรเลงเพลงต่าง ๆ
ซอด้วง 1-2 อัน ใช้ประกอบกับปี่ให้เสียงไพเราะยิ่งขึ้น
กลองตุก 1 ใบ ใช้ตีขัดจังหวะในบทพากย์หรือบทบรรยายในบางตอน
ฉิ่ง 1 คู่ ใช้ตีเข้าจังหวะกับโหม่ง
กรับ 1 พวง ใช้ตีขัดจังหวะโหม่ง

รูปหนังตะลุงทำด้วยหนังสัตว์ เช่น หนังวัว หนังควาย แต่ละรูปมีขนาดความสูง - 1-2 ฟุต หนังตะลุงแต่ละคณะมีรูปประมาณ 100-300 ตัว ประกอบด้วย รูปฤาษี รูปพระอิศวร รูปหน้าบท รูปเจ้าเมือง รูปพระ รูปนาง รูปยักษ์ รูปเทวดา รูปภูตผีปีศาจ รูปตัวตลก เป็นต้น รูปหนังดังกล่าวเก็บรวมกันในแผง

โรงหนังตะลุงใช้เนื้อที่ราว 2.30 * 3 เมตร ปลูกแบบยกพื้นสูงกว่าระดับศีรษะผู้ใหญ่เล็กน้อย หลังคาเพิงหมาแหงน หลังคาส่วนหน้าสูงจากพื้นโรงพอยืนได้สบาย แล้วค่อยลาดลงจนต่ำที่ท้ายโรง มุงด้วยจากหรือกะแชง ด้านหน้าใช้ผ้าขาวบางขึงเป็นจอ กว้างยาวประมาณ 5 * 10 ฟุต ในโรงมีตะเกียงน้ำมันไขสัตว์ หรือตะเกียงน้ำมันมะพร้าว หรือตะเกียงเจ้าพายุ หรือดวงๆไฟแขวนไว้ใกล้จอสูงจากพื้นโรงราว 1 ฟุต ติดกับจอมีต้นกล้วยยาวเท่ากับความยาวของจอ นอกจากนี้ยังมีต้นกล้วยวางไว้ข้างฝาทั้งสองข้างของโรงเพื่อไว้ปักพักรูปหนัง -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ด้านข้างของโรงหนังทั้งสองด้านกั้นด้วยทางมะพร้าวหรือจาก ติดกับหลังคามีเชือกผูก 2 ถึง 3 เส้น เพื่อแขวนรูปหนัง

โอกาสที่หนังตะลุงจะแสดงมักจะเป็นงานสมโภชหรืองานเฉลิมฉลอง ส่วนงานมงคล แต่เดิมไม่นิยมปัจจุบันคลายความเคร่งครัดลงไปมากสำหรับงานศพสดจะไม่นิยม แต่ถ้าเป็นศพกระดูกก็มีบ้าง การแสดงอาจจะแสดงเพียงครึ่งคืนหรือตลอดคืนก็มี การคิดค่าจ้างแสดงขึ้นอยู่กับว่าหนังจะมีชื่อเสียงหรือไม่ ถ้าเป็นคณะที่ไม่ค่อยมีชื่อเสียงอาจจะอยู่ระหว่าง 1,800-2,200 บาท แต่ถ้าเป็นคณะที่มีชื่อเสียงอาจจะ 4,000 - 7,000 บาทต่อปี้ 1 คืนก็มี

ก่อนจะลงมือแสดงจะมีการ "ลงโรง" หรือ "ตีเครื่อง" หรือโหมโรงเพื่อเรียกคนดู ขณะโหมโรงมีรูปหนังปักหน้าจอ ก่อนออกฤาษีนายหนังจะไหว้ครูสวดมนต์คาถาป้องกันตัวเมื่อเอารูปปักหน้าจอออกแล้วนำเอารูปฤาษีออกเชิด ต่อจากนั้นออกรูปลิงขาว ลิงดำมารบกัน ต่อไปออกรูปพระอิศวรทรงโค รูปหน้าบทและรูปตัวตลกมาบอกเรื่องที่จะแสดงในคืนนั้น แล้วเริ่มแสดง - เรื่อง เรื่องที่แสดง ถ้าเป็นสมัยก่อนมักแสดงเรื่องรามเกียรติ์ หรือในสมัยหนึ่งนิยมแสดงนิทานชาดก วรรณกรรมท้องถิ่น และนิทานประโลมโลก สำหรับปัจจุบันได้ดัดแปลงเรื่องที่แสดงมาจากนวนิยายสมัยใหม่ก็มี ถ้าการแสดงนั้นเจ้าภาพต้องการแก้บนด้วย หลังจากออกรูปหน้าบท แล้วจะเล่นเรื่องรามเกียรติ์ ตอนพระรามตามสีดา หรือตอนเจ้าบุตร เจ้าลบ เมื่อสิ้นสุดลงตัวตลกจะออกมาบอกเรื่อง แล้วดำเนินเรื่องไปตามปกติ

ในการแสดงหนังตะลุงมีความเชื่อทางไสยศาสตร์อยู่ด้วยหลายประการที่สำคัญๆ เช่น

-การปลูกโรงหนังตะลุงจะไม่หันหน้าไปทางทิศตะวันตกและทิศตะวันออก
- หนังตะลุงมีหมอไสยศาสตร์สำหรับทำพิธีป้องกันการถูกกระทำต่าง ๆ
- รูปหนังที่ถือว่าศักดิ์สิทธิ์ต้องเคารพนับถือคือ ฤาษี พระอิศวรทรงโค และตัวตลก
- ก่อนการแสดงทุกครั้งต้องกระทำพิธีเบิกโรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

- ต้องประโคมดนตรี เมื่อเคลื่อนผ่านวัดหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์
- การนำรูปหนัง และเครื่องดนตรีขึ้นโรงหนังจะต้องนำขึ้นทางหน้าโรงเท่านั้น
- ในงานแต่งงาน ต้องแสดงก่อนวันแต่งงาน หลังจากพิธีแต่งงานไม่นิยมแสดง
- การเก็บรูปหนังใส่แผง รูปไม่สำคัญวางไว้ชั้นล่าง รูปเทวดาและฤาษีต้องจัดไว้บนสุด ห้ามผู้หญิงสัมผัสรูปฤาษี และห้ามข้ามแผงใส่รูปหนังอย่างเด็ดขาด

แม้ว่าหนังตะลุงจะยังคงได้รับความนิยมชมชอบจากชาวบ้านอยู่อย่างเดิมก็ตาม แต่วงการหนังตะลุงในปัจจุบันมีบางอย่างเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยมมากจนเกินไป ที่เห็นได้ชัดคือ

- มีเครื่องดนตรีสากลเข้ามาใช้เพิ่มขึ้น เช่น ออร์แกน กีตาร์ กลอง เป็นต้น
- มีบทเจรจามากกว่าขับร้องบทกลอน แทนที่จะขับร้องบทกลอนเป็นหลักเช่นสมัยเก่า
- การแสดงเรื่องมักแทรกบุคคลแบบหยาบโลนเข้าไปมากจนเป็นที่น่ารังเกียจ
- เนื้อเรื่องที่นำมาแสดงได้รับอิทธิพลมาจากนวนิยาย สื่อมวลชนต่าง ๆ รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน เนื้อเรื่องจึงมีความสมจริง
- นายหนังตะลุงสมัยใหม่นิยมนำเรื่องที่มีผู้แต่งไว้แล้วไปแสดง โดยกางบทหนังตะลุงดูขณะที่แสดง ผิดกับนายหนังรุ่นเก่าที่มักจะแสดงโดยการใช้ "มุตโต" เป็นส่วนใหญ่

หนังตะลุงเป็นมหรสพของชาวภาคใต้ที่ยังคงแพร่หลาย และเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางแทบทุกจังหวัดในภาคใต้ โดยเฉพาะนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ชุมพร ยังคงพบเห็นค่อนข้างสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ

<u>มโนห์รา</u>

มโนห์รา หรือที่ชาวปักษ์ใต้นิยมตัดคำให้สั้นลงว่า "โนรา" เป็นมหรสพที่นิยมกันมากทั่วภาคใต้ ไม่ว่างานเทศกาลนักขัตฤกษ์หรืองานมงคลใด ๆ มักจะมีมโนห์รามาแสดงด้วยเสมอ-มโนห์ราเป็นการแสดงท่านองเดียวกับละครชาตรีที่เล่นกันแพร่หลายในภาคกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

มโนห์ราน่าจะเป็นวัฒนธรรมของอินเดียมาแต่เดิม โดยแพร่หลายเข้าสู่ชวาและมลายูแล้วจึงเข้าสู่จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย หากสังเกตท่ารำของมโนห์ราโดยเฉพาะท่ารำตอนไหว้ครูจะเห็นได้ชัดเจนว่ามีท่าทางและการใช้มือและนิ้วคล้ายอินเดีย แต่อย่างไรก็ดีลีลาที่รำก็มีเชิงชวาปนอยู่มาก และการแสดงถือว่าเนินคล้ายคลึงกับการแสดง "มะโย่ง" ซึ่งเป็นการแสดงของมลายูเป็นที่สุด แต่มีท่านผู้รู้บางท่านกล่าวว่า มโนห์ราน่าจะเป็นมหรสพของชาวปักษ์ใต้ดั้งเดิมมิได้นำมาจากแห่งใด โดยวิวัฒนาการมาจากการทำพิธีบวงสรวงของพวกพรานล่าสัตว์

มโนห์ราคณะหนึ่งเรียกว่าหนึ่งโรง คณะหรือโรงหนึ่งในสมัยก่อนใช้คนราว14-15 คน มีหัวหน้าหรือนายโรง 1 คน ทำหน้าที่ควบคุมกิจการทั้งปวงของคณะ และเป็นผู้แสดงที่สำคัญคนหนึ่ง นอกจากนั้นก็มีคนตีทับ 1 คน คนเป่าปี่ 1 คน คนตีโหม่งและฉิ่ง 1 คน คนตีกลอง 1คน คนเคาะแกระ 1 คน ที่เหลือเป็นผู้แสดงทั้งหมด

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงมโนห์รามี 6 ชิ้น ได้แก่

ทับ 2 ใบ เป็นเครื่องกำกับจังหวะและทำนอง
โหม่ง 1 คู่ เป็นเครื่องกำกับจังหวะเช่นเดียวกัน
ปี่ ใช้บรรเลงเพลงต่าง ๆ ในการแสดงปี่จะเป็นตัวนำดนตรีอื่น ๆ
กลอง ใช้ตีจังหวะในการรำ กลองมโนห์ราโตกว่ากลองหนังตะลุง
ฉิ่ง ใช้ตีกำกับจังหวะในการประโคมและการขับบท
แกระ เป็นเครื่องตีให้จังหวะ

การแต่งกายมโนห์ราใช้เครื่องทรงอย่างกษัตริย์ คล้ายคลึงกับการแต่งกายของละคร เครื่องแต่งกายมี เทริด หางหงส์ ผ้านุ่ง ผ้าห้อยหน้า ผ้าห้อยข้าง ผ้าห้อยข้าง กำไล-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

มือ กำไลเท้า เล็บมือ สังวาล ทับทรวง ปีกนกนางแอ่น สนับเพลายาวมีเชิง และลูกปัด

โรงมโนห์ราแต่เดิมไม่มีการยกพื้น โดยทั่วไปปลูกโรงเป็นรูปสี่เหลี่ยมมีขนาดประมาณ 4 * 4.5 เมตร เปิดโล่งทั้งสี่ด้านมีเสา 4 เสาบ้าง 8 เสาบ้าง เสามักทำด้วยไม้หมากหรือไม้ไผ่ มีเสากลางอยู่ต้นหนึ่งเรียกว่า "เสามหาชัย" หลังคาเป็นรูปหน้าจั่ว มุงด้วยจาก - หรือแขม ภายในโรงไม่มีม่านกั้น พื้นปูลาดด้วยเสื่อ มีที่สำหรับมโนห์รานั่งเรียกว่า "พนัก" ที่พื้นทางด้านซ้ายและขวาของพนักวางเครื่องดนตรี และเป็นที่นั่งของลูกคู่ แต่โรงมโนห์ารุ่น - หลัง ๆ มีการยกพื้นสูงจากพื้นดินประมาณ 1 เมตร มีขนาดกว้างยาวกว่าเดิม รูปทรงหลังคามีแบบเพิงหมาแหงนเพิ่มเข้ามา ในโรงมีม่านกั้น ส่วนหน้าปล่อยโล่งตามแบบเก่า แต่ส่วนหลังใช้จากหรือแขม หรือทางมะพร้าวกั้นทั้งสามด้าน พื้นปูด้วยไม้กระดาน มีเก้าอี้หรือแคร่แทนพนัก

การแสดงมโนห์ราแต่เดิมเชื่อกันว่าน่าจะเป็นการแสดงประกอบพิธีกรรมบางอย่าง แต่สำหรับปัจจุบันแสดงได้ทุกงาน การคิดค่าจ้างแสดงขึ้นอยู่กับการมีชื่อเสียงหรือไม่ ไปแสดงในระยะใกล้หรือไกล ถ้าเป็นคณะที่มีชื่อเสียงอาจจะคิดค่าแสดง 8,000 - 10,000 บาทต่อ 1 คืนก็มี

ก่อนออกตัวแสดงมีการโหมโรงและเชิญครู หลังจากนั้นจะมีกล่าวคำกลอนหน้าม่าน แล้วออกร่ายรำ เมื่อรำอวดท่าเสร็จแล้วจะขับบทกลอน โดยมีลูกคู่รับ เสร็จแล้วเข้าโรงรำเช่นนี้หลาย ๆ ตัว แล้วจึงมีตัวพรานออกมาบอกเรื่อง หลังจากนั้นจะมีการแสดงเรื่อง เมื่อจบเรื่องก็ถือเป็นการจบการแสดงในคืนนั้น

บทร้อง บทร้องของมโนห์รา แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ บทร้องที่ไม่มีท่ารำประกอบด้วยและบทร้องที่มีท่ารำประกอบด้วย บทร้องที่ไม่มีท่ารำประกอบได้แก่ บทกาศครู และบทหน้าม่าน เป็นต้น ส่วนบทร้องที่มีท่ารำประกอบคือบทมโนห์ราใช้ขับโดยมีการรำประกอบไปด้วย- ได้แก่ บทครูสอน บทสอนรำ บทประถม บทผันหน้า บทสีโท บทชมดอกไม้ และบทเพลงทับเพลงโทน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ท่ารำ ท่ารำของมโนห์ราไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวแน่นอนว่าทุกคณะจะต้องรำเหมือนกันทุกประการ แต่มโนห์ราย่อมถือว่ามีท่ารำซึ่งเป็นแม่ท่ามาแต่เดิม คือ "ท่าสิบสอง" แต่ก็มิได้หมายความว่าท่ารำในท่าสิบสองจะเหมือนกันหมด นอกจากท่าสิบสองแล้ว ยังมีท่ารำบทครูสอน ท่ารำบทประถม ท่ารำบทประถม ท่ารำล่อปี่ ท่ารำยั่วทับ ท่ารำขอเหริด และท่ารำของพรานซึ่งมีลีลาท่าทางแตกต่างกันมาก

ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการแสดงมโนห์รามีอยู่หลายประการซึ่งคล้ายคลึงกับความเชื่อของหนังตะลุงก็มี ความเชื่อที่สำคัญ ๆ ได้แก่

- การปลูกโรงมโนห์ราห้ามหันหน้าโรงไปทางทิศตะวันออกและตะวันตก
- จะต้องวางเหริดไว้ในที่สูงและห้ามเดินข้ามโดยเด็ดขาด
- ต้องประโคมดนตรีเมื่อเดินทางผ่านวัดหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์
- ผู้มีเชื้อสายมโนห์ราจะต้องจัดพิธีไหว้ครูมโนห์ราตามที่ตกลงไว้
- ผู้มีเชื้อสายมโนห์ราจะต้องเคารพบูชา ครูหมอมโนห์ราอย่างแข็งขัน

ในปัจจุบันจำนวนคณะมโนห์ราลดลงกว่าแต่ก่อน ทั้ง ๆ ที่ความนิยมของผู้คนยังมีมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า การฝึกหัดและการแสดงต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายกว่ามหรสพอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม มโนห์ราได้รับความสนใจจากผู้ที่เห็นคุณค่า โดยนำเข้าไปฝึกหัดในสถาบันการศึกษา ทำให้มโนห์รายังคงแพร่หลายอยู่ปัจจุบัน สำหรับการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ที่เห็นได้ชัดได้แก่ การร่ายรำตามท่ารำแบบเก่าน้อยลง มีการประยุกต์ท่ารำมากขึ้น มีดนตรีสากลเข้าไปเกี่ยวข้องในการแสดงของมโนห์ราอาชีพ และมีการแสดงเป็นเรื่องราวน้อยลง ส่วนใหญ่จะเป็นการรำอวดท่ารำเสียมากกว่า

มโนห์ราได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะในจังหวัดภาคใต้ตอนบนและตอนกลางได้แก่ จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง ระนอง พัทลุง กระบี่ พัง-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

งา และสงขลา

เพลงบอก

เพลงบอกเป็นการละเล่นของชาวภาคใต้ที่นิยมแพร่หลายกันมาแต่โบราณ เป็นการละเล่นที่มีเอกลักษณ์หรือแบบฉบับเฉพาะตัวอย่างเด่นชัด ผู้เล่นจะต้องใช้สติปัญญาความรอบรู้และความสามารถเฉพาะตัวสูงยิ่ง

การเล่นเพลงบอกมีขึ้นเมื่อใด ใครเป็นต้นคิด ไม่มีใครทราบได้ แต่มีท่านผู้รู้บางท่านเชื่อว่าเพลงบอกน่าจะถือกำเนิดขึ้นที่เมืองนครศรีธรรมราชก่อน แล้วแพร่กระจายออกไปยังจังหวัดใกล้เคียงคือ สุราษฎร์ธานี ชุมพร ตรัง พัทลุง และสงขลา ถ้าพิจารณาตามความหมายของคำ "เพลงบอก" และเวลาที่นิยมเล่นแล้ว การเล่นชนิดนี้น่าจะเกิดขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่นำข่าว รายละเอียดการประกาศสงกรานต์ประจำปีไปบอกเล่าให้ชาวบ้านชาวเมืองโดยทั่วไปทราบนั่นเอง ทั้งนี้เพราะในสมัยก่อนมีผู้ที่รู้หนังสือน้อยและการเขียนประกาศหรือกิจการพิมพ์ไม่แพร่หลาย

เพลงบอกคณะหนึ่ง มีประมาณ 4-5 คนคือมีแม่เพลง 1 คน กับลูกคู่อีก 2 คนเป็นอย่างน้อย และอย่างมากที่สุดจำนวนลูกคู่ไม่เกิน 4 คน แม่เพลงทำหน้าที่ร้องกลอนเพลงบอก - ส่วนลูกคู่มีหน้าที่รับ และลูกคู่คนหนึ่งมีหน้าที่ตีฉิ่ง

แต่เดิมเครื่องดนตรีประกอบการขับร้องเพลงบอกมี 2 ชนิด คือ ฉิ่ง 1 คู่ และกรับ แต่ในปัจจุบันมีเพียงฉิ่งอย่างเดียวเท่านั้น ฉิ่งใช้เป็นเครื่องกำกับจังหวะ และทำนองการร้องเพลงและรับ

บทร้องหรือกลอนเพลงบอกมีฉันทลักษณ์เป็นแบบฉบับเฉพาะตัว ที่ร้องกันอยู่ในทุกวันนี้เป็นกลอนเพลงบอกชนิด 1 บท มี 4 วรรค แต่ไม่เคร่งครัดจำนวนคำในวรรค การขับร้อง -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

เพลงบอกมีท่วงท่านองการขับและการรับที่แตกต่างไปจากมโนห์ราและหนังตะลุงอย่างเห็นได้ชัด

ในสมัยก่อนการเล่นเพลงบอกนิยมเล่นในงานสงกรานต์มากกว่างานอื่น ๆ จนถือได้ว่าเป็นธรรมเนียมนิยมอย่างหนึ่ง การเล่นในวันนี้นอกจากเพื่อความบันเทิงใจแล้ว ยังถือเป็นโอกาสอวยพรวันปีใหม่แก่ผู้ที่เคารพนับถือ และเป็นการเผยแพร่หรือกระจายข่าวเกี่ยวกับวันสงกรานต์ให้แก่ทางราชการอีกด้วย

การเล่นเพลงบอกในวันสงกรานต์จะเริ่มหลังจากพักบาตรทำบุญเสร็จแล้ว คือในตอนบ่ายของวันที่ 13 เมษายน แม่เพลงและลูกคู่จะเตรียมออกไปว่าเพลงบอกตามบ้านใกล้เรือนเคียง ไปถึงบ้านใดก็จะขับบทร้องให้เปิดประตูและบทไหว้ภูมิ เมื่อเจ้าของบ้านออกมาต้อนรับก็จะขับชมเจ้าของบ้าน ชมสิ่งที่พบเห็นภายในบ้านเจ้าของบ้านอาจจะต้อนรับด้วยหมากพลู - เหล้ายาปลาปิ้ง หรือขนมหวาน และมอบของรางวัลตามสมควร ต่อจากนั้นก็เวียนไปยังบ้านอื่น ๆ จะไปเลิกราก็ตอนเที่ยงของวันนั้นหรือถ่อนจากนั้นก็มี

แต่เดิมเพลงบอกจะเริ่มเล่นกันตั้งแต่ปลายเดือนสี่ จนถึงสิ้นเดือนห้าและในวันที่ 13 - 15 เมษายน ซึ่งเป็นระยะสงกรานต์ คณะเพลงบอกจะออกตระเวนเล่นเพลงบอกกัน - มากที่สุด แต่ในปัจจุบันลักษณะเช่นนี้เหลือน้อยเต็มที จะมีเหลืออยู่ก็เฉพาะในชนบทไกลๆเท่านั้น นอกจากนี้การเล่นเพลงบอกนอกจากจะนิยมเล่นในวันสงกรานต์แล้ว ยังเล่นเมื่อมีงานอื่นๆ อีกเช่น งานผูกพัทธสีมา งานศพ งานบวชนาค งานบุญขึ้นบ้านใหม่ งานแห่พระ งานทอกฐินฯลฯ

เพลงบอกเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางในจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง และจังหวัดสงขลา

<u>ลิเกป่า</u>

ลิเกป่าเป็นมหรสพพื้นเมืองภาคใต้ที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในทางฝั่ง-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ทะเลตะวันตก และในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตลอดไปจนถึงสงขลา

เชื่อกันว่าการแสดงลิเกป่าของชาวภาคใต้ได้แบบอย่างมาจากพวกแขกเปอร์เซีย คำว่า "ลิเก" น่าจะมาจาก "คิเกร์" ซึ่งเป็นภาษาเปอร์เซีย แต่ถ้าหากพิจารณาเครื่องดนตรีที่ใช้คือ รำมะนาแล้ว ก็ชวนให้เข้าใจว่าน่าจะได้แบบอย่างมาจากแขกมลายู เพราะมลายูมี - กลองชนิดหนึ่งเรียกว่า "ระบานา" ( ) เหมือนกับรำมะนาซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของลิเกป่า

ลิเกป่าคณะหนึ่งใช้คนราว 14 ๙ 15 คน มีหัวหน้าคณะหรือนายโรง 1 คนทำหน้าที่ควบคุมกิจการทั้งปวงของคณะ และเป็นผู้แสดงที่สำคัญในคณะด้วย นอกจากนั้นจะมีผู้ทำหน้าที่ตีรำมะนา 2 คน คนตีฉิ่ง 1 คน คนเคาะกรับ 1 คน คนตีโหม่ง 1 คน คนเป่าปี่ 1 คน ลิเกป่าบางโรงที่มีดนตรีเพิ่มขึ้น เช่น กลองทุก ฉะฉอด้วงก็จะต้องมีผู้บรรเลงดนตรีเพิ่มขึ้นตามความจำเป็น ส่วนคนอื่น ๆ ในคณะที่เหลือเป็นผู้แสดงทั้งสิ้น

<u>เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงลิเกป่ามีดังนี้</u>

รำมะนา 2 ใบ โหม่ง 1 คู่ ฉิ่ง 1 คู่ ปี่ 1 ตูลา กรับ 1 คู่ ฉะฉอด้วง 1 อันและกลองทุก 1 ใบ เครื่องดนตรีดังกล่าวนี้มีลักษณะเด่นในการบรรเลงต่างกันไป 2 ลักษณะคือบรรเลงถ้ากับจังหวะและประกอบทำนองขับร้อง

การแต่งกายของผู้แสดงส่วนใหญ่แต่งตามมีตามเกิด แต่แขกแดงแขกขาว และพระเอกมักแต่งกายงามเป็นพิเศษ คือ นุ่งผ้าโจงกระเบน สวมเสื้อแขนยาวทองกร สวมสายสร้อยสังวาล ทับทรวง และชฎา ส่วนนางเอกจะนุ่งผ้าถุงจีบใส่เสื้อแขนสั้น กำไลเท้า มีผ้าห่มคลุมห้อยพาดหลัง อาจจะสวมใส่ชฎาหรือกระบังหน้าหรือไม่ใส่ก็ได้ เครื่องประดับอื่น ๆ ก็มีสร้อยลูกปัด ถ้าเป็นตัวตลกก็แต่งกายอย่างง่าย ๆ คือไม่สวมเสื้อ นุ่งผ้าถุงแต้มหน้าขาวท่าคิ้วให้ดูแล้วน่าขัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โรงสำหรับแสดงคล้ายกับโรงมโนห์รา คือปลูกเป็นสี่เหลี่ยมขนาดกว้างยาวเท่าๆ กันกับโรงมโนห์รา มีหลังคา ยกพื้นหรือไม่ยกก็ได้ ใช้เสื่อปู หน้าโรงโปร่งทั้งสามด้าน ตรง - กลางมีฉากหรือม่านกั้น ส่วนหลังโรงใช้เป็นที่แต่งตัวและเก็บเครื่องใช้ไม้สอย ตะเกียงใช้ตะเกียงเจ้าพายุ

การแสดงลิเกป่าเหมือนกับการแสดงละคร มีทั้งคำพากย์และบทเจรจาเริ่มด้วยการลงโรงหรือโหมโรง เป็นการบรรเลงดนตรีล้วน ๆ เพื่อเรียกคนดู ต่อจากนั้นจะเป็นการผลัดกันร้องคลอดนตรี บางคณะอาจจะมีลูกคู่ออกมาร้องสมทบ การร้องคลอดนตรี เรียกว่า"เกริ่นวง" ต่อจากนั้นแขกขาวกับแขกแดงจะออกมาเต้นและร้องประกอบโดยลูกคู่จะร้องรับไปด้วย หลังจากนั้นจะมีผู้ออกมาบอกเรื่อง แล้วก็เริ่มแสดงเรื่อง เรื่องที่นิยมนำมาแสดงได้แก่ โคบุด ลักษณวงศ์และสุวรรณหงส์ หรือนิยายสมัยใหม่ก็มี

ในปัจจุบันจำนวนคณะลิเกป่าลดน้อยลงไปมาก ทั้ง ๆ ที่การแสดงลิเกป่าได้รับความนิยมอยู่ สิ่งที่เห็นได้ชัดว่าลิเกป่าเปลี่ยนแปลงไปคือ การแต่งตัวของผู้แสดงพิถีพิถันมากขึ้น นอกจากนั้นบทร้องบทเจรจาหยาบโลนกว่าเดิมมากขึ้น ส่วนดนตรีก็มีดนตรีใหม่ ๆ เข้ามาปะปน สำหรับ - เรื่องที่แสดงก็มักนำนวนิยายสมัยใหม่มาประยุกต์การแสดงเรื่องเดิมมีน้อยลง

ลิเกป่ายังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในจังหวัดทางฝั่งทะเลตะวัน-ตก เช่น พังงา กระบี่ เป็นต้น สำหรับทางชายฝั่งทะเลตะวันออกที่ยังมีอยู่ได้แก่ ในจังหวัดสุราษฎร์-ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง และสงขลา

<u>กาหลอ</u>

กาหลอเป็นวงดนตรีอย่างหนึ่ง ใช้เล่นทางภาคใต้เนื่องในงานศพเป็นสำคัญ เชื่อกันว่าเป็นการประโคมที่ขลังและศักดิ์สิทธิ์กว่าการประโคมหรือการละเล่นชนิดอื่น โดยเฉพาะเสียงปี่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากจะมีความไพเราะโหยหวนจับใจแล้ว ยังเป็นที่หวาดหวั่นสะพึงกลัวของชาวบ้านโดยทั่วไปอีกด้วย

การประโคมกาหลอจะมีขึ้นเมื่อใด และใครเป็นต้นคิดไม่มีใครทราบ แต่เชื่อกันว่าการประโคมชนิดนี้คงจะเป็นวัฒนธรรมของอินเดียที่แพร่กระจายเข้ามายังแหลมมลายูแต่โบราณในตำนานที่เล่าสืบต่อกันมา ซึ่งยังสับสนอยู่มากสรุปได้ว่ากาหลอน่าจะเกิดขึ้นในสมัยพุทธกาล ผู้คำริให้มีคือพระพุทธเจ้า ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นเครื่องประโคมนำเสียรของมหาพรหม

กาหลอคณะหนึ่งมีทั้งหมด 4 คน เป็นคนเป่าปี่ 1 คน ผู้ตีกลองทน 2 คน และผู้ตี - ฆ้องอีก 1 คน ผู้ที่ทำหน้าที่เป่าปี่คือผู้ที่เป็นหัวหน้าคณะของวงดนตรีกาหลอ

เครื่องดนตรีของกาหลอคณะหนึ่งมี 3 อย่าง รวมทั้งหมด 6 ชิ้น คือ

ปี่ฮอหรือปี่ห้อ	1	เลา
กลองทน (กลองโทน)	2	ใบ
ไม้ตีกลองทน	1	อัน
ฆ้อง	2	ใบ

โรงกาหลอเรียกว่า "โรงฆ้อง" โรงฆ้องที่สร้างจะต้องให้ส่วนยาวของโรงพุ่งจากทิศตะวันออกไปทางทิศตะวันตกเสมอ จะปลูกขวางตะวันไม่ได้ ขนาดของโรงกว้าง 5 ศอก-ยาว 7 ศอก หลังคาเป็นรูปหน้าจั่ว หลังคามุงด้วยหรือแขง ฝาโรงใช้จากมะพร้าวกั้นก็ได้พื้นโรงสูงประมาณ 1 ฟุต

การประโคมกาหลอไม่มีบทร้อง มีแต่การบรรเลงดนตรีเป็นเพลง ในตำนานกำ-เนิดกาหลอมีเพียง 12 เพลงเท่านั้น ทั้ง 12 เพลงถือเป็นเพลงแม่บทที่มีความสำคัญมาก ผู้หัดเป่าปี่กาหลอจะต้องหัดเป่าเพลงทั้ง 12 เพลงนี้ให้ได้เสียก่อนจึงจะได้รับการยกครูจากครูกาหลอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และออกโรงตั้งคณะกาหลอได้

เพลงกาหลอทุกเพลงมีเนื้อเพลง แต่จะไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรผู้เป่าปี่คือผู้จดจำสืบต่อมา และใช้ปี่บรรเลงอธิบายให้เข้าใจภาษาและความหมายเพลงกาหลอไม่นิยมนำมาร้องเล่น เพราะถือว่าจะทำให้ชีวิตประสบกับความวิบัติ

โอกาสที่กาหลอไปประโคมคือ ในงานศพ และงานแห่นาค แต่ในปัจจุบันใช้ประโคมเฉพาะในงานศพเท่านั้น การประโคมในงานศพมี 2 ลักษณะคือ ประโคมคุมศพ ที่บ้านผู้ตาย และประโคมนำศพไปป่าช้า การประโคมคุมศพจะประโคมในโรงที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะ การประโคมเพลงต่าง ๆ จะต้องดำเนินไปตามธรรมเนียมนิยม เช่น เริ่มด้วยเพลงไหว้พระลาพระ และในตอนค่ำประโคมเพลงทอมท่อมเป็นต้น ส่วนการประโคมนำศพ ก็คือการประโคมนำศพไปเผาในป่าช้านั่นเอง การประโคมของกาหลอ มีพิธีรีตองมาก ผู้เล่นกาหลอต้องมีสมาธิและเคร่งครัดในขนบธรรมเนียมเป็นอย่างยิ่ง

ในการประโคมกาหลอมีความเชื่อต่าง ๆ อยู่มากมาย ที่สำคัญ ๆ ได้แก่

- เชื่อว่าครูหมอปี่ให้โทษได้ถ้าปฏิบัติไม่ตามธรรมเนียมนิยมโดยเคร่งครัด
- ห้ามนำดนตรีกาหลอลอดราวผ้า ใต้ถุนบ้านและสะพาน
- หากภรรยาของผู้เล่นกาหลอประพฤตินอกใจสามี จะเกิดเหตุร้ายแก่สามี
- คนทั่วไปจะจับต้องเครื่องดนตรีกาหลอมิได้
- ผู้เล่นดนตรีกาหลอจะนั่งร่วมเสื่อกับผู้หญิงไม่ได้ และห้ามรับประทานอาหารที่เหลือจากผู้อื่นรับประทานไปแล้ว

ในปัจจุบันวงดนตรีกาหลอมีลดน้อยลงไปทุกที และมีหลายสิ่งหลายอย่างที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น การแต่งกายของผู้เล่นกาหลอไม่เคร่งครัดนัก โรงพิธีซึ่งแต่เดิมการ -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

เลือกพื้นที่และการกำหนดวัสดุปลูกสร้างเครื่องครัดมาก แต่ในปัจจุบันไม่เครื่องครัดเช่นกันนอกจากนี้เพลงที่ใช้ประโคมบางคณะได้คิดขึ้นมาใหม่ก็มี และเครื่องดนตรีต่าง ๆ ก็ยินยอมให้คนอื่น จับต้องได้เป็นต้น

แม้ว่าในปัจจุบันวงดนตรีกาหลอมีลดน้อยลงไป แต่ก็ยังพอมีอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ต่อจังหวัดสุราษฎร์ธานี

<u>คำตัก</u>

คำตัก คือการขับร้องประกอบดนตรีชนิดหนึ่ง คำตักหมายถึงคำตักเตือนอันเป็นคตินั่นเอง การขับร้องคำตักมีเฉพาะในงานบวชนาคเท่านั้น

ใครเป็นผู้คิดขับร้องคำตัก เป็นคนแรกและเกิดขึ้นที่ใดไม่มีหลักฐานแน่ชัดเชื่อกันว่าน่าจะมีมาพร้อม ๆ กับการบวชนาคแล้ว ถ้าเป็นเช่นนี้การขับร้องคำตักก็คงมีมาตั้งแต่พุทธกาลแต่จะรับอิทธิพลมาจากอินเดียหรือไม่นั้น ยังไม่มีผู้ใดยืนยันไว้ชัด

คำตักคณะหนึ่งไม่จำกัดว่าจะต้องมีเท่านั้นเท่านี้คน ที่สำคัญคือต้องมีแม่เพลงคำตัก - เตือนซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถในทางกาพย์ กลอนอย่างดีเยี่ยม 1-2 คนหรือมากกว่านี้ ถ้ามี 2 คน อาจจะเป็นผู้ชาย 1 คน และผู้หญิง 1 คน ส่วนลูกคู่อาจจะเป็นใครก็ได้ที่อยู่ในกลุ่ม

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการขับร้องคำตักเตือนมักใช้ตามมีตามเกิด เช่น กรับ ฉิ่ง ฉาบ ซอ ปี่ ทับยาว ขลุ่ย เป็นต้น ส่วนใหญ่มักใช้ตีเพื่อให้จังหวะ

การแต่งกายของผู้ขับร้องและลูกคู่จะแต่งอย่างไรก็ได้ แต่ส่วนใหญ่เป็นการแต่งกายตามสบาย

การเล่นคำตักอาจจะเริ่มตั้งแต่กล่อมนาค หรือจะขับร้องตอนแห่นาคก็ได้ส่วนใหญ่ -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

แล้วมักใช้กล่อมนาคก่อนวันบวช บทใดเป็นบทพ่อสอนลูก จะต้องให้แม่เพลงผู้ชายเป็นผู้ร้อง และบทใดเป็นบทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแม่สอนลูกก็ต้องให้แม่เพลงผู้หญิงเป็นผู้ร้อง

ในปัจจุบันการขับร้องคำทักมีเหลืออยู่น้อยมาก และการขับร้องชนิดนี้ซึ่งแต่เดิมมีทั้งตอนกล่อมนาคและตอนแห่นาค แต่ในปัจจุบันมีเฉพาะกล่อมนาคก่อนบวชเท่านั้น

การเล่นคำทักแต่เดิมได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรี-ธรรมราช และชุมพร สำหรับในจังหวัดสุราษฎร์ธานีแม้จะหมดความนิยมลงไปมาก แต่ในท้องถิ่นชนบทคงมีอยู่ทั่วไป

<u>เพลงเรือ</u>

เพลงเรือเป็นเพลงที่เล่นควบคู่กับการชักพระทางน้ำ การเล่นเพลงเรือมุ่งที่ความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นสำคัญ นอกจากนั้นยังใช้เป็นสื่อรักเกี้ยวพาราสีกันด้วย

การเล่นเพลงเรือคงจะมีควบคู่กันมากับประเพณีชักพระ จังหวัดที่ยังคงมีการเล่นเพลงเรืออย่างแพร่หลายคือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะที่อำเภอเกาะพงัน เกาะสมุย ทุกปีในงานชักพระทางน้ำจะมีการเล่นเพลงชนิดนี้เสมอ

เพลงเรือคณะหนึ่ง ๆ ใช้ผู้เล่นมากน้อย ส่วนใหญ่ประมาณ 6-8 คน เรือลำหนึ่งก็จัดเป็นคณะหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง มีแม่เพลงคนหนึ่งเป็นผู้ร้องนำ ที่เหลือเป็นลูกคู่รับตามทำนองของ - เพลงเรือ

ผู้เล่นเพลงเรือซึ่งประจำอยู่ในเรือแต่ละลำจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีเดียวกัน

การเล่นชนิดนี้ไม่มีคนดูประกอบ เมื่อเรือพายทุกลำลากจูงเรือพนมพระจากวัดไปยังที่นัดหมายชุมนุมกัน ก็จะมีการเล่นเพลงเรือโดยแม่เพลงจะเกริ่นชมเรือพนมพระเป็นอันดับ -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

แรก ต่อจากนั้นก็จะมีการร้องเพลงเรือชมโฉม เกี้ยวพาราสีโต้ตอบกันโดยไม่ถือเพศถือวัยชนะที่ร้องเพลงเรือบ้างก็คว้าสาหร่ายทะเลขว้างปาใส่กันอย่างสนุกสนาน การเล่นเพลงเรือจะหมดสิ้นลงก็เมื่อลากจูงเรือพระกลับวัด

ในปัจจุบันเนื่องจากค่าครองชีพสูงทำให้ชาวบ้านไม่ค่อยมีเวลาว่าง ด้วยความเจริญของมหรสพสมัยใหม่ และเนื่องจากการไม่รู้คุณค่าของเพลงเรือ ทำให้เพลงเรือเหลือน้อยลงไปทุกที คาดว่าหากยังมีสภาพเช่นนี้อีกไม่นานเพลงเรือคงจะสูญหายไปโดยแน่นอน

แต่เดิมการเล่นเพลงเรือเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในจังหวัดสุราษฎร์-ธานีและชุมพร สำหรับในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีการเล่นกันแพร่หลายที่อำเภอเกาะพงัน และอำเภอ-เกาะสมุย

<u>เพลงนา</u>

เพลงนาเป็นการเล่นกลอนโต้ตอบกันระหว่างชายหญิง นอกจากเล่นกันในนาแล้วยังใช้ดารมกันในงานวัดหรืองานมงคลต่าง ๆ ด้วย การเล่นเพลงนานอกจากมุ่งหมายที่ความเพลิด - เพลินแล้ว ยังเป็นการแสดงความรู้ความสามารถของผู้เล่น และยังใช้เป็นสื่อความรักเกี้ยวพาราสีกันด้วย

เพลงนาเกิดขึ้นที่ใดเป็นครั้งแรกไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด มีคำกล่าวติดปากชาวบ้านว่า "บวยคีไชยา เพลงนาชุมพร" จากคำกล่าวนี้ทำให้มีผู้เชื่อว่าเพลงนาน่าจะแพร่หลายจากจัง - หวัดชุมพรไปสู่จังหวัดอื่น สำหรับเพลงนาในจังหวัดสุราษฎร์ธานีแพร่หลายในหลายท้องที่ เช่น อำ-เภอไชยา ท่าฉาง และกาญจนดิษฐ์

เพลงคณะหนึ่ง ๆ ใช้ผู้เล่นไม่มากนัก ส่วนใหญ่ประมาณ 4-6 คน มี "หัวไฟ" หรือแม่เพลง 1-2 คน และนอกจากนั้นคือลูกคู่ หรือ "ท้ายไฟ" จำนวนลูกคู่อย่างน้อยที่สุดจะต้องมี 2 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเล่นเพลงนาส่วนใหญ่ผู้เล่นแต่งกายตามสบาย หรือตามสภาพความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น อาจจะนุ่งกางเกง โสร่ง มีผ้าขาวม้าเคียนพุง ทั้งนี้แล้วแต่ความสะดวกของแต่ละคน แต่บางทีการแต่งกายเป็นแบบแผนกว่าลักษณะแรก หากการเล่นเพลงนาไม่ได้เล่นในนา

การเล่นเพลงนาไม่มีดนตรีประกอบ สมัยก่อนการเล่นเพลงนานิยมเล่นในทุ่งนาในฤดูเก็บเกี่ยวข้าว การเล่นไม่มีพิธีรีตองอะไรมาก เป็นการร้องโต้ตอบกัน โดยมีลูกคู่หรือชาวบ้านที่รวมกลุ่มอยู่ด้วยร้องรับ แม่เพลงอาจจะมี 2-3 คน เนื้อหาที่ร้องมักเป็นเรื่องราวต่าง ๆ เช่น ชมโฉม เกี้ยวพาราสี และอื่น ๆ แม่เพลงจะต้องมีความสันทัดในเรื่องกาพย์กลอนจึงจะน่าฟัง

เพลงพื้นบ้านที่ถ่ายทอดมาโดยการจดจำ หรือบอกเล่า เมื่อขาดผู้สนใจฟังก็จะถูกลืมหรือสูญหายได้ง่าย เพลงนาก็เข้าลักษณะเช่นนี้ ปัจจุบันนี้มีการเล่นเพลงนากันในนาน้อยมาก - เพราะผู้ที่ร้องเพลงนาได้ส่วนใหญ่แก่เฒ่าออกไปทำนาไม่ได้แล้ว ส่วนคนรุ่นหลังไม่นิยมเพราะร้องยากและไม่จัดเจน จึงเป็นที่เชื่อแน่ได้ว่าเพลงนาคงจะหมดไปในไม่ช้านี้

แต่เดิมเพลงนาได้รับความนิยมมากในจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช แต่ในปัจจุบันนี้ที่ยังคงเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายก็เฉพาะในจังหวัดชุมพร และบางอำเภอในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

<u>การเล่นของเด็ก</u>

การเล่นของเด็ก เป็นการเล่นที่ผู้เล่นใช้อุปกรณ์หรือวัสดุเป็นสิ่งของที่มีในท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ เช่น เมล็ดยางพารา ใบเตย ไม้ไผ่ ดินเหนียว ฯลฯ การเล่นดังกล่าวเป็นสิ่งที่ช่วยในการพัฒนาการตัวเด็กทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

พระยาอนุมานราชธนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเล่นของเด็กไทยว่า น่าจะมีมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ก่อนประวัติศาสตร์ โดยเด็กใช้ดินมาปั้นเล่นเลียนการใช้ดินมาปั้นเป็นภาชนะของผู้ใหญ่ แต่ถ้าพิจารณาวรรณคดีไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนกระทั่งถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ - และรวมถึงวรรณกรรมท้องถิ่นด้วยแล้ว จะพบว่ามีการเล่นหลายอย่าง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเล่นของเด็กมีมาตั้งแต่สมัยโบราณจริง แต่อย่างไรก็ตามประวัติความเป็นมาของการเล่นของเด็กยังไม่สามารถสรุปได้ว่ามีมาแต่สมัยใดอยู่นั่นเอง

การเล่นของเด็กอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทหากถือเอาบทร้องประกอบการเล่นเป็นหลักคือ การเล่นที่มีบทร้องประกอบ เป็นการเล่นที่ในขณะที่เล่นจะมีบทร้องประกอบ-การเล่นไปด้วย เช่น การเล่นเชื้อ เชโค จี้จิบ เป็นต้น และการเล่นที่ไม่มีบทร้องประกอบด้วย เช่น ชนคจาย ทอยหลุม หมากขุม เสืองม ฯลฯ

ผู้เล่นส่วนใหญ่เป็นเด็กทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ผู้เล่นมักจะอยู่ในวัยที่ไล่เลี่ยกันอาจจะเล่นรวมกันทั้งผู้หญิงผู้ชาย หรือแยกเล่นกันก็ได้ ถ้าหากแยกเล่นกันจะพบเห็นได้ชัดว่าเด็กผู้ - หญิงชอบเล่นในสิ่งที่ไม่แสดงออกถึงความรุนแรง สำหรับสถานที่เล่นอาจจะเล่นกลางแจ้งหรือในที่ร่มก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจะเล่นการเล่นชนิดใด

อุปกรณ์การเล่นมักเป็นสิ่งใกล้ตัวซึ่งหาได้ง่ายในท้องถิ่น เช่น ซังข้าว ดินเหนียว ไม้ไผ่ เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ เป็นต้น

การเล่นของเด็กภาคใต้ เท่าที่เคยมีผู้รวบรวมศึกษาไว้มีมากมายหลายชนิด การเล่นแต่ละชนิดมีวิธีการเล่นแตกต่างกันไป เด็ก ๆ จะจดจำวิธีเล่นได้ทุกคนอย่างแม่นยำและทุกคนจะยึดถือกติกาอย่างแข็งขัน ผู้ใดเล่นผิดกติกาจะไม่ได้รับการยินยอมให้เล่นร่วมกับผู้อื่นอีก

การเล่นหลายอย่างได้คลี่คลายเปลี่ยนไปตามกาลเวลา บางอย่างเลิกเล่นไป แต่-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บางอย่างก็ยังเป็นที่นิยมของเด็กอยู่ ความนิยมเกี่ยวกับการเล่นแบบเก่า ๆ ส่วนใหญ่จะมีอยู่เฉพาะในท้องถิ่นเท่านั้น อุปกรณ์การเล่นใหม่ ๆ ที่ผลิตขึ้นมาด้วยเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการเล่นแบบเก่ามาก เพราะเด็กหันมานิยมอุปกรณ์การเล่นใหม่ ๆ อย่างกว้างขวาง

การเล่นของเด็กมีเล่นกันในทุกจังหวัด แต่แตกต่างกันไปตามสภาพของท้องถิ่นสำหรับจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช มีการเล่นที่เหมือนกัน ได้มีผู้เก็บรวบรวมการเล่นใน 3 จังหวัดนี้ไว้พบว่าชนิดของการเล่นประมาณเกือบ 100 ชนิด

มวยไชยา

มวยไชยา เป็นถิ่นที่เป็นศิลปะป้องกันตัวที่มีชื่อเสียงมากประจำถิ่นอำเภอไชยา เคยมีชื่อเสียงโด่งดังมานาน พอ ๆ กับมวยลพบุรี และมวยโคราช

มวยไชยาเริ่มมีขึ้นที่ตำบลพุมเรียง โดย "ท่านมา" ซึ่งเป็นชาวกรุงเทพฯ ได้มาบวชและเป็นสมภารที่วัดทุ่งจับช้าง เป็นผู้ดำเนินการฝึกซ้อมศิลปะมวยไทยให้แก่ชาวไชยาเป็นประเดิม มวยไชยารุ่งเรืองมากในสมัยรัชกาลที่ 5-6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทั้งนี้เพราะได้รับการสนับสนุนจากพระยาวจีสัตยารักษ์ (ขำ ศรียาภัย) เจ้าเมืองไชยา และ ชื่น ศรียาภัย ผู้เป็นธิดา ในสมัยนี้มวยไชยาได้ไปชกมวยถวายหน้าพระที่นั่งหลายครั้ง ได้แสดงฝีมือให้ทางกรุงเทพฯ เห็นว่ามีความสามารถอย่างหาตัวจับยาก ต่อมาในสมัยหลังค่ายมวยเกิดขึ้นมากมายเวทีมวยวัดพระบรมธาตุไชยาเป็นสนามมวยที่มีชื่อเสียงมากที่สุด หลังจากเวทีนี้สิ้นสุดลง วงการมวยไชยาก็เริ่มเสื่อมหายลงตามลำดับ

นักมวยไชยาสมัยเก่านุ่งกางเกงขาสั้น(กางเกงขาก๊วย) ลำตัวเปลือยไม่สวมกระจับ หมัดไม่มีนวม แต่ใช้ด้ายคิบพันมือ (หมัดถัก) หัวสวมสายมงคลแม้ขณะชก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การชกมี 5 ยก ใช้ยกเวียน คือ มวยคู่ที่ 1 ขึ้นชก เมื่อหมดยกก็กลับเข้าพุ่ม(ที่พักมวย)ให้คู่ที่ 2 ขึ้นชกต่อ เป็นอย่างนี้จนถึงคู่สุดท้ายแล้วจึงเวียนมาให้นักมวยคู่ที่ 1 ขึ้นชกยกที่ 2 เป็นเช่นนี้ทุกคู่จนครบ 5 ยก การหมดยกมี 2 แบบ คือหมดยกด้วยวิธีให้นักมวยที่เพลี่ยงพล้ำ - "ยกมือ" ขอเวลาหมดยกและใช้ลูกลอยแบบเดียวกับที่ใช้ในการชนไก่

ในการชกหรือต่อสู้กันอนุญาตให้ใช้ได้ทุกรูปแบบ คือนอกจาก เตะ ต่อย ศอก ถอง แล้ว ใช้หัวชวิด ปากกัด มือตะปบ จับหัก ควักนัยน์ตาก็ได้

แต่เดิมไชยามีกองมวยที่สำคัญอยู่ 4 กอง คือ กองมวยบ้านปากท่อ กองมวยพุมเรียง กองมวยบ้านเวียง และกองมวยบ้านทุ่ง ทุกคนในกองมวยได้รับการยกเว้นไม่ถูกเกณฑ์แรงงาน แต่ต้องฝึกซ้อมเสมอที่จะไปชกได้ทุกแห่งตามที่ราชการต้องการ เมื่อหมดยุคกองมวย ถึงยุคเวทีมวยวัดพระบรมธาตุไชยาเกิดค่ายมวยหรือคณะนักมวยมากมาย เช่น ค่าย ศ.ปักษี ค่ายชัยภิรมย์ ค่ายวงศ์ไชยา ค่ายบำรุงหิรัญ ค่ายชัยสิทธิ์ และค่าย ณ ศรีวิชัย เป็นต้น

ปัจจุบันมวยไชยาซบเซาลงมาก คณะมวยต่าง ๆ ต่างเลิกราไปเกือบหมดครูมวยมีชื่อของเมืองไทยไชยาปัจจุบันเหลือน้อยลงไปทุกที มวยรุ่นใหม่ของไชยามุ่งหักชกมวยโดยขาดความรักในเชิงกีฬาอันเป็นศิลปะป้องกันตัวอย่างแท้จริง จึงค่อนข้างแน่นอนว่ามวยไชยา อาจจะเหลือแต่เพียงชื่อในอนาคตอันใกล้นี้

<u>สะบ้า</u>

การเล่นสะบ้าเป็นกีฬาที่นิยมเล่นกันมากในเกือบทุกจังหวัดของภาคใต้ ชาวบ้านรู้จักการเล่นชนิดนี้ดี เพราะว่านอกจากจะเล่นกันในงานสงกรานต์เดือนห้าแล้ว ในเทศกาลอื่น ๆ เช่น งานเดือนสิบ งานเดือนสิบเอ็ด หรือแม้แต่งานบุญ งานศพก็มีการเล่นดังหล่าวนี้อย่างแพร่หลาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเล่นสะบ้าเริ่มมีมาแต่สมัยใด หรือแพร่หลายมาจากที่ใดไม่เป็นที่ทราบแน่ชัด ผู้เล่นสะบ้าส่วนใหญ่บอกว่าเล่นกันมาอย่างนี้หลายชั่วอายุคนแล้ว

การเล่นสะบ้าในท้องถิ่นภาคใต้แต่เดิมมีเล่นกันอยู่ 3 แบบ คือสะบ้าชุด สะบ้ายืน และสะบ้านั่ง แต่สะบ้าที่นิยมเล่นกันมากคือสะบ้าชุด การเล่นสะบ้าชุดมีอุปกรณ์คือ ลูกสะบ้า 8 ลูก เกย 1-2 วง และลานสำหรับเล่น

ผู้เล่นสะบ้าจะมีจำนวนกี่คนก็ได้ แต่ส่วนใหญ่ในแต่ละครั้งที่เล่นจะต้องไม่น้อยกว่า 2 คน และไม่มากกว่า 10 คน เมื่อเริ่มเล่นจะต้องนำลูกสะบ้ามาปักเรียงเป็นแถวเดียวให้ลูกสะบ้าห่างกันประมาณ 3-5 นิ้ว เมื่อปักเสร็จผู้เล่นจะไปนั่งยิงที่เส้นกำหนดยิง โดยใช้ลูกเกยซึ่งอาจจะเป็นลูกสะบ้าหรือทำด้วยโลหะใช้มือหนึ่งจับลูกเกย และใช้นิ้วชี้ของอีกมือหนึ่งสอดใต้ลูกเกยดันให้ลูกเกยหลุดจากมือ ลูกเกยจะหมุนไปตามเปาะพุ่งเข้าหาลูกสะบ้าที่ปักไว้ เกยจะถีให้ลูกสะบ้าล้มลงลูกสะบ้าของผู้ยิงคนใดล้มมากกว่าของคนอื่นจะเป็นผู้ชนะ

ในปัจจุบันการเล่นสะบ้ามีเล่นน้อยลง จะมีเล่นกันก็เฉพาะในท้องถิ่นชนบทไกล ๆ เท่านั้น

<u>ชนไก่</u>

ชนไก่ เป็นกีฬาซึ่งเป็นเอกลักษณ์และเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในจังหวัดภาคใต้ทุกจังหวัดชาวภาคใต้รู้จักชนไก่ดีพอ ๆ กับชนวัว

ชนไก่เป็นกีฬาที่เริ่มขึ้นเมื่อใดไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัด ในวรรณคดีภาคใต้เรื่องพระรถเมรีได้กล่าวถึงการชนไก่ โดยที่พระรถเล่นนำไก่เนรมิตไปชนในที่ต่าง ๆ และนอกจากนี้ยังมีเพลงกล่อมเด็กกล่าวถึงการชนไก่ไว้ด้วย สิ่งที่ค่อนข้างแน่ชัดก็คือ การชนไก่คงมีมาเป็นเวลาช้านาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไก่ชนเป็นไก่ชนิดพิเศษ แตกต่างจากไก่ธรรมดาที่เลี้ยงไว้กินเนื้อ จะต้องคัดเลือกพันธุ์อย่างดี ไก่ชนเป็นไก่นักสู้ มีความทรหดอดทนเป็นเยี่ยม แต่เดิมชาวภาคใต้มีตำราดูไก่ชนซึ่งบันทึกไว้ในหนังสือบุด แม้ปัจจุบันก็ยังคงใช้ตำราเหล่านี้อยู่ การพิจารณาลักษณะไก่ชนตามตำราที่บันทึกไว้ มักจะพิจารณาสี รูปร่าง ท่าทาง ปาก หงอน ลำคอ เนื้อหนัง หน้า นิ้วและเล็บ แข้ง เดือย เกล็ด ฯลฯ หากต้องตามตำราก็จะนำมาบำรุงเลี้ยง โดยจะต้องดูแล เอาใจใส่ให้อาหารอย่างดี

การเลี้ยงไก่ชนมีหลักการที่สำคัญอยู่หลายประการที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ต้องคำนึงถึงความสมบูรณ์ของไก่ คือจะต้องบำรุงไก่ด้วยอาหารจำพวกเนื้อโปรตีนมาก ๆ ต้องให้ไก่ได้ออกกำลังกายเพื่อฝึกความแข็งแรงอยู่เสมอ ต้องลูบนวดไก่ด้วยน้ำร้อนหรือน้ำอุ่น ต้องใช้น้ำขมิ้นที่ผสมปูนลูบตามขนหรือตามตัวเพื่อทำให้ตัวเหาหรือหมัดรวมทั้งแมลงจำพวกริ้นยุงไม่กล้ากัดไก่ และหากไก่อยู่ในระยะผลัดเปลี่ยนขนไม่สมควรนำไก่มาฟิตซ้อมเพราะ ไม่คล่องตัวและอาจจะทำให้ขนอ่อนเสียหาย

การชนไก่แต่ละครั้งเจ้าของไก่จะต้องสังเกตุเพื่อไม่ให้ไก่เสียเปรียบคู่ต่อสู้ สิ่งที่จะต้องสังเกตคือ ความยาวและความแหลมของเดือย ขนาดลำตัวความสูง และความยาวของช่วงตัว และลักษณะของขน ในสามประการแรกไม่ควรจะได้เปรียบเสียเปรียบกันมากนัก หากเสียเปรียบกันมาก ไก่จะแพ้รู้ต่อสู้ได้ง่าย สำหรับลักษณะของขนก็ต้องคำนึงถึงเช่นเดียวกัน - กล่าวคือหากไก่ตัวใดกำลังจะถ่าย ขนย่อมเสียเปรียบไก่ซึ่งมีความสดของขนมากกว่า

บ่อนชนไก่คือสถานที่ที่นักเลงไก่ชนนำไก่ไปชน บ่อนมีอยู่ 2 ประเภทคือ บ่อนป่าและบ่อนถาวร บ่อนป่าเป็นบ่อนที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ส่วนบ่อนถาวรเป็นบ่อนที่ถูกต้องตามกฎหมาย

การชนไก่จะชนกันเป็นยก ๆ เช่นเดียวกับมวย แต่ 1 ยกเรียกว่า 1 อัน เวลา 1 อัน อาจจะกำหนดโดยการจุกธูป หรือใช้กะลามะพร้าวเจาะรูวางลงในอ่างน้ำ เมื่อน้ำเข้าทางรูจนเต็มและกะลาจมก็ถือว่าหมด 1 อัน ซึ่งเทียบเวลาได้ประมาณ 12–15 นาที ระหว่างพัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อหมดอันจะมีการลูบน้ำ เย็บบาดแผล ไขหัวให้น้ำกิน และใช้ควมม้อนเข้าช่วย เวลาที่หยุดพักก็ประมาณ 12-15 นาทีเช่นกัน สำหรับการแพ้ชนะกันนั้น ตัดสินโดยถือเกณฑ์การร้อง การยกขนคอและวิ่งหนี

ความเชื่อเกี่ยวกับไก่ชนขนหลายอย่างที่พิสูจน์ไม่ได้ และได้ตกทอดมาถึงปัจจุบัน ได้แก่ สีหรือน้ำขน เช่น เชื่อว่า ถ้าเป็นสีเหลืองหัวหงอก ขนหางขาวตลอดจนเป็นไก่ที่มีชาติตระกูลสูงกว่าสีเหลืองอ่อนธรรมดา เป็นต้น

เกล็ด หมายถึงการจัดระเบียบของเกล็ด เช่น เชื่อว่าเกล็ดชนิดนี้จะตีชนะไก่ที่มีเกล็ดอีกชนิดหนึ่ง เป็นต้น

การปล่อยไก่เข้าตี มักจะห้ามมิให้ปล่อยไก่หันหน้าไปทางทิศที่มีหลาวเหล็กประจำวันอยู่ เพราะไก่จะถูกแทงตาบอด เป็นต้น

<u>ชนควาย</u>

ชนควาย เป็นกีฬาประเภทหนึ่งที่ขึ้นชื่อลือชาของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะในท้องที่อำเภอเกาะสมุยเป็นที่นิยมกันมากกว่าในท้องถิ่นอื่น

การชนควายเริ่มขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด ทราบแต่ว่าสมัยที่เกาะสมุยขึ้นกับเมืองนครศรีธรรมราช ที่เกาะสมุยนี้มีควายมากกว่าสัตว์เลี้ยงชนิดอื่น ๆ เมื่อเป็นเช่นนี้การที่ราษฎรเห็นควายเพริดเที่ยวชนกัน ชวิดกัน จึงน่าจะเป็นต้นเค้าของการนำควายมาชนกันจนเกิดเป็นกีฬาชนควายอย่างปัจจุบันนี้

การเลี้ยงควายชน ผู้เลี้ยงจะต้องรู้จักลักษณะของควาย เช่น ลักษณะของควายชนโดยทั่วไป ถ้าเป็นควายดำจะต้องมีหางเป็นพวง มีขวัญรับแอก เท้าหน้าเท้าหลังใหญ่แข็งแรง หน้าใหญ่ -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โคนหางใหญ่ สีกายดำสนิท เป็นต้น ถ้าเป็นควายขาว(เผือก) จะต้องมีหางสั้น หน้าผากนูน และผิวกายสดใส

การเลี้ยงควายชนจะต้องเลี้ยงดูอย่างพิถีพิถันเช่นเดียวกันกับเลี้ยงวัวชน ควายจะต้องได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ได้กินอาหารที่มีประโยชน์ และจะต้องได้มีโอกาสฝึกชนในบางครั้ง นอกจากนี้จะต้องระมัดระวังไม่ให้ใครเข้าใกล้โดยเฉพาะฝ่ายตรงข้ามในระยะเวลาใกล้ ๆ จะถึงเวลาที่จะชน เพราะอาจจะมีผู้วางยาทำให้เสียควายได้

ก่อนการชนก็จะมีการเปรียบคู่ชน โดยเจ้าของควายทั้งสองจะต้องไปดูควายของฝ่ายตรงข้าม หากไม่ได้เปรียบหรือเสียเปรียบกันมากก็จะยินยอมให้ชนกันได้

แต่เดิมการชนควาย ชนกันหลังจากที่เก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว สนามชนควายก็คือนาข้าวนั่นเอง ส่วนใหญ่จะนัดชนกันในโอกาสงานประจำปีของวัดต่าง ๆ หรืองานตรวจเลือกทหาร แต่ในปัจจุบันการชนควายในสนามทุ่งนาหมดไป เนื่องจากมีผู้เปิดบ่อนชนควายขึ้นซึ่งชนกันได้ทุกฤดูกาล

เมื่อใกล้ถึงวันจะชนการดูแลรักษาควายจะต้องพิถีพิถันมากยิ่งขึ้น เจ้าของต้องนำควายไปเลี้ยงดูใกล้ ๆ กับสนาม เมื่อถึงเวลาชนจะมีหมอไสยศาสตร์ของแต่ละฝ่ายทำพิธีกัน - อย่างเอาจริงเอาจริง พิธีจะหมดสิ้นลงเมื่อปล่อยควายเข้าชนกันแล้ว การชนจะยุติลงเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแพ้วิ่งหนีออกจากสนาม

ความเชื่อเกี่ยวกับควายชนกันก็เหมือน ๆ กับวัวชน คือเชื่อเรื่องลักษณะของควายที่มีลักษณะต้องตามตำราว่าจะได้เปรียบควายคู่ชนที่มีลักษณะด้อยกว่า และควายที่มีลักษณะดีจะนำความเป็นศิริมงคลมาสู่ผู้เลี้ยง นอกจากนี้ยังมีความเชื่ออื่น ๆ อีกมาก

การชนควายมีชนทั่วไปในอำเภอที่มีการทำนาของจังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่ที่ชนกัน -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

อย่างเป็นล่ำเป็นสันก็เฉพาะที่อำเภอเกาะสมุยเท่านั้น

<u>ชนวัว</u>

ชนวัว เป็นกีฬาประเภทหนึ่งที่นิยมกันมากของชาวภาคใต้ มีการพนันขันต่อได้เสียกันเป็นหมื่นเป็นแสน แม้จะไม่มีสนามชนอยู่ทุกจังหวัดเช่นเดียวกับการชนไก่ แต่ก็เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางของชาวบ้านภาคใต้โดยทั่วไป

กีฬาชนวัวเริ่มในสมัยใด มีความเป็นมาอย่างไร และทำไมจึงมีความนิยมมากในภาคใต้ ไม่มีผู้ใดทราบแน่ชัด แต่บางท่านให้ความเห็นว่าชาวภาคใต้น่าจะได้มาจากชาวยุโรปคือ โปรตุเกส ซึ่งเข้ามาค้าขายในสมัยพระรามาธิบดีที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยา โดยชาวโปรตุเกสเข้ามาทำการค้าในกรุงศรีอยุธยา นครศรีธรรมราช ปัตตานี และเมืองมะริด

วัวที่จะใช้ชนต้องเป็นพันธุ์วัวชนโดยเฉพาะ ลักษณะของวัวชนที่ดีจะต้องทรหดอดทน มีไหวพริบในการชน และมีลักษณะอื่น ๆ อีก เช่น รูปร่างประเปรียว ตัวค่อนข้างหนา คอสั้น หนาใหญ่ ช่วงขาสั้นและลำสั้น ตัวหนา ตาเล็ก ใบหูเล็ก โหนกสูงใหญ่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงลักษณะเฉพาะพันธุ์ เช่น โคอุสุภราช โคนิล ฯลฯ ต้องคำนึงสีตัวของวัว และอื่น ๆ อีกมากมาย

การเลี้ยงวัวชนจะต้องเลี้ยงดูอย่างดี มีน้ำหญ้าให้กินอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้จะต้องอาบน้ำ ฝึกหัดออกกำลังกายทุกเช้าเย็น และฝึกชนกับวัวอื่น ๆบ้าง ผู้เลี้ยงจะต้องคอยดูแลไม่ให้ใครเข้าใกล้โดยเฉพาะฝ่ายตรงข้าม เพราะอาจจะถูกวางยาได้

ก่อนการชนวัวจะมีการเปรียบวัวโดยนำไปยังจุดนัดหมาย และให้ยืนใกล้ ๆกัน ถ้าหากได้เปรียบเสียเปรียบกันมาก เจ้าของจะไม่ยอมให้ชนกันโดยเด็ดขาด เพราะอาจจะแพ้ถูกต่อสู้ได้ง่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สนามชนวัว มักจะเป็นสนามถาวร มีเนื้อที่ประมาณ 2-3 ไร่ มีรูปสี่เหลี่ยมหรือเป็นวงกลม เมื่อใกล้กำหนดจะชนเจ้าของวัวจะนำวัวไปพักอยู่ในโรงเรือนใกล้ ๆ กับสนาม สนามชนวัวมักจะสร้างอย่างดีมีรั้วรอบขอบชิด เพื่อความปลอดภัยของผู้นิยม

หลังจากที่เก็บตัววัวไว้อย่างดีแล้ว เมื่อถึงวันชนและถึงเวลาเจ้าของจะนำวัวเข้าไปในสนาม มีหมอไสยศาสตร์ถือหม้อน้ำมนต์ประพรมและทำพิธีโดยถือฤกษ์ถือยามอย่าง - เคร่งครัด ขณะจูงวัวเข้าไปใกล้กันประมาณ 1 เมตร เจ้าของจะดึงเชือกให้หลุดจากจมูก เมื่อได้ยินเสียงถลองสัญญาณ วัวก็จะเข้าชนกัน ขณะชนกันหากวัวตัวใดวิ่งออกนอกรั้วถือว่าแพ้

มีความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะของวัวชนหลายอย่างที่พิสูจน์ไม่ได้ แม้ในปัจจุบันความเชื่อดังกล่าวก็ยังคงเชื่อกัน เช่น เชื่อว่าสีของวัวเป็นเครื่องบอกลักษณะดีชั่ว และเชื่อว่าวัวที่มีลักษณะดี จะนำโชคลาภและให้มงคลแก่ผู้เลี้ยง แต่ถ้าหากใครฆ่าวัวที่มีลักษณะดีบางชนิดก็จะนำความพินาศอย่างใหญ่หลวงมาสู่ผู้นั้น เป็นต้น

การชนวัวมีแทบทุกจังหวัดในภาคใต้ แต่สนามชนวัวที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายได้แก่ สนามชนวัวนครศรีธรรมราช และสนามชนวัวสงขลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน

สภาพสังคมพื้นบ้านภาคใต้ กล่าวได้ว่าเป็นสังคมเกษตรโดยแท้จริง เนื่องจากมีสภาพภูมิประเทศอำนวยต่อการเพาะปลูก ทำนา ทำสวน ทำไร่ และจับสัตว์ อาชีพดังกล่าวนี้ชาวบ้านทำสืบเนื่องกันมาหลายชั่วอายุคน ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพได้สั่งสมมาถึงลูกหลาน เป็นเหตุให้เกิดการค้นคิดประดิษฐ์หรือปรุงแต่งเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพกันเรื่อยมา จนกลายเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต

ในปัจจุบันความเจริญทางเทคโนโลยีได้ขยายตัวอย่างกว้างขวาง จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการดำรงชีวิตของชาวบ้านมากขึ้น บทบาทของเครื่องใช้ประเภทพลาสติคได้เข้ามาทดแทนเครื่องใช้ต่าง ๆ เกือบหมดสิ้น และไม่เป็นที่แปลกใจเลยที่ - ชาวบ้านส่วนใหญ่นิยมชมชอบในผลิตภัณฑ์สมัยใหม่ ทั้งนี้เพราะว่ามีกระบวนการผลิตที่ - รวดเร็ว สะดวกต่อการใช้ และยิ่งไปกว่านี้สื่อมวลชนมีส่วนช่วยทำให้เข้าถึงชาวบ้านได้มาก

เครื่องมือเครื่องใช้ที่นำมาเสนอครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้รุ่นเก่า บางอย่างเลิกใช้ไปแล้ว แต่บางอย่างยังสืบทอดต่อมาจนกระทั่งปัจจุบัน และเป็น- เครื่องมือเครื่องใช้ที่ใช้ที่มีในจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช

เครื่องมือจับสัตว์

เครื่องมือจับสัตว์ มีทั้งเครื่องมือจับสัตว์น้ำและสัตว์บก มีดังนี้

เล่

เล่เป็นเครื่องมือดักปลาที่มีขนาดใหญ่กว่าเครื่องมือดักปลาชนิดอื่น ๆ ทำด้วยไม้ไผ่ โดยเอาไม้ไผ่มาเหลาเป็นซี่แบน ๆ ทำเป็นปีกขวางลำน้ำ ตรงที่ปล่อยให้น้ำผ่านซึ่งเป็นส่วนกลางของปีกใช้ไม้ไผ่มาเรียบเป็นทางยาว โดยมีไม้ไผ่เป็นลำ ๆ ปักขนาบทั้งสองข้าง เล่หลังหนึ่งใช้ไม้ไผ่เป็นร้อย ๆ ลำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

การดักด้วยเล่ จะต้องหันปากเล่ขึ้นเหนือน้ำ ยกปลายด้านหนึ่งให้ลาดสูงขึ้นเมื่อปลาว่ายมาตามน้ำ และเข้าทางปากเล่ ปลาจะถระโดดไปติดอยู่บนเล่ในส่วนที่ไม่มีน้ำ เจ้าของเล่จะคอยจับปลาอยู่ที่ปลายเล่

สี้หลา (สี้ละ)

สี้หลาเป็นเครื่องมือดักปลา ทำด้วยไม้ไผ่ ขัดเป็นตาทั้งลูก เป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือสี่เหลี่ยมผืนผ้าก็มี ใช้ดักปลาตามทางไหลน้ำ จะเป็นในท้องนาหรือลำคลองก็ได้

การดักปลาด้วยสี้หลา นำสี้หลาไปวางในนา หรือลำคลอง เมื่อปลาว่ายเข้าไปจะไม่สามารถออกมาได้ เนื่องจากทางเข้าสี้หลาจะสานให้คล้ายงาไว้

ไซหัวหมู

เป็นเครื่องมือดักปลา ทำด้วยไม้ไผ่ โดยใช้ไม้ไผ่เหลาเป็นซี่กลม ๆ ถรองด้วยหลาย ปลายข้างหนึ่งมีลักษณะกลม ใส่งาตรงช่องที่จะให้ปลาเข้า ปลายอีกข้างหนึ่งเรียว - เล็ก คล้ายคางหมู ปลายด้านนี้มีลิ้นเปิดปิดได้

การดักปลาด้วยไซหัวหมู ต้องการนำไซไปวางตามทางน้ำไหล ถ้าต้องการดักปลาขึ้นก็หันด้านปากงาตามน้ำ ถ้าต้องการดักปลาลงก็กันด้านปากงาทวนน้ำ

ไซดักปลา

ไซดักปลา ทำด้วยไม้ไผ่ โดยเหลาไม้ไผ่ให้เป็นซี่กลม ๆ กรองด้วยหวายโดยรอบ รูปร่างกลมรีตามแนวนอน ข้างในมีงา ถ้าเป็นไซขนาดใหญ่จะมีงา 2 ชั้น ส่วนมากใช้ดักปลาที่ว่ายทวนน้ำ ตามทางน้ำไหล

การดักด้วยไซ ผู้ดักจะวางไซตามทางน้ำไหล โดยให้ทางถ้นไซอยู่เหนือน้ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

รูปร่างของไซและความประณีตมีแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น แต่ส่วนที่เหมือนกัน คือ ไซดักปลาจะต้องมีงา

เชงเลง

เชงเลงเป็นเครื่องมือดักปลา ทำด้วยไม้ไผ่ โดยใช้ไม้ไผ่ลำใหญ่มาเตรียมหรือผ่าเป็นซี่ทั้งลำ แล้วสานด้วยตอกไม้ไผ่โดยรอบ ที่ปากเชงเลงใช้ตอกเส้นเล็กแต่หนาขัดเป็นเกลียวโดยรอบ เชงเลงใช้ดักปลาตามลุ่งน้ำ หรือในแอ่งน้ำใหญ่ ๆ

การใช้เชงเลงดักปลา ก่อนดักต้องเอาเรียวไม้หรือไม้ข่อย ลนไฟพอให้ใบเกรียม เพื่อให้มีกลิ่นหอม ใส่ลงในเชงเลงจนเต็ม ต่อจากนั้นเอาเชงเลงไปจมน้ำที่ต้องการดัก ผูกหางเชงเลงไว้ใต้น้ำถับหลักในลักษณะทวนน้ำ ปลาจะว่ายทวนกระแสน้ำเข้าไปอยู่ในเชงเลง การดูเชงเลงจะต้องดูทุกวัน

ไซลาว

ไซลาวเป็นเครื่องมือดักกุ้งน ในบริเวณน้ำนิ่ง ทำจากไม้ไผ่หรือเปลือกถ่านใบของต้นสาคู ถ้าทำจากไม้ไผ่จะต้องทำเป็นซี่ถี่ ๆ

การใช้ไซลาวดักกุ้ง จะขวางไซลงในทางน้ำ กุ้งจะล่องหรือขึ้นก็สามารถดักได้ทั้งสิ้น เพราะมีปากไซอยู่ 2 ด้าน ปากไซมีงาดักอยู่ เมื่อกุ้งเข้าไปจะไม่สามารถออกมาได้

ส้อน

ส้อน เป็นเครื่องมือดักกุ้งที่มีขนาดเล็ก แต่มีขนาดยาวไซ ทำจากไม้ไผ่ เปลือกถ่านใบสาคู ขัดด้วยหวายเป็นเกลียวโดยรอบ ผูกปมไว้ที่ท้าย

การใช้ส้อนดักกุ้ง ใช้ดักในบริเวณที่มีช่องน้ำไหลขนาดเล็ก น้ำล่อนข้างไหล เชี่ยวด้วยเหตุที่น้ำไหลเชี่ยวเมื่อกุ้งถูกน้ำซัดเข้าไปในส้อนแล้ว จะไม่สามารถว่ายทวนน้ำหนี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ออกจากส้อนได้

ชุด

ชุด เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้ดักปลา ทำด้วยใยของกาบต้นตาล ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า "ใยโหนด" โดยผูกเป็นตา ๆ มีรูปร่างคล้ายถังส้อน

การใช้ชุดดักปลาช่อน นำชุดไปผูกติดถังไม้หลัก ริมทางน้ำที่ปลาจะผ่านเมื่อ - ปลาผ่านก็จะเข้าไปติดอยู่ที่ก้นชุด

โพง

โพง เป็นเครื่องมือสำหรับวิดน้ำเพื่อจับปลา กุ้ง ปู ในบ่อหรือหนองน้ำโพงทำจากไม้ไผ่ หวาย ถอกหมากหรือแผ่นสังกะสี ส่วนปากของโพงเป็นครึ่งวงกลม มีด้ามยาวสำหรับจับวิดน้ำ

การใช้โพงวิดน้ำใช้ได้ 2 ลักษณะ คือ จับด้ามโพงถังน้ำวิดโดยตรงถังนำโพงผูกติดถังต้นไม้ไผ่เพื่อช่วยผ่อนแรง คันโพงจะโก่งถามลงมาในจังหวะที่ดันโพงวิดน้ำ ผู้วิดจะต้องรู้จักผ่อนมือตามไป แล้วเทน้ำออกเมื่อน้ำแห้งแล้วจึงเอาเจ้ยลงไปช้อนปลา กุ้ง ปู ตามต้องการ

สุ่ม

สุ่ม เป็นเครื่องมือจับปลาในหนองน้ำ ทำจากไม้ไผ่ หัวสุ่มใช้ไม้ชุดเป็นรูปกลม ใช้ไม้เนื้ออ่อนหรือหวายเป็นโครงตัวสุ่ม และถรองด้วยหวาย

การจับปลาด้วยสุ่ม ผู้สุ่มจะต้องสังเกตุว่ามีปลาติดอยู่ในสุ่มหรือไม่ ถ้ามีปลาติดในสุ่ม ก็ใช้มือล้วงทางหัวสุ่มเพื่อจับปลานั้น

นาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

นางเป็นเครื่องมือจับปลาในหนองน้ำเช่นเดียวกับสุ่ม วัสดุที่ใช้เป็นไม้ไผ่หรือคลุ้ม ผีมือทำละเอียด ขอบทำด้วยหวาย ถ้าเกรองชิ้นออกนอกจากใช้หวายแล้ว ใช้ย่านลิเพาก็ได้

เครื่องมือชนิดนี้ใช้สำหรับช้อนควานหาปลาตัวเล็ก ๆ หรือกุ้งเป็นสำคัญและส่วนใหญ่จับในน้ำลึก

<u>นั่งได้</u>

นั่งได้ เป็นเครื่องใช้สำหรับดักปลาดุก ทำด้วยไม้ไผ่หรือคลุ้ม เป็นตอกสานลายขัด รูปทรงเหมือนข้องใส่ปลาธรรมดา แต่ใหลักับถันทำเป็นปากใส่ "งา" สำหรับล่อให้ปลาเข้าไป

เมื่อจะดักปลาดุก ใช้เคงหรือรังปลวกเผาไฟใส่ลงในนั่งได้ แล้วปิดปากให้สนิท นำไปวางในวังน้ำที่คะเนว่าจะมีปลาดุก จมนั่งได้ลงในน้ำให้โผล่เฉพาะปากเมื่อวางได้ที่แล้วโรยเหยื่อลงหน้างาอีกเล็กน้อย เพื่อให้ปลากินเหยื่อหลังจากนั้นในตอนรุ่งเช้าของวันรุ่งขึ้นก็มาถูนั่งได้เพื่อจับปลา

<u>ข้องดักปลาไหล</u>

ข้องดักปลาไหล ทำจากไม้ไผ่ สานเป็นลายขัด รูปทรงคล้ายขวดคอยาวที่ใกล้ก้นมีปากสำหรับใส่งา เป็นทางล่อให้ปลาไหลเข้าไปในข้อง

การใช้ข้องดักปลาไหล ผู้ดักจะใช้เหยื่อซึ่งโดยทั่วไปนิยมใช้ปูนามาฉีกกระ-ดองออก หรือใช้กุ้ง ปลาต้มให้สุกก็ได้ ใส่เหยื่อในกระป๋อง ซึ่งผูกเชือกหย่อนลงไปถึงก้นข้องให้เสมอถังงา นำข้องไปวางในที่มีน้ำลึก ถะดูอย่าให้ล้ม ปิดปากข้องให้สนิท โดยนำไปวางในตอนเย็นี้ และเก็บในตอนเช้า

<u>ลัน</u>

ลันใช้ดักปลาไหลโดยเฉพาะ ทำด้วยไม้ไผ่บาง ยาวประมาณ 2 ปล้องกระ-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

หุ้งผนังกั้นปล้องออก ด้านหนึ่งปิด อีกด้านหนึ่งใส่งาไว้ เพื่อล่อให้ปลาไหลเข้า ส่วนทางด้านที่ปิดอยู่ฉีดเป็นช่องให้น้ำไหลถ่ายเทได้

การใช้สันปลาไหล ผู้ดักนำปูนามาฉีกกระดองออก ใส่ปูเข้าไปในปิดงาให้เรียบร้อย นำสันไปวางนอนราบกับพื้นดินในน้ำ ปกติผู้หาปลกไหลจะวางในตอนเย็นและไปเก็บในตอนเช้า

ไซขังปลา

ไซขังปลา เป็นเครื่องมือใส่ปลาตั้งแต่ขนาดเล็กถึงขนาดใหญ่ มักสานด้วยไม้ไผ่ มีเชือกผูกติดกับหูไซทั้งสอง เพื่อใช้สำหรับสะพาย ไซชนิดนี้มีลักษณะมีหัวมนท้ายมน หรือ - ลักษณะกลมรี หัวหัวแบนท้ายแบน

จง

จงเป็นเครื่องมือสำหรับใส่ ปลา ปู กุ้ง ทำด้วยไม้ไผ่ มีขนาดเล็ก บางทีใช้ใส่เหยื่อสำหรับดัก ตก ยั่ว ปลาก็มี

ช้อง

ช้องเป็นเครื่องมือสำหรับใส่ปลา กุ้ง ปู ที่จับได้จากวิธีการต่าง ๆ บางทีใช้ใส่เหยื่อสำหรับ ตก หง ยั่ว ปลา สานด้วยไม้ไผ่หรือคลุม รูปทรงเดียวกับนั่งได้ แต่มีขนาดเล็กกว่ามาก ที่ปากมีเชือกปรือหวายสำหรับใช้ผูกหรือแขวนไปกับสะเอว

เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับการเกษตร

เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับการเกษตร มีดังนี้

หล้อ (เกราะ)

หล้อ เป็นเครื่องบอกสัญญาณชนิดหนึ่งมี 2 ประเภท คือ ชนิดหนึ่งใช้แขวนคอวัว -

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

คอควาย อีกชนิดหนึ่งใช้ตีเป็นสัญญาณเพื่อบอกให้ทราบถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน หรือตีเพื่อนัดประชุม

หล้อที่แขวนคอวัว คอควาย ถ้าทำด้วยกระบอกไม้ไผ่สั้น ๆ มีลูกตีทั้ง 2 ข้าง จะใช้สำหรับแม่วัว ถ้าทำด้วยถะลาถาลถ์ใช้สำหรับลูกวัว หรือทำด้วยไม้รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนก็มักใช้แขวนคอควาย

ส่วนหล้อที่ตีเป็นสัญญาณเพื่อบอกให้ทราบถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ มักทำด้วยกระบอกไม้ไผ่ หรือไม้แถ่นที่มีด้านในเป็นโพรง โดยแซะกระบอกหรือไม้นั้นเป็นร่องยาว

การใช้หล้อแขวนคอวัว คอควายในสมัยก่อน คงจะเนื่องมาจากแต่ก่อนตามชนบทปล่อยวัวควายของตนไปตามเสียงดังของ "หล้อ" ที่แขวนไว้ถูกต้อง

ถรูด (จูก)

ถรูด เป็นเครื่องมือเก็บเกี่ยวข้าวอย่างหนึ่ง นิยมใช้กันในจังหวัดชุมพร และสุราษฎร์ธานี มีส่วนประกอบคือใบมีดที่อยู่ตอนบนและด้ามซึ่งดัดจอเป็นครึ่งวงกลม

การใช้ถรูดเกี่ยวข้าว ใช้มือจับที่ดอกรูด แล้วใช้ส่วนปลายของด้ามที่งอวัดรอบต้นข้าว พร้อมกับใช้มือจับต้นข้าวที่รวมอยู่ และเหวี่ยงส่วนบนที่มีคมมาตัดกรูดจึงคล้ายกับเคียวนั่นเอง

แกะ (มัน)

แกะ เป็นเครื่องมือเก็บเกี่ยวข้าวขนาดเล็ก นิยมใช้กันทั่วไปในภาคใต้มีส่วนประกอบคือใบมีด และแผ่นไม้ที่ติดใบมีด พร้อมกับแกนไม้ไผ่ขนาดนิ้วก้อยเป็นที่จับใช้เก็บเกี่ยวรวงข้าวจากตอรวงทีละรวง ข้าวที่เก็บด้วยแกะจะนำมารวมกันเป็นมัด มัดหนึ่ง ๆ เรียกว่า "เลียง"

กรก สี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ครกสี เป็นเครื่องมือที่ใช้สีข้าวของชาวบ้านในอดีต ตัวครกสีสานด้วยไม้ตั้งอยู่บนขาหยั่งสีขา ครกสีลูกหนึ่งมี 2 ตอน ตอนล่างประกอบด้วย "โค" ปักฝังตรึงใจกลางและมี "พัน" ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง พันหลานี้ตรึงฝังด้วยดินเหนียว ส่วนต่ำลงมามี"กะเปาะ" ใช้สำหรับ "ข้าวกล้อง" และ "แกลบ" ที่ถูกสีออกมาจากร่องของพัน ที่กะเปาะมีช่องสำหรับให้ข้าวที่สีแล้วไหลลงสู่ภาชนะที่รองรับอยู่ ตอนบนประกอบด้วยตัวครก พัน รูซึ่งไว้ใช้สวมโคของตัวผู้ พันของตอนบนจะต้องสลับกันกับพันของตอนล่าง ส่วนกลางของตอนบนจะมีแขนยื่นออกมาสองข้าง ที่ปลายแขนจะมีรูข้างละรูเพื่อใช้ใส่จงอยของ "งวง" ด้านในของตอนบนจะมีรูหรือหลุมสองรู เพื่อเป็นทางให้เมล็ดข้าวเปลือกไหลลงไปในระหว่างพันของตัวล่าง

การใช้ครกสี ผู้ใช้นำข้าวเปลือกที่นวดและผึ่งแดดแล้วใส่ลงไปในครกสีตอนบนจนเต็ม ต่อจากนั้นใช้จับแขนของงวงด้านปลายกันและโยกให้ครกสีตัวบนหมุน เมล็ดข้าวเปลือกจะไหลลงในรู ของครกสีตอนบนลงไปสู่ระหว่างพันทั้งสองของตอนบนและตอนล่าง พันทั้งสองจะบดกับเมล็ดข้าว ทำให้เปลือกหลุดออก เมล็ดข้าวที่สีแล้วจะไหลลงสู่กะเปาะผ่านช่องลงสู่ภาชนะ ข้าวสารที่ได้จากการสีนี้เรียกว่า "ข้าวกล้อง" ซึ่งมี "กาก" มากจะต้องเลือกเอา "กาก" ออกเสียก่อนจึงนำไปหุง

<u>ด้ง</u> (กระด้ง)

ด้ง เป็นเครื่องมือฝัดข้าวและตากข้าวเปลือกชนิดหนึ่ง ด้งที่ใช้กันโดยทั่วไปมี 2 ชนิด คือ ด้งฝัดข้าว และด้งนอน

ด้งฝัดข้าวมีรูปร่างกลมรี สานด้วยไม้ไผ่ใช้สำหรับฝัดข้าว ร่อนข้าว บางทีใช้เป็นภาชนะใส่สิ่งของเล็ก ๆ ได้ด้วย หรือบางทีใช้เป็นที่นอนของเด็กอ่อน ส่วนด้งมีขนาดใหญ่กว่าด้งฝัดข้าวถึงเท่าตัว ใช้สำหรับตากข้าวเปลือก หรือตากสิ่งของอื่น ๆ

ลายที่ใช้สานด้งฝัดข้าวคือ ลายขอ แล้สลอยบองหยองขอบกระด้งทำด้วยไม้ไผ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

แบนสองอันประกบกัน โดยเอาแผ่นตอกสานไว้ตรงกลาง ใช้หวายเส้นเล็ก ๆ ผูกถักอย่างละเอียดสวยงามและแข็งแรง ส่วนกระด้งมอนโดยมากสานเป็นลายบองหยองและลายสองฉีมี

<u>เครื่องมือเครื่องใช้ทั่วๆไปมีดังนี้</u>

เครื่องมือเครื่องใช้ทั่ว ๆ ไปมีดังนี้

<u>มีดครู</u>

มีดครู หรือมีดหมอเป็นมีดขนาดเล็ก สั้น ถือว่าเป็นมีดศักดิ์สิทธิ์ เป็นมีดประจำตัวของครูหมอผู้มีวิชาความรู้ คาถาอาคม ใช้สำหรับทำพิธีทางไสยศาสตร์ต่าง ๆ เช่น รักษาไข้ ไล่ผี ทำน้ำมนต์ ตั้งศาลพระภูมิ เป็นต้น

มีดครู ทำจากเหล็กผสม ที่นำมาจากที่ต่าง ๆ กัน เช่น ใช้ตาปูตอกโลงผี - เหล็กขอช้าง เหล็กยอกเจดีย์ ฯลฯ การตีมีดชนิดนี้ต้องหาวันที่เป็นมงคล และต้องทำพิธีรีตองการเก็บรักษาจะต้องพิถีพิถัน เก็บใส่ฝักให้เรียบร้อย และเก็บไว้บนหิ้งหรือที่สูง

<u>มีดแค้ง</u>

มีดแค้ง หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า "ไอ้แค้ง" คือมีดที่มีลักษณะสันหลังมีดแอ่นโค้งตลอดแตกต่างกับมีดชนิดอื่น ๆ ขนาดใบมีดและความยาวของมีดแค้งพอ ๆ กับมีดดาบ แต่ - ปลายมีดทำใหญ่กว่าเฉียง ด้ามสั้นงอเล็กน้อยขนาดพอเหมาะกับมือถือ นิยมใช้เขาวัวเขาควาย

มีดแค้ง โดยทั่วไปมีไว้สำหรับใช้หวดพัน หญ้า ถาง ระกำ ตัดไม้เตี้ย ๆ และแต่เดิมยังใช้เป็นอาวุธป้องกันตัวในการออกศึกสงครามด้วย นอกจากนี้สมัยก่อนในประเพณีชักพระ เมื่อมีการวิวาทกันจะเห็นมีดแค้งแกว่งไกวมากกว่าอาวุธอย่างอื่น

<u>มีดลายไก่</u>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

มีดลวยไก่ เป็นมีดชนิดเล็ก มีลักษณะคล้ายกับขนหางไก่ตัวผู้ คือตัวมีดโค้งงอเล็กน้อย ส่วนปลายงอนแหลมยาว จึงเรียกว่ามีดลวยไก่ มีดลวยไก่มีตัวยาวราว 20 เซนติเมตร หรืออาจจะสั้นยาวกว่านี้เล็กน้อย ด้ามมีดทำด้วยไม้แก้ว เขาสัตว์ งาช้าง หรือกัลปังหา และมีฝักสำหรับเก็บรักษามีดชิด

มีดชนิดนี้ใช้เป็นมีดพกป้องกันตัวในเวลาเดินทาง

มีดคลอก

มีดคลอก เป็นมีดสั้น ขนาดเล็ก ปลายด้ามงอเล็กน้อย พอให้จับถือได้กระชับมือ มีฝักสำหรับเก็บ ใช้เหน็บพุงเหน็บเอว

มีดชนิดนี้แต่ก่อนใช้เป็นอาวุธป้องกันตัวในเวลาเดินทางและเที่ยวเร่ มีดคลอกมีหลายขนาด แต่ขนาดที่พกมักเป็นขนาดเล็ก ซึ่งซ่อนได้มิดชิด

มีดตอก

มีดตอกเป็นมีดสำหรับใช้เหลาตอก เหลาหวาย และเหลาสิ่งอื่น ๆ สำหรับเครื่องจักสานโดยเฉพาะ

มีดตอกมีสองแบบคือ ทรงปีกนกนางแอ่น และทรงหางเป็ดหรือหางหงส์ทรงปีกนกนางแอ่น จะมีด้ามเรียวแอ่นโค้งสมส่วนกับตัวมีด ส่วนทรงหางเป็ดหรือหางหงส์ด้ามจะมีหมู่ไม่สมส่วนกับตัวมีด และจะมีขนาดสั้นกว่ามีดตอกทรงนกนางแอ่น ส่วนทรงปลายด้ามทำเป็นรูปแบบแป้นงอนขึ้นเล็กน้อย ดูคล้ายหางหงส์หรือหางเป็ด

เมื่อใช้มีดตอกให้ด้ามประกบกับแขนส่วนล่าง ซึ่งจะดูคล้ายกับตัวนกนางแอ่นกำลังบิน

ลูกขวาน

ลูกขวานมีลักษณะคล้ายขวานใหญ่ เพียงแต่มีขนาดเล็กกว่าเท่านั้น ด้ามของลูก-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ลูกขวานมักใช้เขาควายมาประดิษฐ์มากกว่าใช้ไม้

ลูกขวานเป็นอาวุธป้องกันตัวชนิดหนึ่ง แต่เดิมชาวบ้านนิยมพกติดตัวอยู่เสมอ โดยเฉพาะชาวบ้านในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี ถึง จังหวัดสงขลา

คนหนุ่มในสมัยโบราณนิยมพกอาวุธชนิดนี้ไว้ป้องกันตัว เพื่อใช้สับกะโหลกศีรษะ หรือสับหน้าคู่วิวาท

พร้าขอ

พร้าขอ เป็นพร้าที่มีลักษณะของหัวพร้างองุ้มหย่างปากนกแก้ว หรืองออย่างตะขอ ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านจึงเรียกว่า "พร้าหัวงอ" อีกชื่อหนึ่ง

พร้าขอมีด้ามทำด้วยไม้ไผ่เป็นส่วนมาก ด้ามพร้าจะมั่นคงแข็งแรงต้องมีแหวนปลอกรัดด้วย ถ้าไม่ใช้ไม้ไผ่อาจจะใช้ไม้ลังเชียด ไม้แดง ไม้หอม และไม้หยีก็ได้

พร้าชนิดนี้เป็นของใช้ประจำบ้านชาวภาคใต้ ใช้ประโยชน์ได้สารพัดอย่างเช่น ฟันไม้ ถางหญ้า ตัดหวาย ถางสวน ฯลฯ ซึ่งเป็นงานหนักเป็นส่วนใหญ่ พื้นที่ใดที่เป็นสวนยางจะมีพร้าชนิดนี้ใช้กันมาก

พร้าโอ

พร้าโอ เป็นของใช้ชาวบ้านชนิดหนึ่ง รูปร่างโดยทั่วไปใหญ่ และยาวกว่าพร้าขอ รูปร่างงดงามได้สัดส่วน มีหลายขนาดสุดแต่กำลังของผู้ใช้ ด้ามเป็นส่วนยาวที่สุด

ลักษณะพิเศษของพร้าโอคือ ด้าม ด้ามของพร้าชนิดนี้มักทำอย่างสวยงามต้องคัดเลือกไม้อย่างดีที่สุดมาทำ บางคนถึงกับแกะลวดลายลงที่ด้ามอย่างงองาม ประณีตหรือไม่ก็คลุมปลอกด้วยหวายอย่างดีที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พร้าโอนอกจากเจ้าของจะใช้เป็นอาวุธประจำกายอย่างหนึ่ง สำหรับป้องกันตัวแล้วยังใช้ประโยชน์ได้เช่นเดียวกับพร้าขอ

พร้าดอก

พร้าดอก พร้าชนิดนี้ชาวบ้านบางคนเรียกว่า "พร้ามีดดอก" เป็นพร้าที่ตัวมีดคือมีดดอกนั่นเอง แต่ดัดแปลงตีใบมีดให้ใหญ่ยาวขึ้นเท่ากับพร้าอื่น ๆ ทำคอและหำด้ามให้ยาวขึ้น จึงกลายรูปเหมือนพร้าขอ หรือบางทีก็เหมือนพร้าโอไปดีมี

พร้าดอกใช้ประโยชน์ได้พอ ๆ กับพร้าขอ แต่ไม่ค่อยมีผู้นิยมใช้ ปัจจุบันหาดูได้ยาก มีมากในจังหวัดนครศรีธรรมราช

เหล็กไฟตบ

เหล็กไฟตบ คือเครื่องทำให้เกิดไฟแบบหนึ่ง ภาคกลางเรียกว่า "ตะบันไฟ" มีใช้แพร่หลายทั่วไปในภาคใต้ เครื่องจุดไฟแบบนี้เลิกนิยมใช้กันหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นี่เอง

เหล็กไฟตบประกอบด้วย 4 อย่างคือ กระบอก ก้านที่ใช้ตบ เชื้อเพลิงและชี้-ผึ้ง สำหรับทำกระบอกและก้านที่ใช้ตบ กระบอกและก้านที่ใช้ตบทำด้วยเขาวัว เขาควาย หรืองาช้าง รูปทรงโดยเป็นรูปทรงที่นิยมทำกันมากที่สุด เชื้อเพลิงที่ใช้ส่วนใหญ่ใช้ปุยเท่า-ร้าง ผสมกับขี้เถ้าหรือดินประสิวผสมขี้เถ้า เมื่อจะใช้นำปุยเท่าร้างอัดเข้าไปในรูปลายก้านของเหล็กไฟตบ แล้วใส่ก้านลงในกระบอก ตบท้ายแถน แล้วดึงกลับออกมาอย่างรวดเร็ว ไฟก็จะติดอยู่ที่ปุยเท่าร้าง

หมากถักน้ำ

หมากถักน้ำ หมายถึงภาชนะถักน้ำที่ทำด้วยกาบหมาก กาบต้นหลาวโอนหรือใบของต้นจาก เป็นของใช้ชาวบ้านที่มีใช้ในทุกท้องถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมาที่ตักน้ำที่ใช้กันอยู่ในภาคใต้ส่วนใหญ่ทำจากกาบหมาก แต่ท้องถิ่นใดมีต้น-หลาวโอน และต้นจากก็ทำจากกาบหลาวโอนหรือใบจาก

หมาตักน้ำนอกจากใช้ตักน้ำจากบ่อ หรือจากแม่น้ำลำคลองแล้ว ชาวบ้านยังใช้ประโยชน์อื่นอีกมากมาย เช่น ใช้วิดน้ำในเรือ ตักน้ำผึ้งจากกะทะ แขวนไว้ใส่สิ่งของต่าง ๆ และในปัจจุบันซื้อขายกันได้ด้วย

หมากฮุม

รางหมากฮุมเป็นรางไม้ที่ใช้สำหรับการเล่นหมากฮุม ซึ่งเป็นเกมส์การเล่นอย่างหนึ่งของชาวบ้านภาคใต้ มีเล่นกันทั่วไป ถือเป็นการเล่นแก้เหงาหาความเพลิดเพลิน ใครเล่นก็ได้ แต่ส่วนมากเป็นเด็กและคนแก่

รางหมากฮุมนิยมทำเป็นรูปเรือมาด หรือรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ไม้ที่นำมาทำเป็นไม้เนื้ออ่อนหรือไม้เนื้อแข็งก็ได้ รางหมากฮุมมีหลุมแบ่งออกเป็น 2 ข้างข้างละ 7 หลุม - ตรงหัวท้ายมีอีกข้างละหลุม รวมเป็น 16 หลุม หลุมตรงหัวท้ายเรียกว่า "หัวเมือง" ส่วนหลุมธรรมดาเรียกว่า "เมือง" เม็ดหมากฮุมที่ใช้เล่นนิยมใช้ "ลูกสวด" หรือลูกยางพารา หรือลูกแก้วก็ได้ สำหรับการเล่นหมากฮุมนิยมเล่น 2 คน

รางหมากฮุมยังมีอยู่ทั่วไป ทั้งนี้เพราะเด็ก ๆ โดยเฉพาะในชนบทยังนิยมเล่นหมากฮุมกันอยู่มาก และในปัจจุบันนี้ยังซื้อขายกันในราคาแพง ๆ อีกด้วย

ไกร (ไสร) ตัดผม

ไกรชนิดนี้เป็นไกรรุ่นเก่าใช้สำหรับตัดผมโดยเฉพาะ ชาวบ้านโดยทั่วไปเรียก "ไกรขา"

เมื่อใช้ไกรชนิดนี้ตัดผม ใช้มือจับส่วนกลางของไกร โดยใช้หวีเป็นองค์ประกอบสำคัญ มือที่จับไกรจะต้องบีบไกรให้คมเข้าชิดกัน การตัดผมโดยใช้ไกรขามักเป็นการ-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ตัดผมสั้น

ไกร (ไตร) หนีบหมาก

ไกรเป็นเครื่องมือใช้อย่างหนึ่ง ใช้หนีบปอกหมากหรือผ่าหมาก ไกรจึงเก็บใส่ไว้ในเชี่ยนหมากเสมอ

ไกรรุ่นเก่ามักจะประดิษฐ์รูปหัวหงส์ไว้ที่หัวไกร แต่ในระยะหลังไกรบางเล่มจะไม่มีรูปหัวหงส์อยู่ด้วย ทั้งนี้เพราะว่าสะดวกแก่ผู้ทำจำหน่าย

บ้านใดกินหมาก และมีเชี่ยนหมากอยู่ จะยังคงมีไกรหนีบหมากอยู่ด้วย แต่ในปัจจุบันค่อนข้างหาดูได้ยาก

หมอน้อย

หมอน้อย เป็นเครื่องมือของการแพทย์โบราณ โดยเฉพาะหมอนวด

หมอน้อยทำด้วยไม้ มีสองแบบ แบบหนึ่งคล้ายเต้านมผู้หญิง อีกชนิดหนึ่งมีรูปร่างเหมือนถัว มีขาทำจากถั่งไม้ ด้วยเหตุที่ใช้แทนหมอนวดในยามขัดสนได้ จึงเรียกว่า - หมอน้อย

การใช้หมอน้อยนวดร่างกาย ใช้วิธีวางหมอน้อยบนพื้นเรียบ แล้วเอาร่างกายส่วนที่ปวดเมื่อยกดทับลงบนยอดของหมอน้อย เลื่อกลมที่เคลื่อนขัดข้องอยู่ก็จะถูกหมอน้อยบำบัดให้หายเจ็บหรือหายได้

ยน

ยนหรือที่ชาวภาคกลางเรียกว่าตะบันหมาก คือเครื่องใช้สำหรับตำหมาก(ยน-หมาก) ของชาวบ้านที่มีอายุมาก ๆ ไม่สามารถเคี้ยวหมากให้ละเอียดได้ง่าย ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ยนประกอบด้วย บอกยน(กระบอก) ไม้ที่ม หัวยน คันยน ไม้ทุ่ง(ไม้กระทุ้ง) บอกยนหรือตัวยนทำด้วยโลหะ ไม้ที่มทำด้วยโลหะ หัวยนทำด้วยงา หรือเขาสัตว์คันยนทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ไม้กระทุ้งก็ทำด้วยไม้เนื้อแข็งเช่นเดียวกัน

เมื่อใช้ยน ผู้ใช้ต้องเตรียมหมากพลูปูนใส่ลงในบอกยน ต่อจากนั้นใช้ไม้ที่มทิ่มลงในหมากพลู จนเกือบละเอียด จึงใช้ไม้ทุ้งทุ้งคันยกขึ้นมาซึ่งจะติดหมากพลูออกมาด้วยก็จะได้หมากตามที่ต้องการ

ปิ้ง

ปิ้งเป็นของใช้รุ่นเก่าของชาวภาคใต้ เชื่อถือว่าได้รับอิทธิพลมาจากโปรตุเกส ใช้สำหรับปกปิดอวัยวะเพศของเด็กผู้หญิงเฉพาะ

ปิ้งทำด้วยโลหะหรือกะลามะพร้าว ปิ้งที่ทำด้วยโลหะ มีหลายลักษณะเช่นทำด้วยโลหะร้อยต่อกันเป็นร่างแห มีสายแขวนรอบสะเอว หรือทำเป็นรูปกลีบดอกบัวก็มี

ปัจจุบันมีการใช้ปิ้งน้อยมาก ยังพอมีอยู่บ้างก็เฉพาะในชนบทห่างไกลเท่านั้น

โคล่

โคล่เป็นของใช้สำหรับตักน้ำหรือใส่น้ำชนิดหนึ่ง เพื่อหาบหิ้วมาจากแหล่งน้ำที่อยู่ไกลบ้าน นอกจากใช้ตักน้ำแล้ว ในบางท้องถิ่นใช้ผิดล่ใส่น้ำผึ้งหย่อนลงจากต้นไม้ที่ผึ้งอยู่

โคล่สานขัดด้วยหวายไม้ไผ่อย่างหนาแน่นและยาด้วยขัน และฉาบด้วยน้ำมันยางอีกชั้นหนึ่ง ที่ก้นใช้ไม้ทำเป็นขาเพื่อให้ตั้งได้สะดวก

โตระ

โตระเป็นของใช้ที่ใช้บรรจุสิ่งของ ชาวบ้านในเขตตำบลท่าดี ตำบลถ้ำโลนอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช นิยมใช้ใส่พลูที่เก็บจากสวน แต่ปัจจุบันชาวบ้านนิยม-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

นำไปใช้บรรจุสิ่งของอื่น ๆ มากขึ้น

โถระทำด้วยไม้ไผ่หรือคลุ้ม โดยสานขัดรอบตัวทั้งลูก โดยเส้นตั้งใช้ไม้ไผ่แต่ตอกที่สานขัดใช้คลุ้ม โถระเป็นภาชนะทรงสูง เมื่อจะใช้เอาไม้คานสอดเข้าที่หูโถระทั้งสองข้าง โดยไม่ต้องใช้สายแหรกเหมือนภาชนะหาบหามอย่างอื่น

อูด

อูดเป็นเครื่องใช้ในการให้สัญญาณอย่างหนึ่ง ใช้เป่าให้เกิดเสียงสั้นยาว นิยมใช้สำหรับคนเดินป่า พรานป่า ชาวประมง ชาวเรือ เป็นต้น

อูดทำด้วยเขาควาย หรือเขาวัว โดยเลือกเอาเขาชนิดที่มีรูกลวง ตลอดและที่มีรูปทรงสวยงาม มาตัดปลายแหลมของเขาออกให้ถึงรู ก็จะได้อูดตามที่ต้องการ

แล่ง

แล่ง เป็นเครื่องใช้สำหรับใช้ตวงข้าวสาร หรือข้าวเปลือกใส่ปี๊บหรือถะสอบเพื่อเก็บเอาไว้หรือตวงขาย

แล่งทำจากกะลามะพร้าว โดยเอากะลามะพร้าวลูกโต และมักทำด้วยกะลามะพร้าวตัวผู้ แล่งมีขนาดโตกว่าป้อยเล็กน้อย ในบางท้องถิ่นใช้ทำด้วยไม้มีรูปร่างเหมือนถังไม้

ป้อย

ป้อย เป็นเครื่องใช้สำหรับตวงข้าวสารจากภาชนะหรือที่เก็บถอกหม้อเพื่อหุง

ป้อยทำจากกะลามะพร้าว โดยเลือกกะลามะพร้าวที่มีขนาดเล็กหรือกลาง ซึ่งมีสัดส่วนสวยงาม และจะต้องเป็นกะลามะพร้าวตัวผู้ ส่วนใหญ่ใช้กะลามะพร้าวจากพันธุ์ มะพร้าวเบา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

โหละ (ถะโหลก)

โหละ หรือโหลก เป็นภาชนะสำหรับเก็บสิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น สาระยัว ถุงแห้ง สาระข้าวเหนียว หรือใช้ใส่ไส้เดือนสำหรับไว้เกี่ยวเบ็ดตกปลา

โหละ ทำจากกะลามะพร้าว ที่มีขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ซึ่งมีรูปทรงสวยงาม โดยตัดส่วนหัวของกะลาประมาณหนึ่งในสามของทั้งหมดทิ้ง

หวัก

หวัก หรือจวัก เป็นเครื่องใช้ในครัวของชาวภาคใต้

หวักทำจากวัสดุสามอย่างคือ ตัวหวักทำด้วยกะลามะพร้าว ด้ามทำด้วยไม้โค้งงอน ใช้หวายผูกกะลากับด้ามให้ติดกันเป็นลายเรียกว่า "รังแตน"

หวักมีหลายชนิด ชนิดแบนใช้ตักข้าว ชนิดลุ่มลึกใช้ตักแกง และชนิดที่ลุ่มลึกมากใช้ตักของหวาน

ถระเชอ

ถระเชอ หรือที่ชาวภาคใต้เรียกสั้น ๆ ว่า "เชอ" เป็นเครื่องใช้สำหรับใส่สิ่งของต่าง ๆ มีใช้แพร่หลายทั่วไปในภาคใต้ ปัจจุบันยังมีใช้และมีทำกันอยู่บ้างในบางท้องถิ่น

ของใช้ชนิดนี้ทำด้วยไม้ไผ่ หวาย และคลุ้ม ปากของกระเชอเป็นรูปวงกลมก้นเป็นรูปสี่เหลี่ยม จากก้นถึงส่วนกลางของความสูงของกระเชอสานด้วยไม้ไผ่ ต่อจากไม้ไผ่ถึงขอบบนสานด้วยคลุ้ม ขอบทำด้วยหวาย ส่วนบนของขอบถัก"หางเลน" ด้วยหวายเส้นเล็กๆ กระเชอใบหนึ่งหากทำอย่างละเอียด ประณีตต้องใช้เวลาเป็นเดือน ๆ ขนาดของกระเชอมีตั้งแต่ขนาดเล็กซึ่งมีเส้นผ่าศูนย์กลางของปาก 4" จนถึง 20"เศษ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

แต่เดิมถระเชอขนาดใหญ่ชาวบ้านมักใช้ใส่อาหารหูนไปวัดในวันพระ หรืองานบุญต่าง ๆ ส่วนขนาดเล็ก บางคนใช้ทำเชี่ยนหมาก หรือใช้ในงานแต่งงานเพื่อใส่ของชำร่วย ถ้ามีแต่ในปัจจุบันใช้สิ่งของทั่ว ๆ ไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

บรรณานุกรม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เที่ยวเมืองไทยภาคใต้ โรงพิมพ์ ว.ชาญกิจ 2523

เกาะสมุยรีสอร์ท จำกัด, บริษัท โครงการพัฒนาเกาะสมุย ม.ป.ป., ม.ป.ท. (อัดสำเนา)

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (บรรณาธิการ) ลักษณะไทย เล่ม 1 ภูมิหลังไทยวัฒนาพานิช 2525

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์ ไชยา-สุราษฎร์ธานี กรุงสยามการพิมพ์ 2519

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์ "พื้นฐานวัฒธรรมพื้นบ้านภาคใต้" ชีวิตไทยปักษ์ใต้ชุดที่ 4 กรุงสยามการพิมพ์ 2523

ปรีชา นุ่นสุข "สิชล" อู่อารยธรรมอิทธิพลศาสนาพราหม์ เมืองโบราณ 10(1) 33-41, มกราคม-มีนาคม 2527

วิเชียร ณ. นคร และคนอื่นๆ นครศรีธรรมราช โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ 2521

วิมลพรรณ ปิตรวัชชัย ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของภาคใต้ กรุงสยามการพิมพ์ 2519

สมบูรณ์ ตะปินา เย็ดจ นวนหนู และ เพชรแก้ว การเล่นของเด็ก จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2525 (อัดสำเนา)

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ วัฒธรรมพื้นบ้าน แนวปฏิบัติภาคใต้ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จัดพิมพ์ 2525

สุภัทรดิศ ดิศกุล ม.จ. "โบราณวัตถุสถานภาคใต้ของประเทศไทย" ประวัติศาสตร์และโบราณคดีนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช จัดพิมพ์ 2521

สุราษฎร์ธานี, จังหวัด สุราษฎร์ธานี กรุงสยามการพิมพ์ 2527

ศรีศกร วัลลิโภดม "ชุมชมโบราณในภาคใต้" ประวัติศาสตร์และโบราณคดีนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช จัดพิมพ์ 2521

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

- สถาปัตยกรรมท้องถิ่น บทความ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
- วิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาตรี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้า ลาดกระบัง
- ศูนย์ส่งเสริมและเผยแพร่วัฒธรรมแห่งประเทศไทย นาย ทวีเกียรติ ศิริสกุลเมฆี
- JULIUS PANERO, AIA, ASID, HUMAN DIMENTION
THE ARCHITECTURE PRESS LTD / LONDON
MILDRED F, SCMMERTZ, OFFICE BILDING DESIGN
NEW YORK : MAGROW HILL, 1970
ERNAT NEUFERT ARCHITECTURE'S DATA
RUDOLF HREZ, FRIB DRING (BREUN)